Petru TODORAN

FURTUNĂ LA DUNĂRE

- Cartea a II-a -

Haiducii lui Neagu Papură

Editura InfoRapArt
2020

Grafică interior și copertă: *Teodor Vișan*
Copertă: *InfoArt*
Corectură: *Cristina Roșu*
Lector și prefațator: *Vasile Leonte*
Redactor: *Petre Rău*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
TODORAN, PETRU
FURTUNĂ LA DUNĂRE / Cartea a II-a / Haiducii lui Neagu Papură, Petru Todoran. - Galaţi : InfoRapArt, 2020
2 vol.
ISBN 978-606-012-123-7
Vol. 2. : Cartea II. - 20**20**. - ISBN 978-606-012-125-1

821.135.1

© Editura InfoRapArt ©
Galați, România
Telefon: *Mobil: 0726 337376 Fix: 0740 596225*
E-mail: *editura@inforapart.ro*

Copyright © 2020 - Toate drepturile rezervate

Prolog

Excelențele voastre
Conte Damian Hugo von Virmond[1]
Conte Michael von Talmann

Acum zarurile sunt aruncate, toate documentele au fost semnate, iar peste ele a curs ceara roșie în care s-au imprimat sigiliile beligeranților și ale observatorilor invitați să fie neutri... Acum, la acest ceas de final, pot să vă plesnesc peste obraz cu mănușa Mavrocordaților, al căror bun renume vestit în istorie l-ați pătat cu o purtare nesăbuită, nedemnă de un diplomat de carieră. Dacă ați fi bărbați, ați ridica mănușa... Dar după ce veți citi aceste rânduri, ar fi de preferat să urmați procedura lui Iuda Iscarioteanul. Lăsați mănușa jos, citiți replica mea până la capăt și apoi decideți singuri ce este onorabil să faceți!

Ați strigat ca opăriți de suflul clocotitor al unui vulcan cu craterul gata să-și verse torentele de lavă încinse, atunci când, la Passarowitz, m-am apropiat de Excelențele Voastre, cu bune intenții. Ați strigat în gura mare că uite, unul din negociatorii Imperiului Otoman vrea să vă corupă. Nici măcar nu ați făcut cel mai mic gest să ascultați trei cuvinte cu miez, de la un diplomat care este al treilea din generația sa în această înaltă funcție și care ar putea să vă dea lecții despre arta de a folosi, cu rost, cuvântul. Răul l-ați făcut. Măcar aveți răbdare să-i luați povara pe propriul cuget.

[1] Conții Damian Hugo von Virmond și Michael von Talmann au fost negociatorii Imperiului Habsburgic la masa tratativelor la Passarovitz, în 1719. Ioan Mavrocordat, care avea speranțe că va fi numit negociator din partea Imperiului Otoman la aceste tratative de pace, a încercat să convingă partea austriacă să nu ridice pretenții asupra Olteniei pe care, în timpul războiului, au ocupat-o conjunctural. Conform obiceiului tradițional a oferit 400 de pungi cu galbeni pentru ca Austria să-și retragă trupele din Oltenia. Dar negociatorii austrieci l-au denunțat ca încercând o mituire pe care ei au respins-o cu vehemență. Drept consecință, Ioan Mavrocordat nu a mai fost numit în echipa de negociatori decât ca simplu translator, fără drept de a sta pe scaun în timpul ședințelor. Oltenia a intrat în stăpânirea Austriei, dar după 20 de ani stăpânitorii acesteia au părăsit țara pe care nu au reușit să o îngenuncheze, nici să obțină profit, bilanțul final fiind o pierdere considerabilă pentru tezaurul imperial.

V-am cerut dreptul la o scurtă audiență. Puteam să vă întâlnesc în public și să vă vorbesc deoarece nu aveam nici o calitate oficială la acel moment. Gestul domniilor voastre relevă faptul că ați avut cunoștință despre scrisoarea pe care i-am adresat-o suveranului vostru stăpân, cerând clemență pentru Valahia care nu este parte în acest război, dar poartă vina de a fi vasală Înaltei Porți. Am vrut să vă explic că în acest joc o sancțiune ce s-ar aplica Valahiei ar aduce daune tuturor părților implicate, nu numai țării a cărei guvernare mi-a fost încredințată de Luminatul Padișah. Da, repet, Imperiul Habsburgic va suporta daune luând Oltenia - sau Mica Valahie cum vă place să-i spuneți - în stăpânire, fără nici un drept și fără nici un merit. Am vrut să vă prezint argumente temeinice pentru susținerea acestei afirmații. Ați preferat să vă manifestați ca o fată bătrână căreia nimeni nu-i mai dă atenție de mult și care a avut prilejul să-și dea în petic... Intenționam să vă propun, în termeni diplomatici, o negociere asupra Valahiei Mici, eventual chiar în condițiile specifice târguielilor din bazarele otomane. Adică să ofer și să plătesc un preț, în bani, pentru a-mi răscumpăra țara.

Eu prețul l-am plătit, nu cu aur, deși nu meritam un asemenea tratament. Tatăl meu, Exaporitul, v-a oferit un munte de avantaje atunci când ați semnat Pacea de la Carlowitz. Puteam să ofer un tratament similar, dar îmbrăcat cu iluziile onoarei neștirbite, pentru ambii beligeranți.

Dar să trec la fapte. Vă întreb, Excelențele voastre, de ce credeți că Înalta Poartă s-a abținut să transforme țările valahe în pașalâcuri, deși ar fi avut suficiente motive să o facă, cel puțin de la anul 1600 încoace? Vă răspund eu, fiind în cunoștință de cauză. Deoarece Imperiul Otoman trăiește, adică se hrănește zilnic și duce războaie deoarece țările valahe o alimentează cu tot ce-i trebuie. Sultanul și cei ce îl slujesc nu țin seama că aceste două vaci, Moldova și Valahia, abea se mai țin pe picioare, de slabe ce sunt. Iar Valahia, adică Țara Românească, mai trăiește pentru că însuși Sultanul are grijă de Oltenia, ținutul bogat de unde curge mierea și laptele atât de dulci pentru serai. Oltenia a fost ferită de războaie, deși toți voievozii care s-au răsculat împotriva Înaltei Porți au fost olteni. De ce atâta protecție? Simplu, pentru că acest ținut nu foarte întins ca mărime, este nu numai mănos, dar mereu

renaște cu dărnicia, oricât de nemiloasă i-ar fi soarta. Nu piere nici de secetă, nici de ploi și geruri, nici de la jafurile la care se dedau toți tâlharii ce o înconjoară.

Acum Oltenia este a Imperiului Habsburgic. Ați luat-o ca pe un premiu special. Dar nu veți aduna de acolo nici miere și nici lapte. Veți avea parte doar de necazuri! Ați vrea să știți de ce? Acum este prea târziu să fiți curioși. Aveți răbdare și veți vedea, singuri. Anii de stăpânire austriacă în Oltenia vor trece ca o clipită, dar imperiul suveranului domniei voastre va sângera destul de mult.

Înțelepții antichității elene au descoperit, cu milenii în urmă, că timpul este singurul medic, singurul remediu pentru toate. Acum a venit momentul în care veți aprecia la justa valoare anii cei buni pe care i-ați câștigat, cu tunurile, trecând peste suferințele popoarelor. Veți decide singuri, nimeni nu vă va alunga, cu tunurile, să părăsiți Mica Valahie. Este o gălușcă prea mare pentru gura veșnic flămândă a Curții de la Viena. Dacă un administrator imperial, zelos, ar trage linie și ar pune față în față câștigurile și pierderile aduse de Mica Valahie, soldul vi s-ar cuveni domniilor voastre, cei ce vă fandosiți cu merite false. Ar fi imposibil să-l plătiți, chiar cu contribuția neamului vostru până la a șaptea spiță...

Cu sinceritate, vă urez viață lungă, cu sănătate. Să nu-mi purtați ranchiună, Excelențelor, și nici nu dezvăluiți aceste cuvinte pe care a trebuit să le pun pe hârtie din datorie față de istorie. Pentru că cei care ar înțelege nu v-ar gratula, în veci!

Rămân, pentru Excelențele voastre,

Ioan Mavrocordat, principe al Țării Românești, din mila Sultanului Ahmed al III-lea.

PARTEA I

La mila Majestății Sale

Capitolul 1

Călători pe drum de iarnă

În noaptea de 25 noiembrie 1716, voievodul Nicolae Mavrocordat, domnul Țării Românești, a fost prins de un detașament militar austriac, a fost luat ostatic și dus în Transilvania, la Sibiu. În București se răspândește vestea că o oaste mare, de turci și tătari, a plecat din Giurgiu spre capitala țării pentru a se lupta cu trupele austriece. Detașamentul austriac a fugit în graba mare cu ostaticul spre Târgoviște. De frica turcilor boierii complotiști părăsesc și ei Bucureștiul, refugiindu-se spre Târgoviște. Marea majoritate a populației capitalei îi urmează.

Boierii fac sfat la Târgoviște în noaptea de 28 nov (s.n.-stil nou) și hotăresc să se proclame independenți de Sultan, adică să închine țara Împăratului. Doi dintre marii boieri (marele vornic Radu Golescu și marele logofăt Grigore Băleanu) însoțiți de Nicolae de Porta sunt trimiși de sfatul boierilor la Sibiu, să-și prezinte omagiile și să stabilească viitorul regim politic al țării, cotribuțiile și încartiruirile. Delegația era gata de plecare când sosește știrea că Mănăstirea Mărgineni, aflată la nord de Târgoviște la trei ore depărtare, fusese ocupată de 500 husari sârbi și unguri și 200 cătane. Era greu de trecut printre aceste trupe, la vreme de război. Așa că o luară prin altă parte...

Drumul mare urca pe lângă Jiu spre pasul Vulcan. Trei călăreți de soi ales mergeau alături când lărgimea drumului le îngăduia. La strâmtoare se înșirau unul după altul, totdeauna același călăreț era în frunte. În urma lor o căruță cu coviltir, solid închegată, ducea boccelele cu cele trebuincioase unor fețe alese, subțiri, care călătoreau până departe. Căruței îi înlocuiseră în Târgu Jiu, dimineața, roțile cu tălpici de sanie, înainte de a porni

prin defileu spre vârful munților. În zorii zilei căzuse prima zăpadă, stratul nu era chiar de o palmă, doar un deget îi lipsea.

- Dacă aici zăpada are o palmă, mai în sus, la jumătate cale de Lainici o să fie până la genunchiul cailor. Mai bine puneți tălpicile de sanie înainte de a porni, spuse ispravnicul Todirică în casele căruia înnoptaseră.

În urma saniei, șase slugi călări făceau paza stăpânilor și a averii acestora.

- Mai avem mult de umblat până să poposim la sfânta mănăstire Lainici? întrebă dumnealui, marele vornic Radu Golescu.

- Mai avem destul, domnia ta, că zăpada ce se așterne pe cale ne îngreunează mersul, răspunse căpitanul Duma, cel ce călărea în urma boierilor, la o lungime de un cal.

- Obosit-ai așa devreme, vornice? Ori pocalele de vin băute aseară la isprăvnicia Târgu Jiului te-au dovedit, de ești slăbit peste poate? Logofătul Gligorie Băleanu nu-l slăbea pe mai vârstnicul soț al său la solia cu care umblau, cale lungă, spre porțile cele mai îndepărtate ale Evropei, unde credeau ei că curge numai lapte și miere.

Pricepând din aceste vorbe că boierii veliți doresc să schimbe doar între ei niște cuvinte ce nu se cuvin a fi auzite de urechile unora de rang mai mititel, căpitanul Duma ceru învoire să rămână în urmă să vadă cum se mai simte cel de-al treilea boier delegat, secretarul Nicolae de Porta, care era învelit în șube și cojoace în sanie, având fierbințeală mare la scularea din somn, dimineață, înainte de plecarea din Târgu Jiu. Luându-și locul printre cei șase seimeni domnești ce erau îmbrăcați ca niște slugi de casă mare, anume ca întreg convoiul să treacă drept de negustori, nu de boieri împuterniciți cu treburi diplomaticești, căpitanul Duma ceru oșteanului ce ședea pe capra saniei să-i spună ce face bolnavul.

- Doarme, căpitane! Mai acu o juma de ceas a tras niște sforăituri aprige de la care s-a trezit, s-a foit o vreme și apoi a adormit la loc. Acu sforăie liniștit. Lui îi prieste drumul cu sania, căpitane, măcar că-i rangul cel mai mic.

Călătorul bolnav era Nicolae de Porta, numit anume să-i însoțească pe cei doi boieri veliți ca să le servească de tălmaci când vor purta vorbele de taină cu Excelența sa generalul Steinville, comandantul militar al Transilvaniei și guvernator al

acestei provincii de curând intrată în cuprinsul hotarelor crăiești. Că așa era obiceiul pe la curțile împărătești, ca fiecare nobil dragoman sau elciu să vorbească pe limba lui în fața Împăratului, ori a Sultanului, ori a Principelui, după cum era cazul, folosind un tălmaci bun vorbitor de două limbi, măcar. Acest de Porta, tălian după zisa lui, slujise la Curtea Domnească a lui Constantin Vodă Brâncoveanu, apoi rămăsese om de cancelarie și sub Vodă Ștefan Cantacuzino și fusese dat la o parte de Vodă Nicolae Mavrocordat care nu avea nevoie decât de un singur tâlmaci, cu darul vorbirii în grecește și românește. Ori pentru asta îl adusese cu sine pe vel boierul Ramadan postelnicul, de la Moldova.

Logofătul Gligorie Băleanu, mai tânăr decât vornicul și boier mai de seamă fiind, mai ales în această călătorie pe care o făceau spre țara Ardealului, îl cam lua peste picior pe neștiutorul de limbi străine al său soț de solie. O fi fost vornicul neștiutor de cele străinătățuri, dar cu ale vieții era mai bogat decât logofătul. Așa că porni a-l zădărî pe acela cercând să vadă ce fel este pregătit să dea ochi cu guvernatorul militar al Ardealului, generalul Steinville.

- Pocalele-mi priiră, logofete. Mă întreb dacă nu cumva oboseala drumului se poate sui și la cap și grijă mi-i să nu te faci de rușine la fața ghinărarului, adică să nu mai știi pentru ce te-a trimis divanul boieresc aici, în ungurime! Ai uitat, cumva, de misie? Că aseară limba nu prea-ți știa de frâul capului, mereu cădea pe la colțul gurii!

- Ce, mie? Ce-ți veni, boierule?! Eu țin la băutură, neamul nostru al Bălenilor ne înțărcăm cu vin, încă de pe vremea lui Burebista, dacul! Cât despre ghinărar, să n-ai pricină, știu eu ce fel să cuvântez! Dar de ce întrebi, vornice? Auești curios despre acele vorbe? Iaca, ți le voi spune, dar tare mă tem că nici macar o iotă n-ai să pricepi din lătineasca în care voi vorbi la fața ghinărarului.

- Iaca asta-i treaba! Nimeni nu știe ce știu eu, de aceea boierii m-au trimis pe mine ca nu cumva domnia ta să o iei pe alături și să greșești acele cuvinte care ți s-au încredințat de către sfatul boierilor. Înțeles-ai, logofete? Dar grija cea mare a celor ce au semnat scrisoarea ce o purtăm noi ca niște soli de rang înalt, nu la aste vorbe este, ci la cele patru nume ce ți s-au încredințat a le ține bine minte, ale celor patru dintre boierii noștri care să țină

căimăcămia[2] țării și să conducă până ce Măritul Împărat Carolus al șaselea va hotărî ce și cum să fie cu Valahia noastră.

- Aistea deci, de astea-mi ești, vornice?! Că de ce crezi matale, boierule, că ni l-a dat de însoțitor pe Nicolae de Porta? Numai așa, ca să-l plimbăm și pe acesta prin ungurime, să ne mănânce bucatele și să ne toace nouă banii? Nu, alta-i pricina pentru care avem acest însoțitor. El va fi tălmaciul nostru, că după ce vei rosti cuvenitele saluturi și vei face închinăciunea țării la mila Împăratului, Nicolae de Porta va întoarce vorbirea pe nemțește, ca amândoi să auzim cu urechile noastre ce va glăsui de răspuns Excelența Sa, generalul Steinville. Ca să spunem, la întoarcerea noastră la Târgoviște, fiecare ce ținere de minte am avut.

Tăcură o vreme. Pas cu pas, urcușul muntelui le așternea în cale zăpadă tot mai groasă. Cei doi boieri se dădură în lături ca să facă loc slugilor să pornească înainte și să calce zăpada, așa încât să le fie mai ușor celor șase telegari să tragă sania prin zăpada afânată. Că înaintea lor n-a călcat încă picior de om sau de animal de povară și drumul abea se cunoștea sub zăpada ce se așternuse,

[2] caimacam = împuternicit al domnitorului în țările române în evul mediu, cu puteri limitate, numit să conducă țara în absența voievodului.

din belșug. Mănăstirea Lainici nu era foarte departe. Doar cale de 28 sau 30 de kilometri de la Târgu Jiu în sus. Pe vreme bună ar fi răzbit în cinci sau șase ore. Pe zăpada asta proaspătă și cu vântul ce se întețește coborând din vârful muntelui, drumul devine tot mai anevoios. Merg în liniște, nu-i chip de vorbit, nu-i chip de întors din drum. Ajung la porțile mănăstirii aproape de înserat. Prin ninsoare lumina pălește, nu poți ști câte ceasuri sunt. Au stat mai bine de o jumătate de ceas în așteptarea unui semn de dincolo de zidul de apărare. Când într-un târziu s-a auzit o mișcare dincolo de poartă, călătorii au primit doar invitația de a-și vedea de drum, oricine ar fi!

- Suntem boieri divaniți, deschide sfinția ta! Suntem oameni buni, nu câini, nu ne poți lăsa în ger, afară!

O ferestruică se deschide în lemnul porții, cât să facă loc de privit pentru un ochi de om.

- Mi-s logofătul Gligorie Băleanu. Deschide, călugăre! Avem carte de la Înalt Preasfințitul Mitropolit al toată Ungrovlahiei care zice că toate mănăstirile trebuie să ne dea adăpost și ajutor.

Ferestruica se închise dar poarta rămase tot zăvorâtă. Nici un zgomot nu răzbătu de dincolo de poartă. Mai trecu o vreme. Apoi pe neașteptate poarta se deschise, doar cât să treacă un om, pe jos. Logofătul se apropie și o torță fumegândă, dintr-o cârpă îmbibată cu rășină de brad, îi lumină chipul, atât cât se putea desluși de sub căciula înfundată pe ochi, cu țurțuri de gheață atârnând pe mustăți și barbă. Boierul forță intrarea, abea abținându-se să nu suduie. Doar gândul că intră într-un loc sfânt îl opri de la o faptă necugetată.

- Du-mă la starețul vostru, zise logofătul când rămase singur în spatele porții închise, alături cu arătarea aceea de om acoperit cu un cojoc mițos, ciobănesc, tras peste creștetul capului. Fără un cuvânt, călugărul o luă înainte, călcând peste dâra lăsată de picioarele lui. Chiliile nu erau prea aproape de zidul mănăstirii, dar boierul se ținu destul de anevoie după călugărul care mergea iute, ca un om tânăr. Ajunseră la un cerdac pe care-l urcară pe o scară de lemn, doar trei trepte de la pământ în sus. O ușă se deschise, dezvăluind o lumină firavă, de la un opaiț ce își zbătea flacăra în vânt.

- Intră călătorule și spune cine ești. Cum te încumeți pe coclauri la vreme de viscol? Ești om bun sau tâlhar? se auzi o voce așezată, de om bătrân.

- Cuvioase, sunt om bun, creștin ortodox, logofăt în Divanul țării. Umblu cu diată domnească, nu de plăcere ca să mă mânce lupii iarna, prin nămeți. Deschide-ne nouă, suntem trei boieri în drum spre Ardeal, cu oșteni de pază, șase oameni, călări, și cu o sanie plină cu boccele de haine. Suntem trudiți și înghețați, nu zăbovi, părinte, rogu-te în numele lui Hristos milostivul!

Logofătul vorbi, străduindu-se să fie cuviincios, deși lunga așteptare în fața porții închise, în gerul care se înăsprea sub vântul ce bătea dintr-o dungă, îi pusese răbdarea la grea încercare. Călugărașul, că se văzu că era un frate mai tânăr cel ce-l condusese pe logofăt până aici, primi ordin să deschidă poarta mare ca să intre toți drumeții aceștia, care nu au altă treabă decât să cadă peste liniștea mănăstirii, ca o năpastă.

Chiliile îi primiră reci, cu focul stins în vetre. Oștenii găsiră adăpost într-o încăpere largă, unde câțiva saci mari, umpluți cu fân uscat le vor sluji de saltele pentru dormit. Secretarul Nicolae de Porta fu purtat pe brațe de slujitori, ca un balot de preț, înfășurat într-un cojoc mare, ciobănesc. Sărmanul, dârdâia de arșiță, de i se auzeau dinții clănțănind. Îl duseră în chilia călugărului iconom, la căldură. Iar cei doi boieri veliți stătură la ceva vorbe cu starețul până ce părintele iconom făcu pregătirile de întâmpinat musafirii, așa cum se cuvine. Adică cu ceva pâine uscată, nuci și mere, că era postul Nașterii Domnului, iar obștea toată ajunează cât poate, zise ca o scuză starețul. Celor doi boieri veliți căugării mai tineri le oferiră două chilii dintre cele ce erau folosite de ei, având sobe cu focul aprins.

Călătorii nu zăboviră prea mult la vorbe fiind obosiți de drumul trudnic. Se traseră la odihnă, gândind că ninsoarea se va opri și vor putea continua drumul a doua zi, cât mai devreme. Pe secretarul Nicolae de Porta îl mutară din chilia părintelui iconom în chilia fratele Dumitru, acest călugăraș ce îl slujea pe stareț, făcând toate cele mărunte, de trebuință unui bătrân nevolnic la trup. „N-are decât o răceală, nu poartă cu el nici o boală ucigătoare”, hotărâse acest frate Dumitru după ce îl cercetase pe cel bolnav. Dar nu se cuvenea ca un străin, bolnav, să puie în

primejdie sănătatea celui ce era al doilea slujitor al obștii din sfânta mănăstire.

Avură noroc boierii noștri. La puțină vreme după ce mănăstirea le-a dat adăpost ninsoarea s-a răzbunat, slăbind din ce în ce. Apoi norii se împuținară și pe la miezul nopții o lună rotundă, ca o tipsie purtând o plăcintă aburindă, abea scoasă din cuptor, își luă locul de stăpână pe cerul senin. Gerul se întări și curând, dinspre adâncul pădurii se auziră crengi trosnind, spărgând liniștea nopții de iarnă.

Călătorii se treziră o dată cu lumina zilei. Așternuturile nu li se mai părură prea potrivite pentru ei, după ce deschiseră ochii și se dumiriră pe unde se află și cu ce rost s-au pornit la drum greu, de iarnă. Primul care deschise ușa chiliei sale fu logofătul Gligorie. Ieși pe prispă și se întinse, frecându-și palmele mari ca să alunge frigul ce înțepă imediat pielea neacoperită a mâinilor destul de fine, mai învățate cu pana decât cu sabia de război. Îndată se deschise și odaia alăturată și căpitanul Duma ieși să-l întâmpine pe boierul ce se ținea mai mare peste coloana lor de drumeți.

- Bună dimineața, Înălțimea ta! Dormiră-ți bine? întrebă el, politicos.

- Hm, hm! De dormit am dormit destul. Ai apucat să cercetezi starea drumului, căpitane? Vom putea purcede la drum, ori o fi zăpada prea mare?

- Ninsoarea a contenit la puțină vreme după ce ne-am tras noi la somn. Se vede după urmele lăsate de noi aseară și neacoperite decât puțin. Seimenii noștri se grijesc de cai și îndată ce vor fi gata putem porni la drum, după voia măriilor voastre. Noi am înfulecat ceva din merindea oștenilor, că de la mănăstirea aceasta, pe vreme de post, nu ne vom alege decât cu ajunare, mai zise căpitanul, raportând milităreşte starea de lucruri așa cum a constatat-o, făcându-și datoria de ofițer.

N-au zăbovit prea mult. Boierul Radu Golescu ieși, la rândul lui, frecându-și șalele ca un om mai vârstnic ce era. Starețul apăru și el și îi pofti să guste o fiertură din scorușI de mure și afine, îndulcite cu miere.

- O să vedeți, boieri dumneavoastră, că această fiertură din ce ne dă Dumnezeu spre hrană nouă, călugărilor postitori, va cădea

ca un leac de soi ales peste burțile ce n-au avut ce măcina aseară, la acel ceas de viscol când ați deschis ușa sfintei mănăstiri.

Poftirea fu acceptată de veliți, dar nu zăboviră la stăreție mai mult decât se cuvenea, mulțumind pentru găzduire la ceas de primejdie pentru niște călători ca ei, încă neînvățați cu frigurile iernilor de la munte.

Drumul fu greu la început, că dădură de câteva troiene pe care le-au trecut destul de ușor, de folos fiind caii seimenilor care au călcat zăpada suficient ca sania cu tărhaturile[3] să poată trece. Mai spre vârful muntelui stratul de zăpadă era mai subțire, vântul fiind cel ce măturase drumul, spre bucuria cailor și călăreților, deopotrivă.

De la Petroșani încolo drumul era uscat, fără urme de zăpadă. Opriră în Ardeal la poarta unui han din marginea primului târg ce le ieși în cale și care se arăta a fi mai chivernisit decât cele din Țara Românească, având mai multe case ridicate din bârne și din cărămizi decât bordeie din chirpici. Potcovarul hanului cercetă copitele cailor, înlocui câteva potcoave și îi ajută pe seimenii îmbrăcați ca slugi de case mari, să pună roțile la căruță în locul tălpicilor de sanie. Cât timp se făcură pregătirile de drum pe pământ uscat boierii își astâmpărară foamea cu o strachină de ciorbă de pasăre și cu câteva ciosvârte de găini prăjite în sos de usturoi și stinse cu vin alb, din care gustară și ei câte o cană fiartă cu miere, scorțișoară și chiperiu. Purceseră la drum cu gâlgâituri de fierturi de plante în bârdihane, dar acum mâncarea bună și gustoasă le-a adus inima la loc. Cei doi boieri se puseră pe pălăvrăgit cale de câteva poște, până când tot ceea ce mâncaseră li s-a așezat cuviincios la loc potrivit. Apoi mânară caii mai repede, că soarele amiezii începuse să se lase cu repeziciune spre asfințit. Iar gândul lor bun era să facă popas de noapte tocmai la Deva, de unde ar mai fi avut de făcut iarăși un drum de o zi până la Sibiu.

- Mă mir întruna, logofete, de ce te încăpățânași să alegem această cale ocolită, lungă și anevoie de umblat în liniște și bună pace, în loc să fi mers pe drumul mai scurt, pe la Râmnic și Cozia, pe Olt în sus, zise vornicul Radu Golescu, nemulțumit de legănatul

[3] tărhat = bagaj, povară, desagi cu haine (regionalism)

calului. Erau ceasuri de amiază pe care vel vornicul obișnuia să le petreacă dormind, nu umblând prin străinătățuri.

- De frica lotrilor, boierule, și a cătanelor care acum sunt în pradă. Ai uitat, logofete, că ne-a întors din drum știrea că 500 de sârbi și 200 de cătane au ocupat mănăstirea Mărgineni, aflată la miazănoapte de Târgoviște cale de trei ceasuri de mers? N-ai fost la fel de speriat ca și mine că acele cătane ne pot scurta viețile și goli pungile, că ce știu ei de solie sau de închinare? Crezi că te-ar fi iertat taman pe matale, mare dregător domnesc, și ar fi făcut plecăciuni și temenele aflând, din gura-ți aurită, că mergi cu așa niște taine grele să închini țara osteraihilor? Mai dihai te-ar fi scuturat de galbeni și de groși, ba te-ar fi căutat și-n cele locuri ascunse de ultimii firfirei. Ș-apoi, boierule, prin aste locuri n-a ajuns încă nici o veste despre întâmplările de mai deunăzi din Țara noastră Românească. Nu se știe de hoardele tătarilor ce ne iau țara în copitele cailor și bat satele și târgurile după bună pradă, apoi dau foc, taie și zdrobesc, siluiesc și iau în robie. Aici îi viață liniștită, cu pace, soare și tihnă. Și chiar de nu le-o fi traiul prea îmbelșugat, îl duc în pace și fără frică cuibărită în sânuri, ca la noi. Greu să creadă aceștia poveștile noastre ca fiind fapte ce ni s-au întâplat aievea, o zi sau două în urmă. De aia zic să nu ne întindem la vorbe, nici noi și nici aceste slugi ale noastre, ca să nu dăm de bucluc.

Mai stând la vorbe despre unele și altele, mai îndemnând caii la pas lungit, boierii ajunseră la un ceas după apusul soarelui la un rateș[4] la zidul cetății Devei. Nu puteau pătrunde în cetate, porțile se închiseseră, iar a striga în gura mare ca să le deschidă că sunt soli domnești ar fi însemnat să doarmă într-o temniță rece. Și mare noroc ar fi avut să scape cercetați și recunoscuți ca cei ce sunt după înscrisul dat de căpitanul Pivoda la plecarea din Târgoviște.

- Vezi, logofete, la ce ne-ar fi fost bun secretarul nostru de Porta? Ar fi trebuit să alerge înainte, în goana mare a calului, să ajungă pe lumină la Deva în cetate și să anunțe magisterul că uite, în urma mea vin doi boieri divaniți din Muntenia, cu treburi diplomaticești către Împăratul. Să-i primiți în cetate, oricât ar fi de târziu! Dar secretarul nostru, tălmaci de nemțește, zace culcat în

[4] rateș = han mare la un drum principal, în apropierea unor localități

fân, învelit cu șube, trage la aghioase și râde de noi. Ia să-l scuturăm bine, să-i treacă toată natha![5]

Supărarea vornicului era îndreptățită. El, cel mai vârstnic dintre toți, ar fi jinduit să șadă culcat pe pat de fân, la căldură, în loc să-și salte oasele pe crupa calului, sub vânt și frig. Dar somnul îl prinse iute căci truda drumului lung îi turnase plumb în oase. Dimineața altfel privi lumea când soarele de decembrie îi încălzi scurteica pe care și-o pusese pe umeri, ieșind în curte și scufundându-și capul în jgheabul cu apă rece ca gheața din care se adăpau caii drumeților, scoși pe rând din staul de rândașii hanului. Se învioră tropotind pe loc, voinicește. Apoi, ca un lup flămând șterse cu o coajă de pită restul de ouă făcute jumări, nu multe, doar vreo șase, bătute cu smântână grasă și turnate peste cârnații tăiați bucăți lungi de un deget. Un cot de cârnat înfulecat gol și un pumn de jumări rozalii cerură o ulcică de lapte spumos, cald încă, muls atunci de la ugerul văcuțelor hanului. Soarele călduț se ridicase de un cot peste acoperișurile caselor, înroșind zidul cetății din vârful dealului ce crescuse ca o cușmă de dac în mijlocul târgului. Oștenii servitori stăteau călări așteptându-i pe boieri să isprăvească gustarea. Făcând cruci peste cruci, secretarul Nicolae de Porta ieși la rându-i și, minune mare, ceru un cal, arătându-se acum volnic să intre în rând cu bărbații soliei.

Ziua frumoasă și moale fu spornică, astfel că avură noroc să intre pe poarta mare a cetății Sibiului când soarele mai avea vlagă doar să se aștearnă în spatele acoperișului de țiglă roșie cu ornamente verzi al palatului Guberniei. Traseră la scara unui han mare, cu lustru de casă de soi ales, care se făloșea ocupând jumătate dintr-o latură a pieței. Hangiul, un sas voinic, încins cu un șurț de piele care se lega de un pieptar bătut pe margini cu bumbi de alamă lustruită, ieși în întâmpinarea călătorilor și îi pofti, cu o plecăciune largă, să urce treptele spre ușa pe care o lăsase deschisă atunci când s-a grăbit să-și întâmpine călătorii de neam ales. Nicolae de Porta îi spuse, în cuvinte rostite cu o anume semeție, să grăbească și să îi ajute pe acești mari boieri ca să-și scuture praful de pe veștminte căci se vor înfățișa Guvernatorului militar, Excelenței Sale generalului de Steinville. Apoi de Porta

[5] nathă = răceală (magh.)

trecu piața direct și ceru panțârului cu mantaua roșie care îi aținu calea, îndreptând baioneta lungă și ascuțită ca un ac spre pieptul îndrăznețului, să facă bine și - așa cum îi impun regulile din slujba sa de gardian - să-l anunțe pe secretarul Excelenței Sale că doi boieri mari, divaniți, din Țara Românească având împuterniciri speciale, ar dori să fie primiți în audiență de Excelența Sa în niște chestiuni de mare câștig pentru însuși Majestatea Sa Împăratul Carolus al VI-lea. Trebui să repete de două ori cererea căci respectivul panțâr pricepu destul de greu ce trebuie să facă, fie că nu-l ducea capul să deslușească un mesaj așa de simplu, fie că solicitantul nu vorbise nici prea clar și nici prea bine pe limba germană. Până la urmă situația fu salvată de un subofițer, pe semne șeful acelui corp de gardă, care coborî treptele ce urcau în clădire și preluă chestionarea străinului. Pricepu despre ce era vorba, dar o mai lungi, dorind să-și deslușească sieși despre ce anume se putea înțelege în acele vorbe mari, adică *„chestiune de mare câștig pentru însuși Majestatea Sa Împăratul”,* astfel încât să poată răspunde la întrebările ce i se vor pune înăuntru, la ușa Excelenței sale. Într-un sfârșit, cu un oftat, subofițerul făcu stânga împrejur pe călcâiul cizmei și intră în clădirea Guberniei. Se întoarse destul de repede și îl invită, de data asta mai politicos, pe străinul ce vorbea așa de bine limba germană să intre. De Porta zăbovi o jumătate de ceas și ieși condus de un individ, un valet sau chiar secretarul Excelenței Sale care îi făcu o scurtă plecăciune când de Porta își luă rămas bun.

Capitolul 2

Tabăra de la Cerneți

Straja de la poarta de vest a taberei militare de la Cerneți[6] zări înaintând în goana mare un mic nor de praf dinspre Orșova. Nu părea să fie mai mult de un călăreț deoarece praful nu se ridica prea sus în zarea luminoasă a miezului zilei, deși octombrie bătea spre sfârșit. Când deslușì că cel ce venea cu așa mare zor nu era decât un olăcar, straja sună din corn, semnalând un eveniment care trebuia să-l aibă alături, în foișorul de veghe pe sutaș, mai marele lui. Acesta va decide cum să facă mai departe.

Staicu Văjălie sutașul abia apucă să urce scara că olăcarul opri calul numai spume la bariera taberei. De acolo, fără a descăleca strigă cu vocea răgușită de praful înghițit de-a lungul goanei: *„Vin cătanele! Aduc carte!”* Apoi se lăsă pe gâtul calului și începu să alunece spre pământ. Straja de la barieră îl prinse la timp ca să nu se izbească în cădere. Omul era deja adormit.

Sutașul coborî și scotoci în traista pusă de-a curmezișul pe piept. Găsi acolo un petic de hârtie, mototolit, dar încă purtând pecetea roșie a vămii de la Orșova, nespartă. Luând mesajul cu el, sutașul grăbi spre casa căpitanilor oștirii ce sosise cu doar câteva zile în urmă, trimisă fiind de Vodă Nicolae de la București, avându-l în frunte pe vel aga Ianache Rusăt, cumnatul lui Vodă și pe Pătru Obedeanu vel sărdariu[7]. Urcă treptele căsuței și, prin ușa deschisă anunță evenimentul. Fu chemat înăuntru, predă misiva pecetluită și apoi rămase în tindă, în așteptare de ordine. La scurt timp glasul bărbătesc al sărdariului ordonă scurt:

- Sună alarma, sutașule! Toată lumea la posturi. Întărește veghea la drumul spre Orșova și sună din corn dacă vei vedea oștire ivindu-se din depărtări. Tunarii să fie pregătiți din vreme cu tot ce le trebuie pentru apărare. Vin oștile chezaricești!

Sutașul sări de pe prispă direct în mijlocul platoului și trăgându-și cornul de la centiron sună semnalul de alarmă. Pe

[6] Cerneți = localiate de mărimea unui târgușor, în apropiere de Turnu Severinul din zilele noastre, care era oraș de reședință pentru vornicul de Mehedinți, în secolul XVIII-lea.
[7] Serdar, sărdariu = rang militar în Evul Mediu, comandant de oaste, de cavalerie de regulă

măsură ce oștenii soseau pe platou, el îi dirijă spre îngrăditури, strigând comenzi către tunarii ce nu se grăbeau prea tare, fiind ei mai cu moț în frunte decât celelalte armii.

Dar nu dinspre clisură veni atacul. La poarta dinspre miazănoapte și apoi la îngrăditura dinspre dealurile Gărdeanu și Curila, de sub pădurea aparținând de mănăstirea Tismana, se porni mare zarvă de puști și urlete de bărbați în atac.

- Țe-i, țe s-a întâmplat? întrebă speriat, cu vocea subțirică de grecotei încă neînvățat cu limba română vel aga Ianache Rusăt.

- Cătanele au ieșit de sub pădure, Măria Ta și doboară îngrăditura noastră cea rămasă la urmă de dres, zise vel sărdariul Petre Obedeanu. Acolo nu așezasem încă pază, că știrea venea dinspre clisura Dunării, nu de aiurea. Fugi, Măria Ta, fugi cât poți de iute și te adăpostește la mănăstire, la Cozia ori la Tismana unde apuci mai repede că aceste cătane vor cere preț bun pentru ruda Domnului Mavrocordat Voievod. Fugi și te întoarce la București, Măria Ta, că nu-i de șezut pe drumuri de război pentru un om ca domnia ta, neînvățat cu ale milităriei. Că eu și oastea ce o am sub comandă îi vom ține pe loc până ce domnia ta vei ajunge la bun adăpost.

Boierul urcă greoi și cu mari opinteli pe spinarea calului nemțesc, masiv, din soi de luptă. La ordinul sărdariului șase oșteni din gărzile breslei negustorilor bucureșteni îl înconjurară și dând bice cailor porniră spre apus, ieșind prin poarta dinspre Dunăre a taberei de la Cerneți. De îndată ce grecul părăsi tabăra, porțile se deschiseră și cele două oști, dușmane până în urmă cu un minut, acum se îmbrățișară a bucurie.

- Bine te-am găsit boierule Staico Bengescu, sosirăți la vremea potrivită. Că tocmai am primit misivă de la Orșova că avangarda prințului de Savoia înaintează pe drumul roman și că grosul armatei va mărșălui direct spre București, fără oprire, ca un tăvălug, zise veselindu-se sărdarul Petre Obedeanu. Oastea prințului chiar are de gând să ocupe Țara Românească? Ne-o fi dat să scăpăm de lifta otomană?

- Nu, dragă Pătrule, nu te veseli peste rând. Mai înainte de toate dară nu anul aista, prințul trebuie să-și grijească spatele, adică cetatea Belgradului nu poate rămâne în urmă plină cu turci,

ca un cuib cu viespi. Abea după ce-o curăți și cloaca asta o să pornim și spre părțile Dunării dinspre Marea cea Mare.

Boierul Pătru Obedeanu era bun și vechi prieten cu Staico ori Stoica mai pe românește, boierul de la Bengești din Gorj, cel care de aproape 30 de ani păstorea cu grijă mare județele Vâlcei și Gorjului, dar și averile familiei sale din aceste părți de țară.

Porțile fură înlăturate și iute tabăra Cernețiului deveni neîncăpătoare. Bengescul călăuzise până aici, la un lat de palmă de Cladova, fortificația cea tare a turcilor de pe malul sârbesc, 200 de cătane nemțești și 500 de husari amestecați, unguri și sârbi. Coborâseră prin pasul Vulcan, trecuseră ca cuțitul încins prin unt de-a dreptul prin mijlocul Târgului Jiului și acum erau aici, la locul țintit.

- Căpitanul St. Croix este comandantul nostru, îl prezentă Staico pe mustăciosul viconte, care se purta proaspăt pomădat, ca și cum s-ar afla pe aici doar în treacăt, în drum spre un bal cu doamne îmbrăcate cu mândre crinoline și pudrate din belșug pe umerii dalbi, dezgoliți până la Valea Sânilor. El aduce ordin de la Excelența Sa generalul Stephan conte de Steinville, guvernatorul militar al Transilvaniei.

- Este sănătos contele guvernator, domnule căpitan? zise Obedeanul pe limba germană, fără a stâlci în nici un fel această limbă butucănoasă. Și se înclină galant, așa cum o cereau bunele maniere ale marilor familii din jurul Praterului vienez.

- O, desigur, contele general este bine. Are o sănătate excelentă și mintea clară, studiind de dimineață până noaptea târziu, împreună cu ofițerii Statului Major și cu împuterniciții Consiliului de Război diferite scheme tactice în războiul ce se va duce, curând, cu rămășițele armatei Sultanului, pe aceste plaiuri valahe. Păcat de o geografie atât de încântătoare care va fi călcată în copitele cailor, dar *„a la guerre comme a la guerre!”* cum zic francezii.

- Deci credeți că se va întâmpla acest asalt final în curând, viconte? continuă Obedeanu.

- Desigur, fără doar și poate! Prințul nostru Eugen de Savoia nu are egal în istoria tuturor timpurilor, poate doar Alexandru cel Mare să mai fi dus așa niște războaie strălucite. Pomenind numele marelui strateg al Casei de Habsburg, vicontele făcu o plecăciune

așa cum se obișnuia în saloanele Vienei, punând un picior întins, o jumătate de pas înainte și aproape culcându-se cu pieptul pe genunchi.

Cele două oști, reunite, stătură în tabără câteva zile, trimițând iscoade peste Dunăre să afle mișcările turcilor adunați la Cladova precum și ale cetelor de osmanlâi scăpați din împresurarea de la Timișoara, care mișunau bezmetici după pradă. Informația generală care sosea din toate sursele era că în oștirea Sultanului intrase deruta. Dezordinea și indisciplina domneau peste tot. Amenințarea iernii ce avea să vină cât de curând și adăposturile pentru iernat care nu erau încă pregătite și nici măcar cunoscute, îi făceau pe comandanții turci să bufnească a revoltă, strigând după Sultanul pe care-l amenințau cu detronarea, de parcă asta le-ar fi rezolvat pe loc toate, adică taberele de iernare și zahereaua necesară pentru multe luni de acum încolo.

Culcat pe o rână pe cojocul din blană de oaie, lângă focul pe care se prăjeau trași în țeapă câțiva pești dolofani, învârtiți cu grijă de mezinul Neagu, năzdrăvanul neamului, ciobanul Toader Papură zări o sclipire de lumină țâșnind de sub poala pădurii de la marginea dealului Gărdeanu. Lumina aceea îi juca în jurul capului, orbindu-l câteva clipe, apoi alunecând într-o parte. Ciobanul fusese împins cu șpângi să însoțească oastea domnească condusă de cumnatul lui Vodă, fiind prins și socotit bun pentru luptă, după trupul vânjos ce i se arăta prin pânzeturile pe care le purta păzind oile la margine de luminiș, într-un zăvoi al Oltului. Acum era socotit oștean domnesc și măcar că nu avea cal, tot cu ghioaga lui cea bătrână trebuia să lupte. Feciorii amândoi, Neagu mezinul și Simion cel mijlociu fuseseră luați și ei, împreună cu tatăl pe care, încercând să-l slobozească din arcanul cu care era legat și mânat cu biciul, căzuseră și ei în capcană.

Toader ciobanul Papură se suci alene și ridicând palma streașină deasupra sprâncenei prinse locul de sub copaci de unde țâșnea lumina. Era o rază de soare ce cădea pe un coif așezat pe capul rotund al unui tătar ce sta la pândă. Papură bătrânul îi zise fiului Simion, fără a se mișca din trunchi, că să se tragă târâș, cu spatele, până va ajunge la loc bun și să-l aducă pe sutașul Văjălie cât mai aproape de acea margine a taberei ca să vadă cu ochii lui cum sunt pândiți de iscoade tătare. Sutașul urcă în cel mai apropiat

foișor și de acolo văzu cum trei tătari tocmai încălecau pe caii lor scunzi și iuți și fugeau prin pădure, depărtându-se. Se repezi pe scări și o rupse la fugă, iar la ușa comenduirii apucă să strige către boierii ce stăteau la sfat că trei iscoade tătare tocmai se depărtaseră de la marginea pădurii, după ce fuseseră văzuți de ciobanii Toader Papură și fiii lui. Locul unde stătuseră pitiți cei trei cercetași fu găsit repede, aceștia s-au retras în mare grabă fără să apuce să-și acopere urmele. Pe dată fură trimise mai multe grupuri de cercetași, husari, cătane dar și oșteni din cetele boierilor Bengescu și Obedeanu. S-au întors pe seară aducând cu ei doi olăcari călări, sosiți tocmai de la București, cu știre de la unul din apropiații serdarului Barbu Brăiloiu care anunța că o hoardă de 16.000 de tătari se îndreaptă spre Olt pentru a veni în ajutorul armatei marelui vizir care se apăra în cetatea Timișoarei. Dar că tătarii nu se grăbesc prea mult, nevenindu-le la îndemână să intre într-o luptă fără nici un câștig în contra cătanelor germane foarte bine înarmate.

Olăcarii spuneau că această hoardă pusă pe jaf venea în urma lor la cale de o zi și se pare că ținta lor era chiar această tabără, de la Cerneți. Căpitanul St. Croix trimite alți oameni, mai odihniți, ca să vină în întâmpinarea nohailor și să cerceteze această armată, ca să poată evalua cu ce forțe ar putea să le stea în cale. Cătanele călăresc toată noaptea pe drumul Bucureștiului și văd, în zori de zi, trezirea taberei de nohai. Însă totul se desfășura ca la o oaste disciplinată. Nu se ridicase bine soarele deasupra orizontului și primele linii de tătari erau pornite la drum. Veneau repede, astfel că atunci când cătanele sosiră la Cerneți nohaii erau în urma lor la mai puțin de un ceas. Tabăra fu ridicată în grabă și toată acea oștire pestriță, de nemți, husari unguri și sârbi și lefegii valahi, ca la 2000 de oameni cu totul, o porni spre miazănoapte, spre mănăstirea Tismana. Spre seară, când lumina confuză acoperea cu umbre mișcarea oamenilor nedeosebind-o de freamătul copacilor sub vânt, ciobanul Papură cu fiii lui se răzlețiseră de grosul oștirii, căutând să scape spre casă. Fugiră spre răsărit, orbecăind prin pădure. După câteva ceasuri se traseră într-o văioagă în susul căruia câteva găvane[8] le-au fost bun adăpost pentru noapte. Dar

[8] găvan = scobitură rotundă în pământ, nu mai largă de câțiva metri.

mare le fu surpriza când se treziră împunși cu șpăngi de câteva cătane care, în cercetare fiind, le-au luat urma și i-au descoperit lesne, când ziua se albea printre copaci. Cătanele au crezut că sunt tătari care le dau târcoale. I-au legat cu funii și i-au adus la fața boierilor olteni, spre cercetare. Sutașul i-a recunoscut imediat și, ieșind în față le-a luat apărarea, spunând că sunt oșteni valahi, pe semne că s-au rătăcit la drum. Dar boierul Bengescu, boier vechi și hârșit, cunoscător la oameni, trase concluzia că ceea ce spunea sutașul este o mare minciună. Aceia sunt fugari, care ar trebui pedepsiți cu spânzurătoarea sau tăierea capetelor. Cum n-au timp de pierdut, porunci ca țăranii aceia să fie biciuiți în mers, câte două sute de bice fiecăruia. Dar pedeapsa n-a fost îndeplinită deoarece avangarda tătarilor i-a ajuns din urmă și, după o luptă scurtă în care i-au tăiat pe urmăritori, oștirea toată a luat-o la fugă. Ciobanii au scăpat cu zile iar fuga lor, de astă dată, le-a adus câștigul libertății. Ajunși acasă, bătrânul Toader Papură spunea, oftând, că acele bice au fost răsplata boierească pentru că i-au aflat pe tătarii iscoditori și au apucat să-i raporteze la timp ca toți să scape din ghearele nohailor.

- Dărnicia și recunoștința boierului nu trece mai departe de pleasna biciului! Halal să ne fie!

Capitolul 3

Tocmeala

Secretarul Nicolae de Porta îi găsi pe boierii veliți stând la o masă în încăperea cea mare a hanului, cu câte o ulcică aburindă cu vin fiert în față. Se apropie de masa stăpânilor și, închinându-se după cum i-o impunea rangul, ceru îngăduință să vorbească.

- Domnul secretar Mathias Ispahanoș înțeles-a repede că suntem o delegațiune oficială care vine într-o chestiune de stat. Așa că intră la Excelența Sa și după scurt timp ieși însoțit de generalul guvernator. Excelența Sa mi-a cerut să-i deslușesc care ar fi scopul vizitei domniilor voastre și ce fel de situațiune ne determină să batem atâta cale cu un mesaj foarte important pentru Chezaricească Majestate. I-am explicat că aveți o scrisoare semnată de cei mai importanți membrii ai Divanului Țării Românești, scrisoare care aduce cuvântul de închinare și de depunere a omagiului în numele celor care ar dori să intre, cât mai curând, în grațiile Majestății Sale, iar țara sub ocrotirea sa. Excelența s-a uitat lung la mine și apoi mi-a zis, direct, că ne va chema mâine într-o audiență, că acum obosiți fiind de drum lung, vă lasă spre odihnă binemeritată. Conducându-mă spre ieșire, domnul secretar Mathias Ispahanoș mi-a deslușit că ziua de muncă la Cancelaria Guberniului începe după ce Excelența Sa încheie de servit micul dejun, fapt care este anunțat printr-un clopot de serviciu care sună de câteva ori pentru atenționarea funcționarilor că iată, stăpânul poate să-i cheme oricând la el. Acest sunet de clopot este destul de puternic, așa că hangiul vă va atenționa că a început ziua de muncă la Împărăție. Dincolo de acel ceas, oricând putem fi înștiințați că Excelența Sa este dispusă să acorde audiența promisă.

Orele trecură repede, călătorii nu aveau poftă de pierdut vremea degeaba. Un feredeu cu apă fierbinte le făcu bine trupurilor ostenite de drumul greu. Cinară devreme, fără a se întinde după mâncăruri grele după care să emane mirosuri urâte, făcându-l pe interlocutorul de mâine, cel cu nas fin, să scurteze discuțiile și să se lase influențat de un asemenea amănunt neplăcut

ce ține de educația primită în familie. Bunul simț, cum îl numim noi în zilele noastre, era simplu definit, în timpurile cele mai vechi la poporul nostru, prin cuvintele „să nu ne faci de râs!” Și boierii divaniți care primiseră o misie dintre cele mai dificile și-o vor lua tare de tot în barbă dacă se vor întoarce rușinați, cu coada între picioare, disprețuiți și etichetați ca „barbari”.

Să tot fi fost ceasurile 11 când un pantâr din cei ce făceau de gardă trecu piața și bătu la ușa hanului, aducând poruncă pentru excelențele lor de peste munți. Pe dată boierii încălecară pe caii ce fuseseră pregătiți cu multă râvnă și pricepere de ostașii-slujitori. Fiecare călăreț era însoțit de o slugă ce ducea calul de căpăstru. Iar după ce stăpânii ajunseră la poarta palatului Gubernial și descălecară, aceleași slugi duseră caii înapoi, legându-i de conovățul hanului și rămânând acolo, cât o fi nevoie ca să sară iute și să-i pună calul la dispoziție stăpânului, așa cum o cerea rangul său.

Fură introduși în sala de consiliu, acolo unde generalul guvernator îi primea pe oaspeții de seamă. În pragul ușilor larg deschise secretarul Mathias Ispahanoș anunță primul vizitator, cu numele lui și rangul în divanul țării:

- Boierul Grigorie Băleanu, biv vel logofăt în Divanul Țării Românești. Cel apelat făcu pași apropiindu-se la jumătate distanță de militarul care stătea într-o poziție solemnă în mijlocul încăperii.

Boierul valah făcu o scurtă închinare, mai mult din cap, și se opri locului

- Boierul Radu Golescu, biv vel vornic în Divanul Țării Românești. Boierul se opri alături de logofăt și, dându-i ușor cu cotul, se închinară deodată, arătând respectul cuvenit puterii pe care o reprezenta militarul din fața lor.

Secretarul Nicolae de Porta se apropie și el, neanunțat, nefiind nevoie de acest fapt mărunt din moment ce i se recunoștea rolul de secretar al delegației valahe, dar și de tălmaci oficial. El se opri cu o atitudine cuviincioasă într-o latură și cu un pas în urma boierilor.

Generalul Steinville era un bărbat voinic, cu puțin mai înalt decât cei mai mulți bărbați care-i stăteau în preajmă. Militar de carieră, din el parcă izvorau ordinea și disciplina prusacă pentru că învățase, de mic copil, să ducă o viață bine tocmită, în care trupul i-a fost pregătit să facă față greutăților de pe câmpul de luptă. Și-a dovedit destoinicia și a avansat, pas cu pas, primind sarcini din ce în ce mai importante și fiind răsplătit, după fiecare succes al său, cu răspunderi din ce în ce mai mari. Era de ceva ani buni comandantul militar al guberniei Transilvaniei și nu făcuse greșeli și nici nu înșelase așteptările mai marilor din Consiliul de Război, căruia i se supunea întru totul.

Generalul Guvernator se apropie de acești soli ai unei țări creștine de un rit diferit de al său, supus dușmanului cu care țara sa, slăvitul lui Împărat, se afla în stare de război aproape continuu de multe zeci de ani. Li se adresă în latinește conform uzanțelor diplomației europene ale vremii. Boierul Grigorie Băleanu, vel logofăt, dădu citire cuvintelor frumoase mai dinainte puse la cale cu contribuția întregii adunări boierești. Scriseseră această carte diplomatică în acele zile de început al bejeniei lor la Târgoviște, fugind din calea unei oștiri de turci și nohai. Erau cuprinși de groază acești boieri numai ascultând veștile spuse de cei ce veneau din urmă, despre urgiile ce le făptuiau acești demoni ieșiți la lumina zilei din străfundurile întunecate ale Asiei. Guvernatorul luă din mâinile logofătului scrisoarea ce îi era adresată, despre al cărei conținut aflase cu câteva zile în urmă de la prințul Gheorghe Cantacuzino, cel ce trăia de ani buni la Brașov, fiind ținut departe de țara în care părinții lui moșteneau

dreptul la scaunul de domnie. Lui i se adresaseră boierii târgovișteni, trimițându-i scrisoarea prin care aduceau omagiu Împăratului Carol al VI-lea și cereau sprijin pentru a scăpa de sub suzeranitatea sângeroasă a Porții Otomane. Prințul îi trimisese acea scrisoare a boierilor valahi, rugându-l pe el, guvernatorul militar al Transilvaniei să trimită trupe în ajutor miliției țării, care nu puteau să facă față armatelor turcești și jefuitorilor tătari trimiși spre pedepsirea unei țări lipsite de apărare. Totodată, prințul valah îl înștiința de solia compusă din cei doi boieri care erau recunoscuți ca fiind în fruntea celor care complotaseră cu succes la prinderea lui Vodă Nicolae Mavrocordat, solie care pornise pe un drum ocolit spre Sibiu deoarece, în acele împrejurări tulburi, putea să se piardă pe calea cea mai scurtă, acum plină de primejdii.

Generalul Steinville scurtă partea introductivă, de protocol latinesc și li se adresă, prin tălmaciul Nicolae de Porta, în germană:

- Distinși soli de rang înalt, eu cunosc destul de bine ce se întâmplă în țara voastră de când Constantin Vodă Brâncoveanu a fost prins și ucis mișelește, cu o cruzime de neacceptat de către barbarii musulmani. Brâncoveanul a fost un stâlp de nădejde al creștinătății, înfipt cu multă abilitate în coasta Porții Otomane și moartea lui este o pierdere uriașă pentru noi. De aceea Majestatea Sa Imperială și Consiliul de Război apreciază hotărârea domniilor voastre de a sprijini reușita planului pus la cale de Înălțimea Sa Prințul Eugeniu de Savoia, de a-l captura pe acest voievod grec nedorit de țara voastră. Știm ce soartă amară aveți și cât de periculos trăiți, mai tot timpul cu frica în sân pentru familiile voastre și averile voastre. Chezaricească Autoritate Imperială este gata să vă acorde tot sprijinul, dar trebuie să chibzuim cu mare atenție la mersul războiului pe care trupele noastre, sub comanda unică a Prințului de Savoia, îl duc pe un front mare ca întindere, cu un dușman perfid, crud și posedând oștiri numeroase.

- Soarta noastră amară este acum în mâinile Excelenței Voastre, zise vornicul Radu Golescu, luând cuvântul pentru prima oară în fața celui pe care trebuie să-l câștige ca sprijin cu mare putere personală și mare influență asupra deciziilor pe care Consiliul de Război le va lua, răspunzând cererilor boierimii valahe. Știm cât de mare este autoritatea Excelenței Voastre și ce

inimă milostivă aveți, cunoscând de aproape necazurile prin care trece Patria noastră. Sunt însă, Excelență, lucruri ce trebuie să le spunem cu viu grai, căci cuvintele puse pe hârtie nu pot reda mărimea durerii neamului nostru.

- Teamă îmi este Înălțimea ta, vornice, că îmi atribuiți puteri mai mari decât mi-a încredințat Majestatea Sa Imperială. Se cuvine să nu ne facem speranțe în ceea ce este peste aceste limite pe care le avem, căci atunci durerea va fi mai mare și dezamăgirea va fi periculoasă, punându-se de-a curmezișul planurilor noastre. Generalul Steinville tăie avântul boierului muntean, trăgând discuția spre zone mai puțin generoase în laude exagerate.

- Dar mai înainte de toate ar trebui să îmi spuneți domniile voastre care este starea lucrurilor în Țara Românească, ce primejdii și capcane sunt adunate acolo și puse la cale de turci împotriva Imperiului Austriac și, mai înainte de toate, împotriva Transilvaniei ce poate fi lovită direct, căci granița ne este atât de aproape.

Vornicul primi fără supărare invitația de rezumare a discuției în zone cât mai depărtate de speranțe deșarte. Acum ei doi, solii fraților lor de suferință, trebuiau să se desfășoare cu istețimea minții, cu tact și multă răbdare dar și insistență spre a obține ceva sigur și avantajos din aceste negocieri. Cerând sprijinul logofătului Gligorie Băleanu ca să nu facă oarece greșeli fără de voie, vornicul Radu începu să-i explice generalului comandant lucruri pe care acesta le știa, în mare, ca strateg la granița cu dușmanul.

- Excența Voastră știe foarte bine că Țara Românească este o primejdie pentru Imperiul Austriac prin garnizoanele din raialele turcești implântate în trupul țării. Brăila, Giurgiu, Turnu Măgurele au garnizoane destul de numeroase, dar oștenii de acolo sunt moleșiți de trai bun, obținut cu prea puțină trudă ostășească deoarece pot lua tot ce le face trebuință jefuind când vor și până unde vor. Iar noi, creștinii țării, nu putem să-i tragem la răspundere pentru că legea este de partea lor, fiind vorba de legea cuceritorului. Pe lângă aceste raiale aflate pe pământ românesc, primejdioase sunt și cetățile de pe malul bulgăresc, ce au la rândul lor, garnizoase destul de puternice: Silistra, Rusciuc, Nicopole, Vidin și fortificațiile de pe insula Ada Kaleh formează un lanț de apărare a Imperiului Otoman de-a lungul Dunării. Dar mai este un

pericol mare, deloc de neglijat, care poate porni o vijelie distrugând totul în cale. Este vorba de hoarda tătarilor din Bugeac care pot fi asmuțiți la pradă oricând și care răspund totdeauna, fără întârzieri.

- Iar Dunărea, Excelență, veni logofătul Gligorie Băleanu cu o vorbă de la el, este o cale de apă lungă și foarte periculoasă pentru cel care va cuceri Țara Românească, dar nu va pune stăpânire pe cetățile de cealaltă parte a fluviului. Însă, având Dunărea cucerită, raialele de astă parte dărâmate și la fel și cele de pe pământul Bulgăresc atunci această graniță a Imperiului cu osmanlâii va fi o mare ușurare pentru tot negoțul Evropei cu Rusia țarilor și cu tot Levantul. Și asta ar aduce Majestății Sale mult și bun câștig în tot anul.

- Excența Voastră trebuie să știe că mai înante de a fi prins – slavă că Dumnezeu s-a îndurat de noi și ne-a ocrotit să ducem la bun sfârșit această treabă atât de primejdioasă! – Vodă Mavrocordat mare prăpăd și ucidere a făcut în boierimea țării. Că l-a dat pierzării pe Mitropolitul Antim Ivireanu, care acum face drumul către exil în muntele Sinai. Și după ce l-a pierdut pe păstorul cel bun a pus în fiare și i-a muncit în chinuri pe toți boierii pe care-i chemase vlădica Antim să aleagă Divan nou țării, Divan care să se lepede de slujirea necredinciosului turc. Cine nu a plătit cu averea toată, acela a plătit cu capul, Excelență! Floarea boierilor țării se pierde de la o zi la alta, se golește țara de oameni, de la cei mai amărâți robi până la boierii divaniți. De aceea am hotărât, Excelență, să ne închinăm Majestății Sale ca să ne înarmeze, să ne apărăm singuri împotriva acestui crud dușman. Nu vom fi o greutate pentru Imperiu, ci vom sluji cu credință într-o Patrie creștină!

Din ochii vornicului Radu Golescu picurară două lacrimi, iar generalul Steinville nu constată nici o prefăcătorie în această măruntă dovadă de amărăciune profundă. Se văzu nevoit să întrerupă audiența și să-i liniștească pe soli.

- Înălțimile voastre, fiți cu încredințare că înțelegem suferința voastră, a întregului neam valah. Scrisoarea pe care ați semnat-o cu toții, iată, cei mai mari boieri, aș zice părinții poporului, ne dezvăluie mărimea suferinței voastre. Noi vă știm durerile, în amănunt, și fiți siguri că vă vom ajuta, așa cum religia noastră creștină ne-o cere. Dar trebuie să cântărim cu mare grijă ce ne

cereți în scris, ca să vedem dacă avem putință în aceste zile de război aprig pe care armatele nostre îl poartă cu dușmanul nostru comun. Că dacă retragem oaste de pe linia bătăliilor din jurul cetății Belgradului ca să vă ajutăm pe voi, atacând garnizoane în stațiunile pe care ne cereți să le cucerim, acolo putem pierde lupta cea mare. Cum trebuie să facem ca să ne fie bine la toți? Asta o va hotărî Chezaricească Împărăție, iar Consiliul de Război ne va da sfatul cel bun. Acum vă rugăm să aveți încredere că vom hotărî cum este cel mai bine. Odihniți-vă, am dat poruncă să fiți găzduiți într-un conac al Guberniei, pe cheltuiala noastră, până când va sosi răspunsul de la Consiliul de Război.

Solii boierimii române acceptară retragerea strategică a generalului de la masa tratativelor. A fost doar prima întâlnire, un soi de prezentare a membrilor care vor sta la tocmeală, ca bunii negustori. Dar fiecare dintre ei, chiar și secretarul Nicolae de Porta, în sinea lui credea că scrisoarea trimisă de prințul Gheorghe Cantacuzino și care a ajuns cu multe zile înaintea lor, le-a tăiat sorții de izbândă. Sau măcar le-a micșorat mult. Acum trebuiau să aștepte, toți, răspunsul Consiliului de Război. Iar acest răspuns putea să fie o amânare, cu bătaie lungă, motivat de războiul ce se pregătea pentru cucerirea cetății Belgradului. Iar valahii aceștia, adică cei doi boieri veliți din fruntea complotiștilor împreună cu prințul Gheorghe Cantacuzino nu puteau accepta o asemenea amânare a unui ajutor militar pe care-l îl cereau ca pe unica posibilitate de a scăpa de la moarte.

Ajunși la cvartir fură întâmpinați de hangiul care le aduse la cunoștință că li s-a pus la dispoziție un mic palat ca reședință pentru perioada cât vor zăbovi în Sibiu. Este la doi pași de cetate, în marginea pprimului sat spre Alba Iulia. Veți fi conduși acolo de domnul secretar Mathiaș Ispahanoș, care va sosi peste puțin timp, împreună cu o gardă care va fi afectată reședinței domniilor voastre spre a vă păzi de orice stricăciune.

Cei doi boieri rămaseră cu gurile căscate a uimire. Suntem arestați, oare? Cu ce am greșit venind aici? Sau poate s-au întors socotelile pe dos și acum Chezaricească Împărăție îl ține pe Vodă Nicolae Mavrocordat de băiat bun? Au fost nevoiți să-l aștepte pe secretarul Mathiaș dorind să-i pună acestuia sumedenia de întrebări care le năvăleau în minți după năuceala provocată de

această veste șocantă, primită foarte dur. Sau poate că nu-i așa? Că n-au motive de îngrijorare?

Secretarul Mathiaș sosi peste puțină vreme, iar în spatele lui o trupă de douăzeci de panțâri călări așteptau să-i însoțească pe musafirii valahi. Secretarul nu trebui să mimeze surpriza văzând fețele alungite ale boierilor căci aceștia îl luară la întrebări din scurt:

- Ce se întâmplă, domnule secretar? Suntem arestați? Am intrat în dizgrația Împărăției de ni se dă un conac în afara zidurilor cetății și oșteni de pază? Ce are de gând cu noi Excelența Sa?

- Domnilor, domnilor, boieri dumneavoastră, de ce v-ați speriat? De ce aceste gânduri negre? Măsura aceasta este doar curtoazie, nimeni nu vă oprește să umblați, să veniți în cetate sau să plecați încotro voiți. Excelența Sa doar vrea să vă păzească de răuvoitori, de asasini din cei care pot fi trimiși de Înalta Poartă sau care chiar trăiesc aici, în cetatea noastră și sunt cunoscuți ca cetățeni de onoare ai burgului, până când primesc poruncă să execute crima pentru care au fost pregătiți de mult, în garnizoanele oștirii otomane. Sunt vremuri de război, dușmanul apare de unde nu te aștepți.

Boierii se mai înmuiară după mai multe vorbe de liniștire rostite de secretarul Mathiaș. Apoi urcară pe cai și porniră spre noul sălaș ce le-a fost dăruit de Excelența Sa. Pe drum, biv vel vornicul Radu Golescu intră în vorbă mai adânc cu omul generalului.

- Rogu-te, domnule secretar, sosit-a la Gubernie prinsul nostru, Vodă Mavrocordat?

- Nu, Înălțimea Ta vornice, n-a ajuns încă aici. Drumul este greu pe valea Oltului, iar voievodul a cerut ca mersul căruței în care sunt adăpostiți coconii să fie mai cătinel, cu luare aminte, că răniți sunt mititeii de atâta zdruncinătură. Prinsul a cerut Excelenței în scris să-i facă acest favor și i s-a acordat, că doar nu era nici o grabă să-l treacă munții după ce ajunsese în siguranță mai sus de gurile Lotrului.

- Excelența Sa a primit informații despre mersul războiului Timișoarei, inclusiv despre mișcările de trupe din Țara Românească? mai întrebă vornicul.

- A primit, a primit, că ordin a sosit de la prințul comandant general, Eugeniu de Savoia, că să fim atenți la granițele Imperiului

cu Valahia, să nu lăsăm să pătrundă pe acolo oștirea turcă și tătară, ca să ne taie căile de aprovizionare a armatei. De aceea au pătruns detașamentele căpitanului Detinne von Pivoda spre București, nu numai să-l prindă pe Vodă Grecul, ci să împiedice hoardele de tătari să intre la pradă în Transilvania.

- Ei, bun dară. Înseamnă că Excelența știe că mulțime de popor a fost omorât, luat în sclavie sau bejenit spre munți, ba chiar și în părțile bulgărești, fugind din calea nohailor care au urcat de-a lungul Dunării spre Banat, ca să ajute la despresurarea cetății Timișoarei. Că jumătatea de miazăzi a Valahiei noastre este pustie, cu satele sparte și arse de tătari, cu câmpurile nelucrate sau cu bruma de grâne călcate în picioare. Înseamnă că poate se va înmuia inima Majestății Sale la necazul nostru, că mult nu mai avem să pierim cu toții. Că ceea ce a scăpat de la jaful oștirii tătare și turcești n-a scăpat de zbirii lui Vodă Mavrocordat, care a stors ultima vlagă din neamuri, adunând birurile pentru Înalta Poartă, dar și pentru haznalele grecilor cămătari.

Secretarul Mathias, un cărturar sensibil, îl căină îndelung pe vornic și tot neamul valah cât ținu drumul spre conacul din pădurea Tilișcăii.

- Degeaba vă plângem noi de milă, Înălțimea Ta, ajutorul poate veni doar de la Împăratul. Că acum, după ce a căzut cetatea Timișoarei a mai rămas doar Belgradul turcesc în coasta Împărăției noastre. Și nu se va lăsa prințul nostru cel viteaz să-l zgândăre turcii pe tot malul Dunării, în Serbia, ieșind la jaf și pârjol dintr-a Belgradului cetate. Să vă audă Dumnezeu plânsul și să înmoaie inimile mai marilor noștri ca să scăpați de jugul necredincioșilor.

Conacul cu pricina era așezat într-un luminiș destul de larg, la o azvârlitură de săgeată de marginea satului. Acesta era o așezare amestecată, de case zidite din bârne și piatră mai către mijlocul satului și o seamă de bordeie sub poala pădurii. În acestea locuiau iobagii cetății, români amărâți, slabi și veșnic flămânzi. Iar conacul avea o împrejmuire frumoasă, înaltă mai mult de un stat de om, făcută din două garduri de nuiele împletite, între care fusese bătătorit lutul galben amestecat cu paie. Toată această construcție se întărise ca piatra, ploaia nu pătrunsese deoarece un

acoperiș larg, din olane făcute cu meșteșug și unse cu ulei ars din in proteja miezul moale al zidului.

Conacul avea acareturi din belșug: o casă boierească, din piatră, cu multe încăperi, o șură cu pod pentru fân în care încăpu căruța boierilor munteni, alături un grajd făcut din bârne solide putea adăposti zece cai. Iar pe colțul conacului fusese ridicată o clădire mai modestă pentru slugi. Camera cea mare căreia gazda îi spunea sufragerie avea pe o latură un șemineu făcut din cărămizi verzi, lucioase, având o vatră largă în care ardeau câteva brațe de lemne tăiate grosolan. Era cald și plăcut înăuntru, mai ales că pe masa mare la care ar fi încăput vreo douăsprezece persoane erau așezate farfurii albe, cu chenar auriu și tacâmuri din argint pentru patru persoane.

Boierii își aleseră iatacurile personale, iar secretarul Nicolae de Porta ocupă și el o cameră mai apropiată de intrarea în sufragerie. Mathias îi invită să se așeze la masă și pe dată apărură dinspre cuhnie patru servi, în uniforme militare care le aduseră toate bunătățile pe care gurile lor flămânde le topiră în grabă la început, apoi, mai cu o vorbă sau două printre înghițituri, reveniră la politică și la problemele lor. Dar nu se lungiră prea mult la vorbă deoarece secretarul Mathias îi anunță că vor primi vizita Excelenței Sale, cu care vor servi o cină ușoară, din vânat de păsări și vor pune țara la cale. Boierii se traseră la o scurtă odihnă ca să fie în puteri pentru această întâlnire de rang, ce îi înviorase imediat, simțind că da, acum erau primiți ca oameni importanți pentru Împărăție.

Generalul Steinville sosi la un ceas după apusul soarelui. Era însoțit de un nobil, bărbat voinic, să fi avut ceva mai mult de șase picioare înălțime. Avea părul rărit pe frunte iar pletele cârlionțate îi erau legate la ceafă cu o fundă neagră.

- Domnilor, vi-l prezint pe prietenul meu contele Teleki. Este un erudit, cunoaște foarte bine curtea de la București deoarece a fost unul din apropiații lui Constantin Vodă Brâncoveanu, cu care a întreținut o vie și lungă prietenie. Contele posedă întreaga colecție de scrisori pe care le-a primit de la Vodă Brâncoveanu, deși unele sunt strict confidențiale, fiind cifrate.

Se așezară la masă, fiind serviți de aceiași servi în uniforme militare. În timpul mesei boierii munteni păstrară bunacuviința

apuseană, adică se abținură să pornească discuții fără ca să fi fost invitați de către gazdă. Generalul mâncă în tăcere piftia de curcan pusă în boluri din porțelan fin, apoi se delectă cu o pulpă de fazan și, schimbând vinul, se lăsă pe spate și zise:

- Am primit recent un raport de la căpitanul Detinne von Pivoda, pe care-l cunoașteți prea bine, domnii mei. El îmi scrie că a aflat că o armie de zece mii de tătari și șase mii de turci au trecut Dunărea la Giurgiu și se îndreaptă spre București. Căpitanul, pentru care am înaintat Consiliului de Război propunerea de a fi avansat la gradul de locotenent colonel, deci încă doar căpitanul von Pivoda, îmi transcrie raportul maiorului Saultern că această armată, pe care a văzut-o cu propriii ochi, iscodind dintr-un loc ferit în București, nu este decât o adunătură, doar cam trei mii din toți fiind oșteni adevărați dintre turci. Iar nohaii sunt dintre cei mai jigăriți, probabil este o hoardă ridicată cu sila de Han, nemaiavând luptători adevărați după ciocnirile cu mari pierderi în bătăliile de la Petrovaradin și Timișoara. Acești turci au scotocit casă cu casă în Bucureștiul pustiu, apoi s-au așezat în cvartir. Nu prea se îndemnau să pornească mai departe, deși câteva pâlcuri de iscoade au fost trimise înainte, spre Târgoviște și spre Pitești.

- Ce hotărâre a luat căpitanul, îi va atrage în capcană sau se va retrage din calea lor? întrebă logofătul.

- Le-am transmis ordinul de a nu se angaja în lupte inutile, răspunse generalul. Nu putem trimite peste munți mai multe trupe, trebuie să asigurăm apărarea Transilvaniei la trecători. Așa că orice pierdere de oameni acum înseamnă o slăbire a efectivelor cu care vă putem apăra. Dar îl avem pe căpitanul Saint Croix în Oltenia, care are sub ochi garnizoanele de la Rușava[9] și de la Cladova. El operează acolo împreună cu milițiile voastre populare strânse sub comanda serdarului Barbu Brăiloiu, care spune că Oltenia toată, cu boierii mari și mici și cu tot poporul stau sub ascultarea lui. Iar căpitanul inginer Quadri va pleca curând să întărească posturile militare de la Câmpulung, Mărgineni, Râmnicul Vâlcei și Târgoviște.

- Aceste vești sunt minunate pentru noi și țara noastră, Excelență. Cu toate restricțiile impuse de campania mare de la

[9] Rușava – Orșova, denumirea turcească

porțile Belgradului, Majestatea Sa a avut grijă părintească și față de noi. Poate că ne va auzi Domnul Dumnezeu rugăciunile noastre fierbinți și ne va scăpa de asuprirea necredincioșilor, pentru vecie! Ziseră aceasta cei doi boieri veliți, ridicându-se de la masă și închinându-se la icoane. Apoi făcură o plecăciune adâncă în fața generalului Steinville.

- Vă poftesc mâine la Gubernie să mai vedem o dată scrisoarea Divanului țării și să chibzuim împreună la toate cerințele voastre, zise generalul, ridicându-se de la masă și luându-și rămas bun de la oaspeți.

Ca doi copii care au primit jucăriile poftite, boierii veliți, se prinseră într-o țopăială de mare bucurie, felicitându-se că iată, ei vor fi cei care vor purta veștile cele bune pentru țară. Dar Nicolae de Porta nu le împărtăși pe deplin bucuria.

- Boieri dumneavoastră, stați cuminți și nu ziceți „Hop!" până nu săriți, așa cum zice o vorbă din bătrâni. Cugetați un picuț, cum zice ardeleanul și vedeți, nu cumva a zis că mâine ne vom apleca cu seriozitate pe scrisoare și pe acele puncte care le crede Excelența Sa prea îndrăznețe?!. Zic așa, că prea ades aduce vorba generalul guvernator despre vremurile grele, de război. Mie mi se pare că se ascunde în spatele acestor vorbe și nu lasă de înțeles că ne va da tot ce ne dorim. Parcă ar fi o fată mare la pețit: mărita-s-ar și nu prea, mirele-i frumos și blând, dar parcă nu-i chiar Făt-Frumos!

- Vorbești în dodii, secretarule Nicolae! Ne strici bucuria serii și a prieteniei pe care ne-o arată vecinul. N-ai văzut cu câtă dărnicie ne-a îndemnat la bucate alese? Cu mâna lui ne-a umplut blidele cu cele mai fine delicatesuri. Poate fi acest om cu două fețe? Pe de o parte ne pune în strâchini, iar pe de alta ne-ar lăsa în frig, afară?

Vornicul Radu Golescu chiar se supără pe îndărătnicul secretar. Pumnii i se încleștau, amenințător și bietul de Porta regretă amar că scăpase acele vorbe, prea certărețe parcă. Acum nu știa în ce fel să dreagă busuiocul. Așa că nu zise nimic și, strângând din fălci, aștepta, răbdător, să se potolească și să se ostoiască bucuria pântecelui.

- Adică ce-i fi înțeles domnia ta din vorba neamțului? Că ne-ar amâna? Ori chiar ne-ar refuza? Ori și mai rău, ne-ar pofti în ger,

afară? Zi, secretarule, cât de rău ar putea să ne fie, mâine? zise și logofătul Gligorie, împărtășind la rândul lui, mânia vornicului.

- Eu cred că doar ne va purta cu vorba, Înălțimile Voastre. Împărăția ar vrea să-și tragă Țara Românească în dosul zidurilor sale, dar n-are cum! Că s-ar întinde prea mult și plapuma-i scurtuță, vine vorba! Că fac eu următoarea socoată: atâtea raiale de curățat de turci: Silistra, Brăila, Giurgiu, Rusciuc, Nicopole, Turnu, Vidin, Rușava și cetățile de pe Dunăre la strâmtoarea Cazanelor. Că astea toate trebuie curățate și în locul lor să stea cu veghe mare cătanele Împărăției. Și iară zic, spre părțile Moldovei, la Focșani și la porțile Galațiului, oaste tare ar trebui să păzească hotarul, să nu-i lase pe nohai să facă jafuri și pârjoluri după cum li-i obiceiul de atâta amar de vreme. Iar în târgurile mari ar trebui să fie garnizoane de oșteni vrednici, care să țină deopotrivă poporul de jos, negustorii și pe boieri la ascultare de limbă germană. Care nu-i ușor de învățat!

- Păi n-am scris noi ce trebuie făcut? Câtă oaste trebuie pusă peste tot? Noi n-am știut cu ce fel de jalbă venim aici, secretarule? Nu ne spui nimica nou, doar vrei să ne bagi frica în oase. Mai bine te-ai gândi să-ți alegi de azi încă, cele mai meșteșugite vorbe nemțești cu care să-l înduplecci pe Excelență să ne trimită ajutoare de oaste, arme și muniții.

Mai sfătuiră o vreme, când ridicând vorbele cu scrâșnet din dinți către secretarul Nicolae de Porta, când zăbovind pe gânduri la soarta lor și la misia grea pe care și-au pus-o în cârcă. La urmă, obosiți de atâta amestecătură de bine și de rău, se traseră cu toții la culcare.

A doua zi boierii se treziră devreme, începând să se pregătească de întâlnire cu generalul Guvernator. Dar pe la amiază veni un olăcar de la Gubernie care amână prânzul cu Excelența Sa pentru a doua zi. Știrea purtată cu vorba era că tocmai își făcea intrarea în cetate căruța cu prinsul Nicolae Mavrocordat și Excelența Sa n-ar vrea ca dușmanii să dea ochi unii cu alții. Mai bine va fi să stea la masa tratativelor mâine, când prinsul obosit de drum lung nu va avea putere să-și zornăie lanțurile și să urle a pustiu în cușca lui auzind vorbire românească rostindu-se prin palatul Guberniului.

Boierii încuviințară, neavând încotro. Deși tare ar fi vrut să-l vadă pe Mavrocordat coborând din căruță cu hainele rupte și soioase, cu barba în neorânduială și dacă se poate, cu ciubotele sparte în vârfuri.

Avură parte să-l vadă pe fostul lor voievod în ziua următoare, când se încrucișară pe treptele palatului Gubernial, ei urcând să negocieze vânzarea țării, iar prinsul coborând, senin și voios după ce stătuse la masă cu Excelența Sa și aflase condițiile de detenție ce-i fuseseră rezervate de Împăratul, ca pentru o față princiară. Nu-și aruncară vorbe grele, de rușine, să nu se facă de râs într-o casă împărătească. Doar Vodă Nicolae își trase puii lângă pulpana hainei lui, retrăgându-se cu toții într-o firidă până trecu alaiul trădătorilor vânzători. Că prinsul își făcuse intrarea la Steinville însoțit fiind de toți coconii lui, pe care i-a prezentat ca prizonieri împreună cu tatăl lor, după cum fuseseră tratați pe drumul de scoatere din Țara Românească, de oamenii lui Pivoda.

Valeții tocmai strângeau masa din sufrageria mică, acolo unde fusese servit Nicolae Mavrocordat. Generalul Steinville îi întâmpină senin, neacordându-i incidentului tăcut de pe scări atenție prea mare.

- Acest prizonier al prințului de Savoia trebuie ținut în cușcă cu gratii de aur ca să-și crească prețul până la încheierea păcii, când se va face schimbul de prizonieri. Doar atât spuse și vru să intre în subiect, dar logofătul Gligorie Băleanu nu trecu prea ușor peste incident.

- Fanariotul este al ducelui de Savoia, are toate drepturile asupra lui. Pentru noi rămâne doar un ticălos fără pereche, de pe mâinile lui picură, ce zic, chiar curge șuvoi sânge de boieri munteni, de muieri și chiar coconi mărunți. Îngăduie, Excelență, să zic doar două din faptele lui ca să știți pe cine ați așezat la masa Împărăției.

- Noi știm că Vodă Nicolae a făcut fapte de neiertat, dar a executat ordinele stăpânului său, marele vizir. Tocmai ne-a deslușit taina acestui comportament opus firii lui adevărate pe care a arătat-o poporului Moldovei, în urmă cu puțin timp. Astfel, acest om, care este și un cărturar de mare erudiție și sensibilitate, s-a comportat ca un ostaș pe câmpul de luptă, unde păcatele de

omucidere sunt iertate de biserica creștină, fiind îndeplinite la ordin de sus.

- Aceste trăsături contrarii, Excelență, sunt cele care compun educația diplomatului creștin, slujitor al semilunii. El este atât de plecat stăpânului său, zise și vel vornicul Radu Golescu, încât nici nu-și dă seama că slujește atât pe Dumnezeu cât și pe Mamona, ba chiar mai mult pe acest încornorat. Față de cum a fost la Moldova, Vodă Nicolae și-a arătat dinții de hrăpăreț la București, căutând să scoată aur din toate cotloanele de la neamurile Cantacuzinilor. Poate că moartea lui Ștefan Vodă Cantacuzino a fost grăbită cu pungile de galbeni ale Mavrocordaților? Până la urmă tot se va afla. Dar porunca Sultanului, venită de la Stanbul împreună cu caftanul de domnitor al Cara Iflak-ului spunea că trebuie cercetată toată sămânța casei Cantacuzino, că aceștia au ascuns comorile lui Constantin Vodă Brâncoveanu și ele sunt ale Sultanului, să facă bine Vodă Nicolae și să cerceteze fără milă. Și întocmai cum suna porunca marelui vizir așa a făcut. De pildă, a prins pe cumnata lui Ștefan Vodă Cantacuzino, care era mort la Stanbul și i-a răpit coconul de numai 8 ani din brațele mamei sale și a amenințat că taie pruncul dacă nu i se plătesc 5 pungi cu galbeni sau 2.500 de taleri. Mai abitir a făcut cu boierul Barbu Bălăceanu clucerul care, nemaiputând răbda ticăloșia și crima acestui voievod străin de țară și fără suflet de creștin, l-a blestemat „Să dea Dumnezeu să vie nemții mai repede să scape țara de un jug așa de greu.” Cineva, un ticălos fără pereche i-a șoptit lui Vodă acest blestem și acesta l-a prins pe boierul Bălăcean și l-a condamnat la moarte. Iar în batjocură față de toată boierimea pământului, i-a dat dreptul la spovedanie și împărtășanie, îngăduind să fie îngropat boierește. Sigur că toată averea acestuia a luat-o cu sila, ba s-a întins și la neamurile clucerului. A dat iama în averile negustorilor cu stare, a văduvelor boierilor pe care i-a omorât și s-a lăcomit chiar și la averile mănăstirești. Pe toți aceștia i-a adus cu sila, cu tot calabalâcul la București și îi bătea crunt până soseau banii ceruți, de la neamuri. După cum erau vorbele despre împricinat, că în ce fel ar fi fost chivernisit, așa îi cerea Vodă banii de răscumpărare, 4 ori 5 pungi ori mai multe, până la 10.

- Au fost în timpurile din urmă astfel de voievozi, pământeni, la fel de lacomi și de cruzi? întrebă generalul.

- Or fi fost, Excelență, dar așa de sângeroși n-au fost în țara noastră, zise Radu Golescu vornicul. Și mai vreau să spun, Excelență, că Vodă Mavrocordat o față a arătat către Chezaricească Împărăție, chiar în scrisorile pe care vi le-a trimis și alt fel de față a arătat în dosul ușii, adică dincoace de hotare. Nu știu dacă o fi ajuns la urechile Excelenței Voastre cum s-a purtat Vodă în vară, când s-a pornit războiul. Că a închis hotarele spre Transilvania, asta a făcut-o că așa o dictat marele vizir.Dar el a zăvorât vămile numai dinspre Țara Românească spre Transilvania. Pe toți cei care au venit de peste munți, cu bună credință, el i-a legat și i-a cercetat însuși, aici, la beciul domnesc. La trei negustori ardeleni le-a închis dughenele și a vrut să-i lege, strigând în gura mare că aceia sunt spioni. Bieții negustori au scăpat prin păduri către Brașov, dar slugile lor au fost prinse și bătute zi de zi, până au murit. Și acestui om îi pune Împărăția cușcă aurită?

- Asta o vor judeca excelențele lor, în Consiliul de Război. Ca militar, mă aflu sub porunca Majestății Sale și a Consiliului de Război. Dacă fac altfel decât vine porunca și aduc pagubă Împărăției, mă așteaptă Curtea Marțială, de Judecată Militară. Să trecem la ale noastre, rogu-vă, boieri dumneavoastră!

Se așezară la masa de consiliu în sala cea mare. Luând scrisoarea în mână vel spătarul Radu Golescu porni să deșire dorințele cele multe și fierbinți pe care țara le pusese pe hârtie cu gând de a-și câștiga izbăvirea de oprimarea necredincioșilor care de atâta amar de vreme doar cer, jefuiesc, ucid, pun foc, amenință și nu simt nici o milă...

- Excelență, noi boierii țării credem că acum este timpul cel mai potrivit ca Țara Românească să trăiască într-o uniune stabilă și armonică cu Transilvania, adică cu Imperiul Habsburgic. Zicem noi că traiul armonic trebuie să fie cu Transilvania pentru că iată, Sibiul ori Alba Iulia sunt mult mai aproape decât Viena. Este mai ușor să faci o frăție cu megieșul pe care-l cunoști, de la care poți învăța cum să trăiești fără amenințarea semilunii, chiar văzând și făcând numai. În această uniune armonică Țara Românească am vrea să rămână parte, adică să trăim cu prevederile din vechile capitulații pe care voievozii noștri le-au câștigat de la Înalta Poartă când am intrat sub vasalitatea Sultanului.

- Așa făcând noi înțelegerea, hotarul Imperiului se va muta la Dunăre cu mare ușurință în acest ceas când Înalta Poartă este mult slăbită din războaiele pe care le-a pierdut, agalele și pașalele sunt amărâți și înfricoșați de mânia cu care vizirii și însuși Sultanul caută să-i pedepsească pe aceștia în felul atât de obișnuit la ei, adică scurtându-i de un cap. Vel logofătul Gligorie Băleanu cârmi prezentarea doleanțelor țării către zona cea mai fierbinte: de va fi uniune paza la hotar se va face cu oaste nemțească, mult mai iscusită decât cea turcească și tătară.

-Cu 5.000 de cătane nemțești și 7000 de husari cetățile de la Brăila, Giurgiu și Turnu ar putea fi cucerite rapid, chiar cu pierderi ușoare. Doar ați aflat, Excelență, continuă logofătul, cât de repede s-au spăimântat garnizoanele turcești la Timișoara și la celelalte cetăți, la Petrovaradin și în Banatul transilvan, și au depus armele, cedând după luptă puțină. Imperiul Otoman a fost atins de bătrânețe, trândăvie și trai bun de pe spinarea țărilor noastre. Nu mai poate lupta în cârje!

- După alungarea turcilor din aceste raiale, musai ar fi să adaste aici garnizoane care să asigure Dunărea, să nu fie călcat hotarul de apă și nici cel de pământ. Spătarul continuă împărțind oștirea pe cetăți și capitale: cel mai amenințat loc ar fi Brăila, că-i raia de margine, ușor poate fi lovită de nohai și de turci, pe apă și pe uscat, așa că aici ar trebui să-și facă cvartir două mii de germani și trei mii de husari. La Giurgiu cu o mie de germani și o mie de husari se poate face față amenințării tunurilor de pe malul celălalt, de la Rusciuc. La fel și Turnu trebuie întărit cu măcar cinci sute de cătane și o mie de husari, căci pe aici au prostul obicei să treacă Dunărea pe furiș turcii de la Nicopol și Vidin, dar și mulțime de cete mărunte de lotri bulgari. Apoi capitala țării ar avea nevoie de o garnizoană mobilă, o mie de husari ar fi numai potriviți să apere câmpia și să sară în ajutor celorlalte garnizoane, de pe Dunăre, în caz de nevoie. Și mai avem trebuință, Excelență de o garnizoană puternică la Craiova, în Bănia Olteniei, de 500 de germani și 1000 de husari.

- Și cine va da acestor oșteni hrana cea de toate zilele, pentru oameni și cai, cine va da boi și căruțe de cărat cele trebuincioase de colo-colo? întrebă generalul.

- Leafa oștirii o va susține Chezaricească Împărăție, iar toată grija hrănirii oștirii cade în sama țării. Toți boierii vor sări în ajutor, numai să ne știm feriți, de acu înainte, de tâlhari, jefuitori și ucigași. Excelența Voastră cred că are destulă știință despre bogățiile țării, nu numai de câmpuri mănoase, dar și de turme de oi, cirezi de vite, cai pentru luptă, dar și de căruțe. Avem sare din belșug, sub un strat subțire de pământ avem munți de sare. Avem mine de aramă, de aur și de fier. Putem trimite aceste bogății pentru multele nevoi ale Împărăției. Și în câțiva ani, cu dascăli din oștirea germană vom pune pe flăcăii noștri să slujească în oastea țării, ca să fie de ajutor Majestății sale ori de câte ori va suna goarna războiului.

- Nici că se putea o gândire mai clară de atât, zise Guvernatorul, copleșit de mulțimea amănuntelor care însoțeau cererea boierilor valahi. Divanul și boierii mari și mici au pus în această scrisoare toată nădejdea, dar și nevoia de ajutor de la Majestatea Sa. Desigur că aceste socoteli trebuie să fie cercetate de ofițerii noștri superiori, dar nu am nici o îndoială că n-ați cerut prea mult.

Generalul guvernator învârtea hârtia, dar nu zicea, deocamdată, nimic. Boierii deveniră neliniștiți și se foiră, așteptând vorba cea mare: da sau ba. Într-un târziu, după ce-i perpelise destul, contele de Steinville răspunse:

- Dunărea, drum fără pulbere... Toată Europa ar dori să poată umbla pe Dunăre, să străbată continentul de la apus la răsărit și de la răsărit la apus. Adevăratul câștig al acestor bătălii pe care le-am câștigat sub zidurile Vienei în mai multe rânduri, iar acum, de curând, la Petrovaradin, apoi la Timișoara și nu mă îndoiesc că vom slobozi de turci și cetatea Belgradului, acești pași uriași pe care i-am făcut cu uriașe cheltuieli trebuie să ne aducă binemeritată răsplată. Adică să schimbăm vechea rânduială a negoțului pe Dunăre, la Dunărea de Jos. Voi, boieri dumneavoastră, ne fluturați sub ochi zidurile raialelor de la Brăila, Giurgiu și Turnu. Sigur că trebuie să le slobozim de năpasta otomană. Numai așa corăbiile, șlepurile și barcazele noastre vor putea naviga în siguranță și fără a fi nevoite să descarce mărfurile pentru a le transporta cu vase turcești până la Marea Neagră și mai departe, așa cum este regula acum, plătind taxe grele. Acestea vor fi negocierile ce se vor duce la masa tratativelor pentru pace, căutând

să schimbăm vechile înțelegeri care au fost semnate și parafate de Sultanul otoman și Împăratul Sfântului Imperiu Romano-German, la 1616. Dar nu numai acestea. De la hotarul Imperiului nostru mai devale, pe Dunăre întâlnim Cazanele clocotind cu capcane uriașe, de piatră, sub ape. Vin apoi Porțile de Fier, o trecere pe care Dumnezeu a pus-o acolo să fie o uriașă vamă de sus în jos, dar și de jos în sus. Cine stăpânește aceste vămi naturale are marele avantaj al celei mai puternice apărări împotriva dușmanului care poate folosi câștigul Dunării, la cărat mărfuri, dar și trupe de război, artilerie și muniții. Acum Imperiul nostru este puternic, după cum se vede. Cel puternic va dicta. Vom impune câștigul pentru un comerț mai liber, ușurat de taxe pe care să le plătim turcilor degeaba, că doar vasele noastre sunt mai puternice și mai sigure.

- Luând în suzeranitate Țara Românească, Majestatea Sa poate obține stăpânirea acestor porți de fier cu praguri de piatră și poate pune stăpânire, mai devreme decât oricând, pe ambele maluri ale Dunării, până la intrarea apelor în Marea Neagră, zise spătarul Radu Golescu, zâmbind triumfător. Simțea că vor avea câștig de cauză. Că primul și cel mai important pas pe care-l pot face este acela de a depune omagiul țării la picioarele Împăratului Carol al VI-lea și acest omagiu să fie acceptat. Prin acest câștig, țara va primi ajutor militar de nădejde. Bogățiile nu vor mai fi stoarse de slugi prea plecate Sultanului, de neam străin, fără inimă și dragoste de țară.

- Așa cum v-am spus mai înainte, Consiliul de Război a primit scrisoarea aceasta și cumpănește cu mare grijă ce propunere să facă Majestății Sale. Un război este pe cale să continue după trecerea iernii. Acum vistieria noastră este în suferință. Războiul s-a dus cu pierderi directe. Am pierdut oșteni, am pierdut cai, tunuri, arme. Am cheltuit milioane de taleri și va trebui să mai cheltuim încă mulți galbeni până la victoria pe care ne-o dorim. A duce, acum, o armată de 12.000 de oșteni în țara voastră ar însemna să slăbim trupele care vor duce greul războiului, la primăvară. Dar când luptele vor înceta, atunci vom avea răspuns la cererile Țării Românești. Până atunci, boieri mari, trebuie să adormim mânia Sultanului, a marelui vizir. Țara nu are conducător. Voi îl cereți pe prințul Gheorghe Cantacuzino. Ne este și nouă drag acest principe, dar nu-l putem înscăuna atâta timp cât n-am încheiat pacea și n-am

căzut la înțelegere cu dușmanul despre câștiguri și pierderi. Așa că vă cerem să aveți răbdare. Suntem de acord ca țara să fie condusă acum de patru boieri pe care voi singuri să vi-i alegeți. Mai marii oștirii, însuși prințul Eugeniu de Savoia mi-a dat dezlegare să ajut acest popor oropsit cât de mult voi putea, cu tot ceea ce voi avea la îndemână aici, în Transilvania. Dacă vă veți hotărî repede în privința celor patru boieri care să conducă Țara Românească, eu însumi voi veni la voi să le încredințăm puterea diriguitoare.

Dezamăgire? Cuvintele Excelenței Sale sunaseră convingător și drept. Dar promisiunea de a accepta depunerea omagiului nu era clar exprimată. Așa că boierii împuterniciți reluară cererile lor, de îndată ce se ridicară de la masa de prânz.

- Excelența Voastră a rostit cuvinte înțelepte. Ele au sunat ca o mângâiere pentru inimile noastre. Credem că mai devreme, poate chiar în anul ce vine, vom ajunge la liman cu zbaterile noastre și ne vom găsi liniștea, intrând în marea familie a Casei de Austria. Dar țara are nevoie de un legământ sigur. De aceea, Excelență, cerem îngăduința să adresăm însăși Majestății Sale Imperiale o scrisoare de depunere a omagiului țării la mila sa, cu rugămintea de a ne trimite cât mai repede cu putință acceptarea acestei închinări. Sprijiniți, Excelență, acest demers direct al nostru și cu vorbe meșteșugite faceți ca inimile celor care au un cuvânt greu de spus să bată pentru noi!

Nu avea ce face, nu-i putea refuza. Nici nu se compromitea alăturând câteva cuvinte la scrisoarea valahilor, prin care să sugereze că tot ceea ce poate amâna un deznodământ pripit să fie scris, păstrând însă vie și puternică speranța acelora pentru un folos pe termen lung.

Sub îndrumarea secretarului Mathiaș Ispahanoș solii compuseră o scurtă scrisoare însoțitoare prin care depuneau la picioarele Majestății Sale omagiul de închinare a Țării Românești, semnat de boierii veliți, rugând să li se acorde bucuria de a fi luați sub proptecția preaputernicului atlet al creștinătății, Împăratul Carol al VI-lea.

Când toate acestea fură duse la împlinire, boierii cerură îngăduință Excelenței Sale să purceadă la drum de îndată. Primiră această îngăduință și două companii de cuirasieri îi însoțiră la drum, prin trecătoarea Turnu Roșu spre Râmnicul Vâlcei. Privind

în urma lor, generalul gândi că poate a venit vremea ca el însuși să forțeze alipirea Țării Românești, participând cu un pic de fast la numirea *„quadrumviratului”,* adică a celor patru mari boieri care să conducă țara până ce Majestatea Sa va hotărî soarta acestor amărâți.

Capitolul 4

La înaltele curți împărătești ale Vienei

A doua zi după plecarea soliei boierilor divaniți, prizonierul din cușca aurită ceru îngăduință generalului guvernator să-i prezinte o scrisoare pe care a scris-o peste noapte și prin care i se adresa prințului Eugeniu de Savoia, explicându-i cum au decurs toate evenimentele până la clipa când a fost răpit din scaunul domnesc de la București.

Stătură îndelung de vorbă. Vodă Nicolae o ținea una și bună că el este mult mai de folos Imperiului și chiar întregii creștinătăți în stare de libertate și scuzat ca nevinovat la fața Sultanului.

- Bine, Excelență, să admitem că nu mă voi întoarce pe scaunul voievodal al Țării Românești. Dar, liber fiind, m-aș întoarce la Stanbul și aș ajunge iarăși în fruntea Cancelariei Nișanciului, iar de acolo pașii m-ar purta, cu siguranță, ca împuternicit al Sultanului la masa de negociere a păcii. Mai mult câștig a adus tatăl meu, Exaporitul, Casei de Habsburg decât miile de vieți pierdute în bătălii de către prințul de Savoia. Și eu aș putea face la fel.

- Alteță, răspunse Stephan conte de Steinville și general guvernator al provinciei Transilvania, dacă am proceda așa, repede v-ați pierde capul imediat ce ați ajunge la fața Sultanului. Că dușmanii voștri au lucrat și uneltesc mai departe. Acum nu trebuie să vă pripiți. După ce pacea va trage oștile la loc, în cazărmi, atunci va ieși la iveală valoarea Alteței Voastre. Veți fi monedă de schimb, scumpă, și atunci marele vizir vă va lua apărarea în fața Sultanului deoarece nu răscumperi o mare valoare doar ca să o dai pierzării. Ar fi o mare risipă. Dimpotrivă, mai degrabă o minte luminată v-ar stoarce de tot ceea ce ați văzut și ați aflat aici, în interiorul Imperiului. Aveți răbdare căci va fi spre folosul vostru, dar și al nostru, deopotrivă.

Apoi, cu multă dibăcie, Steinville mută discuția spre folosul lui. Ca diplomat și voievod în ambele provincii române, Nicolae Mavrocordat a adunat destulă cunoștință despre toate: bogățiile pământului, ale codrilor, dar și ale celor ascunse sub pământ,

despre munți și văi, ape curgătoare și stătătoare, despre firea oamenilor din toate stările, de la sărăcimea satelor și târgurilor până la marea masă a boierilor mijlocii și a celor mărunți. Că pe veliți trebuie să-i întorci pe toate fețele, că aceștia nu-s nici unul dintr-o bucată, cum spune o vorbă înțeleaptă din bătrâni. Steinville voia să-și formeze o imagine proprie despre cum va fi condusă țara de dincolo de Carpați, până la Dunăre, ca să dea bun profit Împărăției, dar să fie și câine aprig, de pază, la hotarul cu turcimea. Cu cât mai mică cheltuială pentru Majestatea Sa, că acest secol de războaie cu toată Europa, ani mulți, la rând, iar acum cu hoardele câtă frunză și iarbă ale islamului au secătuit vistieria Imperiului și doar în pace, ordine și disciplină se va putea aduce chiverniseala la loc.

Întunericul nopții se lăsă peste cetate. Din cer fulgi mari și rari coborau alene, fără a se așterne în covor de zăpadă. Pământul încă neînghețat topea repede ninsoarea, făcând ca totul să devină alunecos. Generalul își dezbrăcă veștmintele de serviciu și, încălțat în papuci îmblăniți se așeză la măsuța de lângă căminul mare din dormitorul lui. Își trase aproape teancul de hârtii gravate cu însemnele imperiale ale provinciei transilvane și după ce încercă pe unghie tăietura penei de gâscă se așternu pe scris. „*Alteței Sale Prințului Eugeniu de Savoia...”* Cuvintele începură să se aștearnă unul după altul, izbuti să-și formuleze clar ideile care i se învârtiseră toată ziua în cap, mai ales după lunga discuție pe care o avusese cu prizonierul. Nu trebui să accentueze prea mult pe argumentele care susțineau schița unui plan de campanie în teritoriul de la munți până la Dunăre. Era cel mai bun moment pentru a prelua sub control, cu cele mai mici cheltuieli un teritoriu pentru care nu ar trebui să se dea bătălii cu zeci de mii de soldați antrenați în luptă.

Scrisoarea boierilor din Divanul Valahiei, pe care v-am trimis-o în urmă cu câteva zile, conține câteva propuneri foarte ispititoare pentru noi. Marii boieri sunt cu toții de partea noastră, ei vor să scuture jugul turcesc, vor să scape de dezordinea, jaful și silniciile la care sunt supuși de la anul 1600 încoace. Acum, când trupele Sultanului sunt sleite și dezordinea este pretutindeni, turcii nu vor avea forța să ni se opună, chiar dacă am ocupa anumite puncte strategice dintr-un teritoriu pe care nu-l stăpânesc decât

cu titlu de vasalitate. Am luat măsuri, Prințe, să consolidez pozițiile noastre în Oltenia, această regiune se află dincolo de râul Olt, la nord de Dunăre. Este zona cea mai bogată din Valahia. De aceea a fost și zona cea mai des jefuită de către turcii din sudul Dunării, de la Vidin, Nicopole și celelalte cetăți mai mărunte dar în care există garnizoane permanente. Acolo, în Oltenia, avem o tabără militară la Cerneți care are o miliție locală formată din 18 companii care înseamnă aproape două mii de oameni ai locului, sub comanda serdarului Barbu Brăiloiu și a serdarului Staico Bengescu. Din păcate, sunt oameni slab instruiți și fără armament de luptă. Am văzut la ei furci, coase, bâte groase din lemn... Acolo l-am trimis pe căpitanul nostru St. Croix să fie întărire miliției și să apere această zonă de obrăzniciile turcilor de la Cladova, Orșova, Vidin. El a coborât aici încă de la sfârșitul lunii august, cu 50 de călăreți și 450 de husari sârbi. Eu cred că putem păstra această regiune sub controlul nostru. Partea de țară aflată la răsărit de râul Olt o putem controla organizând un post militar puternic la Târgoviște, alte posturi mai mici la mănăstirea Mărgineni care este la răsărit de Târgoviște, la doar câteva leghe distanță, iar spre munți am trimis pe maiorul Sautter von Degenschild să întărească mănăstirea Câmpulung și târgul Piteștiului. Boierii toți se leagă să adune oastea țării ca să păzească hotarul de la Dunăre de năvala Turcilor și a tătarilor ce vin din Bugeac, la porunca Sultanului ori de câte ori este nevoie. Este foarte important să tragem toată Valahia de partea noastră, de la mic la mare. De aceea, am poruncit generalului Tige de la Brașov să deplaseze la Târgoviște regimentele Lobkovitz și Hauben cu care să onorăm cetatea Târgoviștei cu o paradă militară la înscăunarea celor patru boieri pe care îi vor alege să conducă țara până când Majestatea Sa va numi un guvernator și pentru această provincie. Eu personal voi coborî la Târgoviște cu regimentul meu să le dau localnicilor încrederea că vor intra, curând, sub suzeranitatea Majestății Sale.

Deși frumoase, planurile generalului Steinville nu s-au putut realiza pe loc. Chiar a doua zi după ce a expediat această scrisoare la Statul Major al Armatei, generalul Tige îl înștiințează că iscoadele l-au informat că la Giurgiu și Brăila se află trupe numeroase de turci și de tătari care se pregătesc să treacă Dunărea.

Iar la Mărgineni și Câmpulung este foamete, toate proviziile au fost jefuite de turci, dar și de tâlharii care bântuie în acest teritoriu greu de controlat. La 11 decembrie sosiseră aceste vești de pregătire a unui atac turcesc în Muntenia, ba chiar se aflase că Sultanul a numit un nou voievod pentru Țara Românească în persoana lui Ioan Mavrocordat, fratele mai mic al lui Nicolae Vodă Mavrocordat. Dar acest nou voievod este nepericulos, așa că el, generalul Steinville îi poruncește generalului Tige să nu retragă trupele austriece și nici husarii sârbi și pe cei unguri, lăsându-i să aștepte și să afle ce mișcări vor face dușmanii.

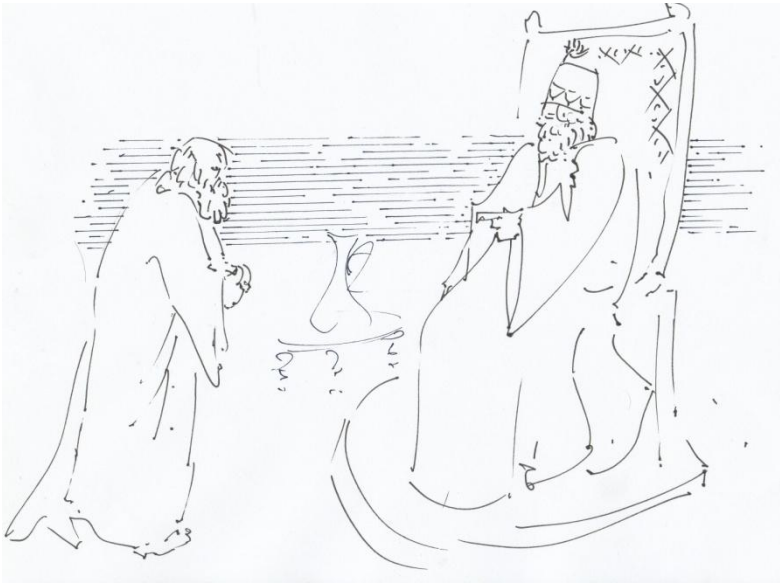

Scrisoarea voievodului numit de Sultan, Ioan Vodă Mavrocordat, fratele mai mic al lui Nicolae prizonieru,l sosi la Târgoviște odată cu revenirea acasă a celor doi mari boieri, care fuseseră solia trimisă ca să închine țara împăratului german și să ceară oștire de protecție. Gligorie Băleanu logofăt și Radu Golescu spătar descălecară strigând cu bucurie că au izbândit în drumul lor.

„Frați boieri, Imperiul Majestății Sale Carolus al VI-lea este de partea noastră. Generalul guvernator al Transilvaniei, contele Stephan de Steinville însuși va veni cu oaste să pună în scaun de cârmuire patru boieri pe care să ni-i alegem noi, cât mai iute, ca

să conducă Țara Românească până ce Împăratul va spune cuvânt de slăvire pentru Gheorghe Cantacuzino, prințul pe care îl cere țara întreagă."

Boierii jucau și hăuleau în jurul celor doi binevestitori. Caimacamul Țării Românești la Istanbul, trimisul lui Ioan Vodă Mavrocordat, tocmai atunci descălecă în fața biserici Sfântul Nicolae. Văzând bucuria ce cuprinsese mulțimea de boieri și de prostime adunată în fața sfintei biserici crezu că veștile pe care le aducea de la voievodul proapsăt căftănit de Sultan i-o luaseră înainte și acum țara îi iese cu bucurie să-l primească pe cel trimis de Înalta Poartă. Când se alătură și el uralelor mulțimii și începu să scuture sulița pe care atârnase două cozi de cal și zurgălăi de argint, ca însemn al voievodului, rămase la fel de uimit ca și mulțimea ce se întoarse spre el, tăcând brusc, ba chiar aruncându-i priviri crunte.

- Cinstiți boieri, aduc carte de la Măria Sa Ioan Vodă Mavrocordat căruia înaltul nostru stăpân Padișahul Lumii Ahmed al III-lea Sultan i-a pus pe umeri caftanul de domn al Țării Românești. Aduc carte scrisă de Vodă Ioan pentru țară, pentru toți boierii, laolaltă mari și mici. Aduc, asemenea, carte de căimăcămie boierilor Radu Popescu mare ban, Șerban Bujoreanu mare vornic, Gligorie Băleanu mare logofăt și Radu Golescu mare spătar, care să conducă țara cu supușenie față de stăpânul nostru, Luminatul Padișah.

Auzind acest nume, al Sultanului, rostit la doar o clipită după ce primiseră vestea că Împăratul Chezariceștii Împărății îi va lua sub aripa lui ocrotitoare, mulțimea de popor izbucni în huiduieli, tălăzuindu-se amenințătoare. Grigorie Băleanu vel logofăt și Radu Golescu vel spătar se aflau în mijlocul mulțimii, înconjurați de apropiații lor cu care conspiraseră la prinderea ticălosului de Nicolae Mavrocordat. Acum, după ce tocmai se întorseseră cu mare izbândă, după cum spuneau, de la fața împuternicitului Majestății Sale, iaca s-a brodit ca trimisul Sultanului să se găsească, taman acum, să-i cinstească tot pe ei, cu titlul de caimacami ai unui trimis al Porții. Aveau acești înalți boieri două fețe? Una pentru turci și alta pentru nemți? Erau ei „cinstite fețe" așa cum se băteau cu pumnii în piept, dându-se mai mari peste toți

și cerând să li se dea ascultare? Era o clipă de cumpănă. Vel spătarul Radu Golescu ridică o mână sus, cerând ascultare.

- Boieri dumneavoastră, rogu-vă să luați aminte la ce ni se pune înainte. Bunul Dumnezeu ne dă să alegem între bine și rău. Acum este un ceas de cumpănă, soarta țărișoarei noastre ni-i dată în grijă. Ce alegem? Pe cine alegem? Alegem Înalta Poartă? Putem să credem că acest Ioan din neamul grecesc al Mavrocordaților va ține cu țara? Nu-i el frate cu acela care a luat șapte piei de pe noi și ne-a tăiat cu sabia, sângerându-ne? Ne trimite carte de iertare! Auzi nerușinare! El ne iartă pe noi?! Noi l-am trimis pe frate-su să fie judecat de Majestatea Sa, Împăratul nemților. Împotriva acestor greci și a vorbelor de iertare ale Sultanului avem adunată atâta ură și foc în inimi că Dunărea nu poate vărsa atâta apă cât să ne ostoiască pojarul. Adevăr am grăit? De cealaltă parte ni s-a întors răspuns de peste munți. Ni se zice să avem răbdare! Să câștigăm iertare de la Sultan până s-o hotărî Craiul ce să facă cu noi. Sau până ce se va termina războiul și vor hotărî dragomanii ce fel de pace va veni peste noi. Acu știți ce mare noroc a dat peste noi. Hotărâți, boieri dumneavoastră cui dăm răspuns și ce fel de răspuns dăm!

Și uite așa, cotoiul de spătar căzu iarăși în patru labe! Oamenii clătinau din cap și-i dădeau dreptate. „Cuminte om! Înțelept! Așa-i, noi trebuie să ne alegem calea!”

Atunci se ridică din mulțime marele ban al Craiovei, Radu Popescu.

- Aceasta mi-este Sfânta Cruce, frați creștini! De când muica m-a adus pe lume, la Sfânta Cruce m-am închinat. Nu la semiluna cocoțată în vârf de par. Mă jur pe Sfânta Cruce și mă leg prin jurământ să fiu credincios Patriei mele creștine. Evanghelia mă îndeamnă să n-am alt Dumnezeu decât pe cel al părinților mei. Mai trebuie să zăbovim către ce parte a lumii să ne închinăm?

Vorbele marelui ban Popescu Radu îndemnau spre o anume decizie. Dar ăsta a fost un îndemn numai pentru mulțime, pentru micii boieri și târgoveții care se aflau acolo, la Târgoviște fiindcă fugiseră din calea urgiei turcești. Iar viața lor era plină de astfel de momente când doar fuga era singura scăpare. Pentru marii boieri o hotărâre nu putea fi luată așa, de îndată și pe loc. Acei doi conducători ai lor, Radu Golescu și Gligorie Băleanu tocmai

fuseseră dezvăluiți ca oameni doriți atât din partea Mavrocordaților, cât și a nemților. Această descoperire publică nu putea fi lăsată să scape prea ușor. Potcoavele se pun la cai imediat când se descoperă că șchioapătă, altfel își vatămă picioarele, iar de la copite vătămătura urcă direct la cap. Așa că, la îndemnul celor doi episcopi aflați de față, Damaschin al Râmnicului și Eftimie al Buzăului, boierii divaniți se traseră la sfat.

-Cinstiți boieri, care sunteți pentru Patria noastră ca și părinții pentru copiii cei încă nevolnici, să ne limpezim mințile, să lepădăm ura ce ne-a înnegrit inimile de atâta stricăciune musulmană și să gândim cu grijă mare și cu dragoste pentru soarta ce ne-o alegem, singuri. Eu, Radu Popescu Mare Ban, care supus am fost lui Vodă Neculai și i-am urmat poruncile, nădăjduind că îi va putea ține pe turci departe de pământurile noastre, acum la acest ceas de limpezire gândesc că trebuie să jucăm precum pehlivanii[10] cei ce atârnă de bagdadie de un fir, precum paingii[11] cei urâți.

-Că mult ești frumos, domnia ta, Mare Banule, tocmai ca acel paing de care pomeneai! râse săltând Ilie Știrbei, boierul vistiernic. Adică ce îndemn a scornit mintea matale prea luminată?

-Zisei și eu o asemănare cu jocul plin de primejdii pe care-l joacă saltimbancii prin târguri! Unii le zic pehlivani acestora, socotind că sunt oameni de nimic. Dar, de vă uitați cu luare aminte, vedeți cum scapă de frângerea gâtului, la un fir de păr, căzând drept în picioare. Asta ni se cere și nouă, boieri divaniți, să cădem în picioare, dar nu oricum, ci numai cu folos pentru țară, zise cel ce mânuise, mai dăunăzi, buzduganul domnesc, conducând o oaste de strânsură ce n-a mai apucat să facă mare lucru, aflând că Vodă Neculai a fost răpit de cătane.

-Vorbește mai deslușit, domnia ta, zise spătarul Radu. Că, iaca, suntem între două rele, dar amândouă neavând nimic bun și folositor care să ne aducă pacea și păzirea de urgie. De o parte turcul ne ademenește cu vorbe mieroase, rostite de Ioan, Mavrocordatul, care ne sună în urechi la fel cu cele amăgitoare pe care ni le-a fluturat la urechi, frati-su Neculai. Iar de partea cealaltă avem alte vorbe, cu mult mai puțină miere în ele, venind de la acești megieși ce ne cer să avem răbdare până și-or vedea ei sacii

[10] pehlivan = artist ambulant
[11] paing = păianjen (arhaism)

încărcați în căruțe. Și așa-i rău, și așa nu-i bine! Cum zisei de la capul locului, creștini suntem, cu creștinătatea trebuie să ținem! Să nu ne ascundem după deget, fraților! Eu zic să facem așa cum ne îndeamnă oamenii Majestății Sale Carolus: să avem răbdare până trece războiul și să așteptăm să vină vremea târguirii păcii.

Boierii divaniți se adunară în jurul celor doi binecuvântători de început: unii erau cu Marele ban, voind să închine țara apusului, fără zăbavă, alții erau de partea conspiratorilor în frunte cu Radu Greceanu vel spătar care, văzând că Majestatea Sa ne ține la ușă, în întuneric, doar cu o lumință plăpândă de făgăduieli îndepărtate zic să mai cugetăm, să nu ne hotărâm să ne vindem doar pe doi bani.

Aproape o săptămână se tot sfătuiră. Mai mult a sfadă sunau vorbele lor răstite, uneori strigate chiar cu glas mare, de se auzeau până în curte, dincolo de ușile bine păzite de slujitori. Apoi, la 14 decembrie, acei boieri divaniți, la îndemnul celor doi capi ai bisericii ortodoxe adunară 44 de semnături ale unor mari boieri care subscriu un act de unire. Un legământ boieresc de fidelitate față de țară, întărit cu semnăturile lor dar și cu blesteme grele și sancțiuni în caz de călcări strâmbe față de cele adoptate ca un crez comun.

Dar chiar dacă asigurările rostite cu vorbe dulci de către guvernatorul militar al Transilvaniei încă sunau plăcut în urechile divaniților, nimic scris nu sosise însă de la Sibiu sau Viena. Iar Ioan Mavrocordat nu stătea pe loc. El mai scrise o dată boierilor nehotărâți, repetând afirmația că singurul vinovat pentru prinderea fratelui său și predarea acestuia în Imperiu nu este nimeni altul decât el, Nicolae Mavrocordat, care a greșit față de țară și mai ales față de marii boieri, dând dovadă de lipsă de iscusință la conducerea țării în vremuri grele. Sultanul îi va ierta pe toți cei care se întorc la casele și treburile lor. Iar dacă țara nu se supune, atunci Husein Pașa, fost agă al ienicerilor, un om aspru și crud, numit acum seraschier al tuturor trupelor de la Dunăre în locul lui Nicolae Mavrocordat, va intra cu 12.000 turci și 10.000 tătari și va pedepsi țara.

Altă scrisoare, cu aceleași îndemnuri de cumințire, vine din Moldova, de la Vodă Mihai Racoviță. Dar când se lățește zvonul că 16.000 de turci trec Dunărea la Giurgiu pe 13 corăbii, iar spre

Focșani se îndreaptă Hanul tătar cu 10.000 oaste, bejenarii din Târgoviște o iau la fugă. Care cum poate năvălesc la hotar și trec munții la Brașov. De acolo, din dosul zidurilor cetății care are o garnizoană puternică de soldați germani, la 20 decembrie boierii scăpați de pericolul iminent scriu iarăși și semnează în frunte cu mitropolitul Mitrofan și îl trimit la Sibiu pe Grigorașcu Halepinschi cu o nouă cerere de ajutor militar, dar și de numire a prințului Gheorghe Cantacuzino la scaunul domnesc.

- Înaltpreasfințite părinte, cum zici să facem ca să ne fie bine și nouă și țării? întrebă logofătul Gligorie Băleanu pe mitropolitul a toată Ungrovlahiei, Mitrofan. Că țara noastră îi spartă ca un sac vechi și putrezit. Țăranii ori s-au bejenit, ca și noi, ori au fost luați robi. Satele arse, târgurile jefuite, breslele nu mai există, ogoarele zac în paragină. Averea noastră, a boierilor este acolo, în această țară ajunsă de batjocura lumii. Craiul habsburg nu se uită la scrisorile noastre, nu ne ascultă plânsul. Din partea acestora nu avem nimic la mână. Doar vin și ne cer pungi de galbeni, de la fiecare, chipurile să-i ajutăm să-și întărească ziduri de cetate, să mai recruteze oșteni și să-i instruiască pentru ca să fie gata la vară să năvălească în Valahia noastră și să-i alunge pe necredincioși. Iar balurile și recepțiile se țin lanț, nu-i săptămână să nu ne invite la aceste bancheturi simandicoase.

- Drept ai grăit, Înălțime, așa-i, fu de acord mitropolitul! Vai de zilele noastre, cum am ajuns doar în câteva luni. Mă întreb dacă am făcut bine jucând după cum ne-a cântat acest general Steinville. Că l-am legat pe Nicolae Vodă și l-am dat lor, să-l judece. Iar aceia îl țin ca pe un animal prețios, vor să scoată un preț bun pe pielea lui când s-o încheia pacea. Mi-e rușine, boieri dumneavoastră, să mă așez în genunchi la icoana Mântuitorului, v-o spun cinstit. Nu mă dureau mădularele când stăteam în genunchi sub sfânta Cruce acasă, la București, cum mă dor acum, când trebuie să mă ascund de rușinea voastră, care dănțuiți în rând cu amăgitorii. Eu, păstorul turmei, am fugit de haita de lupi și am căzut în vizuina vulpilor. Iar turma îmi este spartă și risipită. Iar vulpile, șirete, m-au apucat cu dinții și ghiarele de poalele sutanei și mă trag la danț. Nu voi scăpa de focul veșnic dacă nu mă întorc la turma mea. De acolo, din icoane și din soborul sfinților frumos pictați pe pereții bisericii noastre ortodoxe din Șchei, sfinții și

arhanghelii mă îndeamnă să mă întorc din rătăcire. De o fi să mor moarte de martir precum i s-a întâmplat vlădicăii Antim Ivireanu, mai bine așa decât umilit în străinătăți. Eu unul, Înălțime, m-am hotărât. Să se înmoaie gerul Bobotezei și mă întorc acasă. Îi trimit carte lui Vodă Ioan să mă ierte de rătăcire și să mă ajute să-mi strâng turma risipită. Că robii noștri sunt la mila Măritului Sultan. Prințul Gheorghe Cantacuzino nu-i poate răscumpăra de la turci, nici cât stă aici, la Brașov și nici de-o fi în scaunul domnesc la București. Tot cel care i-a robit îi poate slobozi. Că fără amărâții aceștia care lucră pământul, țara nu se poate chivernisi. Eu vă îndemn să facem pace cu Sultanul. Poate că tânărul Ioan nu va avea îndrăzneala fratelui său și nu ne va scurta de capete. Că știe, acum, că boierii munteni pot să-l taie pe voievodul străin de neam, dacă uită că boierii sunt țara, nu tâlharii de zarafi greci pe care i-au adus să ne ia șapte biruri de pe spinare. Amin!

- Socoteala Înaltpreasfinției Tale este a unui om cuminte. Dar cât ne va da miere Ioan Vodă? Că dacă prințul de Savoia pornește la vară războiul din nou și-i bate pe turci la cetatea Belgradului sârbesc, atunci soarta Sultanului îi pecetluită. Iar noi putem trece sub stema Vienei, dar ca robi, nu ca aliați. Și atunci nu vom mai avea loc de nici un fel în țara noastră. Eu, unul, biv vel spătar Radu Golescu, nu mă întorc la mila turcului, fie ce o fi.

- Uite o scrisoare fainã pe care mi-a adus-o aseară, venind de la drum lung, dumnealui Iordache Crețulescu, ginerele adormitului Constantin Vodă Brâncoveanu, spuse Mitropolitul. Soacră-sa, Doamna Marica a fost iertată de Sultan și s-a întors în țară, cu alaiul lui Ioan Vodă. Și ne îndeamnă la împăcare. Să vezi ce-l mai laudă pe mezinul Ioan. Că l-a convins pe Sultan să ierte tot, că fără iertare nu se va pune țara la loc. Ba, la fel cum a făcut și în Moldova când Dumitrașcu Vodă Cantemir a pierut războiul după ce s-a hainit cu țarul Petru cel Mare, l-a iertat de biruri și de haraci trei ani la rând. Aci, la Țara Românească a dat doar un an scutire de haraci, că țara-i mult mai roditoare ca Moldova. Zice el, Ioan, că să ne întâlnim la București, de Crăciun și să sărbătorim Nașterea Pruncului Sfânt împreună, cu dragoste frățească.

- Ba, să-și puie pofta-n cui! Scrie el, Ioan, în scrisoarea lui, cu ce fel de alai va veni la colindat de Crăciun? El nu scrie, dar generalul Tige a aflat de la un spion pe care-l are de-a lungul

Dunării și prin Balcani. Că pe Ioan îl aduce pe scaunul de domnie noul seraschier al cetăților și raialelor de la Dunăre Husein Pașa, cu 5000 de turci și 1000 de tătari conduși de Seradin Han, fiul cel mare al Hanului de la Crâm. Că acest spion al generalului Tige este un om serios, el nu spune minciuni. Multe s-au spus că vor face și vor drege turcii,venind cu puhoi de oaste să ne certe cu jaf și omor. Dar de unde atâta oaste? Se scoală oștenii morți pe câmpurile de luptă de la Petrovaradin și de la Timișoara? A avut Sultanul de unde pune alți oșteni în locul morților? Imperiul otoman este pe ducă! Tăvălugul de fier al nemților calcă totul în picioare. Mai bine să ne închinăm la ei acum, când încă ne cred cinstiți și doritori de protecție adevărată.

Sfârșitul de an 1716 a fost furtunos în părțile de miazăzi ale Transilvaniei. Boierii valahi presau să le fie acceptată închinarea țării și trupe puterice să fie trimise pentru a curăța de turci întregul teritoriu. Dar Viena tergiversa adoptarea unei hotărâri ferme privind această zonă care putea deveni curând un teatru de operațiuni.

- Dragul meu Stephan, conte de Steinville, scria prințul Eugeniu de Savoia într-o corespondență neoficială, noi vom folosi principiul ***ius ad bellum***[12] când ne vom așeza la masa tratativelor pentru a încheia pacea. Pentru aceasta nu trebuie să ocupăm teritorii care nu ne vor fi de folos sau ar fi greu de apărat cu garnizoane permanente. Întărește posturile militare în mica Valahie, la Tismana, la Cerneți, Craiova. Ce fel de trupe ai și pe unde? Colaborează cu generalul Mercy din Banat, sprijiniți-vă unul pe altul, ca nu cumva turcii să pătrundă în spatele armatelor noastre și să facă prăpăd.

- Alteță, răspunde imediat Steinville, am trimis pe căpitanul inginer Quadri să se ocupe de consolidarea forftificațiilor la acele mănăstiri care merită să devină posturi militare puternice având deja construcții făcute de voievozii locului sau de egumenii mănăstirești. Târgoviște merită să fie întărită. Aici a fost pe timpuri capitala Țării Românești, fortificațiile au fost bine făcute. Ele s-au surpat prin unele locuri, dar refacerea zidurilor nu va

[12] dreptul la război, un principiu care motivează războiul. Vrea să spună că Austria are dreptul să opereze pe teritoriul Țării Românești, atâta timp cât aceasta este vasală Turciei, parte în conflict.

costa foarte mult. Căpitanul nostru inginer va veni cu un raport detaliat și va aprecia care vor fi cheltuielile totale necesare. De acolo va merge la Mărgineni, care este foarte aproape de Târgoviște, apoi la Câmpulung și apoi la Curtea de Argeș. Alteță, mi-am concentrat atenția asupra Olteniei, această Mică Valahie cum o numesc membrii Consiliului de Război. Este teritoriul delimitat de Dunăre la sud, râul Olt la est și munți la vest, până în câmpia Banatului. Este o regiune compusă din 5 județe, cele mai mănoase din toată marea Valahie. Nefiind foarte întinsă ca suprafață, va fi ușor de apărat pe timp de război și este potrivit să intre în proprietatea Imperiului deoarece este un punct strategic foarte important. Prin Oltenia trec drumurile oștilor turcești și ale tătarilor spre Banat, deci spre hotarele noastre. Raportez Alteței Voastre că acum Oltenia este în totalitate sub controlul nostru. La Râmnic, pe Olt, la ieșirea din defileu îl avem pe căpitanul Ioan, cu trupe suficiente ca să asigure paza acestui important traseu de pătrundere spre Transilvania prin trecătoarea Turnu Roșu. La mănăstirea Tismana îl am pe căpitanul Iosif Beligrădeanu cu 100 de călăreți de ai noștri și câteva sute din oamenii serdarului Staico Bengescu. Miliția acestui boier Staico este cea mai bună dintre toate, fiind instruită corespunzător de vagmiștrii ruși. La Craiova avem aproximativ 500 de trupe ale lui Bengescu serdarul. La Segarcea avem două companii ale maiorului Detinne și câteva sute miliție națională. La Brâncoveni avem pe căpitanul Drăgoi, un valah oltean, cu 500 oameni miliție națională. Aceste trupe vor staționa aici, în Oltenia, asigurând ocupația noastră până când se va hotărî altfel.

În teritoriul ocupat și în județele de la răsărit de Olt, până aproape de București guvernatorul Transilvaniei trimisese, în acele luni de iarnă de la începutul anului 1717, trei dintre ofițerii cei mai destoinici din garnizoana Sibiului: pe locotenent colonelul Stephan Detinne von Pivoda pentru a cerceta terenul în vederea formulării de strategii militare, de atac și de apărare, dar și pentru avantajele oferite de relief, păduri, ape, văi care puteau deveni ușor, fără efort, capcane mortale pentru dușmani. Căpitanul inginer Quadri avea misiunea de a cerceta fortificațiile existente, de a desena drumuri noi și poduri și de a calcula cheltuielile necesare pentru a fi făcute mai înainte de toate în vederea unor confruntări iminente,

în vară, atunci când luptele se vor desfășura în jurul cetății Belgradului sârbesc, iar cei de aici, din Valahia, vor avea misiunea de a opri înaintarea unităților militare otomane ce vor fi deplasate în susul Dunării cu scopul strategic de a prinde armatele prințului de Savoia în clești. Cel de al treilea specialist, om de mare încredere al generalului conte de Steinville era comisarul Ignațiu de Haan, însărcinat cu măsuri administrative: reorganizarea teritoriului ocupat, colectarea unor taxe și dări, efectuarea de rechiziții de cai pentru cavalerie, dar și pentru tracțiune, hrană pentru trupe, dar și fânețuri pentru animale.

Cu detașamentul său, von Pivoda atacă în trombă raiaua Turnu, o cuceri, aici ucise peste o sută de turci pe care i-a luat prin surprindere, găsi într-un sat megieș Turnului o magazie cu o mie de banițe de fructe uscate și făină de orz cărora le dădu foc, neavând cu ce le transporta, dar nici nevoind a le lăsa dușmanului, luă șapte prizonieri de la care stoarse informații prețioase. Apoi se întoarse la Brâncoveni cu mai multe turme de oi, aproape șase mii de capete.

Inima boierilor valahi se mai ostoi după ce aflară despre isprăvile de război ale oastei de 2.500 de oameni a locotenent colonelului Detinne von Pivoda și a căpitanului Ioan, care avea peste 1.000 de oșteni de adunătură. Acum aveau hrană pentru ieșire din iarnă, iar populația începe să se întoarcă încet, încet, la sălașele lor.

Însă liniștea nu le-a fost dată prea ușor. Tărăgănarea numirii prințului Gheorghe Cantacuzino ca domn al Țării Românești i-a costat pe austrieci. Pesemne că puterile evropene nu i-au permis Majestății Sale Carol al VI-lea să se întindă prea mult. Mai erau și alții amatori de rupt hălci bune din vânatul numit Imperiul Otoman.

Văzând că generalul Steinville se bâlbâie cu răspunsul Chezariceștii Împărății la cererea divaniților de a li se primi închinarea, sub îndemnul Înaltpreasfințitului Mitropolit Mitrofan o delegație de cinci boieri mari și episcopul Damaschin al Râmnicului pleacă de la Brașov la Sibiu cu gând să ceară pașapoarte de liberă trecere spre Viena, pentru ca ei înșiși să depună la picioarele tronului omagiul de supunere. Erau nume mari, de boieri căpoși care credeau că vor putea înmuia inima

împăratului: Șerban Bujoreanu vornic, Drăghici Strâmbeanu serdar și Matei Crețulescu șătrar, iar ultimii doi erau Nicolae de Porta și Grigore Vlasto serdar pe funcții de secretari. Și vorbiră zile multe la Sibiu, ei o țineau pe a lor, cu prințul Cantacuzin ca domnitor, iar Steinville și Consiliul de Război că să stea, deocamdată, cu quatrumviratul ca putere până se va hotărî soarta războiului și a păcii. Până la urmă, văzându-le încăpățânarea, Consiliul de Război îi scăpă la drum și pe 27 februarie acea delegație ajunse la Viena.

De îndată ce sosiră, ei depuseră la Consiliul de Război un memoriu în care cereau, explicit, să li se dea Gheorghe Cantacuzino domn pe viață, iar de va avea urmaș de parte bărbătească acela să îi urmeze, de drept, pe scaunul de domnie, iar Majestatea Sa să-i dea binecuvântarea la mirungere. Iară de nu va fi ca Domnul Dumnezeu să-i dea urmaș bărbat, atunci marii boieri să aleagă domn dintre români, care să fie nobil și demn pentru această înaltă funcție. Și să fie la fel, aprobat și binecuvântat de Împărat. Iar acest voievod al țării să nu poată omorî cu mâna lui ori a gâdelui un boier de viță. Acela, de va fi pârât de un păcat de moarte, mai întâi să fie cercetat de Mitropolit și cei doi episcopi ai Bisericii Creștine Ortodoxe a Ungrovlahiei, apoi de Divan, iar numai Împăratul va hotărî sentința pentru acel păcătos. Această biserică ce este acum prea puternică în țară, să rămână închinată tot Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol, iar credința să fie liberă în țară, adică creadă fitecine cum o vrea, să nu i se aducă ştirbire pentru felul cum se închină acela. Omagiul adus Chezariceștii Împărății să fie socotit cu un tribut anual, care să fie fix, adică să nu se schimbe de la un an la altul și nici din pricini de război sau alte nevoi mari ale Împărăției. Iar poruncile ce le va da Împăratul să fie aduse la cunoștința poporului cu înscris, puse pe locuri anume, numai de către domnitorul ales, ghinărarii austrieci să nu aibă parte de a se amesteca în trebile interne ale țării. Și mai scria în acel memoriu, mai la urmă, dar cu mare întărire, că în Divan să nu-și găsească loc străinii de țară și de neam, iar boierii pământului să-și păstreze averile și nici să nu plătească biruri.

Memoriul începe pe mâna prințului Eugeniu de Savoia, ca mai mare peste puterile de război ale Imperiului. El știa una și bună: de dragul unor boieri sclifosiți, nu va îngădui ca o nouă

provincie să arate altfel decât guberniile toate, câte le are Imperiul. Și, deci, pune câteva vorbe de-a-ncontra dorințelor boierimii valahe: *de vreți să scăpați de turci, fi-veți ca toți ceilalți, la grămadă*.

Era 3 martie 1717 când Consiliul de Război a dat Împăratului Carol al VI-lea memoriul și avizul negativ semnat de Eugeniu de Savoia. Nerușinații de boieri valahi nu se astâmpără și cer audiență la însuși Majestatea Sa. Cererea li se amână de pe o zi pe alta. Că Majestatea Sa are treburi importante de rezolvat, în fiece zi. Și aceste treburi sunt grabnice, că sunt ale Imperiului, nu ale unei provincii care este supusă, încă, dușmanului nostru.

Și uite așa, audiența se tot amână și iar se amână, până când, la 25 aprilie – la două luni de la sosirea delegației la Viena! – Consiliul de Război prezintă un aviz favorabil pentru o Convenție semnată între generalul de Steinville și... Ioan Mavrocordat, căftănit domnitor al raialei Cara Iflakului de către Sultanul Ahmed al III-lea!

Bieții delegați! Ce palmă peste obrazul lor! Toată truda de un an de zile s-a dus pe apa... Dunării! Dar nu se lăsară înfrânți. Cu mai multă zarvă bat la porțile palatului imperial și cer să-l vadă la față pe Majestatea Sa. Cum să-i primească? Și ce să le spună? Că raportul Consiliului de Război spune că acum, la acest moment nu trebuie ocupată Valahia cu trupe, că ele, adică trupele sunt necesare pentru luptele ce se vor da la zidul Belgradului sârbesc. Cu un ultim zvâcnet de jale, mai mult disperare decât altceva, delegația mai depune un memoriu către Împăratul, la 21 mai 1717, strigând „Majestate, nu ne părăsi!"

Și minune! Se înmoaie inima lui Carol și hotărește să-i primească pe acești obidiți și măcar să-i mângâie pe creștet, spunându-le vreo două vorbe bune. Sâmbătă, pe 29 mai li se deschide ușa la sala tronului și acolo, după o scurtă cuvântare, Carol le promite că îl va numi domn pe Gheorghe Cantacuzino de îndată ce Valahia va fi ocupată cu trupe. Iar lor, boierilor care au dat dovadă de multă dragoste de țară și răbdare nemărginită, Majestatea Sa le dăruiește: o cruce mare, din aur cu diamante și safire Preasfințitului Episcop Damaschin, al Râmnicului, câte un lanț din aur cu medalion reprezentând bustul Împăratului Carol al VI-lea dumnealor Șerban Bujoreanu vornic, Drăghici Strâmbeanu

serdar și Matei Crețulescu șătrar, iar celor doi secretari, Nicolae de Porta și Grigore Valsto șătrar, câte un lanț de aur, fără medalion.

- Mâine, duminică 30 mai 1717, iubiți boieri valahi, îndată după sfânta liturghie pe care vă invităm să o ascultați împreună cu noi, veți primi de la Consiliul de Război răspunsul final al Majestății Mele! Să ne închinăm Domnului Dumnezeului nostru Iisus Hristos!

- Cu nespusă bucurie vom asculta slujba sfântă și slavă vom înălța și mulțumire Bunului Dumnezeu! Ne vom închina și ne vom ruga pentru sănătatea Majestății Voastre!

A doua zi după slujbă primiră documentul oficial care preciza că după luarea deplină în stăpânire a Țării Românești li se va da ca domn pe Gheorghe Cantacuzino. Cel mai mult i-a bucurat în acel înscris legământul crăiesc că boierilor nu li se vor tăia și nici nu li se vor știrbi în nici un fel privilegiile pe care le au. Apoi celelalte articole erau bune toate, mai ales pentru conducerea țării: că moneda va avea valoare fixă, că prințul Cantacuzino nu va avea drept de viață asupra boierilor, că străinii nu vor putea ocupa nici un fel de funcții, însă la vămile țării și în chestiuni de negustătorie numai Majestatea Sa va putea hotărî. Iar pentru împărțirea dreptății și judecarea pricinilor li se va da un general chezaricesc. Și lucru de mare însemnătate era acea precizare că religia pământului, cea ortodoxă nu va fi știrbită cu nimica.

Citiră acest înscris și iute mai depuseră un memoriu, cel pentru a li se da slobozire să apuce calea spre Patrie. Adică cerură să li se dea pașapoarte pentru liberă călătorie prin Imperiu, pe uscat și pe apă, spre casă. Și au mai cerut și altele, dovedind o anumită obrăznicie față de Consiliul de Război pe care acum îl sfidau, crezând că însuși Majestatea Sa i-a luat sub ocrotire, dându-le acele lanțuri de aur cu medalion. Consiliul le-a răspuns la ultimele cereri după patru zile, iar pe 6 iunie 1717 delegații au părăsit Viena. Le-au trebuit trei săptămâni să ajungă acasă, la Brașov și să le arate fraților ce ispravă au făcut ei, după mai bine de cinci luni de ședere încăpățânată la porțile palatului imperial. Mare le fu dezamăgirea și supărarea când aflară că lucrurile se schimbaseră și chiar o luaseră pe un drum care urma să le anuleze toată truda. Că o vorbă veche zice „Unde dai și unde crapă!”

Capitolul 5

Așteptând bunăvoința Vienei

Punându-i caftanul tivit la guler cu blăniță de samur, marele vizir Halil Pașa îi spuse:

- Beiule Ioan, Lumina Lumii măritul Padișah Ahmed al treilea îți dă scaunul de domnie la Cara Iflak. Dar nu ca să trăiești în huzur ci ca să faci două treburi de mare însemnătate pentru binele Porții Islamice. Trebuie să faci să rodească, din nou, rod bogat această grădină a Seraiului care este raiaua noastră de la Dunăre. Va fi trudă grea, dar dacă vei izbândi atunci capul tău va ședea la locul potrivit, adică pe umerii tăi. Dar mai înainte de toate, trebuie să-i scoți pe austrieci dintre hotarele Țării Românești. Nu doar oștile lor să se ducă înapoi, în Imperiul lor, ci și armata de oameni pe care au adus-o ca să ne întoarcă rostul pe dos. Adică negustorii și familiile acestora. Că iscoadele noastre ne-au vorbit despre nerușinarea acestor neamuri, cum îi țin de slugi până și pe boierii veliți pe care-i batjocoresc, spunându-le „Barbari!" Iar dacă nu poți să aduni turma la loc, spune-le că Luminăția Sa, Padișahul îi iartă pe toți pentru călcătura lor strâmbă și vă iartă pentru un an de zile de haraci pe toți, adică țara întreagă. Și nici de bairamlâc nu are Lumina Lumii trebuință de la voi și nici de alte biruri mai mărunte câte fost-au puse pe capul vostru. Asta să o spui la toți, la cei mici și la mărimi, că-i musai să se întoarcă la casele lor. Îți dau însoțitor pe Hasan Pașa, pe care l-am făcut seraschier al oștilor noastre din toate raialele de la Dunăre, cu 12.000 de ieniceri și încă 10.000 de tătari ce ți se vor alătura.

- Slăvit să fie stăpânul nostru și slăvită și aurită să fie gura binevestitorului său! De îndată voi purcede la drum, Mărite Vizir, ca să îndeplinesc porunca!

Ioan sosi acasă, în Fanar, urmat de alaiul meterhanalei și al gărzii de bostangii care îl însoțesc, totdeauna, pe beiul cu două tuiuri ce tocmai a fost căftăni. De la Serai până la reședința sa, lumea întâlnită în cale află de la vestitorul ce mergea înaintea alaiului, că acest om este acum la mila feței Stăpânului. Ajuns acasă, Ioan Vodă se așternu degrabă scrisului, iar pe seară plecară

în goana calului olăcari, purtând porunci în etuiuri cu sigiliul de ceară roșie și pecetea Casei Mavrocordat. Apoi se urcă pe cal și plecă doar câteva case mai încolo, la conacul cel mic al Brâncoveanului, care scăpase nesechestrat de slugile Sultanului atunci când l-a scurtat de cap pe cel mai vrednic voievod al Valahiei. Doamna Marica obținuse iertare de la Padișah grație intervenției ambasadelor străine. Doamnele din societatea aleasă care au avut intrare în harem au știut a spune vorbe care să înmoaie și să fie folositoare pentru a îndupleca pe Sultana Valide să o facă iertată pe cea care a pierdut un soț, patru fii și întreaga avere, primind în loc durere greu de dus de un om firav, o femeie lovită în ce avea ea mai scump.

- Domniță, am primit știre că vreți să mă vedeți. De îndată am venit la porunca Măriei Tale! zise tânărul voievod. Stăteau față în față cu o femeie cernită, părul albit de durere scăpându-i ușor de sub broboada tradițională a soțiilor de domnitori valahi, cu fața netedă încă și fruntea nobilă, neîncovoiată, deși soarta a lovit-o cumplit în urmă cu trei ani, când abia împlinise 53 de ani. El, voievodul de 33 de ani neîmpliniți era încă tânăr, dar lovit de necazuri de câțiva ani de când a fost părtaș la furtunile ce au trecut năvalnic peste fratele Nicolae, domnitor în două țări române. Avea statură semeață Ioan, era a unui luptător care trebuia să fie aprig în bătălie pentru a păstra bunul nume al familiei și să scoată din negura prizonieratului pe fratele său, răpit de dușmani cu ajutorul prietenilor trădători.

- Cred că ai aflat, Măria Ta, că Sultanul a binevoit să-mi dea iertare mie, văduvei rămasă doar cu amarul chipurilor celor morți. Aici, în Stanbul nu-mi pot duce traiul cât mi-a mai dat Domnul Dumnezeu să trăiesc ispășind păcatele pe care le-am săvârșit în anii chiverniselii pământești. Că n-am avere, hultanii ne-au luat tot. Și, nesăturându-se cu ce au apucat acești ticăloși să fure din casele și moșiile noastre, au dat iama și în averile fiicelor mele și a ginerilor mei, a rudelor acestora. Cu bruma ce au reușit să dosească pe la neamurile mai depărtate și la adevărații prieteni își duc, fetele mele, un trai sărăcuț, dar trăiesc mereu cu frica în sân pentru clipa de azi și pentru ziua de mâine. Am auzit că Sultanul ți-a dat cele două tuiuri ca să ridici țara din cenușă. Pentru aceasta el, Sultanul, îi iartă pe toți greșiții, mari și mici și te îndeamnă să-i

aduni acasă pe toți. Te întreb, Măria Ta, mă poți ierta și pe mine, văduva lui Constantin Vodă Brâncoveanu, dimpreună cu nepotul Constantin, ce-i zicem noi „al treilea”, fiind fiul feciorului nostru cel mare care a purtat și el numele tatălui său, soțul meu martir?. Și dimpreună cu noi, pe fetele mele rămase în viață trăind cu ginerii mei: Constantin Duca cel care o ține pe Maria, a doua mea fiică, Șerban Greceanu care o ține pe Ilinca, Iordache Crețulescu cel care o ține pe Safta, Nicolae Ruset, fiul lui Iordache Ruset care o are de soață pe Ancuța, Manolache Lambrino care o ține pe Bălașa și pe Constantin Băleanu, fiul lui Gligorie Băleanu, care o ține pe Smaragda, mezina mea? Ne putem întoarce acasă, în țara noastră și să ne luăm înapoi bruma de avere pe care o mai avem? Poți să-i ierți pe acești gineri ai mei, fără să le cauți vreo pricină numai pentru că sunt ultimele reazeme ale casei mele?

- Mă jur pe această Cruce sfântă pe care o fac ca un bun creștin, zise Ioan punând un genunchi în pământ în fața cernitei femei, că vă iau la sufletul meu și vă voi ține ca pe neamurile mele de sânge. Să cadă blestemul și pedeapsa cerului peste mine dacă voi călca vreodată acest legământ! Atâta voiesc pentru această primire în casa mea, să trimiți, Mărită Doamnă, carte tuturor boierilor prieteni dar și celor mai mari care acum se dau pe lângă puternicii germani care ne calcă țara, să le aduci la cunoaștere că iertată ai fost de Sultan împreună cu tot neamul tău și să-i îndemni pe aceia să vină acasă, la conacele lor, să-și ia averile în grijă și să purceadă la gospodărirea acestora. Că nici o teamă n-au a avea din partea mea. Că Sultanul s-a milostivit peste țara întreagă și a iertat pe toți greșiții și ne-a mai iertat de birurile toate un an de zile. De asemenea, îți cer Stăpână, să-mi fi și mie sfetnic de taină cum ai fost și soțului tău, că-mi sunt cunoscute alesele însușiri ale Măriei Tale și priceperea la deslușirea firii omenești după vorbă și port, har ales dat de la Duhul Sfânt pentru cel ce stă să-și păstorească țara. Întru acestea voiesc să mă însoțești, Mărită Doamnă, peste câteva zile pe drumul de întoarcere în țară, cu nepotul și toți casnicii tăi, ca să fii astfel sub ocrotirea gărzilor mele.

- Fie cum zici, Măria Ta, răspunse femeia care nu se simțea rușinată la vorbele directe spuse de acest om. Puțini boieri, chiar dintre cei de rang înalt puteau să cunoască prețul uriaș pe care-l pusese de-a lungul întregii lor căsnicii voievodul martir Constantin

Brâncoveanu pe soția lui, Doamna Marica, stându-i alături cu statornicie, păstrând cu sfințenie legământul creștin al tainei cununiei pe care nu l-a călcat umblând după crailâc ca bărbații obișnuiți ai vremii.

N-au grăbit prea tare spre țară, deși Ioan își exprimase speranța că va apuca sfintele sărbători ale Nașterii Pruncului Sfânt în bună pace cu boierii țării, acasă la București, așa cum îi scrisese Înaltpreasfințitului Mitropolit Mitrofan și celor patru boieri pe care i-a numit caimacami. Acei caimacami erau cunoscuți ca fiind capii boierimii ascultătoare și iubitoare de austrieci. Lui Radu Popescu mare ban, Șerban Bujoreanu marele vornic, Grigorie Băleanu marele logofăt și Radu Golescu marele spătar le-a trimis carte de căimăcămie de la Stanbul de îndată ce marele vizir i-a dat însemnele voievodale pentru Cara Iflak.

Nu drumurile proaste îl împiedicau să grăbească spre țară, ci mersul greoi al oștirii ce-i fusese dat de marele vizir să-i fie de pază, dar și de intervenție rapidă dacă dușmanii osteraihi i-ar fi stat în cale cu sabie și tunuri. Oastea era mai mică decât cea promisă de Sultan, nu avea decât cinci mii de ieniceri în frunte cu Hasan Pașa, fosta căpetenie a ienicerilor numit acum seraschier

peste oștile și garnizoanele de la Dunăre. Și mai aștepta să i se alăture o mie de tătari, sub comanda lui Nuredin Han, fiul cel mare al hanului. Așa că ajuns la Giurgiu, alaiul domnesc adăstă câteva zile până ce oștirea trecu Dunărea. Vodă Ioan reuși să-l oprească din grabă pe Hasan Pașa și mai stătură până ce li se alăturară nohaii de la Bugeac. Era musai ca aceștia să intre sub ascultarea seraschierului și să nu se dea la blestemățiile cu care obișnuiau să meargă prădând, arzând și ucigând oamenii întâlniți în cale. Cu trei zile înainte ca anul să se înnoiască, Ioan trimise olăcar de încredere către Sibiu, generalului guvernator Stephan conte de Steinville și generalului Tige de la Brașov prin care îi anunța că Sultanul i-a dat buzdugan de domnie peste Valahia, că iartă tot cinul boieresc care a pricinuit atâta tulburare în această țară ce este supusă Imperiului Otoman și cere să se întoarcă fiecare boier, mai mare sau mai mic la casa lui și să aibă fiecare grija averii sale astfel ca țara să se însănătoșească grabnic. Olăcarul cu pricina nu era nimeni altul decât marele logofăt Șerban Greceanu, ginerele lui Vodă Brâncoveanu. Pe lângă cartea scrisă, trimisul de neam ales are împuternicire să se tocmească cu acești generali pentru retragerea trupelor chezaro-crăiești din posturile înființate după ce Nicolae Vodă a fost răpit și dus în Transilvania.

- Să întărești cu viu grai, vel logofete Șerban, ceea ce le-am scris în cărțile pe care le vei da acestor doi generali, că Sultanul Ahmed al III-lea ține Valahia ca o raia vasală sieși, că numindumă pe mine domnitor la București a hotărât să păstreze vechile capitulații și nu va transforma țara în vilayet turcesc, așa cum ar fi avut de gând la aflarea turlburărilor ce au avut loc aici. Că eu am obținut de la Ahmed Sultan legământ că nu va trimite oștire turcească în Țara Românească dacă trupele austriece vor fi retrase de peste tot și boierii fugari se vor întoarce la casele lor. Acesta să fie un ținut curat, fără oștiri de nici o parte. Să mai spui că eu, Ioan Mavrocordat Voievod, cer Consiliului de Război și Majestății Sale Imperiale, Carol al VI-lea de Habsburg, să mă recunoască drept voievod al Valahiei. Doresc să-mi fac intrarea spre București cu această recunoaștere din partea Imperiului Austriac, drept pentru care voi aștepta la Giurgiu un consimțământ scris la aceste propuneri.

- Voi face întocmai, Măria Ta, spuse solul Șerban Greceanu, primul din casa martirului voievod căruia i se încredința un loc în noul Divan al țării. Și voi căuta pe vlădica Mitrofan și-i voi da scrisorile Doamnei Marica, mama soacră, pentru Înaltpreasfinția Sa și pentru boierii temători de tăiere, fugiți de prăpădul turcesc la acest adăpost. Voi căuta vorbe de suflet prin care să mărturisesc vrednicia ta, Doamne, și trecerea pe care ai dobândit-o la fața Măritului Padișah.

Marele logofăt Șerban Greceanu plecă spre București a doua zi, însoțindu-l pe boierul Pană Negoiescu, fratele Doamnei Marica, cel căruia i se încredințase să conducă oastea de 5000 de ieniceri și 1000 de tătari până la București, să le facă acolo cvartir și să caute pentru aceștia zahereaua pentru traiul în așteptare, fără a se deda la incursiuni de jaf și prădăciuni în țara pustiită și arsă, golită de oameni. Din București Șerban Greceanu și Negoiescu Pană scriseră lui Vodă Ioan*: „E multă jale și pustiu ce am găsit pe calea noastră către Cetatea de Scaun, Măria Ta. Doar zărind de departe bulucurile de oaste înaintând, cei câțiva amărâți care mai trăiesc în bordeie prin satele rare au luat-o la fugă, temându-și viețile. Prăpăd mare am văzut peste tot. Satele sunt arse, târgurile sunt părăsite, n-am avut cui să dau încredințare că Măria Ta vii cu pace și dragoste pentru a aduce liniște și a alunga teama. Musai trebuie să grăbești spre București, Doamne, și să purcezi la tocmirea țării, că grea povară te așteaptă, Stăpâne.”*

Dar Vodă nu se grăbi. Mai adăstă la Giurgiu, așteptând carte de recunoaștere ca domn din partea Consiliului de Război austriac. Era pătruns până în măduvă de diplomația pe care a învățat-o din fragedă pruncie și credea, sărmanul, că acel petec de hârtie prin care austriecii i-ar recunoaște autoritatea ar fi suficient pentru ochii boierimii fugare să se întoarcă acasă.

- Nădejdea ta, Doamne, este deșartă, îi spunea Doamna Marica. Austriecii gândesc strâmb, altfel decât suntem noi învățați cu apucăturile turcești. Noi zicem că „sabia nu taie capul plecat”. Austriacul nu știe acest proverb al nostru și cum te vede umil și plecat cu capul spre pământ, iute îți pune jugul pe gât. Și slugă rămâi până în veac.

Ascultând de povața Doamnei Marica, Ioan Vodă trimise pe Done, aga seimenilor cu carte de caimacam la București ca să

pregătească primirea lui în scaunul domnesc. Dar nu putea face înscăunarea după datină căci lipsea mitropolitul Mitrofan, întâistătătorul bisericii Ungrovlahiei și episcopii de Râmnic și de Buzău, așijderea. Văzând că Șerban Greceanu întârzie să se întoarcă cu răspunsul de la Sibiu, în zi de miercuri, pe 27 ianuarie 1717, Vodă Ioan Mavrocordat intră în țară și se așează în Bucureștiul aproape pustiu. Tot răul spre bine, zice o vorbă veche la români. Târgul pustiu a putut asigura cvartir trupelor turcești. Dar Hasan Pașa, seraschierul, nu avu răbdare să stea degeaba într-o localitate neprimitoare și porni la drum spre Mărgineni, unde aflase el că era oaste nemțească ușor de învins. Aici, la o zi sau două de mers călare de la București spre Târgoviște, se afla comisarul de război Haan cu trupele sale. Vodă se grăbi să-l înștiințeze pe acest ofițer austriac despre iminența atacului și îi ceru să facă pace cu Hasan Pașa până ce el, Ioan Vodă, va primi răspunsul generalului Steinville la a doua propunere pe care i-a făcut-o acestuia și, în același timp Consiliuli de Război. Căci Ioan trimise încă de la Giurgiu pe boierii Hagi Constantin și Ioan Armașiul, fideli lui, cu o nouă propunere. Că să-l caute pe Șerban Greceanu și să-l întoarcă din drum. El să fie solul lui Ioan Voievod. Cei trei sosesc mai întâi la Brașov, la generalul Tige. Văzând mai ispititoare noua propunere de pace a lui Vodă, acesta îi trimite o depeșă, prin curier rapid, lui Steinville cerându-i instrucțiuni. Și primește în aceeași zi, spre seară, ordin ca boierii să fie trimiși la Sibiu. Ce era atât de ispititor? Ioan îi promite că va plăti 100 de pungi cu galbeni în termen de trei luni, cu condiția să fie recunoscut de Împăratul, trupele austriece să fie retrase din țară. De asemenea, se obligă să-i scoată și pe turci din țară, astfel ca boierii valahi să fie trimiși acasă, fără groaza că vor fi executați de turci.

- Auzi nerușinare! zise Steinville contelui Teleky, prietenul și sfetnicul lui intim. Să-l recunoaștem ca duce al acestei feude! Adică noi așteptăm propunerea Sfatului țării pentru ca să numim, cu tot fastul, quatrumviratul care să conducă Valahia până ce Majestatea Sa o să decidă dacă anexăm acest ducat sau nu. Eu nu-l accept și voi propune ca nici Consiliul de Război să nu-l recunoască, nici măcar temporar. Neamul acesta de greci este

vândut total Sultanului, păcat mare ne facem dacă lăsăm așa niște ținuturi să fie jefuite de ei. Nouă ce ne va rămâne?

- Conte, calmează-te și gândește în termeni militari! Ne propune un târg, acest negustor grec. Vrea să cumpere cu 100 de pungi cu galbeni o domnie temporară. Propune, prietene, să ți se îngăduie să păstrezi posturi militare în Valahia Mare, iar ceea ce ai cucerit deja în Mica Valahie, adică în Oltenia, să rămână așa cum este acum. Acel colț de țară, mănos și având fortificații naturale care o fac ușor de apărat trebuie să fie definitiv a Casei de Austria în virtutea dreptului ***UTI POSSIDETIS***[13] care s-a aplicat la toate tratatele de pace semnate în ultimul veac. Astfel aprecierea de care te bucuri acum peste tot, până la prima treaptă a tronului imperial, se va întări și mai mult și vei primi onorurile binemeritate.

- Este, într-adevăr, un sfat foarte bun pe care-l primesc cu mare plăcere de la un prieten înțelept, încheie generalul după ce întorsese vorbele prietenului său pe toate părțile. Urgent voi trimite scrisoare la Consiliul de Război, continuă el, ba chiar voi anticipa răspunsul lor pozitiv și voi porunci ofițerilor mei să-și întărească pozițiile în tot cuprinsul Valahiei. Cât despre Ioan Mavrocordat, îl voi trata după cum merită, după cum scrie și se umilește, cerșind bunăvoința noastră. Dacă are bani, îl voi stoarce punând preț mare pe orice fleac ce i se va îngădui. Până atunci, voi trimite la Consiliul de Război scrisoarea acestui pretendent la tronul Munteniei, dar și cartea pe care a dat-o către boieri, ca din partea Sultanului și a lui. Consiliul trebuie să știe ce se întâmplă pe aici, că altminteri ghinărarii noștri bătrâni adorm în cizme și nu se mai trezesc până-n primăvară.

*

* *

La marginea Brașovului, în afara zidurilor cetății, aproape de locul numit Pietrele lui Solomon își făcuse han trainic, clădit din bârne tari, de stejar, Pătru al lui Truță, un român cunoscut de negustorii care umblau cu treburi pe la meșterii mari ai breslelor săsești, venind din vale, prin trecătorile de la Sinaia și Predeal, ori

[13] Uti possidetis = Originară din dreptul roman, fraza a derivat din expresia latină *„uti possidetis, ita possideatis”*, care înseamnă *„așa cum ați posedat, așa trebuie să rămână în continuare”*. Acest principiu permite unei părți beligerante să aibă pretenții asupra unui teritoriu pe care l-a ocupat într-un război (Wikipedia).

de peste Oituz, din Moldova. Avea hanul acela, al lui Truță, bun renume nu numai pentru bucatele gustoase pe care femeile din neamul hangiului le pregăteau în cuhnia dintr-o latură a clădirii celei mari, dar mai ales pentru liniștea văii aceleia de sub brazii falnici și peștera din munte care era cea mai bună ascunzătoare pentru prietenii lui Truță, căutați de oamenii înarmați ai stăpânirii ori de dușmani nemiloși. Scăparea în ascunzătoarea muntelui nu era la îndemâna oricui.

Sâmbătă, în ziua de Sfinții Trei Ierarhi din acea lună ianuarie a anului 1717, încăperea cea mare a hanului lui Truță era plină de boierii munteni ce s-au tras aici după liturghia ce au ascultat-o la biserica cu hramul Sfântul Nicolae din Șchei, îndemnați cu vorbe din om în om, că vel logofătul Gligorie Băleanu avea a le spune vești noi și proaspete, aduse din țară dar și de la Sibiu, de la guvernatorul Steinville. Boierii aceștia, bejeniți de la începutul iernii aveau conace și case ridicate prin apropiere, unii mai chivernisiți, alții mai strâmtorați, fiecare după pungile pe care le aveau mai umplute ori mai subțirele în chimirele lor. Trecuseră aproape trei luni de când se aflau aici, la adăpost, dar banii se împuținaseră la mulți dintre ei. Iară vestea ce o aveau de primit era așteptată de toți acești sărmani boieri la fel cum însetatul din pustie visează la un izvor cu apă răcoroasă. Ascultaseră cu evlavie sfânta slujbă la biserică, rugându-se cu vorbe bolborosite în barbă în fața icoanelor bătrâne, punându-și nădejdile în sfinții din ceruri și în Maica Ocrotitoare că spaima lor se va găta curând și vor avea învoire să se întoarcă în țară, fiecare la casele lui. La han nu mai rămăsese loc pe bănci și laițe în jurul meselor celor mari și nici pe lângă pereți. Când ușa mare încetă să mai scârțâie, rămânând închisă, semn că intraseră ultimii sosiți din vale, de la biserică, logofătul Gligorie Băleanu înălță glasul:

- Cinstiți boieri, rogu-vă faceți ascultare ca să vorbim, că multe vești avem a vă aduce auzului. Iaca, a venit înapoi de la Hermanstadt dumnealui biv vel logofătul Șerban Greceanu, ginerele martirului nostru tată, stăpân și voievod Constantin Brâncoveanu. Înălțimea sa logofătul vine de la Sibiu cu răspunsul Împărăției la scrisoarea de pace a lui Ioan Vodă Mavrocordat, fratele mezin al dușmanului nostru Nicolae, ce zace în temniță crăiască. Îs zece zile de când ne-a trimis acest Mavrocordat mai

tânăr prin sluga sa, logofătul Greceanu, ginere al fie iertatului socru al său și tată al nostru, Vodă Constantin Brâncoveanu, scrisoarea de iertare din partea Padișahului, cu îndemn de împăcare și revenire acasă, la vetrele noastre. Voim a ști care este răspunsul Consiliului de Război, ca să putem pune în cumpănă și să alegem cum ar fi mai bine pentru noi și pentru țară.

- Boieri dumneavoastră, răspunse pe dată Șerban Greceanu, vel logofătul Băleanu m-a numit „slugă a Mavrocordatului", punând alăturea acest nume de ocară cu cel al socrului meu trecut la cele veșnice prin cumplită moarte de martir. Prin tot amarul ce am cunoscut după acea mazilire a tatălui soției mele, cu zilele și nopțile trăite cu frica în sân că ne ajung din urmă gealații marelui vizir ori slugile Cantacuzinilor vânându-ne pentru răscumpărare grasă, o umilire în plus nu mai doare așa tare, mai ales că-i rostită de un om care cunoaște gustul bejeniei, dar nu și al groazei morții suflându-ți în ceafă. Da, sunt boier velit în Divanul domnitorului Ioan Mavrocordat și sunt tot atât slugă de Mavrocordat cât ați fost și măriile voastre, asemenea slugi de Mavrocordat. Osebirea este că pe Doamna Marica cu toată casa ei, printre care și pe mine, ginerele ei, Vodă Ioan Mavrocordat ne-a luat în grija lui, după ce ambasadorii Olandei și Engliterei ne-au cumpărat iertarea Sultanului, și ne-am legat să-i fim de ajutor lui Vodă Ioan pentru tocmirea la loc a țării, în timp ce măriile voastre v-ați răzbunat pe celălalt Mavrocordat pentru ticăloșiile ce le-a făcut, tăindu-vă neamurile și furându-vă averile. Pe noi Ioan cel tânăr ne ține în cinste și ne ajută cu pâinea cea de toate zilele după ce am sărăcit cumplit, toți ai casei lui Vodă Brâncoveanu. Că nimic nu mai avem cu ce să ne ținem zilele. Dar nu doar pentru asta am intrat în slujba Divanului. Mai mult pentru a pune umărul la ștergerea urmelor de sânge și de pârjol de pe chipul și trupul țării. Că-i muribundă Valahia noastră, boieri mari, îi arsă și golită de popor. De nu ne întoarcem acasă, curând nu va avea cine să mai aibă grija morților noștri din cimitire. Credeți în legământul de iertare al Padișahului, căci Preafericitul părinte Patriarh Hrisant Notara întărește cu semnătura și pecetea sa și carte cu cuvânt de învățătură vă trimite. La fel face și Măria Sa Mihai Vodă Racoviță al Moldovei, cel care a scăpat de răpire, aflând la timp că i se

întinde cursă și lui, cercând să-i facă și lui la fel ca lui Vodă Neculai.

- Mai bine ai spune, logofete, cu ce răspuns ai venit de la guvernatorul Steinville, în loc să-ți plângi de milă, de parcă noi n-am fi tot așa de plâns ca și casa ce a mai rămas din neamul Brâncovenesc. Cel ce vorbise cu arțag era postelnicul Dumitrache Vlasto, cunoscut ca om iute la mânie, care își ținea mâna pe jungher mai tot timpul cât sta de vorbă cu oricine. Cum este răspunsul guvernatorului față de îndemnurile micului fanariot? Căruia din cei doi să-i dăm ascultare?

- Îndată vă voi spune și voi judeca ce-i mai bine după capul meu de bejenar amărât și rămas fără avere, zise Greceanul. V-am cetit scrisoarea lui Ioan Vodă către mai marii Imperiului austriac. Îi scrisă cu diplomație, de un om ce vrea să fie cunoscut ca fiind un cărturar. Dar generalul de Steinville l-a cetit ca fiind scrisă de un om umil, care cerșește bunăvoința stăpânului. Drept care i-a răspuns că nu-l recunoaște de domnitor al Țării Românești, chiar dacă această țară este închinată Înaltei Porți, iar scaunul domniei i l-a dat Sultanul. Nici nu încuviințează să calce peste Dunăre și să intre în țară până ce Majestatea Sa nu va hotărî dacă să-l pună în scaun pe prințul Gheorghe Cantacuzino ori pe el, omul turcilor. Drept urmare, să nu creadă Ioan că Imperiul Austriac are vreo obligație față de el, să-l protejeze adică de vreo strâmbătate ce i-ar aduce-o cătanele aflate în posturile militare din cetățile valahe pe care le-au cucerit. Acesta-i răspunsul Consiliului de Război spus prin gura lui Stephan conte de Steinville, guvernatorul militar al Transilvaniei.

- Spune logofete, de ce Vodă Ioan cere îngăduință nemților ca să intre și să se așeze în scaun domnesc dacă Sultanul i-a dat oaste? întrebă vornicul Golescu, făcând-o pe neștiutorul.

- Nicidecum din umilință sau de frică a stat Vodă Ioan mai bine de o lună de zile la Giurgiu, așteptând să-i trimit știre despre cererea lui. Ioan Vodă știe jalea ce domnește peste toată Țara Românească. Nu vrea să vină cu război, cu oaste de turci și nohai prădalnici, ca să pustiască și mai abitir pământul țării. Eu i-am spus contelui guvernator cu viu grai care este gândul curat al voievodului meu. Dar el n-a băgat în seamă, că așa-i neamțul,

crede că noi suntem barbari, necioplиți, buni să fim numai slugi, chiar și în propria noastră țară.

- Bagă de seamă cum vorbești, logofete, sări ca arși deodată vornicul Golescu și vel logofătul Băleanu. Ești în țara neamțului, cerșești bunăvoința lui. Nu-ți este teamă că ai putea fi tras în țreang pentru asemenea vorbe nesocotite?

- Sunt vorbe de amar, boieri veliți. Străinul nu te iubește, nici de-i turc și nici de-i neamț. Mai cu seamă când te știe că ești la necaz. Măcar că acela de-i creștin ar trebui să facă după cum îl îndeamnă Scriptura, după cum ne învață Iisus Mântuitorul, să ne iubim aproapele și să-l ajutăm când este în necaz, după pilda bunului samarinean.

- Și dacă domnia ta crezi că creștinul nu te ajută, ai mai multă crezare în vorba mieroasă a necredinciosului, a aceluia care ți-a tăiat tatăl socru și pe cei patru fii ai lui, cumnații tăi, logofete? întrebă Ilie Știrbei vistierul.

- Nu-l cred pe turc, îl cred pe voievodul care a primit caftan de domnie și care ne-a luat pe toți orfanii lui Vodă Constantin Brâncoveanu sub ocrotirea lui. El este pentru mine și neamurile mele, bunul samarinean din pilda lui Iisus.

- Dar pentru noi? întrebară din mulțime mai multe voci. Că de dorit am dori toți cei ce suntem aici, pe drumuri, să ne întoarcem la vetrele noastre. Pentru noi nu va fi altfel? Că dacă țara-i stearpă, fără robi care să muncească pământul și să plătească dările, nu se va întoarce să facă la fel cum a făcut frate-su, adică să ne jupoaie pe noi de șapte piei?

- El, Ioan Vodă zice că nu-și va călca cuvântul. El zice că numai fratele lui, Nicolae este vinovat de ceea ce i s-a întâmplat, că a primit răsplată pentru faptele lui. Și apoi, boieri dumneavoastră, sunteți oameni pățiți, ați știut să fugiți din calea urgiei și să vă scăpați pielea. Dacă aveți cheag din care să trăiți aici, printre străini, faceți după cum vă este cugetul și îndemnul inimii. Dar dacă vă pasă de ceea ce stă și se surpă în casele părăsite în țară, atunci veniți fără frică, acasă. Eu asta am de zis!

Logofătul Șerban Greceanu nu zăbovi la han. După ce își încheie vorbirea se trase spre tindă și își luă rămas bun de la apropiații lui. Încălecă și vru să plece, însoțit de cele câteva slugi ce-i erau și oșteni de pază, grăbind spre București să ducă

răspunsul generalului Steinville stăpânului său. Dar n-a apucat să dea pinteni calului că pe ușa hanului ieși, grăbind spre el, unul din boieri.

- Stai, logofete, zăbovește numai puțin că am o vorbă să-ți spun. Eu mi-s Matei Fălcoianu, vel vistier în divanul Măriei Sale Nicolae, fratele lui Vodă Ioan. Vorbele ce le-ai spus înăuntru sunt vorbe cinstite? Nu umbli cu șoalda cumva, ca împreună să ne ademeniți în țară și să vă răzbunați pe noi, Ioan Vodă pentru necazul fratelui său, iar Doamna Marica pentru necazul casei sale?

- Mă jur pe tot ce mi-a mai rămas în viață, boierule, că limba mea n-a picurat otravă mincinoasă. Inima Măriei Sale Ioan Vodă ca și a soacrei mele, Doamna Marica, bat la fel pentru această țară ce trage să moară. Vrem să ne îmbrățișăm în împăcare, să ne iertăm unii pe alții și să purcedem să urnim bolovanii cei grei din cale. Dar de ce mă ispitești, domnia ta vel vistiere?

- De aia, boierule logofăt, că m-am săturat de umblat fără căpătâi prin străinătățuri. Voiesc să mă întorc la casa mea, în țara mea. Ce încredințare îmi dai, logofete, că nu voi căpăta strâmbătate de la voievodul tău?

- Altă încredințare decât ce ți-am spus până acum n-am a-ți da, boierule. Dar de îndată ce voi ajunge la Curtea Domnească voi cere lui Vodă să-mi dea carte de slobozire la vamă, pentru întoarcere acasă fără nici o știrbire, pentru domnia ta și toată casa domniei tale. Voi cere îngăduință de la Vodă să fiu eu însumi olăcarul care să vă aducă această carte. Iar de purces la drum de aici, din Brașov vom merge împreună, boierule, iar la vamă la Câmpina te voi lăsa să-mi pui jungherul la gât și să-mi iei zilele dacă vei socoti că ți-am tras capcană cumva.

Speranța începu să renască în toată ființa bejenarului și logofătul Șerban Greceanu făcu un mare efort să nu chiuie de bucurie. Întunericul nopții îl învălui și îl ocroti să nu-și dea în vileag uriașa bucurie atunci când boierul Matei Fălcoianu continuă să vorbească și pentru alții:

- Dacă-i pe așa, atunci să aduci carte de slobodă intrare în țară și pentru Șerban Herescu vel clucer, Dumitrache Vlasto vel postelnic, Neculai Ruset vel paharnic, Asan vel sluger și pentru

Constantin Văcărescu, vtori logofăt[14] în Divanul Măriei Sale Constantin Brâncoveanu și postelnic sub Ștefan Cantacuzino. Cu toții vrem a ne pune sub porunca Măriei Sale dacă se va adeveri tot ceea ce a promis în cartea ce ne-ai cetit-o.

- Întocmai voi face, cum ai zis domnia ta și după cum m-am legat eu cu jurământ de cinste. Mare bucurie îi duc Măriei Sale, căci întoarcerea fraților e dar ceresc, să știi domnia ta.

Acum logofătul plecă la drum lung. Om și cal parcă prinseră aripi, porniră cu grăbire cu tolba burdușită cu vești bune, măcar de la boierimea valahă dacă nu și de la mărimile papistașe.

De îndată ce omul de încredere al domnitorului grec ieși pe ușa cea mare a hanului, hangiul se trase în tainița muntelui, trecând după o ușă din blană groasă de stejar ce stătuse până atunci ferecată cu un lacăt greu, nemțesc. Era ceasul la care hangiul aștepta vești proaspete din vale, din Țara Românească. Și nu aștepta prea mult. De după o stâncă ce nu era stâncă ci ușă tainică, se auziră bătăi ușoare. Printr-o crăpătură meșteșugit lucrată, Truță iscodi cine dăduse semnal. Întrebă șoptit „Ce-i, Ilie?" iar răspunsul îi veni tot așa: „Avem știre de la omul nostru din București că logofătul Șerban primește poruncă pe care o aduc doi boieri care vin de la drum lung, să se întoarcă la Sibiu cu o carte urgentă către generalul guvernator".

[14] vtori logofăt = al doilea logofăt, funcție de adjunct în țările române în Evul Mediu.

Capitolul 6

Porcul zburător

Oltețul își săpase jgheab în locul unde cei doi uriași, muntele Căpățânii pe o parte și Parângul în partea de miazăzi se izbiseră, încremenind pe vecie sub toiagul lui Zamolxe. Acolo, spune legenda cea mai veche, zeul străbunilor daci și-ar fi făcut locuință tainică. Înainte de a se azvârli în hău, Oltețul își săpase trecere pe sub brâna stâncilor Căpățânii. O palmă de loc mai încolo își găsiseră așezare pentru adâncă și netulburată rugăciune o mână de călugări. Mănăstirea Polovragi se mărise, cu trecerea anilor, fiind acum o mică cetate ce adăpostea în spatele zidurilor de piatră o comunitate de câteva zeci de suflete, truditori puțini la smerite rugăciuni și mai mulți la chivernisirea brumei de avere a așezământului.

Printre stâncile de la poalele Căpățânii un desiș de aluni, tufe de cătină și brazi pitici ascundea intrarea în peștera Polovragi, o taniță puțin cunoscută de lume, dar bun loc de refugiu pentru amărâții ce erau hăituiți, din vreme în vreme, de necredincioșii jefuitori ce călcau Țara Românească, luând de-a gata rodul trudei acestui neam lăsat fără apărare de stăpânii de la Stanbul. În duminica aceea, a doua după praznicul Sfinților Trei Ierarhi, zvon de glasuri agitate se ridica dinspre mănăstire. Liniștea munților din jur fusese tulburată de o faptă de necrezut, minune profană pentru acești bieți călugări cărora li se luase bucătura de dulce într-o clipă de răgaz și slăbire a atenției. Frații Gherontie și Onufrie, cei ce aveau ascultare la turma de râmători a obștii, tocmai terminaseră de pârlit și ras șoricul fraged al unui purcel de aproape o sută de ocale[15]. Pregătiseră porcul pentru adus la cuhnie, legându-l pe o rudă de căruță, groasă și lungă, numai bună de pus pe umeri mai vânjoși decât ale lor. Așa că lăsaseră porcul la locul jertfirii sale și veniseră la cuhnie după ajutoare. Au cerut îngăduință de la fratele iconom pentru o mică de ceas de odihnă după truda ce au avut-o cu acel porcușor. Căldura de la plita încinsă a cuptorului, mirosurile de la oalele ce clocoteau molcom cu mâncarea pentru

[15] ocaua în Muntenia avea 1,272 kilograme

obște, dar și pentru musafiri aleși și o cană de vin fiert și îndulcit cu miere de fagure îi moleșiseră, astfel că au mai lungit o țâră răgazul de odihnă. Dar când au plecat după godacul întins pe ruda carului, minune mare li s-a arătat: godacul nu-i, nici urmă de el, de parcă și-ar fi luat zborul ca un vrăjitor încălecat pe o coadă de mătură. Larmă mare se porni dară, curând toată obștea ieși în fața sfintei biserici, căinindu-i pe cei doi păcătoși care nu avuseseră grijă de bunătatea de purcel și care meritau canon greu pentru păcatul adormirii în slujba de ascultare ce o aveau.

Toată agitarea ce răzbătea dincolo de zidul mănăstirii nu-i zorea pe cei cinci bărbați care, la gura peșterii Polovragi tocmai coborau cu funia, în adâncul ascunzișului, pârdalnicul de porc zburător care trecuse de la cucernicii slujitori ai mănăstirii, peste zid și peste apele învolburate ale Oltețului, în acest loc de unde va fi dus, la noapte, mai sus pe munte, să fie de hrană pentru sătenii flămânzi ce stăteau ascunși, de zile bune, în peștera Muierilor, loc de refugiu în vremuri de urgie. Nu se grăbeau, nu dădeau semne că s-ar afla în primejdie, deși dinspre mănăstire răzbătea zarvă mare. De la zidul dinspre cheile Oltețului pornea o dâră de picături de sânge care se vedea deslușit pe albul zăpezii, cărare făcută de o singură urmă de pași de om. Cărarea și dâra de sânge se pierdeau la malul Oltețului, acolo unde dealul Băiței își termina coborâșul din Parâng. Trecând apele ce curgeau limpezi printre bolovanii mari din albie, în jurul cărora se formaseră cununi de gheață groasă, urmele omului dispăreau de tot. Cei câțiva poterași tocmiți de starostele mănăstirii cu slujbă de pază, descoperiseră urma tâlharului, dar s-au întors din drum văzând sălbăticia care forma, dincolo de malul apei, un zid greu de străbătut chiar și acum, iarna, când ramurile tufelor erau dezgolite de podoaba grea a frunzelor. Dacă urmele se pierdeau în albia Oltețului, poterașii pe acolo nu aveau ce căuta că era foarte primejdios să cobori prin apă, peste bolovani acoperiți cu gheață. Așa că se lăsară păgubași și se întoarseră la mănăstire, spunând părintelui stareț că urmele se pierdeau în apa Oltețului și nu apăreau pe maluri nici după o verstă. Iar paguba nu era așa de mare încât să merite să-și pună în pericol sănătatea.

- Simioane, fiule, ține bine de capătul funiei, să nu-ți scape din mâini, că frate-tu Neagu își pierde zilele dacă se prăbușește în

hăul peșterii de la așa o înălțime. Și mai trage greu în jos și sacul cu porcul ce îl luarăm gata tăiat și pârlit din spatele mănăstirii, chiar de sub nasul sărmanilor călugărași ce hăhăiau cântare păcătoasă bând din ulcelele pântecoase vinul fiert, aburind ispititor. Acu o să avem de mâncare măcar o lună de zile, toată casa noastră, cu surorile și mama voastră cu tot. Dormim în noaptea asta în peștera aiasta miticuță, că îi loc uscat și călduț, apoi mâine seară ieși-vom și ne-om strecura către casă, în peștera Muierilor.

Cel ce-și dirija fiii era bătrânul Toader Papură, mai vechea noastră cunoștință, care scăpase din oastea de strânsură de le Cerneți și ajunsese împreună cu fiii lui, acasă. Găsiseră satul gol, nici țipenie de om în tot ocolul. N-au zăbovit la odihnă, măcar că erau rupți de oboseală, ci porniră pe cărările doar de săteni cunoscute spre ascunzișul ce le era loc de scăpare din calea năvălitorilor. Unii îi ziceau Peștera Ursilor deoarece demult tare ar fi trăit aici niște urși mari, pe măsura oamenilor care și ei erau uriași. Alții ziceau că se cheamă Peștera Muierilor, că acolo își găseau refugiul muierile tinere, vara, pe căldurile cele mari. A muierilor sau a ursilor, tot una era, că loc mai greu de descoperit și mai cu seamă de intrat înăuntru și de scos robii afară nu era nicăieri prin preajma Parângului. Toader și cu fiii lui ajunseră repede la intrarea în peșteră și cercetară locul. Urmele sătenilor fuseseră șterse cu mare grijă, așa că și ei făcură la fel. Abia după o sută de pași prin întunericul grotei se opriră și aprinseră două torțe din cele ce erau mereu pregătite într-o scobitură a peretelui. Ascultară, ținându-și răsuflarea, să prindă vreun zvon din adâncul muntelui. Dar era liniște deplină. Abea după ce trecură prin gâtuitură, târâș, și intrară în încăperea largă, ca un naos de catedrală, abea atunci dădură peste paznici, patru bărbați dintre cei mai tineri din sat care scăpaseră cu viață din toate încercările ce dăduseră peste ei în ultimii ani. Fură recunoscuți pe dată și după ce-și traseră sufletul le povestiră oamenilor ce se îngrămădiseră în jurul lor pățaniile prin care trecuseră. Pomeniră de oastea de cătane dar și de oltenii care se strânseseră de prin sate în jurul boierului Barbu Brăiloiu, unii de voie, dorind să pună umărul la slobozirea țării de liftele păgâne, alții mai mult de nevoie, prinși cu arcanul precum fuseseră și ei, alde Papură. Mai povestiră despre frica ce intrase în tabără la știrea că o oaste de turci și de nohai stă

prin păduri gata să atace oștirea măruntă a creștinilor, cum se ridicaseră cu mic cu mare și o luaseră spre munți, să-și găsească scăpare, cum și ei, alde Papură prinseră ceasul bun și își găsiră scăparea. Apoi îmbucară ceva din sărăcia celor din peșteră și trecură la odihnă.

În zilele următoare neliniștea din peșteră crescu. Oamenii voiau să afle vești despre ce s-o mai fi întâmplat pe afară. Toți erau sătui de întuneric și de frig, voiau acasă în bordeiele lor cu mai multă lumină, măcar pe timpul zilei. Bărbații hotărâră să trimită afară câteva iscoade. Cele mai bune vești le-ar fi aflat de la călugării mănăstirii Polovragi, așa că se încumetară să scoată capul la iveală în zori de zi de duminică și să se apropie de zidul mănăstirii. Trecuseră două săptămâni de când bărbații Papură împărțeau pâinea cu consătenii lor. După ce trăiseră în libertatea codrului, fugind și ascunzându-se de oamenii puterii, statul în întunericul grotei fără nici o treabă și mai ales neștiind ce se întâmplă la lumina zilei ajunsese să-i facă bolnavi pe acești bărbați. Neliniștea lor și agitația continuă o împărtășeau cu ceilalți oameni din grotă. Și atunci se aleseră cinci bărbați, hotărâți să afle

ce se întâmplă pe lumea asta. Dar mai aveau un plan. Să ajungă la sfânta mănăstire Polovragi și să ia cu împrumut niscai orătănii pentru o mâncare mai de Doamne-ajută. Planul îl pusese la cale Neagu, mezinul familiei.

- Noi ne ducem la mănăstire, stăm cuminți la slujbă și apoi cerem să-l vedem pe părintele stareț. Și îi spunem așa „Uite părinte stareț, noi trăim, tot satul, în străfundul pământului, în Peștera Muierii. De când s-a dat zvon că vin nohaii. Vrem să știm ce mai este în lume, ce pericole mai umblă printre copacii de la poalele Parângului. Și mai vrem să știm când vom putea scoate capul la lumină, când ne putem muta la noi, acasă.”. În răstimpul cât noi stăm la slujbă, voi doi flăcăi trebuie să săriți zidul mănăstirii și să dați iama printre orătănii. Umblați cu mare grijă, să nu chiriăie găinile și să nu cucurigească cocoșii fără noimă. Puneți mâna pe câteva păsări și suciți-le gâturile repepde. Apoi treceți zidul înapoi și fugiți în pădure. Ștergeți-vă urmele, să rămână doar un singur rând de pași în zăpadă. Și ne așteptați la Peștera Parângului până venim noi. Dacă ar fi zgomot de poteră, cu câini ori fără, lăsați trăiștile în grotă și fugiți la Peștera Muierilor.

Pădurea era liniștită. Dimineața era senină, doar din când în când se auzea câte o creangă uscată trosnind și căzând spre pământ. Când răzbătu spre ei toaca sunând înăbușit își ziseră creștinii că acum ar fi ceasul cel bun să se arate și ei la porțile mănăstirii, cerând să intre la sfânta slujbă. Iscodiră de-a lungul drumului mare să vadă dacă este ceva mișcare și văzură rădvan boieresc, tras de patru cai, urcând din câmpie spre mănăstire. Nu după mult timp poarta cea mare a lăcașului monahicesc fu dată în lături și sania alunecă înăuntru. Atunci ieșiră și cei trei cercetași, bărbații Papură, și apucară să împingă în ușița care era destinată oamenilor cât timp poarta cea mare sta strașnic zăvorâtă. Li se îngădui să intre după ce unul din călugări îl recunoscu pe bătrânul Papură, care era și pârcălab al satului. Stătură la slujbă în biserica mai mult goală și apoi cerură îngăduință să vorbească cu părintele stareț. Cu greu se urni monahul spre chilia unde îi băgaseră călugării pe săteni.

- Ce vânt vă aduce pe aceste locuri bântuite de primejdii, amărâților? Au nu vi-i bine acolo, în pântecele muntelui? vorbi

starețul mai mult răstit decât ca un om care trebuie să dea dovadă de dragostea lui Iisus când se adresează aproapelui său.

- Ni-i bine, cuvioase părinte, că de când fugirăm din sat legarăm bun prieteșug cu cârtițele și cu liliecii. Dar vrem și noi să aflăm știre despre lume, ce-o mai fi la lumina soarelui, pe unde o fi umblând primejdia, oare ne puteți desluși pe noi, cei ce umblăm prin întuneric?

Starețului îi plăcu vorbirea în pilde a tânărului care i se adresase, folosind slove din ceasloave.

- Cum de știi a grăi în ăst mod, fecior? Ori ai fost slugă la mănăstire cumva? Și care ți-i numele?

- Fusei slugă, cuvioase, și deslușii și buchea cărții. Iară numele meu îi Neagu Papură, sfinte părinte.

- Vă voi spune ce-i prin lume de îndată ce ne-om ridica de la masa prânzului, în trapeză. Haideți acolo și stați cuviincioși, că oaspeți de seamă avem, boieri mari care ne vor da veşti dintre cele mai proaspete.

Sorbiră zeama de varză fiartă cu ceva legume și gustară o coadă de pește prăjit, că era zi cu dezlegare. La începutul mesei cei trei săteni primiră ghionturi zdravene în coaste de la călugărașii pe lângă care fuseseră înghesuiți, ca să nu soarbă zama cu multă gălăgie, că nu se cuvine să faci așa ceva în fața unor boieri mari și nici să nu acoperi cu zgomote de guguman necioplit sfânta citire din Viețile Sfinților pe care o făcea unul din călugări, care era de rând la post negru și evlaie adâncă. Apoi starețul deslușì prezența postelnicului Gheorghe Bărbunc ce ne va deslușì din ce se petrece în lumea oamenilor de dincolo de zidurile sfintei noastre mănăstiri.

Aflară că Vodă Neculai Mavrocordat fost-a prins de boierii divaniți și dat legat cătanelor nemțești care dusu-l-au, ca prins de război, la Bălgrad cetate, în inima Ardealului. Că mai mulți boieri umblă la Hermanstad, care se tâlcuiește Sibiu pe limba noastră, că acolo-n acea cetate stă mai marele oștirii crăiești pe care-l ispitesc frații noștri boieri să trimită oaste puternică să ne sloboadă pe noi de lifta necredincioșilor. Că îl vor domn la Curte pe prințul Gheorghe Cantacuzin, ție-l Doamne sănătos, că-i os domnesc și-i pământean de-al nostru. Dar Chezaricească Împărăție se codește să intre cu oaste puternică în hotarele noastre că ce or zice celelalte

capete încoronate din Evropa? Așa că turcul a prins coraj, deși acum îi ca un câine zdrențăros, pus cu botul pe labe după ce a luat bătaie în vreo două - trei locuri în anul ce s-a scurs mai zilele trecute. Că totuși, în țară sunt pâlcuri de oaste de cătane care umblă să întărească unele cetăți și mănăstiri, așa că turcii s-au tras în raialele lor, de la Dunăre. Acu, zice-se că o seamă de boieri din neamul fostului voievod Constantin Brâncoveanu au umblat cu solie la Sibiu și la Brașov și i-au tras de partea lor pe unii boieri divaniți să vină acasă, că Vodă Ioan îi iartă pe toți, că țara are nevoie de bună pace. Deci acei boieri sunt pe cale, noi mergem înaintea lor, că avem trebuință să vedem cu ochii noști aceste dovezi de pace și împăcare ca să-i scoatem pe toți ai noștri de pe unde s-au ascuns în găurile munților și în mijloc de codrii deși.

Întreaga obște sorbi cuvintele domniei sale, postelnicul Gheorghe Bărbunc, ca pe un leac dătător de nădejde și bucurie. Care cum desluși adâncul înțeles al acelor cuvinte își arunca cruci mari peste umeri, bolborosind cuvinte de slavă către Dumnezeu și de mulțumire că, iată, au scăpat și de această dată din urgie. Starețul făcu semn și întreaga obște se ridică, ascultând cuvintele de mulțumire pentru bucatele dăruite lor de voia Domnului. Dar nu apucă părintele să termine rugăciunea de la sfârșit de masă că mare agitație se stârni în curte, zvon de glas cu tânguiri dar și cu anateme și afurisiri venind dinspre acareturile mănăstirii, cele ce ascundeau bogata chiverniseală a lăcașului sfânt. Că avea mănăstirea pământ mult cu sate întregi de robi, și avea păduri și mori și pive pentru sumane și turme de oi și cirezi de vite și orătănii fără număr.

- Ce-i, ce s-a întâmplat? întrebă starețul, nesuportând atâta agitație la ceasul când își îndestulase pântecele rotunjor după ce sufletul i se umpluse de evlavia citirii pe nerăsuflatelea a rugăciunilor sfintei liturghii.

- Aman, aman, sfinția ta, au dat iama tâlharii și ne-au furat bunătatea de porc ce numai bine că-l pârliseră frații Gherontie și Onufrie. Aman, sfinția ta, mare necaz pe noi, acu ce ne facem? zise părintele iconom, un călugăr mărunțel, adus de spate de prea mult stat aplecat peste socoteli în cănțălarie.

- Dar cum, Doamne iartă-mă, fu să fie așa o ispravă? Frații aceia doi pățiră ceva? Vreo scrânteală? Hoții i-au pălit ori cum de

au înhățat godacul, că nu era de două kile? Vorbește părinte, mai deslușit, ca să pricepem și noi, rogu-te!

- Frații aceștia măcelari după ascultarea ce avură de făcut, tocmai gătară de pârlit și de ras godacul. Cum îi răzbise frigul stând aplecați pe vine, pregătitu-s-au de adus porcul la cuhnie. I-au legat picioarele și au petrecut o oiște pe sub ele, numai ce trebuia să ridice oiștea cu toată greutatea și să-l aducă înăuntru, ca să-l mărunțească după voia fratelui nostru Andrei, mai marele chelar. Șezură și ei, înăuntru la căldură, să-și dezmorțească șalele, zic ei că doar o mică de ceas. Și când s-au întors pe arie să-l aducă pe cel curățat iaca, minune, acela făcuse aripi și zburase peste zid, către Olteț. Fratele Onufrie s-a opintit peste zid, să vadă unde sunt hoții, dar numai ce ajunse pe coamă că fu pălit cu un ciomag în creștet, de amuți pe loc și căzu îndărăt. Acu zace în chilie, oblojit la cap și la un picior care îl doare rău de la căzătură.

- Și n-ați trimis paza, arnăuții după hoți? Că de asta i-am tocmit, să ridice ei piatra și să o zvîrle la dușmani, că nouă legea sfântă nu ne îngăduie.

- Plecat-au, sfințite părinte, plecară de îndată. Acu să vedem de-i voia Domnului să se întoarcă cu pradă ori cu mâinile goale. Fie cum o vrea Domnul, fie numele Domnului lăudat!

Cei trei săteni din neamul lui Papură ascultaseră povestea porcului zburător cu capetele plecate, nelăsând să se vadă ceva pe chipurile lor. Când starețul se mai liniști, țăranii veniră la el cu spinările îndoite și cu multă umilință, așa cum îi șade bine unuia de la talpa țării, sărutară mâna starețului, îi mulțumiră pentru bunătate și, făcând la fel în fața boierului postelnic se traseră către porți, hotărâți să ducă obștea satului lor la cocioabe și bordeie pentru că iată, cei mai mari peste țară s-au înțeles să facă pace. De cum trecură după cotul drumului dincolo de vederea zidurilor sfintei mănăstiri, oamenii se repeziră să-l bată pe umeri, admirativ, pe mezinul Neagu pentru mintea lui cea ascuțită în ce privește lovitura dată la cuhnia mănăstirii, plan pe care l-a pritocit el singur, cu mintea lui cea ascuțită. Că treaba așa fusese pusă la cale de Neagu: după ce alde Papură ieșiră la drumul mare spre poarta mănăstirii, în urma lor doi flăcăi din ceată se apropiară de zidul mănăstirii, dincolo de care se ridica un fir subțire de fum, mirosind puternic și îmbietor a șoric pârlit, de porc. Unul se urcă pe umerii celuilalt și

iscodi peste coama zidului aria din spatele acareturilor mănăstirii. Trebuia să sară în spatele mănăstirii, să se strecoare cu mare băgare de seamă la cotețe și să sucească iute gâturile la câteva puicuțe, ca să aibă satul ce găti mai de Doamne-ajută acolo, în inima muntelui. Dar nu se așteptaseră să vadă cum le cade darul ceresc. Doi călugări, cu sutanele sumese și prinse în brâu tocmai legau cu curmeie de sfoară din cânepă picioarele din față și cele din spate ale unui godac măricel, tăiat și curățat, pârlit cu mare grijă, apoi trecură prin acele legături un par gros, o oiște de căruță. Voiau să ducă acel maldăr de fripturi la cuhnie. Dar să vezi minune!

- Frate Gherontie, hai să ne încălzim un picuț, că mă dor șalele de cât stătui aplecat peste porcușorul nostru. Că de îl lăsăm aici nu are unde fugi, sărmanul, că i-am legat picioarele și l-am lăsat și fără blană. Că nu fuge porcul fără blană pe el, iarna, în pădure, că îi este frică de lupi! Ș-apoi om aduce ajutoare să care porcul până la cuhnii, dacă vor să guste mai înaintea celorlalți un petic de șoric moale și gustos.

- Șugubăț ești frate Onufrie, dar drept grăit-ai. Și eu înghețai de cât trudirăm cu animalul aista. Hai să ne încălzim cu o ulcică de zaibăr, că doar mai are butoiul destul și n-a cunoaște părintele iconom că îi mut eu semnul pe care-l lasă, i-am aflat semnul pândindu-l trei zile la rând.

Flăcăul de pe coama zidului îi făcu semn ortacului să mai aibă răbdare. Apoi când călugării se depărtară dincolo de arie, el se săltă pe coama zidului și trase de la sân o funie de câțiva coți lungime pe care-l lăsă în capul celui rămas dincolo. Îi făcu semn să urce, apoi amândoi coborâră dintr-un salt la pământ, luară porcul și îi făcură vânt pe coamă. Se urcară tot așa, unul pe umerii celuilalt și după doar câteva minute fugiră spre desișul pădurii, ducând porcul pe umeri. Când ajunseră la gaura ce cobora în peștera Polovragi rămaseră acolo, așteptând să se întoarcă bătrânul Papură cu fiii lor. Nu mică le fu mirarea acelora când văzură ditai grohăitorul, legat frumos, cu șoricul curățat de păr și mirosind de mai mare pofta. Planul fusese să prindă câteva găini, poate o curcă și să le sucească gâturile. Dar n-au visat să le cadă la noroc un porc gata lucrat.

- Îi voia Domnului aici, zise Neagu mezinul. Pe semne că Dumnezeu nu vrea să-i sloboadă la dulce pe frații călugări. Or fi

având de ispășit mai multe canoane pentru păcate mari: Și ne dădu nouă un dar ales, ca să ne mai îndulcească zilele după atâta foame și frig. Când oi avea prunci și le-oi spune povestea cu porcul zburător n-or să mă creadă, cum nu-mi vine nici mie să cred în minunea asta.

- Minunea asta are gust bun, mai zise în încheiere bătrânul Papură, ștergându-și jungherul pe dosul mâinii. După atâta amar de vreme acum s-a săturat cu adevărat, gustând din darul ceresc.

Coborâseră în peșteră cu grăbire și descoperiseră că jăratecul bine ascuns sub spuză mai dădea ceva căldură. Bătrânul Papură, împăcat cu foamea ce-i fusese tovarăș de drum mai bine de o lună de zile, acum își trase cușma pe ochi și se întinse aproape de foc, cu capul pe un bolovan. De cum se lăsă în voia somnului gâtlejul începu a-i toarce, mai întâi ușurel, apoi din ce în ce mai tare, spre supărarea celor ce nu apucaseră să adoarmă înaintea lui.

Capitolul 7

Serv prea supus și prea respectuos

La vama de la Câmpina oșteanul de pază se grăbi să bată talanga de îndată ce zări pâlcul de călăreți ieșind de după cotul drumului ce cobora dinspre Brașov. Îl recunoscură câțiva pe logofătul Șerban Greceanu, ginere de domnitor sfânt, ucis mișelește de lifta păgână. Chiar fără asta, ținuta călărețului din fruntea pâlcului le impuse respect și vameșii se aliniară, gata să se închine după cum fuseseră învățați că se cuvine să se poarte cu cinurile boierești. Dar aveau în fața ochilor un om mai mare decât un boier obișnuit, măcar că oboseală călătoriei de noapte săpase urme adânci pe fața acelui om de viță aleasă. Să fi fost promoroaca ce i se așezase pe barbă și pe pletele ce-i scăpaseră de sub cușma din blăniță de soi ales? Că neaua ce stătea peste el, ca o pudră fină de făină din cea bună numai pentru cozonac, nu apucase să înghețe cu țurțuri, cum se întâmpla la omul obișnuit să scape răsuflarea fierbinte dintre buze, așa cum iese aburul de sub capacul pus peste cazanul cel mare cu fiertură de sărbători.

Logofătul se lăsă ajutat de doi vameși să coboare lin de pe calul ale cărui picioare tremurau ușor, de oboseală. Se vedea după oameni și animale că merseseră toată noaptea, fără răgaz.

- Căpitane, pune-mi așternut uscat să trag un pui de somn, iar când soarele se va ridica de o suliță să mă trezești că mi-i grabă mare să duc solia lui Vodă. Că-i drumul lung până la Giurgiu, unde stă Curtea lui Vodă. Logofătul rostise aceste vorbe domol, ca omul trudit, doritor de odihnă binemeritată.

- Ba mai scurt va fi drumul domniei tale, logofete, dacă ai de dus veste Măriei Sale, că de curând a intrat în București. Că Vodă nu a mai avut răbdare să ajungă răspunsul Crăiei la cartea pe care ai dus-o domnia ta, zise boierul Hagi Constantin, ieșind din sala cea mare a vămii, cu cojocul din blană de vânat aruncat pe umeri. Vii cu veși bune, logofete?

- Aduc carte de la Împărăție. De-o vrea, Măria Sa îmi va zice și mie ce scrie acolo, că altfel nu-i treaba mea. Iar eu nu-s muiere să fiu curios să-mi bag nasul unde nu fierbe...

-...oala mea! Așa și noi, cinstite boierule, Ioan Armașiul care mi-i tovarăș de solie și eu, Hagi Constantin, amândoi boieri vechi dar nebăgați în seamă de domnitorii din urmă pentru încredințare de isprăvnicii. Doar acum, că-i cam goală Țara Românească de gloată, dar și de boieri, fu să ne vadă Măria Sa și pe noi, în mijloc de răriș.

- Așa-i, cinstite boierule, trebuie să vie așa un necaz uriaș peste țară care să rărească rândurile, ca la prașila de păpușoi, astfel încât să iasă la iveală și alți oameni buni. Că-i fără îndoială vorba veche cum că „rarul umple carul!" Cred că Vodă a avut ochi buni alegându-vă pentru a vă încredința misie de soi. Bunul Dumnezeu să vă aibă în paza sa și să vă aducă înapoi cu vești bune pentru țară. Acu, dacă m-am înviorat un picuț stând la vorbă dulce cu domniile voastre, parcă nu-mi mai vine somnul pe la gene. Așa că v-aș ruga, boieri dumneavoastră, să-mi ziceți și mie cam cum stau lucrurile prin țară. Că se făcură două luni de când stau pe la ușile cănțălariilor papistașe și le găsesc mai toată vremea ori închise de-a binelea ori răsuflând răceală ca de la Traistă Goală al nostru, de-i mai zice și Crivăț.

- Păi ce să fie în țară?! Că dacă domnia ta ești plecat de două luni nimica nu s-a schimbat pe la noi. Doar atâta că Vodă a intrat în Bucureștiul aproape fără suflare omenească. Doar de prin găuri au început a ieși hoții și schilozii după câteva zile. În casele goale s-a așezat oștirea necredincioșilor, sunt ca la vreo 5.000 de turci și 1.000 de nohai. Măcar aiștea nu șăd în case, și-au întins corturile pe maidane și pe ulițile domnești și acolo-și duc traiul. Că Vodă are tărie asupra lui Husein Pașa, care nu-i lasă la pradă, măcar că nu mai au ce prăda, decât scrum și paie arse. De la anul nou au început oamenii să se întoarcă pe la casele lor, ba chiar și câțiva boieri s-au încumetat a veni la închinare la Vodă, care le-a luat jurământul de credință și le-a întărit cu hrisoave noi averile dovedite cu înscrisurile rămase de la moșii lor.

- Dar domnia ta, logofete, ce vești mai altele decât cele legate de politichie poți să ne spui și nouă? Că dacă mergem într-acolo de unde vii domnia ta, ne-ar prinde bine să știm mai multe despre oameni și locuri, despre obiceiul pământului și toate acele lucruri care ne pot feri de necaz, la o adică?!

- Ce pot să vă zic mai acătării, oameni buni? Fost-ați afară din țară măcar o dată, până acum, la viața domniilor voastre? Dacă n-ați fost să știți că trebuie să vă purtați așa cum v-au învățat părinții voștri în fragedă pruncie. Că omul dacă-și ține ochii plecați la drumul lui și nu cată furiș, ca vulpea, ori dacă aude vorbe grele ce-i sunt aruncate lui și se face că-i străin și nu înțelege vorbirea locului, acel om își poate păzi ușor pielea și capul îi va sta pe umeri. Nu căutați pricină la drumul mare. Nu vă semețiți și nici nu vă făloșiți cu pungile voastre doldora. Adică, vreau să zic să luați seama la tot ce-i în jur, dar căutați să nu stați în ochii oamenilor locului, că nimeni nu-i iubește pe străini. Iar aceștia, nemții și ungurii, mai abitir ca alții sar cu jungherul ori cu sabia la harțag.

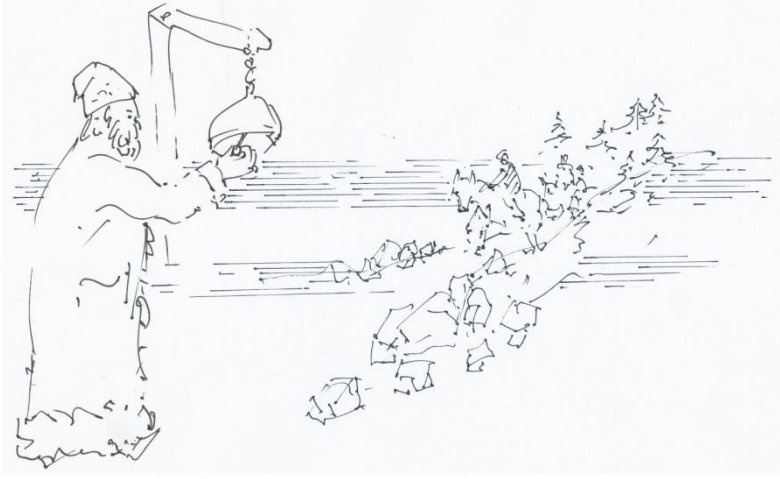

În timp ce boierii divaniți stăteau la taclale, ziua se lumina din ce în ce. Căpetenia vămii pusese un vameș să pregătească ceva de gustat pentru călătorii aleși și acum, cu o scurtă plecăciune ostășească îi pofti să guste ceva de-ale gurii, ce s-a găsit prin cămările lor.

Nu se lăsară prea mult poftiți, că nici pentru burțile de boieri vremurile nu dădeau belșugul pe afară. După cinul boieresc al fiecăruia dintre ei, îl îndemnară cu stăruință pe vel logofătul Șerban Greceanu să-și pună în strachină ce bucate și cât îi sunt prielnice, din toate felurile, apoi din ce mai rămăsese își luară și cei doi boieri mai mititei în rang și începură a înfuleca cu pofta pe

care oștenii o au totdeauna, mai cu seamă când pot gustări ceva în timpul slujbei domnești. Uitându-se unii la alții tocmai voiau să rostească gândul pe care-l împărtășeau, că ce bune erau aceste bucate de rând, că totdeauna cele mai obișnuite mâncăruri ce țineau de masa omului sărac erau atât de bune la gust și mult lăudate chiar și de Măria Sa.

Dar nu apucară să-și spună aceste gânduri. Un tropot de cal crescu și se desluși din ce în ce mai tare, apropiindu-se de bariera de lemn a vămii.

- Slujbă domnească! Ridică vama, că-i slujbă domnească cu mare grăbire! Olăcarul încetinise cu un rost anume, nu pentru că vameșii s-ar fi încontrat acestei strigări, mult cunoscută în anii de război. El avea de iscodit ceva și de aceea, neslăbind să trâmbițeze, de departe, importanța misiei sale, acum voia să afle răspunsuri de la cei care ar fi trebuit să-i spună, cu amănunt, tot ce a trecut pe la poarta vămii de aseară peste noapte.

- Voiesc să aflu dacă trecură de multișor doi boieri divaniți, cu slujbă domnească, către cetatea Brașovului? Unul era mai scundac, bine legat, ca un trunchi de stejar de vreo sută de ani, Ion Armașiul, iar celălalt era strigat pe numele Hagi după tată-su și Constantin după botez.

- Dar ce treabă ai cu acești boieri, oștene? Ori vrei să-i tai, cumva? întrebă mai marele vameșilor, ieșind din încăperea vămii.

- Am, că trebuie musai să-i ajung din urmă și să le dau porunca Măriei Sale, înainte de a ajunge în cetatea sașilor brașoveni, răspunse olcarul.

- Iaca, eu mi-s trunchiul de stejar, oștene, ce poruncă are Vodă pentru mine? întrebă Ion Armașiul ieșind din vamă. Mă recunoști, arăt a copac au ba?

- Iertare, Măria Ta, iertare! Vorba olăcarului trebuie să fie deslușită de orice nătântot de pe drum, altfel poți să primești îndrumări care te înfundă în cotloane greu de străpuns. Și atunci îi mare jălanie, că îți poți pierde și capul. Porunca îi de la Vodă și mai am un răvaș pentru un boier mare, logofătul Șerban Greceanu, din partea Măriei Sale Doamna Marica, mama soației sale. Că tocmai domnia ta, boier Armașiul, trebuie să dai răvașul văduvei domnului nostru Constantin Vodă Brâncoveanu, ginerelui logofăt.

- Mare noroc ai avut, olăcarule! Noi toți suntem aici, în vamă, așa că prinde-ți calul de conovăț și șezi de ne spune ce ai de spus, îl pofti boierul, curios să afle ce întorsături ale sorții le sunt puse în drumul vieții.

- Am să vă dau această carte, domniei tale logofete Greceanu, din partea Doamnei Marica. Iar domniilor voastre, boier Hagi și boier Armașiul, carte de la spătărie și de la Vodă. Cetiți mai înainte cartea de la spătărie că acolo scrie tot ce trebuie să faceți de acu înainte. Iar domniei tale, logofete, Doamna Marica îți trimite această punguță cu galbeni, pentru cheltuială. Cetiți și apoi spuneți dacă să mai adăst pe aici ori să mă întorc la Curtea Domnească.

Boierii deschiseră cărțile ce le-au fost trimise, curioși să afle răspunsuri la nedumeririle pe care fiecare dintre ei le dobândise în această dimineață geroasă de sfârșit de ghenar. Logofătul, ca boier divanit se aștepta să primească el cele mai de seamă porunci. Dar el se întorcea acasă, ce alt rost avea acea punguță cu galbeni decât să-l întoarcă din drum? Și cum nu primise nici o slovă de la Vodă înseamnă că treaba pe care o are de făcut este numai spre folosul casei Brâncovenilor. Ceilalți doi boieri stăteau aplecați asupra cărții de la grămăticul Curții. Acesta le scria că musai trebuie să-l întâlnească pe logofătul Șerban Greceanu ca împreună cu acela să meargă la mărimile către care aveau misiile date de la Curte. Numai că de astă dată vor încredința cartea de la Vodă logofătului Șerban Greceanu care va deveni, de acum, mai marele soliei Țării Românești.

Boierul Hagi Constantin se întoarse către logofăt. Acesta cetea scrisoarea socră-si, care avea destule foi, astfel că el încă nu deslușise tot ce avea de făcut de acu înainte. Dar termină destul de repede și, mai privind o dată ultimele slove ale cărții Doamnei Marica i se adresă boierului ce aștepta să-i dea cartea de la Vodă, care purta pecetea domnească peste ceara roșie picurată la mijloc și în patru colțuri.

- Boieri dumneavoastră, mai înainte de toate se cuvine să ne închinăm Maicii Domnului și tuturor sfinților ocrotitori ai țărișoarei noastre, că drumurile noastre s-au întâlnit cu rost tainic, anume scris în Cartea Vieții fiecăruia dintre noi. De acu înainte împreună avem de dus la cale o treabă de mare însemnătate pentru pământul Valahiei noastre. Uite ce zice soacra mea. Că stând la

sfat cu Măria Sa împreună au pus la cale un plan după care trebuie să ieșim cu câștig mare pentru liniștea țării. Anume zvonuri de la Înalta Poartă deslușesc poruncile pe care le primește mai în fiece săptămână voievodul nostru, și acuma ne este limpede că la vară vom avea război. Că cetatea Bălgradului sârbesc se umple cu oaste de apărare dar și cu zaherea pentru un lung asediu. Iscoadele Înaltei Porți spun, la rândul lor, că prințul de Savoia își pregătește oștile de marș, de îndată ce zăpezile se vor topi și drumurile se vor usca. Bătăliile ce se vor da, la vară, nu vor fi numai în Serbia ci toate pâlcurile de oaste turcească și nemțească, ce vor sta față la față ori pe unde or fi ele, vor primi porunci să lupte pentru cîștig.

- Aist lucru l-am mirosit și noi, din spusele diecilor Măriei Sale. Dar ce noutăți au aflat Măria Sa și Doamna Marica, de ne trimit împreună să punem umărul la muncă grea, după cum socotim noi doi, că ar fi de mare însemnătate ceea ce este scris în cartea Măriei Sale pe care trebuie să ți-o dăm domniei tale, logofete?

- Ioan Vodă Mavrocordat încă mai poartă călimările și penele de gâscă de Mare Dragoman al Înaltei Porți. Cu priceperea sa diplomaticească în treburile regilor și împăraților lumii acesteia în care suntem prinși și noi, ca o buturugă mică pusă în calea oricărui tăvălug, Măria Sa gândește că trebuie mare și înțeleaptă strădanie din partea tuturor, care au inimă pentru țară, să scoatem dintre hotarele noastre orice fel de oștiri străine. Nici nemții, dar nici turcii nu trebuie să aibă garnizoane și posturi militare pe pământul Țării Românești mai târziu de Sfintele Paște din acest an. Că de vor avea taberi la București, la Pitești, Târgoviște precum și în Bănia Craiovei, apoi acolo se vor aprinde focurile bătăliilor și pustiu va rămâne tot locul până în toamnă. Trebuie să-i facem pe boierii noștri care se află pribegi la Brașov ori la Sibiu să înțeleagă că acuma, cu toții laolaltă, îi musai să punem umărul la planul cel mai bun. În bătălia ce va începe la vară, sorții de izbândă înclină spre Casa de Austria. Sultanul nu are generali pricepuți care să-i facă față acestui mare strateg care este prințul de Savoia. Nici tunurile și nici puștile osmanlâilor nu-s la fel de tari ca ale nemților. De aceea, diplomația lui Ioan Vodă este aceea de a ne supune ca vasali față de Viena. Vodă Ioan vrea ca Țara Românească să rămână la fel cum este acum, sub vechile

capitulații pe care voievozii din vechime le-au semnat cu sultanii de la anii 1500. Boierii bejenari voiesc și ei să fie la fel, dar îl vor pe Gheorghe Cantacuzino pe Scaunul Domnesc de la București. Iar Curtea Imperială de la Viena vrea ca Țara Românească să fie făcută gubernie, la fel cum sunt toate provinciile Imperiului Habsburgic, conduse după legea austriacă de un guvernator care este și comandant militar. Ca să păzim țara de pârjol trebuie să o închinăm Împăratului. Dar trebuie să câștigăm încrederea atât a nemților cât și a Sultanului că noi, românii din țară ne vom putea apăra singuri, că acum oștile lor sunt mult mai de folos acolo, la locul marilor bătălii, decât pe plaiurile Țării Românești. De nu vom reuși ăst lucru, viața noastră va fi în mare primejdie.

- Vor pricepe acest plan curat al lui Vodă Ioan Mavrocordat boierii veliți în frunte cu vel logofătul Bujoreanu și vel spătarul Radu Golescu? Că dacă ei vor șopti cuvânt de îndoială în urechile generalilor Tige și Steinville, precum că Vodă Ioan vrea să-i scoată pe nemți din țară ca să-i aducă pe turci în toate cetățile noastre, atunci nici un câștig nu va fi de partea noastră, zise gândind cu voce tare Ioan Armașiul.

- Și asta-i adevărat, răspunse logofătul Șerban Greceanu. Dar noi trebuie să le spunem boierilor băjenari că ei trebuie să se întoarcă acasă, la vetrele lor care se surpă de pustiul vânturilor reci. Că Doamna Marica însăși zălogește cu cuvântul ei despre buna credință a lui Ioan Vodă. La fel, Preafericitul Patriarh al Ierusalimului, Hrisant Notara, întărește în cartea ce a scris-o de la Stanbul că însuși Sultanul Ahmed se leagă să ierte pe toți greșiții, pe cei mari și deopotrivă pe cei mici, că iartă de haraci și de celelalte biruri țara toată pe un an de zile. Și uite, aveți știre că Mihai Vodă Racoviță a scăpat nevătămat din încercarea cătanelor nemțești conduse de un căpitan, Frentz, chiar în zilele Bobotezei la Iași, de unde l-au vrut legat ca pe Vodă Nicolae. Nouă ne scrie Vodă și despre această ispravă ce nu le-a ieșit austriecilor care ne văd ca pe niște păpuși bune de dat la schimb. Ce va să zică asta? Îi limpede, boieri dumneavoastră, că noi, valahii și la fel și voievozii noștri, suntem ca niște pungi cu galbeni din jocul ce se cheamă „Na-ți-o ție, dă-mi-o mie!” Iar acest megieș al nostru, Racoviță Vodă, îndeamnă să ne păzim sfânta noastră credință ortodoxă și să nu ne amăgim la ajutorul Împăratului Vienei. Că, oare de prea

mult bine s-au ridicat cu război nobilii unguri Bercseny, Forgacs și Talaba, sprijinindu-l pe prințul Gheorghe Rakoczy al doilea, împotriva Chezariceștii Împărății? Au nu ca să sloboade Ungaria de sub guvernarea Vienei? Și mai trebuie să știți ceva, boieri dumneavoastră, ceva ce vine de la văduva tatălui nostru martir, Vodă Constantin Brâncoveanu. Anume, că toată această bejenire este doar interesul boierilor cantacuzini, care încearcă să-și păzească averile și căpățânile de porunca Sultanului de a scoate tot aurul ce l-au dosit ei în anul din urmă. Dar acum Sultanul îi iartă și pe aceștia, înțelegând că sipetele cu galbeni s-au golit, că țara asta este secătuită și nu mai are ce da, decât scrum și jale.

- Greu lucru, logofete, greu și anevoios. Căpoșii noștri divaniți nu-și văd decât de interesele lor. Iar frica le este la fel de mare ca averile dosite. Nu spune Iisus în Evanghelie că *„Acolo unde este averea ta, acolo este și inima ta!”?* Ei, cantacuzinii, încă de pe vremea lui Vodă Constantin și-au pus averile cele mai mari la dos, în grija bancherilor Evropei. Proștii ar trebui să afle și să ia aminte la cele ce pățește, chiar în aceste zile, Doamna Păuna, văduva lui Ștefan Cantacuzino, care umblă să scoată galbenii încredințați de bărbatu-său unor bănci și burguri și peste tot îi dijmuită cu cea mai mare nerușinare, zise și Ioan Armașiul care avea câțiva fini și nepoți însurați cu fete de-ale cantacuzinilor.

- Adevărat ai grăit, boierule, dar trebuie să-i aducem acasă pe toți și împreună să facem curat între hotarele țării noastre, fără garnizoane și posturi militare străine, că altfel la negocierea păcii toți vor cere să se aplice legea ***uti possidetis,*** care înseamnă că ce-i cucerit în război îi bun cucerit.

- Și ce vom face mai departe, logofete? Că de acum domnia ta vei porunci și noi ne vom supune, zise Ioan Armașiul.

- Eu trebuie să fur măcar un ceas de somn, că lungă și grea este neodihna mea, de mai bine de două zile de când stau în șaua cailor. Apoi trebuie să ajungem până-n seară la Brașov, la hanul lui Truță, zise logofătul, iar mâine avem poruncă să-i dăm generalului Tige cartea nouă de închinare a lui Vodă Ioan Mavrocordat, cu propuneri care să le facă pe poftă vecinilor noștri. Că numai cu vorbe nu facem nimic. Neamțului îi sună bine la ureche pungile cu galbeni. Deci o să le deslușim acest sunet plăcut în schimbul scoaterii din țară a trupelor pe care le-au pus în

posturile miltare așezate la Târgoviște, Pitești, Mărginei, Câmpulung și în toată Bănia Craiovei.

Se traseră la odihnă și pe la zece ceasuri din zi cei trei soli ai Țării Românești porniră să facă lucrul cel mai de folos pentru țara lor.

Capitolul 8

Convenția cea dătătoare de speranță

Ajunseră spre seară în pragul hanului lui Truță. Nu era cine știe ce lume înăuntru, fiind o zi de marți. După scăpătatul soarelui printre crestele munților, un pui de ger pișcător crescuse în tărie, făcându-i să grăbească pasul cailor spre limanul de căldură și odihnă în hanul cel primitor pentru oameni și la fel și pentru animale. Hangiul le ieși în întâmpinare, făcând scurte plecăciuni, nici prea adânci, semănând a slugărnicie, dar nici prea scurte, nepotrivite rangului său.

- Mă bucur să vă văd călcându-mi pragul la acest ceas al frigului acesta aspru, mă bucur că ați ajuns la căldură, oaspeți de seamă ai casei mele. Voiți să trageți la odihnă? Voiți o cănuță cu o gură de tărie din poamă brumărie fiartă molcom la foc potrivit? Voiți să gustați ceva, potrivit pentru acest ceas de seară?

- Hangiule, pe toate câte le-ai înșirat le voim. Mai înainte de toate însă pune slugile să aibă grija animalelor noastre că și slugile ce ne-au însoțit sunt la fel de obosite ca și noi. Iar căluții noștri trebuie să capete mângâiere și hrană. Grijește ca nu cumva să le dea, vreo slugă proastă, apă prea rece! Apoi ne adu și nouă din fiertura ta de zeamă din prune brumării, apoi cât ne vom dezmorții picioarele scăpând de încălțări ude și reci, grijește de o gustare dătătoare de puteri. Trimite apoi, rogu-te, bunule, pe omul tău la poarta ghinărariului Tige, să spună acolo că trei soli de seamă din Țara Românească cer înfățișare, mâine, la un ceas potrivit, de dimineață.

Logofătul Șerban Greceanu, ca unul ce era mai trudit decât toți, se trăsese la gura vetrei în care trosnea o buturugă pe trei sferturi mistuită de flăcări. Un jilț acoperit cu o blană de oaie îi fu tras la îndemână, apoi un slujitor îndemânatic îl ușură de cizmele care făcuseră dungă de sare la o palmă mai sus de tălpi. O fătucă din cele care slujeau la odăi aduse o copaie cu apă călduță și, cu bun meșteșug, îi spălă boierului picioarele și le scufundă în apă, adăugând cu o cofă apă mai caldă. Balsam pentru mădularele trudite, căldura apei și mâinile pricepute ale fetei îl aduseră pe omul

obosit la ațipire, barba căzându-i în piept și gura slobozindu-i un ușor șuier de somn. Când slujnica îi ridică picioarele, pe rând, din scăldătoare și începu să le maseze ușor, cu o alifie făcută din flori de gălbenele, boierul se trezi, ceru o gură de țuică fiartă, apoi se retrase la odihnă într-o odaie ce sta mereu pregătită cu căldură și tot ceea ce se potrivea unui domn de rang înalt. Că adeseori Pătru al Truții se pomenea cu astfel de musafiri la ore chiar și din miez de noapte și niciodată nimeni nu se arătase nemulțumit de ospeție.

Nici ceilalți doi boieri nu zăboviră prea mult, oboseala drumului grăbit nelăsându-i să se întindă la prea multă mâncare. Nu apucară să doarmă prea mult. Foiala slugilor și a unor călători ce poposiseră peste noapte în han îi trezi la zece ceasuri, când un soare luminând cu puzderii de cioburi de giuvaer pusese stăpânire pe ziua geroasă, în care fumul albicios ieșind din hornurile caselor se înălța drept spre înaltul albastru al cerului. Boierii grăbiră cu masa și plecară cu un rădvan pe tălpici de sanie spre poarta Șchei, de intrare în cetate. Straja îi lăsă să treacă fără opreliști nepotrivite și curând ajunseră la intrarea în cazarma regimentului de panțâri a generalului Tige.

- Bine ați venit, boieri dumneavoastră, îi întâmpină Excelența sa. Ce vești grabnice v-au pus pe drumuri de ger către noi?

- Excelență, scrisori importante ale Măriei Sale Vodă Ioan Mavrocordat m-au găsit pe drumul de întoarcere în Valahia și porunca Domnului meu m-a trimis, cu grabă, să bat la ușile bunăvoinței împărătești. Măria Sa, îngrijorat de pregătirile de război despre care a aflat de la oamenii noștri din Istanbul și Adrianopol, dar și de cele ce sunt pornite de Alteța Sa Imperială, prințul Eugeniu de Savoia, cu priceperea sa diplomaticească propune Chezariceștii Împărății să primească omagiul nostru de închinare, dimpreună cu o sumă de galbeni, ca la o sută de pungi, pentru ca să putem să ne bucurăm, în războiul ce va veni neîndoios, de protecție și milă.

- O sută de pungi cu galbeni? exclamă generalul, surprins de oferta ispititoare, sticlirea ochilor lui trădând rapida trecere de la surpriză la lăcomie. Dar această ofertă trebuie să aibă, fără îndoială, cereri grele, pe care poate că nu noi, garnizoana de la Brașov, le putem împlini.

- Doar Excelența Voastră, singur, poate hotărî ce este de răspuns la cererile voievodului nostru, cunoscând ce putere vă este dată de la Consiliul de Război și de la Guvernatorul provinciei. Iată, în această scrisoare care vă este adresată, Excelență, Cancelaria Domnească a Valahiei vă pune sub privire durerea noastră și nevoia și nădejdea, deopotrivă.

- Vorbe alese, logofete! Socrul domniei voastre, odihnească-L bunul Dumnezeu în raiul Său, a știut să-și aleagă ginere pe măsura Casei Sale, răspunse generalul rupând pecețile de ceară roșie. Parcurse dintr-o privire cuvintele obișnuite de început, înșiruirile de titluri și formulele de politețe și se opri, citind cu atenție, mesajul propriu zis. Se întoarse, cu hârtia în mână, spre grupul celor trei boieri munteni și le citi și lor textul principal.

- Pretendentul Ioan Mavrocordat este, de astă dată mult mai îndrăzneț. Chiar dacă Consiliul de Război și Majestatea Sa nu l-au recunoscut ca voievod al Țării Românești și i-au transmis, chiar prin domnia voastră, logofete Șerban Greceanu, că nu consimt la cererea lui de a intra la București și nu-i dau nici un fel de chezășuiri pentru ce i se poate întâmpla în cele ce urmează, acum ne spune că s-a înscăunat la București ca Domn al Țării Românești care este vasală Înaltei Porți. Și stând el, Pretendentul, cum a convenit Consiliul de Război să i se adreseze acum, zice că ne dă o sută de pungi în următoarele trei luni de zile, dar noi trebuie să oprim înaintarea trupelor noastre spre București, a celor de sub comanda colonelului Dettine și a celor conduse de căpitanul Ioan. Și mai cere ca să retragem garnizoana noastră de la Mărgineni. Iar în schimb, mai zice el, Pretendentul, că va putea să-i scoată pe turci și pe tătari din țară. Ce vrea să zică această persoană privată? Că poate să se tocmească cu noi, deși Curtea de la Viena nu-i recunoaște nici unul din titlurile pe care și le dă singur și nici dreptul de a ședea la București?

-Excelență, Măria Sa Ioan Vodă este pus pe Scaunul Domnesc de puterea otomană, sub papucul căruia ne ducem viața amărâtă de câteva sute de ani. În această stare, de bei cu două tuiuri a stat la București și Nicolae Vodă Mavrocordat pe care l-ați răpit cu ajutorul boierilor trădători și îl țineți pentru schimbul de prizonieri când se va trece la negocierea păcii. Au nu-i recunoașteți lui Vodă Nicolae titulușul de „voievod”? Că nu-i nici o deosebire dintre cei

doi frați! Iar ceea ce zice Domnul nostru este o mare durere a sa care nu trece decât cu un singur leac, cel al libertății. Câtă vreme în țară vor sta cătane ale Casei de Austria, oști otomane și bulucuri de tătari vor năvăli cu jaf și foc, se va distruge țara și se va robi gloata de sărăntoci. Iar Vodă Ioan cere să înțeleagă Consiliul de Război că Țara Românească va fi, la vară, un pământ pârjolit, fără popor și fără nimic de câștigat, dacă acum, în lunile ce mai sunt până când oștile se vor bate la Belgrad nici nu ni se primește închinarea țării de către Majestatea Sa Împăratul Carol al VI-lea și nici nu ni se dau garanții de protecție. Vă roagă pe domnia voastră, Excelență, care sunteți un nobil de viță veche și un soldat încercat în războaie, care vedeți cu ochi sănătoși și cu înțelepciune lumea din jur, să ne apărați cauza, să puneți o vorbă bună pentru noi, la Consiliul de Război.

- Eu v-am înțeles durerea, logofete, și m-am închinat cu milă și bunăvoință la cele ce mi se înfățișează atât de boierii ce stau aici, la Brașov, de atâta vreme cât și cele ce-mi sunt trimise de tânărul Mavrocordat. Această altă scrisoare, cu ofertă și cerere noi, nu încap în puterile ce mi-au fost date de sus. Voi scrie generalului guvernator, contelui Stephan de Steinville și-i voi supune lui înscrisurile cele noi ce vin de peste munți.

Și declinându-și limitele de competență, generalul Tige scrise, pe loc, o scurtă misivă către mai marele lui și, încredințându-l unei ștafete militare îl repezi, cu ordin de mare grabă, spre Sibiu. În același timp îi îndrumă pe cei trei soli să nu mai zăbovească, ci să plece grabnic la Sibiu. Că zilele iernii sunt scurte iar pricinile pentru care sunt trimiși la Casa de Austria sunt de mare importanță pentru strategia Chezariceștii Împărății.

- Suntem încă prea trudiți după obositorul drum făcut peste munți și înapoi, mai mult pe vreme de noapte și mare ger, zise logofătul Greceanu. Îngăduie, Excelență, să ne odihnim o zi și poate că mâine, când se va întoarce olăcarul cu vești, vom ști dacă trebuie să mergem mai departe sau să ne întoarcem acasă.

În glasul logofătului resemnarea se amesteca cu oboseala. Generalul Tige întoarse capul într-o parte ca să nu i se poată citi mila din priviri. De multe ori, în rugăciunile sale simple, de soldat care știe că mâine, în bătălie, poate că va porni pe drumul fără întoarcere, își pusese întrebarea *„Cu ce aș fi eu mai bun decât*

vrăjmaşul pe care îl voi doborî? Voia Ta, Doamne, face alegerea dintre mine şi cel ce va pieri de mâna mea? Te rog, Doamne, ajută-mă să-l iert din toată inima şi cu toată sinceritatea pe vrăjmaşul meu. Şi de va fi ca eu să pier, spune-i Doamne, că eu l-am iertat!" Acum îi revenea în minte rugăciunea sa simplă, dar în minte îi trecu, ca un fulger, o altă întrebare pe care şi-o pusese de multe ori, dar nu găsise răspuns: *„Cu ce este mai bun poporul meu decât acest neam amărât, care cunoaşte atâta chin şi durere?"*

Dar el, generalul Tige, era prea mic pentru aceste uriaşe probleme ale omenirii. Când întorsese capul într-o parte, ochii îi întâlniră privirea tristă a Maicii Domnului, cu mâinile împreunate în rugăciune, în icoana de pe perete. Îşi făcu semnul crucii şi murmură „Facă-se voia Ta, Doamne!"

Răspunsul care sosi, noaptea, de la Sibiu fu o invitaţie pentru trimişii Pretendentului de la Bucureşti, de a se înfăţişa cât de repede la discuţii cu guvernatorul militar al Transilvaniei, înainte ca acesta să trimită raportul său către Consiliul de Război, cu noutăţile primite din Valahia. Pe altă cale generalul conte de Steinville aflase că locotenent-colonelul Dettine se întorsese din drumul său spre Bucureşti, după ce lovise raiaua turcească de la Turnu. Zăpezile prea mari şi gerul aspru l-au împiedicat să-şi ducă misiunea până la capăt. Acum se afla, cu cei 2500 de oşteni ai lui, în tabără la Brâncoveneşti. Tot acolo sosise, de puţin timp, şi căpitanul Ioan cu mia lui de soldaţi cu care mărşăluise de la Mărgineni spre Bucureşti, la ordinul de a-l prinde pe Hasan Paşa într-un cleşte. Veştile proaspete se potriveau de minune, gândi generalul, plimbându-se prin biroul lui din palatul gubernial din Sibiu. Gerul oprise armatele de la confruntări, iar solii aduseseră propuneri avantajoase pentru Casa de Austria.

O sută de pungi cu galbeni! O sumă destul de mare pe care trebuie să o accepte pentru că îi putea fi de mult folos în administrarea provinciei acesteia care ar putea fi, în curând, un câmp de război, poate chiar înainte să se pornească luptele pentru cetatea Belgradului sârbesc. Cererile lui de bani de la trezoreria armatei fuseseră respinse, oricât de îndreptăţit ar fi fost să primească ajutorul solicitat cu explicaţii cât se poate de clare. Zidurile cetăţii Carolina de la Alba Iulia erau şubrede. Fortificaţiile la vămile dinspre Valahia trebuiau întărite nu numai cu

ziduri noi ci și cu soldați. Rezervele de muniții erau insuficiente, credea el, pentru a face față la multe atacuri ale turcilor și tătarilor care puteau să vină. Bătăliile din acest an ar putea hotărî soarta Imperiului pe mulți ani de acum încolo.

Generalul Steinville era decis să accepte acești bani. Cât despre cererile Pretendentului, acestea puteau fi acceptate cu promisiuni diplomatice, condiționate de eventualitatea câștigării războiului în care suma de o sută de pungi putea fi socotită un avans pentru acoperirea pierderilor și pagubelor ce apar totdeauna într-un război!

Logofătul Greceanu și soții săi sosiră la Sibiu sâmbătă, la sfârșitul acelei prime săptămâni a lunii Făurar din anul Domnului 1717. Generalul Steinville îi primi de îndată. Luă act de scrisoarea lui Ioan Mavrocordat, căruia nu i-a acordat titlul de „voievod" nici măcar o dată, în timpul discuțiilor, ci l-a numit numai Pretendent ori Persoană Privată. Ioan reînnoia propunerile ce îi fuseseră prezentate de logofăt în urmă cu doar câteva zile. Cerea, iarăși, ca Chezaricească Împărăție să-i primească și să-i accepte omagiul după cum făcuse și cu Vodă Constantin Brâncoveanu, un act de închinare secret, cu strădanie de a servi interesele creștinătății de sub acoperirea de supus al Sultanului. El, Ioan Mavrocordat, nu ține parte fratelui său Nicolae, care trebuie să răspundă pentru faptele lui. Iar dacă va face altfel, Împărăția să-i dea pedeapsă chiar mai mare decât îi dă lui Nicolae. Mai zice că trupele de cătane și de husari imperiali trebuie să fie rechemate din Țara

Românească și dacă asta nu se poate face pe de-a întregul, atunci să rămână numai un post militar la Câmpulung. Țara Românească va da hrană și toate cele trebuincioase acelor cătane ce vor ședea la Câmpulung. La urmă, Ioan întărește promisiunea că va da o sută de pungi în trei luni de zile.

- Boieri dumneavoastră, voi trimite un curier rapid la Consiliul de Război cu aceste noi propuneri ale voastre. Mie mi se par mai bune decât tot ce am auzit și văzut până acum. Dacă onorații generali din Consiliu vor fi de acord cu mine, atunci eu voi întocmi textul unei Convențiuni, al unei înțelegeri care să stea ca o stea călăuzitoare pentru principatul Valahiei pe drumul ei spre marele imperiu austriac. Să așteptăm, domnilor, să avem răbdare, să ne rugăm Prea Curatei și Fiului pentru ca stăpânii noștri să aibă gândul cel bun...

Stând la un pahar de schwartz în bibliotecă, a doua zi după un prânz sănătos, contele Stephan de Steinville și prietenul său, contele Teleki, puseră în discuție oferta valahilor.

- Închipuie-ți, dragă conte, spunea generalul adresându-se prietenului său, cum m-am simțit văzând că îmi este oferită, din cer, exact suma după care am plâns un an întreg, iar mărimile Imperiului erau cât pe ce să mă trimită în miezul bătăliilor, făcându-mă necredincios intereselor Coroanei. Sunt bani pentru reparații la zidurile cetăților noastre de apărare la trecători, bani pentru muniții și solde. Ne rămân bani să mai recrutăm soldați. Pot să revendic acești bani pentru Transilvania. Îl pot pune pe acest Ioan Mavrocordat să dea scris că sunt anume pentru întărirea Transilvaniei, care este apărătorul Valahiei.

- Excelență, îi ținu hangul contele Teleki, dacă barbarul este atât de interesat să ne intre în grații, el trebuie să știe că va trebui să mai plătească, să mai scoată bani...

- Ai un gând anume, prietene? Sau vorbești așa, învăluitor?

- Desigur, Excelență, că am un gând anume, răspunse Teleki. Acum veți încheia o Convenție cu Ioan. Oare boierii brașoveni ce vor zice? Vor fi ei de acord cu această înțelegere? Vor accepta ca astfel, Ioan să devină un fel de partener favorizat al Majestății Sale? N-ar trebui ca acești boieri să ceară condiții mai aspre pentru Ioan, să facă intrarea lui Ioan la mila Majestății Sale pe o ușă mai

mică, mai îngustă? Adică să plătească meșteri care să schimbe ușa... încheie Teleki, cu o anume maliție.

Generalul începu să înțeleagă încotro bătea prietenul său. Și pe măsură ce se lumina, zâmbetul îi creștea în lățime iar veselia îl făcu să pornească un țopăit caraghios.

- Da, da, da! Sigur, prietene, sigur! Ești un prieten de nădejde, conte, devii din ce în ce mai drag... Dar acest gând trebuie iute valorificat, nu-i așa? Și pe dată generalul luă pana de lângă călimara specială de pe biroul lui și așternu câteva cuvinte, în fugă. Apoi sună cu clopoțelul de argint și pe dată, o ordonanță apăru în prag.

- Wilhelm dragă, copiază scrisoarea pe care am trimis-o mai devreme la Consiliul de Război și pune alături și rândurile acestea. Un curier să zboare până la Brașov la conacul vel boierului Grigore Băleanu și să aducă înapoi un răspuns al acestuia. Să zăbovească acolo cât va trebui, dar să nu se întoarcă fără un răspuns.

- Sigur, Excelență! răspunse ordonanța, retrăgându-se cu spatele din cadrul ușii.

- Să așteptăm, dragă conte, să vedem ce va urma. Ce crezi că vor face dragii noștri boieri? Vor alerga să i se închine grecului? Sau vor fugi încoace, supărați că doar pentru o sută de pungi ne grăbim să facem jocul vrăjmașilor lor?

- Pe toate acestea le vor face, Excelență. Presupusurile voastre, Excelență, se potrivesc cu toate firile lor. Vor fi dintre cei care își vor încărca săniile cu sacii goi și vor trece munții acasă. De partea cealaltă sunt aceștia, care au pus la cale răpirea lui Neculai Vodă. Acestora li-i teamă pentru căpățânile lor. Ei vor zice că eu, Steinville, le stric planurile. Că, împingându-l pe tânărul Ioan mai aproape de ochii Majestății Sale, îl dau în lături pe prințul Gheorghe Cantacuzino. Aceștia n-au de gând să i se închine turcului, dar nici mezinului Mavrocordat. Pe Ioan nu-l vor putea amăgi în felul cum au făcut cu Nicolae. De două ori nu merge oala spartă la apă. Acestora, Excelență, le voi povesti eu, prietenul lor cel mai apropiat, cam cum ar fi dacă ar mai cere cămătarilor noștri niscai punguțe pe care să le închine guvernă-mântului Majestății Sale, de aici, din Transilvania. Ca preț bun pentru niscai piedici pe care Excelența Voastră le poate adăuga în Convenție, care să-l facă pe Ioan să nădușească din greu.

Răspunsul Consiliului de Război sosi a doua zi. Ultimele cuvinte scrise de general prin care își explica acordul spre conciliere au fost cele mai convingătoare pentru onorații consilieri imperiali: *„mai bine un câștig decât nimic!”*

Până în seară aghiotanții Excelenței Sale așternură pe hârtie Convenția dătătoare de speranță pentru valahi. Era puțin mai bogată în cereri, că onorații consilieri de război își fac socoteli că Ioan, căruia Sultanul i-a iertat haraciul și toate celelalte taxe, ar putea să mai adauge câte ceva pentru a întări garnizoanele austriece din Transilvania. Generalul îl chemă la el pe solul lui Vodă și pe cei care mai erau cu el.

- Cinstiți boieri, ultimele propuneri ale Persoanei ce-și zice că ar fi Împuternicit de Sultan să conducă Țara Românească, propuneri pe care ni le-ați adus, scrise, sunt pe placul înalților generali și consilieri ai Majestății Sale. Ei mă împuternicesc să pun pe hârtie o Convenție pe care să o semnăm, părțile, apoi acest document va fi supus aprobării Împăratului nostru. Iată, aveți aici această Convenție. Să o duceți Pretendentului Ioan Mavrocordat la scaunul de domnie pentru a fi pecetluită de partea voastră. Dacă el, Pretendentul, are ceva ce ar fi împotriva miezului și bunătății acestui tratat, să-i spuneți că atunci Convenția se va anula de la sine și ne vom socoti ca dușmani aflați în război.

Generalul Steinville le-a vorbit solilor lui Ioan Vodă Mavrocordat cu superioritatea celui puternic. Era, au înțeles cei trei boieri, cea mai de jos treaptă pe care Chezaricească Împărăție putea coborî binevoind să trateze, separat, cu un mic principat supus Porții, dar care cere să fie rupt din acest imperiu musulman. Că această cerere este ceva în afara obișnuitelor cursuri ale diplomației. Ea nu obligă pe Majestatea Sa Împăratul Carol al VI-lea cu nimic, față de nimeni. Dar obligă pe Pretendentul Ioan să îndeplinească toate condițiile ce sunt trecute în Convenție.

- Ce zici, cinstite logofete, va fi Măria Sa în stare să înghită această nerușinare? zise boierul Hagi Constantin. Că acest răspuns este unul de capăt: vrei să te luăm sub aripa noastră? Plătește! Crezi că ai puterea să schimbi ceva, un cuvânt cât de mic, cu mai mult folos pentru țara ta? Să nu crezi așa ceva!

- Gândul Măriei Sale, măi oameni buni, este să-i scoată pe osteraihi de pe pământurile țării. Ca să nu pierdem nimic din

hotarul ce mărginește pământul strămoșilor noștri. Ăsta-i prețul! Care poate fi înturnat, dacă vom juca mult mai bine la masa tratativelor de pace. Iar pentru aceasta, stăpânul nostru are un gând ce nu-i pentru chiverniseala de acu.

Răspunsul logofătului putea merge până la un prag. Pe care nu-l putea zice pe sub mustața lui, cea înspicată. Dar, citind a doua oară această Convenție, gura i se umplu de amar și doar scrâșnetul măselelor fu răspunsul pe care și-l permise, în calitate de sol al stăpânului său. Logofătul desluși lesne că tot ceea ce era adăugat ca cerință peste propunerile avansate de Vodă Ioan nu era alta decât răutatea și ura partidei cantacuzinilor, pentru care izbânda unui Mavrocordat însemna, pentru ei, un pas mare către temniță, ocnă și poate, chiar către butucul gâdei. Cu chipul împietrit, așa cum deprinsese să se poarte ca să nu facă plăcere vrăjmașilor, logofătul Radu Greceanu se plecă în fața generalului guvernator și spuse, în încheiere:

-Voi duce grabnic răspunsul Consiliului de Război și îl voi încredința pe domnul meu că fără ajutorul Excelenței Voastre nimic nu s-ar fi împlinit din cele dorite de noi. Îi voi împărtăși domnului meu noblețea Excelenței Voastre care, cu toate piedicile ce vă stau în cale datorând ascultare față de mai marii Imperiului, ați reușit acestea, numai din dragostea ce o simțiți față de țara noastră și oamenii ei. Voi spune tuturor boierilor, celor ce se află aici, în Transilvania, cât și celor de acasă, că voi păstra pe veci admirație și recunoștință Excelenței Voastre și vă voi pomeni în rugăciunile mele. Dumnezeu să vă binecuvinteze!

Ultimele cuvinte le rosti cu emoție. Ochii i se umeziră, iar generalul guvernator, atins la rându-i în sentimentele sale de creștin ce se considera milostiv, îl răsplăti pe logofăt cu o sinceră strângere în brațe. Cuvintele logofătului îl impresionară într-atâta pe generalul Steinville încât, privind pe geam în urma călăreților valahi ce se îndepărtau nedând semne de niciun fel de slăbiciuni, într-o clipită generalul se simți rușinat pentru ticăloșia boierilor cantacuzini pe care a acceptat-o, înscriind-o în textul Convenției. „Dacă puiul de grec are galbeni de dat, să o facă pe dată. Cereți să plătească această sută de pungi acum. Altminteri să nu facă, iar de nu-și va ține făgăduiala, nici Excelența Voastră să nu porunciți cătanelor să se tragă acasă, peste munți.”

Capitolul 9

Socotelile de acasă și cele din târg

- Boieri dumneavoastră, am a vă pune o întrebare, mai înainte de a vă zice cuvântul pe care Excelența Sa, generalul Steinville mi l-a încredințat spre a-l duce domnului meu, Vodă Ioan Mavrocordat.

Logofătul Șerban Greceanu găsise încăperea cea mare a hanului lui Truță plin cu floarea boierimii valahe, cea bejenită de nevoie din toamna anului 1716. Nu-i fu spre mirare această adunare aleasă. Nici nu întrebă cum de aflaseră aceștia, toți, că azi s-a hotărât soarta țării, dar și a lor, a bejenilor. Slugi nevăzute îi urmăriseră drumurile de când plecase din București, asta a simțit-o și el, dar și boierii Constantin Hagi și Ioan Armașiul. Nimic nu le mai era de mirare. Doar ochii larg deschiși ai tuturor privitorilor, ațintiți asupra logofătului, așteptând cuvântul acestuia. Nici un cap nu era plecat, fiecare aștepta ca știrea aceasta să fie cea atât de mult dorită.

- Mă întreb, boieri dumneavoastră, și vă întreb pe toți cei aci de față, cum de se lasă atât de greu această Chezaricească Împărăție să primească închinarea țării? Pețitori sunteți nu de acu și nici de anțărț[16]. Trebuie că știți de ce nu ne doresc, nici pe noi și nici țărișoara noastră, în ograda lor, unde au adunat mulțime de alte neamuri megieșe. Doar aurul și arginții noștri îi doresc. Și ni-i cer cu nerușinare, aruncându-ne doar ceva amăgeli, din când în când.

Era destulă amărăciune în cuvintele logofătului. Dezvăluind acest gând al lui, dintr-o dată acea mulțime de boieri ce se credeau a fi floarea cea aleasă a neamului, se surpă căzând în aceeași amărăciune. Acum toți erau o apă și un pământ. Privirile se plecară, rând pe rând. Într-un târziu Grigorie Băleanu cuvântă, iar vorbele lui readuseră prăpastia ce exista între veneticul grec, aflat în grația Înaltei Porți și ei, boierii pământului ce se adunaseră în jurul celui ce era nădejdea lor, prințul Gheorghe Cantacuzino.

[16] anțărț = cu ani în urmă (arhaism, regionalism)

- Nouă, boierilor veliți ce ne aflăm în această țară soră, mai marii locului nu ne-au cerut aur și argint. Nici Consiliul de Război și nici prințul de Savoia. Doar vouă, grecilor fanarioți și celor iubitori de greci fanarioți v-au cerut argintul, știindu-vă neamuri de negustori, nu nobili de stirpe veche. Ce-i de mirare, te întreb eu? Dar mai bine spune, cu ce cuvânt vă întoarceți de la Hermanstadt?

- Negustoria noastră a mers bine, pot zice așa, ca să vă fac pe voie, cinstite logofete. Zornăitul galbenilor dintr-o sută de pungi le-a plăcut la toți, de aici de la Brașov începând până la Viena, la Înalta Curte austriacă. Dezlegare aveți, cinstiți boieri, din partea puterii locului, să faceți după cum vă este voia și dorirea: liberi sunteți să vă întoarceți la casele și moșiile voastre ori să rămâneți aici, în ospeție, ori să luați calea apusului de asta o vreți. Excelența îi cere Pretendentului, că nu-i spune pe nume și titlul dat de stăpânul otoman, anume să nu știrbească cu nimic averile ce le aveți în Țara Românească, nici de vă întoarceți și nici de rămâneți pe afară de hotar. Din partea lui Vodă Ioan aveți legământ sfânt de pace, de împăcare și chemare cinstită acasă, pentru a face împreună bună tocmire țării.

- Zici că Chezaricească Împărăție îi spune Pretendent stăpânului tău. Au nu vă sună limpede acest cuvânt, în urechi? De ce mai zăboviți? De ce nu vă întoarceți în Fanarul vostru? mai zise logofătul Băleanu. Iar aceste cuvinte sfidătoare sparseră adunarea în mai multe fărâme. Unii se alăturară obrăzniciei și aroganței cantacuzinești, alții își traseră capetele între umeri, gândind că nu-și au loc în această adunare în care dușmăniile vechi sunt gata să răbufnească din clipă în clipă. Dar celălalt logofăt, mai tânăr, readuse nădejdea în multe inimi.

- Ne sună și nouă în urechi acest titlu nepotrivit, dar nu cum credeți domniile voastre. Că dacă v-ați fi aplecat mai cu luare aminte la lucrarea de mare iscusință și finețe a răposatului meu socru, Constantin Vodă Brâncoveanu, dacă v-ar fi rămas ceva din această învățătură aleasă la care ați fost părtași atâta amar de ani, ați fi priceput că Viena îi pe picior de război cu Stanbulul. Dar Viena n-are credință deplină că va curăți cetatea Belgradului de locuitorii săi turci. Că de ar fi crezut cu tărie că prințul de Savoia va câștiga din nou, lui Ioan Mavrocordat nu i-ar fi zis în nici un

fel, ci l-ar fi trimis pe Gheorghe Cantacuzino, omul vostru de paie, să vă fie scut de apărare la București. Au cumpănit mult, Excelențele lor, cum să facă să nu-și piardă nici cinstea obrazelor atât de fudule, dar nici să arate, deslușit, că sorții războiului nu-s încă limpezi. Ei nu vor să poarte războiul ce va porni, la vară, decât acolo, sub zidurile Belgradului. Nu-și doresc risipirea oștirii de-a lungul unui hotar greu de apărat. De aceea Viena nu dă un răspuns clar, acum. Ați cerut mii de oșteni nemți și mii de husari. Ei v-au promis doar un cuatrumvirat. Viena speră că va câștiga tot ce-și dorește la masa verde, a negocierilor de pace, de după război, oricare ar fi soarta bătăliei. Atunci, abia atunci vor spune limpede ce fel de steag dorește Viena să fluture pe turle, cel cu crucea ori cel cu semiluna. Este atât de greu de priceput cum curge politichia vremii, cinstite logofăt?

Ca într-o partidă de scrimă înfruntarea maeștrilor stârni interesul. Simpatiile se tălăzuiră când într-o parte, când în alta.

Logofătul Greceanu, ca parte aleasă în Casa Brâncoveanu, dăduse o lovitură fină, de diplomat stăpân pe simțurile sale care-i spuneau, deslușit, ce fel este mersul lumii și al vremurilor. Dar nici celălalt logofăt nu se lăsă îngenunchiat înainte de vreme. Încă ținea bine, spada, în pumni.

- Și atunci ce soartă îi dă Țării Românești Sultanul și ce anume așteaptă de la voi Curtea Majestății Sale? Fi-va război și pustiire, iarăși, de-a lungul Dunării, de din jos de Cazane și Porțile de Fier? Ori crede Ioan că va izbuti să ferească țara de pârjol? De unul singur?

Întrebarea avea țintă. Iar răspunsul era cel așteptat de fiecare barbă căruntă din această adunare. Logofătul Greceanu avu o sclipire de bucurie în ochi. Mielușeilor, v-ați arătat chipul adevărat. Nu mai purtați blană de lup, tot oi și capre sunteți!

- N-ați priceput, boieri dumneavoastră, că strădania lui Vodă Ioan este de a uni țara la loc? De unul singur el, de o parte, sau domniile voastre, toți, de cealaltă parte, veți aduce din nou pârjol și pieire. Musai este ca împreună să scoatem de pe pământurile noastre oștile de cătane precum și pe cele de achingii și ieniceri. Că de-or fi de unii și de alții, așa cum sunt acum răsfirați, lupte se vor stârni în aceste locuri. Cât îi Țara Românească adăpost pentru oștean străin, pace nu poate fi aici. Asta cere Ioan Vodă Mavrocordat de la noi toți. A sperat că va obține, pe cale diplomaticească, bunăvoința Vienei care să-i recunoască titlul de Domn al Țării Românești. Dar Excelențiile nu vor să cedeze. Nu s-au ridicat, în arta diplomației, la nivelul lui Alexandru Mavrocordat, Exaporitul. Ei cred că este destul că vă au pe domniile voastre de partea lor, în acest joc de dezbinare a țării. Jocul îi vechi, boieri dumneavoastră, dezbină și domină! Și veți înțelege că nu sunteți lupi ci doar oi și miei, când veți fi dați la tăiere și jupuire de piei!

Era prea mult. Proștilor, proști ce sunteți! Cantacuzinilor, nu vedeți că ați pierdut partida? Cu neamurile voastre cele mari ucise la Stanbul, acum nu mai sunteți o voce, nici măcar firavă. Gata, veniți acasă și puneți umărul la treabă. Țara Românească are preț doar dacă-i sunt câmpurile semănate și grele de rod, turmele nenumărate și cirezile la fel. Iar prin livezi să bâzâie, necontenit,

roiurile de albine harnice. Pământ sterp și pârjolit nimeni nu-și dorește.

Cât timp se desfășurase duelul vorbelor, boierii Constantin Hagi și Ioan Armașiul îmbucară ceva, de drum lung. Pe calea ce veniseră de la Sibiu logofătul le desluși acele cuvinte din cartea scrisă de Doamna Marica prin care îi cerea să mai adaste în preajma boierilor bejeniți, la Brașov, cătând a-i întoarce acasă. De asta îi trimisese punguța cu 50 de galbeni, spre cheltuială. Acum, după ce lucrurile se limpeziseră, cei doi boieri se ridicară, gata fiind de drum. Porneau spre București, deși noaptea se lăsase de câteva ceasuri bune. Luau cu ei acele slugi-oșteni pe care-i lăsaseră la Brașov, spre odihnă. Ceilalți, care le fuseseră alai la Sibiu, rămâneau pe loc, să-i fie spre pază și ocrotire logofătului Greceanu.

Solii ajunseră în zori la vama de la Câmpina. Oboseala și nesomnul, frigul străşnic și sperietura ce au tras-o sub stâncile ce se ridicau drepte, spre cerul spuzit cu stele, la locul numit Bușteni, îi doborâră, astfel că fură nevoiți să facă popas de odihnă. Somnul le fu spre folos.

-Treziți-vă, boieri dumneavoastră, că s-a făcut de amiază și ne-ați cerut să nu vă tulburăm somnul până la acest ceas, glăsui mai marele vămii.

Întremați, cât de cât, boierii porniră la drum. Sporovăiră ceva, despre spaima de azi noapte, de la Bușteni. Acolo, luna se oprise, parcă, drept deasupra drumului de sănii ce cobora chiar pe sub stâncă, ținând de urât apelor înghețate ale Prahovei. Se apropiau agale de acest loc strâmt, când izbucniră, în noapte, strigătele. Hăulit, sunete de bucium, de alămuri țipulitoare, apoi urletul prelung al haitelor de lupi și boncăluit de cerbi. În noaptea spartă în cioburi, dinspre vârful stâncilor se auzi un huruit adânc, ce crescu, treptat, în tărie. La îndemnul lui Ion Armașiul tot pâlcul dădu bice cailor și țâșniră în goană nebună spre vale. Izbutiră să ajungă cu o lungime de cal dincolo de locul unde potopul de nămeți căzu peste drum și ape. Un bob zăbavă și cartea prețioasă ce o purtau spre București ar fi rămas îngropată până la primăvară. Cu trupurile lor, zdrobite de avalanșă, cu tot. Fură nevoiți să facă un scurt popas. Descălecară și frecară spinările năduşite ale cailor care tremurau încă, de spaimă. Cine a stârnit zăpezile de pe creste?

Cel ce a făcut-o avea poruncă de moarte, că folos n-ar fi putut culege din zăpada ce astupa, acum, trecătoarea îngustă.

Apusul îi prinse la târgul Ploieștilor. Traseră la un han la ieșirea din târg și înnoptară acolo. Era cu primejdie mare drumul prin mijlocul codrilor Vlăsiei, noaptea. Iar în ziua următoare, cu tot zorul ajunseră la capătul puterilor la margine de București, aproape de miezul nopții. Norocul lor fu adăpostul pe care-l aflară la casele unui boier prieten, în acea mahala mărginașă ce se chema Colentina. Era 11 februarie, pe stil nou, când solia lor și cartea cu Convenția fură primite în spătăria mică de Vodă Ioan. Nu-i întrebă nimic ci doar sparse pecețile, căutând, cu stăpânirea tremurului degetelor să deslușească mai repede, slovele atât de mult așteptate. Citind în grabă, chipul voievodului se lumină treptat. Un pas uriaș fusese făcut! După ce-și liniști bucuria ce nu trebuia să fie prea năvalnică, Vodă stătu de vorbă, pe îndelete cu cei doi boieri.

-Măria Ta, pe lângă această carte scrisă, logofătul Șerban ne-a încredințat și niște nume de boieri care îți cer, Măria Ta, să le trimiți carte de slobodă intrare la vamă, la Câmpina. Aceștia sunt Matei Fălcoianu, Șerban Herescu, Dumitrache Vlasto, Neculai Ruset, Asan vel sluger și Constantin Văcărescu vtori logofăt. Pentru acești boieri domnia sa, logofătul Șerban, se pune chezaș. Și s-a legat că el însuși le va da cartea de slobozire de la Măria Ta și îi va însoți până la vama de intrare în țară ca să le dovedească, cu jungherul pus la gât, că nu-i capcană mișelească în iertarea pe care le-o dai. De va fi altmintrelea, logofătul va plăti cu viața sa!

-Vrednic om și de mare preț. Nu pot să trimit acum pe altcineva, înapoi la Brașov, decât pe voi, divaniții mei dragi. Dar curând vom fi mai mulți, din ce în ce mai mulți. Iar prietenii ce mă ajută la greu, nu-i voi uita niciodată!

-Așa să fie, Măria Ta. Că boierii cei mari știu a se băga sub piele la fel de bine pe cât sunt de pricepuți să unelteasc㠘i să trădeze. Doar dă-ne, Doamne, două zile să ne hodinim și apoi vom porni din nou la drum.

-Fie, până atunci vom găta de scris cărțile de slobozire. Voi trimite oștean să vă cheme de acasă, peste două zile.

Apoi Vodă grăbi spre casele Doamnei Marica. Ardea de nerăbdare să afle dacă este bine ceea ce au primit din partea unui

guvernator de provincie, dacă acesta are putere de la Împăratul ori de la prințul de Savoia să facă negoț de un așa înalt rang.

-Au mușcat momeala, mărită Doamnă! Acu vorba îi cum facem rost de galbeni. Că nu-i putem trage pe cămătari de partea noastră atâta timp cât țara-i arsă și oamenii pribegi, zise Vodă de îndată ce rămaseră singuri în iatacul stăpânei, mobilat după moda turcească.

-Banii umblă, Măria Ta, nu-i greu de găsit. Vom ajunge și la bani, la vreme potrivită. Nu suntem încă la mijlocul lui Făurar, până se vor porni oștile va mai curge apă multă pe Dâmbovița. Trebuie să avem răbdare și minte, mai cu seamă minte bună și credință, așa cum spunea răposatul bărbatul meu: *„Fără Iisus Domnul și credința ta fierbinte nimic nu vei face, nimic nu vei lega trainic!”*

-Cât va trebui să așteptăm, Mărită Doamnă? Cum putem să mergem mai departe cu negoțul nostru dacă cele puse de Steinville în Convenție au otrava cantacuzinilor? Care-i greu de înghițit?

-Cantacuzinii se zbat ca vulpea prinsă în capcană. Au nu știi că fiara asta își mușcă singură piciorul, rupându-l și lăsându-l între fălcile fieroaicei, numai să scape ea cu zile? Noi doar cătăm momeală bună pentru a atrage fiara spre capcană. Încă ea are puterea! Ai răbdare câteva zile, până se va porni puhoiul spre țară. Că după primii boieri ce-și încarcă sacii goi în sănii și căruțe, grăbind spre conacele pustiite, vor veni și căpoșii cei mari. Vor grăbi să prindă locuri în Divan, nu- ți face griji degeaba.

-Așa să fie, oare, stăpână?

-Ai spus, Măria Ta, că solii au cerut două zile ca să prindă puteri și apoi să pornească din nou la drum. Alte două zile vor fi pe drum până la Brașov. Apoi încă trei zile și vom avea la vama de la Câmpina primii boieri care se întorc acasă. Eu zic că vor fi și alții care vor dori să pornească spre casă, nu doar cei pomeniți de ginerele meu. Vor fi din cei care, singuri se vor convinge că nu-i cu primejdie întoarcerea acasă,văzând că există un chezaș cu viața, adică Șerban Greceanu. El dă o pildă de aur, alți boieri se vor încrede iute și vor porni la drum, împinși de foame și de pungile golite la acest ceas al bejeniei lor. Dă poruncă, Doamne, la Cănțălarie, să fie scrise încă măcar zece scrisori de liberă trecere,

fără nume, și dă poruncă lui Șerban Greceanu să-și aleagă oamenii pe care să-i aducă acasă, peste rândul întâi!

-Bun sfat, Mărită Doamnă! Așa voi face! Și după ce vor veni acasă, ce să mai facem? Să alegem Divanul? Să-i punem în drepturi tot pe trădătorii fratelui meu, Nicolae?

-Sigur că da, Măria Ta! Nu te-ai jurat că pentru fapta lui, singur Nicolae se face vinovat? În ochii noului voievod aceia, Șerban Bujoreanu mare vornic, Gligorie Băleanu mare logofăt, Radu Golescu mare spătar sunt curați ca lacrima. Pe aceștia și pe Șerban Greceanu, care ți-a dovedit că este om de încredere, trimite-i să stea pe lângă guvernatorul Steinville și să negocieze înscrisurile din Convenție. Cu aceștia, ticăloși uneltitori, aflați la Sibiu, vom câștiga timp și vom putea porni țara în liniște. Măcar o lună!

-Dumnezeu a avut grijă de Măria Sa Constantin, dându-i așa un sfetnic ales, în chiar casa lui. Că puțini oameni știu cât de mult ajutor ai dat, Doamnă, în acei ani mulți în care Altân Bei a ținut Evropa cu știri calde, aflate din serai. Dumnezeu să-Ți dea, Doamnă, sănătate și bună răsplată, în cer și aici, pe pământ.

-Totdeauna sfatul unei mame pornește din inimă, pentru că mamele au grija copiiilor lor. Chiar și soțul este tot un copil în ochii și inima soției sale care, de când se naște și până moare rămâne mamă, zise Doamna, explicând astfel care este rostul ei în sprijinul dat soțului și în ocrotirea cuibului ei.

Sfatul Doamnei Marica a fost folositor. Vodă a câștigat nu numai timp dar și încredere, boierii țării au început să vadă că-i om vrednic și harnic. Era altfel decât oricare dintre boierii țării. Cu școala de diplomație făcută în Cancelaria Nișanciului s-a ridicat deasupra a tot ceea ce era obiceiul acestor boieri obișnuiți să stea numai cu capul plecat și să ticluiască viclenii mărunte. Acum aveau în față un tânăr mult mai copt la minte decât ei, bun cunoscător al obiceiurilor din lumea musulmană dar și a celor din regatele cele bogate ale Evropei. La fel fusese și Constantin Brâncoveanu. Deslușise, Măria Sa, cum să treacă de la Sultan la Împărat, nu doar ca tălmaci, ci ca egalul acestora. Brâncoveanul gândea câștigul cum și l-ar fi dorit cel turc, dar îl făcea câștigător așa cum un cămătar zgârcit ar fi dat pungile cu galbeni din mână, cu camăta cea mai mare. Brâncoveanu îl făcea pe turc să creadă că

n-ar fi căpătat nicăieri atâția galbeni cu o camătă atât de mică, ceea ce-l făcea să salte de bucurie. Iar Evropeanul era convins că nicăieri n-ar fi căpătat atâția galbeni peste fiecare firfirel dat cu împrumut. Și unul și celălalt îi erau, astfel, prieteni. Întocmai cu Brâncoveanul fusese și tatăl fraților Ioan și Nicolae, bătrânul Exaporit Alexandru Mavrocordat.

Truda grea pentru adunarea galbenilor cât să umple o sută de pungi nu l-a făcut pe Ioan să plângă. Au plâns și s-au văicărit, pentru el, boierii care-i fuseseră dușmani, până mai dăunăzi. Adică vornicul Șerban Bujoreanul, logofătul Grigore Băleanu și marele spătar Radu Golescu. Punându-i pe aceștia să se tocmească cu generalul Steinville pentru termenele de plată, Ioan Vodă a mai lăsat să-i scape printre degete câteva bănițe de zaherea, a pus în buzunarele largi și adânci ale redingotei de general câțiva sunători doar așa, pentru o crinolină ori un colier de pietre sclipitoare care să le facă invidioase pe doamnele din înalta societate ardeleană, pe scumpa sa soție. Astfel, a obținut câteva schimbări de cuvinte din cele puse la început în Convenția de la 8 februarie, stil nou, 1717, în mai noul document pe care Majestatea Sa Imperială l-a semnat la 6 martie, stil nou, 1717.

Ioan Vodă a cumpărat bunăvoința Casei de Austria, promițând 100 de pungi cu galbeni. Adică 50.000 de monede de aur, o sumă foarte mare pe vremea aceea. Dar care venea la un moment nesperat pentru guvernatorul Transilvaniei, deoarece fuseseră respinse de Consiliul de Război toate cererile pentru reparații la zidurile cetăților care constituiau linia de apărare a provinciei, dotarea cu noi arme și muniții, recrutarea de trupe pentru completarea garnizoanelor de la granița cu Țara Românească. Steinville considera că aceste minunate pungi se cuvin lui, adică Transilvaniei și chiar afirmase, la o cină cu prietenul său, contele Teleki, că îi va cere Pretendentului Ioan să specifice în textul Convenției că acea sumă este dată Transilvaniei, pentru întărirea apărării acesteia.

La 8 februarie, Steinville cerea, în textul Convenției, ca jumătate din sumă să fie dată „imediat”, iar cealaltă jumătate până la sfârșitul lunii aprilie. La 6 martie, suma promisă se defalca astfel: 25 de pungi în termen de 12 zile de la aprobarea Convenției de către Împărat, alte 25 de pungi până la sfârșitul lunii martie iar

diferența până la sfârșitul lunii aprilie. În schimb, noua Convenție aproba ca trupele austriece să evacueze mănăstirile Câmpulung și Mărgineni, care erau bine fortificate, de îndată ce se achită prima rată, de 25 de pungi. Acest angajament constituia un pas important pentru strategia lui Ioan de a scăpa țara de prezența cătanelor, până la începerea războiului de la Belgrad cetate. Generalul Steinville precizează, într-o corespondență cu generalul Tige, că a fost dispus, până la urmă, să evacueze și orașul Câmpulung, la cererea lui Ioan. Dar nu cedează stăpânirea austriacă asupra celor 5 județe de la vest de râul Olt, Mica Valahie cum o numesc austriecii și impune post militar la Râmnic și în localitățile județului Râmnic, la Cozia și Tismana. Important de menționat, atitudinea față de Ioan se schimbă radical. Deși Viena refuză să-l recunoască drept principe domnitor și îl numește inițial *Pretendent* sau *Persoană Particulară*, acum adresarea se modifică în *Preailustre Administrator,* iar la sfârșit de corespondență Ioan să fie numit *Serv prea respectuos și prea supus.* Nu este mult, zice doamna Marica, dar este o adresare mult mai politicoasă, ceea ce grăiește limpede că generalii din jurul prințului de Savoia îl privesc cu mai multă bunăvoință pe Ioan, lucru ce se va vedea ulterior, în timpul confruntărilor armate pentru ocuparea Belgradului sârbesc.

- Mărită Doamnă, i se adresează Ioan Vodă văduvei lui Constantin Brâncoveanu, am în mână Convenția semnată de generalul Stephan conte de Steinville din partea Casei de Austria și de Grigorie Băleanu logofăt, Ilie Știrbei vistier, Pană Negoescu stolnic, Dumitrache Vlasto postelnic și Șerban Greceanu logofăt din partea domniei mele. Convenția este aprobată de Majestatea Sa împăratul Carolus. Nu-i așa că am obținut o victorie?

- Da, Măria Ta, ai obținut două mici victorii. Dar războiul continuă și nu-i ușor, răspunse Doamna, bucurându-se că, iată, diplomația a dus țara cu un pas înainte. Victorie este Convenția, victorie este retragerea cătanelor de la Câmpulung, de la Târgoviște, Mărgineni. Victorie este legământul generalului Steinville că nu va ataca cu trupele sale Bucureștiul. Altă victorie este retragerea oștilor lui Husein Pașa, seraschierul, la Rusciuc și a hanului tătar la Brăila. Iar oastea paznicilor turci la Curtea Domnească este puțină și ascultătoare. Tot victorie este politețea Consiliului de Război față de Măria Ta. Acum ai putea să trimiți

caimacam la Înalta Poartă și să-i scrii Sultanului că i-ai scos pe nemți din țară. Ai putea să-i ceri să nu pună nici o povară pe Valahia în războiul ce va urma. Că mintea Sultanului stă la cadânele pe care le trage în patul lui în fitece seară, uită repede ce anume ți-a promis. Dar nu trebuie să-ți adoarmă atenția, stai treaz și cu ochii ageri pe boieri. Ei sunt pericolul cel mare, ei n-au stare locului și nici ținere de minte de făgăduielile ce ți-au făcut.

- Conspirațiile se leagă și se dezleagă, nu-i săptămână să nu aud vorbe grele rostite în Divan, unii împotriva altora, zise Vodă. Dăunăzi, când le-am citit Convenția proaspăt primită de la solia noastră, mai – mai să se încaiere. Cei patru boieri al căror nume este pus sub pecetea Țării Românești pe Convenție au fost făcuți trădători de cei mai înfocați susținători ai prințului Gheorghe Cantacuzino.

La ușa ietacului Doamnei Marica se auzi un ușor zgrepțănat. Ușa se deschise încetișor și un glas smerit se auzi:

- Iertare, Mărită Doamnă și mamă soacră, îngăduit îmi este a cuteza să intru cu vești, deopotrivă și pentru urechile stăpânului nostru, măritul voievod?

Se ivi mai întâi capul celui mai tânăr dintre gineri, Constantin Băleanu, fiul lui Gligorie Băleanu, care o ține pe Smaragda, mezina Doamnei. Era arătos tânărul boier, dar se ținea mai ferit de la fața soacrei sale, simțindu-se parcă vinovat că este mezinul lui Gligorie Băleanu, vel logofătul ce jucase alături de prietenii lui iscusita înșelăciune și trădarea lui Vodă Nicolae.

- Intră, Costandine fiule, și spune de ai ceva vești ce trebuie să fie auzite și de urechile Domnului nostru, îl încurajă Doamna. În timp ce tânărul boier se apropia, făcând închinări mai la tot pasul, arătându-și astfel firea emotivă, Doamna Marica îi spune lui Vodă, cu glas șoptit:

- Îi tare rușinos ginerele acesta al meu, mereu își cere iertare că este fiu al tatălui său care s-a unit să facă tovărășie cu dușmanii noștri. Și se jură că el nu-i trădător, de aceea rar se mai duce să dea ochi cu tatăl său. Apoi întorcându-se spre ginerele ei:

- Spune, Costandine, care-i vestea aceasta de seamă pe care trebuie să o audă Măria Sa?

- Trimite vorbă cumnatul Iordache Crețulescu că va zăbovi peste noapte la casele tătâne-su, Matei, șătrarul, cel de-i plecat de

două luni la Viena, la Împăratul. Că mamă-sa a primit carte de la soțul ei, Matei, care-i scrie că tare greu se urnesc lucrurile acolo, că mai tot timpul găsesc ușile ferecate la Ministeriul de Război, la ducele de Savoia, dar și la Cancelaria Majestății Sale. Deci mai rămân cu toții, cei șase, că nu se întorc acasă fără un cuvânt scris de la Majestatea Sa. Iară vestea care a întristat-o pe mamă-sa de a găsit-o plângând și văietându-se este că tată-su i-a scris că mare supărare au avut câteva zile în urmă, în ziua a treia din luna lui Mărțișor, când de la Consiliul de Război au primit răspuns că ducele de Savoia a spus NU la cererea boierilor valahi și i-a îndemnat să nu mai stea, degeaba, la Viena. Apoi scria tatăl Matei că acest răspuns i-a mâniat rău pe toți și mai abitir s-au încăpățânat să șadă, cerând audiență la Măritul Împărat. Deci vestea aceasta a amărât-o tare pe mama Marușca a lui Iordache, de a cerut să-i stea fiul alături, să-i fie de mângâiere!

- Prețioasă veste, boierule Constantin, îi spuse Vodă, îmbrățișându-l. Pentru mine și pentru țară, respingerea acestei delegațiuni este mare bucurie.

- Deci bat pasul pe loc. Asta-i bine, își arătă bucuria și Doamna Marica. Acum trebuie întărit ajutorul pe care l-a obținut generalul Steinville de la prietenii lui din Consiliul de Război și care stau de-a curmezișul delegației valahe.

- Acest lacom fără pereche, mi-a trimis răspuns că nici cu 500 de pungi nu va elibera Oltenia. Mica Valahie le este pe plac, vor face acolo un punct puternic de apărare a hotarelor de răsărit ale Imperiului. Iar pentru piedicile puse în calea boierilor noștri acolo, la Viena, mai cere să-i trimit 20 de pungi, peste cele 50 pe care mi le-a socotit de la început. Cred că vestea pe care ne-a adus-o ginerele Domniei Tale, Doamnă, merită aceste pungi, de bună seamă! Dar am ajuns la capătul puterilor, nimeni nu-mi mai dă nici cu cea mai nerușinată camătă. N-am izbândit să adun cele 25 de pungi din suta arvunită în Convenție și cătanele nu se mișcă de la Mărgineni și Câmpulung. Boierii adunați la Brașov, aceia care s-au întors îmi arată buzunarele goale, iară cei rămași acolo nici nu vor să audă să adune cele 10 pungi, partea lor înscrisă de mine în scrisoarea către Steinville.

-Nu-ți dă nimeni aur și argint deoarece n-ai dovedit cu nimic că țara se așează. Acu-i ceasul să purcezi la pusul temeliei noi.

Alege Divanul, Măria Ta și pune boierii în slujbe. Suntem la capătul postului Învierii Domnului și poporul, cât mai este, se adună acum la slujbe, la denii. Mergi, Măria Ta, la Mitropolie cu alaiul Curții Domnești, închină-te la sfintele icoane și tocmește cu vlădica rugăciuni mari pentru întărirea țării. Mujicii și târgoveții câștig îți aduc, dacă-i strângi la piept, arătând milă și îndurare față de sărăcia și necazul lor. Din altă parte a Bucureștiului voi porni și eu, cu toate neamurile ce ne-au rămas, cu slugi și prieteni, cu preoți, cu prapuri și icoane, să ne întâlnim la Mitropolie în ziua de Florii. Iar acolo, vlădica Mitrofan să dea glas împăcării. Iar Măria Ta să binecuvintezi poporul de rând, oastea câtă o ai și pe boierii puși în slujbe. Să ceri la toată suflarea să vină umăr lângă umăr să facem să rodească țara.

-Bun sfat, Mărită Doamnă! Chiar acum voi porni strigare să se adune boierii mari și cei mai potriviți pentru alegerea Divanului și încredințarea slujbelor, mâine, la ceasul prânzului. Voi da slujbele cele mai importante boierilor care ne țin partea, cu cinste și inimă bună. Iar pentru slujbele domnești, să spui Mărită Doamnă câteva nume de boieri mazâli care țin de Casa Brâncoveanu. Că zilele restriștei voastre s-au încheiat, vrednicia de altă dată trebuie să ne aducă liniștea, împăcarea și chiverniseala.

Mai stătu Vodă Ioan cu Doamna Marica de tocmiră Divanul. Apoi după ce Vodă plecă, Doamna Marica trimise slugi pe la casele unor boieri și îi chemă la sfat de prieteșug. Pe rând sosiră și plecară fără să se vadă unii cu alții. Și de la fiecare dintre aceștia Doamna căpătă juruință de galbeni, imediat ce vor fi puși în slujbe, ca să întregească nevoia de pungi de trimis la Sibiu, în Împărăție.

Spătăria cea mare fu neîncăpătoare a doua zi. Mulți dintre cei chemați sosiră cu un ceas mai devreme. S-au adunat, prietenii și apropiații, la o vorbă de bucurie, mai întâi în Curtea păzită de arnăuți, apoi intrară împreună în spătărie. La ceasul potrivit, după ce i-a lăsat să dospească între ei, Vodă intră în mijlocul lor și ceru liniște pentru a zice, cu toții, rugăciunea de pornire a lucrului. Dădu bine acest început și inimile cele mai învârtoșate se înmuiară. Apoi Vodă cuvântă despre drumul pe care a pornit și lumina către care se îndreaptă. Lumină către care vrea să ducă țara toată.

-Poftesc în capul Divanului pe domnia sa Pană Negoiescu, vel Ban al Craiovei. Socoate Domnia mea că vrednic este, fratele Doamnei Marica, pentru această cinste ce i se potrivește după ce defunctul Constantin Vodă Brâcoveanu, odihnească-se în pace în Raiul ceresc, i-a încredințat slujbe de frunte, de la văleat 1702 până la 1714, vtori vistier, vel serdar, vel comis și vel stolnic.

„Vrednic este! Vrednic este!" repetară bărbile cele albe, dar și cele mai puțin înspicate, văzând că tânărul voievod grec aduce lângă sine pe oamenii ce-i fuseseră sfetnici apropiați celui mai strălucit domnitor al veacului din urmă.

- Poftesc să se alăture în Divanul Domnesc pe domnia sa Constantin Greceanu, vel vornic. Vrednic este, boieri dumnea-voastră? „Vrednic, vrednic!" răspunse adunarea ce stătea în picioare, în jurul divanului ce-și aștepta ocupanții.

- Poftesc în Divan pe domnia sa Iordache Crețulescu, vel logofăt

- Poftesc în Divan pe domnia sa Șerban Grecianul, vel spătar, cel care a fost legat în lanțuri ca ginere al martirului Vodă Constantin, apoi surghiunit, suferind în bejenie durere și lipsuri.

- Poftesc în Divan pe domnia sa Matei Fălcoianu, vel vistier, pe Șerban Herăscul, vel clucer, pe Dumitrache Vlasto, vel postelnic, pe Neculai Ruset vel paharnic, pe Constantin Băleanul vel comis, pe Asan vel sluger, pe Barbu Merișanul vel pitar și pe ispravnicul Constantin Văcărescu vtori logofăt.

Apoi voievodul chemă în fața divanului și le încredință slujbe domnești, pe boierii: Bârcă Cojescu vel portar; Done vel agă; Constantin Grecianul vel armaș; Marco clucer za arte; Matei Mogoșescul ver serdar; Grigorie Filipescu vel căpitan za dorobanți; Grigorașco Halepinski vel vistier în locul lui Matei Fălcoianul; Hrizea sluger; Pârvul vel șătrar; Mihail Bărbătescu vtori vistier. Iar fără funcții avem: Grigorie Băleanul biv vel logofăt și Grigorie Greceanul biv vel agă. Voievodul păstră funcția de mare ban, în speranța că Oltenia va reveni în hotarele Țării Românești. De aici, de la primul Divan pe care l-a numit până la sfârșitul său, Ioan Mvrocordat nu va înceta să lupte pentru întoarcerea celei mai frumoase zone la sânul țării mamă.[17]

[17] Alexandru Vasiliu - Oltenia sub austriaci, Teză de doctorat, Tipografiile Române Unite, București, 1928

Curând după ce plăti datoria de 25 de pungi către guvernul provinciei Transilvania, Vodă Ioan îl îndemnă pe Nicolae Ruset, fiul lui Iordache Ruset care o are de soață pe Ancuța, fiică a Doamnei Marica, să înceapă o campanie de propuneri pentru încheierea păcii între cele două imperii beligerante. Că Vodă Ioan, în calitate de mare dragoman al Porții poate să medieze tratativele de pace, sau cel puțin să înlesnească pornirea unor schimburi de scrisori privind intențiile de tratative. Nicolae Ruset scrie carte cu aceste propuneri mai întâi generalului Tige, apoi generalului Steinville

-Excelență, ar fi minunat dacă Sultanul ar cere pace. Dar noi, Consiliul de Război, nu credem că ar fi adevărată această informație ce vine de la Ioan Mavrocordat. Sultanul se pregătește de război, adună trupe și trimite provizii, tunuri și muniții la Belgrad, pentru apărare. Cum poți să dai crezare în astfel de vorbe care nu au nici un miez?

Sfatul boierilor divaniți a fost să caute Măria Sa alte căi diplomatice pentru a-i scoate pe austriaci din hotarele ținuturilor valahe. Poate ambasadele străine să fie mai ușor de convins că trebuie să ceară Casei de Austria că nu-i potrivit să se întindă prea tare! Dar nu, este imposibil să atragi de partea ta vreun elciu[18] din cartierul Pera, fără să-l chivernisești cu multe pungi de aur.

Vodă Ioan se liniști în curând de aceste griji peste măsură privind soarta Olteniei. Toate încercările lui de a se pune bine cu Casa de Austria au fost date peste cap de o faptă necugetată a seraschierului Husein Pașa. La sfârșitul lunii Mărțișor, 500 de turci și tătari ies din raiaua Giurgiului și țintesc Piteștiul. Ei pradă, ucid și pun foc multor sate și târguri mai mărunte în județele Argeș și Muscel, apoi atacă la Râmnic, țintind case și conace boierești. Sigur că Vodă Ioan a trimis carte Sultanului, arătându-și supărarea pentru aceste atacuri tâlhărești, dar nu-și arată mânia decât pentru jafurile acestei mici armate asupra populației române. Scrisoarea trimisă generalului Steinville prin care încearcă să dovedească faptul că acele atacuri lașe ale micii armate a seraschierului Husein au fost pornite și duse în secret, el n-a știut nimic, decât când a fost prea târziu. De altfel, îi scrie generalului că el a

[18] elciu = ambasador (turcism, evul mediu)

protestat la Înalta Poartă și a cerut Sutanului să-l pedepsească pe Husein Pașa, deoarece acesta avea ordin să nu pornească nimic, pe pământ valah, fără știrea și aprobarea lui Ioan Vodă. Dar Consliul de Război n-a luat în seamă această scuză a lui Vodă Ioan. Scuzându-se, mai tare s-a acuzat, deci ia aminte, generale guvernator, nu crede nimic din cele ce-ți va șopti Ioan Mavrocordat, de acum încolo.

Ca răspuns la scrisoarea lui Ioan, marele vizir ordonă decapitarea pașei din Giurgiu. Lesne de împlinit! Că doar pe tot cuprinsul Imperiului, scurtarea de cap este la îndemână, mai ales dacă în cămările acestei pașale se găsește ceva ce poate sta mai bine în sipetele marelui vizir. Iar Consiliul de Război nu a agreat nici scuza lui Vodă Ioan și nici nu a stat cu mâinile în sân. Generalului Steinville i se cere să nu se îndoiască de jocul dublu al lui Ioan care, iată, văzând că nu-i reușește scoaterea cătanelor cu vorbe bune, acum uneltește cu forțele turcești să-și împlinească scopul. I se comunică, atât lui Steinville, cât și generalului Tige că turcii au în plan să atace la trecători, urcând cu trupe spre miazănoapte, până la Brașov, cu scopul de a-l pune pe Gheorghe Rakoczy al doilea pe tronul Ungariei. Rakoczy chiar fusese declarat rege de turci, în cetate la Rusciuc. Acum el așteaptă să se adune oastea de 45.000 de turci, promisă de Sultan, care va fi condusă de Ioan Mavrocordat spre Buda, cu noul rege ungur și cu toți apropiații lui: Bercseny, Forgacs și Talaba și ceilalți.

Cu cât vremea se încălzea, ieșind cu grăbire din iarnă spre primăvară, zvântând drumurile și domolind apele râurilor umflate de topirea zăpezilor, cu atât mai mult se arată graba osmanlâilor să-și ducă oștile spre apus, în locuri unde se vor purta, iarăși, aprige bătălii.

-Măria Ta, jocul acesta este foarte greu de dus, cu o față arătată Sultanului și cu alta întoarsă spre Viena, zise Doamna Marica, îngrijorată. Familia lui Vodă Brâncoveanu, câtă mai rămăsese în viață, era adunată la masa de prânz după ce ascultaseră și se închinaseră la liturghie, în această zi de dumunică, la două zile după praznicul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. Că potrivnicii Măriei Tale îți pândesc toate mișcările și te vicleneșc la fel, Înaltei Porți și Vienei, deopotrivă. Este mai rău

pentru Măria Ta decât a fost pentru domnul și stăpânul meu, Dumnezeu să-L odihnească în pacea Lui.

-Așa este, Stăpână! Dar nimic nu-i prea ușor pe acest drum al slujirii poporului peste care ai fost pus să conduci. Această povară a dus-o casa Măriei Tale, Doamnă, fiecare fiu, fiică, ginere, nepot și nepoată și-au luat crucea și au dus-o. La fel a dus crucea sa și fratele meu, Nicolae. Nu voi fi ocolit nici eu de această sfântă corvoadă. Așa ne încearcă Domnul, iar cărțile sfinte, Evangheliile, ne învață cum să pășim pe acest drum. Mărită Doamnă, mama mea, Sultana, nepoată a lui Iliaș Alexandru Vodă, m-a învățat de mic istoria neamului meu de la Dunăre. Ea mi-a spus că voievozii români, cei moldoveni, dar și cei munteni, doar cei vrednici de cinstire căci și-au iubit țara, aceia au avut soarta la fel cu a sfinților apostoli. Așa am crescut, cu acest adevăr, eu și Nicolae, fratele meu. De aceea, poate, credința mea este peste mine!

-Măria Ta, îngăduie-mi să zic și eu un cuvânt de îmbărbătare, după capul meu care nu-i vrednic să se ridice nici măcar de un deget față de domnia ta și de Doamna, mama mea de suflet, zise ginerele Pană Negoiescu. Măria Ta ai primit caftanul de domnie de la Înalta Poartă. Vrednicia Măriei Tale acolo este cea mai bine cunoscută. Viena nu te vede decât ca Pretendent sau Persoană Privată. Atâta îi duce capul pe ei. Căci ei nu-și conduc țara cu sufletul ci doar cu dreptul de a sta pe acel tron, drept primit prin naștere. De ce oare, Măria Ta, s-a pornit principele Gheorghe Rakoczy să ridice ungurimea împotriva stăpânirii habsburge? Nu din prea mare dragoste, el singur știe ce zice! Datoria Măriei Tale, socot eu, cu mintea mea cea puțină, este către țară și față de Înalta Poartă. Că zilele omului ca iarba, cum zice psaltirea. Iar singur Dumnezeu este cel ce va alege grâul de neghină, oile de o parte și caprele de alta. Iertare îmi cer, pentru îndrăzneală.

-Ai dat glas și gândului meu, zise Doamna Marica. N-ai greșit cu nimica, ginere al meu, iar Vodă, în înțelepciunea lui, la prieteni cere sprijin, sfat și ajutor. De aceea suntem aci, azi, cu toții.

Ioan a trebuit să se supună poruncilor marelui vizir. Turcii au început pregătirile de război în luna mai.

-Boierii mei, sfetnicii mei, grea poruncă ne dă Sultanul. Nu-i loc de întors să facem altminteri, că oștirile otomane își fac drum către Transilvania de-a curmezișul pământurilor noastre. Orz și

făină de grâu, oi, boi și alte multe provizii ne cer să le trimitem, fără a mai ține minte că Sultanul ne-a promis iertare de haraci și de alte multe biruri, în acest an. Vom trimite câte ceva din ce ni se cere, că nu avem de unde, cămările țării sunt goale, nu au avut cum să se umple din decembrie anul trecut și până acum, în mai. Ce ziceți, am socotit bine?

-Ai socotit bine, Măria Ta, luă cuvântul Dumitrache Vlasto, vel postelnic. Dar vorba veche zice că „socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg", Măria Ta. Și vedem, din capul locului, că promisiunile Sultanului au fost vorbe în deșert. Cum sună cornul de război, cum sare și Sultanul la gâtul nostru, că să-i dăm tot ce-i trebuie. Mă tem, Măria Ta, că nu-i de ajuns să-i spunem că nu avem de unde, ar trebui să-i cerem să nu calce cu oști peste Țara Românească, asta ar duce la prăpădul țării, dar și la înfometarea oștirii turcești. Că țarina abea s-a pornit, grâul este încă firav, iar turmele de oi și cirezile de vite n-au apucat decât un singur păscut din iarba cea fragedă. Cere, Măria Ta, să ducă oștile sale și bulucurile de nohai pe alte căi, decât peste pământurile noastre.

-Adevăr grăit-a postelnicul nostru, așa-i, mai întâi acele vorbe și vistierul Divanului, Matei Fălcoianu. Să-i mai aduci aminte, Măria Ta, că porunca Sultanului dată hanului de a-i slobozi pe robii valahi nu a fost dusă la capăt. Tătarii s-au grăbit să mâne robii spre târgurile cele mari și n-au vrut să-i lase slobozi pe aceia pe care-i puseseră în socotelile lor ca bun câștig. Iar noi nu avem cu cine munci pământul! Degeaba se va îndura Bunul Dumnezeu de noi și ne va rodi țarina cu mult belșug. Că Dumnezeu îți dă, dar nu-ți pune și în traistă, mai zice o vorbă veche de-a noastră. Așa că să facă bine Sultanul și să-l țină în frâu pe Han tătar cu urdia lui, să nu intre nicicum peste noi, orice ar fi!

-Capul meu, boieri dumneavoastră, îi la fel de sur ca și al domniilor voastre. Dar eu am albit de griji și necazuri, zise Vodă Ioan, în timp ce voi, sfetnicii mei, ați albit cu înțelepciunea. Că dacă-i să vorbim în zicale și pilde, am a spune și eu una: *„Ferice de cel ce are alături de el pe bătrânii săi! Iar cel ce n-are bătrâni, să facă bine și să-și cumpere!"* Simt, boieri dumneavoastră, că rugăciunilor noastre, ale tuturor, de la mic la mare, vlădici, preoți, diaconi și mireni, au fost ascultate la Ceruri și Duhul Sfânt ne-a

trimis îngeri înțelepți să ne ocrotească. Slăvit să fie Domnul și mă închin, rugându-L să vă dea sănătate și putere ca să fiți de sprijin țării, cu înțelepciunea și cumpătarea voastră.

În timp ce boierii cei mari, socotiți fiind de ei înșiși ca părinți ai țării, țineau sfat mare în Divan, pe coastele de miazăzi ale munților Căpățânii, la apus de peștera Polovragi și sfânta mănăstire Polovragi, într-o poiană largă, zisă a lui Pavel de către sătenii din așezările ascunse pe sub păduri, o turmă de mioare păștea liniștită iarba verde, smălțuită cu flori de toate culorile. Să tot fi fost ca la o sută de oi, cu două-trei capre cu tălăngi legate la gât în mijlocul lor și cu o haită de câini ciobănești ce alergau în jurul turmei, ținând-o la un loc. La marginea poienii, sub umbra codrului, doi flăcăi bine legați ședeau, unul întins în iarbă, iar celălalt sprijinit de trunchiul unui brad bătrân și gros. Cânta din fluier, încetișor, atât cât să nu acopere zgomotele pe care vântul ce adia dinspre stâncăriile Naratului le purta, semn de liniște și pace. Deși erau departe de satul lor, cei doi frați, Neagu mezinul și Simion cel mijlociu dintre feciorii lui Toader Papură, ciobanul, stăteau cu urechile ciulite la orice zgomot ce era străin celor obișnuite, ale pădurii și muntelui. Că nu erau vremuri de pace și tihnă. Necredincioșii flămânzi călcau hotarele și căutau pe cărări de munte pășunile de unde le era lesne să fure turmele de oi și miei, ucigând fără milă și robind pe cei ce nu aveau putere să se apere singuri.

Mai întâi Ursu, apoi Lie, câinii cei mari, conducătorii turmei, se opriră din alergat și, ridicând boturile spre înalturi amușinară depărtările. Apoi, lătrând scurt, se repeziră spre partea opusă a Poienii lui Pavel, cea despărțită de un răriș de brazi de lina coborâre a muntelui spre apele Lotrișorului. De acolo venea primejdia.

-Neagule, saltă din iarbă și mână oile iute, că vin... Simion nu mai continuă cu sfatul că Neagu țâșnise spre bâta ce o avea sub brad și ieșea în întâmpinarea celor două ajutoare mai înțelepte decât oamenii slabi de înger, Ursu și Lie, câinii care făceau mai toată treaba cu mânatul turmei și adunatul oilor răzlețite.

-Frate, îi de rău, ăștia-s nohai, călări... Nu-i de zăbavă! Simion alergă, la rându-i, câțiva pași pe pantă-n jos să ațină calea câtorva mioare proaste care, în loc să fugă după turmă o luaseră

către marginea pădurii. Le mână, plesnindu-le spinările acoperite cu blană bogată și țistuind într-un anume fel din buze, semnal de primejdie care speria, totdeauna, animalele, făcându-le să alerge în goană.

Învățați să asculte de stăpâni la ceas de primejdie, cei doi câini înțelepți se întoarseră, lătrând scurt spre turmă, apoi mânară oile în sus, spre țarcul ce se deschidea între două pietre înalte, ca de trei staturi de om. Deschiderea avea o poartă făcută din bârne cioplite la capete și îmbucate cu meșteșug. Poarta grea putea să alunece ușor, pe pantă în jos, spre dosul stâncilor și nu în fața lor. Oile, învățate la mers după cum le mânau câinii porniră alergând spre adăpost. Simion și Neagu erau în urma turmei, întorcând capetele din când în când spre dreapta poienii, de unde putea să apară primejdia.

-Ursu! Lie!... Pe laturi, feciori! Pe laturi, nu lăsați oile-n jos! Locul îngust dintre cele două stânci care flancau intrarea în țarc făcuse să crească îmbulzeala. Mai mult de jumătate din turmă scăpase înăuntru, dar acum se forma un dop primejdios de animale ce începuseră să behăie speriate, din ce în ce mai tare. Lie se repezi spre stânga turmei, lătrând spre cele câteva oi mărginașe care se rupeau din grămadă, cătând scăpare pe pantă în jos. Simion fluieră ascuțit, semnale mai lungi, cunoscute de ceilalți câini care se împărțiră pe lângă cei doi conducători și ținură turma strâns, la gura țarcului. Ușor, fără să se sperie, cei doi ciobani tineri și ajutoarele de nădejde, câinii, pe care-i învățaseră cum să se poarte, la bine și la rău, au apucat să bage oile după stânci.

-Neagule, suie pe creastă și sună din corn, a primejdie! Să știe cine-or fi prin păduri, că-s tâlharii la pradă!

Tocmai mânau cu ciomegele oile cele întârziate când, de sub brazi, se ițiră capetele acoperite cu căciulile țuguiate, atât de bine cunoscute, ale tătarilor. Călăreau pe caii lor mărunți, dar atât de iuți că nu aveau pereche pe aceste plaiuri. Cum văzură prada scăpându-le, nohaii chiuiră prelung și se avântară, în goană mare, pe dealul care nu era cine știe cât de abrupt. Din goană, traseră câteva săgeți spre ciobanii care împingeau poarta cea grea, zăvorând-o. Ceata de nohai nu era mare, în frunte erau doar patru călăreți care își îndemnau caii la atac. Săgețile lor căzură aproape de ciobani, dar nu-i atinseră. Însă primejdia era mare. De sub

pădure apărură și ceilalți nohai, toată ceata avea vreo zece, poate doisprezece călăreți. Se adunară în mijlocul poienii, rotind caii într-un cerc nu prea larg. Se sfătuiau cum să facă să ajungă la prada cea grasă. Intrarea la țarcul turmei, apărată ca la un zid de cetate, îi zgândărise pe păgâni. Câțiva se întoarseră spre pădure și nu după mult timp se întoarseră cu crengi tăiate, acoperite la un capăt cu rășină de copac, din abundență. Aprinseră aceste torțe și se repeziră spre zidul apărător. Suiți pe coama celor două stânci de apărare a țarcului, Simion și Neagu traseră săgeți, unul după altul, spre atacatori. Dar nu făcură prea multă pagubă, săgețile lor erau doar simple ramuri de alun, fără vârf de fier. Acest lucru îi încurajă pe tătari. Cei din frunte ajunseră, nevătămați, la poarta din bârne și aruncară torțele peste stânci, în țarc. Neagu sări și adună torțele, le stinse în trunchiul de brad scobit, în care se vărsa, neîntrerupt, izvorul cu apă curată pentru adăpatul oilor. Apoi urcă scara în vârful stâncii pe care șezuse până atunci și le arătă, nohailor, torțele stinse, șiroind de apă și nămol. Acum atacatorii schimbară planul. Unii se întoarseră sub pădure, de unde reveniră cu crengi uscate și buturugi, putregaiuri. Le îngrămădiră sub poartă și dădură foc. Acum fură nevoiți să facă mai multe asalturi spre poarta din bârne, pentru că apărătorii aruncau cu bolovani. Aveau ceva provizii acolo, pe vârful stâncilor. Curând focul se înteți, ciobanii erau în primejdie. Câteva ciuturi cu apă aruncate peste pălălăi potoliră flăcările, dar îndesiră fumul. În spatele acestei perdele de fum, poarta fu trasă într-o parte și cei doi ciobani, cu furcile împrăștiară grămada de crengi care încă mai fumegau. Când fumul se mai subție, nohaii văzură că munca lor fusese în zadar. Însă ciobanii nu au apucat să tragă poarta la loc. Atunci ceata de necredincioși porni atacul. Goniră vijelie spre deschiderea dintre stânci și când fură aproape, la doar trei sau patru lungimi de cai, dinspre țarc se porni avalanșă de pietre. Ciobanii se pregătiseră să-și apere avutul și, știind că nu pot păzi pășunatul cu prea mulți bărbați, că satul era mai mult din muieri, bătrâni și prunci decât din bărbați, făcuseră ceva ce știau, din strămoși, că pot face pe măsura lor, cu puține puteri, dar cu multă șiretenie. Făcuseră această capcană de pietre, adunate într-o grămadă ce lesne putea porni la vale, dacă tăiai cu securea zăvorul din funii care le ținea în loc. Cai și călăreți fură măturați de puhoi.

Când zarva acelei avalanșe de bolovani se domoli, ologi, cu spinările pălite, cu capete sparte, rupți și rușinați, tătarii se retraseră. S-au adunat sub poala pădurii, apoi au coborât pe unde veniseră, spre valea Lotrului. Aici nu era rost de câștig!

Peste stâncăria Naratului soarele cobora spre apus. În țarc, cei doi ciobani mulgeau oile, la fel ca în fiecare seară. A mai trecut o zi, au mai scăpat dintr-o primejdie... Când toată firea se liniști, peste munte se ridică o lună albă, rotundă ca o tipsie, luminând aproape ca ziua. Dinspre țarcul bine adăpostit se auzi o cântare blândă de fluier și murmurul unui glas ce părea că spune o rugăciune de mulțumire, către Cerul înstelat, din adâncul căruia cobora paza lor bună...

Capitolul 10

Cântecul tunurilor

Poruncile de la Înalta Poartă veniseră în grabă, toată luna lui Florar. Marele vizir cerea zaherea, care de povară și cai. Ioan Vodă răspundea, invariabil, că țara îi golită de provizii, că turmele au fost mânate la munte de frica nohailor care intră la pradă, mai tot timpul. Dar nimic nu dezvăluia care ar fi planul de război al marelui vizir. La Giurgiu începură să treacă Dunărea câteva formațiuni de luptă din trupe disciplinate. Manevrele acestor detașamente au dezvăluit că Sultanul adună oștirile de peste tot pentru a da bătălia cea mare sub zidurile Belgradului sârbesc, către care se îndreaptă armatele ducelui de Savoia.

La 15 iunie 1717 trupele austriece ajung sub zidurile Belgradului. Încep operațiunile de împresurare a puternicei cetăți care era, de data asta, bine pregătită pentru un lung asediu. Știrea ajunge la cortul Sultanului, află și marele vizir că austriecii s-au așezat temeinic pe săpat șanțuri, transportul tunurilor celor mari, a butoaielor cu praf de pușcă. Dar oaste prea multă n-are de unde aduna Majestatea Sa. Vistieria este goală iar floarea tinerimii s-a dus, spre alte zări mai bune, unde nu-i loc de supărare și de întristare.

Garnizoanele din cetățile de pe Dunăre trimit trupe și armament, tunuri și muniții. Toate pașalele și urdiile tătare pornesc spre ținutul Banatului prin Țara Românească. Până la jumătatea lunii iunie au putut fi secerate câteva lanuri cu grâu și orz, iar restul recoltei a fost făcută una cu pământul sub copitele cailor. Turcii n-au ținut cont de poruncile marelui vizir de a proteja Cara Iflakul. Nici nu s-au grăbit prea tare să treacă dincolo de Cazane. Ținuturile Valahiei erau foarte ispititoare, livezile gemeau de rodul care începea să dea în pârg. Multe sate au căzut sub tăișul sabiei, fiind jefuite, incendiate iar mujicii au fost prinși și mânați la târgurile de sclavi.

După sfânta slujbă de prăznuire a Sfinților Împărați Constantin și Elena, Vodă adună boierii din Divan și pe cei cu slujbe mari, apropiați lui. Vodă le citește boierilor o carte secretă trimisă de

Cancelaria marelui vizir în care se dezvăluie planul de război al Sultanului. Boierii rămân uimiți când află că acest plan de război a fost dezvăluit tuturor pașalelor și seraschierilor, beilor de neam ghiaur care erau supuși Marelui Osman. Oricine putea să dezvăluie austriecilor acest plan, care era cât se poate de simplu. Bătălia se va da la Belgrad, turcii vor aștepta ca trupele austriece să înceapă asediul, apoi va veni oștirea cea mare, de 120.000 oameni, pe două coloane și îi va face lui Savoia ceea ce le-a făcut el turcilor la Petrovaradin și la Timișoara. Și vara toată oștile au urmat întocmai acest plan. Numai că turcii nu se grăbeau de loc să-l prindă pe ducele de Savoia în clește și să-l zdrobească pentru totdeauna. Parcă le-ar fi fost lene, parcă le-ar fi fost teamă.

- După acel plan al Consiliului de Război Otoman, trupele cele mai importante trebuiau să se adune la Belgrad, iar de acolo să pornească atacul asupra Imperiului Austriac, după cum vor hotărî Sultanul și vizirii, spune Vodă la sfat, în Divanul țării, două săptămâni mai târziu. Iscoadele noastre ne-au înștiințat că s-au pus sub porunca Marelui Vizir, în graba mare, aga ienicerilor și generalii artileriei, ai spahiilor și cu hanul tătarilor din Crimeea. Până acum s-au adunat la Iram, peste drum de Noua Palancă, pe câmpul dintre râurile Careșiul și Nera aproape de Dunăre, beglerbegul Rumeliei cu toată oastea de sub comanda sa, cu pașa Albaniei, cu 30 de companii de ieniceri și mulți artileriști pentru care vor fi aduse foarte multe tunuri, din tot imperiul otoman, iar cavaleria îi compusă din șase mii de spahii și zece mii de tătari sub comanda celui mai mare fiu al hanului tătar. La un semn, aceștia vor porni către Belgrad. Altă armată mare și aceasta, a năvălit în Croația. Acolo se află, sub comanda lui Numan Pașa, fiul lui Kiuperli Pașa, alți trei pași cu trupele lor, 15 compănii de ieniceri, 10 compănii de artilerie și zece mii de tătari. Încă nu s-a pornit tăvălugul spre Transilvania, ca de aici să fie atacată Ungaria. Trupele acestea vor sta sub comanda seraschierului Reghib, Pașa Mesopotamiei. Alte trupe, sub comanda lui Colceag Pașa, al Hotinului, vor ataca Ungaria prin nord. Ei sunt adunați la Hotin, cu turcii din garnizoanele de la miazănoapte, ca la 30.000 oaste, cu 10.000 de tătari și oastea Moldovei, de sub comanda lui Mihai Vodă Racoviță. Așteaptă porunca de a porni peste Obcini către cetatea Bistriței pe care trebuie să o cucerească, să nu le șadă ca un

spin în coaste. Apoi trebuie să ocupe Ungaria și să o aducă înapoi, sub ascultare.

Vodă tăcu, trăgându-și sufletul. Enumerând mulțimea armatelor mobilizate de Sultan și de marele vizir, Vodă își dădu seama că Imperiului Austriac nu-i mai surâde norocul ca altă dată, în urmă cu puțini ani.

Ducele de Savoia și-a greșit socotelile, s-a grăbit ca un îngâmfat. El a mizat pe un atac rapid asupra Belgradului, care îi va deschide porțile doar în câteva zile. Dar s-a înșelat amarnic!

În timp ce Sultanul își aduna armatele, Vodă Ioan primi câteva ordine ce se băturâ cap în cap. Unele porunci îi cereau provizii pentru oști, altele îl îndemnau să adune oastea de țară și să fie gata la chemarea marelui vizir. Apoi primi ordin precis să-l urmeze pe seraschierul oștilor de la Dunăre, pe Reghib Pașa.

Ultima săptămână a lunii Cireșar aduse căldură mare. De la o zi la alta spicul de grâu se făcea mai mare, în câmpie secerișul era în toi, pe toate tarlalele.

-Doamne, Dumnezeul nostru, Tată Ceresc, ai milă și te îndură de pruncii noștri și nu ne lăsa goi și flămânzi, că pierim sub povara atâtor nevoi. Oprește, Doamne, urdiile de lăcuste dincolo de hotarele țării, ridică în fața lor ploi cu ruperi de nori, umple râurile cu puhoaie și mătură-i, Doamne, pe acești vrăjmași în adâncul Gheenei.

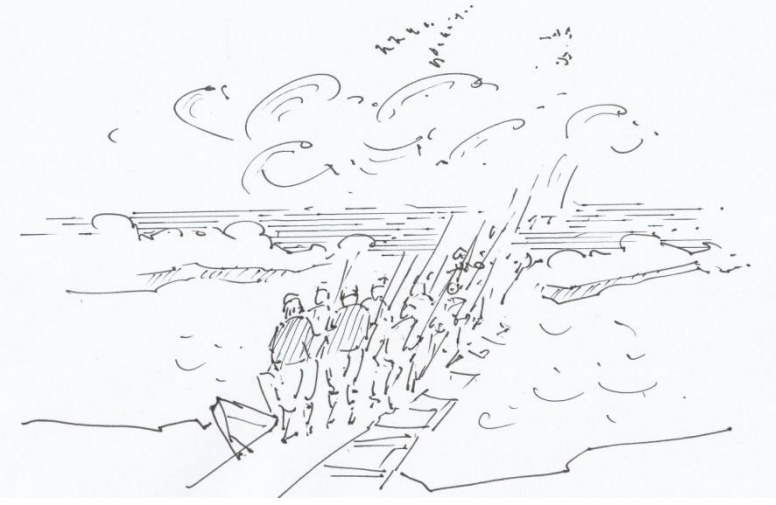

Vodă se ruga la un loc cu preoții și călugării, cu târgoveții ce se trăgeau sub bolțile răcoroase ale catedralei Mitropoliei la orele amiezii. Și Domnul avu milă și îndurare de poporul ce-I stătuse înainte, rugându-se fierbinte de izbăvire. La sfârșitul primei săptămâni din luna Cuptor seraschierul Reghib trecu Dunărea, părăsind tabăra de la Rusciuc. Olăcarii aduseră vestea că bărci, plute, caice pline cu trupe, cu tunuri și cai, se bulucesc să ajungă pe malul românesc, la Giurgiu. Pașa Reghib stătu cu privirile crunte asupra fiecărui grup de oameni, neiertând nici o greșeală. Pe 7 iulie 1717 oștirea sa, alcătuită din 10.000 de turci la care s-a alăturat oastea lui Bercseny, unul din generalii prințului Rakoczy, alcătuită din câteva sute de săbii, se afla, gata de marș pe malul frământat de copite de cai și cizme ostășești.N-au zăbovit prea mult, oștirea s-a înșirat pe drumul spre Turnu Măgurele, pe unde era locul cel mai bun de trecut Oltul. Era 12 iulie ziua când Pașa Reghib anunță, prin olăcari, că a pornit spre Cerneți, locul de adunare pentru a trece pe clisura Dunării spre Caransebeș, în Banatul Ardelenesc. Trecerea turcilor în aceste cinci zile prin Țara Românească a lăsat ceva urme, adică ruine de mănăstiri și case boierești, un număr oarecare de robi și ceva câmpuri călcate în picioare. Dar pagubele nu sunt cele greu de suportat. Vodă le acceptă. El stătea la București și afla aceste vești din rapoarte militare.

Plecarea spre teatrul de război a seraschierului Reghib s-a făcut cu neascultare de porunci militare. Reghib Pașa ar fi trebuit să pornească la drum cu tătarii hanului, în total 15.000 de oameni foarte greu de ținut în mâini. Pașa nu a avut răbdare să-i aștepte, știind că alăturându-și o masă atât de mare de oameni neînvățați cu ordinea și ascultarea ar însemna să își încetinească propriul marș pentru a rezolva numeroase probleme pe care acești oameni ai stepelor i le dau lui. Așa că i-a lăsat pe tătari în plata Domnului și în grija voievodului. Iar grija aceluia a fost să nu-i lase nici pe turci și nici pe tătari să urce spre munții de la miazănoapte, să treacă peste creste și să descalece în Transilvania. Căci asta ar fi însemnat mult mai multe pierderi pentru țară, dar și pierderea brumei de încredere pe care austriecii i-o mai acordau, începând cu generalii Tige și Steinville, continuând cu membrii Consiliului de Război până la alteța sa prințul de Savoia.

- Măria Ta, nohaii ne-au lăsat fără pâine. Toate lanurile care nu au apucat să fie secerate, în graba mare, au fost stricate de acești ticăloși fără pereche. Noi, boierii care le-am stat în cale cu averile noastre am rămas săraci precum mujicii trăitori în bordeie. Floarea mănăstirilor noastre din Oltenia a fost jefuită și arsă, preoți, monahi și monahii au fost omorâți și batjocoriți. Au lovit cu fierul și focul mănăstirile de la Tismana, Segarcea, Brâncoveni, Cozia, Țânțăreni, Jitianul, Hurezul... Cine nu a scăpat cu fuga n-a mai avut scăpare la viață.

- Plânge inima în mine, Mărită Doamnă, pentru toți cei care au căzut cu pierderi de vieți și de averi pământești în aceste câteva luni de încercări groaznice. Dar mă plâng și pe mine, mai abitir, de cât sunt de mic și de neputincios, de cât de mică este credința mea și cât de slabe au fost rugăciunile mele la Domnul. Credința musulmanului în Dumnezeu este mult mai puternică, așa am văzut de când îl slujesc pe acest Mamona. Și i-am întrebat pe prietenii mei musulmani, cum se împacă ardoarea cu care îl slujesc pe Alah, după litera Coranului, cu cruzimea cu care îi distrug pe ghiaurii care nu sunt de aceeași religie cu ei. Au nu cumva Alah al lor nu le spune în cartea lor sfântă, că Dumnezeu înseamnă iubire, dragoste de adevăr și de aproapele? Și mi-a spus că nu, Coranul nu-i învață așa ceva. Este foarte greu, Mărită Doamnă, să te lupți cu asemenea oameni!

-Inimile noastre sunt la fel de însângerate, Măria Ta! Nici nu știu de unde mai avem vlagă să trăim de pe o zi pe alta, după cât obol de sânge și de lacrimi dăm, tot poporul acesta, de la cei de jos și până la Scaunul Domnesc. Dar, Doamne, turcii au trecut năvalnic, apoi tătarii mai domol, dar lăsând doar praful, scrumul și jalea în urmă. Tot acest sacrificiu nu poate fi pus în balanță, în fața Majestății Sale Imperiale și a slujitorilor lui, ducele de Savoia, Consiliul de Război, generalii Transilvaniei? Nu-i un preț destul de mare pentru a ne da Oltenia înapoi? Trimite, Doamne, carte cu pomelnicul jertfei noastre și cere-le să-și tragă cătanele acasă, de la Râmnic și toate cotloanele de dincolo de Olt, pe unde s-au ascuns de frica necredincioșilor.

-Drept grăit-ai, Mărită Doamnă. Voi trimite om de încredere cu această socoteală. Ba, voi mai pune pe cântar și cererea ca boierii ce stau la adăpost, la Brașov și în toată Transilvania, să

plătească cele 10 pungi puse la socoteală pe seama lor. Că așa este drept. Țara a plătit și pentru ei, nu numai cu galbeni ci cu sânge, ruine, jale și lacrimi.

-Trimite-mă, Măria Ta pe mine, îndrăzni să facă un pas înainte marele logofăt Iordache Crețulescu, ginerele Doamnei Marica, în casa căreia a avut loc acest sfat. Am eu a le spune, de la obraz, unor cantacuzini cu inimi ticăloșite de necinste și vânzări de țară, câteva vorbe de mângâiere și să le urez să nu-și rupă dinții în câștigul ce-l capătă din jertfa noastră.

- Bine, mă învoiesc, logofete. Să scriem, dară, carte către Majestatea Sa, rugându-l pe generalul de Steinville să mijlocească trimiterea cererii noastre la înalta curte de la Viena. Dar să nu ne arătăm cumva că cerșim acest hatâr! Nu, să prezentăm jertfa ca parte din datorie, că putem să zicem că pustiirea Țării Românești este prețul plătit pentru ocrotirea hotarelor Transilvaniei și prin aceasta a Imperiului Habsburgic. Să le arătăm în scris și să le spui și în vorbe, logofete Iorgu, că noi am făcut totul ca să-i abatem pe turci de la gândul lor de a intra cu oaste în Transilvania, de a distruge căile de aprovizionare ale armatei ducelui de Savoia. Să facă bine și să ia aminte!

Vodă se mai lumină la chip după ce reuși să dea sens diplomatic plății făcute de țară, cu jertfă amară. Boierul Crețulescu a plecat la Brașov, luând calea Teleajenului, drumul cel mai sigur în această vară cu multă foială de oștiri în această parte de lume. Ajuns acolo, trimite știre lui Steinville că se află la Brașov și că are să-i plătească, generalului, câteva pungi cu galbeni din datoria rămasă din acea sută de pungi înscrisă în Convenția de la 8 februarie anul curent. Mesagerul Țării Românești a fost ținut în fața porților închise ale Transilvaniei câteva zile peste măsura unui răspuns diplomatic corect, semn de multă neobrăzare și infatuare. De unde i-a venit Excelenței sale o asemenea atitudine? se întrebă logofătul Iordache Crețulescu. Dar se lămuri pe deplin că acela își arogase sieși această izbândă de a ține oștirile dușmane departe de hotarul transilvan. Că numai iscusința sa de a-l ține la respect pe Administratorul Ioan Mavrocordat și de a-l face silitor în împlinirea datoriei înscrisă în Convenție. Jucând între degete câțiva galbeni strălucitori, cu zimții netociți, logofătul obținu o copie a scrisorii generalului de Steinville adresată Consiliului de

Război, prin care acela cerea sfat în privința scrisorii voievodului valah adresată Majestății Sale. În câteva zile fu chemat la fața guvernatorului și primi acest răspuns:

-Boierule logofăt, Consiliul de Război a luat act de primirea celor 5 pungi cu galbeni ca fiind o plată întârziată din cele 46 de pungi ce au rămas încă înscrise ca datorie. Boierii valahi aflați la Brașov și aici, la Sibiu, au respins cu toată supărarea pretenția acestui Ioan Mavrocordat ce se ține pe sine voievod al Țării Românești, uitând că Majestatea Sa l-a îngăduit doar ca Administrator temporar al acestui ținut. Că ei, boierii cei mai mari ai țării plătesc obol greu, fiind ținuți în bejenie de atâta amar de timp. Cât despre cererea nerușinată de a ne trage înapoi trupele de la Râmnic, Consiliul de Război declară că ceea ce a fost obținut în luptă nu se dă înapoi. Că noi, Imperiul, am cheltuit din tezaurul gubernial transilvan o avere, curățind Oltul de stânci și făcându-l navigabil. La fel, cheltuieli mari facem amenajând așa cum se cuvine vechiul drum roman al lui Traian.

Ajuns înapoi la București, logofătul Iordache Crețulescu îi prezentă voievodului răspunsul guvernatorului și două copii, una a scrisorii lui Steinville către Consiliul de Război și cealaltă răspunsul Consiliului la cererea lui Ioan Vodă către Majestatea Sa.

-Măria Ta, acest general este un om cu două fețe, zise logofătul la urmă. Tare mult s-a bucurat la vederea galbenilor. Cu un ochi râdea și cu celălalt plângea. Bucuria de bani a fost scurtă, că iute s-a întors cu mânie către mine, tunând și fulgerând pentru aceste întârzieri mari în plățile legate prin Convenție. Degeaba am căutat a-i spune că greutățile noastre s-au înmulțit de când Sultanul se pregătește de război iar Chezariceasca Împărăție a întors spatele la toate cererile noastre. S-a fudulit tare, generalul, cu drumul de piatră de-a lungul Oltului și cu apa acestui râu pe care se poate merge cu plutele mari și cu bărci pentru poveri. Am făcut drumul de întoarcere acasă pe această vale a Oltului. Fainâ treabă, Măria Ta! Laudă se cuvine acelui căpitan, Friederic Schwantz pe numele lui, care a făcut această lucrare la fel de măreață ca aceia a strămoșului nostru Traian, împăratul Romei.

Marele vizir adunase oștirea cea mare la Adrianopol. Sultanul avea și el o oștire numeroasă la Sofia. Dar nici unul nici altul nu s-au adunat la un loc să facă un plan comun de luptă. Cu chiu, cu

vai, mergând ca melcul, turcii le cad în spate austriecilor, sapă șanț adânc și lat spre linia de arieirgardă a nemților. După câteva zile de stat în clește, trupele lui Savoia cunosc foametea. Apoi se arată și semnele bolilor. Cătanele au cerut ducelui să ordone atacul, ei s-au jurat că vor face minuni de vitejie, că mai degrabă mor de sabie decât de foame.

Și atacul s-a dat în zorii zilei de 15 august. Se lăsase o ceață groasă, astfel că mai buna orientare a comandanților austrieci a permis păstrarea direcției de atac. Bătălia a durat multe ceasuri, dar la miezul zilei cercul exterior de trupe otomane a cedat. Panica s-a instaurat și măreața oaste de sub stindardul verde al Profetului s-a risipit, în derută. Ienicerii au fost singurii care au ținut linia, timp de 5 ore. Dacă ar fi fost sprijiniți de spahii, măcar cu o șarjă de cavalerie, soarta austriecilor ar fi fost pecetluită. Dar spahii, care își aveau tabăra mai departe de corturile infanteriei, ca la trei sferturi de oră, au fugit de cum s-a auzit zarva bătăliei.[19]

Linia de asediu asupra cetății Belgradului s-a menținut. Ducele era informat de starea de spirit a asediaților. Moralul soldaților, dar și al populației din cetate, era la pământ. Cu o zi mai înainte de atacul de despresurare, depozitul de muniții al cetății a luat foc. Barăcile cu praful de pușcă și toate cele necesare trupelor se aflau în partea de jos a cetății, într-o zonă de periferie care intrase sub bombardamentul puternic al artileriei austriece. Explozia depozitului de praf de pușcă a fost atât de puternică încât tot pământul cale de câteva leghe s-a zgâlțâit ca la cutremur.

Garnizoana Belgradului capitulează în ziua de 18 august. În această bătălie de răsunet, turcii au pierdut 20.000 de soldați, printre care s-au aflat aga ienicerilor și comandantul flotei turcești de pe Dunăre. Lagărul otoman le-a căzut plocon, cu tot ce era înăuntru și încă 140 de tunuri. Pierderile austriecilor s-au ridicat la 8.000 de oameni.[20]

Oastea otomană risipită începe să se adune, treptat. Ioan Vodă primește informații directe de la un capigi bașa care a sosit la București a doua zi după Sfânta Maria Mică (Nașterea Maicii Domnului, la 8 septembrie). Acesta a adus porunci strașnice, cu

[19] Conform Alexandru Vasilescu, teza de doctorat „Oltenia sub austriaci”, pagina 80.
[20] Ibidem, pagina 80

amenințări mari dacă nu vor fi împlinite întocmai. Divanul fu adunat îndată, ca toți boierii să asculte porunca Sultanului.

-Poruncă de la Luminatul nostru Padișah, să-l țină Alah în viață, și de la Marele Vizir Halil Pașa, începu divan-efendi[21] să citească cartea adusă de capigi bașa, acel slujbaș otoman ce sta într-o latură a spătăriei, înconjurat de 12 ieniceri. *„Beiule Mavrocordat, să trimiți de îndată 500 de pungi cu bani la Serai, iar la Dunăre să trimiți toată recolta țării tale de grâu și de fân. Altfel să nu faci, că îți voi lua zilele și voi trece țara ta prin sabia pedepsei mele."* Un cor de văicăreli izbucni în spătărie, boierii divaniți își smulgeau hainele de pe ei, părul din cap și strigau către turcii aflați în încăpere „Aman! Aman!".

-De unde să scoatem noi atâta amar de bani, efendi, de unde? Că nu ne-a păsuit Sultanul un an, ca să refacem țara, a uitat? Iar zaherea de unde să dăm? Că au trecut prădătorii tătari peste țară și au distrus recoltele, au ars satele și au robit mujicii! Vai de noi și de copiii noștri!

Vodă se răsuci în scaunul domnesc spre Ramsi Hadid, capigi bașa, nepot al lui Halil Pașa marele vizir, pe care Ioan îl cunoștea din vremurile când era doar slujbaș la Cancelaria Nișanciului (echivalentul Ministerului de Externe din țările europene – n.a.). Acesta fusese trimis special de marele vizir pentru a-l scoate din pericolele la care era expus, acum când se aștepta să fie mazilit de către Sultan, după pierderea Belgradului și dezastrul armatei.

-Ramsi, scoate-i pe ieniceri și lasă-ne singuri, să ne sfătuim. Mergi la conacul ce ți-am pregătit ca să te odihnești și te voi chema eu, mai încolo, ca să-ți dau socoteală de toată cererea măritului vizir, unchiul tău.

Capigi bașa doar dădu din cap, apoi pocnind din degete făcu semn ienicerilor să părăsească spătăria, el însuși se ridică din scaunul de onoare pe care stătuse până atunci, la dreapta voievodului și cu o treaptă mai jos.

-Boieri dumneavoastră, zise Vodă Ioan când rămaseră singuri, nu trebuie să ne speriem prea tare de această carte venită de la Marele Vizir. Soarta lui este pecetluită, în mod sigur va primi năframa de mazil și poată că își va pierde și capul pentru dezastrul

[21] divan-efendi = slujbaș turc, vorbitor de limbă română, impus de Înalta Poartă ca supraveghetor al acțiunilor domnitorului și a boierilor divaniți.

în care a adus uriașa armată, de 200.000 de ostași ai Imperiului Otoman. Îl vom trimite pe capigi bașa înapoi la unchiul său, Halil Pașa, cu ceva galbeni de cheltuială imediată, dar mai înainte o să-i cer să ne păsuiască o săptămână de zile ca să adunăm, chipurile, ceva din uriașa sumă cerută.

Boierii se liniștiră pe dată și trecură de la disperare la mare bucurie, necontenind a striga Aman! Aman!, dar de data aceasta de laudă pentru norocul de a avea un domnitor așa de bun. Pe înserat, Ioan Vodă însoțit de Pană Negoiescu, fratele Doamnei Marica, plecă spre Cotroceni, la casele puse la dispoziție trimisului Înaltei Porți. După temeneli și îmbrățișări, cei trei înalți demnitari se așezară comod pe sofale așteptând ca slugile de la Curtea Domnească să așeze tipsiile din aramă bătută și celelalte vase din porțelan sau lut, pline cu mâncăruri aburinde, plăcut mirositoare. Mâncară cu pofta oamenilor care nu apucă, ziua toată, să șadă în tihnă la un prânz, din pricina multor treburi ce nu sufereau amânare.

-Spune Ramsi, cum a fost războiul? Cum s-a întâmplat acest dezastru? zise Vodă, lăsându-se pe un cot între pernele ce-i fuseseră așezate în spate.

-Beyule Ioan, nu-mi vine să-mi aduc aminte, că aman ce tare m-am speriat! Când ienicerii noștri au început să se retragă, era aproape de ora prânzului, am apucat să încalec un cal și să ies din tabără, spre Sofia. Dar m-am întors, cum puteam să-l abandonez pe unchiul meu, care m-a ținut ca pe propriul său fiu? Ienicerii veneau din ce în ce mai speriați. Unii își aruncau armele, alții platoșele doar să fie mai ușori, să poată fugi mai repede. Apoi l-am văzut pe marele vizir, venea înconjurat de garda lui. Când m-a văzut, că începusem să fac semne disperate ca să fiu băgat în seamă, unchiul a dat poruncă să fiu adus lângă el. Apoi, dincolo de șanțul de apărare al taberei, am fost urcat pe un cal și am galopat multe ore, până am ajuns la Niș cetate. Acolo ne-am oprit, acolo unchiul a dat poruncă să fie opriți toți oștenii turci, să fie întrebați din ce unitate militară fac parte. Să fie pregătite corturi, iar însemnele fiecărei companii militare să fie cusute ca o boltă deasupra tăieturii ușei. Toți dezertorii să-și declare unitatea militară din care fac parte. După două zile noua tabără s-a așezat, oamenii s-au liniștit. Dar Pașa nu avea nimic. Toată rezerva de

alimente a rămas acolo, în tabăra părăsită în grabă și ocupată de dușman. Ultimii sosiți la Niș au adus și niște vești grozave: au văzut cătanele care jefuiau tabăra noastră și le-a venit să râdă. Mulți nu se mai puteau ține pe picioare, mergeau împleticindu-se. Erau obosiți și slăbiți de efortul făcut. Lupta durase șase ore, timp lung pentru o bătaie cu săbii, piep la piept. Cătanele s-au luptat cu disperare deoarece erau la capătul puterilor, flămânziseră deja două zile! Așa că Pașa Halil ar fi putut întoarce înfrângerea în victorie dacă ar fi avut trupe odihnite și disciplinate. Dar în tabăra de la Niș câțiva ieniceri puneau de răscoală, grupuri de soldați ridicau pumnii la cer și strigau că-l vor da jos pe Ahmet de la domnie. Acum trebuie să mă credeți că cererea marelui vizir este cât se poate de urgentă. Cu galbenii îi va cumpăra pe căpeteniile ienicerilor și va închide gura nemulțumiților. Iar zahereaua este cea mai importantă. Pastramă și pâine pentru oameni, furaje pentru cai.

Vodă era îngrijorat, pentru sine dar și pentru țară. Oștile flămânde, fără căpetenii care să-i țină în frâu vor începe jaful, țara va lua foc în scurt timp. Halil Pașa trebuia ajutat, ca să-i pună sub ascultare pe ai lui. Dacă el nu-i putea pune sub comandă, altă variantă ar fi fost să ceară ajutor grabnic de la austrieci, de la generalul Steinville. Acum Țara Românească putea fi luată în stăpânire fără a se da nici o bătălie. Garnizoanele din toate cetățile turcești de pe malul bulgăresc, dar și de pe cel valah al Dunării, erau împuținate, că fuseseră luate cele mai multe trupe la oastea cea mare. Nici muniții nu mai aveau, ca să se apere de invadatorii austrieci.

-Măria Ta, cred că asta ar fi, acum, calea de urmat., zise Pană Negoiescu Să-l ducem cu vorba pe Halil Pașa și să trimitem iute după ajutoare, peste munți, la Sibiu.

Dar n-a fost nevoie să ia nici una din cele două variante discutate. A doua zi a sosit vestea că Halil Pașa a fost mazilit, că și-a schimbat veștmintele încă înainte să-l caute imbrohorul cu firmanul de la Sultan și s-a făcut nevăzut, în noapte. Nimeni nu știa unde să-l caute. Iar noul mare vizir, Ahmed Pașa nu știa nimic de solia trimisă de Halil la București.

Capitolul 11

Pace

La mijlocul lui septembrie războiul s-a încheiat. Ca după orice mare incendiu, au mai pâlpâit, o vreme, cuiburi de foc, din loc în loc. Oastea austriacă a mai luptat doar atât cât să asigure teritoriul cucerit, din toate părțile. Fugind din Belgrad în debandadă, oastea turcă sfărâmată a luat cu ea garnizoanele din târgurile cele mai apropiate, Semendria, Râmul și Sabațul, așa cum avalanșa pornită din vârful muntelui mătură totul în cale. Prințul de Savoia a lăsat trupe de ocupație în aceste așezări, le-a dat căpitani viteji, arme și muniții destule și provizii. Apoi a dat poruncă generalului Mercy să cucerească Mehadia și Orșova, să le curețe de turci și tătari și să pună pe fugă până și ultimul picior de musulman din Banat. Acum Dunărea, de la izvoarele sale până la intrarea în Cazane a devenit un fluviu austriac. Iar colții de stânci din albia fluviului, la Porțile de Fier îi opreau pe turci să încerce să mai pornească campanii de cucerire în Europa creștină.

Foamea a pus stăpânire pe taberele rămășițelor din marea oaste a Sultanului Ahmed al treilea. În jurul cetății Vidinului, la scurtă vreme după ce războiul a încetat, s-a format o tabără de corturi ce găzduia o lume pestriță, de osmanlâi din toate armele. În mijlocul acestei tabere, pe un loc lăsat viran, se produceau tot felul de spectacole, care mai de care mai bărbătești. Unii başbuzuci organizau trânte turcești, confruntări între perechi de luptători mușchiuloși, de aceeași talie de cele mai multe ori, goi de la brâu în sus, unși din belșug cu untdelemn. Se făceau pariuri, se câștigau bani, se pierdeau bani. În mulțimea de gură cască ce se aduna să urmărească aceste spectacole se iscau adeseori certuri, bătăi care se lăsau cu vărsare de sânge. Când scandalurile luau proporții, din cetatea ce le oferise acest adăpost ieșea o trupă de oșteni în frunte cu un ofițer care avea ordin să stingă scandalul. Foloseau latul iataganelor, împărțeau lovituri dure fără milă și fără alegere. Zdrențăroșii fugeau din calea acestora, găsind scăpare pe malul Dunării. Acolo își găseau de lucru, pescuind cu undițe improvizate

și erau fericiți când prindeau pești mai mari sau mai mici, după cum le era norocul, pentru hrana cea de toată ziua.

Însă adevărata scăpare a acestor cete de flămânzi era peste Dunăre, în satele și târgurile Olteniei. Cele mai apropiate de malul fluvului erau pustii, cu casele arse. Ele fuseseră stricate încă din vară, când armata seraschierului Reghib pornise către cetatea Belgradului, la chemarea marelui vizir. Hrana cea bună și chiverniseala se aflau mai la miazănoapte, spre munți, acolo unde țăranii își găsiseră refugiul în peșteri și râpi adânci, lăsând gospodăriile nepăzite și țarinile de izbeliște. Vremea călduroasă și uscată ținea parte acestor năvălitori, ei se afundau în păduri, fără frica întâlnirii cu oști de pedepsire din partea valahilor ori a cătanelor nemțești.

În ziua cu pricina, să tot fi fost aproape de amiază, o astfel de trupă de flămânzi, vreo sută de oameni, urcau spre munții ce se vedeau aproape, urmând malul Oltețului. Experiența lor de jefuitori îi mâna spre adâncuri de codri. Cercetau malurile de ape în căutare de urme de cirezi de vite și turme de oi, mânate la adăpat de sătenii care le aveau în grijă, unica lor avere și sursă de existență pentru supraviețuirea în timpul celor cinci sau șase luni grele, de iarnă. Au găsit o urmă la mică distanță de intrarea în cheile râului care curgea liniștit, după ce scăpase din strânsoarea munților de piatră. Urma era destul de lată și adâncă, semn că turma respectivă de oi călcase pe acest traseu de mai multe ori. Era un noroc mare căci nu se zăreau decât urme de picioare goale, de om sărac. Nici urme de cai, nici de încălțări grele, de oștean care să fi umblat la pradă înaintea lor. Dacă aveau noroc, găseau hrană din belșug și poate că se mai pricopseau și cu niscai robi, buni de vândut la târgurile de sclavi. O ceată de câțiva ieniceri, vreo cinci sau șase la număr, se răzlețiseră de grosul trupei, luând-o înainte, în cercetare. Neagu îi zări de departe. Zgomotul trupei ce venea din urmă se auzea până la el, ca zgomotul unui roi de albine ce-și găsise scorbura unde să-și facă așezare.

Neagu nu stătu să-i vadă venind pe cei mulți. Se lăsă să alunece, din creangă în creangă, din stejarul cel gros în care-și făcuse turn de observație. O luă la fugă, îngrijorat că urmăritorii erau atât de aproape. Dacă turma de oi era răzlețită, la păscut, ar fi avut puține șanse să scape de jefuitori. Dar dacă erau pe aproape

de gura peșterii, poate că ar fi scăpat în adâncuri. În fuga lui, Neagu se opri de câteva ori, scoțând croncănituri meșteșugite, de cioară. Aceste croncănituri erau folosite ca semnale de primejdie. Atunci bărbații satului aveau să știe, fiecare, ce are de făcut. Unii se vor ocupa de oi, alții de taurii cei mari. Alții se vor urca pe munte, la stăvilarele de pietre și trunchiuri de copaci.

Ajunse curând la gura peșterii. Ultimele oi erau mânate înăuntru de cei câțiva flăcăiandri care aveau răspunderea cu păscutul turmei satului. Neagu cercetă desișurile de alun de pe fața stâncii de deasupra deschiderii peșterii. Zări ceva foială, semn că bărbații cei mai în putere, conduși de tată-su, Toader și frate-su, Simion, își ocupau locurile. Neagu le porunci băieților să mai întârzie cu mânatul oilor, așteptând să ajungă acolo cercetașii nohai, să vadă prada și să li se facă poftă de ea. El însuși intră în peșteră și se apropie de o stâncă, în dosul căreia își pusese arcul și cele douăzeci de săgeți cu vârf de fier, pe care le agonisise în ultimii ani, umblând cu războiul... Turcii, șase la număr, încurajați de vederea copilandrilor care mânau oile, zbierând tare la ele, cu disperare, zoriră să pună mâna pe pradă. La distanța potrivită, cel mai grăbit primi o săgeată în piept, încremeni locului, apoi căzu într-o rână, mort. Imediat zbură altă săgeată. De astă dată era doar un băț de alun, fără fier în vârf. În loc de fier țăranii meșteriseră vârfuri din esență tare, de gorun, înmuiat în fiertură de mătrăgună. După câteva minute de săgetări, din ceata de cercetași rămase un singur turc. Acela o luă la fugă, în întâmpinarea grosului trupei, să le atragă atenția că prada este acolo, dar are apărători. Oștirea de prădalnici sosi curând, la marginea luminișului dincolo de care se afla peștera, o gaură înaltă deschisă în stânca muntelui, năpădită de arbuști și brazi tineri. Turcii împinseră în față câțiva ieniceri, cu scuturi rotunde din lemn, învelite în piei groase de bivol, prinse cu ținte de aramă. Pas cu pas, zidul de scuturi se apropie de intrarea în peșteră. Odată aflați sub streașina stâncii, văzând că nu sunt întâmpinați cu săgeți din întunericul galeriei, turcii se relaxară. Făcură semne că nu există primejdie și își îndemnară ortacii să se apropie, dar să taie torțe din pădure. Când toate pregătirile fură gata, turcii începură să înainteze în adâncul peșterii. În frunte se afla un zid de scuturi care ocupa lățimea galeriei, înaintând însă greoi din cauza pietrelor, mai mari sau mai mici ce acopereau

podeaua. Ajunseră într-o sală largă, cu boltă înaltă. Lumina făcliilor și fumul de rășină de brad stârniră colonia de lilieci care atârnau pe boltă. Pe dată se stârni gălăgie multă: țiuit și fâlfâit de aripi al acestor șoareci zburători, speriați, la fel și strigătele oamenilor luați pe nepregătite de un asemenea atac scârbos. Treptat gălăgia se stinse, dar din străfundurile peșterii răzbătu un fel de murmur ce creștea în intensitate. Era ceva amenințător în acel sunet gros, care venea din piatră, din toate părțile. Turcii descoperiră în mijlocul sălii un bolovan mare, parcă era cioplit un tron din stâncă neagră, lucioasă. Zgomotul se întărea dinspre acel tron și în jocul de lumină născut din fâlfâitul făcliilor, turcii superstițioși strigau „Alah, Alah, ocrotește-ne!”, pe limba lor. Cu cât sunetul sinistru creștea în intensitate, cu atât și spaima hoardei ticăloase se mărea. Apoi, dintr-o galerie laterală se auzi un tropot îndepărtat. Zeci de copite alergau pe pietre, iar zgomotul acelui monstru cu nenumărate picioare părea că-l întruchipează pe demonul muntelui, furios și dezlănțuit împotriva celor ce-i stricaseră somnul de secole. Panica începu să muște din vitejii islamului. Cei din față dădură îndărăt. Un pas mai întâi, apoi alți câțiva, apoi se întoarseră cu fața spre gura peșterii, care se vedea ca o lumină slabă, în depărtare. Și goana începu. Cu țipete de om, apoi cu mugete de fiară, peste tropăitul de copite. Cireada de bivoli negri, mânat de săteni în goană nebună, călca totul în picioare. Cei care au căzut, împiedicându-se, nu s-au mai ridicat în veci. Cei care s-au lipit de pereți, încercând să se dea la o parte din calea torentului viu fură striviți de stâncă. Din peșteră se revărsară primii fugari. De pe stâncă fură întâmpinați cu bolovani și săgeți. Trupuri căzură răpuse, alții și alții se adăugară formând, în câteva clipe o stavilă de trupuri, zbătându-se. Atunci se porni avalanșa de bolovani. Funiile fură tăiate, gardurile din trunchiuri subțiri de lemn se răsturnară, slobozind stivele de pietre adunate de tot satul, în zilele de pregătire a apărării. Bivolii cu greu își făcură drum spre ieșire, apoi începură să pască liniștit iarba grasă din poiană.

Oamenii satului au trudit trei zile să sape morminte și să îngroape morții, ca să nu se pornească vreo molimă ucigătoare. Tot satul, cu preotul în frunte, făcură slujbă de iertare pentru păcatul morții, dar în predica sa bătrânul stareț al mănăstirii din apropiere aminti faptul că cei pedepsiți fuseseră poporul necre-

dincios de a cărui năvălire pomeneau din totdeauna în rugăciuni, la sfânta liturghie, ca Domnul Dumnezeu să-i ferească pe credincioșii creștini de furia acestora. În predica pe care a spus-o îndată după citirea Evangheliei, starețul i-a îndemnat pe credincioși să-l aleagă pârcălab al obștii pe Toader Papură, cel care împreună cu fiii săi a pus la cale apărarea satului și ocrotirea refugiului pe care Domnul Dumnezeu l-a tocmit din veac, în munte, aproape de așezarea lor, ca pe un dar ceresc. Și oamenii așa au făcut, mulțumind lui Hristos Ocrotitorul că, iată, nimeni dintre credincioși n-a murit, ci doar vrăjmașii s-au dus să dea socoteală pentru răutățile lor.

Nu multe așezări din Oltenia s-au putut bucura, în acea toamnă a anului 1717, de ocrotirea Cerului și destoinicia unor bărbați vrednici. Turcii și tătarii au pustiit cea mai mare parte a Olteniei care nu a avut nici o apărare căci oastea nemțească de ocupație, condusă de locotenent-colonelul Dettine fusese trimisă în nord, pentru apărarea cetății Bistrița împotriva oștirii de moldoveni, tătari și turci care năvălise cu ordin de la Înalta Poartă de a-l înscăuna pe Gheorghe Rakoczy al doilea ca rege al Ungariei și să-i alunge pe austrieci. Iar oștile de strânsură ale lui Barbu Brăiloiu și Staico Bengescu, fiind mult prea slab înarmate și cu instrucție militară puțină au luptat cât au avut dușmani puțini, numai tătari fără arme de foc, dar au dat bir cu fugiții, retrăgându-se în creierii munților atunci când a venit grosul năvălitorilor. Puținătatea trupelor austriece în aceste teritorii proaspăt ocupate au încurajat pe turci să iasă, cu curaj, la pradă. Ei au atacat de mai multe ori Oltenia, astfel că generalul Steinville a apelat la prințul Eugeniu de Savoia să retragă trupele de sub comanda lui Dettine din nordul Transilvaniei și să revină în Oltenia pentru a pune capăt incursiunilor turco-tătare. Dezastrul era mai mare ca oricând. Craiova și târgul Brâncoveni, mănăstirile Tismana, Hurez, Jitianul, Segarcea, Strehaia, Brâncoveni și Cozia au fost arse, mii de țărani au căzut în robie, iar cirezile de vite și turmele de oi au fost mânate peste Dunăre.

Vodă Ioan a aflat despre acest dezastru de la boierii locului, care strigau după ajutor în toate părțile. Vodă îi scrie generalului Steinville despre necazurile populației obidite din Oltenia, chiar îi reproșează că a lăsat ținutul de izbeliște. Fără a o spune direct, Ioan Mavrocordat folosește termeni diplomatici pentru a soma

autoritatea crăiască ori să părăsească definitiv cele cinci județe pe care le declarase luate în custodie, ori să se îngrijească să protejeze populația. Dettine sosește în ținut, coborând pasul Vulcan, în noiembrie și imediat pune garnizoane la Craiova și la Brâncoveni. Simțindu-se amenințați, turcii se retrag la Vidin, iar tătarii trec Oltul și pradă în Țara Românească.

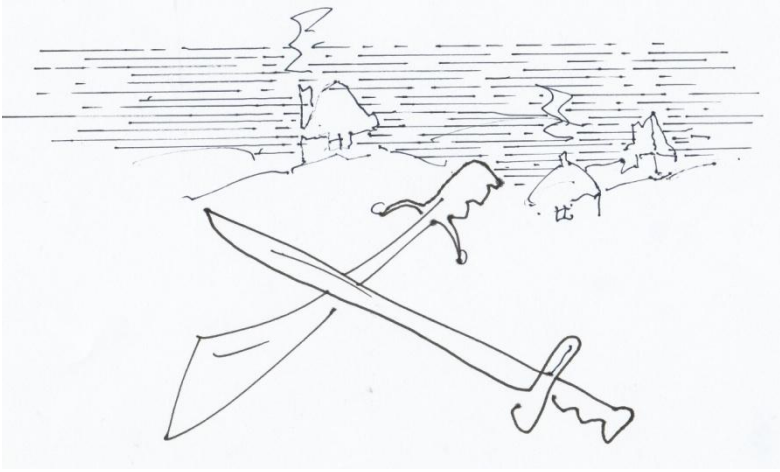

- Pașă Iusuf, zice Ioan Vodă venind la cvartirul micii oștiri, de 500 de spahii și achingii, de la Cotroceni, care fusese așezată acolo încă din vară pentru a păzi Bucureștiul de incursiunile cătanelor austriece, ca nu cumva aceștia să-l răpească pe voievod, cum au făcut cu frate-su. Tătarii încalcă porunca Luminatului Padișah și pradă toate bucatele pe care noi, supușii, trebuie să le trimitem la Țarigrad ca haraci. Trebuie să le ieșim în cale, rogu-te, și să-i cuminți, ca să scăpăm țara de această belea. Sau trebuie să-i trimit carte, singur, Padișahului, cerându-i...

- Beiule Ioan, destul! Crezi că mă pot pune, singur, cu această puțină oaste pe care mi-a dat-o marele vizir, împotriva unor nohai flămânzi și încrezuți? Le ieșim în cale, dacă așa vrei, dar trebuie să vii, Măria Ta, cu cel puțin o mie de ostași îmbrăcați cu zale de fier și coifuri pe măsură.

Au întâlnit grosul urdiei de nohai la Cornățel. N-au scăpat ieftin din tocmeala cu fiul mijlociu al hanului, dar până la urmă au reușit să-i scoată din țară pe un drum scurt și pustiu. Iar robii pe

care-i aveau cu ei, în hoardă, i-au slobozit pe toți, ca la o mie și șapte sute de suflete amărâte, rupte și bătute. Ioan Vodă a trebuit să-i fluture pe sub nas acelui sultan de tătari nu doar o poruncă mai veche dată de marele vizir Halil Pașa ca tătarii din Crâm și cei din Bugeac să lase Țara Românească în pace, nestricând-o, ci l-a amenințat că va face plângere la Înalta Poartă pentru nesupunere la porunci de la mai marele lor, musulman. La puțină vreme după ce s-a întors în București, Ioan Vodă fu chemat de urgență la Istanbul.

- Să fi făcut plângere împotriva mea acel fiu de han tătar? se întrebă Vodă, stând la sfat cu boierii cei mari, în Divanul țării.

- Măria Ta trebuie să te aperi, să-ți iei ca scut sărăcia țării, fu sfatul boierilor. Pune în față cartea de slobozire de haraci pe un an de zile pe care a dat-o, țării, Padișahul. Și mai adu-i aminte Sultanului, câte plângeri n-ai trimis peste vară, pentru pustiirile făcute de oștile turcești și cele tătărești, trecând prin Țara Românească spre cetatea Belgradului. Că aceste călcări de țară lasă fără ajutor de zaherea marea armată a Padișahului, să se știe. Apără-te, Doamne, singur, că noi ne vom ruga Mântuitorului să te ocrotească și să ocrotească această țărișoară a noastră.

- Măria Ta, avem știre de la oamenii noștri din Șcheii Brașovului că boierii valahi adăpostiți acolo se tot adună și sfătuiesc zile la rând că în ce fel să facă: să pornească o solie spre Niș ori la Semlin în Serbia, la corturile Prințului Eugeniu de Savoia, care să îi pună acestuia în mână o petiție cu dorințele lor, ori numai să-i trimită o scrisoare pe care să i-o dea doi sau trei dintre boieri care sunt cunoscți la Consiliul Aulic și la cel de Război. Eu însumi, Măria Ta, am aflat pe alte căi precum că principele Gheorghe Cantacuzino se pregătește să pornească la drum, spre Viena la Împăratul ori la Semlin, dincolo de râul Sava, la cartierul general al oștirii habsburgice. Se sumețește cantacuzinul că atâția duci și prinți s-au legat cu juruinți că îl vor sprijini să ia cârma Țării Românești de îndată ce turcul se va arăta nevonic să se opună Evropei. Iar boierii pribegi se bucură, ridică pumnii și aruncă amenințări împotriva noastră, a celor ce am rămas să apărăm Patria, așa sărăcită și bolnavă cum este ea, acum.

- De unde le știi, toate acestea, boierule Rosetti? Cine-i gazda ta acolo, în Imperiu? întrebară mai mulți boieri divaniți.

- Am mulți prieteni în Șcheii Brașovului și chiar hangiii la care obișnuiesc să se adune neamurile noastre înstrăinate, răspunse ginerele Doamnei Marica. Acolo, la acele hanuri se adună boierii valahi și trăncănesc vrute și nevrute. Doar la anumite hanuri care au încăperi mari și mai dosnice, ferite de ochii prostimii, acolo fac mari adunări și hotărârsc ce fel să facă.

În preziua plecării sale la Istanbul, Vodă Ioan se afla în casele Doamnei Marica, loc de refugiu, de sfat înțelept și de alinare a poverii suferințelor fără de număr care veneau mereu peste neamul acesta de care ei, Mavrocordații, se legaseră cu fire nevăzute, dar trainice.

- Acum, Măria Ta, începe o mare întrecere între boierimea valahă, împărțită în nenorocire în două tabere dușmane. Acum banul, galbenii vor vorbi pe de o parte, iar pe de alta, înțelepciunea. Care pe care?! Galbenii sunt pentru lacomi și corupți, iară înțelepciunea-i pentru urechi și ochi care pot deslușI ce va să fie mâine, ori chiar mai încolo. Doamna Marica, o mamă cu inima plină de răni adânci, rămânea înțeleapta lor.

- Da, Mărită Doamnă și mamă înțeleaptă și neprețuită a noastră. Banii mei sunt puțini și de unde îi scot de acolo curge sânge și lacrimi. Nu-mi rămâne decât calea înțeleptului, o cale grea, plină de spini, uși închise și doar puține minți luminate. Mai multe capete, ale noastre toate ale celor de față, trebuie să deslușească ce fel de căi sunt de urmat și ce fel de vorbe sunt de folosit.

- Îngăduie, Măria Ta, să spun și eu câteva vorbe, poate că nu toate vor fi din cele mai folositoare, dar împreună, așa cum bine ai spus domnia ta, le vom plivi de buruieni, zise marele logofăt Șerban Greceanu. Iaca, eu gândesc că acu este vremea păcii. Oștile toate sunt obosite, flămânde și rupte, rănite și greu de oblojit. Oastea Sultanului nu mai are vlagă și nici curaj. Și nu are nici ghinărari vrednici. De-o pildă, când marele vizir mânca bătaie la Belgrad, Reghib seraschierul avea o oaste de 40.000 de oameni, cu arme și muniții destule, cu provizii de hrană îndeajuns, gata să intervină în bătălie. Pe partea cealaltă a câmpului de bătălie de la Belgrad, o oaste la fel de mare și având de toate adăsta în Croația, sub comanda lui Numan Pașa, fiul lui Kiuperli. Cu 80.000 oștire odihnită Sultanul ar fi putut să-l facă praf și pulbere pe Savoia învingătorul, un Savoia care era obosit după 6 ore de luptă

disperată, nefiind în stare să-i urmărească pe turcii înfrânți și puși pe fugă. Sultanul n-a avut cap luminat. Cei mai de jos, comandanții mai mărunți, adică cei care acum ridică glasul și cer mazilirea Sultanului nevolnic, aceștia au văzut cât de mare este neputința Înaltei Porți. Imperiul Otoman este fără vlagă. Mai mult ca oricând, Imperiul are nevoie de un lung răgaz, timp de odihnă și de vindecare. Iar acest timp poate fi cel al tratativelor de pace. O cale înțeleaptă ar fi cea a păcii, Măria Ta. Ca unul înfrânt, Sultanul ar primi să facă pace, dar să o ceară învingătorul, nu el.

Marele logofăt Șerban Greceanu tăcu. Gândul lui era bun, calea păcii era cea pe care trebuie să pornească Vodă Ioan, ca bun cunoscător al tainelor diplomatichiei și, totdeodată, bun cunoscător de oameni de vază, ambasadori ai puterilor evropene care se amestecă în ciorba altora, cătând să rupă și ei, o ciosvârtă. Dar nu putea veni el, Vodă Ioan, la fața Luminatului Padișah cu această propunere, adică să fie el pus în fruntea delegației de negociere, așa cum a fost tată-su, Exaporitul.

- Bun sfat, logofete, zise Vodă. Voi scrie pe dată prietenilor mei, ambasadorilor Olandei și Engliterei să-l îndemne pe Ahmet Pașa, noul mare vizir, să mă trimită pe mine la prințul de Savoia ca să încep îndemnurile la pace. Și altă cale cu înțelepciune, mai vedem pe undeva?

- Da, Măria Ta, zise Pană Negoiescu, fratele Doamnei Marica. Boierii brașoveni se îndeamnă să scrie carte prințului de Savoia, în care să-i aducă aminte de făgăduiala Majestății Sale, Împăratul Carolus al VI-lea, făcută soliei condusă de episcopul Râmnicului la Viena, în zilele Sfinților Împărați Constantin și Elena. La fel, revin cu propunerea ca țara să fie dezrobită de turci, să fie trimise oști ca să bată cetățile turcești de la Dunăre și să pună garnizoane nemțești la Brăila, Giurgiu și la Turnu. La vremea asta însă, Savoia nu poate rupe nici două mii de cătane, dar-mi-te douăzeci de mii. Știind aceste lucruri, Măria Ta, putem să punem în talerul dreptății vorbe mai înțelepte, care să încline judecata către noi.

- La ce te gândești, boierule? Spune până la capăt, rogu-te!

- Păi, Măria Ta noi, boierii divaniți care suntem de drept sfatul țării, noi nu putem trimite carte prințului de Savoia în care să-i pomenim toate cele pe care le-ai făcut Măria Ta pentru a

scăpa țara de oastea turcească și de cea a tătarilor? Cum ai refuzat să dai Sultanului haraciul și zahereaua cerute pentru pregătirile de război, cum ți-ai ținut făgăduiala, în tot acest timp, de a nu-i ajuta pe turci, așa cum a stat scris în Convenția pe care ai semnat-o și a fost aprobată de însuși Împăratul? Câți galbeni ai dat trimișilor Prințului de Savoia ca despăgubiri de război, acum, fără știrea Înaltei Porți? Cincizeci de mii de florini? Cine a dat mai mult ca noi? Nu te-ai vrednicit să trimiți, la timp, planurile de bătălii ale Consiliului de Război otoman? S-a adeverit că aceste planuri nu au fost mincinoase? Oare n-ar fi drept să țină seama, Înălțimea Sa Prințul, că Măria Ta încă porți la brâu călimările și penele de Mare Dragoman al Înaltei Porți? N-ar fi mai bună prietenia cu Măria Ta, n-ar aduce mai mult câștig Casei de Austria acolo unde se vor așeza părțile la negocierile de pace? El singur, prințul, ar putea pune pe cântar, de o parte faptele tale, Măria Ta, cele pe care le-om înșira într-o scrisoare a boierilor divaniți, iar pe cealaltă parte a cântarului să pună pretențiile boierilor brașoveni și a lui Gheorghe Cantacuzino, care n-au pus umărul și pungile spre ajutorul Austriei.

- Foarte bine a grăit domnia sa vel spătarul, zise și Iordache Crețulescu. Aș zice și eu, de n-o fi cu bănat, ar trebui să dai, Măria Ta, acum, măcar câteva pungi cu galbeni din datoria ce a mai rămas din cele 100 de pungi, înscrisă în Convenție. Ca să-l îmbunezi pe generalul Steinville. Că vorba lui are mare trecere la generalul locotenet al armatei chezaro-crăiești.

Lucrurile s-au așezat pe rând, așa cum le gândise acel sfat al înțelepților din iatacul Doamnei Marica. Citind cele două cărți a boierilor dintr-o parte și alta a puterii, ducele de Savoia cumpăni și dădu dreptate, în cele din urmă, lui Ioan Mavrocordat. Strădania acestuia de a-și păzi țara fusese remarcabilă.

Boierii refugiați își pierd răbdarea, văzând că nu primesc nici un răspuns încurajator de la austrieci. Prințul Gheorghe Cantacuzino este cel care îi îndeamnă pe toți să nu lase lucrurile în voia soartei. Pe de altă parte, generalul Steinville devine la rândul lui, din ce în ce mai iritat de obrăznicia cantacuzinului care, fără nici un ainsweiss de liberă trecere pleacă să-l întâlnească pe Prinț acolo unde se afla acela, adică lângă oastea aflată la odihnă. Cu deplină curtoazie el reușește să-l îndepărteze pe prințul Gheorghe

Cantacuzino, promițând că Țara Românească va fi în atenția Curții de la Viena.

- Măria Ta, zic că boierii fugari au ieșit pleoștiți din jocul lor mincinos făcut la Sibiu, la Semlin și la Viena. Prințul Eugeniu de Savoia s-a exprimat, după cum zice însuși secretarul său privat, că mai degrabă îi este drag de cum a reușit acel fanariot să păstreze țara și de propunerile de pace pe care le face, decât de nerușinarea de care dau dovadă boierii din jurul lui Gheorghe Cantacuzino.

Boierii din jurul lui Ioan Vodă câștigaseră prin credință și isteține. Dovadă este răspunsul pe care de Savoia îl transmite lui Ioan Vodă, anume că generalul Steinville va primi instrucțiunile potrivite de îndată ce voievodul valah va fi confirmat ca plenipotențiar al Înaltei Porți. Scuzându-se, deoarece i se reproșa prezența valahului, nechemat, la cortul ducelui, generalul îl caracterizează pe prințul Cantacuzino ca „un om fără rațiune, fără capacitate și insuportabil". Încurajat de balanța care se înclina în favoarea lui, Ioan Mavrocordat intervine din nou la generalul Steinville cu cererea de retragere a trupelor din Oltenia. Răspunsul austriacului este categoric, el spune că dreptul de posesiune prin cucerire nu i se poate retrage. Că nu-l lasă să plece oltenii înșiși, adunați în oștirea țării sub comanda lui Barbu Brăiloiu serdar care nu se poate lupta, singur, cu năvălitorii.

La sfârșit de septembrie și început de octombrie 1717 începu jocul diplomatic în jurul consensului pornirii tratativelor de pace. Cei care erau pentru încheierea păcii câștigară, așa că Ioan Mavrocordat este chemat la Adrianopol, în primele zile din noiembrie, pentru a fi numit al treilea plenipotențiar. Ioan pleacă spre Adrianopol la 16 noiembrie, însă cât durează călătoria sa, la Înalta Poartă partida războinicilor câștigă, noul mare vizir este pornit împotriva tuturor partizanilor păcii, dar nu se poate opune clericilor musulmani în frunte cu marele muftiu, toți fiind partizanii păcii. Ioan Vodă primește ordin să se întoarcă acasă, la București și să aștepte acolo noi porunci. Ioan nu se supune, el avea de rezolvat două mari probleme: prelungirea firmanului de domnie și scoaterea austriecilor din Oltenia. Amână întoarcerea în țară, pretextând că vrea să participe la niște rugăciuni, la Patriarhia Ecumenică.

„Preafericite Părinte Hrisant, păcătosul de mine m-am depărtat peste măsură de Dumnezeu și tare greu îmi vine să deschid inimii mele o cale spre izbăvire. Rogu-te, Preafericite, a mă primi sub epitrahilul Preafericirii Tale pentru a găsi ușurare, pace și împăcare de la Bunul Dumnezeu. Țara mea, poate cel mai mare sprijinitor al monahicești lor așezăminte de la Muntele Athos și de la Sfântul Mormânt, trece de câțiva ani prin cele mai grele încercări, la fel ca cele pe care Mântuitorul nostru, dulcele Iisus, le-a dus împreună cu crucea sa pe drumul Golgotei. Grijile zilei m-au secătuit de puteri și cele lumești, pornite de vrăjmași împotriva mea și a Valahiei, au legat mintea mea și inima de acest glod din care ne-a plămădit Dumnezeu și care mă trage înapoi. Iar de suflet nu m-am îngrijit. Simt cum zilele mi se scurg fără nici un câștig, toată zbaterea mea este în zadar și nu pot să țin legământul pe care l-am juruit în fața sfintelor icoane, de a-i ocroti pe oropsiții țării mele. Sunt ca un pământ însetoșat, cum acela strigă după ploaie la fel și eu strig după alinare. Primește-mă, Preafericite, cât mai grabnic!"

Hrisant Notara, Patriarhul Ierusalimului, sosise la Constantinopol la începutul postului nașterii Pruncului Sfânt. De când sosise, rareori fusese văzut în orice alt loc decât în marea catedrală, stând în genunchi, scufundat în adânci rugăciuni în fața icoanelor făcătoare de minuni. Preafericitul se purta ca și cum cineva, nu se știe cine, de pe pământ ori din Ceruri, i-ar fi dat aprig și greu canon de rugăciuni, iar el, vlădica neamurilor de creștini ortodocși din lume se străduia să ducă la capăt bun această sarcină de mare însemnătate. Dar pe Ioan Mavrocordat l-a primit la sânul său. De îndată ce primi scrisoarea voievodului, pe dată trimise curier cu un petec de hârtie pe care scrisese doar un cuvânt: „Vino!

Întâlnirea tânărului Mavrocordat cu mentorul religios al casei sale a avut loc spre seară, când slujba vecerniei încă nu începuse. Patriarhul l-a invitat să îngenuncheze sub icoana Maicii Domnului și să participe la rugăciuni, în tăcere, căutând să se curețe de gândurile cele lumești pentru a fi limpede în fața Mântuitorului, ca învățăcelul cel silitor la examenul vieții lui. Gestul acesta a fost binefăcător pentru împovăratul voievod.

„Cine sunt eu, Stăpâne? De ce mi-ai pus pe umeri sumedenie de poveri și de ce ai lăsat să se așeze în jurul meu mulțime de vrăjmași? Au crezi că sunt ca Iov, la fel de puternic în credință? Vezi-mă, Doamne, cât sunt de mic și slab în credință, vezi cât sunt de nevrednic pentru misia pe care mi-ai încredințat-o! Și dacă Tu, Doamne, ai avut atâta încredere în mine când m-ai ales pentru această treabă, fă să mă întăresc în puteri, fă ca faptele mele să se vadă de la o zi la alta și fă ca potrivnicii mei să se plece în fața voii Tale, Doamne, nu în fața mea, păcătosul."

Cele două ceasuri cât stătu la rugăciune trecură ca o clipită. Mintea lui s-a legat, cu fire nevăzute, de pragul ceresc unde îngerii l-au curățat de toată întinăciunea lumii acesteia, înainte de a îndrăzni să înceapă ruga sa adâncă. L-a trezit la realitate atingerea mâinii Patriarhului pe creștetul său, într-o blândă binecuvântare. Doar mâna aceasta a reușit să-l ridice din genunchi și să-l pornească spre chilia sărăcăcioasă a călugărului care nu voia să fie altfel decât frații lui din pustia Iordanului, acolo unde fusese ales să fie vlădică și păstor de pelerini ce veneau din lumea largă să bea apă de la Izvorul Vieții.

- Domnul Milei mi-a trimis un înger, într-una din nopțile din urmă, cu o poruncă. *„Scoală Hrisant, iute, și umblă după oaia ta ce stă să se piardă în pustie. Nu-l scăpa pe acela, că Diavolul se nevoiește acum, cu mare trudă, să-l piardă pe el. Că de nu-l vei salva, nici ție nu-ți va fi spre bine!"* Numele tău, fiule, era scris cu foc în inima mea. Minunate sunt căile Domnului, minunată este vrerea Sa, căci iată, ne-a fost să ne întâlnim și să sfătuim spre folosul credinței. **Mila și milostenia înving persecuția**. Ține minte acest mare adevăr, înscrie-l cu litere de foc în inima ta și astfel stai legat de Dumnezeu. Că de vei uita să-i miluiești pe cei asupra cărora ți s-a dat să cârmuiești, uitat vei fi de tot binele. Țara ta a trecut prin multe greutăți. Relele curg asupra voastră șuvoi, nu pentru că Domnul v-ar fi uitat. Doar pentru că Diavolul vrea să vă piardă, doar de aceea trimis-a asupra voastră toate aceste necazuri. Iar voi, țara, de sus de la boierii cei mari și până jos, la talpa țării, nu vreți să vă luptați cu oștile demonilor. Așteptați cu mâna întinsă ajutorul de la Dumnezeu, așteptați să se reverse din icoane minuni fără număr care să vă aducă dezlegarea de blestemul necurat. Nimic nu faci, pentru că ai uitat de milă și de milostenie. Ai uitat

că Dumnezeu îți dă, dar nu-ți pune în traistă. Du-te, fiule, și culege ce ai semănat!

- Un cutremur adânc m-a lovit, Preafericite, în acest ceas de rugăciune petrecut în biserică. Singur sunt pricina necazurilor mele, uitarea datoriilor și slăbirea credinței mă apasă ca munții de piatră. Ce trebuie să fac, Preafericite Părinte? Încotro să mă întorc? Turcul stoarce de vlagă țara, boierii se dușmănesc între ei nemaisăturându-se în lăcomia lor. Vând țara mai ieftin decât a fost prețul pierzaniei[22]. Creștinii ceștilalți, închinătorii crucii de fier catolice sunt mai răi decât necredincioșii musulmani. Nimic nu dau, nimic nu se leagă decât promisiuni și veșnicul „Dă-mi! Dă-mi!" M-aș da deoparte, Slăvite, că poverile de pe umerii mei sunt mai grele decât pot duce. Dar cui să-i dau toate acestea să le facă pentru țară? Cine ar fi vrednic? M-am zbătut cât de mult am putut ca să țin pământul țării laolaltă. Dar neamțul a rupt din trupul țării pământul cel mai scump, Oltenia, leagănul creștinătății noastre. Cozia, Tismana, Râmnic nu mai sunt sfinte mănăstiri, neamțul le-a făcut cetăți de apărare, turcul le arde și le dărâmă. Acolo unde aveam scăpare la Dumnezeu, în aceste mănăstiri scumpe pentru valahi, acolo stăpânește Mamona, că el este cel care se închină semilunii și este prietenul celui ce se închină crucii de fier. Spune, Preafericite Părinte, a venit sfârșitul nostru? Anticristul îi prezent printre noi! Dar Iisus, Mântuitorul, Dreptul Judecător, el când va veni?

- Nu huli, voievodule! Vrerea lui Dumnezeu este peste noi! Pune înapoi în inima ta, mila și milostenia. Curățește-ți sufletul, fă-l la fel de curat cum a fost ca atunci când scos ai fost din cristelniță, la sfântul tău botez. Crede în Dumnezeu și vei găsi cărarea.

- Mărite, am sperat că voi fi pus de Sultan să lucrez pentru pace. Potrivnicii păcii iar s-au ridicat, parcă-s mai puternici acum. Marele vizir mă trimite acasă, să aștept acolo hotărârea Sultanului, de îmi va da firman de domnie din nou ori mă va pierde. Mă trimite acasă pentru ca să vin înapoi cu sacii plini cu galbeni, să dau peșcheșuri la toți corbii ca să mă numească voievod peste Țara Românească pentru încă trei ani. De unde să scot atâta bănet? Nu

[22] Prețul pierzaniei = aluzie la cei 30 de arginți cu care a fost plătit Iuda Iscarioteanul pentru a-l trăda pe Iisus.

mă rabdă inima să lovesc țara cu birnicii! Aman, aman, de sufletul meu!

- Întoarce-te acasă, voievodule! Adună sfatul țării și deschide-ți inima în fața lor, așa cum ai făcut-o în fața mea. Cine-i valah cu adevărat îți va arăta milă, va fi de partea ta. Cere acestora să împartă necazul cu tine. Fă asta mai întâi, apoi pune bir nou peste toată suflarea, de la mic la cel mai înalt boier, nu după cât declară acela că poate da ci după cât îl cunoști, tu singur și oamenii pe care i-ai trimis în țară să-ți fie de ajutor, ispravnici, arnăuți, poterași, birnici și alți slujbași. Și nu-i ierta pe cei care, în ticăloșia lăcomiei, îi asupresc pe nevoiași, furându-le bruma de averi.

Vodă rămase în Istanbul până în zi de Sfântul Vasile cel Mare. Țnu postul Crăciunului cu strășnicie, se rugă în catedrala patriarhiei ceasuri lungi, dar multe ceasuri din zi se ocupa de cele lumești, căutând să-și rezolve necazurile de bani. Interesul lui principal era pacea, începerea negocierilor de pace în care el, Ioan Mavrocordat să fie numit plenipotențiar al Înaltei Porți. Numai astfel ar fi putut lupta pentru cedarea înapoi a Olteniei. Până atunci trebuia să facă ceva pentru a scoate cătanele imperiale din întăriturile pe care le ocupau, în dreapta și în stânga Oltului. Atrase de partea lui pe Colyer, ambasadorul Olandei și pe cel al Angliei. Știindu-l periculos pentru cauza cantacuzinului, boierii pribegi pornesc sumedenie de jalbe împotriva lui, ca să-i strice numele și să slăbească încrederea vizirilor în el, ca negociator de pace. În acest răstimp se apropia momentul când marele vizir îl va chema la ordin să-i dea înapoi titlul de bei al Cara Iflacului, ori să-l mazilească. Pentru asta avea nevoie de mulți bani ca să ungă rotițele care dădeau rapoarte de vrednicie ale candidatului față de Înalta Poartă, ori ba. El trimisese mai din timpuriu carte la București, către Divan, să se pună bir 16 groși de fiecare om și 10 groși de fiecare vită, suma fiindu-i necesară ca să șteargă de tot pârile nedrepte dar să plătească toate peșcheșurile pentru numire ca bei cu două tuiuri pentru alți trei ani. A reușit aceste plăți cu câteva zile mai înainte ca anul 1717 să se gate, așa că bunul său prieten olandez, Colyer, trimite știre omologului său de la Viena, Hammel Brunynx, că Vodă Ioan Mavrocordat este reconfirmat de Înalta Poartă și propune Consiliului Aulic de Război ca țara sa să fie eliberată in integrum, pentru aceasta va semna o nouă

convenție, cu o obligație de plată ca un haraci către Casa de Austria și, în plus, că va sprijini interesele Austriei la tratativele de pace, în calitate de plenipotențiar.

Mersul legănat al calului îl ajuta pe Vodă să se lase furat de gânduriGândurile lui Vodă se întorceau neliniștite spre multele treburi lăsate fără capăt acolo, la Istanbul, la Viena și la Sibiu. Se răsuci în șa și făcu semn prietenului său, vel paharnicul Nicolae Roseti, să-și apropie calul de al său.

- Spune, vel paharnice, când se vor hotărî vizirii Sultanului să-și lase iataganele în teci și să înceapă să vorbească despre pace? Te întreb căci ai fost alături cu mine în aceste săptămâni din urmă, după ce mi-ai adus pungile pe care le-am cerut de la vistierie și ai cunoscut toate frământările diplomatichești.

- Măria Ta, răspunse logofătul, există turci care nu pot să-și țină iataganele și pumnalele în teci. Unii știu a lupta. Alții doar visează, se grozăvesc, dar la o adică se vede că numai gura este de ei. Din câte am auzit la Istanbul, vorbindu-se prin piețe și cafenele, la caravanserai, reiese că ulemalele sunt cele nemulțumite de Sultan și de armata lui. Ei spun că oștenii de acum nu mai sunt oștenii lui Alah. Că s-a pierdut sămânța vitejilor, a slăbit credința. Eu zic că până la vară această partidă, a celor care vor pacea, va câștiga înfruntarea. Trebuie să te pregătești, Măria Ta, să câștigi bunăvoința Sultanului ca să te numească plenipotențiar.

- Drept ai grăit, paharnice! Dar nu-i doar Sultanul dușmanul nostru. Frații noștri, aceia care s-au făcut frați vitregi, aceia ne sunt dușmani mai periculoși decât dușmanii pe care îi cunoaștem, după nume și făptură. Aceștia ne lovesc din spate, răutatea lor nu se micșorează, ura lor lucrează de-a surda. Neprieteni ne sunt acum, măcar că suntem creștini ca și ei, austriecii învingători. Teamă mi-i, boierule, că jugul austriecilor va fi mai greu decât ce am cunoscut până acum. Nu degeaba s-au ridicat ungurii cu Rakoczy al lor principe, să-și slobozească țara de cizma de fier, cum o numesc ei, a Casei de Austria. Dar boierii noștri de la Brașov nu văd adevărul, nici dacă le picuri ceară fierbinte pe suflete.

- Asta-i boală grea, Măria Ta, lăcomia și trădarea. Acu, mai avem încă o nevoință de îndurat. De când am plecat din Stanbul, mă uit în jur și văd, pe alocuri, pomi care poartă pe ramuri frunze verzi și flori. M-am apropiat de acele minunății, Măria Ta, să văd

dacă-s proaspete ori îs rămase din anul ce-o trecut. Și am văzut că-s crude, iar florile au miros. Ba era să mă înțepe și o albinuță când am tras rămurica spre nasul meu. Iar pământul pe care călcăm îi uscat ca iasca. De sub copitele cailor se ridică praf, Măria Ta. Așa era pe la noi, dincolo de Dunăre, așa-i și pe aici, în țara asta turcească. Foc și pârjol am avut de la dușmani, acu ne vine și pedeapsă de la Dumnezeu? Că-i vreme de iarnă, Măria Ta, primăvara încă-i departe. Ce-i de făcut, Măria Ta?

Într-adevăr, toamna din urmă fusese secetoasă. Iar vara n-au apucat să vadă cum și ce fel a fost, că au tot fugit spre munți și păduri de răul deopotrivă, al turcilor și tătarilor, dar și al cătanelor imperiale. De la Giurgiu până la București n-au întâlnit în cale țipenie de om. Prin satele arse dacă apărea vreo umbră pe picioare, chiar și de la mare depărtare fugea din cale, văzând alai de cai și călărești.

Lunile de iarnă au trecut sărace în zăpezi. Pământul nu s-a bucurat nici măcar de un strat de zăpadă cât o pătură de groasă. Nimic din ce s-a semănat în toamnă, nici măcar pe ogoare micuțe aflate departe de drumul mare și necălcate de animale sau oameni, nimic n-a ieșit să vadă lumina soarelui. Ca în câmpie, la fel și pe dealuri, până la poalele munților. Apa în fântâni era puțină și se făcea tot mai puțină, pe măsură ce căldura lui aprilie era fugărită de razele fierbinți ale lunii mai. Jale, sărăcie și pustiu. Păpădia și urzicile erau firave și lemnoase, acolo unde creșteau, prin șanțuri în care se mai vedeau urme de umezeală. Doar rădăcinile de papură ce mai dădeau ceva de lucru umbrelor de oameni, care se ocupau ziua toată cu dezgropatul, curățatul și apoi măcinatul lor, din care făceau un terci amărui, dar destul ca să-și ducă zilele, cu nădejdea că toate trec, după noapte vine zi și așa mereu...

Pe la mijlocul lui Mărțișor un imbrohor îi aduse veste lui Ioan Vodă că Sultanul l-a numit plenipotențiar alături alți doi demnitari otomani și să grăbească să se întâlnească cu aceia la Vidin. De la Colyer olandezul primi o altă veste bună, aflată de acesta de la Hammel Brunynx, ambasadorul Olandei la Viena. Scria Colyer că boierii pribegi, din Ardeal, trimiseseră carte Împăratului Carol prin care cereau acestuia să câștige toată Țara Românească, fie pe calea armelor, fie prin tratatul de pace. Citind aceste multe cereri pe care le auzise de nenumărate ori, prințul de

Savoia a aruncat hârtia cât colo, spunând doar atât „Obraznici!" Iar hotărârea Curții imperiale este că doar Oltenia trebuie să devină provincie guvernată la fel ca toate celelalte.

Ioan prinse curaj și plecă la drum cu încredere în puterea lui de a convinge delegația turcă dar și pe cea austriacă, pe mediatorii aleși, Olanda și Anglia, să lase Oltenia pământ valah, parte din Țara Românească. Pe cât era voievodul de umplut de nădejde, pe atât era de amărâtă și speriată mulțimea de pământeni. În februarie a ars mănăstirea Cotroceni, cu toate acareturile. Lumea s-a speriat și a zis că-i semn rău. Apoi luna următoare, pe când Vodă își făcea ultimele pregătiri pentru plecare la Sofia mai întâi, apoi la Vidin ca să se întâlnească cu plenipotențiarii, alt necaz mare se abătu asupra Bucureștiului. A luat foc o casă mică și prăpădită, dar vântul a purtat focul peste tot Bucureștiul, de au ars și Curțile Domnești. Acest semn a stricat inimile românilor și doar rugăciunile preoților care au ieșit să colinde prin târguri și sate, stând în genunchi la răscruci în praful drumului, au mai ridicat nădejdea acestora în ocrotirea Maicii Domnului.

Vodă a plecat la drum însoțit de o seamă de curteni, potrivit cu rangul său. A luat cu sine 200 de pungi cu bani. Dar plecând din Sofia către Vidin, însoțit fiind de aga ienicerilor, Ioan Vodă pricepu că nu-i va fi ușor să-și țină rangul cu această sumă de bani. Nu-i vor ajunge ca să dea darurile potrivite acelora dintre însoțitorii plenipotențiarilor, care vor avea cuvânt greu la masa verde. Cât nu era încă prea târziu, Vodă trimise înapoi la București pe unul din oamenii lui de încredere cu o scrisoare către Marica Doamna. În puține cuvinte descrise cât de mare este nevoia de bani pentru a putea mișca lucrurile spre folos românesc cinstit. Că lupta lui s-a mărit, dușmani îi sunt nu numai turcii și austriecii, acum a aflat că neprietenii aleși din frații vitregi ai țării au pus la cale bani și slugi care să-l arate pe prințul Gheorghe Cantacuzino falnic și vrednic să facă voia puterilor evropene[23]. În scurt timp,

[23] La 16 martie 1718 boierii pribegi trimit la Viena o delegație compusă din preotul Ioan Abrami, predicator al Curții Domnești și fost bun prieten cu mitropolitul Antim Ivireanu, însoțit de Ilie Știrbei vistierul și Radu Golescu spătarul. Aceștia cer o audiență la Prințul Eugeniu de Savoia și îi depun o scrisoare semnată de toți boierii pribegi prin care cer să se dea voie delegației lor să prezinte în Congres punctul de vedere al marii boierimi, și anume: „ ... trebuințele cele neapărate ale Patriei, starea cea tristă a mizeriilor lor, dreptele plângeri ale credinței lor constante și aspra necesitate, ce-i constrânge a cere ajutor pentru ca să nu

Maria Doamna a reușit să adune încă 200 de pungi cu galbeni. Din sipetele sale a dat 60 de pungi, alte 40 de pungi le-au adunat de la neamuri ginerii doamnei, Șerban Greceanu vel spătar, Iordache Crețulescu vel logofăt, Nicolae Roseti vel paharnic și Manolache Lambrino, cel care nu primise loc în Divan și slujbă domnească. Cealaltă sută de pungi a fost adunată de la boierii țării și de la breslele negustorilor.

Și a urmat o vară fierbinte...

fie siliți a suspina sub jugul cel crud al barbarilor turci." (C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei supt Austriaci,* vol. I, pag. 297 – 299.) Prințul de Savoia s-a bucurat de acest demers al boierilor pribegi, considerând că discursul acelora, în Congres, avantajează puternic partea austriacă și întărește cererea lor în fața mediatorilor admiși, Olanda și Anglia.

Capitolul 12

Marea dezamăgire

Ziua de 28 august a anului 1718 s-a arătat frumoasă, chiar din primele ore după răsărit. Soarele ce se ridica la ceasul zorilor de zi din culcușul său tainic, de undeva, din văgăunile munților Făgărașului, poleise cu carmin de buze de cadână crestele de piatră și scăpase, ca dintr-o călimară, câteva picături sângerii și peste acea ruină rotundă, făcând-o mai frumoasă decât piscurile de piatră sură ce o priveau cu invidie, de milenii. Din valea rămasă încă în întunericul dimineții se ridica un vuiet statornic, al apelor Oltului ce se prăvăleau de la Boita în jos, spre Țara Românească.

Pe terenul larg de la poalele acareturilor vămii se zărea un rădvan domnesc, cu ușile poleite cu aur fin, puțin roșcat, purtând semnele Țării Românești, dar și sulița de luptă, cu două tuiuri sub semilună. Era rădvanul lui Ioan Vodă Mavrocordat, domnul Țării Românești. De conovețe și de belciugele grele, din fier, înfipte în pereți, erau legați vreo trei, ori patru duzini de cai ce-și coborau din când în când capetele în trăiștele atârnate la gât, cu grăunțe de ovăz. Era lume multă la vamă. Veniseră boieri de ranguri mai mici, în frunte cu spătarul Pană Negoescu să-l întâmpine pe Vodă Nicolae Mavrocordat. cel ce fusese prins și dus la Sibiu, în captivitate, cu doi ani în urmă. Acu, dacă războiul s-a gătat și capetele încoronate au căzut la înțelegere să facă pace pentru 26 de ani încolo, apoi s-au milostivit și de prinșii din război, să-i lase slobozi. În două luni de la semnarea păcii – care a avut loc la 21 iulie 1718 – toți prinșii erau sloboziți, iar capetele mai valoroase, cum a fost acest voievod ținut prizonier să fie date la schimb, cu alți nobili popriți de turci. Erau doi germani, baronii Stein și Petraș care au stat la răcoarea închisorii Șapte Turnuri, și care făceau împreună cât grecul voievod. Ei fuseseră aduși la București și de aici, puși într-un rădvan mai sărăcăcios, garda de 12 turci conduși de un başbuzug i-a însoțit la locul de schimb, venind acolo alături de alaiul de boieri trimiși de Ioan Vodă.

Se făcuse ceasul amiezii când a apărut la marginea satului Porcești garda de cuirasieri ce însoțea rădvanul cu prizonierul

principe Nicolae Mavrocordat, copiii lui și slugile casei. Schimbul de prizonieri s-a făcut în mare grabă și fără nici o pompă. Baronii austrieci s-au suit în rădvanul ce-l ocupase până la vamă principele Nicolae și au plecat, în grabă, spre Sibiu. Iar Vodă îl pofti pe vel spătarul Negoescu, fratele Doamnei Marica să șadă alături de el, în rădvan, ca să-i spună ce se mai întâmplă în țară.

- Măria Ta, fratele Măriei Tale Ioan Vodă îți trimite îmbrățișarea frățească împreună cu urarea de bun venit acasă, zise vel spătarul. Măria Sa Ioan Vodă te va întâmpina mai aproape de București, cerându-și iertare că treburi multe și grabnice stau în față-i, nelăsându-i răgaz nici de odihnă măcar. Durerile țării noastre sunt multe acum. Avem o țară ciuntită, neprietenii au dat Oltenia austriecilor, lucru de mare durere pentru voievodul nostru care s-a zbătut de un an de zile să scoată din târgurile cele mari ale Băniei cătanele primite cu brațele deschise de vânzătorii Barbu Brăiloiu și Staico Bengescu. Toate cele cinci județe care sunt la apus de Olt au fost rupte din trupul țării și pentru această nenorocire Bunul Dumnezeu ne bate cu o secetă cum nu s-a mai văzut de multă vreme. Oamenii mor pe uliți, de foame. Iar Bucureștiul nostru a fost mistuit de flăcări, a ars până și Curtea Domnească. Vodă Ioan locuiește în casele mele din Cotroceni, care au scăpat neatinse de flăcări și tot acolo te va găzdui și pe Măria Ta.

- Știu de aceste două necazuri mari ale țării, răspunse Nicolae Vodă. Or mai fi și altele? Că necazurile nu vin singure, zice o vorbă de-a românilor. Dușmănia dintre frați este cea mai dăunătoare pentru țară și rănile acestea greu se vor vindeca. Ce știri aveți de la boierii pribegi? Nici acum, după ce pacea semnată la Passarovitz le îngăduie să se întoarcă la casele lor, garantându-le libertatea și averile, nici acum n-au încetat să atâțe zâzania? Rău îmi pare, cinstite spătare, că n-am cunoscut cine-mi sunt adevărații prieteni și cine sunt șerpii ce mi s-au strecurat la sân. Că pe aceștia ar fi trebuit să-i scurtez de capete, că până când trăiesc acești ticăloși nu va fi loc de liniște și pace în țară.

Au mai sporovăit cât drumul a ținut malul Oltului până la Râmnic, unde aveau să facă popasul de noapte. Vodă Nicolae nu spuse decât vorbe frumoase la adresa păzitorilor lui din Transilvania, apreciind destoinicia inginerească a căpitanilor

austrieci care, uite, au construit într-un an acest drum de trăsuri, pe care poți umbla cu mare grabă.

La Râmnic voievodul fu găzduit la Episcopie. Damaschin, episcopul rebel, încă nu se întorsese la turma lui, așa că gândul ce-i trecu prin minte lui Nicolae fu cel rău: acest vlădică face întocmai după acela pe care el, voievod înșelat, l-a detronat, apoi l-a caterisit și l-a trimis în surghiun, iar necredincioșii l-au trecut în rândul martirilor. Damaschin se bagă în politică și rău face, gândi Nicolae. Antim Ivireanul mitropolit a fugit de sub mâna lui de voievod ca să nu lase țara fără nici un cârmaci. Că asta a făcut el, Nicolae, fugind de frica armatei austriece a lăsat țara fără conducător. Un fior îl trecu din cap până la picioare și nu se opri din a-l întreba pe episcopul vicar ce crede acesta despre mai marele lui. Este pe calea dreptei credințe un preot de rang înalt care se afundă într-atâta în politică încât își părăsește credincioșii, umblând în lume pe la ușile papistașe și cerșind o fărâmă de bunăvoință? Căile Domnului sunt necunoscute oamenilor, răspunse acel vicar. Biserica ortodoxă are canoane pe care le-au scris părinții bisericii, cei care au fost trecuți în rândul sfinților, recunoscându-li-se viețile curate, închinate rugăciunii și trăirii isihaste. Un asemenea canon ne îndeamnă pe noi, cei mai mărunți, la ascultare și la smerenie. Cine suntem noi ca să-i judecăm pe apropiații noștri?

Vodă Nicolae rămase în impas. Tot ceea ce scrisese până atunci în cartea la care a trudit în surghiunul său se prăbușea în cazul slujitorilor credinței. Acolo existau alte legi, alte ierarhii bazate pe adevăruri puternice, de neclintit și de nepus la îndoială. Puteau să fie cele sfinte împotriva legilor omenești? Puteau, desigur, când acele legi tocmite de oameni au fost făcute cu rea credință. Să lăsăm lucrurile așa cum sunt ele, să-i dăm Cezarului ce este al Cezarului...

Drumul până la București a fost lung și trist. Seceta verii arsese câmpurile, pe sub poale de pădure nu era umbră și răcoare, ca altă dată. Opriră pe drum de câteva ori ca să adape caii la o fântână ce mai avea o sorbitură de apă la mare adâncime, sau la un firicel de apă curgând pe fundul unui râu gata să sece. La o margine de codru îi aștepta un pâlc de călărești. De rădvan se apropie Vodă Ioan, un bătrân cu chipul tras și brazde adânci săpate

pe frunte, deasupra liniei nasului vulturesc. Doar ochii ce mai trădau tinerețea acestui om ce abia se învârtea în jurul vârstei de 30 de ani. Povara ce o purtase pe umeri a fost mult prea grea pentru un singur om. Nicolae privi chipul greu de recunoscut al frățiorului și o tristețe adâncă îl copleși. Scăpă o lacrimă în timp ce se îmbrățișau și ca să nu se vadă mila ce i se așternuse pe chip mai zăbovi, strângându-și fratele la piept și bătându-i spatele cu mult drag.

- Cuvintele sunt în zadar, frate al meu, zise Nicolae. În timp ce tu te-ai luptat singur cu atâția vrăjmași și neprieteni vicleni, eu mi-am alinat amarul trădării scriind și adâncindu-mă în lumea filozofilor. Biet frățior, n-ai avut un umăr de sprijin lângă tine! Nu voi uita nicicând ce suflet mare ai, și cât te-ai zbătut pentru țara aceasta care ne-a devenit nouă, niște străini, mai mult decât o Patrie.

- Valurile vieții te poartă de pe o zi pe alta și ca să scapi din vâltorile ce te pândesc de unde nu te aștepți trebuie să stai mereu cu mintea trează, urechile ciulite și ochii larg deschiși. Am fost trădat, frate, așa cum ai fost și tu trădat și tras în capcane. Dar pe tine te-au lovit frații noștri, boierii noștri, cei care te-au amăgit să ai încredere îi ei. Pe mine, Doamne, m-au lovit aceiași oameni ca și pe tine pârându-mă cu minciuni peste tot în lume, la credincioși și la păgâni. Dar cel mai tare m-au lovit străinii, hiene fără inimă, slugoi flămânzi, în stare de orice ticăloșie după un blid de lături. Dar toate le vom povesti și le vom descâlci, să vedem unde am greșit și ce ar trebui să facem ca să ne apărăm familiile noastre.

Au trecut pe la Curtea Domnească unde meșteri zidari, cu calfe și lucrători de toate neamurile dădeau zor să gate clădirea, din piatră și cărămidă de data aceasta, ca să nu mai ia foc atât de ușor. N-au lungit drumurile ocolitoare prea mult deoarece copiii erau obosiți și somnoroși. La Cotroceni, conacul spătarului Pană Negoiescu fu prea strâmt pentru atâtea suflete ce s-au adăugat peste ceea ce însemna Domnia și slujbele Domniei. Au mai găsit adăpost vremelnic la alte neamuri ale Doamnei Marica, dar văzând atâta strâmtorare Vodă Nicolae hotărî să nu zăbovească prea mult. În primele zile când avură răgaz să stea împreună, frații voievozi întoarseră pe față și pe dos toate faptele acestui an, în care toate

cele făcute pot fi socotite prin pierderile sau câștigurile de la încheierea păcii.

- Tare mi-i teamă, frate Nicos, să nu avem necazuri mari din partea Înaltei Porți. Că pierderea Olteniei și a altor posesiuni ale Imperiului Otoman îmi pot fi puse în socoteală. Partea mea de diplomaticească strădanie nu a dat roade nici măcar de o câtime din ceea ce a câștigat tatăl nostru, Exaporitul, în urmă cu nu prea mulți ani.

- De ce îți faci asemenea spaime, frățioare? Te bizui pe ceva greșeli cu care singur te crezi vinovat?

- Da, uite că cele două țărișoare surori au avut de înfruntat același fel de încercări. Vodă Mihai Racoviță a avut câștig în războiul pe care l-a dus cu acel nenorocit de Frentz și oastea lui de adunătură, venit să-l prindă ca și pe tine, deoarece pățania ta, Nicos, l-a pus în gardă. A avut răgaz să se pregătească, să-și facă prieteni întru apărarea sa. Ba mai mult, el n-a pregetat să asmută pe hanul tătar să-i curețe țara, plătind pentru asta cu jaful și prada adunată de hoardă. N-a îngăduit picior de cătană în Moldova. Pe când eu... Și dacă vreunul din viziri va gândi astfel, va putea să dea vina pe mine că am gândit prost sau chiar am trădat pe Sultan. Dar eu mă apăr numai dând vina pe boierii pribegi. Ei sunt cei care au vândut Oltenia austriecilor. Ei l-au încurajat pe Staico Bengescu și pe Barbu Brăiloiu să-i aducă pe austrieci și le-au închinat, de-a gata, cetăți care s-ar fi putut apăra de acești invadatori. Tot acești pribegi ne-au vorbit de rău pe noi, cei ce căutam să facem totul ca să ținem țara la un loc. Au folosit pâra la Înalta Poartă, au spus neadevăruri. La fel au făcut și la Viena. Când eu îi atrăgeam de partea mea pe generalii transilvăneni și câștigam înapoi târguri și mănăstiri, ei îndemnau oamenii de rând din acele locuri să strige după ajutorul osteraichilor, îi chemau înapoi ca să fie apărați de turci și de tătari. Iar cele mai puternice lovituri le-am primit în timpul conferințelor pentru pace. Atunci s-au adunat în jurul meu mulți spioni, din cei care lucrau pentru smulgerea de hălci mari din trupul Imperiului Otoman, nevolnic.

- Aici să zăbovim oleacă, frățiorule și să-mi povestești tot ce s-a întâmplat. Trădat am fost de viperele pe care le-am strâns la piept, tu zici că tot așa, trădat ai fost de străinii pe care i-ai ținut de prieteni și le-ai cerut sfat și sprijin.

- Prima lovitură am primit-o de la plenipotențiarii turci.. Ca să pot fi acceptat ca plenipotențiar de partea austriacă și de mediatorii Olandei și Angliei trebuia să fiu recunoscut de toți aceștia ca voievod al Țării Românești. De aceea am venit cu o suită numeroasă, alaiul meu avea 600 de oameni, cu slujitori cu tot. Prinții turci au fost mai sărăcuți și pe dată invidia i-a mușcat adânc. Ei au fost cei care mi-au sărit la gât, tot ei au făcut presiuni ca să trimit acasă mai mult de trei sferturi din alai. Acești turci le-au cântat în strune austriecilor, că eu n-aș putea fi marele dragoman al Înaltei Porți, doar un simplu tâlmaci. Le era frică de umbra tatălui nostru, Exaporitul. Prințul Eugeniu de Savoia care a fost bine și puternic sfătuit împotriva mea a uitat că îl convinsesem să lase Oltenia la trupul țării și să ceară, la schimb cetatea Bihaț din Croația, de pe râul Una și tot teritoriul din jurul acestei așezări. Mai mare ar fi fost câștigul Casei de Austria! Dar prințul s-a lăsat păcălit și s-a depărtat de mine. Chiar a cerut să nu mi se îngăduie să stau jos în timpul conferințelor, ci să stau în picioare, la fel ca Franz Fleischman, tâlmaciul de limbă turcă al Vienei. O asemenea insultă n-am suportat și am trimis în locul meu să fie tâlmaci pe nepotul Alexandru Ghica.

- Nici eu n-aș fi suportat o asemena jignire. Acum ceața mi s-a ridicat de pe ochi, frate Iani. De va îndrăzni oricare dintre plenipotențiarii turci să-ți arunce în cârcă eșecul lor poți să te aperi, cu bun și deplin câștig, arătând că tuturor le-a fost frică să nu găsească în tine, la tratative, pe tatăl nostru, Exaporitul. Numai din această cauză ai fost făcut de rușine. Au știu evropenii să folosească invidia lui Reiss Efendi față de familia Mavrocordat.

Interpretarea lui Nicolae a acestui prim șir de evenimente l-a mai înseninat pe Ioan. Acum vedea și el, clar, cât de mare a fost lucrătura. Acum a început să înțeleagă cum i s-au întins curse după curse, de către cei pe care-i credea prieteni dar care erau spionii Vienei, de fapt.

- M-am plâns prietenului meu olandez, ambasadorul Colyer mediatorul, cel care ne-a dat tot sprijinul în lunile de dinainte de începerea negocierilor de pace. El m-a mângâiat și mi-a spus că singurul mod în care pot întoarce Oltenia înapoi este să câștig de partea mea pe unul din cei doi plenipotențiari austrieci, pe generalul Virmondt sau pe Talman. Că Talman pare a fi mai

înțelegător, să încerc cu el. Dar acela, Talman, s-a întors împotriva mea, ca un arici. Mi-a spus că n-am nici o împuternicire din partea sfatului țării ca să negociez pentru Țara Românească. Că Austria nu m-a recunoscut de voievod, iar colegii mei turci nu m-au primit ca egal al lor. Ușa pe care mi-a trântit-o în nas m-a ambiționat și mai tare. Atunci am cerut generalului Virmondt să accepte o întâlnire diplomatică în care să-i fac propuneri care ar fi în interesul Majestății Sale Împăratul Carol al VI-lea. Am obținut acceptul Împăratului, la 4 iulie. Împăratul îi permite lui Virmondt să facă schimb de scrisori cu mine, în latinește. Nu-i permite Majestatea Sa să vorbim față în față, ca oamenii. Aceasta a fost o nouă insultă, m-am simțit ca un bolnav de ciumă sau mai rău. Ce au acești oameni cu mine? Atunci i-am cerut lui Virmondt, prin intermediul secretarului acestuia, Nicolae Theyls, să-i comunice Împăratului că dau 400 de pungi cu galbeni ca să răscumpăr Oltenia și că mă angajez să colaborez, în viitor, cu Consiliul Aulic și cu cel de Război. Dar și această propunere a mea a fost respinsă. Acum Nicolae Theyls mă sfătuiește să consimt să cedez Oltenia și atunci Împăratul nu va mai ridica pretenții asupra Țării Românești, pe de-a-ntregul. La această propunere disperată a mea s-au încins spiritele. Cei doi plenipotențiari austrieci m-au acuzat de corupție și au venit cu dovezi ciuntite. Ei doar au fluturat acea hârtie scrisă de mine, n-au pus-o sub ochii mediatorilor și nici a celor doi ambasadori turci. Pierdusem tot, nu mai exista nici o speranță pentru mine. Ba, mai mult, acum Austria a ridicat pretenții să i se dea nu doar Oltenia ci toată Țara Românească și chiar și Moldova. Imperiul Otoman putea pierde mult mai multe teritorii decât cele pe care adversarul le ocupase, cu trupe. Căci congresul de pace s-a desfășurat după principiul ***„Uti possident partes belligerantes, ita possideant”.***

- Și totuși, până la urmă pacea s-a încheiat fără să fie ciuntite celelalte 12 județe de la Olt spre răsărit. Cum a fost posibil așa ceva? întrebă Nicolae.

- Scăparea mea a fost marele vizir Ibrahim, ginerele Sultanului. La locul tratativelor de pace s-a aflat că a fost înlocuit Mehmet Pașa, marele vizir favorabil păcii, cu Ibrahim Pașa. Că această schimbare arată clar că Imperiul Otoman este pregătit să reînceapă războiul. Din porunca noului mare vizir o mare oaste

tătară intră în Țara Românească și se oprește la ceva mai mult de o oră de malul Oltului, gata să-i alunge pe austrieci. O formațiune mai mică, de doar câteva sute de tătari, trece Oltul și pornește la atac. Dar ei sunt respinși de oastea lui Staico Bengescu. Cătanele nu s-au băgat în luptă.

- Și uite așa, Oltenia a intrat în hotarele Casei de Austria, zise Nicolae Voievod. Ce vor face acolo austriacii, urmează să vedem. Că ei nu le vor face pe plac boierilor pribegi, Consiliul de Miniștri nu va da o altfel de lege pentru Oltenia față de cea care este în toate provinciile Imperiului. Trebuie să rămâi cu credința în tine și în cinstea ta, fratele meu cel vrednic ca fiind atât de inteligent și de priceput în diplomație încât a trebuit ca patru puteri imperiale să pună umărul ca să te îndepărteze de la masa tratativelor: Austria, Anglia, Olanda și chiar Imperiul Otoman, ale cărui interese ar fi trebuit să le aperi. Dar n-ai fost lăsat. Pentru mine ești un urmaș demn de toată cinstirea, a tatălui nostru Alexandru Mavrocordat, Exaporitul!

PARTEA a II-a

Puțină-i mila Majestății Sale

Capitolul 13

Noi suntem stăpânii voștri

- Dragul meu prieten, meriți toate felicitările și recunoștința Casei Imperiale pentru modul strălucit în care ai adus în hotarele noastre această perlă prețioasă, care este Mica Valahie, zise contele Istvan Teleki, făcând o scurtă plecăciune, cu mâna dreaptă peste inimă, în fața generalului Stephan conte de Steinville.

- Oh, conte, felicitările tale le primesc deoarece sunt sincere. Ele fac mai mult decât răsplata de la Majestatea Sa care, să-mi fie iertat, îmi aduce poveri uriașe!

- Cum adică? Nu înțeleg! zise contele Teleki, prietenul intim căruia generalul, avansat acum feldmareșal, nu-i ascundea nimic.

- Majestatea Sa mi-a dăruit, o dată cu brevetul de feldmareșal, importanta sarcină de a face din Kleine Walachie o provincie austriacă, la fel cu toate celelalte din Imperiu. *„Doar domnia ta, conte, poți face asta. Îi cunoști cel mai bine pe boierii valahi, vei ști să alegi pe cine să te bazezi și pe cine să dai deoparte! Trebuie să-i faci să priceapă că acum noi le suntem stăpâni și suntem altfel de stăpâni decât erau turcii!”* Majestatea Sa nu a observat că m-au trecut toți fiorii. Croirea planurilor de război, atacurile, defensiva, scrierea decretelor de pace sau de amnistie, toate acestea sunt fleacuri, conte! Știi bine că mă pricep la aceste mărunțișuri. Dar să-i transform pe acești barbari în cetățeni austrieci, asta este o treabă nu doar nouă, ci neplăcută, chiar.

- Nu exagera, dragul meu prieten! zise Teleki. Eu te cunosc foarte bine, îți cunosc competența, dar și autoritatea. Când generalul Steinville dă un ordin nu există supus care să nu-l execute imediat și întocmai, până la cel mai mic amănunt. Prințul de Savoia te-a împuternicit să cuprinzi Oltenia în guvernământul Transilvaniei, nu-i așa?

- Sigur, această mică provincie nu poate deveni peste noapte gubernie austriacă, ea se va transforma treptat, măsură cu măsură. Însă primul lucru pe care l-am hotărât, împreună cu generalul locotenent și prinț Eugeniu de Savoia, sub a cărui comandă se află aceste cinci județe valahe, a fost de a trimite la vatră trupele valahe, cele de sub comanda serdarului Barbu Brăiloiu. I-am scris să le mulțumească pentru curajul cu care au luptat și să le spună că vor fi răsplătiți cumva, când viața va fi mai bună.

- Și cine va comanda trupele noastre care sunt cantonate acolo? întrebă contele Teleki. Că mai mare în grad îi colonelul Schram. El va fi acela?

- Da, el are comanda tuturor trupelor, dar locotenent – colonelul Pivoda von Dettine are ordin special de la prințul de Savoia să-și țină cătanele în frâu, nu cumva să pornească bătăi cu populația. Iar ordonanța prințului, care se va traduce și pe limba valahilor, să fie strigată în piețele târgurilor și pe uliți, la fel ca și în sate. Acolo scrie în ordonanță că dacă îi pace, apoi oamenii toți, de orice nație ar fi, să trăiască în pace unii cu alții, să nu se certe nici cu valahii de peste Olt, din Țara Românească și nici cu turcii care ar veni să facă negoț. Iar cătanele noastre trebuie să aibă grija păcii!

Joi, pe 28 iulie 1718, diaconul Vasile de la catedrala cu hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie din Craiova tocmai terminase de tradus în limba română Ordonanța directorului superior Stephan de Steinville, feldmareșal, guvernator al provinciilor Transilvania și Mica Valahie, prin care se anunțau lucruri de mare importanță pentru toți locuitorii celor cinci județe din dreapta Oltului, intrate în hotarele marelui Imperiu Habsburgic după cum s-a scris și semnat la Passarowitz, în convenția de pace încheiată între Imperiul Habsburgic și Imperiul Otoman. Diaconul Vasile, cunoscut monah, cărturar și învățat vorbitor de latinește, germană, ungurește, turcește, grecește, sârbește și slavonește, fusese chemat în zori de zi la Casa Băniei de comandantul garnizoanei austriece, colonelul Wilhelm Schram. Acesta îi întinse un document scris în limba germană și îl invită să citească cu voce tare acel text. Monahul aruncă o privire peste hârtia fină pe care scrisul citeț, cu unele înfloriturile literele mari de la începuturile de paragrafe, arăta originea a comunicatului ce fusese emis de o

înaltă oficialitate de stat. După ce se obișnui cu scrisul, diaconul începu să citească cursiv, cu glasul lui limpede, de citeț bisericesc. Cuvintele purtau o știre imperială privitoare la nemărginita milă a lui Dumnezeu, care i-a dăruit Majestății Sale Împăratul Carol al VI-lea de Habsburg, victoria în războiul cu necredincioșii musulmani din Imperiul Otoman. Guvernatorul militar al Transilvaniei, generalul avansat feldmareșal Stephan conte de Steinville, numit director superior al acest ținut, al Olteniei, dă ordin serdarului Barbu Brăiloiu să lase la vatră, de îndată, pe toți oștenii români care au dus lupte grele împotriva turcilor și tătarilor în acest război, mulțumindu-le pentru credință și vrednicie. Acești oșteni, de la cel mai mărunt în grad până la cel mai mare, slobozi sunt ca din această zi să se întoarcă la casele lor, să se îngrijească de averile lor, de pruncii pe care îi au și pe care să-i crească în credința creștină și în supunere față de Majestatea Sa, Împăratul Carol al VI-lea de Habsburg. Directorul superior conte de Steinville, dă poruncă colonelului Wilhelm Stram să vegheze asupra păcii ținutului, să nu se pornească nici un fel de tulburări din princini de dușmănii, de la felurite neînțelegeri mai vechi sau mai noi. Dacă mărimile încoronate ale Europei au hotărât la acea zi de 21 iulie 1718, să fie pace, cuvine-se ca toți locuitorii acestor două imperii să trăiască în pace, de acum înainte. Cu pace și cu deplină îngăduință Majestatea Sa îndeamnă pe toți locuitorii să-și reia ocupațiile lor pașnice. Îngăduit este românilor locuitori în Imperiul Otoman, în târguri și sate din Țara Românească precum și turcilor care se ocupă cu neguțătoria, să intre în târgurile și satele Olteniei și să facă negoț, cinstit și curat, respectând ordinea și legile țării. Așa să vă purtați cu toții și nu altminteri!

- Cuvioase, zice colonelul Stram, trebuie să aducem acest ordin imperial la cunoștința locuitorilor Craiovei și tuturor celor ce trăiesc în Oltenia și care de acum se află sub stăpânirea Casei de Habsburg. Rogu-te să așterni pe hârtie, în limba română, această înaltă poruncă, de îndată, pentru ca ea să fie citită chiar azi, aici în Craiova, în zi de mare târg, cu mulțime de lume ce s-a adunat, ca de obicei. Ca supus al Imperiului Austriac ești obligat, cuvioase părinte diacon, să faci întocmai cum ți s-a cerut.

Părintele Vasile, ca om erudit înțelese că regula „Vae victis” a războaielor ce s-au purtat de către oameni în cele mai vechi

timpuri, se impune neștirbită și azi, în acest loc. Deci se așează la scris și munci neașteptând vreo răsplată. Termină în două ceasuri de tradus porunca imperială și îi luă încă un ceas ca să îl scrie din nou, frumos caligrafiat, cu litere slavonești dar pe limba vorbită, adică românește.

La unsprezece ceasuri din zi, un tâlmaci de rând dintre cei ce serveau pe lângă oastea nemțească, se urcă într-o căruță din cele de război, grele, alături de un unteroffizier[24] mustăcios încins cu sabie, având în mâini o muschetă cu fitilul aprins și, alături de el, o cătană cu o tobă mare. Ei porniră prin mulțime spre maidanul din josul delușorului pe care era construită Sfânta Biserică Dimitrie Izvorâtorul de Mir. Pe acel loc larg aveau să dea citire ordonanței imperiale. La sunetul tobei mulțime de popor se tălăzui spre piața cea mare. Căruța se opri, nemiaputând înainta din cauza mulțimii și a unor olteni îndrăzneți, care prinsese ră caii de frâu și îi țineau pe loc. Se aflau la doi pași de ușa dughenei bărbierului Rudolf, neamțul ce locuia în Craiova de când veacul, priceput nu numai a reteza plete și a rotunji bărbi frumoase ci și mare meșter la scos cu cleștele, cu o singură durere, dinți și măsele bolnave. După ce execută un răpăit iute dar scurt, din tobă, cătana se opri. Veni rândul tâlmaciului să dea citire ordonanței:

„Lume, lume! Vă facem cunoscut că... ” Trebui să înceapă de trei ori citania sa până ce se făcu destulă liniște în popor ca să se poată auzi acel glas al vestitorului de știri. Când ajunse să zică despre slobozirea la vatră a oștenilor serdarului Barbu Brăiloiu mulțimea fu apucată de un freamăt puternic. Talazul mișcă până la urmă și căruța. Caii, speriați de furia mulțimii, se ridicară pe două picioare încercând să scape cu fuga. Zvâcnetul lor răsturnă căruța. Unteroffizierul zbură spre ușa deschisă a dughenei bărbierului. Oamenii îl luară în primire și iute subofițerul neamț dispăru în mulțime. La fel păți și cătana, toboșarul. Apoi oamenii cuminți reușiră să liniștească mulțimea, căruța fu pusă pe roți, la loc, sergentul și cătana fură împinși în căruță, în râsul mulțimii ce făcea mare haz de figurile celor doi. Și aveau de ce se veseli! Sergentul își pierduse jumătate de mustață. Coiful de fier era turtit și spart într-o parte. De la veston îi lipseau toți bumbii, pierduse o

[24] unteroffizier = sergent, subofițer

cizmă, iar brăcinarul smuls îl obliga să-și țină pantalonii cu mâinile, ca să nu-i cadă pe vine. La fel de jumulit era și toboșarul. Numai că acestuia îi puseseră toba la gât, scoțându-i capul prin pielea spartă a tobei. Iar bețele cu care bătea toba îi fuseseră înfipte în chipiu, de o parte și de alta a capului, ca niște coarne de... Cu această trupă veselă, căruța fu mânată înapoi, spre clădirea comenduirii garnizoanei.

Și a fost prima zi a stăpânirii habsburgilor peste Oltenia.

Sigur că bătaia de joc cu care a fost întâmpinată ordonanța imperială care anunța începutul stăpânirii habsburgice peste Oltenia nu a căzut bine nimănui, de la ofițeri până la guvernator. Se așteptau să fie întâmpinați cu bucurie, cu urale de slavă, cu mulțumire că, iată, i-au scăpat de jugul necredincioșilor musulmani. Și când colo, poporul acesta își dăduse în petec, cum zice o vorbă din popor. Singurul care căzu pe gânduri și își clătină capul a rău fu contele Teleki, mult mai târziu, când această ispravă ajunse și la urechile lui.

- Nu-i de bine, Excelență, prietene, zise el. Nici doi ani n-au trecut de când acești valahi stau sub stăpânirea noastră și deja știu că le va fi mai greu cu noi, decât le-a fost cu turcii. Așa s-a întâmplat și cu ungurii. Dar aceia l-au avut pe principele Gheorghe Rakoczy, care a pornit răscoala. Acești olteni n-au pe nimeni! Dar mulțimea, dacă se va ridica cu dușmănie, poate face mai mult rău decât o oaste pornită pe război. Nu-i bine, de loc. Acest popor trebuie învățat să-și poarte jugul, așa cum un cal nărăvaș este învățat la zăbală. Și iertată să-mi fie curiozitatea, acum că am văzut câtă dragoste ne poartă acest popor, după lăsarea la vatră a miliției lui Barbu Brăiloiu cine va ține în frâu mulțimea neascultătoare? Cătanele colonelului Schram sunt prea puține!

- Am transmis deja ordin locotenent-colonelului Pivoda von Dettine să coboare cu trupele lui la Craiova. De acolo, împreună cu colonelul Schram căruia i se va subordona, vor împărți oamenii pe garnizoane.

- Dar Dettine cu pivodenii lui sunt o formațiune de luptă foarte bine instruită, dar și agresivă. Nu ai spus, Excelență, că la început trebuie să aducem pacea în acest teritoriu? Va fi în stare colonelul Dettine să-și țină în frâu zurbagiii, care sunt puși pe jaf și scotocit prin casele oamenilor?

- Sigur că va putea, până la urmă. Lui i-am transmis în copie ordinul prințului de Savoia, ordin direct, care îi atrage atenția că dacă nu se va supune întocmai acestei porunci și va crea tulburare în populație, va fi judecat și expulzat din Imperiu împreună cu oamenii lui.

- Așa, foarte bine! Și mai departe, cine va vorbi mulțimii de supuși, de la sate mai ales, pe limba lor, adică românește? Că nu va umbla pe uliți jandarmul nostru însoțit de tâlmaci!

- Pentru început ne vom folosi de boierii pribegi, zise generalul, sunând din clopoțelul de argint de pe biroul lui. Ușa se deschise și Mathias Ispahanos, secretarul privat al generalului apăru imediat, făcând un pas spre biroul la care stătea stăpânul.

- Mathias, te rog, binevoiește de-mi adu lista boierilor valahi pribegi. Ai însemnat pe cei care au averi în Oltenia?

- De îndată, Excelență! Desigur, Excelență!

Secretarul reveni foarte repede, aducând o mapă cu coperți de piele pe care o puse, deschisă, pe biroul generalului.

- Uite, conte, avem aceste nume, i se adresă generalul contelui Teleki. Citim aici pe Dositeiu Monah Brăiloiu care este neam cu serdarul Barbu Brăiloiu, apoi fostul vornic Șerban Bujoreanu, fostul spătar Radu Golescu, fostul vistier Ilie Știrbei și fostul comis Mihai Cantacuzino, căpitanul Vintilă Bucșan și boierii Ștefan Pârscoveanu și Ioan Bălăceanul. Aceștia au mare putere asupra micilor boieri din cele cinci județe. Satele de moșneni, adică țărani liberi sunt puține în Oltenia, așa că rămâne să-i avem în vedere pe șerbii de la aceste moșii. Pe acești boieri îi voi chema mâine aici, la Sibiu, și le voi cere să ne fie de folos acum, când li s-a împlinit marele vis, de slobozenie. Ei trebuie să părăsească Transilvania și să plece acasă. La nevoie, dacă nu vor, îi voi amenința cu expulzarea.

După un timp de gândire, Excelența sa generalul reluă:

- Dragul meu prieten, mi-ai deslușit prin întrebările ce le-ai pus că mai sunt multe feluri de lucruri pe care nu le știm încă. De aceea, mi s-a arătat clar că trebuie să merg personal acolo, în aceste județe, să văd cu ochii mei cum arată târgurile, satele, oamenii, să văd starea fortificațiilor și a drumurilor. Trebuie să facem o hartă cât mai exactă a ținutului, să avem pentru nevoile noastre militare dar și pentru gândurile de viitor. Trebuie să-i

cunosc pe boieri, să-i aleg pe aceia care ni se vor supune cu credință. Cei patru consilieri numiți de Cancelaria Majestății Sale nu ne sunt pe plac. Sunt încăpățânați, au multe hibe.

Grijile administrării noilor județe nu-l lăsau să stea liniștit. Mai înainte de a hotărî ziua când va purcede la drum spre Oltenia, generalul guvernator avu mai multe consfătuiri cu acei boieri pribegi care acum se puteau întoarce acasă, la moșiile lor. Află de la aceștia care erau dorințele lor. Nu se miră deloc văzându-i bucuroși ca niște copii, gândind și sporovăind că li se vor împlini toate cererile pe care le-au tot pus pe hârtie, în memoriile înaintate până la Împăratul. O țineau una și bună, că prințul Gheorghe Cantacuzino trebuie să fie înscăunat voievod al Olteniei și să-și exercite puterile întocmai ca și acel voievod de neam străin din Valahia turcească și care va trebui să fie alungat, cât mai repede. Contele Steinville, care își luase și titlul de director superior al noii provincii, constată că boierii valahi nu voiau nici măcar să audă că toate cuceririle Imperiului intrau sub o singură lege, cea care funcționa așa de bine în Împărăție. Își dădu seama că va fi greu de negociat ca să se ajungă la o formă de guvernământ care să placă tuturor. Însă cele câteva afirmații ale generalului, spuse parcă să le strice veselia, treziră neliniște printre boieri. Și doar acela nu a spus decât că nu poate să existe un imperiu cu legi diferite de la o provincie la alta.

- Excelență, dar Țara Românească a fost numai vasală Sultanului, din cele mai vechi timpuri, plătind un haraci anual în bani și provizii. Iar țara s-a condus singură, cu legile din bătrâni, turcii nevârându-și nasul în trebile noastre interne. Noi asta am cerut Majestății Sale, garantând noi, boierii cei mari, că așa lucrul va fi bun pentru toată lumea. Așa spunea Golescu Radu vel spătar, uitându-se cam chiorâș la acest general care se poartă, iaca, precum un școlar prost, care pricepe tare greu o lecție foarte ușoară.

- Boieri dumneavoastră, unde ați mai văzut, în imperiul Majestății Sale, o provincie condusă cu alte legi decât cea unică pe care o avem pentru toată lumea? Acum Mica Valahie a devenit provincie de hotar cu Imperiul Turcesc. Dacă-i hotar, apoi de o parte este Imperiul Turcesc cu legile sale, iar de cealaltă parte este Imperiul Habsburgic, cu legile sale.

Sfătuindu-se și cu ceilalți pribegi, boierii de rangul întâi ajunseră repede la părerea că noua administrație trebuie să o hotărască însuși Împăratul. Deci porniră la Viena o delegație de trei boieri care să ceară audiență la Majestatea Sa și să ceară să li se împlinească promisiunile. Mai înainte de toate să fie uns voievod al Micii Valahii prințul Gheorghe Cantacuzino, căruia i s-a promis, de atâtea ori, că i se va da tot ce ține de rangul său. Care să nu fie cu nimica mai prejos decât îi rangul acelui Mavrocordat ce nu poate fi recunoscut ca principe al Valahiei de 12 județe, ci doar un Administrator vremelnic.

- Stați ușor, boieri mari, nu vă grăbiți. Că nu-i cinstit ce vreți să faceți domniile voastre, sări ca ars Barbul serdar Brăiloiu. N-am pomenit în toate cărțile date Împăratului că pe voievodul nostru îl vom alege noi iar Majestatea Sa doar îl va recunoaște ca voievod. Că așa trebuie să fie, după legea noastră străveche. Și ce, l-am ales noi pe acest Cantacuzin să ne fie conducător? N-am făcut asta, dar hai să o facem înainte de a pleca solia noastră la Viena.

- Cum, mărite boier serdar, nu ne-am adunat noi, toți, de la bun început, sub aripa ocrotitoare a Măriei Sale prințul Gheorghe? El ne-a primit pe noi în jurul său, ca pe niște pui rătăciți care ne-am întors sub aripa ocrortitoare a cloștii noastre. În acești doi ani de când ne luptăm împotriva străinilor hulpavi ce ne-au fost dați de Înalta Poartă, n-am făcut-o sub stindardul Măriei Sale prințul? Și ce vrei boier serdar, să te alegem voievod? În locul prințului Gheorghe? Ha-ha! râse la sfârșit spătarul Radu Golescu.

- Râzi matale, spătare, dar cine râde la urmă va râde mai bine! Află că am cerut Excelenței sale generalului să prezinte Majestății Sale cererea mea de a fi pus în drepturi, căci titlul de Mare Ban al Craiovei mi se cuvine, ca moștenire după tatăl meu, care a fost Mare Ban. Pe linie de urmaș și încă pe linie de luptător și conducător de oști împotriva turcilor, tătarilor și a oștirii Pretendentului Ioan Mavrocordat, n-am eu mai mare drept la acest scaun? N-am dovedit că mă pricep mai bine să conduc această țară, a Olteniei? Măritul prinț Cantacuzino ce a făcut pentru Patrie? Doar și-a scris numele pe gardul grădinii lui de la Brașov. Atât! Nimic alta.

- Nu-i bine, fraților să ne certăm pe acest scaun mărunt. Ce va zice Consiliul de Miniștri, Consiliul de Război, guvernatorul Steinville și toți cei din jurul lui, că ne batem pe ciolan precum

câinii? Mai bine ceri să-ți dea înapoi acea hârtie, boierule serdar, și să-l rogi pe Excelența sa să nu mai pomenească nimănui de această rătăcire, zise mustrându-și prietenul vistierul Ilie Știrbei.

Împuterniciți de boierii cei mari, spătarul Radu Golescu, vistierul Ilie Știrbei și căpitanul Ioan Băleanu plecară în delegație la Viena. La data de 21 august ajunseră în marea capitală și nu zăboviră prea mult stând degeaba ci înaintară Împăratului un Memoriu cu cererile lor, zece la număr. Delegații se jură în fața lui Dumnezeu că vor fi pe veci credincioși Majestății Sale, ei și toți oamenii din casele lor.

Supărare mare îi ajunse din urmă pe cei trei delegați: episcopul Damaschin și mai mulți boieri trimiteau scrisori prin care se plângeau că importante slujbe împărătești erau încredințate străinilor, care fac abuzuri. Delegații depun aceste plângeri direct prințului Eugeniu de Savoia, rugându-l să intervină pentru a curma aceste abuzuri.

- Boieri dumneavoastră, iaca a trecut doar o lună de zile de când s-a pus capăt războiului și țara noastră scumpă cunoaște necazuri mai mari parcă decât cele de care am vrut să scăpăm, odată cu jugul turcesc. Am scăpat de drac și am dat de tată-su? Ori am căzut din lac în puț? întrebă, nedumerit, tânărul căpitan Băleanu Ioan.

- Nu știm ce se întâmplă cu adevărat, acasă, zise Ilie Stirbei vistierul. Cred că pivodenii[25] au sărit calul, că aiștia sunt mai răi decât nohaii. Rău dacă încep încăierările, rău dacă au scăpat la pradă lupii pofticioși, răspunse trist, vistierul Ilie Știrbei. Nu pricep, cine l-a pus comisar suprem pe acest grec Nico Choza peste salinele de la Ocnele Mari? Aici este mâna cuiva care este foarte bun prieten al generalului Steinville. Sigur că dijma sării este împărțită de acea persoană și altcineva de undeva de mai sus, poate de la Consiliul Aulic sau cel de Război?!

Vistierul începuse să-și arate nedumerirea cu glas tare, dar pe măsură ce încerca să lege lucrurile între ele, de undeva dintr-un cotlon al minții îi apăru o bănuială, care crescu parcă ar fi avut aluat de cozonac într-însul.

[25] pivodeni = oamenii locotenent-colonelului Pivoda von Dettine

- Nu poate fi altul decât Nicolae de Porta, zise Ilie triumfător. Doar acest pezevenghi putea să-l ducă de nas pe generalul comandant să-i răsplătească serviciile de spion pe care i le-a făcut pe lângă Înalta Poartă, la București mai ales și la Iași. Multe fapte rele are în spinare acest ticălos, dar știe foarte bine să și le ascundă. Și mai are mare pricepere în a se băga în sufletele și sub pielea mai marilor zilei, din multe părți ale lumii de o dată, așa că găsește scăpare din necaz cu ajutorul minciunilor și jurămintelor pe care le face, dar le calcă mereu. Am auzit despre acest om de la unii și de la alții și n-am crezut până nu am văzut cu ochii mei. Dacă el a făcut astă ispravă, punând un grec pe un scaun de o așa mare putere, apoi putem să ne așteptăm la orice este mai rău, din partea Excelenței. Că el este un om bun, vrednic de fapte minunate, după cum se arată cu toate străduințele care l-au ridicat, pas cu pas, la acest rang de cârmuitor. Dar acum s-a înconjurat de lingușitori care îi spun numai ce-i place să audă și de aceea le împlinește cererile.

- Atunci înseamnă că toată munca noastră este în zadar? Putem noi afla dacă Memoriul pe care l-am dat prințului de Savoia ajunge vreodată sub ochii Majestății Sale? zise căpitanul Băleanu.

- Musai să ne legăm cunoștințe la Consiliul de Război, la Marele Stat Major al oștirilor prințului de Savoia, ca să găsim acolo sprijin necazurilor noastre. Eu zic, boieri dumneavoastră, adăugă spătarul Golescu, să mai scriem un Memoriu Majestății Sale în care să-i arătăm că poporul acesta, de olteni, nu poate fi adus la ascultare cu puteri străine și dușmănoase. Că noi suntem ascultători de mai marii noștri de un neam cu noi, care vorbesc pe limba noastră și sunt creștini ortodocși, la rând cu noi. Că poporul acesta, de olteni, va fi adus la ascultare numai de către noi, nu de neam străin. Să-l rugăm să bage de seamă cererile noastre de acum și pe cele din anii de mai înainte, ca să fie treaba bună în Mica Valahie.

- Așa să facem, bine ai grăit domnia ta! ziseră ceilalți doi. Și au depus al doilea Memoriu. În care au zis așa*: „... că națiunea română obișnuită în timpul atâtor secole cu guvernarea unui Voievod național, deprinsă cu legile și năravurile ei și având aceleași obiceiuri, rit și religie, nu ar putea să sufere o*

administrație străină decât printr-o violență periculoasă și o constrângere polițienească.”[26]

Au trecut alte zile. Veștile parcă stăteau pe loc, undeva, puse la dos. De intrat la Ministerul de Război nu aveau îngăduință, paznicii și ușierii nu spuneau decât *„Zurück! Es ist nicht erlaubt!”*[27]

Au venit zilele lui Răpciune[28]. Într-o bună dimineață sosi la cvartirul lor un curier de la Consiliul de Război, cu o misivă. Li se aducea la cunoștință că prințul de Savoia a hotărât să-l numească pe generalul de Steinville director superior, iar la conducerea Micii Valahii a numit un triumvirat alcătuit din Șerban Bujoreanu vel vornic, Grigorie Băleanu vel logofăt și serdarul Barbu Brăiloiu. Acești trei vor face tot ce trebuie ca viața să meargă înainte, dar poruncile or să le primească de la generalul Steinville.

- Și voievodul nostru, Gheorghe Cantacuzino? De ce nu-i pus pe scaunul de domnie, că doar Majestatea Sa a dat un decret imperial anul trecut, la 30 mai 1717, prin care prințul Gheorghe va fi recunoscut ca voievod de îndată ce războiul se gată.

Cei trei mari boieri se întoarseră acasă, rămânând cu această întrebare fără răspuns. La Craiova când au ajuns au găsit lumea liniștită. Ei căutau să afle de ce austriacii nu duc promisiunile la capăt, că doar totul era sub comanda generalului Steinville, iar boierii adunați la Bănie, în jurul triumvirilor, puneau aceeași întrebare, adică de ce Majestatea Sa nu dă decretul mult așteptat. Se uitau unii la alții și se mirau că uite, atâta am nădăjduit că ne va fi bine cu creștinii noștri și aceștia parcă ar dormi în picioare. Nici că le pasă de noi!

- Măcar acum suntem la conacele noastre, nu ne este frică de grecul fanariot și de arnăuții lui! zise biv vel vornicul Șerban Bujoreanu la praznicul Nașterii Pruncului Sfânt, la masa la care invitase pe ceilalți boieri triumviri și pe alți prieteni. Să ne veselim, boieri mari, că Domnul nostru Iisus Hristos ne arată bunăvoință: războiul s-a gătat, pacea este semnată și garantată, avem slujbă de pază bună la hotare. Ușor, ușor, Dumnezeu ne va da tot ceea ce i-am cerut că doar ni se cuvin toate, n-am cerut ce

[26] C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei sub Austriaci*, vol. I, pag. 336 - 343
[27] „Zurück! Es ist nicht erlaubt!” = Înapoi! Nu este permis!"
[28] Răpciune = septembrie

nu-i al nostru din străbuni. Așa-s stăpânii ăștia, mai molcomi, ce putem să le facem noi?

- Așa-i, așa-i, drept ai grăit domnia ta, vornice! Dar ce face Măria Sa, Vodă al nostru, Gheorghe Cantacuzino? Nu s-a întors de la Viena?

- Nu, uite că acei scrobiți de la Cancelaria Consiliului de Miniștri îi tot cer să aducă dovadă că-i os domnesc, că i se cuvine titlul de voievod și scaunul de domnie. Iar Măria Sa le tot spune că toate înscrisurile lui se află la Doamna Marica, văduva lui Vodă Constantin Brâncoveanu, care le-a luat de la Doamna Calița, sora lui Ștefan Cantacuzino. Că a primit Vodă al nostru de la nepoții lui, Manta și Pârvu Câmpineanul niște înscrisuri din care se poate ceti că Vodă Brâncoveanu le-a luat doi desagi cu galbeni și alte scule în lăzi și sipete prețioase, dimpreună cu hrisoave vechi, de la moșii și strămoșii lor. Când îi vorba de căutat prin terfeloage, apoi eu zic că nu-i treabă bună, boieri dumneavoastră, zise logofătul Grigorie Băleanu.

- Nu gândi strâmb, domnia ta logofete. Acei înalți funcționari nu se codesc degeaba, când Majestatea Sa îl va prezenta la Viena, la baluri și sindrofii, pe Vodă al nostru, el nu trebuie să se rușineze că cineva răuvoitor, din Valahia turcească ori de la Stanbul va râde că nu-i adevărat, că acest voievod nu are drept să-și zică voievod. Ați priceput, boieri dumneavoastră, cum stau treburile în Evropa Creștină? Acolo-i lege, nu-i tocmeală sau abuz ca la osmanlâi!

Iarna se așezase ca în vremurile bune, cu anii în urmă. Zăpada acoperea pământul în strat sănătos, ținând la căldură grîul ce se ridicase de o șchioapă, în toamnă. Dinspre adâncurile pădurilor se auzea boncăluit de cerbi, uneori grohăit de porci mistreți. Urechiații nu se deosebeau, cu blănurile lor, de albul zăpezii. Boierii mai tineri și cei în putere ieșiră la vânat și aduseră destule bunătăți: vulpi cu blăni roșcate, iepuri, fazani, ba chiar și câțiva căpriori. Boierii străini care fuseseră invitați și ei la acest chiolhan bărbătesc, se minunau de multe: de frumusețea locurilor, de brazii falnici, de mulțimea viețuitoarelor pădurii, de bunătățile ce ieșeau din cuhnii, pregătite de femeile de pe moșii. Dar cel mai mult le plăcea vinul, dulceag dacă voiai ori mai aspru, bărbătesc.

Nemaiputând răbda atâta amânare și încurajați fiind de străinii care le cântau în strune, delegații se vorbiră între ei și

porniră iarăși la drum către Viena, cercând să obțină intrare la fața Împăratului pentru a afla răspuns la Memoriile pe care le depuseseră.

Zilele trecură încet până în ultima săptămână a lui Făurar. La 22 februarie 1719, Majestatea Sa Împăratul Carol al VI-lea dădu mult așteptatul decret de organizare a Olteniei, care se va numi de acum încolo, Kleine Walachie, să știe toată lumea. Boierii pământeni vor conduce Administrația, așa se va numi tot ceea ce cuprinde slujbele cele mai înalte până la cele mai mărunte. Iar în fruntea acestei Administrații se va afla un Președinte, care va fi prințul Gheorghe Cantacuzino. Iar puterile lui vor fi la fel ca ceea ce avea când se numea Mare Ban al Craiovei.

Boierii delegați primiră de la Cancelaria Consiliului de Miniștri decretul pus într-un tub din argint, sigilat cu marea pecete imperială, ca să o ducă în Transilvania, generalului comandant Stephan von Steinville care o va pune în aplicare, de față cu mulțimea boierilor olteni și a locuitorilor Craiovei, atunci când va găsi prilej bun de călătorie spre provincia pe care el a cucerit-o și i s-a dat acum, să o conducă deplin. Căci peste Administrația ce se încredințează Președintelui principe Gheorghe Cantacuzino, toate treburile vor sta sub porunca lui, Stephan conte von Steinville, ca director suprem cu puteri depline, care se supune ierarhic mai marilor lui din Împărăție. Dar generalul nu le arătă împuterniciților decretul, nici nu-l citi în fața lor. Doar le spuse câteva lucruri, în rest le promise că de grabă se va adresa Consiliului Aulic pentru a desluși unele hotărâri înscrise în decret care trebuie îndreptate, ca să fie pe placul boierilor și al poporului, spre pace și bună înțelegere

Președintele Gheorghe Cantacuzino va fi ajutat de patru consilieri care fură numiți o dată cu decretul: Grigore Băleanu, Radu Golescu, Ilie Știrbei și Barbul Cornea Brăiloiu. Numele lor va fi doar de „consilieri”, fără alte zorzoane, fiind nevoie să renunțe la vechile titluri „barbare”, de spătari, logofeți, sărdari și altele. Această Administrație va judeca pricinile oamenilor în două instanțe, dintre care în prima se vor judeca clerul și boierii, iar în a doua plângerile poporului. Tot Administrația va stabili contribuțiile. Altă treabă de mare onoare este ca Administrația să organizeze teritoriul și să vegheze la disciplină și bune purtări.

Generalul comandant nu s-a împăcat cu numele celor patru consilieri puși de către Împăratul. De aceea trăgea de timp, deși anunțase că va proclama el însuși acest decret, la fața locului, adică la Craiova. Și amâna de la o lună la alta. Iată, ultimul termen pe care l-a anunțat a fost 10 mai 1719. Dar a trecut și această dată.

Decretul imperial dădea răspuns cererilor clerului. Nimeni nu se va atinge de biserică, doar atât că Episcopul de Râmnic, vlădica ortodocșilor din Kleine Walachie, se va supune Mitropolitului Serbiei, Moise Petrovici. Nu va mai avea treabă cu Mitropolia de la București și nici cu Patriarhia din Constantinopol sau Alexandria și alte locuri. Averile mănăstirești se vor păstra și se vor întări cu noi înscrisuri, după ce ele vor fi cercetate. Nici o biserică și nici o mănăstire nu-și va mai trimite veniturile la Ierusalim, la Sfântul Munte sau la Constantinopol. Nu vor încartirui armată, dar dacă se va dovedi că sunt bune ca cetăți, li se va da această cinste.

- Care va să zică, pe măritul nostru principe Gheorghe Cantacuzino, Majestatea Sa Imperială l-a făcut din Voievod tocmai Președinte. I-o fi luat și calul de sub el și a pus un măgar în loc? Banul Radul Popescu spus-a aste vorbe de ocară, cu mult năduf. Și ce mai zice de bine pentru cinul nostru boieresc legea Majestății Sale, poate să-mi spună și mie careva care știe mai bine ca mine a ceti și a grăi pe nemțește?

- Apoi zice la Decret că Administrația trebuie să grijească de lege, că să împartă dreptatea cu măsură cinstită. Bunăoară, zice că acel boier care bate un țigan rob de pe moșia lui până îl omoară, acela să fie socotit criminal și să fie judecat pentru moarte de om. Că așa ceva se cheamă barbarie și nu se mai face decât la cei fără de lege. Că dreptatea nu o va mai împărți boierul după bunul său plac, ci lege va fi peste toată țara. Iar pricinile cele mărunte vor fi judecate de vornici sau judecători provinciali care vor avea scaune de judecată în târgurile cele mai mari ale țării.

- Frumoase cuvinte, zise fără să zâmbească banul Popescu Radul. Frumoase și fără rost. Că dreptatea și legea sunt în mâinile a doi oameni: comandantul director suprem, contele Stefan de Steinville și secretarul Administrației, Nicolae de Porta. Ei au fost numiți prin acest Decret imperial atunci, la 22 februarie. Restul nu

contează. Ei au primit cuțitul în mână, vor tăia și împărți după placul lor, oprindu-și partea cea mai mare.

- De ce spui, domnia ta, că Nicolae de la Porta ar fi un om necinstit? întrebă Grigore Băleanu, vel logofăt. Că eu am fost cu el în prima călătorie la Sibiu, în toamna lui 1716, după ce pivodenii l-au prins pe Vodă Nicolae Mavrocordat. Atunci acest om ne-a fost de mult folos, măcar că pe drum a bolit rău de tot. A avut febră până am trecut de Deva. Iar la Sibiu am avut mare trecere la generalul comandant pe care el, Nicolae de Porta l-a cunoscut mai de mult și ne-a adus multe înlesniri, cu protocolul, cu diplomația și chiar cu limba germană. Și-a meritat banii, cum s-ar zice pe la noi.

- Aha, deci i-ați plătit cheltuielile de călătorie! Și a fost bolnav tot drumul! Și a mers călare pe cal, așa bolnav? întrebă în continuare Radul Popescu, parcă insinuând ceva. Nu ți se pare ceva ciudat aici, vel logofete? Vezi, aista-i omul! Adică își merită banii, cu vârf și îndesat.

Boierii olteni se dumiriră destul de repede că toată întârzierea ducerii la împlinire a Decretului imperial este o lucrătură a generalului de Steinville și a oamenilor lui. Iată, de o pildă, boierii toți trăgeau nădejde că măcar unul din ei se va alege cu slujba de perceptor general, adică vistier sau ministru economic cum se chema la Viena această funcție. Ei au spus de mai multe ori că în această funcție trebuie pus un bun cunoscător al proastelor obiceiuri de neplătitori de dări și taxe ale unor boieri zgârciți, cunoaștere de rele deprinderi pe care numai un român o are. Și nu orice fel de boier român, ci unul care a fost vistier de mai multe ori, sub mai mulți voievozi. Iar acela care cerea pentru sine acest scaun ales era nimeni altul decât Ilie Știrbei, vel vistier! Dar generalul director superior a sosit cu omul lui, pe numele său Ignațiu Haan, care avea să aibă grija vistieriei imperiale. Iar cum el mai avea și altele de făcut, pe la cancelariile imperiale și în diverse gubernii, a adus cu sine și pe unul Gregor Thürnhofer, inspector financiar. Era omul cel mai potrivit pentru a face munca de vistier, dar și pe cea de spion și de inchizitor, că cine îi va executa pe rău platnici, fără milă?!

-Ce înseamnă, boieri dumneavoastră, spion și inchizitor? întrebă mai tânărul Ilie Oteteleșanu, vornic al județului Vâlcei.

-De spion ai auzit domnia ta, vornice, răspunse Radu Popescu vel ban, ca unul dintre boierii cărturari cunoscuți ai Țării Românești. Iar „inchizitor" este un cuvânt adus din lătinește, „inquisitio" care înseamnă cercetare, căutare. Acest cuvânt a apărut amu-s cinci sute de ani în biserica papistașă, când au făcut aceia un județ contra schimnicilor. Iar călugării inchizitori erau aspri peste măsură. Ei îi pedepseau cu pierderea vieții pe cei vinovați chiar și de un cuvânt rău scăpat în piață ori prin hanuri, unde multe urechi ascultau și pârau pentru un ban amărât.

-Așa niște apucături aspre va avea acest inspector financiar, Gregor Thürnhofer? întrebă boierul Constantin Argetoianul, cu moșii în Mehedinți, intrând și el în vorbă. După chip nu arată a fi om rău. Dar mai poți ști ce fel or fi acești nemți?!

Boierii care purtaseră aceste pălăvrăgeli stăteau într-o încăpere a hanului Puțureanu, din piața cea mare a Craiovei. Acolo se întâlneau aproape zi de zi, ca să afle ce se mai pune la cale între boierii cei mari, cu trecere multă la comenduirea austriacă. Tocmai se așezase în capul mesei marele vistier Ilie Știrbei. Era roșu vânăt la față, nădușit și pornit foarte.

-Care-i pricina supărării domniei tale, boier vel vistier, întrebă vel banul Radu Popescu?

-Iaca poznă mare și necaz ce avui acu o mică de ceas, la o discuție cu ghinărarul comandant Steinville. Eu am vorbit așa, ascultă și judecă și spune la urmă ce ai de zis, banule al Craiovei:

„- Îndrăznesc să cer Excelenței voastre funcția de Ministru al Economiei în Kleine Walachie, după cum este acest minister în Imperiu. Socot că trebuie să aduc la cunoștința Excelenței Voastre că eu am servit ca vistier în Divanul Țării Românești sub mai mulți voievozi și am dovedit credință și cinste în serviciul meu, zise Ilie Știrbei când, după îndelungi insistențe, generalul Steinville îi acordă audiența cerută.

-De ce ți-aș face pe voie, boierule? Ce lucruri bune și de mare folos ai face domnia ta pentru vistieria Imperiului?

-Eu singur sunt în măsură să adun birurile și contribuțiile așa cum Camera Aulică a dispus a se împovăra poporul, de la mic la mare, în Kleine Walachie. Eu cunosc toate obiceiurile rele și bune ale boierilor valahi, mai ales pe cele rele, cu care aceștia fug de plăți față de Împărăție. De ce toți voievozii Valahiei Turcești s-

au îndatorat cu pungi multe de bani față de o seamă de boieri, promițând că le va plăti înapoi datoriile, dar toți uitând, totdeauna, să facă aceste plăți? Pentru că aceste datorii erau obligațiile acelor boieri pe care ei nu voiau să le plătească la vistierie. Și atunci voievozii, ca totuși să aibă banii respectivi în cufere, îi cereau ca împrumut, legându-se chiar și în scris că vor da banii înapoi. Iar boierii se lăsau, chipurile, păcăliți, dar foloseau acele înscrisuri semnate de voievozi ca să le facă plângeri la Înalta Poartă și jalbe și alte săgeți ucigătoare. Acei boieri care acum locuiesc aici, în Oltenia, la fel se vor opune și Chezariceștii Împărății și curând își vor lua colindul cu jalbele pe la alesele porți ale Imperiului. Doar eu pot să-i țin în frâu pe acești rău platnici!

-Boierule vistiernic, de ce crezi că relele voastre obiceiuri din Împărăția Turcească le veți putea păstra și în Împărăția noastră? Au n-ai cetit Proclamațiunea numirii principelui Gheorghe Cantacuzino ca Președinte al Delegației? Nu scrie acolo că toate aceste rele obiceiuri noi nu le vom lăsa să treacă? Nu vor fi judecați acești boieri necinstiți, neplătitori de contribuții, așa um scrie la Proclamație? Domnia Ta crezi că acele cuvinte nu au putere de lege? Curând Chezariceasca Împărăție va aproba înființarea Inchiziției care va judeca și pedepsi nu numai pricinile mirenilor, ci și pe cele ale bisericilor și mănăstirilor. Crezi, domnia ta, că cele două camere superioare ale noastre, Camera Aulică și Consiliul de Război, vor face negustorie cu jalbe și pâri, cu boierii olteni?Stai numai și vezi! Eu nu zic că boierii olteni sunt îndărătnici, hoți și răzvrătiți. Că umblă cu mita. O fi așa cum spui domnia ta! Dar la rândul meu, întreb și eu, domnia ta cunoști cum se poartă slujbașii împărătești față de aceste rele obiceiuri? Dacă nu știi, îți dau încredințare că veți afla, toți boierii olteni, în curând! Toți!"

-Așa! Vom afla noi toți, adică noi, boierii?! Cu ce-i cășunarăm ghinărarului noi, boierii? De ce-i pornit contra noastră? Înțeles-ai ceva, domnia ta, cinstite vistierule? întrebă Radu Popescu.

-Cred că din pricina acelor memorii ce fuseră date la Cancelaria Imperială, la Consiliul de Miniștri, lui Eugeniu de

Savoia. Bănuiesc că de acolo i se trage, l-or fi tăvălit pe jos oarecine de pe acolo...

Rogu-te cititorule, mai ai un bob de răbdare cu povestirea noastră, doar puține lucruri plictisitoare mai avem a-ți spune. Apoi vei vedea singur cum le-a ieșit socoteala acestor mari iubitori de străini și trădători de neam. Acei mari boieri olteni, în frunte cu Măria Sa Domnul nostru Gheorghe Beizadea Cantacuzino cum îl numeau ei pe acest mult promis al lor voievod, nu au înțeles că în provinciile cucerite Împăratul Carol al VI-lea nu va îngădui ca un prinț detronat de la conducere să fie înlocuit cu un nobil local, oarecare, de rang inferior celui de principe. Că politica Chezariceștii Împărății este cu totul alta și că regulile acestea nu se vor schimba în nici o provincie, oricum ar fi fost ea înainte de a intra sub oblăduirea Majestății Sale. De aceea generalul întârzia cu anunțarea decretului imperial, că nu îi era prea simplu să scoată căruța din drumul mare și să umble prin gropi și hârtopi pe marginea râpei cu multe capcane, folosind mârțoage în loc de cai sănătoși. Cât el zăbovea cu aranjamentele ascunse, iaca Satan îl cheamă de grabă la el, în Tartaria, pe Barbu Cornea Brăiloiu serdar. Cu moarte rea s-a dus acela, că numai zece zile a bolit și în acest timp s-a umflat și negru s-a făcut peste tot. Iar de la umflătură cică i-ar fi pocnit și ochii din cap. Moartea lui produce regrete și bucurie. Îl regretă cei care au primit ajutorul lui în timpul războiului și au câștigat un teritoriu bogat, cu cheltuieli puține din partea atacatorului, dar mari din partea românilor. Se bucură de trecerea lui spre scaunul Judecătorului Celui Drept aceia care zic despre el că a fost „începătorul tulburărilor și al stricăciunilor țării și capul hoților și al tâlharilor”. Cel mai abitir strigau așa ceva veliții Ilie Știrbei și Șerban Bujoreanu.

Boierii nemulțumiți de această amânare se adună la mănăstirea Tismana și fac un legământ de a nu se duce să se jeluiască la Împăratul sau la generalul Steinville sau la Consiliul de Război, ci numai împreună să fie. Capul răutăților nemțești, generalul Steinville reușește să-i dezbine pe boieri. O parte dintre ei, vreo 62 la număr, cu egumenii mănătirilor Tismana, Bistrița și Arnota fac o plângere la generalul director superior împotriva lui Ilie Știrbei și Șerban Bujoreanu, numindu-i ca fiind trădători, capul relelor. Și mai zic rele și despre Radu Golescu, precum că ar fi fost omul

Bujoreanului. Această plângere îi vine de folos generalului. El zice că boierii nemulțumiți nu-i acceptă pe consilierii desemnați de Majestatea Sa Împăratul și pune pe Banul Beizadea Gheorghe Cantacuzino să facă o mare adunare a boierilor valahi și acolo să fie aleși, dintre ei, patru consilieri. Și s-a făcut întocmai, fiind aleși de la prima strigare serdarul Grigorie Vlasto, Staico Bengescu și Dumitrașcu Brăiloiu Monahul. Iar al patrulea a fost ales, cu oarece întârziere, Constantin Strâmbeanul. Aceștia formau o Delegație împreună cu Președintele Gheorghe Cantacuzino și Nicolae de Porta secretarul. Iar consilierii aleși de boieri în această Delegație nu puteau fi confirmați de către generalul Steinville până ce nu vine o hotărâre de la Împărat. Și când o veni, din Delegație se vor transforma în Administrație! Până atunci din Administrație făceau parte doar directorul superior Steinville și secretarul Nicolae de Porta. Aceștia doi conduceau Oltenia. Nimica nu se făcea fără ei!

Lui Steinville cel mai mult îi plăcea de Dumitrașcu Brăiloiu Monahul. Acesta era fratele mai mic al serdarului Brăiloiu și era un alt fel de om decât frate-su. Credincios, era învățat să asculte de cei mai mari și mai înțelepți decât el. Dacă nu pricepea porunca ce i se dăduse, mai întreba o dată și tot așa, până pricepea cum era bine. Apoi trecea la treabă și nu se odihnea până nu găta treaba de făcut. Așa că generalul hotărî că dacă Președintele nu-și putea face menirea, din orice pricini, atunci acest Monah îi lua locul. Apoi de rangul doi fu numit Staico Bengescu, iar de rangul trei Grigorie Vlasto.

Poporul de jos stătea cuminte, deoparte, doar se uita la ce fac și desfac boierii cei mari. Că rumânilor care trăiau numai cu sărăcia și bătaia, tare mult le-a plăcut să audă cum ceteau cunoscătorii de slove, că aici, în Împărăție boierul trebuie să se poarte frumos cu robii, să nu-i omoare nici cu munca, nici cu biciul și nici cu funia ori securea gâdelui. Că pentru aceste rele va plăti, va da socoteală în fața legii. Că dacă satul de robi nu-și va plăti contribuțiile și dijmele, atunci boierul care li-i stăpân va plăti în locul lor. Înseamnă că boierul rău s-a purtat cu șerbii lui și atunci îi musai să fie pedepsit, plătind în locul lor.

Când au văzut că pacea dintre ei s-a gătat, a zis și poporul „Încurcă-i, drace!” și acela i-a încurcat! Iar generalul comandant și director superior a stat și el și a adunat dovezi de rele purtări ale

boierilor valahi. Sigur că până ce consilierii aleși de boierime aveau să fie confirmați de Camera Aulică, aceștia nu puteau lua nici un ban de la vistieria Imperiului. Doar Președintele Gheorghe Beizadea Cantacuzino primea salariul de șase mii de taleri pe an. Iar secretarul de Porta era plătit în funcție de ce fel de treabă făcea și cât venit avea să aducă la vistieria Imperiului. Dar el se străduia. Curând străduința lui va fi văzută de tot omul necăjit. Iar plânsul de foame al copiilor va fi îngânat de blestemele mamelor ce-l pomeneau pe Porta, în veci.

Capitolul 14

Înhămați la căruța austriacă

În ziua când fură aleși cei patru consilieri care vor for ma Administrația avându-l în frunte pe Președintele Gheorghe Beizadea Cantacuzino, directorul superior Stephan conte de Steinville ținu o lungă cuvântare. Avea în fața lui cea mai mare parte din cei 266 boieri înscriși în catastiful secretarului Nicolae de Porta. Acesta n-a trudit multe săptămâni până a întocmit toate listele pentru că Porta avea mare îndemânare să folosească oamenii pentru câștigul lui. Așa făcu și de astă dată: dădu zvon printre boieri că directorul superior al provinciei va face buna tocmeală a gospodăririi țării, alegând dintre cei mai harnici boieri câte un vornic ce va sta în fruntea județelor. Iar acest vornic va aplica legea Împărăției, ajutat fiind de câte patru ispravnici, câte unul pentru fiecare plasă. Că județele fi vor împărțite în patru plase, de sus, de jos, de margine și de mijloc. Și fiecare plasă va avea în frunte un ispravnic ce-și va lua trei ajutoare, vătafi dintre cei mai gospodari olteni din județ, știutori de carte și cu bună îndemânare în mânuirea armelor de război. Că vornicul va primi leafă din vistieria Imperiului 250 de taleri pe an, iar ispravnicii câte 150 de taleri pe an. Vătafii isprăvniciilor vor fi plătiți cu 30 de taleri pe an și ceva provizii. În slujba cancelariei vornicului de județ vor fi aleși câte patru vătafi, de același soi ca și vătafii isprăvnicești și tot cu 30 de taleri vor fi plătiți pe an dar vor primi provizii ceva mai multe.

-Rogu-vă, boieri dumneavoastră, cătați a vă înțelege cu bună pace a propune domnului director superior niște boieri de multă ispravă, cu nume bun pentru a li se încredința slujbele de vornici ai județelor. Iar aceștia să fie pregătiți cu nume de boieri pentru isprăvnicii. De mult folos ar fi dacă, până la sosirea Excelenței Sale contele de Steinville, fiecare județ ar avea un catastif al stărilor, adică boierii să se înscrie fiecare cu mărimea averii lui și rangul lui, pe cele trei clase cunoscute. Că Excelența Sa va putea hotărî cine va fi scutit de dajdii și contribuții, după cinul boieresc recunoscut din vechime. Grabă mare avem, boieri dumneavoastră,

să fim gata a-i depune în poale Excelenței Sale aceste catastife ale boierilor chiar din ziua în care va sosi aici.

Și uite așa, vicleanul secretar căpătă pe tavă, fără nici o cheltuială, o informație dintre cele mai valoroase pentru Administrația care, din tot mănunchiul de legi, contribuții, dajdii și taxe trebuia să-i spună Excelenței Sale cam ce venituri va obține guvernul Majestății Sale de pe această proprietate primită pe tavă, ca pradă de război.

Și Excelența sosi. Ajunsese la Craiova la o zi după marele praznic al Nașterii Maicii Domnului, după călindarul ortodoxiei răsăritene. Făcuse drumul într-o singură zi de la Sibiu la Râmnicul Vâlcei, călătorind cu rădvanul pe vestita Șosea Carolina, construită de oștenii săi încă înainte de a se fi încheiat războiul și deschisă drumeților în anul 1717. Tatăl acestui drum de mare importanță strategică, nu numai militară, dar și comercială, care era pe drept cuvânt el, generalul conte Stephan von Steinville, făcu un scurt popas la Câineni, mai aproape de Turnu Roșu. Urcă spre stânca de deasupra drumului pe care o placă de marmură prinsă cu nădejde de meșterii pietrari din Sibiu purta inscripția lămuritoare despre această lucrare de mare valoare și frumusețe: *„Sta viator! Ubi natura stare iubet//Et virtus Traiani stetit..."* Sau în traducere românească:

„Oprește-te călătorule! Unde natura îți poruncește să te oprești și vitejia lui Traian s-a oprit. Aici, sub auspiciile lui Carol al VI-lea Împăratul Cezar, cu adevărat August, supusă fiind Dacia Ripensis, printr-un scurt războiu, dar cu multă vitejie, de Eugeniu, comandantul suprem, locțiitor al Cezarului, pentru ca să fie unite, prin comunicații mutuale, țara de mijloc cu cele muntoase, după ce stâncile au fost sfărâmate și rostogolite, Carpații nivelați și uniți printr-un pod, s-a deschis drumul de trăsuri, lung de 11 ore. Lucrarea a făcut-o Contele Ștefan de Steinville, delegat și președinte în Daciile Cezarului, fiind arhitect Friederic Schwantz. Prin providența lui August, pentru binele obștesc, prin o slujbă credincioasă, a pus acest monument neperitor pentru posteritatea recunoscătoare. Acum rămâi sănătos și adu-ți aminte, că, prin virtutea lui Carol, nu este nici un drum nefăcut, căci, pe când străpunge Carpații, învinge râurile, termină războiul și anexează

la imperiu popoare, scăpate de munți și fericite prin supunere. Șoseaua Carolina aceasta este .1717."

Făcuse popas la Episcopia Râmnicului. La cina pe care i-a oferit-o Damaschin, Episcopul, vorbise admirativ despre frumusețea drumului pe care l-a parcurs. Lumina blândă a lunii septembrie cernută fin peste crestele împădurite, aerul curat puternic mirositor a sănătate, apa Oltului curgând când lin acolo unde adâncurile fuseseră curățate de stânci, apoi năvălind cu bulboane și repezișuri printre bolovani cu spinări negre, netezite unele dar colțuroase altele, toate aceste frumuseți lăsaseră o impresie puternică asupra călătorului care, în cuvintele lui recunoștea că măreția lui Dumnezeu în creația Lui l-a întărit și pe el.

-Mărturisesc Înaltpreasfințite, că drumul acesta minunat nu m-a obosit deloc, ba am simțit că ceva din puterea și tăria firii se revarsă și asupra mea, dându-mi vigoare. Este, această vale a Oltului, un dar ceresc de o frumusețe aleasă. De ce oare v-a dăruit Dumnezeu cu acest loc minunat? A pus ceva ca o bijuterie de mare preț pe teritoriul unui popor slab, nevolnic, bun să fie sclav la alții. Oare de ce?

-Dumnezeu este iubire, Excelență. La rîndul Lui, Dumnezeu dăruiește celui umil, care I se închină cu credință adevărată lucruri de mare uimire. Știe Dumnezeu de ce ! Evangheliile ne învață că Iisus a propovăduit iubirea de aproapele și smerenia. Românii au trăit în bună vecinătate cu toate neamurile care s-au oprit pe aceste meleaguri, o vreme, au fost darnice cu ele și n-au cerut decât pace! Poate că de aceea ne pune Dumnezeu la încercare, să vadă cât de adâncă este credința noastră, iubirea noastră. Neamurile mari, puternice, n-ar trebui să vadă la români decât acest adevăr. Cuceritorii ar trebui să știe cum să-și apropie acest popor, nu să-l îngenunche. De aceea am colindat pe la Cancelarii ca să duc adevărul nostru, prin cuvintele simple ale credinței curate, să-i fac pe cei ce hotărăsc soarta popoarelor mărunte să ia aminte despre noi. Mărturisesc pentru poporul care i-a cunoscut pe romanii împăratului Traian, acele statui de rară frumusețe care se găsesc în Forul lui Traian, în Roma ruinelor antice. Nici un dac nu este, acolo, în acele statui, un sclav. Excelență, Traian și romanii lui i-

au descoperit pe daci și poate că au descoperit pe aceste locuri și alte comori decât aurul pământului.

Cuvintele acestui păstor de oameni l-au tulburat pe militarul care pornise la drum cu gând să-și arate puterile de învingător, să supună, să se facă ascultat. Unde va descoperi firea acestui neam de oameni? Îl va găsi în poporul de jos, în cel umil care duce resemnat, toate poverile, de veacuri? Înainte de a a dormi gândul cel bun i-a revenit, făcându-l să fie mai hotărât să urmeze calea pe care pornise. Iar acum, stând în fața boierilor acestui neam își dădu seama că va fi greu, foarte greu să le explice câtă greșeală există la ei, la acești bogați, în modul cum s-au folosit de robii lor.

Generalul director superior făcu mai multe călătorii prin Oltenia, cercetând cu ochii lui târgurile mai răsărite, dar care se aflau într-o stare jalnică după jafurile necredincioșilor, a văzut satele arse și pustiite de locuitori, a văzut biserici și mănăstiri lovite, arse și sparte de aceiași năvălitori. Apoi a poruncit să fie chemați la Craiova toți boierii din această Mică Valahie pentru a le spune ce gândește Împăratul să se facă aici, pentru renașterea țării spre bun folos al locuitorilor, dar și spre ajutor vistieriei Imperiului care trebuie să asigure paza unui hotar lovit din totdeauna de jefuitorii din apropiere.

- Boieri români, am venit să vă aduc cuvântul Împăratului meu, al Majestății Sale Carol al VI-lea Habsburg, cuvânt care este poruncă pentru toți supușii lui, fără deosebire. Noi, reprezentanții Majestății Sale suntem aici stăpâni, iar voi, cei de aici și împreună cu voi toți casnicii voștri, trebuie să vă supuneți acestui cuvânt pe care eu o să vi-l citesc de îndată.

Un freamăt se porni în curtea Palatului Băniei. Căci această mulțime de oameni nu încăpea într-o sală, oricât de mare ar fi fost ea. De aceea Excelența Sa a dat poruncă să se adune boierii sub cerul liber, acolo să asculte cuvântul dat. Erau aspre cuvintele Excelenței, mult prea aspre față de dulcile promisiuni cu care au răspuns miniștri Majestății Sale la memoriile depuse în acești doi ani în care ei, aceștia de față, au implorat să fie sloboziți de sub hangerul turcesc. Iată, v-am dezrobit de turci, dar mai departe trebuie să pricepeți, boieri încrezuți, că musai este să lăsați de o parte relele voastre obiceiuri. Vă cunoaștem firea și obiceiurile rele din multele scrisori pe care le-am primit, direct la Gubernie, la

Sibiu ori la Viena, la Consiliul Aulic ori la Cancelaria Consiliului de Miniștri. Pâri și plângeri. Minciuni. Lăcomie. Falsuri. Multe lucruri rele am scos din aceste scrisori. De aceea, Majestatea Sa Împăratul și la fel și Prințul Comandant Suprem, Eugeniu de Savoia, dau poruncă să vă supuneți legilor care sunt date tuturor supușilor Împărăției și sunt valabile, de la mic la mare.

După acest început Excelența Sa a făcut o scurtă pauză. Murmurul se tălăzuia de la boierii de clasa a treia spre cei pe care îi aleseseră să le poarte cererile la Viena și la Sibiu, de doi ani în urmă și până acum. Acum trebuia ca aceștia să spună care este vrerea lor, condiția pe care au pus-o atunci când au închinat țara. Văzând această foială și văzând că dinspre acel grup de boieri, care îi erau foarte bine cunoscuți, se încearcă o ridicare la cuvânt, generalul li se arătă cu fermitatea de militar care știe să dea porunci unei oștiri întregi de la care așteaptă supunere totală.

-Am venit să vă spun ca unor supuși imperiali. Nu-i loc de tocmeală. Nesupunerea se pedepsește ca o trădare, iar pedeapsa este cea mai grea din toate.

Când a formulat această ultimă propoziție, generalul i s-a adresat lui Nicolae de Porta, care era tălmaciul zilei acolo, în

curtea Băniei, să fie la fel de aspru și amenințător în cuvintele pe care le rostește românește precum a fost și el, generalul, în cele spuse în limba germană. Secretarul s-a străduit și încercarea de răzvrătire s-a înmuiat. Ca spicele din lan care se ridică și stau drepte când vântul nici măcar nu adie, așa au înțepenit spinările acestora care credeau că li se va da lor, tot dreptul cerut după vechile pravile.

-Majestatea Sa Imperială, având milă nemărginită pentru acest popor greu lovit, de secole, de barbaria necredincioșilor a primit oferta voastră, a boierilor valahi, să-și întindă protecția peste teritoriul Valahiei Mici. Nu s-a putut mai mult deoarece anii îndelungați de război ne-au slăbit puterile, ori paza granițelor integrale ale Valahiei ar fi blocat aici mai mult de 20.000 de soldați. De aceea ne-am oprit asupra acestui mic principat, mai ușor de apărat având munți și păduri ca ziduri greu de trecut cu oști numeroase. Voi ați avut aici un Mare Ban care a condus Valahia Mică, parte din Țara Românească, Ban supus voievodului de la București. Majestatea Sa l-a numit pe principele Gheorghe Cantacuzino în fruntea Administrației ce se va instala de azi începând și va conduce provincia. Cu titlu de Președinte, cu drepturi și obligații speciale aproape ca cele pe care le-a avut Banul, în toate veacurile de mai înainte. Prin același decret imperial, Majestatea Sa Carol al VI-lea a numit patru consilieri dintre boierii fideli cauzei de dezrobire de sub stăpânirea musulmană, care să-i fie sfetnici apropiați și ajutoare Președintelui. Cercetările făcute sub ordinul Consiliului Aulic și al celui de Război, din cauza multor scrisori prin care se aduc acuze de abuzuri și necinste ale acestor boieri au ajuns să fie adeverite, în mare parte, și întărite mai zilele trecute prin semnăturile a multor dintre domniile voastre, stâlpii țării. Așa că am decis și Consiliul de Război a aprobat ca adunarea boierilor să spună cine sunt vrednici să fie consilierii din fruntea Administrației. Iată, după vrerea voastră, cei patru consilieri sunt următorii: Dumitrașcu Brăiloiu Monahul prim consilier, Staico Bengescu al doilea consilier, Grigorie Vlasto al treilea consilier și la urmă Constantin Strâmbeanul. Aceștia vor fi consilieri provizorii, ei nu pot fi confirmați pe deplin până nu vor dovedi că sunt vrednici în slujba aceasta, în următorii trei ani. Din această pricină, am propus Majestății Sale

ca Președintele, consilierii numiți azi și secretarul Nicolae de Porta să formeze, împreună, o Delegație și nu o Administrație. Vom avea o Administrație după această perioadă de probă.

-Boieri mari și popor, trebuie să luați cunoștință că Majestatea Sa a aprobat ca Administrația, adică în cazul nostru Delegația Provizorie să aibă următoarele treburi de făcut:

Mai înainte de toate, cei patru delegați și Președintele împreună cu secretarul și cu alți doi cănțălăriști ce vor veni mai încolo, vor face județe pentru cler și boieri, în instanța întâia. Dar nici o hotărâre mai aspră nu se va lua decât cu încuviințarea directorului superior ori a subalternului acestuia, numit de el ca prefect de război. În instanța a doua, Delegația judecă plângerile poporului în contra judecătorilor mai mici, cei numiți în plase și târguri mai mari. Avem știre, boieri dumneavoastră, că sub stăpânirea turcească buna creștere, cea sănătoasă transmisă de la părinți, din moși strămoși, așa cum este în toate regatele Evropei, aici în aceste țări române a dispărut cam de multișor. Minciuna este folosită cu nerușinare la mulți judecători, dintre cei plătiți anume ca să închidă ochii. Iar de la o vreme se falsifică înscrisuri vechi. Minciuna, falsul și nerușinarea vor fi aspru pedepsite de legea noastră. Avem ordin de la Camera Aulică să nu luăm în seamă ștersături făcute pe hrisoave vechi, de danii voievodale, nici răzuiri și înscrisuri pe margini care schimbă cu totul acel înscris de la începutul ei. Astfel de fapte vor fi pedepsite cu amenzi și închisoare, bătaie cu biciul și confiscare de avere dacă vinovatul este boier, fie și de cel mai înalt rang. Tot Delegația trebuie să apere poporul contra asprimii nemăsurate a boierilor față de rumâni și moșneni. Că Majestatea Sa a poruncit ca de îndată ce se lasă peste Împărăție pacea binefăcătoare, pretutindeni să fie aduși acasă țăranii cultivatori de pământ și crescători de animale. Aici, în Oltenia, satele sunt mai toate goale. Trebuie să-i aduceți acasă pe bejeniți, pe cei slabi și înfometați să-i îngrijiți ca să prindă puteri. Majestatea Sa vă poruncește să nu-i puneți la muncă pe șerbi mai mult de trei zile pe săptămână. Numai dacă este vreo grozăvie, potop sau viscol, cutremur sau foc, doar atunci să-i folosiți o zi mai mult pe săptămână.

Un început de foială se undui peste capetele sure ale mulțimii de boieri. Ce vorbește acest ghinărar? Asta am cerut noi să scrie

veliții noștri în cărțile pe care le-au pus înaintea Măritului Împărat? Ori poate că acest tălmaci ce-și zice „secretar”nu spune cu vorbe românești cele ce le spune ghinărarul, pe nemțeasca lui? Foiala se stinse repede când generalul ridică mâna sa dreaptă, amenințând adunarea cu degetul arătător. Apoi continuă:

-La fel, Majestatea Sa poruncește ca zilele de clacă pe care satele de rumâni trebuie să le facă la boierii ocrortitori sau la mănăstiri să nu fie mai mult de două pe săptămână. Că după legea pământului claca face ca rumânul și familia lui să lucreze viața întreagă pentru bogați, nerămânându-i pentru sine mai nimic. Majestatea Sa poruncește ca aceste lucruri să se schimbe, astfel ca sărăcimea care trăiește la fel în Imperiul Otoman să emigreze în Oltenia, să umple satele și să ducă o viață mai bună.

- Să se știe că dijmele și contribuția se vor păti de fiecare sat după numărul de case, nu după numărul de locuitori în viață. De aceea trebuie să vă îngrijiți să aduceți oamenii la casele lor. Iar cei din Valahia Turcească dacă vor afla că în Împărăție șerbii o duc mai bine, pe dată aceia se vor bejeni încoace. Și cu atât mai bine vă va fi vouă. Iar dacă un sat oarecare nu-și poate plăti dajdiile și dările toate din orice pricini, să se știe că acolo va plăti boierul și pentru sat. Iar de nu va fi astfel, pricina o va cerceta domnul Ignațiu Haan, care este consilier în Consiliul Aulic și comisar superior al proviziilor. Iar domnul Haan cere un ajutor, un administrator financiar superior care să fie prezent în această Mică Valahie tot timpul, să observe cum se strâng birurile, cum se respectă legea și ordinele Majestății Sale și să sancționeze cu asprime unde lucrurile merg rău.

Din porunca Majestății Sale, în fiecare județ va fi adus din Imperiu câte un Intendent sau supraveghetor pe limba voastră. Acest om va fi german și numai german, el va trebui să cunoască limba latină, cea germană și limba română. El va sta cu ochii pe funcționarii din județe, adică pe vornici, ispravnici, vătafi și pe boieri și negustori. Va pedepsi orice lucru sau faptă care nu-i după legea noastră, din Imperiu, cu amenzi în bani, închisoare sau ocnă, fără milă. Acest Intendent va păzi morala în tot locul și la fel, va fi fără milă în împărțirea dreptății.

Și mai vorbi mult Excelența Sa în acea zi, iar tot ce spunea îi înspăimânta pe unii boieri și îi bucura pe alții, care erau sătui de

nemernicia lumii, de minciuni și de falsuri, de tâlhari și de necinste. Dar și acestora bucuria le-a fost scurtă când au văzut că din te miri ce funcționarii imperiali dădeau amenzi usturătoare, făcând în fel și chip ca să umple sipetele vistieriei Majestății Sale.

În cele trei luni cât a stat în Kleine Walachie, generalul director superior a pus la cale cele mai multe reguli care să înlocuiască vechile pravile pe care boierii pământeni le socoteau sfinte. Delegația, care își zicea pe limba locului „Căimăcămie", cuvânt moștenit de pe vremea stăpânirii otomane, ceru ca boierii și mănăstirile să fie scutite de dajdii, biruri și contribuțiuni, iar această scutire să fie dată în scris. De asemenea, să fie scutite a da adăpost armatei, acelor încartiruiri pentru iernare. Și mai cerură membrii Căimăcămiei ca rumânii, care în alte părți ale Împărăției se cheamă iobagi sau șerbi, să fie socotiți la fel ca în țările și împărățiile vecine, Ungaria, Polonia, Rusia și altele. Dar contele Steinville, reformatorul, le respinse cererile. Scutire pentru toate nu se poate da deoarece boierul este dator să aibă grijă de rumânii lui așa mod ca aceștia să poată plăti toate dările, birurile, dajdiile și contribuțiunile care, de acum înainte, nu erau puse pe nume de boier, ci pe moșia acestuia. Că dacă rumânii nu pot plăti pe de-a întregul aceste sume de bani, atunci va plăti boierul.

-Și voi repeta acest ordin, boieri dumneavoastră, până vă va intra bine în cap. Asta-i lege, nu-i tocmeală!

Ba deveni chiar amenințător generalul, când începu să-și piardă răbdarea.

-Și mai cunoaștem la Camera Aulică multe plângeri și jalbe împotriva unor boieri lacomi care i-au pus pe acești rumâni amărâți să plătească de două ori aceste biruri, pe toate sau numai pe unele. Că numai cuvântul boierului era luat în seamă la judecată. Ca astfel de strâmbătăți să nu se întâmple, legea nouă obligă ca pentru orice plată făcută, funcționarii să dea chitanță care să fie ștampilată. Și puse dumnealui, directorul superior, de se făcu ștempilă pentru fiece județ. Așa, județul Romanați avea un snop de grâu, județul Vâlcea un arbore deoarece era bogat în păduri, Jiul Superior un cerb, fiindcă era bogat în vânat, Jiul Inferior un pește, iar județul Mehedinți un stup de albine.

Tare se mai bucurară cei de la talpa țării că, iată, ne-a trebuit un străin ca să le vină de hac boierilor ticăloși. Dar tot ei, săracii,

spuneau că această minune nu ține prea mult, că boierii au carte multă la făcut prostii.

Apoi directorul superior chemă la el pe fruntașii obștilor de bulgari. Că în Valahia își găsiseră adăpost de prigoana turcească multe sate de bulgari, din care mulți se amestecaseră cu valahii locului și își pierduseră obiceiurile. De dragul repopulării satelor, generalul austriac scoase o lege specială pentru acești bulgari care le dădea mai multe drepturi, poate, decât boierilor locului. În tot acest răstimp, generalul îl puse pe secretarul Nicolae de Porta să facă cercetări și să tocmească liste cu oameni potriviți să fie ispravnici de județe, câte patru, unul de fiecare plasă. Iar ispravnicilor să le dea ca ajutoare câte trei vătafi, oameni în putere, buni luptători și sănătoși. Iar la 15 octombrie se făcu înscăunarea ispravicilor și ajutoarelor acestora, vătafii. Toți trebuiră să învețe legea pe care o puneau la socoteală când aveau de a face cu vinovații.

Și mai făcu dumnealui, directorul superior, o ispravă de toată binecuvântarea. Făcu o Administrație a Poștei. Pentru aceasta aduse din Transilvania un mic nobil pe numele său Orosz Gabor pe care-l puse director al Poștei și îi dădu 200 florini pe an. Această Administrație a Poștei avea 20 de slujitori, poștași, care duceau și aduceau scrisori și pachete cu tot felul de treburi de folos oamenilor care nu trebuiau să bată drumurile cu cheltuială și pericole.

Ultima treabă de care se ocupă generalul de Steinville înainte de a părăsi Oltenia fu Administrația Militară. În cele două memorii depuse de boieri la Cancelaria Majestății Sale, în anii 1716 și 1718, s-a cerut înființarea unui corp de oaste românesc. Dar Consiliul de Război respinge această cerere. Rămâne ca numai soldații austrieci să apere Oltenia.

Ca să-i îmbuneze pe boieri, Steinville aprobă o gardă personală de soldați, cu un post de sentinelă pentru Gheorghe Cantacuzino. Și ori de câte ori acesta va veni la comandatură, la colonelul Schram, i se va da onorul cu prezentare de armă.

A doua zi după ceremonie, pe 7 noiembrie, generalul prezintă în fața corpului ofițeresc *„Regulamentul soldatului”.* Acest regulament va fi tradus și afișat, ca să știe locuitorii ce au voie să facă soldații și ce le este interzis. Regulmentul are 7 paragrafe, din care

6 se ocupă cu perceperea proviziilor pentru armată și rechizițiile de căruțe. Ultimul paragraf vorbește despre învoirile date soldaților din cazarmă, numai cu bilet de voie. Dacă un soldat face prostii în învoire, el să fie dat spre judecată celei mai apropiate unități militare.

Administrația Militară, așa cum a întocmit-o generalul Steinville, era valabilă numai pentru anii 1719 și 1720. Iar Căimăcămia va funcționa numai până la pornirea inchiziției. Dar Consiliul de Război nu a fost de acord ca în Oltenia să existe Inchiziție. Iar Căimăcănia a funcționat până la moartea lui Steinville, ba și după aceea câtăva vreme.

Capitolul 15

Coțcării de început

Pe măsuța de lângă geam o albină zumzăia deasupra farfuriei cu cireșe mari, roșii, cărnoase. Beizadeaua urmărea zborul derutant, nehotărât, albina fiind atrasă, cine știe? de culoarea roșie a bobițelor ori de parfumul delicat al acestora, dulce acrișor. După amiaza de iunie în prag de echinocțiu și masa copioasă pe care Preasfinția Sa, Episcopul Damaschin al Râmnicului, o onorase în cinstea musafirului princiar, l-au tras pe acesta la o dulce ațipire în scaunul de răchită, larg, acoperit cu un pled din mătase și câteva perne cu puf de gâscă, bune de pus jur împrejurul șalelor unei persoane sensibile cum era el. Căci prințul Gheorghe Cantacuzino numit Președinte al Administrației provinciei Kleine Walachie fusese deprins să trăiască în trândăvie, nelipsindu-i nimic din tot ceea ce făcea ca viața lui să se deruleze spre coroana princiară ce-i era hărăzită de soartă.

Era un bărbat înalt, poate cu două degete mai scund de trei coți. Avea umerii căzuți, iar spinarea i se încovoia periculos de mult. Poate că în câțiva ani Beizadeaua va arăta ca un cocoșat sadea. Degeaba îl tot îmboldea nevastă-sa Ruxandra să-și țină umerii trași spre spate și bărbia ascuțită să împungă orizontul, că el una-două uita de prețioasele ei sfaturi și cădea înapoi în umilință. Avea burtică Beizadeaua, nu era mare, dar prea semăna cu o lubeniță din cele mici, de doar două sau trei kile, ascunsă sub cămașă și jiletcă. Îi stătea urât acea umflătură în hainele occidentale pe care le purta cu făloșenie, anume ca să știe tot neamul că boierul trăise mai toată viața la Brașov și la Viena, unde fusese alintat de multe capete încoronate. Din cauza acelei umflături caraghioase boierul Președinte prefera să stea în jilțuri largi, picior peste picior și într-o rână, astfel că burtica i se revărsa într-o parte, aproape dispărând.

Soarele își mai pierduse din putere, aerul încărcat cu miresme de flori se făcuse ceva mai răcoros așa că Beizadeaua îi dădu poruncă slugii ce sta în dosul ușii acelei filigorii să-l poftească pe domnia sa Nicolae de Porta, secretarul, să se înfățișeze cu jălbarii

ce veniseră la judecata sa, din care pricină se nevoise să părăsească Craiova, arătându-se supușilor ca să fie cunoscut în dubla lui calitate, de Mare Ban al Olteniei, dar și de Președinte al Căimăcămiei, numită de stăpânii de la Viena Delegație și nu Administrație după cum poruncise Majestatea Sa Împăratul. Secretarul urcă sprinten cele două sau trei trepte ale chioșcului făcut din șipci lustruite din lemn de brad și date cu baiț, unde Beizadeaua își făcuse siesta după amiezii, cu somn sforăit în jilțul cu perne moi.

-Măria Ta, avem aici cu jalbă pe țăranii slobozi din Costești care se plâng de egumenul mănăstirii Govora că le-ar fi poprit vitele pe care satul le scosese la păscut, pe coastă de munte dat lor din veac de voievozii înaintași. Dar egumenul acestei frumoase și puternice mănăstiri, de curând venit în acest scaun monahicesc de la Pancevo, din Serbia, numit fiind de Înaltpreasfințitul Mitropolit al Serbiei la care suntem acum închinători, deci acest egumen zice că sfânta mănăstire are cărțile ei date tot în veac de voievozi valahi, cărți după care muntele cu pricina, cu păduri și cu pășuni sunt ale mănăstirii și nu cum pretind acești nerușinați megieși.

- Ia, apropiați-vă! Cine-i pârcălabul satului? zise el, ducându-și batista fină, de dantelă, la nasul sensibil față de mirosul țăranilor ce reprezentau pe mai marii satului Costești.

Bătrânul Toma, acum numit pârcălab după moda austriacă și cei doi nepoți ai lui, Ștefan și Mărin, juzii satului, făcură doi, trei pași mărunți mai aproape de jilțul marelui boier.

- Toma îi numele meu, mărite boierule Ban al Craiovei, iar aceștia sunt juzii satului, Mărin și Tomiță. Iar acestea sunt hrisoavele noastre, date mai întâi de toate de Mircea, Voievodul nostru cel Mare și Cărunt, mai apoi întărite și de urmașii lui, Basarab Laiotă și Radu cel Frumos. Hrisoavele dau mărturie că acest munte cu pădurea și pășunile nu-i al Sfintei Mănăstiri Govora ci îi al nostru, din veac. Cărțile sfinției sale egumenul sunt mincinoase, mărite boierule Ban al Craiovei. Am văzut înscrisurile de pe marginea unui hrisov de danie care zice că și acest munte ar fi al mănăstirii, dar acele slove sunt adăugate, proaspete, peste răzuială ce se cunoaște că-i nouă. Așa că poruncă să-i dați acestuia să slobozească vitele pe care ni le luară cu japca arnăuții

mănăstirii, de îndată ce ciobanii noștri ieșiră la păscut, în primăvară. Și să ne dea înapoi și cașurile ce ni se cuvin, de drept!

Bătrânul vorbise drept. Stătuse neînfricat în fața scaunului de judecată și scuturase de câteva ori tașca din piele tare care conținea vechile înscrisuri doveditoare.

- Bine, bine, voi vedea hrisoavele voastre și pe cele ale mănăstirii, dar taxa de judecată ați plătit-o?

- Să o plătească mincinoșii de la Mănăstire, mărite Ban. Noi nu avem avere, deși suntem moșneni, țărani valahi liberi, am rămas la fel cu rumânii care își duc traiul muncind an întreg pentru mănăstire. Acum ne-au luat și vitele care ne mai dau hrană și ne alungă și de pe pământurile noastre, din moși strămoși.

Prințului nu-i plăcu vorba aspră a bătrânului pârcălab, așa că îi sări țâfna și îl pedepsi pe acest necuviincios care nu-și cunoștea lungul nasului.

- Vornici, luați-l! Sărăntocului obraznic dați-i douăzeci de ciomege pe spinare ca să știe cum trebuie să se poarte în fața unui prinț de rang înalt și să facă corvoadă pentru împărăție până plătește cu munca doi florini amendă! Afară, scoate-i afară, vornice! Le voi da răspuns după ce voi cerceta toate mărturiile! Scrie, domnule secretar Nicolae de Porta, în Registrul Judecătoresc și să pui cheltuieli de judecată 5 florini în sama pierzătorului, care o fi după dovezi. Cine-i la rând, secretarule?

- Egumenul mănăstirii Arnota, Măria Ta! Are o cerere specială, cred că trebuie să vă spui câte ceva despre durerea acestui om al bisericii, zise de Porta cu o privire anume în ochi și colțurile gurii ridicate a veselie.

- Spune, despre ce-i vorbirea? întrebă Marele Ban înțelegând din acest semn tainic al secretarului că ar fi rost de bun câștig.

- Măria Ta, acestui egumen îi sticlesc ochii ori de câte ori vine vorba despre aur, odoare de preț, pământuri, păduri, sate cu robi. El a fost numit de curând egumen la Arnota de către Mitropolitul Moise Petrovici deoarece este român, dar a stat în Serbia mulți ani. Fiind un călugăr evlavios și priceput la socoteli, a intrat la fața Mitropolitului cu mare drag. Tare mi-i teamă că are datorii de plătit la binefăcătorul lui. În rest este un om smerit, care cunoaște Scriptura din scoarță în scoarță precum și canoanele lăsate de Sfinții Părinți. Trebuie să fiți cu luare aminte la cele ce

zice acest călugăr, că lucrurile pământești le socoate ca un zaraf, uneori chiar sare calul, cu lăcomie multă. Și atunci trebuie să i se pună în față un psalm sau un canon sau o pildă din cele pe care le-a spus Mântuitorul ucenicilor săi. Iar dacă Măriei Tale nu-i vine în minte, pe loc, un asemenea text din Scriptură, îngăduie-mi Mărite să vin și eu cu ajutoare.

Prințul bătu din palme și aprodul își iți capul pe ușă. Primi poruncă să-l aducă la fața măritului Președinte pe egumenul mănăstirii Arnota. Intră un călugăr puțin la trup, subțirel și îndoit din mijloc, făcând plecăciuni la tot pasul până ajunse la mijlocul trapezei, că acolo se țineau audiențele și judecățile celui dintâi din Căimăcămia aceasta, trecătoare a provinciei imperiale Kleine Walachie.

- Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos și Maica Lui Preacurată s-au îndurat cu milă nemăsurată de noi, neamul acesta de păcătoși, dăruindu-ne voievod pământean, de un neam și o limbă cu noi și alungând străinul lacom de aur și sânge. Fie numele Domnului lăudat! Nu încetăm în tot ceasul, noi, obștea truditorilor de la Sfânta mănăstire Arnota să ne închinăm și să mulțumim pentru darul ceresc neprețuit ce ni s-a dat nouă. Iar eu, mai abitir decât toți, mă închin și cântare de slavă și de mulțumire aduc Domnului că mi-a îngăduit să stau acum, față la față, cu Domnul și Voievodul meu. Toată obștea ne rugăm pentru sănătatea Măriei Tale și-i cerem Ocrotitorului Ceresc să-ți dea înțelepciune cât lui Solomon, ca să ne scoți din necazuri, din sărăcie și să stai stavilă la venirea năvălitorilor necredincioși de care am avut parte până acum, cu multă pagubă pentru tot românul.

-Dulceață multă picură din cuvintele sfinției tale, părinte stareț! Noi ne rugăm pentru poporul ce ne-a fost dat în grijă și multă bucurie ne faceți, spunându-ne că vă gândiți, în rugăciuni, și la mine, nevrednicul, căruia mi s-a dat, de la ceruri, să stau pe scaun de județ la fel pentru cei mici ca și pentru cei mari! Care vi-i necazul, părinte? Că dacă ați venit doar ca să mă vedeți la față și să-mi întăriți cele ce le-ați spus cât pașii v-au apropiat de fața mea, atunci mulțumire vă aduc și vă poftesc să gustați cu mine din cina puțină pe care postul sfinților apostoli ne-o îngăduie.

-Treburile obștii mă mână la Curtea Măriei Tale, treburi ce nu suferă nici amânare, nici știrbire. De acolo din ceruri, vrednicul de pomenire ctitor al mănăstirii noastre, adormitul în Domnul Matei Basarab, veghează ca lăcașul acesta sfânt să dăinuiască peste veacuri, cu întregul ce le-a dăruit el, în hrisovul de danie vechi de aproape trei sferturi de veac. Dator sunt, eu, nevrednicul stareț, să mă îngrijesc de suflet dar și de chiverniseala sfântului lăcaș. De aceea am venit la Măria Ta și cad la picioarele Domniei Tale, ca să întărești vechile hrisoave de danie pentru ca nimeni să nu cuteze să aducă știrbire mănăstirii noastre.

-Dar de ce trebuie acele înscrisuri vechi să fie întărite acum, când n-a trecut prea multă vreme de la prima târnosire a lăcașului sfânt, întrebă Banul Cantacuzino.

-Vremurile stricăcioase din urmă, domnia acelor greci care au fost trimiși de sultanul osmanlâilor au dat spor unor ticăloși la încălcarea legii, la nesupunere și chiar la pretenții strigate cu hrisoave mincinoase. Avem, Măria Ta, anume necazuri cu satele de rumâni Dobriceni și Bogdănești care au fost ale sfintei noastre mănăstiri de la începuturi. Dar s-a întâmplat ca focul să aducă atingere unei părți din acareturile mănăstirii, printre care și stăreția

cu mai toate bunurile noastre. Atunci am pierdut cărțile cele bune, de neprețuit, mare noroc am avut cu părintele Măriei Tale, Vodă Șerban Cantacuzino, care ne-a întărit hrisoavele cele vechi. Dar de atunci, de când a fost cu acel foc, rumânii din aceste două sate nu se mai socotesc robi ai noștri. Măcar că nu au pământ și vin să facă învoieli de clacă, în fiecare an, de rândul acesta nu mai vor să meargă după vechea rânduială. Vor mai mult. Am pus pe cei mai vrednici dintre călugării noștri să le predice despre păcatul lăcomiei, doar se vor întoarce la vechile pravile. Dar nu, nu se mai învoiesc. De aceea am venit la Măria Ta să ne dai un înscris domnesc ca aceste două sate să iasă la munci pentru sfânta mănăstire. Că obștea noastră a îmbătrânit și mulți dintre cuvioșii frați au ajuns neputincioși.

Măria Sa Beizadeaua stătu pe gânduri, o vreme. Nimic nu-i da prin cap cum să facă să-l ajute pe bătrânul acesta care a vorbit cu multă cumpătare și cu durere în suflet. Atunci secretarul de Porta își făcu simțită prezența și rostul. Tușind ca și cum și-ar fi dres glasul, ceru îngăduință să se amestece în sfatul înțelepților.

-Îngăduie, Măria Ta să spun eu cum se cuvine a face dreptate în această pricină? După obiceiuri de călimări, așa le zicem noi, scribii, la aceste îndreptări ce se dau pentru a drege lucrurile.

-Spune, spune slugă vrednică, de mult folos ne-ai fost nouă în tocmirea de astfel de înscrisuri, îl încurajă Cantacuzinul.

-Obiceiul cel vechi al Cancelariilor Domnești este da a lăsa o copie după acele hrisoave cu pecete, la îndemâna vel logofătului din Divan. Acestea rămân la mâna lui Vodă pentru a hotărî când este vorba de anume fapte ale acelui ctitor, ori pentru năcazuri ca acesta ce-l povesti sfinia sa. Ca de-o pildă, când acela face lucruri nepotrivite care sunt pedepsite de judecata lumească. Atunci Vodă poate să-i scadă din averi și poate folosi aceste hrisoave care grăiesc despre chiverniseala în cauză.

-Și unde anume se păstrează aceste copii folositoare? întrebă Beizadeaua. Gândesc că ele ar fi de găsit taman la Curtea Domnească, fiind vorba de o ctitorie așa de însemnată. Am dreptate?

-Sigur că Măria Ta a judecat drept, cu înțelepciune aleasă, zise secretarul. Dar îngăduie, stăpâne să mă ocup eu, împreună cu ajutoarele mele să descâlcesc această poveste. Însă vor fi oarece

cheltuieli, de plătit pentru drumuri, plata pisarilor și copiștilor și altele ce pot apare la un așa drum.

-Plătim noi, Măria Ta, din sărăcia sfântului lăcaș am pregătit o punguță cu ceva galbeni, că parcă Maica cea Sfântă, ocrotitoarea mi-ar fi trimis gândul cel bun ca să fiu pregătit.

-Foarte înțelept te-ai gândit, sfinția ta, zise Marele Ban. Dar ochii lui parcă spuneau altceva. Ce sluga cea cu carte multă găsi cu cuviință să-i deslușească egumenului.

-Stinția ta are de luat aminte că o chestiune care privește înrobirea ori dezrobirea unor făpturi, fii ai lui Dumnezeu, aflați sub ascultare domnească se înscrie printre acele treburi pentru care se percep anumite taxe...

Oftând la gândul despărțirii de o altă pungă, poate mai dolofană decât prima, egumenul se puse în genunchi și începu a cotrobăi pe fundul trăiștii de care nu se despărțea nicidecum. Și scoase la iveală o a doua pungă, la fel de mare ca prima. O cântări în palmă, apoi veni către scaunul secretarului așa cum se afla, în genunchi.

-Asta-i toată averea noastră, Măria Ta! Îi strânsă din truda fraților care au îngrijit de văcuțele și de mieii pe care i-am vândut, precum și din mila creștinilor închinători, pusă în cutia de sub marea icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Din milă am primit, cu milă să-i cheltuiți!

-Bine, cuvioase părinte, stați liniștit cu obștea și vă faceți rugarea pentru lumea aceasta plină de păcate, că noi vom umbla să găsim acele dovezi ca să rămână averea sfintei mănăstiri neștirbită, zise Beizadeaua.

Într-adevăr, în prima zi a lunii iulie Președintele Administrației trimite poruncă vornicului și ispravnicilor județului să-i scoată la clacă pe rumânii din acele sate nesupuse, Dobriceni și Bogdănești. Iară cine nu se va supune va primi zece bice pe spinarea goală.

Vremea începe să se strice în acele zile din postul Sfinților Apostoli Petru și Pavăl. Ploua aproape zi de zi, ploi repezi și cu belșug de ape. Ploua așa cum zice poporul, parcă turna cu găleata. Apele Oltului veneau învolburate și murdare. Mai la vale de Râmnic, pe unde Oltul dădea în câmpie și avea loc larg de revărsare, săracii din târgul Râmnicului și din satele din

împrejurimi scoteau pe locuri mai înalte crengi groase și copaci întregi aduși de ape. Din satele lovite de viituri apele au adus acoperișuri de bordeie, cotețe cu orătănii moarte dar și câteva vii, spre bucuria pescuitorilor flămânzi. Apele și-au făcut datoria de pocăință, după ce au făcut stricăciuni fără număr, luând și multe vieți omenești, acum deșertau mulțime de lucruri bune spre bucuria amărâților vieții, a celor care trăiau din mila Cerului mai mult decât din mila oamenilor.

Boierii din județ, aflând de cvartirul ce-și făcuse Măria Sa Gheorghe Beizadea Cantacuzino la Episcopia Râmnicului, vin cu jalbe plângându-se de urgia vremii, de pagubele aduse de mânia apelor. Care cum sosea la poarta Episcopiei cerea grabnică primire la Măria Sa și la Sfinția Sa Episcopul Damaschin. Se puneau în genunchi, făceau temenele, dădeau potop de lacrimi din ochi și se tânguiau că au pierdut tot, că apele i-au nenorocit. Cereau ajutor de la Delegațiune și de la Majestatea Sa Împăratul. Toți se plângeau de asprimea și nemila inspectorului financiar Gregor Thürnhofer care nu voia, în ruptul capului, să bage de seamă de urgia și potopul apelor și cerea, fără pic de milă să-i fie plătite toate dările și taxele către Chezaricească Împărăție. Toată această boierime refugiată din calea apelor se strânse în catedrala episcopală în ziua Sânzienelor, la slujba de slăvire a nașterii Proorocului Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului. Sub bolțile catedralei se adunară purtători de alese zorzoane, din aur și argint, din pietre scumpe, blănuri și blănițe de animale rare. Loc nu mai era pentru oamenii de rând. Spuneau târgoveții ce nu mai încăpeau nici măcar în curtea largă a catedralei, fiind împinși înapoi de slugile Episcopiei, că-i bine să rămână poporul de rând afară, că înlăuntrul catedralei îi mare pericol de viitură. De unde viitură, bre? întrebau noii veniți, mirându-se. „De la lacrimile săracilor boieri, loviți de mânia lui Dumnezeu pentru lăcomie și nemilă!” spunea mulțimea, vorbindu-i de rău, fără perdea, pe asupritorii lor.

Când slujba se termină, Preasfinția Sa Damaschin Episcopul și Măria Sa Beizadeaua Banul se traseră la o scurtă odihnă și lepădare de veștmintele de țeremonii. Anunțară, cu glas blând și învăluitor, că se vor arăta curând la praznicul cu dezlegare la pește la care Preasfinția Sa îi invită pe aleșii musafiri și acolo vor pune,

cum se zice, țara la cale. Acolo va fi ascultat fiecare cu necazul lui. Iar parșivul de secretar Nicolae de Porta, trecând prin mulțime, îi îndemna pe boierii cunoscuți ca prieteni, să vină de grabă la ușa lui, la Cănțălarie, ca să le noteze păsurile. Și să aibă grijă cum se vaietă, că timp de scriere nu prea este. Că necazul se pune în balanță și cât trage punga în jos, tot atâta va fi și grija sa, a secretarului, să-i scrie pe lista de subscriere pentru ajutoare de la Împăratul.

Mesele întinse în sala chivernisită pe pereți cu multe icoane de mari dimensiuni purtau bucate ademenitoare așezate în străchini de lut, smălțuite cu meșteșug ales, de meseriașii cei vestiți de la Hurez și din satele învecinate. Era mâncare de post amestecată cu multe feluri de pește. Oltul umflat de ploi se mai limpezise în cele din urmă zile și pescarii de pe malul râului aduseră la Episcopie darul ales, spre bucuria pântecelor săracilor boieri care erau, toți, sleiți și subțiați de atâta plâns și jale câtă pricinuise Cel de Sus măturându-le averile, strânse cu atâta trudă de nevoiașii rumâni. Când invitații își găsiră locurile, alăturându-se neam lângă neam și prieten lângă prieten, călugării supraveghetori îl anunțară pe vlădică precum că gurile flămânde și bucatele așezate în vase stăteau și așteptau să fie rostită rugăciunea de mulțumire către Dumnezeu. Iar când sala de mese răsună sub glasurile care rosteau cu putere „Amin! Amin!”, de îndată se auziră sorbecăiturile flămânzilor și plescăitul de apreciere pentru bucatele gustoase. Curând tipsiile mari și străchinile fură golite de primul rând de bucate care primiseră numele de la un hâtru bucătar „Antemergătoare!” Cupele cu vinuri alese fură golite și iarăși umplute. Dând răgaz slujitorilor să curețe mesele de tot ceea ce nu mai avea căutare și în vreme ce bucătarii pregăteau felurile de viețuitoare ale apelor ce primiseră dezlegare de Sus să fie de trebuință oamenilor în această sfântă zi, de slăvire a nașterii Înaintemergătorului și Botezătorului Prooroc Ioan, vlădica Damaschin se ridică și făcu semne de binecuvântare spre cei ce ședeau și așteptau să fie iarăși milostiviți, dând de înțeles că are a le spune alese cuvinte de învățătură.

-Iubiți creștini, frați întru credință! Inima mea saltă cu bucurie văzându-vă adunați aici, nu ca în alte dăți plângând și tânguindune pentru necazurile cele cumplite pe care liftele păgâne ni le

făceau din belșug, de mai multe ori în fiece an. Ne-am adunat acum să dăm slavă Sfintei Treimi că ne-a scăpat de asuprirea necredincioșilor și să rugăm pe sfinții din Ceruri să se roage de îndurare pentru noi, cei de la fața pământului, care cerem, cu smerenie și dragoste, păsuire de furia apelor care dau năvală peste țarini, livezi și case, aducându-ne năcazuri mari. Dar, cum spune Scriptura, „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat!" Am bătut cale lungă până la Viena, am așteptat cu răbdare ca trimisul Cerului să-l înduplece pe Împăratul Carol al VI-lea să asculte cererile noastre... să ne asculte vocile, căci numai cu jalea din sufletele noastre, vărstă în cuvinte, am reușit să-l convingem să afle cine suntem, cât de mult suferim, de când suferim și cât de multă nădejde ne punem în el, căci alt solitor[29] pe pământ nu avem. Și iată, frați întru credință, am ajuns aici! Limanul nou ce ni se deschide în față nu ne este destinat nouă. Ci fiilor și nepoților noștri care vor deveni cetățeni ai puternicului Imperiu Austriac. Neamul nostru obidit, stând cu capul plecat și cu spinarea vrâstată de bici a uitat să stea drept, a uitat să lupte. A decăzut într-atâta încât ne este rușine de el. Și iată, ajunși la acest nou liman ni se cere să luăm aminte la legile acestei noi patrii, ni se cere să dăm dovadă de îngăduință, să fim milostivi și apărători ai fraților noștri care-s mai rău ajunși decât dobitoacele cele proaste. Stăpânii noștri de care ne-am rugat doi ani, cu stăruință, să ne primească de supuși, ne arată cum trebuie să fim creștini, cum a lăsat Domnul nostru Iisus Hristos să fim către aproapele nostru, cu milă, cu dragoste, să împărțim cu el și cele bune și cele rele. Iată, boieri dumneavoastră, ne cere Chezaricească Împărăție să le facem robilor și rumânilor noștri case pe pământ, să-i scoatem din bordeie și din gropi ca de mormânt. Ne cere, Chezaricească Împărăție, să arătăm milă creștinească și bunătate. Oare? Să fie acesta gândul curat al noilor noștri stăpâni? Adevărul ni-l spun tot ei: că dacă le facem acestor căzuți robi ai noștri viața mai ușoară, mai dulce, atunci neamurile obidite din jur vor năvăli cu sutele, cu miile, să umple satele noastre care acum sunt goale de oameni. Bejenarii ce trebuie să vină vor fi spre folosul nostru, zice stăpânul austriac. Căci ei vor plăti dijmele și birurile pe care,

[29] solitor = mijlocitor (vechi)

altfel, ar trebui ca fiecare boier să plătească pentru nevolnicia acestor ființe care sunt lăsate să ne fie nouă slugi. Așadar, frați întru credință, boieri dumneavoastră, eu, vlădica vă cer să faceți așa cum ne-o cer stăpânii cei noi. Puneți bicele în cui, pentru o vreme. Învățați-i să-și facă, din lut, case pe pământ. Lăsați-le ziua lăsată de Domnul pentru rugăciune să fie zi de închinare la Iisus Mântuitorul și la Maica cea Curată. Și zi de odihnă să fie. Să vedem dacă se va împlini ceea ce spun stăpânii noștri – că satele se vor umple ochi cu sărăcime din Bulgaria, din Serbia, Croația, Ungaria, Polonia și așa, din tot jurul nostru.

-Bine a grăit Sfinția Sa Episcopul nostru cel înțelept, zise Măria Sa Beizadeaua Gheorghe Cantacuzino, când vlădica s-a așezat în jilțul ce-i fusese pus în capul mesei. Cuvânt de învățătură, bine venit la acest ceas când ne-am adunat ca să vedem ce-i de făcut pe mai departe. Că generalul Steinville a venit în țară dar nu zice nimic de Decretul Imperial pe care i l-am adus noi, de la Viena. Ce-o aștepta, oare?

Ziua s-a lungit la vorbă multă, la fel de multă cât fură și bucatele care au fost puse pe mese. Dar după ce terminară de golit bărdacele cu vinuri, nici unul dintre boierii meseni n-ar fi putut spune despre ce vorbiră și ce anume trebuie să facă ei, boierii, de mâine încolo. Însă cei mai mulți, vorbind între ei, l-au căinat pe Măria Sa Beizadeaua că mare supărare i-a pricinuit Majestatea Sa Împăratul, amăgindu-l că va lua Valahia Mare și îl va pune acolo Domnitor. Bietul prinț, cu averile părintelui său confiscate de turci și cu promisiunile austriecilor a reușit, iaca, să-și cheltuie bruma de bani cu care se învățase să trăiască strâmtorat la Brașov, iar leafa aceea de batjocură, de șase mii de florini pe an, pentru slujba de Președinte îl îndeamnă să ceară de la boieri plata favorurilor de a le întregi unele moșii pe seama moșnenilor pe care îi fură cu nerușinare. Aman, aman de bietul Ban al Craiovei, îmbrăcat cu mantie de Președinte austriac!

În timp ce marii boieri din Bănia Olteniei îl tânguiau cu lacrimi de vin auriu pe însuși prințul-ban-beizadea-președinte, la câteva poște depărtare de Râmnic, în satul Costești tot poporul fusese adunat la biserică, la porunca vornicului Ilie Otetelișanu care venise însoțit de ispravnicii Vlăduț Zătreanul și Atanasie Romanescul și șase vătafi să aducă la împlinire voia Măriei Sale

Beizadeaua Președinte al Căimăcămiei Valahiei Mici la pricina ce o judecase la plângerea satului în contra sfintei mănăstiri Govora.

- Măria Sa Beizadeaua Gheorghe Cantacuzino, așezat în fruntea Olteniei de către Majestatea Sa Imperială de la Viena, dă poruncă starețului mănăstirii Govora să-și ia în stăpânire muntele cu pricina, cu păduri și pășuni și cu toate animalele ce mișcă pe ele. Vitele găsite la pășunat sunt ale sfintei mănăstiri, după cum scrie în hrisovul de întărire a cărților celor vechi pe care le-a arătat, la județ, egumenul. Iară pentru purtarea necuviincioasă a pârcălabului satului vostru, Toma, Măria Sa îi dă pedeapsă douăzeci de ciomege pe spinare și doi florini amendă satului, pentru folosire de înscrisuri mincinoase. Pedeapsa cu bătaia va fi dusă la împlinire în fața satului, ca tot neamul să știe de bună cuviință. Iar amenda de doi florini trebuie plătită de tot satul, pe loc. Că de nu-s banii dați imediat, apoi tot satul va ieși la corvezi de drumuri pentru Împărăție, până se va plăti datoria de aur.

Vătafii îl luaseră pe bătrânul Toma din casa lui și îl țineau cu brațele cetluite cu frânghii groase și capul băgat în butuc de lemn. La semnul ispravnicului Vlăduț aceia îl trântiră pe bătrân la pământ și îndată începură să-i croiască spinarea ciolănoasă cu ciomege tari, din lemn de gorun. Dădeau fără milă, fără să numere. Imediat după primele lovituri pielea se crăpă pe spinarea omului, iar sângele țâșni de sub ciomege, cu zvâcnituri. Tot satul se tălăzui împotriva împilării, strigând cu ură: „Nu-i vinovat! Blestemat să fie călugărul venetic! Sloboziți-l”. Cei patru vătafi puseseră lăncile de-a curmezișul, în calea oamenilor ce îndrăzneau să facă pași spre slugile Domniei. Când furia mulțimii da să rupă opreliștea, vornicul Ilie Oteteleșanul strigă: „Opriți bătaia! Încălecarea! Plecăm” și o tuliră în graba mare din fața mulțimii ce nu mai putea fi stăpânită.

La două zile după această ispravă, în zori de zi intră un grup de cătane. Unii erau călări, iar alții veniseră așezați la spatele călărașilor. Să tot fi fost 12 oameni cu totul. Aveau sânețe cu șpăngi lungi[30]. Erau împliniți la trup, de la hrană bună. În chimirele late aveau înfipte câte un jungher turcesc și două pistoale. De cum ajunseră la marginea satului, cei care erau așezați

[30] sânețe cu șpăngi = puști cu cremene cu baionete lungi și înguste, ascuțite pe două muchii.

în spatele călărașilor săriră pe pământ și începură să bată în ușile bordeielor. Satul se trezi pe dată de zgomotul loviturilor date cu patul puștilor și strigătele cătanelor. În grădinile din spatele caselor se auziră zdupăituri de picioare și șoapte șuierate. Muieri numai în cămeși lungi în care dormiseră peste noapte, cu prunci mărunți în brațe și cu alții mai mărișori se strecurau spre dealul Costeștilor, spre pădurea care le-a fost totdeauna adăpost. Bărbații ieșeau din bordeie și, punând mâinile pe furci, coase și topoare ieșeau în ulița mare. Fiecare bărbat fu luat în primire de câte un călăreț și un pedestraș. Erau țintiți de pe cal cu pușca, iar cătanele de jos, de pe pământ îi împungeau cu șpângile, împingându-i spre gardul bisericii. Au adunat vreo douăzeci de bărbați. Cătanele au făcut cerc în jurul lor. Aduseseră cu ei un tălmaci. Acesta le spuse că vor pleca la muncă, la spart piatră pentru drumurile împărătești. Că vor dormi la noapte acolo și vor sta șapte zile, până se împlinește suma de doi florini împărătești, cât îi amenda pe care a pus-o satului Măria Sa, Președintele. Are cineva de dat banii aceștia? Dacă nu, pas alergător la muncă! Din urma bărbaților mânați ca cireada de vite, cu strigăte și pocnete de bici, unele în vânt altele chiar peste capete, umeri și spinări, la distanță bună veneau câțiva băietani din sat. Fuseseră trimiși de muieri să afle unde vor fi duși bărbații lor.

Ștefan și frate-su Tomiță erau jurații satului. Că satul lor, Costești, era socotit un sat cu 50 de fumuri, adică cincizeci de case plătitoare de biruri. Deși vreo zece case erau doar niște dărăpănături, după ce fuseseră jefuite ca fiind cele mai chivernisite din sat. Iar celelalte erau bordeie. Ștefan și Tomiță Mândrescu erau nepoții cneazului Toma Mândrescu, cel care era chemat pârcălab de noua stăpânire. Cel care se luase în bețe cu Măria Sa și fusese aspru pedepsit, chipurile pentru vorba necuviincioasă. Acum zăcea cuprins de friguri. Rănile de pe spate îl ardeau și sânge tot mai curgea. Iar dedesubt, două coaste îi fuseseră rupte de loviturile de ciomag și poate că un os a pătruns în plămâni. Peste noapte a făcut febră, ardea ca focul, dar sărmanul bătrân tremura ca și cum ar fi fost aruncat gol, în zăpada iernii.

Stând unul lângă altul în mijlocul grupului de bărbați, cei doi jurați se sfătuiră. Nu-i chip de revoltă, cătanele care erau călare îi țineau sub cătarea sânețelor. Că dacă ar fi fost numai cei ce

mergeau pe de lături, pe jos, ei i-ar fi putut dovedi. Dar așa, nu era chip. Și nici cuminte nu era să se revolte. Că după asta satul lor ar fi fost aspru pedepsit. Iar ei, bărbații, ce puteau să facă? Să fugă în codrii, la haiducie? Pentru ei ar fi fost scăparea cea mai ușoară. Dar muierile? Copiii?

La două verste de satul lor, sub marginea dealului Costeștilor se afla o mină de bolovani. O stâncă din stei bun, din cel din care se ciopleau pietrele pentru drumul împăratului, la Viena, la Buda și în alte cetăți mari. Acolo i-au dus cătanele și i-au pus la muncă, fără pic de odihnă după drumul lung. Băietanii care urmaseră pe neamurile lor, de la distanță, s-au întors în sat iar pe seară, când soarele cobora la asfințit câteva muieri plecară la drum cu mâncare pentru soții lor. Aveau în trăiști boțuri de mămăligă cu brânză, ceapă, praz și castraveți. Luaseră și câteva doniți cu lapte, doar-doar se vor îmbuna cătanele să le lase să-și hrănească soții. Că dacă rămâneau flămânzi, cum ar fi putut duce din zori și până seara așa o muncă grea, cum este spartul pietrelor? Cătanele se îndurară de ei când soarele mai era de o suliță pe cer deasupra apusului. Atunci femeile apărură la marginea taberei, cerând să li se dea drumul să ducă de mâncare la bărbați. Oștenii străini se uitau cu poftă la boțurile galbele de mămăligă de mălai amestecat cu mei și la feliile de caș pe care muierile le scoteau pe ștergare, care aveau, ori pe frunze de brusturi, mari. Nici acei străini nu erau mai chivernisiți la avere decât amărâții de români, așa că rupând de la ei, sătenii îi îndemnară să guste din cina săracului. Mai marele lor, sergent ori căprar ce-o fi fost de rang, le îngădui să împartă hrana cu deținuții și primi și el o felie de mămăligă. Dar rămăsese cu ochii pe o doniță cu lapte și, arătând cu șpanga, întrebă „Was ist das?" Fără să fi priceput careva dintre olteni graiul nemțesc, o femeie turnă o ulcică de lape din doniță și i-o oferi subofițerului. Acesta bău cu lăcomie, își șterse mustața cu dosul mâinii și plecăind, zise: „„Gut, sehr gut!", adică îi bun, foarte bun. Și întinse ulcica pentru încă o porție. Femeia îi turnă, dar cu zgârcenie, de data asta. Neamțul insistă și nu se lăsă până nu căpătă ce voia. Apoi, spre mirarea tuturor celor din tabără, olteni, bărbați și femei și cătane simple, dădu ulcica la unul dintre soldați și explică pe degete, că acea cană cu lapte trebuie să ajungă la șase oameni. Ștefan înțelese că subofițerul era un om bun, cu

frica lui Dumnezeu. De aceea se îndreptă spre acela și, arătând cu degetele de la mâini, făcu semn că o ulcică să se împartă la patru cătane, nu la șase. Că femeile vor aduce lapte mai mult dimineața, dacă le îngăduie. „Gut, gut, sehr gut!" fu răspunsul aceluia. „Niște amărâți și ăștia, măi olteni! Gut-ă-i Doamne pe mai marii lor!" zise și Tomiță. Apoi se traseră la odihnă, care pe unde putu.

Cinci zile au stat la mină sătenii din Costești. Iar când s-au întors acasă, în acea noapte sfânta mănăstire Govora, încăpută pe mâini ticăloase, fu văduvită de toate văcuțele de lapte din cireada pe care au furat-o de la costeșteni. Urmele arătau că ar fi dat strechea în animale, peste noapte. Că era o dâră lată de iarbă și tufăriș călcat în picioare și zdrobit, dar nu se găsi nici o urmă de picior de om. Cercetările călugărilor și arnăuților mănăstirii nu dădură nici un rezultat. „De haram v-o căzut, de haram s-o dus!" ziceau costeștenii, ridicând din umeri.

Măria Sa banul Gheorghe Cantacuzino Beizadea a zăbovit încă multe zile ca oaspete ales al Episcopiei Râmnicului și al vornicului județului Râmnic, Ilie Oteteleșanul. Dar n-a stat degeaba. Pentru mâncare și băutură a muncit Măria Sa, judecând aproape zi de zi pricini mai mici ori mai mari de-ale boierilor din vecinătăți. Că din vechime se pomenește că rari sunt boierii ce se pot avea de frați atunci când averile lor sunt despărțite doar de un gard. Până și pentru un lat de palmă de pământ se judecă din moși până la nepoți. Și nici unul din jălbari nu se lasă spre împăcare, mereu se găsesc martori care jură că ei au luat bătaie soră cu moartea când erau prunci cu ținere de minte și cu acele vânătăi și semne pe spinare se jură pe toate icoanele că-i așa cum zic ei și nu altmintrelea. Dar comandantul militar, Directorul superior generalul Steinville dăduse poruncă să nu mai fie acceptate aceste cărți vechi, de danii sau de cumpărări, pe marginile cărora s-au făcut multe înscrisuri și ștersături. Și cum toate aceste pricini mărunte care-i erau înfățișate zi de zi, când de vornicul Ilie Oteteleșeanu când de Episcopul Damaschin, nu se puteau încheia decât cu hotărârea tuturor membrilor Delegațiunii, Măria Sa Banul Beizadea a pus, de la sine putere că judecata s-a ținut și hotărârile s-au luat de către Președintele Administrației numit prin decret imperial și de secretarul acelei Administrații, persoane numite de însăși Majestatea Sa Împăratul Carol al VI-lea de Habsburg. Iar ca

martori semnau vornicul județului Vâlcea și Episcopul de Râmnic, oameni cunoscuți ca fiind cinstiți, drepți și cu frica lui Dumnezeu, dincolo de orice îndoială. În acele săptămâni de muncă, trândăveală până la orele amiezii și mese încărcate cu belșug, stropite cu vinuri ce au puterea să dezlege limbile, Beizadeaua a adunat câteva pungi rotunjoare în tainița din cufărul pentru încălțări. La ore când lumea dormea obosită de muncă ori de prea mult saț, Beizadeaua se trezea să-și numere câștigul. În liniștea nopții și a casei, vegheat la ușă de o cătană din cele date rangului său, de Președinte, știindu-se bine păzit, principele cel născut sub semnul norocului scotea galbenii din pungi și îi clădea ca turnuri de cetate, cu ziduri de apărare trainice. Cu fiecare zi de lucru, în după amiezile când hotăra asupra oamenilor ce și cum să fie, după mărimea plocoanelor, Beizadeaua mai înălța câte un turn sau un zid de apărare la castelul visurilor sale de chiverniseală.

Luna lui Cuptor trecu cu bun câștig, în plăcerea belșugului garnisit cu lingușeli de vorbe cu miere, rostite de proști lacomi care trebuiau să fie și ei jupuiți, după ce furaseră cu nemernicie de la gura sărăcimii satelor ploconite lor. Măria Sa Banul se simțea un om împlinit, deși nu fusese ridicat la înaltul rang de voievod al Valahiei Mari. Acum însă, în aceste zile în care cunoscuse plăcerea de a fi lingușit cu vorbe alese, ploconeli și plocoane pentru a se obține de la el niscai înlesniri în pricini mărunte, acum crezând că asta este menirea lui de beizadea din os domnesc, chiar începuse să se umple de mulțumirea de sine și se sumețea la cei din juru-i, chiar și la Înaltpreasinția Sa Damaschin, Episcopul de Râmnic.

Așadar, Beizadeaua petrecea acele zile de muncă grea, cum îi plăcea să se văicărească în dreapta și stânga doar ca să fie căinat și preamărit pentru priceperea la slujba de domnie ce se trage, în cazul său, din sângele ales, de neam de principi descălecători din cele mai alese familii de la curtea împăraților Bizanțului. Dar într-una din aceste zile sosi la Episcopie un olăcar îmbrăcat cu rasă de călugăr, călare pe cal costeliv, dăruit de Dumnezeu cu niște urechi lungi, de ziceai că-i mai mult măgar decât cal fătat de iapă. Acest călugăr aduse carte de la sfințitul părinte egumen Nicodim Tismeanul prin care îl ruga în genunchi, cu smerenie și amărăciune în suflet, să binevoiască Măria Sa Gheorghe Beizadea

Cantacuzino să facă un popas de câteva zile la mănăstire, la Tismana, pentru a deslușI acolo, în fața a numeroși martori, pricinile de supărare pe care le are obștea de călugări cauzate de multe fapte de ocară săvârșite de domnia sa serdarul Barbu Brăiloiu, înainte de trecerea sa la cele veșnice.

-Deslușește, sfințite părinte Episcop, ce vrea de la mine egumenul Tismanei? Ce daraveli a legat acest călugăr cu mai marele oștirii Olteniei în vreme de război sfânt împotriva necredincioșilor? Dacă-s treburi monahicești, nu-s ele aparținătoare de judecata bisericii?

-Nu, Măria Ta, acestea sunt necazuri lumești care ți se vor deslușI pe dată, cu înscrisuri și cu martori întocmai cu cele de care ai avut parte, Măria Ta, în aceste binecuvintate săptămâni în care ți-ai arătat harul deslușirii dreptății și al îndemânării de a o împărți așa ca toată lumea să priceapă ce aparține, ca avere pământească, fiecărui împricinat.

-Bine, bine, dacă zici Înaltsfinția Ta că acestea-s din cele ce le cunosc, fie. N-o să mă dau îndărăt să ajut să se facă lumină, mai ales acum că stăpânii cei noi, de la Viena, nu pricep mare lucru cum am trăit noi cu niște pravile vechi care lor, austriecilor, li se par a fi barbare. Și cum ei zic că în tot imperiul este o singură lege, cea a Majestății Sale Carolus al VI-lea, apoi și nouă ne va prinde bine să avem limpede cum este fiecare bucățică de pământ, adică cui aparține, cine sunt vecinii, ce cultivă și câte parale trebuie date Cezarului. Dar un lucru nu mi-i încă limpede: ce caută aici, în această treabă încâlcită, cum zice egumenul, numele serdarului Barbu Brăiloiu?

-Măria Ta cunoaște cât de mult bine a făcut acest serdar cauzei noastre, în anii războiului sfânt împotriva semilunii?! Că noi am stat alături de armia creștină cu oștirea noastră. Care oștire a fost adunată, înarmată, îmbrăcată, încălțată și hrănită cu bani adunați de la noi, boierii țării. Iar serdarul a fost cel căruia i s-a încredințat spada de ghinărar de către sfatul boierilor, de la Târgoviște mai înainte, apoi de la Tismana în mai multe rânduri. Iar serdarul a primit ca zestre de război, ca să zic așa mai pe înțeles, moșii de administrat. Și ca el, serdarul, să nu se încurce cu sumedenie de stăpâni de moșii, tot sfatul boierilor a hotărât ca egumenul sfintei noastre mănăstiri Tismana să fie de partea

mireană în acest război. Și zice egumenul nostru Nicodim că serdarul a comis păcate lumești ca cele de lăcomie, risipă, lăudăroșenie și chiar nepricepere, cheltuind fără cap banii obștii bisericești. Noi știm aceste lucruri, că părintele Nicodim ni s-a spovedit nouă, în mai multe rânduri, plângându-se de relele obiceiuri ale serdarului. Iar acum, după moartea acestuia, așa cum îi rânduiala noastră din bătrâni, neamurile trebuie să plătească datoriile din lume ale celui decedat.

Pricepând din deslușirile episcopului că este vorba, într-adevăr, de o pricină încâlcită, Măria Sa Marele Ban spuse, la sfârșit:

-Dacă am priceput bine, aici părțile din judecată sunt sfânta mănăstire Tismana și neamurile serdarului risipitor. Iar banii risipiți trebuie adunați de la părtașii serdarului, trebuie dați mănăstirii care, la rândul ei, are de dat înapoi tuturor boierilor care au aprovizionat oștirea noastră cu cele trebuincioase la război.

-Întocmai, Măria Ta! zise episcopul Damaschin. Iar Bunul Dumnezeu a revărsat peste Măria Ta harul înțelepciuni lui Solomon, ca să fie spre bucuria noastră să te avem ca mai mare peste noi, cei din aceste vremuri tulburi.

-De-i voia Domnului să judec eu, cu nepărtinire, această pricină mai zise Cantacuzinul, întreb precum Solomon, înțeleptul: cine va da Cezarului ce i se cuvine acestuia?

-Biserica dă partea ce se cuvine lui Dumnezeu, iar neamurile serdarului trebuie să dea Cezarului zeciuiala cuvenită, atât după legea veche, a noastră, cât și după cea austriacă. Numai că pricina de-i judecată acum este din vremea când noi încă nu eram închinați Vienei. Așadar, Bănia este Cezarul, Măria Ta! N-avem a da socoteală în fața Directorului Superior, generalul Steinville.

Și s-a dovedit că banii despre care era vorbire numărau 900 de taleri datorați de urmașii seradarului mănăstirii Tismana, alți 500 de taleri pe care mănăstirea îi ținea din partea jupânesei Ilinca Corcoveanca și încă 240 de taleri pe care serdarul i-a luat de la egumenul Nicodim cu titlu de împrumut. Ar fi vorba de o sumă de 1640 de taleri care au trecut prin Judecătoria Domnească a Băniei, deci zeciuiala ce i s-a cuvenit Marelui Ban a fost de 164 de taleri. Muncă grea, dar bine plătită!

Capitolul 16

Să apucăm înainte strachina plină

Marelui Ban Gheorghe Cantacuzino nu-i convenea să se amestece în treburile neamului Brăiloiu, deoarece era înrudit cu ei. Era cuscru cu Dumitrașcu, cel mai mare dintre băieții întemeietorului acestei case, Cornea Brăiloiu. În 1716 când a venit în Scaunul Domnesc al Țării Românești voievodul grec Nicolae Mavrocordat, Dumitrașcu s-a dat pe față împotriva acelui venetic. Iar veneticul, ce fusese pus pe acel scaun de stăpânii lui de la Stanbul ca să afle toată averea Brâncoveanului, i-a pus gând rău urmașilor lui Cornea care fusese la mare cinste la fața voievodului martir. De nevoie s-a călugărit găsind scăpare și adăpost la mănăstirea Tismana, ca să scape de pedeapsa cu moartea. Numele lui de călugăr a fost Dositeiu sau Dosoftei. Dar se făcuse cunoscut acest Dumitrașcu de către nemți ca un om isteț, fidel stăpânilor de la Viena cărora le arăta supunere și le făcea totdeauna pe plac. De aceea, când generalul Steinville hotărâse să încalce decretul imperial și să nu ridice la cârmuirea Olteniei pe Gheorghe Cantacuzino ca Administrator și pe cei trei boieri scriși acolo de Împărat, el a numit alți trei boieri, cu titlu de consilieri ai Președintelui Delegației. Pe Dumitrașcu Brăiloiu Monahul ca locțiitor al Președintelui Delegației, urmat de serdarul Grigorie Vlasto, Staico Bengescu și Constantin Strâmbeanul.

Dumitrașcu Monahul, consilier imperial, din căsătoria lui de mirean cu Safta, fiica marelui ban Barbu Milescu, a avut doi copii, o fată pe care a măritat-o cu Pătru Obedeanu serdar și un băiat, Toma, pe care l-a însurat cu Marica, însăși fiica prințului Gheorghe Cantacuzino. Iar acum era constrâns să-l judece pentru multele coțcării care daseră în jaf și ucidere pe fratele Barbu al cuscrului său, cel ce a ajuns serdar și comandant al oștirii boierilor iubitori de austrieci. Numele lui Barbu rămâne mult hulit și blestemat de mulți dintre boierii de dincolo de Olt care spuneau, la moartea lui, că el a fost câinele care i-a adus pe austrieci,

„începătorul tulburărilor și al stricăciunilor țării și capul hoților și al tâlharilor”[31].

Ca să-și acopere rușinea de a fi judecătorul neamului său, Marele Ban Gheorghe Beizadea Cantacuzino îi aduce alături de el pe ceilalți consilieri, adică pe Grigorie Vlasto serdar, pe Constantin Strâmbeanul și pe Nicolae de Porta secretar, și împreună hotărăsc, după cercetarea faptelor și dovezilor, să-i dea *„carte de împuternicire egumenului Nicodim al Tismanei să fie volnic să apuce pe feciorii Barbului Brăiloiu serdarul să plătească taleri 900 bani mănăstirii Tismeanei și taleri 500, bani ai jupânesei Corcoveancăi care i-a luat Barbu serdarul de la mănăstire și taleri 240 care au împrumutat părintele Nicodim egumen pe Barbu Serdarul...”*[32]

Fără de măsură această hotărâre! Cum să iei de la gura pruncilor încă mititei moșiile dobândite de tatăl lor luptând cu jertfă de sânge pentru liberarea de jugul turcesc? Dar Măria Sa Beizadeaua doar a ridicat din umeri și a zis: *„De haram a luat, de haram s-au dus! Domnul a dat, în vechime, aceste moșii și alte bunătăți, acum tot Domnul le-a luat înapoi și le-a păstrat pentru drepții lui slujitori cărora le-a dat și dreptul de a lega și a dezlega! Fie numele Domnului binecuvântat!”*

-Zice lumea, Măria Ta, că fratele meu Barbu ar fi avut fumuri în cap. Adeverește Măria Ta acest lucru? Doar și Măria Ta l-ai cunoscut foarte bine, zise Dositeiu Monahul Brăiloiu.

-Așa au zis însăși mărimile pe care ni le-a trimis Majestatea Sa Împăratul ca să conducă Oltenia noastră după ce s-a hotărât, la Passarowitz, să ni se pună sub stăpânire acest ținut pe care l-am dobândit cu armele. Alde colonelul Schram, mai marele oștirii de cătane spunea că i-a fost tare greu să-l țină cuminte pe serdarul nostru. Că atunci când colonelul i-a transmis ordinul Directorului superior să lase la vatră milițiile locale, serdar Barbu s-a mâniat, a răcnit ca un leu că el nu-și taie singur craca de sub picioare. Că va face la fel ca prințul Gheorghe Rakoczy în Ungaria, adică va porni răscoală. Deci socotesc eu, stăpânul lui pământean, că aceste

[31] Citat din Radu Popescu, *Istoria domniilor Țării Românești, de la 1290 la 1728*, pagina 332- 333

[32] Citat din *Condica Mănăstirii Tismana, XLVII, fila 246 și XLVI filele 232 – 233, Arhivele Statului*

semne de neascultare erau nu doar niște fumuri mici, ba cred că omul devenise nebun de legat. Socot că am făcut dreptate, cuscre, nu-ți fie cu supărare.

Delegația provizorie condusă de prințul Gheorghe Cantacuzino a continuat să pună stăpânire pe Oltenia, sub ochii îngăduitori ai austriecilor. Asta s-a întâmplat până la moartea generalului Steinville, în 1720, la 21 octombrie, la Deva. A fost o mare surpriză decesul subit al acestui om aflat în grațiile Împăratului Carol al VI-lea și al prințului Eugen de Savoia. Păcat, mare păcat! Așa s-au exprimat toți cei care l-au cunoscut, membrii ai Consiliului Aulic și de Război. I se pregătise președinția acestui Consiliu. Prințul Eugeniu voia să se retragă din viața oficială. Își slujise cu onoare țara, Casa de Habsburg și pe Majestatea Sa. Voia să plece de la Curte în plină glorie, regretat de unii, poate înjurat sau chiar blestemat de alții, cărora le stătuse în calea măririi. Și l-a ales pe contele de Steinville să-i fie urmaș pentru că văzuse, la acest ofițer de carieră, că are o viziune a scurgerii timpului și a succesiunii evenimentelor foarte asemănătoare cu a lui. Steinville nu fusese implicat în acțiuni de front decât foarte puțin. Dar intuise corect, de la distanță, mersul evenimentelor și intervenise cu sfaturi decente, inteligente, ori de câte ori simțise că nu inoportunează pe conducători. Și niciodată nu se lăudase cu faptele lui și nici nu ceruse să-i fie atribuite cine știe ce merite deosebite. Însă prințul de Savoia nu împărtășise nimănui intenția de a-l lăsa pe Steinville succesor al lui. Așa că surpriza membrilor Consiliului Aulic și de Război a fost de nedescris când, aflând vestea decesului subit al acestui meritoriu general și guvernator la marginea Imperiului, au rămas surprinși atât de mult încât nu au putut spune decât *„Păcat, mare păcat!”*

Cel care i-a devenit succesor imediat la titlul de Director superior al teritoriului Kleine Walachie a fost generalul Tige. Dar numai un scurt interimat i s-a atribuit lui. În actele Consiliului Aulic exista o scrisoare din partea generalului Steinville care îl caracterizase ca nepotrivit pentru a duce la capăt misiuni de război, dar nici însărcinările administrative nu le îndeplinise cu acea acuratețe care se impunea funcționarilor de rang înalt. De aceea, fără a surprinde pe nimeni, curând generalul Tige a revenit

la ocupațiunile sale din zona Brașovului, iar peste Oltenia a primit împuterniciri generalul Virmondt.

Trecuse mai mult de un an de când Oltenia devenise parte din Imperiul Habsburgic, alături de provincia Transilvania. Din cauza generalului de Steinville care încălcase, cu bună știință și de la sine putere decretul Imperial din 22 februarie 1719, lucrurile nu evoluaseră spre bine în această provincie. În locul unei Administrații responsabile, cu membrii nominalizați în Decretul imperial, Oltenia mergea după voia Președintelui Delegației vremelnice numită de Steinville. Că nu era bine pentru stăpânii de la Viena se datora și faptului că Directorul superior nu putea sta permanent în acest nou ținut, având multe treburi de rezolvat în Transilvania. Așadar, după moartea lui Steinville, Împăratul ordonă Consiliului de Război și Camerei Aulice să stabilească regimul cel mai bun pentru Oltenia. Impăratul a căzut de cuviință, în înțelepciunea lui, să ceară Camerei Aulice să se implice mai mult în Oltenia decât în Transilvania, unde lucrurile mergeau deja pe un bun făgaș. Delegatul Camerei Aulice să se implice nu numai în chestiunile economice, ci și în cele politice și administrative, legate de gospodărirea județelor ținutului. Acest delegat trebuia să colaboreze cu generalul Virmondt și după ce cad de acord, să se adreseze împreună Consiliului de Război.

Am văzut că Delegația condusă de Măria Sa Gheorghe Beizadea Cantacuzino, în calitate de Președinte, și-a văzut de treburi după moartea generalului Steinville, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Membrii Delegației se întâlneau des, cel mai mult le plăcea să pună țara la cale când austriecii mai făceau câte o nouă mișcare, chipurile ca să îmbunătățească traiul tuturor locuitorilor Olteniei.

-Auziți, boieri dumneavoastră, ce pretenții au stăpânii noștri asupra politichiei în Oltenia noastră! zise Dositeiu Monahul la praznicul din ziua Învierii Domnului nostru Iisus Hristos din acel an 1721. Cică noi, Delegațiunea, nu judecăm prea bine în pricinile de care ne-am ocupat până acum. Cică nu respectăm ordinele Majestății Sale Imperiale. Și i-am cerut să mă lămurească ce fel de nemulțumire a ajuns la urechile și ochii Majestății Sale, care l-au supărat așa tare. Și mi-a răspuns, generalul Virmondt, că noi nu ne

îngrijim să fie bine la toți locuitorii ținutului, ci mai mult avem grija boierilor noștri.

-Lucru de mare uimire, boieri, zise și Beizadeaua. Acești austrieci nu își mai aduc aminte că la toate memoriile pe care le-am depus noi până la încheierea păcii ei au răspuns că da, vor ține seama de propunerile noastre. Iar acum au uitat de ele, cu de-a totul. Eu însumi i-am explicat generalului Virmondt că stâlpii țării la români sunt boierii, peste tot, adică în Țara Românească și la fel și în Moldova. Că șerbii și rumânii, adică iobagii au fost lăsați pe pământ să trudească pe moșiile noastre și ale țării, să plătească birurile și taxele Că acești puțini țărani liberi, care mai au câte un petec de moșie, mai mult încurcă treburile țării decât să pună umărul la chivernisirea vistieriei. Că ei nu-și plătesc toate datoriile, că mereu ne trag în judecăți, scornind tot soiul de pricini neadevărate. Că măsluiesc adevărul, fac ștersături pe înscrisurile vechi, de la voievozii noștri cei mari, că aduc martori mincinoși împotriva noastră. Că administrația austriacă trebuie să grijească de noi, boierii, să ne ajute în a pune țara pe rosturi bune. Că noi știm cel mai bine cum și în ce fel trebuie să ne conducem țara noastră.

-Măria Ta, rog îngăduie și unuia mai mic dintre delegați să zică oarece deslușiri despre ce vor acești austrieci de la noi, lucruri pe care le aflai discutând cu domnul Ignațiu Haan. Și după ce Beizadeaua consimți să-l asculte, al patrulea delegat, Constantin Strâmbeanul, cel ce se numea pe sine „literat” vrând să se arate celor din jur ca om subțire, cult, citit și cunoscător de înțelepciuni după care se conduc regatele și împărățiile cele mari din Evropa, spuse următoarele vești.

-La toate punctele din memoriile noastre pe care i le recitai pe din afară, că atâta de mult le frământasem toate înțelesurile adânci așa cum au fost ele gândite de boierii cei înțelepți ai noștri, domnul Ignațiu spune un singur lucru: că degeaba vorbim noi despre acestea că nimeni din Împărăție nu ni le va împlini nouă. Că Împărăția cuprinde multe provincii și ținuturi și nu se poate ca acestea să fie conduse fiecare după o lege a sa, anume. Că în Împărăție este o singură lege și ea trebuie să stea deasupra tuturor cetățenilor, de la cel mai umil rob până la însuși Majestatea Sa. Că noi, boierii olteni parcă am avea cușme nu capete pe gâturi. Nu ne

intră pe urechi aceste legi. Răbdarea lor, a reprezentanților puterii imperiale se apropie de capăt, așa că să fim cu mare luare aminte la cele ce vor urma.

-Bun, astea le-am auzit și noi, fiecare și toți la un loc, dragă boierule Strâmbeanu, zise Dositei Monahul. Dar ce va să fie de acu încolo a deslușit domnul Ignațiu?

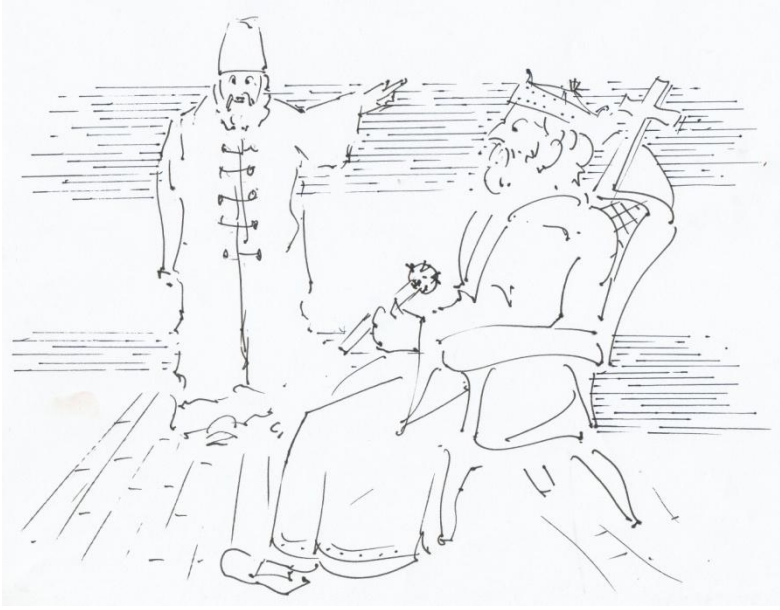

-Da, el insistă că până la urmă Împăratul va pune peste noi Inchiziția, care a mai funcționat foarte bine în Țările de Jos. Acolo multe spânzurători au fost înălțate și multor căpoși le-au fost ridicate picioarele spre cer, în zbaterea ultimelor clipe de viață. Așa că oamenii de rând au priceput și s-au plecat acestei legi unice. Că această Inchiziție ne va disciplina și pe noi. Bunăoară, spunea domnul Ignațiu, că Majestatea Sa ne-a cerut să ne purtăm bine și cu mare blândețe față de robii țigani și față de șerbi, cum s-or numi pe aici, la noi. Că trebuie să le luăm din poveri, să-i scoatem din bordeie și să-i ajutăm să-și facă sate frumoase, cu case din lemn și piatră, să aibă grajduri și ocoale pentru vite multe, grădini de legume și de flori, lanuri mănoase de grâne. Iar acești amărâți să fie frumoși, grași, ca să vadă sărăcimea creștină din

Imperiul Otoman ce înseamnă stăpânirea austriacă și să dea buluc năvală în Oltenia, să umple satele golite de război și de jaful necredincioșilor. Că noi, adică boierii olteni facem taman pe dos. Că mai tare-i înrobim, le luăm ultima bucătură de la gură și îi lăsăm goi și nevolnici. Că bejenia crește în loc să scadă, așa cum o cere Majestatea Sa. Că noi, cei ce ne lăcomim peste această măsură dată de legea imperială, noi boierii neascultători vom răspunde la Inchiziție.

-Lui Haan i s-a dat răspuns de la Consiliul de Război și de la Camera Aulică. În Oltenia nu se va pune inchiziție, să fie clar, pentru toată lumea. Cât despre aceste vise frumoase, să fim bine înțeleși: suntem noi oameni în toată firea ori suntem copii de adormit cu povești, seara la culcare? Păi dacă-l faci pe rumân gras și frumos, bine hrănit și îmbrăcat, va mai știi el să muncească, să pună osul la treabă din zori și până noaptea? Noi să ne vedem de ale noastre, că valahi ne vor numi, pe veci, străinul stăpân nu ne va primi egalul lui, niciodată. Nu se vede? Așa că, boieri dumneavoastră, noi să ținem aproape de ai noștri și să facem ceea ce este bine pentru noi, mai înainte de toate!

Delegația provizorie își vede de drum, Măria Sa Beizadeaua nu mai înghite povești despre pretențiile unora ca Ignațiu Haan și cei de teapa lui. Iar țara geme din greu, nedreptățile devin din ce în ce mai strigătoare la cer. Însă nici cei cărora le nesocoteau poruncile, adică reprezentanții puterii Ignațiu Haan și colonelul Schram nu stătură pe loc. Tot raportând că lucrurile nu merg într-o direcție bună obținură ca la 14 iunie 1721 generalul Damian Hugo Conte de Virmondt să fie numit comandant suprem în Transilvania și Director superior în Oltenia. Ca Director superior trebuia să se ocupe de afacerile politice, economice și de cele provinciale din Kleine Walahie. După 16 zile de la numirea sa, generalul primește instrucțiuni scrise din partea Împăratului, pentru toate funcțiile pe care le ocupa, adică cele legate de relațiile Imperiului cu Polonia, cu țarul Rusiei și cu voievozii Nicolae Mavrocordat și Mihai Racoviță. În patru paragrafe din instrucțiuni i se fac precizări despre ce fel trebuie să se poarte în Oltenia.

Mai înainte de toate, urgent trebuia să pună în aplicare decretul imperial din 22 februarie 1719. Adică să pună în funcțiune Chezaricească Administrație, în frunte cu banul Gheorghe Canta-

cuzino și consilierii mai înainte numiți, adică Grigorie Băleanu, Radu Golescu și Ilie Știrbei, cei aflați în viață. Iar în locul decedatului serdar Barbu Brăiloiu, Curtea Imperială îl indică pe Staico Bengescu. Generalul Virmondt nu se deplasează în Oltenia, deși ar fi trebuit să vadă cu ochii lui care era starea acestui teritoriu, sub toate fețele. Dar vine la el, la Sibiu, Chezariceasca Administrație și îi dă raportul, răspunzând la toate nelămuririle marelui conducător. După ce află câtă zâzanie există între boierii care se împărțiseră în diferite partide politice, generalul Director superior scrie Consiliului de Război să desființeze funcția de Mare Ban național. În locul aceluia să pună un viceban, dar care să nu fie român ci austriac. La fel cu Steinville, generalul Virmondt înțelesese că legea românească numită Pravilă nu era nici aplicată după cum pretindeau boierii locului, dar nici nu putea fi înțeleasă de austrieci deoarece nu exista o traducere a ei, măcar în latină dacă nu în germană.

În loc să meargă el în Oltenia, generalul Virmondt obține aprobare de la Consiliul de Război să-i cheme pe olteni la Sibiu. Face această convocare pentru ziua de 6 decembrie 1721. Cheamă la Sibiu pe membrii Delegației provizorii împreună cu cancelaristul Mesleny, pe comisarul provincial Gheorghe Socoteanul, pe cei cinci vornici, câțiva ispravnici printre care pe Preda Bujoreanul, Matei Poenarul și Barbu Urdăreanul. Iar dintre boieri cheamă pe cei ce fuseseră înscriși de Împărat ca membri ai Administrației iar generalul Steinville îi dăduse deoparte, pe Manta Câmpineanul, Vintilă Bucșan și Petre Obedeanul. În afara acestor mireni, mai cheamă din cler pe episcopul de Râmnic, Damaschin, pe egumenii mănăstirilor Tismana, Cozia, Horezu, Motru, Sadova, Strehaia, Arnota, Govora, Bistrița, Brâncoveni. În fața acestei distinse adunări de cler și de mireni, având alături pe Ignațiu Haan și pe colonelul Schram, Directorul superior al Olteniei citește diploma imperială din 22 februarie 1719 și o pune în aplicare, cu doi ani și jumătate întârziere. Tot acum este numit unul Carol Silva, supus austriac, pe cel de al doilea post de cancelarist, ce rămăsese liber de la 22 februarie 1719.

-Acum, boieri dumneavoastră, cu această regretabilă întârziere, Chezariceasca Administrație își începe lucrarea. Avem mare nevoie să facem numărarea poporului, ca să putem strânge

contribuțiile, grâu și nutreț pentru nevoile armatei, zise Directorul superior, apoi deschise ceremonia de depunere a jurământului tuturor celor puși pe scaune de dregători. Unii dintre domniile voastre se vor coborî în mare grabă în țară și vor face socoata boierilor olteni care au proprietăți în Walachia turcească, precum și a boierilor din această Walachie străină care au proprietăți pe partea noastră a Oltului. Ca să le stingem unele cu altele.

Pe Staico Bengescu îl trimise la Craiova să facă numărătoarea boierilor cu averi de o parte și de alta a Oltului, iar cu ceilalți comisari generalul Virmondt stătu ceasuri multe la vorbe despre cum trebuie administrată țara, ce fel de slujbe să fie așezate la cârma județelor, cine să se ocupe cu strânsul banilor și cine cu strânsul grânelor, al furajelor și al vitelor. Cine ce fel de pricini să judece, iar cei nemulțumiți de juzi, unde să facă apel la o altă judecată. După ce căzură de acord cu toate aceste lucruri, bătându-se unii pe alții pe umeri, mulțumiți foarte că au ieșit mai ieftin la cheltuit banul statului, distinsul sfat se întoarse către talpa țării. Către cei ce munceau pământul, grijeau de vite, strângeau recolta și o mutau de ici colo, plăteau toate dările locului și puneau ban peste ban pentru punga împăratului.

-În toată împărăția noastră cel care muncește pământul este legat locului, anunță generalul Virmondt. Această poruncă a Majestății Sale trebuie să o împlinim și aici, în Kleine Walachie. Așadar, țăranii care locuiesc în satele lor proprii dar nu au pământ destul și seamănă pe pământ străin, să dea dijma obișnuită de produse și numai atât, fără obligații de muncă la stăpânul pământului luat în arendă. Dar acești țărani să fie legați de acele locuri, să nu umble ca muștele fără cap dintr-un loc în altul, de la un boier la altul, că altfel vor plăti amendă mare, 200 de florini[33].Dacă-i vorba de țărani care locuiesc pe moșia boierului, în casele boierului și nu au pământul lor ci muncesc pământul boierului, aceia vor plăti dijma cuvenită în produse și vor munci cu mâinile două zile pe lună iarna și trei zile pe lună vara. Iar cu

[33] Sistemul monetar era destul de complicat în acele timpuri, existând în circulație numeroase tipuri de monede, fiecare cu valoarea sa, negociabilă de la caz la caz și de la cămătar la cămătar. În Imperiul Habsburgic circula talerul de argint, cu valoare diferențiată pe provincii (talerul prusac, cel din Țările de Jos, levantin, polonez, turcesc, etc.) cu subdiviziunea de bază kreutzer sau ban. În perioada anilor 1720 un taler austriac era cotat la 120 de bani sau 2 florini și 17 bani (vikipedia).

vitele să muncească la moșie o zi pe lună iarna și două zile pe lună vara. În cazul în care moșierul locuiește mai departe ori lucrul ce trebuie făcut este la distanță de cvartirul acestor țărani, atunci boierul trebuia să plătească acestora 5 groși pentru ziua de lucru cu mâinile și o jumătate de florin ziua de lucru cu vitele.

-Și iarăși vă zic, ca să cunoașteți și să dați poruncă mai departe. Să știe toată lumea, de la mic la mare că și aici, în Mica Valahie va fi la fel ca peste tot în cuprinsul Imperiului Majestății Sale Carol al VI-lea Habsburg. Nicăieri nimeni nu va avea rumâni sau iobagi, în afară de țigani, pe care să-i țină robi pentru muncă, fără plată. Iară dacă oarecine va zice că el are rumâni sau iobagi pe moșia lui, acela trebuie să dovedească prin dreptul de achiziție scris, dovedind astfel, când anume, de la cine și cu ce preț a cumpărat pe acei rumâni sau iobagi.

Aceste porunci ale Majestății Sale erau greu de înghițit de boierii români care, din moși strămoși moșteniseră drept de viață asupra robilor lor. Mai cu seamă toate muncile boierești trebuiau făcute de acești rumâni sau iobagi, de era vară ori iarnă, de era zi ori noapte, pe moșie ori aiurea, în orice altă parte avea boierul treabă de făcut. Așa că tus trei consilierii administrativi, cu banul în frunte săriră asupra Directorului superior, cercând să-l facă să renunțe la slobozirea acestor robi. Că n-ar fi existat iobagi în Imperiu, este cunoscut că-i lucru neadevărat. Că iobagi sunt toți românii care trăiesc în Transilvania și muncesc la fel cum muncesc și rumânii noștri. Că-i lăsat de...

Dar generalul nu se lăsă convins, cu una cu două. Până la urmă scriseră o scrisoare către Consiliul de Război și semnară toți, cu banul Gheorghe Cantacuzino primul, urmat de Grigorie Băleanul, Radu Golescu și Ilie Știrbei, cerând ca rumânii din Oltenia să lucreze pentru boier trei zile pe lună, cu mâna ori cu animale, adică 36 de zile pe an.

-Tare greu se mai urnesc treburile în Imperiul Majestății Sale, zise cu obidă secretarul Nicolae de Porta, într-o seară de septembrie din acel an 1721. Muncesc de atâta amar de vreme fără să primesc nici un ban, deși Majestatea Sa a hotărât să mi se dea leafă 1500 de florini pe an. Mărimile acestea, generalul Steinville, apoi generalul Virmondt și consilierul Ignacio Haan cum vine vorba de a dezlega punga cu galbenii vistieriei cezarului, cum dau

fuguța ori la Camera Aulică, ori la Consiliul de Război și cer și explică și așteaptă să li se dea de acolo dezlegare la împlinirea legii. Dar nici scorțoșii de la Camera Aulică și nici ghinărarii de la Consiliul de Război nu-s mai breji, unii decât alții. Iar pe noi ne țin de proști, fără un ban.

Problemele financiare ale aleșilor din rândul boierimii valahe s-au lungit spre disperarea, obida și disprețul acestora față de birocrația greoaie a imperialilor. Toți slujbașii deveneau extrem de severi când venea vorba despre banii trezoreriei. Acolo controalele erau severe peste măsură, nici un kreițar nu se elibera din casierii fără aprobări ierarhice, parcă fără șir. Întârzieri mari în clarificarea salariilor cuvenite banului Cantacuzino și celor patru consilieri desemnați în primul decret imperial, cel din 22 februarie 1719, apoi alte decrete ulterioare privind salarii cuvenite pentru slujirea, timp de doi an și trei luni, de către membrii Delegației provizorii, toate aceste probleme complicate în care Camera Aulică și Consiliul de Război nu se hotărau cum să rezolve, toate acestea au luat sfârșit tocmai în ianuarie 1724. În 1722 a murit fără să fi zăcut la pat prea multă vreme generalul Virmondt. L-a urmat, la scurt timp consilierul Ignacio de Haan. Ei au fost înlocuiți cu generalul Königsegg, noul director superior și de locotenent colonelul Harruckher, numit consilier financiar și al proviziilor de război.

În toți acești ani de început ai stăpânirii austriece în Oltenia boierii olteni pe de o parte și oficialii austrieci pe cealaltă parte au ajuns să se cunoască destul de bine unii pe alții. Nici una din părți n-a rămas prea încântată de cealaltă. Ciocnirile dintre ei au fost unele blânde, apoi s-au încins cu trecerea anilor. Generalul Königsegg era al treilea Director superior al Olteniei, dar el nu moștenea pe deplin experiența primilor doi. Dar i se povestiseră destule despre boierii olteni și despre poporul simplu, cel care ducea tot greul.

Capitolul 17

Muștru

Pe capul Consiliului de Război cade o veste rea, adusă de mesager special. Călărețul a bătut drumul Vienei în doar două zile și după ce a predat tașca diplomatică secretarului a căzut, răpus de oboseală. Văzându-l în așa hal de stors de vlagă, secretarul dădu buzna în sala de consiliu în timp ce rupea sigiliile de pe acea tașcă.

-Cu două zile în urmă, adică pe 20 aprilie 1722 s-a stins din viață Excelența sa, generalul Viermondt. Gubernia Transilvaniei și a Micii Valahii cere interimar sau un nou comandant al armatei și șef al administrației.

Generalii și înalții funcționari de la Consiliul de Război și Camera Aulică, după un scurt interregnum îl numesc comandant general și director superior pe pe generalul Lotar Iosef, conte de Königsegg. El își ia postul în primire, tot la Sibiu, la 26 septembrie, același an. Secretarul Administrației Olteniei, Nicolae de Porta anunță acest eveniment, stâlcind numele noului comandant, din Königsegg în Chinecsec. După cum era uzanța, vasalii toți vin să se închine noului reprezentant al stăpânirii. Mai întâi se înghesuie nobilii din Transilvania. Apoi, în octombrie, vin la rând consilierii Administrației Olteniei. Primii sosesc și își depun omagiul Ilie Știrbei și Staico Bengescu, apoi la trei zile după aceștia sosește și banul Gheorghe Cantacuzino. Ceilalți doi consilieri au rămas acasă, purtând grija administrării țării.

Delegația Administrației Olteniei are prilejul să-l felicite pentru numirea pe postul de consilier financiar și al proviziilor de război al Camerei Aulice, pe locotenet colonelul Harruckher, care vine în locul consilierului Haan, decedat și el la puțin timp după generalul Virmondt. Cei doi conducători austrieci își fac timp să se întrețină cu membrii prezenți ai Administrației Olteniei. După cuvenitele saluturi protocolare, generalul Königsegg abate discuția spre problemele curente ale guvernării Olteniei.

-Prieteni, că trebuie să fim prieteni, deoarece suntem împreună pentru a duce la îndeplinire poruncile Majestății Sale Imperiale, care este conducătorul Micii Valahii, așa cum este titlul său:

„prințul Valahiei dincoace de Olt, Carol al VI-lea”, titlu adăugat după cel mai înainte consacrat, de Împărat al Sfântului Imperiu Roman și toate celelalte. Vă rog, pentru liniștea Excelențelor lor din Consiliul de Război și din Camera Aulică, în toate adresările domniilor voastre să întrebuințați titlurile imperiale complete, adăugând la urmă această formulă, prinț al Valahiei de dincoace de Olt.

-Și mai este ceva foarte important ce trebuie să cunoașteți. Consiliul de Război și Camera Aulică au precizat, la numirea mea în funcție, că de la 1718 și până azi, de când Valachia de dincoace de Olt este în posesia Casei de Austria nu s-au făcut strădanii destule pentru a întări dreapta stăpânire a Împăratului nostru în acest ținut. Demnitarii care v-au condus până acum au ținut cont de sentimentele de loialitate pe care boierii olteni le au față de Majestatea Sa, dar supunerea în fața legii care este una pentru toți locuitorii Imperiului, trebuie să fie totală, sinceră și fermă. Aici, în acești patru ani, s-a dat dovadă de multă indulgență. Eu am spus că trebuie să fim prieteni deoarece cu toții îl slujim pe Împăratul. Vă rog, domnilor, de acum înainte să țineți cu toată hotărârea de lege, respectând-o întocmai. Camera Aulică se întreabă de ce, oare, nu se grăbește traducerea în latinește a Pravilei, legile care sunt valabile în Valahia și după care ați judecat, până acum, domniile voastre? Că după ce juriștii Curții Imperiale vor avea această traducere vor putea să emită instrucțiuni precise despre ceea ce este la fel cu legea imperială și ceea ce este altfel, sau chiar mai rău. Înțelgeți, așadar, că urgența cea mare este să trecem cu toții de partea legii!

-Așa va fi, primiți încredințare din partea noastră, Excelență! întări Banul cele ce aprobau ceilalți doi boieri, dând din capete. Dar am avea și noi o rugăminte la Excelența voastră. Noi de când ne-am luat aceste titulușuri și ne-am înhămat în slujba Patriei și a Majestății Sale nu am primit nici un ban, deși în decretul imperial s-a precizat ce salariu va avea fiecare dintre noi. De aceea, rugăm pe Excelența voastră să ducă cererea noastră la locul potrivit, ca să nu trebuiască să umblăm cu cereri de împrumut pe la cămătari și prieteni ca să ne ducem traiul după rangul pe care-l avem.

Pentru generalul Königsegg această întrevedere cu nobilii valahi fu nu doar plăcută ci și instructivă. Era uimit de cât de bine

stăpâneau, toți trei, limba germană. Cu multă ușurință exprimau în cuvinte compuse idei foarte clare. Această calitate le asigura mari avantaje în dialogurile diplomatice. Generalul a fost pus de câteva ori în situații dificile, când Ilie Știrbei l-a înghesuit binișor cu întrebări simple despre fiscalitatea în Imperiu. Nu s-a sfiit, generalul, să spună despre anumite zvonuri ce puteau ajunge la urechile mărimilor de la Sibiu, Brașov ori chiar la Viena, despre peșcheșurile pe care le primeau, mai ales de la boierii rubedenii, pentru a cumpăni balanța judecății acolo unde pungile cu galbeni atârnau mai greu. Acest Ilie Știrbei spuse, senin:

-Orice acuzație care ni se aduce nouă, consilierilor din Administrație, este o ofensă gravă ce se așterne pe chipul Consiliului de Război și al Comisiei Aulice. Nu credeți că am dreptate, Excelență? Domnia voastră primiți de la vistierie salariul cu regularitate de ceasornic austriac, nu-i așa? Deci, vă puteți permite traiul obișnuit deoarece puteți plăti tot ceea ce vă trebuiește zi de zi, nu-i așa? Noi, cei de față, nu putem trăi după modelul domniei voastre, Excelență. Din cauza Consiliului de Război și a Camerei Aulice care de atâta timp întârzie să ne plătească salariile. Noi din ce putem trăi, dacă nu avem bani și nici moșii întinse? Din împrumuturi, Excelență, care ne apasă rău de tot cu camăta nerușinată pe care trebuie să o plătim. Și dacă primim aceste mici atenții care sunt numite peșcheșuri pe malurile Bosforului și mită la Viena, nu scad ele din vina noastră? Iată, Excelență, de ce nu merge Administrația Olteniei ca un ceasornic austriac!

Văzând că boierii au mai multe temeiuri să fie supărați pe birocrații imperiali decât are argumente întru apărare el, generalul comandant și Director superior, se grăbi să scurteze audiența, nu înainte de a-i asigura de sprijinul său în deslușirea cauzelor care au dus la aceste întârzieri nepermise la plata salariilor. Când timpul îi va permite va veni la Craiova și va sta acolo suficient pentru a porni buna funcționare a Administrației Imperiale.

-Domnule Președinte, domnilor consilieri voi trimite în scurt timp instrucțiuni scrise pentru a îndrepta sumedenie de lucruri rele ce le-ați făcut de când ați fost puși în aceste slujbe înalte. Eu zic că sunt din neștiință mare parte din aceste greșeli. Căci sunt multe jalbe ale unor moșneni și chiar sate de rumâni care au găsit scribi

de limbă germană și au scris despre lucruri rele ce vi le pun în cârcă. Iată, aceștia scriu și trimit dovezi că ați judecat strâmb în pricini scornite de boieri lacomi pe care i-ați ascultat și le-ați dat dreptate, deși hrisoavele lor sunt falșuri grosolane. Mai cer acești sărăcani să fie cercetate aceste fapte și musai să vie fiscul și să scadă contribuțiunile ce le au de plătit ei, păgubiții, cu sumele pe care nu au cum să le dea, nemaifiind ei stăpâni pe moșii. Eu am dispus, domnilor, unei comisii speciale să cerceteze aceste plângeri la fața locului și dacă se adeveresc acele fapte strâmbe, să se scadă contribuțiunile păgubiților și să fie crescute cele ale boierilor. Că legea noastră, valabilă în tot Imperiul, spune că aceste taxe sunt puse pe moșie, nu pe nume de oameni. Iar aici, așa cum vi s-a mai spus, dacă rumânii și moșnenii nu pot plăti, suma se va întregi din punga proprietarului de moșie. Iar pentru judecată strâmbă, juzii vor plăti amenzi grele, așa cum este scris la legea imperială. Noi nu ne jucăm cu legile Majestății Sale, să luați aminte.

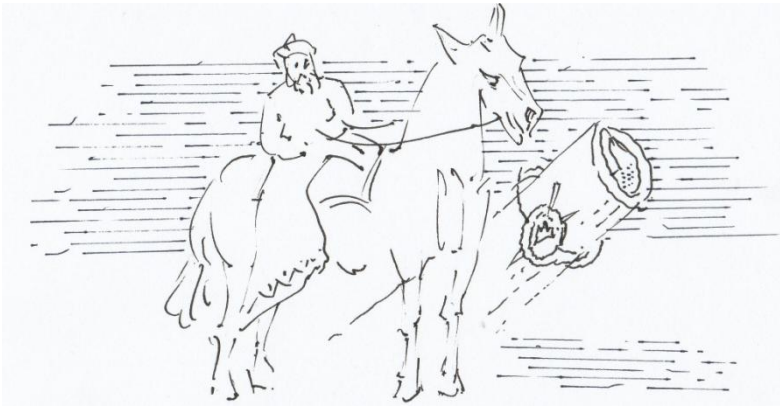

-Excelență, sunt plângeri ticăloase, noi am dovedit că acești sărăcani sunt mincinoși și ticăloși. Vă vom desluși toate aceste pricini până la ultima dovadă, noi suntem fideli Majestății Sale, jurăm pentru asta în tot timpul și în tot locul. Dar am putea să cunoaștem cine sunt acești jălbari? Ca să pregătim din timp actele legate de acele locuri și oameni, să pregătim locuri de mas de zi și de noapte pentru înaltele comițiuni ce vor sosi. Doar pentru a fi de folos Împărăției, jurăm de bună credință.

-Fie, vă voi da câteva nume. Așa, zise generalul consultând niște hârtii pe care le avusese la îndemână încă de la începutul sfatului lor. Bunăoară, ați mutat pietre de hotar în câștig pentru mănăstirea Mănăilești și în pagubă pentru moșneni. Alta, ar fi că ați dat boieroaicei Iudita Diaconesei patru zile de moară la apa Ghiorocului, fapt uimitoar deoarece numita boieroaică nu are nici un drept asupra acelei mori, care este a satului și nici asupra zăgazului apei Ghiorocului. Mai sunt multe alte pricini care dovedesc, fără tăgadă, că hotărârile Administrației au știrbit încasările fiscului nostru la trezoreria Imperiului. Aceste lucruri sunt foarte grave, luați aminte domnilor consilieri că vă puteți pierde slobozenia!

Înalții membrii ai Administrației plecară speriați către casă. Dacă cu generalii Steinville și Virmondt s-au înțeles bine, se pare că acest Königsegg îi pus pe fapte mari.

-Fiecare om, că-i neamț că-i turc, își are prețul lui. Nici acest Director superior nu poate fi mai altfel decât îi tot omul. Poate doar să fie mai lacom. Secretarul nostru de Porta trebuie să afle mai multe despre omul acesta, ca să-i pregătim leacul din timp, zise Ilie Știrbei. Și asta trebuie să o facem iute, Măria Ta, că acesta a promis că vine la noi, în Oltenia, curând.

Dar lucrul acesta s-a întâmplat să aibă loc după destul de multe luni. Căci sarcinile sale, de comandant general și Director superior în Transilvania erau mult mai mari și mai importante decât acestea, privind o mică provincie săracă, aflată la un hotar depărtat. Dar nu-i va uita. Le va transmite scrisori cu instrucțiuni clare și el, generalul Königsegg, ar fi tare bucuros dacă toți funcționarii valahi și-ar face datoria precum militarii armatei imperiale. Până atunci tare ar vrea să afle în câteva pricini în care abuzul Administrației a fost foarte mare, cum s-au purtat sărăcanii, moșnenii și rumânii păgubiți și călcați în picioare. Va afla destul de curând niște întâmplări care i-au întărit convingerea că această Kleine Walachie este o bucățică greu de mestecat. Că aici trebuie făcută mare curățenie, la căpeteniile numite dintre boierii pământeni. Dar tot atât de repede avea să afle, Excelența Sa, că relațiile acestor boieri se întind la mulți membrii ai protipendadei vieneze, că nu-i ceva prea simplu să te atingi de aceștia.

Capitolul 18

Să nu ucizi

Drumul de țară ce ducea la Mănăstirea Dintr-un Lemn șerpuia pe sub copacii rari, pe jumătate uscați de secetă, mai deși pe malul pârâului Otăsău. Călărețul din frunte își lăsase cușma pe spate și privea bolta senină, spuzită de stele, căutând Carul Mare ca să vadă încotro li-i drumul, după oiștea acestuia. Căutau ceva pradă, el și cei trei ortaci care-l urmau la câteva lungimi de cal. Aceia știau că Pavăl avea obiceiul să caute în stele norocul cetei, spunând că din Carul Mare cad, la hopurile drumurilor cerului comori mari, mai rar, e drept, dar mereu găsești în urmă câteva pungi cu galbeni. Dormiseră câteva ceasuri într-un ocol cu fân, de lângă mănăstirea măicuțelor, până când o copilă, novice la mănăstire, venise să tragă ceva fân pe un țol de lână, pentru căprițe, să le țină pe loc la rumegat câtă vreme altă fătucă, mai săltată, le va mulge pentru laptele pe care-l beau seara toate, maicile cele bătrâne și cele mai tinere, precum și novicele.

Speriată la vederea cizmelor ce ieșeau de sub fân, Ileana care-și cerea nume de maică Petronia când va să fie călugărită, scăpă un țipăt scurt și înlemni de frică văzând că acele cizme se mișcă, scărpinându-se una de alta. Haiducul stăpân al acelor cizme de pe picioarele de lungan ieși la iveală dintr-un salt, cu jungherul în mână, gata de împuns. Dar se liniști pe dată ce văzu că liniștea îi fusese tulburată de un pui de om, cu broboadă și haină lungă, cernită. Își băgă jungherul la loc, în chimirul lat și făcu semn cu degetul la gură: șșșîît, fato! Apoi cătă după ortaci, tropotind din picioare pe locul unde dormise el. Capetele ciufulite ale celorlalți trei se iviră pe rând, dând la o parte firele de iarbă uscate, încâlcite în pletele aflate în neorânduială pe capetele cu ochi somnoroși.

-Surioară, văzut-ai azi ori ieri ceva boieri umblând cu caleașca ori numai călare, negustori cu slugi multe, pe drumul ce duce la mănăstirea Govora? întrebă acela ce era căpitanul cetei.

Novicea, speriată, avea dinții încleștați iar bărbia micuță îi tremura, trădându-i frica ce o cuprinsese în tot trupul micuț. Nu avea mai mult de 12 sau 14 primăveri, dar era slabă și măruntă de

stat, de muncă multă și mâncare mai mult de post decât de îndestulare. Haiducul se apropie de ea, o mângâie pe cap și-i spuse cât putea el de blând:

-Haida, Ilenuță, fii cuminte, bădia nu-ți face rău! Liniștește-te! Și o mângâie din nou, protector, așa cum un frate mai mare sau un tată încă tânăr și-ar ocroti surioara sau copila.

-Ileana, da, așa mă cheamă! Dar de unde știi, matale neică de numele meu? După ce își auzise numele, rostit cu o anume dulceață în glas de acel bărbat cu pumnii mari, novicea prinse glas și vorbi fără frică. Nu văzui, neică, boieri cu averi în care și calești. Doar câțiva zapcii mergând călare către schitul Mânăilești, pe Bistrița în sus. Dar asta a fost dimineață, devreme.

-Puică mică, ești tare vrednică la munci? Că semeni cu surioara mea de acasă, de la Bălcești. Ai auzit de acest târg, Bălcești?

-Auzit, neică, auzit! Că la noi, la mănăstire vine multă lume necăjită să se închine la icoane, pentru ajutor și ocrortire. Și apoi stau și povestesc de-ale lor, necazuri, boli, dureri. De bucurie și de chiverniseală nu vine nimeni să se laude la sfintele icoane, neică. Și zici matale că ai o surioară ca mine? Și tot Ileana o cheamă și pe ea? Să n-o lași la mănăstire, neică, îi tare greu la mănăstire pentru un pui mic cum ziseși mai adineauri. Să o păzești, neică, de rele și de babe aspre și bătăușe.

-Dar de unde știi, Ilenuță, că acei zapcii merg la Mânăilești? întrebă voinicul sticlindu-și ochii negri de sub sprâncenele stufoase. Pe dată îi mirosise a ceva câștig.

-Păi, neică, de mai multe ori se zvoni, pe Bistrița la vale, că boierii moșiei celei mari s-au pus rău cu țăranii din sat și chemară pe juzi să puie pietrele de hotar la locurile unde fuseră, de le mutaseră de ceva vreme moștenii hoți și ticăloși. Pe la noi, prin sate, se știe, că, de vin zapciii, îi vai și amar de rumâni!

-Ești isteață foc, Ilenuță! zise voinicul. Îmi voi păzi surioara de tot răul, așa cum ai zis, Ilenuță. Dar acu noi plecăm, iar tu, copilă să uiți de noi. Nu ne-ai văzut, nu ne-ai cunoscut, așa să zici la cine te întreabă, din lume și de la sfânta mănăstire. Auzi, Ileană?

-Da, neică, nici nu fu pe aici picior de om, nici călare nici pe jos, nici țăran și nici haiduc...

-Noi nu suntem haiduci, Ileană, ți-a scăpat vorbă de ocară din gură. Trage îndărăt zicala, n-o ține printre păcate, pentru mărturisire. Nu poți vorbi despre nimic și nimeni, auzi?

Apoi încălecară și plecară. Zorii de zi erau încă departe când ajunseră la marginea satului Mânăilești. În drum, pe dreapta râului Bistrița, acum pe jumătate secat, o haită de potăi se luă după călărești, lătrându-i cu dușmănie. Unul dintre ortaci desprinse de sub șa un bici cu coada scurtă și se întoarse spre câini. Desfăcu funia biciului și plesnind ciobănește reuși să împrăștie câinii flămânzi. Apoi liniștea se lăsă iarăși peste dealurile împădurite.

-Aista trebuie să fie satul Mânăilești, după zisa fetei aceleia, spuse Pavăl, ridicându-se în șa. Dar nici o casă mai acătării nu se arătă peste acoperișurile de paie ale bordeielor sărăcăcioase. Ca toate satele din câmpie și cele de la marginea aceleia, spre dealuri, nici Mânăileștii nu era altfel, adică nici o gospodărie nu avea împrejmuire înaltă, ca la oamenii chivernisiți. Un brâu de bolovani de râu peste care se ridica un gard împletit din nuiele de răchită și o gaură în acest zid, în loc de poartă. Pavăl o luă în dreapta drumului de țară, spre dealul de la marginea satului, să vadă de acolo pe unde o fi conacul boieresc. Ortacii îl urmară. Dar nu se vedea urmă de conac.

-O hi moșia de la Genuneni, zise șuierat Mihăilă Sasul, cel ce-și pierduse dinții din față la o încăierare într-un han la marginea Devei. Eu fusei pe acolo anțărț. Acolo-i conac și moșie mare.

-Păi hai și acolo, că numai bine s-o mai lumina de ziuă, hotărî căpitanul Pavăl.

Rămaseră pe coama dealului, în spatele acareturilor satului. Că fiecare casă, bordei, avea o grădină de zarzavaturi unde cultivau, amărâții, ceva de-ale gurii cât să nu moară de foame. Că acoperișurile de sub care se auzeau rumegând vite sau oi nu erau pentru gospodăria acelei case. Că ele, acele animale erau prețul vieții lor de fiecare zi, plata contribuțiunii la haznalele cu galbeni ale turcului, iară de câțiva ani, mai nou, ale Împăratului, măritului și drăguțului, de la Viena.

Dădură cu ochii de cula oltenească și acareturile ei pe o vale ce se adâncea spre miezul dealurilor, la miazănoapte de sat. Pe vale, spre zidul conacului, locul adăpostea șapte case mai răsărite, făcute din chirpici, văruite cu albastru de flori de câmp, cu garduri

împrejmuitoare ridicate de două staturi de om. Acelea erau ale unor moșneni, cu care boierul locului se războia amarnic, voind cu tot dinadinsul să le cuprindă moșioarele de oameni slobozi, dobândite ca danii de la Vodă Radu Șerban, la 1606, ca răsplată pentru jerfa de sânge în război cu osmanlâii năvălitori pe acest pământ. Aveau moșnenii aceștia, de la șapte case, hrisov curat, nescrijelit și nici cu înscrisuri pe margini, prin care dovedeau că acest pământ li-i dat lor din veac, spre stăpânire până în veac. Făcuseră față, până acum hulpavului boier Marin și fiilor lui, dar de câțiva ani nu mai încăpeau în casele și pământurile ce le fuseseră date de același voievod vrednic de laudă și preaînălțare, Radu Șerban. Aveau și ei hrisov de la acest voievod și înscrisul grămăticilor Domniei arăta că boierul Marin cu toată casa lui s-a dovedit vrednic de toată cinstirea pentru jertfa de sânge și, mai ales pentru priceperea de oștean și căpitan cu care îi condusese pe moșnenii liberi din satul Genuni în luptele cu turcii.

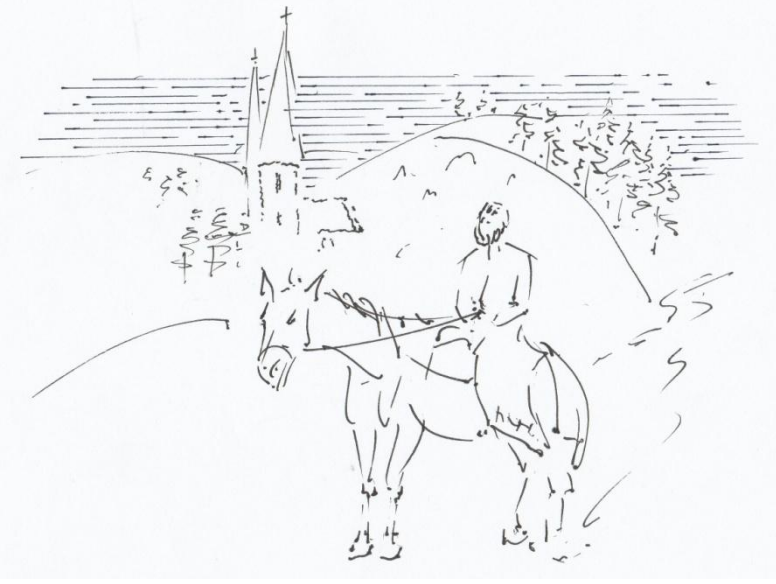

-La greu și la război fost-a cu noi străbunul căpitan, boierule Marin. Eram ca frații, pe atunci. Munceam pământul nostru, săream să-l ajutăm și pe megieșul nostru când darul lui Dumnezeu nu încăpea în cămări și ocoale. Dar nu ne-am lăcomit nici unii la

averea celuilalt. Iar acum, boierule Marin, ce Ucigă-l Toaca a intrat în cula boierească de te îndeamnă să tot scrijelești pe vechiul hrisov minciuni cum că hotarele ar fi fost altele? Așa îi spuneau, în față, moșnenii la judecățile pe care le aveau în fața Banului la Craiova. Iar acum, fără să fi fost chemați la Bănie, se trezesc cu poruncă de la Măria Sa Beizadeaua Gheorghe Cantacuzino, Banul, să mute pietrele de hotar în noile locuri, așa cum vor arăta zapcii Băniei, aducători ai acestor porunci. Urma ca în ziua ce-și arăta aurul pe boltă să se facă această așezare a noilor semne de hotar.

De pe coama de deal pe care se opriseră să cerceteze împrejurimile, haiducii lui Pavăl Lotru, cum era cunoscut prin munții cei bătrâni, la miazăzi și la miazănoapte de piscurile cele mai înalte, zăriră cete de oșteni pregătindu-se de luptă, într-un loc mai larg în mijlocul celor șapte case, dar și dincolo de porțile cele grele ale culei boierești. Că acești țărani luptători au spus, răspicat, mai marelui dintre zapcii, că ei n-au fost chemați la judecata Banului Cantacuzino, nu cunosc pe ce temei li se fură acum averea care are înscrisuri în toată regula.

-Lupilor, ca și turcilor, le-am arătat tăișul sabiei când au vrut să se înfrupte din averea noastră. Tot așa vom face și acum, când tâlharii s-au adunat, cu mișelească înțelegere, să știrbească legea și credința noastră creștină. Avem și săbii ascuțite, avem și brațe care să le poarte. Pofitiți, boieri și vă vom da gust de paloș moșnenesc!

Haiducii priveau aceste pregătiri de război, între două tabere de creștini ce fuseseră, până mai ieri, frați buni și de ajutor unii altora. Iar acum...

-Aici rostuiră oamenii Domniei vrajbă cu vărsare de sânge, Pavăle. N-avem noi ce căuta aici, nu-i câștig pentru noi decât pierdere de viață ori câștig de răni grele, zise unul dintre cetași. Pavăl îl fulgeră cu ochi aprigi și zise:

-Jurat-am să fim de ajutor omului sărac și năpăstuit. N-am jurat să fim tâlhari la drumul mare pentru jaf și îmbogățire. Jurat-am să împărțim dreptatea, să luăm de la cel bogat tot furtișagul lui și să-l dăm înapoi celui sărac. Zici că nu-i treaba noastră, Ioane? Poate n-o fi treaba ta, fricosul și lacomule! Și pe dată sabia curbă, turcească, dobândită de la un ienicer pe malul Dunării, la Vidin cetate, sări de la brâul său și vârful i se propti sub bărbie lui Ion, cel ce îndrăznise să spună vorbe necugetate.

-Ușor, căpitane, ușor cu iataganul! Fost-am eu laș vreodată? Mers-am după jaf și aur? N-am dat partea mea la împărțirea cu săracii? Scăpai niște vorbe proaste, nu te îndoi de mine, căpitane!

Ceilalți doi haiduci priveau cum cearta se stinge, treptat, iar sabia lui Pavăl Lotrul se lasă încet, în jos.

-Ai grijă, Ioane, nu mai face asemenea glume, că știi că mi-s aprig la mânie! Acu să stăm și să privim. Să ne alegem calea de coborâre spre sat. Iar de năvălit, vom năvăli ca să înclinăm sorții de partea celor nedreptățiți, după cum ni-i felul!

Într-o jumătate de ceas mica oștire a boierului Marin fu gata de atac. Erau ca la douăzeci de oameni, bărbați puternici, sănătoși, bine hrăniți, care râdeau îndemnându-se unii pe alții să-i facă praf pe acei țărani prăpădiți. Iar când fiul mai mare al boierului încălecă și trase sabia, dând semnal de atac, porțile cele mari se deschiseră și năimiții mercenari porniră, urlând ca să bage groaza în dușmani. Ceata moșnenilor era mai mică, Pavăl numără doar 12 oșteni. Toți aveau pieptare din piele groasă și apărători, tot din piele, de la încheietura mâinilor până la coate. Aveau prăjini lungi, de șase — șapte coți, cu vârfuri din fier ascuțit. Iar în fața lor, la o aruncătură de săgeată, puseseră baloți de paie uscate. Când călărețiі boierești se apropiară în iureș, zidul de paie luă foc și pălălăile se ridicară peste capetele cailor. Parte din călărețі fură aruncați din șa, dar se ridicară gata să întâmpine orice atac din lateral. Care se și întâmplă, imediat. Curând se aleseră perechi de luptători, săbiile ciocnindu-se cu zgomot. Se auzeau icnete și câțiva căzură, de o parte și de alta, cu răni la brațe și la piept. Văzând că sătenii riscă să piardă bătălia, Pavăl haiducul dădu semnal de atac. Porniră printre case și căzură în coasta și spatele arnăuților domnești care se pregăteau să câștige. Atacul neașteptat a schimbat sorții, fiul boierului Marin strigă poruncă de retragere în dosul porților. Întorcând spatele la învingători, aceia o luară la fugă, dar vreo doi se aleseră cu junghere aruncate la țintă, drept pe mijlocul spatelui.

Mihu, pârcălabul satului Genuni se opri în fața lui Pavăl care sufla din greu, după ultima încleștare cu un alvanit de două ori mai mare decât el.

-Avea niște pumni ca baroasele și de două ori am simțit că îmi smulge brațul din umăr, cu sabie cu tot, zise haiducul. Noroc că acela a strigat să se adune de pe câmpul de luptă, că altfel cine

știe dacă acum aș mai sta în fața lui matale, zise Pavel, liniștindu-se treptat.

-Mulțumim de ajutorul venit la vreme potrivită, voinice. La fel zic și eu, că, dacă nu ne săreați în ajutor, acum cine știe... Dar cine sunteți și cum de v-ați aflat atât de aproape de satul nostru? Eu sunt Mihu, pârcălabul satului.

-Eu mi-s Pavăl și-mi zice lumea Lotru, după numele acelui râu frumos ce curge prin munți și se varsă în Olt. M-am jurat să sar în ajutorul celor obidiți, de câte ori mi-o fi dat de la Domnul și, iaca, am văzut de sub poala pădurii cum râdeau alvaniții ăia, mercenari, că vă vor face și drege. Și atunci mi-am zis: „Acu-i de mine!" Și la fel ziseră și ortacii mei. Rău am făcut? Bine am făcut? Să-mi spui matale, pârcălabe... Că noi stăm pe urmele zapciilor de când ieșiră ei pe porțile Băniei. Am știut că se duc să facă răutăți, așa că stăturăm să vedem unde i-or duce păcatele. Dar le-am pierdut urma la Mănăstirea Dintr-un Lemn. Noroc am avut cu o fătucă, novice la acea mănăstire, isteață foc și cu inimă bună, că ne spuse de zapciii pe care-i văzuse, luând-o de-a lungul părăului Otăsău către vărsarea în Bistrița. Și apoi s-a gândit că prea multe vorbe fură purtate de oamenii care zic despre boierul Marin și moșnenii din satul Genuni. Așa am ajuns aici!

-Lotru, zici? Dar dacă faci dreptate pentru cei săraci și slabi, apoi lotru nu poți fi! Poftește, dimpreună cu ortacii la mine-n curte să sfătuim că ce-i de făcut. I-am pus pe fugă acu, dar cine știe ce blăstămății mai poate să-i fete mintea acestui mișel de Dediu, feciorul cel mare al boierului? Că el îi capul tuturor relelor, răspunse pârcălabul satului.

-Bădie, eu zic că acu trebuie să punem pândă de jur împrejurul culei, că aceia trimit după ajutor de arnăuți. Trebuie să-i oprim și să-i facem ceva acestui ticălos, ca să ne țină minte, zise Ion, ortacul lui Pavăl.

Așa făcură. La timp ieșiră din sat spre creasta dealului. Pe cărarea care urca din spatele culei veneau agale, ținând caii de căpestre, doi arnăuți din cei pe care boierul Dediu îi plătea să le fie oaste de pază. Haiducii îi prinseră ușor, că le căzură în spinări pe nepusă masă. Îi aduseră, legați de mâini și cu căluș la gură în casa pârcălabului.

-Ce facem cu aceștia, Pavăle, întrebă pârcălabul.

-Îi punem la adăpost și ne gândim la ceva ce ar putea fi nouă de folos. Că de la mai multe capete izvorul de gânduri bune are apă mai multă.

Câteva ceasuri întoarseră și pe față și pe dos tot felul de planuri. Dar nimic nu le trecu prin minte care să-l facă pe Dediu boier să dea la pace cu megieșii lui. Când soarele cobora spre scăpătat Pavăl zise:

-Eu cunosc vorbirea ungurească. Ba știu ceti și scrie pe această limbă, că am liubovnice în multe sate din Ardeal și ele îmi trimit răvașe de dor,în care-mi scriu când să le pic sub ferești, că soții li-s plecați cu slujbe împărătești. Noi trebuie să facem plângere la Sibiu cetate, să ducem acolo mărturie despre ticăloșia acestui boier și a Banului Gheorghe Cantacuzinul, cel care pe pungi cu galbeni face tot ce îi cer boierii împotriva sărăcimii acestei țări.

Alt plan mai bun nu aveau. Așa că după ce noaptea se lăsă peste sat, Pavăl și unul din feciorii pârcălabului se îmbrăcară cu hainele arnăuților prinși și intrară, prin spate, în ograda boierului. Nu fură zăriți decât atunci când era prea târziu. Cei doi se strecurară la porți și le deschiseră, doborându-i pe paznici. Pe dată oamenii satului, cu Mihi pârcălabul în frunte năvăliră în curte, devenind iute stăpâni. Ajunseră la Dediu în cuhnie, când acela cu frații lui se așezaseră la cină. Cu jungherele în coaste îl puseră pe Dediu să scoată din tașca de piele hrisovul măsluit. Pavăl ceti toate adaosurile de vorbe de pe margini, slovele scrijelite și altele scrise cu meșteșug. Apoi, cu sculele de scris pe care le găsi la boier tocmi o jalbă cu meșteșug, pomenind cum s-au înțeles ticăloșii să încalce legea și să-l fure pe măritul Împărat. Iar la sfârșit, scriind că ei l-au prins pe Dediul boier și au aflat de la acela, muncindu-l, cine sunt din mărimile Băniei cei ce l-au ajutat cu judecata strâmbă, pe bani buni. Iată, numele lor, pungile pe care le-au primit și mărturie pentru aceste rele punem picătură de sânge scurs din degetul cel mare, apăsat în acest loc, pe jalba noastră, Mihu Pârcălab și tot satul Mânăilești.

Pavăl, cel ce pusese toată această ispravă la cale, le luă zapciilor numele, armele și bruma de galbeni pe care-i află prin cotloanele veștmintelor. Era o pradă bună, de ajuns pentru atâta trudă. Nici pe boierul Dediu nici pe nimeni din casa lui, neamuri

ori slugi, nu-i știrbiră nici cu răni și nici cu ușurare de bani. Îi legară bine, de mâini și de picioare, le puseră călușe și lăsară cula cu porțile neferecate.

-În trei zile jalba aceasta va ajunge la Sibiu, la ghinărarul Chinecsec[34]. Cineva apropiat de secretarul Excelenței sale va scrie jalba în limba germană, așa cum se cuvine, iar însemnele de pe hrisovul măsluit vor fi povestite așa cum se văd. Altă cale de a-i dovedi pe acești ticăloși nu este la îndemâna noastră. Că nici voi, nici eu, lotrul, nu călcăm porunca sfântă a lui Dumnezeu „Să nu ucizi". Că una din liubovnicele mele din Ardeal al cărei bărbat slujbaș îi la Gubernie, zice că tare multe rele și jalbe se adună în contra Banului. Iar ghinărarul Chinecsec tună și fulgeră și scrie la Viena că să-l dea jos. Altă scăpare pentru sat nu-i, cinstite pârcălabe Mihule.

[34] generalul Chinecsec = este vorba de generalul Königsegg, cel de al treilea comandant general ;i diector superior al Transilvaniei ;i Olteniei.

Capitolul 19

Cu o floare nu se face primăvară

Noul Director superior al Olteniei, generalul Königsegg acumulase informații destule despre multele nereguli ce se produseseră în cei doi ani și jumătate de când se instituise aici suzeranitatea austriacă. Mai întâi vinovat a fost generalul Steinville pentru că nesocotise, cu bună știință, aplicarea decretului imperial din 22 februarie 1719. Generalului Viermondt, cel decedat de curând, noul director superior îi trecea cu vederea multe scăpări. Omul fusese bolnav și bătrân, nu avea puterea unui tânăr ca să se implice în acest teritoriu. De aceea dăduse mână liberă colonelului Schram să conducă și să apere interesele Imperiului.

Acum îi venise rândul lui, Lotar Iosef S.R.I. conte de Königsegg, să pună ordine în Oltenia, să strângă dările cuvenite Imperiului și să facă dreptate tuturor locuitorilor, de la mic la mare, după rang. La o lună și jumătate după ce fusese numit gu-vernator militar al Transilvaniei și director superior al Micii Vala-hii, generalul Königsegg trimite primele instrucțiuni Administra-ției Olteniei, cerând cu tărie ca aceste ordine să fie îndeplinite întocmai. Imperiul exista și îi mergea bine datorită seriozității funcționarilor săi, care executau toate comenzile fără comentarii și fără ezitare. Întocmai la fel va trebui să fie și în Oltenia.

Ordonă ca Banul Gheorghe Cantacuzino să lepede toate alte titluri pe care le avusese înainte, mai ales cel de Voievod. Și nici să nu pună în înscrisuri trei sau cinci cruci, ca semn în loc de titlu nobiliar. Și nici să nu permită să fie aniversat în biserici, de ziua lui de naștere sau în ziua Sfântului Gheorghe, patronul lui. La fel trebuie să facă și cei patru consilieri, să renunțe la titlurile nobiliare pe care le-au moștenit în Valahia. Toți cei numiți în funcții administrative vor purta doar titlurile ce le-au primit de la Împărat, nimic altceva. Alte instrucțiuni privesc reguli de purtare în timpul lucrului. Și de ordine în încăperi.

Era interzis să fie bătuți oamenii care veneau la Administrație să-și caute dreptatea. Când se judeca o pricină de rangul consiliului, fiecare consilier vorbea pe rând, în ordinea locului său,

mai întâi primul consilier, apoi al doilea, al treilea și al patrulea. Banul vorbea ultimul. Dacă lipsea Banul, cel care îi urma în funcție vorbea ultimul. Hotărârea se lua prin vot.

La ușa consiliului va sta totdeauna un portar. Acesta va primi petițiile și va anunța primirea la ședință a acelora după ordinea pe care i-o spune secretarul Administrației. Acest portar trebuie să fie un om credincios, cinstit, tăcut, simplu și bun. Va avea salariu 80 sau 100 de florini pe an.

Directorul superior le-a comunicat formulele de adresare oficială pe înscrisuri: „Excelenței Domnului Ban și prea iluștrilor domni consilieri ai vestitei Administrații a Valachiei Imperială" sau „Administrației constituită a Valachiei de dincoace de Olt a Majestății sacră, imperială și regală, Domnilor (se punea numele și titlul adresantului)". Pentru toate lucrurile făcute de Administrație, cancelaria sa va păstra totul înscris într-un Protocol, pe capitole, notate cu conștiinciozitate și curat, fără ștersături sau mâzgăleli. Toate actele și documentele care vor ieși de la această cancelarie să poarte pecetea specială, dată de la Casa Imperială, nu pe cea particulară, a Banului. Hârtiile mai importante să fie semnate de Ban și de cei patru consilieri, iar cele mai puțin importante de secretar, de Ban și un consilier.

Foarte important, să se urmeze întocmai acest ordin: toate chestiunile, pricinile și afacerile legate de provincie, vor fi rezolvate de întreaga Administrație și nu separat, de vreunul dintre consilieri și Ban. Trebuie ca membri Administrației să lucreze uniți între ei, căci numai astfel populația va avea încredere în ei și în ordinea Imperială.

Administrația va judeca pricinile mai mari și pe cele grele. Vornicii vor fi judecătorii pricinilor mărunte. În fiecare an vornicii și funcționarii din județe vor fi cercetați de unul din consilieri spre a afla dacă împotriva lor s-au făcut plângeri de orice fel. Tot așa, se va face cercetare despre ceea ce se cheamă în popor „gura lumii", dacă se vorbește ceva rău despre funcționarii împărătești. Această cercetare se va face de către fiecare consilier, petrecând câteva zile o dată pe an, în județe. Dacă află de asemenea vorbe și fapte din gura lumii, va face raport scris și va porni cercetare.

Generalul Königsegg dă ordin ca șoseaua Carolina să fie supravegheată de vameșul de la postul Arxavia. Orice stricăciune

văzută la șosea se va repara de către acest vameș care va scoate oamenii satelor la muncă, dând ordin pârcălabilor. Ținutul Loviștei va intra sub comanda Administrației. Peste acest ținut Administrația va pune un vătaf sau pârcălab și acesta va lucra cu vameșul pentru îngrijirea șoselei. Ei sunt răspunzători de această lucrare măreață închinată Majestății Sale Imperiale Carol al VI-lea.

Mare surpriză au trăit cinstiții membrii ai Administrației când au citit în instrucțiuni ce fel de treburi sunt de făcut și de judecat în fiecare din zilele săptămânii. Anume, lunea și marțea sunt pentru rezolvarea treburilor curente ale administrației, miercuri îi zi de repaos, joi și vineri îs zile de judecat litigii, iar sâmbătă se vor judeca faptele rele, adică omoruri, tâlhării, furturi și altele de acest fel. Iar duminica este pentru repaus. Dar dacă vor apare pricini grele care grabnic trebuie cercetate, atunci Administrația va lucra chiar și în zile de sărbătoare.

-Auzi, parascovenie! Sluga asta de panțâri îmi spune mie, prinț de neam, ce fel să mă scol dimineața, în fiece zi și ce anume să fac, în fiece zi! Eu nu-s slugă de rând și nici vreun funcționăraș cu guler și mânecuțe, căruia să-i poruncească astfel! Cine se crede acest ghinărar? izbucni nervos, trântind pumnul în masă și măturând toate hârtiile din fața lui, Banul Gheorghe Cantacuzino. Obrăznicie mai mare ca asta ați pomenit, boieri dumneavoastră?

Ieșirea plină de furie a Banului ori de câte ori superiorii austrieci îi trimiteau porunci scrise ori îi reproșau că n-ar fi ascultat de poruncile date în numele onorabililor de la Comisia Aulică ori de la Consiliul de Război, nu era ceva ce nu se mai pomenise. Ori de câte ori Banul se afla adunat cu consilierii lui avea astfel de furii de nestăpânit. Atunci se manifesta în toată măreția lui de nobil prinț de casă voievodală. Atunci se uita la cei din jur ca la niște slugi netrebnice, care trebuiau să i se aștearnă la picioare și să-i împlinească toate poftele.

-Măria Ta, poate că a sărit calul ghinărarul nostru în unele locuri, dar este bine să știm ce și cum fac ei, nemții ăștia, în împărăția lor. Că vrem, că nu vrem, acum ne-au înghițit și pe noi. Ce-am căutat, aia am găsit! zise Radu Golescu, boier de viță veche și mai bătrân între consilieri.

-Ne-au înghițit, dar dacă nu se poartă după cum ni-i rangul nostru moștenit din veac, trebuie să le stăm în gât, zic eu, și voi să

mă ascultați că mi-s mai marele vostru, boieri consilieri, încheie Banul subiectul.

-Nici mie nu-mi place că Împărăția m-a silit să-mi lepăd rangul. Tot neamul mă știe că eu mi-s Radu Golescu, spătarul, și așa mi se închină. Dar peste câțiva ani, destui ca toată țara să învețe să se poarte după chipul și strigarea unul către altul la fel ca la Viena, zic că peste ani oamenii vor uita că eu mi-s spătar de rang, că acest tituluș de spătar mă ridică peste ei, oamenii de rând. Dar dacă rămân doar consilier, așa cum îmi zic oamenii acum, adică „domnul consilier" iar peste trei ori patru ani o să fiu dat la o parte de alt valah, oltean ori muntean, care va lua acest scaun de consilier, mă întreb eu, eu-spătarul, eu-consilierul ce voi fi atunci? Că numele de spătar oamenii au început să-l uite de acuma, iar numele de consilier îl vor uita mult mai repede. Vă spui eu, nu voi mai fi nimic. Nici măcar oale și ulcele nu voi ajunge decât ca *„robul lui Dumnezeu Radu Golescu, supus austriac".*

-Adevărat, așa este! mai zise și Ilie Știrbei consilierul. Nu-i rău să învățăm să ne purtăm așa cum ne învață ghinărarul nostru. Că, de va veni la Craiova mâine ghinărarul nostru și va vedea că-i zi de joi și noi nu judecăm pricini litigioase ci avem în sala de consiliu un tâlhar, credeți că nu ne va face muștru? Poate că, de supărare că n-am făcut după instrucția lui, îmi va trânti o amendă, îmi va lua bani de la gură. Îmi va fi bine atunci?

-Vă ascultai și în toate câte ziserăți găsii multă dreptate, dar înțelepciune mai de loc, spuse Grigorie Băleanu. Șezui bine și zării ca prin ceață că de văzut nu mai văd bine, de la o vreme. Ghinărarul nostru, Königsegg, ce nume poartă? Luați aminte: Lotar Iosef S.R.I. conte... Adică el, pe lângă numele ce i l-o dat popa papistaș când l-o botezat, adică Lotar Iosef, mai are trei litere ca trei cruci – S.R.I. – care nu știu ce înseamnă, dar nici nu mă doare și apoi își zice „conte". El are voie să-și arate rangul de boier? El poate fi strigat de lume „conte"? Iar eu nu mă pot numi Grigore Băleanu logofăt? Nu-i logofătul tot una cu contele? Păi noi trebuie să-i cerem Măritului Împărat să ne lase titulușurile în pace. Eu vreau să fiu „logofăt" până o-i muri! Și pace! Asta trebuie să-i cerem!

-Adică ce să-i cerem? Că nu pricepui, începu Banul.

-Să-i cerem să ne dea titulușurile înapoi, asta să-i cerem. Că după cartea averilor, aceea de se găsește la secretarul nostru Nicolae de Porta, eu sunt boier de clasa 1. Să-mi spună așa „domnul consilier Grigorie Băleanu, boier de clasă 1". Și pentru ca să nu râdă Împăratul ori președinții cei doi, al Consiliului de Război și al Camerei Aulice, să îmi dea titulușul nemțesc al rangului meu. În loc de boier de clasa 1 să îmi zică „Grof"!

Pe dată, la această idee grozavă scoasă din inteligheția boierului logofăt, ceilalți consilieri în frunte cu Măria Sa Beizadea Banul se puseră pe chicotit, strigându-se unul pe altul cu titluri pompoase: viconte Ilie Știrbei, conte Radu Golescu, cavaler Stroe Bengescu, grof Băleanu, prinț Gheorghe Cantacuzino. Se veseleau ca niște copii, astfel că la gălăgia ce se stârnise, ușa se deschise încetișor și capul lui de Porta se iți, curios să vadă pricina acestei zbenguieli de copii.

Secretarul rămase uimit de lipsa de chibzuință a măriilor lor, consilierii. Că despre Ban nu mai avea de ce să se minuneze, îl știa de om lipsit de minte și de educație. Dar consilierii?! De ce să-și bată joc de titlurile nobiliare? Numai pentru că mărimile din Consiliul de Război și de la Camera Aulică au cerut ca boierii olteni să-și dovedească originea nobiliară care îi îndrituiește să pretindă să le fie respectate privilegiile? Sărmanii proști! Nu-și dădeau seama cât de departe se aflau de a li se acorda privilegiile și înlesnirile pretinse de la începutul negocierilor purtate pentru închinarea țării. Adevărul pe care consilierii Administrației nu-l știau este că Nicolae de Porta fusese îndeaproape consultat în problema recunoașterii boierilor olteni ca fiind nobilime asemănătoare cu cea care exista în Ungaria, în Austria, la francezi, în toată Evropa. Iar răspunsul lui de Porta fusese sec: nu, boierii olteni nu sunt nobili. De multă vreme ei au ocupat funcții de dregători al Voievodului, de la care au primit moșii și multe înlesniri, numite prin părțile locului scutiri. De aici și clasa aceasta mare de boieri scutelnici, care nu plătesc dări, taxe și contribuțiuni. Și doar pentru asta nu pot fi considerați nobili, nu. Ei nu seamnă cu adevărații nobili deoarece nu au nici o educație. Sunt destul de rari boierii care știu carte ori au învățat să vorbească o limbă străină. În afară de turcă și greacă, rari sunt boierii cunoscători de limbă latină, limba diplomației. De aceea

țările valahe nu au ascultare în Evropa deoarece n-are cine să susțină oarece interese la masa tratativelor, vorbind pe franțuzește, italienește ori nemțește.

-Uite una de tot hazul, zise Banul. Intră, secretare, intră și ascultă și spune de ai ce zice despre asta, ca ceva ce ține de rangurile boierești valahe. Zice în Instrucțiune Excelența că nu se va arunca în închisoare pârâtul, orice dovezi ar aduce pârâșul. Nu, zice, mai întâi trebuie să-i pui față la față și să le spui câtă închisoare va face vinovatul sau câți bani va pierde și îi lași să se gândească bine dacă-i sănătos să stea om nevinovat în închisoare, doar așa, pentru o clipă de harțag. Și tot așa, directorul închisorii trebuie să prezinte Administrației, în fitece lună, un raport cu câți oameni umplu pușcăria, faptele lor, de când și până când vor sta acolo. Și uite, la sfârșit s-a gândit bine Excelența, asta-mi place: Administrația va zice câți bani va plăti pușcăriașul directorului închisorii. Cică în așa mod, bieții pușcăriași nu vor fi jupuiți de bani, pe nedrept!

-Măria Ta, zic și eu cum zice la Instrucție. Îi bine ca directorul pușcăriei să asculte de Administrație, nu să-și bată joc de oameni și să-i jupoaie de bani. Dar, pe altă parte, mă întreb, oare chiar le face bine la ticăloși ca funcționarii austrieci să se poarte așa, cu dragoste, față de răufăcători? Mama lor de ticăloși! Ce, nu știm noi ce fel de oameni sunt acești bandiți? Eu zic, Măria Ta, că Viena-i departe, că Sibiul îi departe, iar noi le știm mai bine pe ale noastre! Am zis rău? Pedepsește-mă, Doamne, Măria Ta Beizadea, fă-mă de ocară dacă vrei, dar nu-mi lua banii!

Și râse de Porta, și râseră toți consilierii! Numai că a doua zi plecă, cu poșta spre Viena, la Consiliul de Război, un plic sigilat cu ceară pentru Excelența sa von Brockhausen, consilier, în care acestuia i se povestește cum a fost luată în râs legea Majestății Sale de acest pitic nemernic, Banul din fruntea Administrației. Cât se va mai tolera un astfel de om pe un scaun atât de important?

-Iaca îți dau pedeapsă, secretarule. Când o veni Excelența Sa, generalul, în inspecție, trebuie să-i aducem la cunoștință că noi, Administrația, din puțina noastră avere am pus cap la cap câte o sfoară de moșie ca să-i dăruim loc de casă, de grădină pentru hodină când o vrea să stea la noi mai multă vreme. Și am pus adaos câțiva stânjeni de pământ de însămânțat cu ce fel de ierburi

i-ar pofti inima, care să-i fie spre folos. Și am ridicat la marginea moșiei grajd și șură pentru caleașcă cu cai, că nu se cuvine ca Excelența să umble călare, ca o cătană nespălată și nădușită. Îi bun gândul aista, al meu, consilierilor?

-Îi bun, îi bun, dar numai să primească! zise Staico Bengescu. După instrucțiunile aistea, care-s foarte pontoșe[35], Excelența îi un om foarte aspru. Să nu ne găsim beleaua, Măria Ta!

-Să vă spună secretarul nostru, care-i acilea, de față, care-i prețul acestui ghinărar?! Că Porta a făcut cercetări, la îndemnul meu și a aflat că-i flămând tare Excelența. Că a zis undeva, la fața unor prieteni, tot camarazi de arme, că acu trebuie să scoată din Valahia asta mică o pradă ca din cel mai mare război. Să îi facem voia și placul. De aceea, moșia pe care i-o dăm, cu hrisov de cumpărare în bună lege, trebuie să fie nici prea departe de Craiova, dar nici prea aproape. Doar la cale de o jumătate de zi, poate un ceas mai mult. Și nici să nu fie prea departe de locurile noasre sfinte. Și alte pricini mărunte, care să-i fie pe plac Excelenței pornită la pradă de război!

-Doamne, dă să fie precum ni-i voia, că noi boierii locului una știm, zise logofătul Grigorie Băleanu: „Ori tot, ori nimic!"

-Adică ce spui, domnia ta, că nu pricepui, răspunse cu harțag Beizadeaua.

-Măria Ta, ori tot, că ne dădu Împăratul pâinea și cuțitul în mână, doară suntem Administrația! Adică să facem cum știm noi că îi bine pentru Patrie, dar și pentru noi ca răsplată pentru atâta trudă. Ori nimica, vrea să zică Excelența cu aceste Instrucțiuni care-s mai rele ca șmotrul la cazarmă. Așa că bine-i întocmită această moșie pentru un asemenea moșier! Ha, ha, ha!

Și a doua zi Nicolae de Porta se porni pe căutat. Și nu-i trebui mult să găsească ceva bun și fain! Că mai dăunăzi făcuse Administrația dreaptă judecată sfintei mănăstiri Arnota, dându-i hrisov de înnoire peste o parte din satele Dobriceni și Bogdănești, altă parte fiind a mănăstirii Govora. Să facă bine cuviosul părinte egumen să-l primească megieș ales pe însuși Graful Chinexec și să-i mâne la clacă pe rumânii din aceste sate, o zi pe săptămână, în folosul numitului Graf!

[35] pontoș = exacte, precise (regionalism)

De la Râmnicul Vâlcei până la Bogdănești era doar a azvârlitură de băț. Convoiul de căruțe încărcate cu cele necesare întemeierii unei gospodării chivernisite tocmai părăsise șoseaua Carolina, mândria stăpânirii austriece și acum înainta greoi prin praful drumului de țară, lăsând în urmă un nor gălbui ce plutea multă vreme până se așeza la loc, parte pe drumul nepietruit, parte pe copacii din jur. Caleștile cele două, cea din față cu generalul Königsegg, comandantul militar al provinciei Transilvania și al ținutului Kleine Walachie și Director Superior iar a doua, mai butucănoasă, purtând înaltele fețe ale Administrației o luaseră de multișor înainte, urmate de garda de 12 cătane și zece arnăuți domnești. Lucrătorii adunați în mare grabă de mai marii breslelor meșteșugărești din Râmnic, pietrari, cioplitori de lemne și săpători de șanțuri mergeau pe lângă carele grele, brașovene, sprijinindu-le ori de câte ori apărea vreun pericol de răsturnare din cauza făgașelor adânci din drum. La intrarea în sat, pe partea stângă a drumului, spre miazăzi, erau două case mai arătoase, din chirpici după mărime însă acoperite cu șindrilă, nu cu paie ca toate celelalte. Garduri mai înalte de un stat de om ascundeau privirii curți mai mult ca sigur bine gospodărite. Iar coroanele copacilor nu foarte înalți, trădau existența unor livezi cu feluriți pomi fructiferi, întinzându-se cine știe până unde, în spatele acareturilor. La porțile deschise ale acestor două gospodării stăteau arnăuți domnești, cu pistoale în brâu și hangere de luptă.

Caleașca Administrației opri în fața bisericii micuțe din mijlocul satului Bogdănești. A generalului făcu un ocol scurt și veni alături de cea care se oprise. Pe tăpșanul din fața bisericii se adunase tot satul, cu pârcălabul satului Mărin Ionescu și cei doi jurați ai lui, Niculaie Frunză și Ursu Mitran. Într-o latură față de mulțimea proastă, ferindu-se de ei, așteptau vornicul județului Vâlcea, Ilie Oteteleșanu cu cei patru vătafi ai lui, însoțit fiind de doi dintre ispravnicii săi, anume Vlăduț Zătreanu și Chircă Rioșeanul. Aceștia aveau la spatele lor, fiecare pe cei trei vătafi slujitori.

Un arnăut sări de pe cal și deschise ușa caleștii. Sprijini pe brațul său mâna încărcată de inele a Măriei Sale Beizadea Banul

Gheorghe Cantacuzino, apoi ajută să coboare domnii consilieri ai Administrației chezaro-crăiești a Valahiei de dincoace de Olt, Grigorie Băleanu, Radu Golescu, Ilie Știrbei și pe secretarul Nicolae de Porta.

Din caleașca alăturată coborî generalul comandant Lotar Iosef S.R.I. conte de Königsegg, însoțit de colonelul Schram și alți patru ofițeri superiori, printre care unul era arhitect și altul inginer. Măria Sa Banul se apropie țanțoș, cu pieptul umflat cu mândrie, de grupul stăpânilor austrieci, căutând să arate mulțimii de slujbași valahi că el este un prinț de sânge, cu un rang mai înalt decât comandantul general al guberniei.

-Excelență generale comandant, așa cum vi s-a adus la cunoștință încă de la sosirea voastră în ținutul Valahiei Mici, Administrația va rechiziționa astăzi o moșie cu locuințe și acareturi care va fi casa Excelenței voastre cât timp veți sta în Oltenia noastră, urmând să împliniți poruncile Majestății Sale Imperiale. Noi am ales acest sat deoarece este foarte aproape de Râmnicul Vâlcei, orașul nostru ales aflat la capătul mărețului drum construit de Imperiu, șoseaua Carolina. De aici Excelența voastră poate să ajungă înapoi la Sibiu în doar șapte ceasuri, cu caleașca, în cazuri de urgență. Tot așa, Excelența voastră va putea ordona tuturor funcționarilor Administrației să vă stea la dispozițiune aici, la Râmnic, pentru a primi poruncile pornite de la Consiliul de Război și Camera Aulică. Ori poate, tot așa de bine, să călătorească la Craiova, capitala ținutului nostru.

-Foarte bine, aveam nevoie de o reședință corespunzătoare rangului prin care reprezint chezaricească putere imperială. Să vedem ce anume ați ales domniile voastre, răspunse generalul.

Acum Banul se întoarse spre alaiul său. Roti privirea peste capetele descoperite ale acestor funcționari, căutând să vadă dacă erau destul de umili și prea plecați în fața lui, cel mai puternic dintre toți cei prezenți astăzi, aici. Aruncă niște fulgere cu privirea spre câteva capete prea puțin plecate, apoi se adresă secretarului Nicolae de Porta:

-Domnule secretar, te rog să aplici legea așa cum este scrisă ea, de la chezaricească împărăție.

Arnăuții sosiți mai devreme cu vornicul Ilie Oteteleșanul și toți ceilalți ai lui, împinseră în față doi bărbați, legați cu mâinile la

spate, bătuți mai înainte deoarece aveau ochii vineți și sânge peste tot, năclăit.

Unul era scundac, dar acela fusese mai tare bătut, avea și hainele rupte, iar celălalt mai înăltuț, părea un om chibzuit, măsurat după spinarea pe care o ținea dreaptă. Vornicul făcu un pas înainte și grăi:

-Excelență, Măria Ta Banule, domnilor consilieri, acești doi tâlhari sunt Stan Ion – și-l împinse cu piciorul pe cel mai scundac, dar care era și mai tare bătut – și Costan Voinea, amândoi moșneni din acest sat, Bogdănești. Oameni gospodari, cunoscuți în sat dar și la Râmnic, moșiile lor sunt bine lucrate și dau rod pe măsura mâinilor harnice ale stăpânilor și slugilor lor. Aceste moșii le-ați văzut la intrarea în sat, păzite de arnăuții noștri, de la vornicia județului Râmnicului. Cestor oameni li s-a făcut rechiziția moșiilor, urmând să primească preț bun pentru averea din spatele gardurilor. Au fost aleși aceștia doi pentru că sunt tocmai ceea ce trebuie Împărăției ca să facă locuință comandantului general al ținutului nostru. Dar moșneni căpoși, aceștia nu au înțeles să pună interesul Patriei mai înaintea interesului lor. Au stat în contra, cu arma în mână, ei doi și fiii lor. Dar au fost iute dovediți în luptă. Acuma, pentru că au fost nesupuși poruncilor Administrației noastre, au pierdut dreptul de răsplată pentru moșiile lor. Casele lor au fost golite de oameni, bătrâni, femei, copii și nepoți, de lucrurile din gospodărie trebuincioase traiului de fiece zi, cum ar fi oale, blide, linguri, copăi, scaune și mese și le-am dat la fiecare și câte douăzeci de florini, ca să aibă cu ce să-și încropească adăpost pentru iarna ce va veni. Aceste două moșii, puse la un loc, vor fi reședința Excelenței sale.

Nicolae de Porta fu tălmaciul care îi spuse, în nemțește, Excelenței sale care era rostul acelor oameni bătuți. Generalul îi privi cu milă pe cei rămași fără avere și bătuți ca niște tâlhari pentru un drept al lor, de a-și apăra averea. Chibzui câtăva vreme, apoi spuse:

-Ați făcut rău, Banule și vornice că ați luat moșiile acestor oameni de treabă, spuse generalul cu vocea șoptită, ca să audă doar cei din alaiul lui. I-ați umplut de sânge și ați adus jalea în casele lor. Acum femeile lor, copiii, neamurile toate mă vor urî pe mine și pe toți cei care vin în numele chezaricești împărății. Ați

făcut rău, mult rău. Drept ar fi să vă biciuiesc eu, pe toți, consilieri, vornici, ispravnici și vătafi, de față cu tot satul, ca să vadă oamenii care este dreptatea Majestății Sale și legea noastră, nemțească. N-am să o fac pentru că destulă pedeapsă îi că rămâneți cu ei voi, Administrația valahă, și veți suferi blestemele și ura lor. Dar, acum tălmăcește secretare ca să audă tot satul, că comandantul general nu fură averea muncită cinstit. Noi vrem să trăim cu toții în pace, creștinește. N-am venit să vă jefuim așa cum făceau necredincioșii otomani. Nu, nu suntem ca ei. Drept aceasta, din vistieria guberniei răscumpărăm cele două moșii cu o mie de florini ungurești și mai dăm câte cincizeci de florini austriece pentru vătămarea prin bătaie a acestor oameni de treabă. Să fie de învățătură de minte pentru toată lumea. Iar acum, de îndată, sloboziți-i din legături. Iar noua moșie pe care tocmai am cumpărat-o, se va chema Voinești, după numele acestor bărbați.

Generalul dăduse lovitura de pedeapsă acestor boieri brutali, îngâmfați și neomenoși. Credea, Excelența sa, că prin fapta sa de bine a câștigat dragostea acestui popor care a scăpat de jugul turcesc dar tot n-a scăpat de silnicii. Pentru fapta lui bună muierile din sat l-au lăudat, dar bătrânii au scos din amintiri vorba cea veche, din bătrâni: „Cu o floare nu se face primăvară!”

Capitolul 20

Abuz și haram

Din noiembrie 1721 până în mai anul următor, generalul Lotar Iosef S.R.I. conte de Königsegg a urmărit tot ce se întâmpla în Oltenia, citind cu atenție toate raportele trimise de membrii Administrației Imperiale. Punând alături mai multe informații și cerând lămuriri despre anumite pricini ce i se păreau cam încâlcite și mai alăturând și mulimea de plângeri sosite din cele cinci județe de peste Olt, generalul ajunge la concluzia că treburile nu merg bine în acest ținut, că se minte peste măsură și, așa cum se întâmplă totdeauna în viață, mincinoșii se încurcă și cad în propriile capcane. Generalul era ferm convins că adevărul este așa cum l-a scos el din aceste documente ce i-au fost trimise. Se hotărește să plece el însuși la Craiova și să cerceteze pe fiecare din membrii Administrației. Așa că la zi întâi din luna cireșar,[36] Excelența sa sosește la Râmnic. Am văzut mai sus cum a fost întâmpinat, cum a fost lingușit, cum i s-a răspuns la cererea trimisă mai înainte ca Administrația să se îngrijească de un sediu al împuternicitului coroanei imperiale.

Într-o singură săptămână de inspecție, Excelența sa constată că zăpăceala este cu mult mai mare decât a ieșit din rapoartele ce i-au fost trimise. Cerând explicații membrilor Administrației dar și secretarului de Porta, generalul a aflat că în multe pricini s-au dat sentințe după inimă, adică lăsând ca lucrurile să fie judecate după inimă sensibilă și nu după litera legii. Din această pricină instrucțiunile date de el despre cum trebuie să se adune consilierii când discută un caz sau altul, nu au fost decât rareori respectate. A auzit adeseori de la cei șase membri ai Administrației astfel de cuvinte: *„Sigur, domnul consilier a greșit că a judecat singur pricina în care pârâtul era un neam de al lui. Dar cum să zicem noi că a dat o pedeapsă foarte ușoară sau chiar de loc, după sentiment, când domnul consilier își cunoaște foarte bine neamurile, știe ce fel de oameni sunt. Domnul consilier este un om*

[36] cireșar – luna iunie

de bună credință, altfel ar fi greșit Majestatea Sa Împăratul când i-a scris numele în decretul din 1719, cu mâna lui?"

Așadar, după opt zile Excelența trimite un prim raport la Consilul de Război. Afirmă că haosul pe care l-a găsit aici își are rădăcina în greșelile pe care le-au făcut, de la bun început, generalul Steinville, generalul Virmondt și consilierul financiar Ignațiu Haan..

-Este adevărat, domnule secretar de Porta, că unii boieri au înșelat fiscul mutând sate întregi, dintr-un loc în altul, ca să apară moșia sa cu mai puțini oameni de socotit la dijme, contribuțiuni, taxe? Întrebarea aceasta a pus-o generalul Königsegg într-o discuție privată cu secretarul Administrației. Dar generalul se baza pe informații, anonime este drept, sosite la Sibiu din județele Olteniei.

-Eu nu am știință de asemenea fapte ticăloase, Excelență, pentru că ar fi ieșit mare dandana. Știu că rumânii se bejenesc de la un boier la altul despre care ar fi aflat că este mai milostiv, că le lasă și lor o parte mai mare din bucate. Dar este aici un adevăr, trist, Excelență, că suntem puțini locuitori după jafurile făcute aici, în vreme de război, de turci, de tătari, de cetele de tâlhari de pe malul celălalt al Dunării și chiar și de cătanele imperiale și husarii unguri și sârbi. Ar trebui să se facă mai repede circumscripția satelor, ca să se știe câtă populație există și câți dintre aceștia sunt buni de plată.

Generalul, întors la Sibiu după acele luni petrecute într-o luptă surdă, clipă de clipă, cu caracterul urât al Banului, un barbar necioplit și fără nici o educație potrivită rangului său, hotărî să dea un raport amănunțit mai marilor lui, președinții Eugeniu de Savoia al Consiliului de Război și contele Dietrichstein, al Camerei Aulice . Concluziile lui treziră uimirea acestor înalți responsabili ai mersului Imperiului: nu se poate ca generalii Steinville și Virmondt să fi făcut atâtea greșeli.

-Din păcate, Alteță și Excelență, adevărul fuse ascuns de cei doi, dar mai mare vină a avut Ignațiu de Haan, cel care trebuia să aibă grija vistieriei Imperiului. Până acum Mica Valahie ar fi trebuit să-și aducă contribuția pe deplin, așa cum au făcut-o celelalte provincii intrate în hotarele noastre: Croația, Banatul, Serbia. Au cedat, înalții noștri funcționari la asaltul nerușinat al

acestor barbari nerecunoscători, hoți, mincinoși și lacomi. Secolele de supunere față de necredincioșii turci le-au stricat caracterele nobile. Iată, cea mai bună măsură a acestui fel de a se purta o găsirăm la secretarul Nicolae de Porta. Un om inteligent, viguros și bun de muncă, cunoscător al regulilor și legilor noastre, ar putea fi adus pe calea cea bună dacă l-am ține în frâu cu mai multă forță și seriozitate, nelăsând să-și arate cele două apucături moștenite de la turci: lașitatea și lăcomia. El vede încălcarea legii de către mai marii lui, știe exact care este măsura acestor abuzuri dar nu le-o spune direct, nu-și face datoria față de Majestatea Sa Imperială. El este învățat să fie supus celui care este imediat peste el. Pe acela îl ingușește în față, dar îl trădează pe la spate, scriind jalbe anonime și cerând pedepse pentru aceste greșeli. L-am dovedit în nenumărate rânduri că se lasă mituit, că primește peșcheșuri grase pe care le-a ascuns de noi, deși ar fi trebuit să facă toate vărsămintele la tezaur. Este singurul din cei șase care alcătuiesc Administrația aceasta păguboasă, care ne-ar putea fi de bun folos, dacă cineva poate să-i îndrepte relele apucături.

-Și cu ceilalți cinci ce poți face, generale? întrebă contele Dietrichstein.

-Excelență, iată ce văzui la aceia. Radu Golescu și Staico Bengescu sunt oameni cinstiți. Asta a spus despre ei toată lumea care-i cunoscuse, din anii tinereții până acum. Păcat că au ajuns la bătrânețe și nu mai pot munci cu mult folos. Aceștia sunt oameni de stat în casă, ei pot deveni un fel de sfetnici, de la care să cerem păreri atunci când trebuie să luăm hotărâri grele. Aceștia trebuie lăsați să-și ducă mandatul până la capăt, apoi trebuie scoși la pensie. Dacă onorații membri ai Consiliilor consideră, acești moșnegi pot fi dați la o parte chiar și acum. Despre ceilalți doi consilieri, Ilie Știrbei și Grigorie Băleanu am aflat că la viața lor au ocupat înalte funcții, fiind oameni cu judecată. Sigur că aveau, fiecare, metehnele lor, dar cred că pot să mai stea pe locurile lor până la capătul de mandat.

-Acu-i la rând Banul, prințul nostru Gheorghe Cantacuzino. Se știe că cel ce stă în capul mesei dă tonul și face muzica, iar ceilalți joacă după cum li se cântă. Acești balcanici au o vorbă de-a lor: „Cum îi turcul, așa-i și pistolul!” Din multe locuri și din multe înscrisuri apare deslușit că Banul este cauza tuturor relelor.

Eu singur foarte greu l-am suportat. Am încercat să-l îndrum cu politețea. N-a priceput. Am luat un ton mai aspru, ca la regiment. Tot n-a priceput. Atunci am zis că acesta este nu numai lipsit de educație – ceea ce este normal la el, că de mic prunc a fost dus de acasă, la adăpost – dar este lipsit și de minte. Adică-i prost. Cu un prost și arogant care tot timpul spune că el este prinț și că-i trebuie scaun de voievod, nu se poate conduce o țară. Acum am observat, Alteță și Excelență, că acolo este haos. Trebuie ca acest ținut să intre pe deplin în posesia Majestății Sale. Așadar, străduindu-mă să deslușesc situația adevărată, am purtat ședințe la Craiova și la Râmnic, de la 5 iunie până la 7 iulie 1722, adică mai mult de o lună. Am luat și am întors pe față și pe dos toate cazurile legate de bani. Mai puțin m-am ocupat cu problemele politichești și de cele administrative. Și am dat poruncă Administrației să nu se mai amestece în treburile fiscului. Adică să nu ceară ca bulgarii să fie supuși lor, cu toate cele ce sunt legate de persoane și de comunități. Că acest neam, de bulgari, destul de numeros, știind ce fel de ticăloșii fac oamenii Administrației au cerut să nu mai fie lăsați pe mâna valahilor. Iar generalii Steinville și Virmondt au înțeles aceste cereri și le-au aprobat. Deci nu le-am dat voie valahilor să strice un lucru bine făcut, cel al legilor comunităților bulgărești. Și a mai cerut Administrația să se mute reședința de la Craiova la Târgu Jiu, că acolo este mai răcoare și aerul este mai bun decât la Craiova.

-Am ascultat, generale, acest raport amănunțit al excelenței tale și eu, în calitatea mea de președinte al Consiliului de Război, sunt de acord că Oltenia trebuie să intre în posesia deplină a Majestății Sale. Cred că și Excelența Voastră, conte Ditrichstein, sunteți de acord cu mine, nu-i așa?

-Desigur, Alteță! Deci, generale Königsegg, ce anume propuneți pentru a îndrepta lucrurile?

-Propun, în primul rând, înlăturarea Banului Gheorghe Cantacuzino de la conducere. Să i se dea o pensie și să fie trimis la reședința pe care o are la Brașov. Cât mai grabnic! Apoi cei doi consilieri bătrâni, Radu Golescu și Staico Bengescu să fie înlocuiți. Am aflat referințe foarte bune despre doi consilieri care au făcut parte din acea Delegație provizorie pe care a numit-o defunctul general Steinville, că au fost cei mai buni în anii de

început. Unul este Dosoteiu Brăiloiu Monahul, iar al doilea Grigorie Vlasto. Dar am observat, Alteță, că și aici, în Oltenia, se întâmplă același lucru ca și în alte părți din Imperiu. Cei numiți de la început în funcții publice înalte pe termene de un mandat, de trei sau patru ani, știind că vor fi înlocuiți, abuzează cât pot de puterea ce li s-a dat, dar devin toleranți față de cei care vor veni în următorul mandat. Așa numitul principiu „hodie mihi eras tibi", adică „azi mie, mâine ție!", cum se zice în latinește. Deci trebuie numiți aceștia pe viața lor, adică să știe că nu vor fi înlocuiți după un număr de ani. Experiența din alte părți arată că cei numiți pe viață sunt recunoscători pentru darul primit și muncesc cu râvnă pentru folosul Imperiului.

Generalul Königsegg își continuă raportul cu alte măsuri pe care le luase. El a dezvăluit corupția ce se instalase la următorul nivel al conducerii administrației publice. La secretarul Administrației a găsit numeroase plângeri împotriva vornicilor care erau șefii județelor și a ispravnicilor, ajutoarele imediat următoare ca rang al puterii. Cel mai grav lucru, asemenea la toate cele cinci județe ale ținutului, este malversațiunea[37] făcută în cazul contribuțiunilor locuitorilor către vistieria Imperiului. Vornicii au cisluit[38] aceste contribuțiuni după interesele lor, nu după lege. Așa au încărcat pe unii peste măsură iar altora le-au dat puțin, chiar deloc. Cum această cisluire nerușinată a găsit-o, fără excepție, la toți vornicii, într-un exces de furie generalul Königsegg i-a înlocuit pe toți aceștia care fuseseră numiți de prima dată. Ei au fost Ilie Otetelișanu la Vâlcea, Ștefan Pârșcovanul la Romanați, Poenaru Constantin la Jiul de Jos, Matei Brăiloiu la Jiul de Sus și Constantin Argetoianul la Mehedinți. În locul lor a numit pe Șerban Fărcășanul în Romanați, pe Șerban Știrbei în Vâlcea, pe Constantin Obedeanul în Jiul de Jos, pe Constantin Brăiloiu în Jiul de Sus și pe Matei Glogoveanu în Mehedinți.

-Eu, pe acești boieri de viță veche, i-am cunoscut, pe fiecare după casa și neamul lui, explică Excelența Sa. Am găsit, apoi, la secretarul de Porta multe hârtii despre fiecare boier care s-ar potrivi să ia în spinare sarcina de vornic. Nu erau numai aceștia,

[37] malversațiune = deturnare de fonduri, furt (din latinește)
[38] a cislui = a stabili prin calcul cât se cuvine a se plăti din taxă comună fiecărui membru al comunității (dex)

mai sunt și alții care sunt oameni nobili și bine educați, din case respectabile. Am găsit vină mare nu numai la vornici ci și la ispravnicii de județe, cei numiți de vornici în fruntea plășilor. I-am împuternicit pe vornicii noi să cerceteze ce fel s-au făcut treburile în fiecare plasă și să-și pună oamenii lor.

Sigur că pentru această dovadă de competență generalul Königsegg fu lăudat de cei doi președinți.

-Dar lucrurile nu puteau fi drese dacă nu-i ceream socoteală și celui pe care generalul Steinville l-a numit pe funcția de Comisar Superior al ținutului, pe Gheorghe Socoteanul, continuă Excelența Sa raportul. Curios lucru, nici generalul Steinville și nici generalul Virmondt nu i-au cerut acestui comisar socotitor măcar un singur raport despre cum împărțise banii Împăratului. Multe nereguli am găsit și în scriptele acestuia. L-am dat jos din scaun și l-am numit în loc pe boierul Manta Câmpeanul.

-Generale, până acum ai reușit să faci în această Kleine Walachie mult mai multe lucruri bune decât au făcut predecesorii domniei tale, împreună, zise prințul Eugeniu. Aș zice că ai făcut chiar mai mult decât atât, ai reușit să dregi unele lucruri neterminate și din cauza acestora treburile au fost șchioape rău de tot. Meriți toată gratularea noastră!

-Ar mai fi ceva, Alteță! Cele mai multe pricini pentru care se ceartă acești valahi între ei este în legatură cu hotarul dintre moșiile lor. Pacea nu durează nici o zi, de multe ori, că ori unul ori altul sare cu jalba și cere o nouă judecată. Vin, pe rând, cu martori care mai de care mai mincinoși, se jură pe tot ce au mai sfânt și nu se lasă înduplecați să se împace definitiv. Dacă vrem ca acest ținut să intre în posesia deplină a Majestății Sale, trebuie musai să schimbăm conducerea, să punem oameni noi, cu caracter mai bun, mai înțelepți. Și am înființat o funcție nouă, numită de „vel portar – limitareus mare", care trebuie să meargă acolo unde sunt pricini, neînțelegeri, dușmănii din cauza acestor hotare. El trebuie să lucreze repede și să caute să-i împace pe acești vecini răi. Iar în această funcție de mare portar am numit un om destoinic, cinstit, pe numele lui Ioan Băleanul. Acesta va avea în fiecare județ un portar al județului care se va ocupa numai și numai de asemenea cazuri. Nu va mai fi nevoie ca însuși Banul să facă treaba de

portar, deși de aici a câștigat nu numai pungi dolofane ci chiar moșii întregi.

Văzând că Imperiul nu poate să le facă dreptate, ba chiar trag și aceștia de vlaga sărăcimii, oamenii caută adevărul în codri. În mijlocul fiecărei păduri există un copac falnic, bătrân de sute de ani. Adesea este un stejar, alteori un gorun. Sub acest bătrân falnic se adună cei obidiți să ceară dreptate. Copacul înțelept le ascultă păsurile, apoi după un timp freamătă din frunze și scârțâie prelung. „Ce stați ca proștii și așteptați să vină austriecii să vă dea mură-n gură? Puneți mâna pe sabie, pe topor, tăiați și curățați pădurea de uscături!”

La cârciuma lui Puțureanu din latura pieței din mijlocul Craiovei, pe aproape de Casa Băniei, lume multă, pestriță, își bea necazul ori bucuria, fiecare după cum îi era punga de dolofană. Într-un colț mai apropiat de geamul afumat ce dădea voie privitorului să zărească ceva din mișcarea de la porțile Casei Marelui Ban al Olteniei, stăteau patru bărbați tăcuți, mai mult plimbând ulcelele cu zaibăr pe sub mustăți decât bând. Doi erau mai tineri pe când ceilalți doi arătau a fi în floarea vârstei. Unul era scundac, puțin rotofei dar nu gras. Era soiul de bărbat care trage la greu fără să obosească, având fibre peste tot, în brațe, pe picioare, pe spinarea lată ușor bombată și pe burta doar oleacă rotofeie, bine ținută de chimirul lat, din piele tare, cu buzunări și înflorituri prin unele părți, dovedind că omul este înstărit, poate încă și altceva, mai mult de atât... Celălalt era un om frumos, poate o țâră mai înalt decât cei mai mulți bărbați din jur. Se ținea drept, fața îi era luminoasă deși mustățile mari, deja înspicate, îi dădeau acea umbră care întărește senzația de bărbăție, de om puternic, așezat, bun la sfat dar și la faptă. Ceilalți doi, tinerii, păreau a fi din neamul celor doi bărbați, poate fiii lor. După crestăturile de pe fețele lor, încă proaspete, cei doi bărbați mai copți se vedea că fuseseră puși la o grea încercare de pe urma căreia se aleseseră cu răni și cu o amară îndârjeală.

-Ioane, ce zici să facem dacă nici acum Măritul Ban nu-și va aduce aminte de noi și de banii pe care ghinărarul ni i-a promis? întrebă cel mai înalt.

-Păi ce altceva decât să ne facem singuri dreptate, frate Costane? Om lua și noi calea codrului, că de la o vreme se arată

mai des voinicia oltenilor în cete de lotri decât prin așezările cele de rând, în târguri și prin sate. Acolo spinările sunt încovoiate și ochii stau doar în pământ. Nu-i cale de întors, auzi-mă frate!

Cei doi ce grăiră astfel erau Stan Ion și Voinea Costan din Bogdănești, satul care devenise, de curând, reședința generalului comandant și director superior al Olteniei, generalul Königsegg. Stăteau la acea masă ținând sub observație intrarea la Casa Băniei, doar-doar l-or vedea pe Măria Sa Beizadeaua intrând, să-și facă ziua de slujbă la Împărăție. Încercaseră de câteva ori să ceară banii pe moșiile lor, acea mie de florini promiși de ghinărar, în ziua când Chezaricească Administrație i-a scos pe drumuri. Dar Beizadeaua le râsese în nas:

-Ce bani, proștilor? Eu să vă dau o mie de florini? Nu știu nimic, ghinărarul nu mi-a spus nimic. Cereți-i lui, dacă ziceți că el v-a promis.

Au cerut intrare la secretarul Administrației, acela care fusese tâlmaciul ghinărarului acolo, în sat la ei, la Bogdănești. Nicolae de Porta îi primi, îi cunoscu cine sunt dar le spuse că Excelența a plecat în Ardeal, nelăsând nici un ordin de plată. Poate să știe mai multe mai marele Administrației, Beizadeaua, că și el fusese de față la acea întâmplare. Și uite așa, toamna se apropia de sfârșit și ei umblau pe la porțile închise, fiind luați în râs ca niște olteni proști ce erau. Apoi zăriră porțile mari deschizându-se și caleașca Banului ieșind la pasul cailor mari, nemțești. Cei doi bărbați cu pricina se ridicară iute de la masă și ieșiră să aștină calea carâtei. Dar îndrăzneala de a pune mâna pe curelele cailor și de a-i ține locului se sfârși prost. Banul scoase capul pe ușa carâtei și, văzându-i pe aceștia care-i deveniseră cunoscuți, de acum, după pretențiile nerușinate la bani, dădu ordin cătanelor ce-i fuseseră încredințați ca gardă personală, să-i dea la o parte pe nerușinații mujici. Cu latul sabiei și cu patul muschetelor fură loviți și aruncați la pământ.

-Voineo, alesu-ne-am calea! zise cel scundac, scuturându-și căciula subțirică de praful drumului. Își șterse cu dosul mâinii firul de sânge ce începuse să-i curgă pe la colțul gurii. Fiii lor, care ieșiseră după ce plătiseră cinstit ulcelele cu zaibăr rămase aproape neatinse, își ajutară părinții și dădură la o parte pe cei câțiva zdrențăroși care se apropiaseră de locul faptei, sperând să pună

mâna pe vreo pungă de bani, ori pe un jungher, ori pe ceva ce putea să fie bună procopseală. Să mergem, nu-i de zăbovit pe aici, își ziseră tuspatru.

În noaptea aceea a luat foc conacul pe care-l construiau austriecii la Bogdănești, pentru verhovnicul[39] lor... A fost primul atac al valahilor, direct asupra austriecilor. Iar târgoveții vâlceni, care știau ce abuz de putere săvârșise acolo Administrația Valahă și comenduirea generală a armatei chezaro-crăiești din provincie, doar dădeau din cap și spuneau, cu fereală „De haram l-ai luat, de haram îți va fi!" Și nici Nicolae de Porta n-a putut să tălmăcească pe limba austriecilor ce însemnau aceste cuvinte.

Rapoartele reprezentanților statului, adică a Consiliului de Război și a Camerei Aulice continuă să acuze Administrația românească de toate relele, cel mai mult se pomenește faptul că fiscul austriac este împiedicat să încaseze sumele ce se cuvin vistieriei. Generalul cere cu insistență să se rezolve schimbările solicitate în compunerea Administrației, mai ales că se apropia termenul de expirare a mandatului acestor demnitari, numiți încă din 1719 de însuși Împăratul. Era anul 1722 când generalul Königsegg și-a prezentat raportul despre adevărata stare de lucruri în Mica Valahie. În anul 1724, Administrația încă avea pe aceiași boieri dintâi, în drepturi depline. După decesul consilierului Ignațiu de Haan, este numit în locul lui consilierul Camerei Aulice, baronul Viechter. Într-un raport al său, baronul acuză cu vehemență Administrația românească de înșelarea fiscului, pe de o parte, iar pe de alta că stoarce pe locuitorii săraci. Iar pe boieri îi scutește de cele mai mărunte obligații de plată față de Imperiu. Cele două mărimi reprezentative speră că lucrurile se vor rezolva curând. Speranțe deșarte! În loc ca Banul Gheorghe Contacuzino să fie trimis la pensie, la sfârșitul lunii iulie 1725 generalul Königsegg, cel mai pornit funcționar austriac împotriva lui, este trimis în altă parte, fiind obligat să nu se mai lege de Admnistrația românească. A fost numit ca membru în comisia neoacvistică, o comisie care se ocupa de toate provinciile intrate în componența Imperiului după pacea de la Passarowitz. În locul lui, ca general comandant și director superior este numit generalul Franz Paul,

[39] verhovnic = mai mare, superior ca funcție (regionalism, arhaism)

baron de Tige. Și abuzurile continuă. Tot mai mulți moșneni sunt aduși la sapă de lemn, sărăcimea satelor este sufocată de dări, contribuțiuni, dijme și multă nedreptate. Până la urmă, insistențele generalului Königsegg și ale baronului Viechter dau roade și Împăratul aprobă, la 14 septembrie 1726 ca Banul Gheorghe Cantacuzino să fie scos la pensie, cu gradul de general maior al Imperiului și o pensie de trei mii de florini, pe viață.

Dar lucrurile nu au fost chiar atât de simple cum le-am arătat mai sus. Ori, mai bine zis, cum sunt ele, adică lucrurile, prinse în documentele vremii. Nu, n-a fost simplu și nici nu s-ar fi atins cineva de Măria Sa Beizadea Gheorghe Cantacuzino dacă nu s-ar fi întâmplat ca unul Neagu Papură, împreună cu alți fârtați de-ai lui pe numele lor Voinea, Stan, Ciungu, Malai și Breazu să-i pricinuiasă prințului Olteniei cele mai mari supărări ce le poate avea un om în viața lui. Ei au lovit în tezaurul Imperiului, iar vinovat a fost socotit, la Viena, acest Ban despre care se știa că este cel ce s-a pus de-a curmezișul la toate ordinele și instrucțiunile venite de la superiori. Că o vorbă din bătrâni zice că „cel ce seamănă vânt furtună va culege!” Adică belea, neică, belea!

Capitolul 21

Hora lupilor

De la Bogdănești scăpare aveau, mai lesne, pe drumul regal de-a lungul Oltului, spre miazănoapte. După un ceas de galop, aproape de satul Jiblea, călăreții părăsiră drumul mare și urcară prin pădure spre vârful dealului de unde, credeau ei, că ar fi putut vedea până la Bogdănești. La o margine de răriș, răsucind caii către miazăzi văzură, nu prea departe, un fuior de fum ridicându-se spre cer. Vremea fiind liniștită, fumul se ridica drept în sus, iar la bază se zărea o pată roșie, semn că focul ardea cu pălălăi.

-Nu ți se rupe inima, Ionuț, că tu singur pusei foc la averea ta? întrebă Costandin.

-Dar ție nu ți se rupe? Că doar și averea ta arde colea în vale, Costandine. Și de ce să mi se rupă inima acuși? Că mi se rupse când luai bătaia cea mare de la oamenii vornicului, rupeli-s-ar inimile și lor, când le-o veni rândul, sudui cu năduf mult scundacul Ionuț Stan.

-Arde bine, taică, cu flăcări înalte, zise Tudor, feciorul cel mare al lui Stan. Or pus aceia lemne bune, uscate, la pereții noi. Văzui, Mărine, cum lucrară nemții casa cea nouă? Au pus stâlpi de stejar, ciopliți cu securea ca și când ar fi fost scânduri, de gater. Fainâ treabă, la nemțălăii ăștia!

Generalul Königsegg dăduse ordin ca reședința să-i fie ridicată clădire nouă, în locul căsoaiei lui Stan, adică chiar la marginea satului. Iar în casele lui Voinea să stea cătanele și slugile. Cât timp umblară după banii promiși cu gură mare de ghinărarul Conicsică, cum îi rosteu ei numele în batjocură, păgubiții trecură pe lângă fostele lor case, să vadă cum merg trebile pe acolo. Aveau ce vedea, deși nu putură zăbovi la marginea drumului că imediat cătanele ce făceau de pază la porți îi amenințau cu șpângile cele lungi, să-și vadă de drum.

-Ne-or fi luat la ochi acele cătane, de câte ori trecurăm noi în sus și-n jos prin Bogdănești? se întrebă Voinea, gândindu-se că puteau foarte bine ispravnicii să lege focul de numele lor, ca făptuitori. Cred că acu răscolesc tot satul ca să afle unde plecarăm

noi, cu tarhatul în căruță, după ce ne dădură în drum, să trăim ca acei țigani ce-și duc traiul în căruță, toată viața lor amărâtă. Ajunserăm și noi corturari, feciori, din gospodari chivernisiți.

După ce zăboviră un ceas vorbind de unele și de altele, pe când noaptea lăsa lunii să se arate de sub broboada întunecoasă a norilor de pe cer, tâlharii proaspăt intrați în tagma marilor păcătoși întoarseră caii și coborâră la drumul mare. Erau la o verstă de satul Jiblea prin care nu trecură, nici măcar pe la marginile lui. Nu se întâlniseră cu nimeni, era sfârșit de toamnă, oamenii stăteau pe afară doar cât ținea lumina zilei. Pe întunericul nopții nu aveau ce face pe la acareturi, așa că se trăgau la gura cuptiorului, așteptând ca muierile să gătească cina cea de toate zilele. Păgubiții din Bogdănești găsiseră refugiu în țara Loviștei, la niște neamuri în satul Valea lui Stan. Aceia erau gospodari așezați la malul Lotrului, ocupându-se cu creșterea oilor și cu pescuit de fluturi de aur din apele râului. Că, de stăteai la un cot al râului unde apele scăpau de prăvălișul stâncii și după ce se liniștea bulboana, puteai vedea, uneori, ridicându-se la luciul apei fluturași de aur sclipind fulgerat la lumină. Învățaseră să pescuiască cu torțe și cu bucăți de blană de oaie, cu perii tunși scurt. Aprindeau torța și o țineau deasupra apei chiar și ziua. Cei mai buni pescari de fluturi erau pruncii de 7 până la 10 ani, că aveau ochii ageri. La lumina torței apa sclipea scurt când aripioara de fluture ieșea din bulboană, rostogolindu-se ca într-o joacă de ademenire a omului la bun câștig. Alde vărul Mălâia cu cei șapte prunci ai lui căștigau pe vară, din pescuit de aur, cât să cumpere 15 – 20 de mioare de doi sau trei ani. Aveau căutare la cămătarii evrei care coborau muntele dinspre cetatea Făgărașului. Veneau anunțați, iar culegătorii de aur erau pregătiți să se târguiască pentru orice fărâmă de groși, că știau că evreii câștigă mult mai mult decât ei, niște amărâți de proști ce nu aveau habar de lume și de negustorie. Iar muierea lui Voinea, Ilioara, cu cele patru codane mai răsărite și trei feciori găsiseră adăpost la Ciungu, fratele ei. Ciungu își pierduse mâna stângă de mic copil, pe când avea opt primăveri. Păștea vaca și își legase funia de mâna stângă, legătură de nădejde, cu noduri meșteșugite în joacă. Dar animalul intrase în streche, împunsă de tăunii cei răi și copilul a fost târât prin pădure până își pierduse cunoștința. L-au găsit băietanii mai mari după ce strigătele lui de

durere se stinseră, treptat și acei copii pricepură că Neculai nu se juca. Măcelarul satului i-a tăiat pielea de la umăr, sângele a țâșnit cu putere iar brațul a căzut din loc, că oasele încheieturii erau varză făcute. În tot acest timp Neculai zăcuse inconștient, nu simțise nici o durere cât își câștigase noul nume, Ciungu, plâns fiind cu jale adâncă de mamă-sa și toate neamurile. Apoi s-a obișnuit, cu timpul și fără o mână. Dreapta, cea care i-a rămas, s-a întărit cât pentru doi bărbați la un loc. Cu palma și degetele desfăcute putea cuprinde capul unui om. Iar lubeniţele le strivea la fel cum alții strivesc un ou crud.

Era trecut de miezul nopții când ceata celor patru bărbați ajunse la primul sălaș, la vărul lui Voinea, Mălâia din satul Valea lui Stan. Casele acestuia erau așezate pe un pripor de deal, în spatele unei linii de brazi, ca un meterez de cetate. Doar drumul de căruțe trăda că pe acolo, pe undeva, exista un sălaș de oameni. Acest Mălâia era un bărbat puternic, putea ridica de la spate o căruță cu fân, încărcată cu două stoguri îndesate. Împletise, cu toată casa lui, cu mic și mare, cu tineri și cu bătrâni, niște garduri de nuiele de un stat de om și le atârnase de crengile brazilor. La ceas de primejdie, când scăpau cetele de turci flămânzi din cetatea Vidin, Ciungu cobora acele parcane între trunchiurile de brazi și își făcea propria cetate, greu de cucerit. Că împletise spini printre nuielele acelor garduri. Toți din casa lui știau a lupta. Chiar și pruncul cel mai mic, de zece anișori, codana Mărioara, întindea arcul făcut pe măsura ei și nimerea ținta la mijloc, la zece pași depărtare. Iar săgeata din creangă netedă de alun, cu vârf de fier, putea răni de moarte un dușman necredincios. Până acum Ciungu nu fusese pus la încercare de necredincioși, scăpase de jaful lor de când Oltenia intrase sub stăpânire austriacă. Dar se trezise cu ispravnicul de la Râmnic și cu vătafii lui, patru haidamaci buni de pus la plug să are prăvălișurile din rărișuri, nu alta. Îi făcea, ispravnicul, socoteală pentru contribuțiunea ce va s-o dea pentru măritul Împăratul nostru, care ne apără de turci. La sferturi de an venea ispravnicul cu vătafii și cu arnăuții domnești să strângă birul. Dar acum chezaricească împărăție umbla să schimbe felul de a-i ușura pe oameni de bani. Se făcuse strigare că Administrația va face numărarea satelor, a locuitorilor acestora și a averilor fiecăruia pentru a socoti cât trebuie să plătească la fisc fiecare om,

sărac ori bogat, slugă sau rumân, om liber ori târgoveț, preot, biserică și mănăstire. Ciungu nu avea ce ascunde. Turmele lui de oi păsteau în Parâng, pe pășunile înalte. Acasă avea doar câteva oi, nici zece, care atunci erau mânate la păscut de mezina Mărioara. O vacă de lapte, doi cai mărunți, din soiul cel iute, de munte și un țarc cu găini. Pământ nu are, el este crescător de oi dar averea i-a risipit-o războiul. Ce să plătească? Cu ce să plătească dacă el îi ciung? Însă ispravnicul Ilie Oteteleșanu, vestit pentru asprimea fără seamă față de amărâții de țărani, nu-l crezu. Îl înscrise în acte cu o contribuție de o sută de florini pe an.

-De nu-i plătești, pușcăria te înghite apoi dus vei fi la ocnă, să spargi bolovani de sare, cu o singură mână, aceea cu care mănânci, hoț și mincinos ce ești!

Ispravnicul a venit a doua oară prin luna mai, cerând 25 de florini ori 25 de oi, cu lână netunsă. Jeluirea muierii lui Ciungu că n-are de unde plăti doar îl înfurie mai tare pe ispravnic. Arnăuții intrară în spatele casei și mânară din țarc cele zece mioare pe care le găsiră acolo, fiind la muls de către cele trei fete ale Ciungului. Luară și văcuța și în goana mare prinseră câteva găini cărora le suciră gâturile. Ajuns acasă în urma oamenilor Domniei, Ciungu n-avu altceva de făcut decât să suduie și să-și strângă pumnul sănătos a răzbunare. Acum se făcuse toamnă, căzuseră la ceas de noapte neamurile lovite crunt de stăpânirea cea haină. La amarul acelora se alătură și amarul său, al Ciungului. El încă nu cum-

pănise ce fel să facă atunci când o veni ispravnicul după datorie. Dacă își arăta chimirul gol și acareturile pustii, acel nemernic de slugă a Domniei îl va lega și-l va trimite la ocnă. Dacă va fugi și se va ascunde în codru, potera îl va urmări ca lotru și-l vor omorî când le va pica în capcană. N-avea nici o scăpare, trebuie să-și caute fârtați, să devină și el lotru. Iar acum, cu vărul Voinea la fel de amărât aveau să gândească împreună ce soartă să-și aleagă mâine ori poimâine, când or veni arnăuții.

Nu le-a fost dat să stea prea mult la sfat. A doua zi, abia se albise creasta muntelui de ziua ce da să pornească galopul ceasurilor, un zvon se întinse din gard în gard, de la o casă la alta. „ Vin zapcii!”

-Ciungule, văzui că nu-i clipită de șezut pe gânduri? îl întrebă Ionuț Stan. Încă de cu seară acest zdrahon de stat de-o palmă îi îndemnase spre codri. Femeile or rămâne pe la aceste căși, le vom face alte sălașuri de-o fi nevoie, dar noi n-om sta ca momâile să ne mâie cu biciul la ocnă. Îi plină țara de haiduci, ne-om găsi tovărășie, n-aveți grijă!

Ciungu fu cel ce dădu semnal de luptă. Ieși din casă și coborî gardurile. Începu să le lege zdravăn de trunchiurile de brazi, apoi chemă copiii și muierea la ajutor. În dosul fiecărui copac aduseră din cămări săpate în povârnișul dealului snopi de săgeți. Și arcuri. Bolovani cât o căpățână de om se găsiră pe aproape. Astea erau armele, aceștia sunt apărătorii cetății: Ciungu cu muierea lui, trei fete și doi băieți, unul de o seamă cu băiatul lui Voinea, al doilea mai mic cu doi ani. Cu totul erau 11 oameni hotărâți să-i alunge pe vătafi și arnăuți.

-De voiți haiducie, puteți începe cu noi, verilor! Trebuie să-l batem pe zapciu, dar trebuie să facem ca haiducii, adică să-i luăm banii! Socot că băietanii ăștia patru, doi ai mei și doi ai voștri, împreună cu codanele mele, pot să-i țină sub săgeți până îi vom ataca, noi trei bărbați, din spatele lor. Hai să vă arăt unde trebuie să stăm!

Erau niște gropane săpate pe coastă, pe lângă drumul de căruțe, bine ascunse sub pământ și acoperite meșteșugit cu podețe la fel cu locul. Apoi zvârluga de Mărioara se cățără iute într-un brad mărginaș, iscodind de acolo apropierea zapciilor. Și n-au așteptat prea mult. Aproape de amiază apărură vătafii ispravni-

culuí în capul satului. Erau patru vătafi, fiecare avea cu sine patru arnăuți. Se împrăștiară în sat, pe la casele care erau răzlețite pe dealuri, nu aproape de albia Lotrului. De casa Ciungului se apropie un vătaf cu doi simbriași armați cu săbii și sânețe cu cremene. Nu deslușiră prea bine ce era cu acel zid de brazi ce le sta în cale, căci umbra pădurii avea aceeași culoare cu gardul de nuiele. Doar când ajunseră mai aproape, la zece pași, pricepură că au în față o opreliște greu de trecut.

-Ciungule, deschide poarta! Venirăm să-ți plătești datoriile! Deschide ori îți dărâmăm casa!

Galsul slugii domnești era aspru, omul era învățat să nu arunce amenințări doar așa, în joacă. Însă o săgeată se înfipse la un pas de piciorul lui, iar dintr-un brad se auzi glas de copil:

-Tătăica nu-i acasă! Ne dădu poruncă să nu deschidem nimărui, cât el și mămuca vor fi plecați.

Zapciul deslușì de unde venea vocea aceea care i se opunea strigării lui amenințătoare.

-Dă-te jos, copilă și deschide poarta, că altfel dăm foc la toată casa voastră. Și porunci arnăuților să se apropie de ceea ce el credea că este o poartă, să cerceteze cum să o deschidă. Dar nici aceștia nu avură spor. Drumul le fu oprit de săgeți trase de sus, care căzură prea aproape de încălțările lor.

-Plecați, plecați! Altfel, avem poruncă să țintim la piept! Noi nu ne jucăm, mai zise aceeași voce de fătucă. Acum doar capul i se mai zărea și arcul pe care-l ținea întins, cu săgeata cu vârful de oțel ce nu era de șagă, nici pentru acești bărbați ce întâlneau destul de des oameni cu mâna pe jungher. Mai întâi ezitară, apoi la semnul mai marelui lor țâșniră spre zid. Doi arnăuți primiră săgețile în pieptare, altuia îi zbură căciula străpunsă de o săgeată, celui de al patrulea îi zgârie fața iar vătaful primi trei săgeți în bundiță. Se pare că măcar una din trei îl lovise mai tare, deoarece slujbașul dădu strigăt de retragere. Se traseră în urma săgeții ce căzuse prima, acolo poate că erau mai în siguranță. Și stătură la sfat. După puțin timp unul din arnăuți porni după ajutoare. Ceilalți stătură pe loc, dar fiecare se adăposti cum putu mai bine de la fața acelui zid buclucaș. Stăteau culcați în iarba măruntă, așteptând să vină ajutoarele. Numai că pe rând, fără nici un strigăt, nici geamăt și nici icnet, cei trei arnăuți dispărură. Când vătaful descoperi că

rămase singur pe coasta dealului, îl apucă tremuriciul. Cum dispărură neisprăviții? Unde se duseră? Căută în jur dar nimic nu era suspect. Apoi apăru însuși ispravnicul, cu alți doi vătafi și șase arnăuți. Cu totul, acum erau zece oameni, arătările acelea pe care le zăriră mai devreme ar trebui să iasă la lumină! Dar gândul îi reveni la dispariția aceea neașteptată a trei oameni în toată firea, poate într-o clipită. Ce să-i spună verhovnicului? Că au în față o fetiță, unicul dușman pe care-l văzuse? Că nu știe câți arcași or fi prin brazi, cocoțați? Răspunse la toate întrebările ispravnicului și se alese cu câțiva pumni grei peste cap. Dar nu-l dureră pumnii aceea cât rușinea că este un mișel în fața unei puteri despre care nu aflase nimic, nu știa nimic... Apoi vătaful comandă asaltul. Linia în care se așezară acei bărbați puternici înainta lent, murmurând amenințător niște zgomote guturale. Ispravnicul rămăsese în urma lor și tocmai când se așteptau să primească comanda de „Salt înainte! La atac!!!" auziră o bușitură și un strigăt ciudat, mai mult icnet și horcăit totodată. Oștenii întoarseră privirea și văzură cum ispravnicului îi sta un zdrahon de bărbat în spinare, ținând un jungher la gâtul aceluia. Era Voinea zdrahonul care-l imobilizase pe ispravnic. În scurtă vreme arnăuții și vătafii fură ușurați de arme și de pungi. Din dosul gardului se ivi atunci și Ciungu, urmat de toți ai lui. Când ceata haiducilor se adună pe tăpșanul de sub brazi, începu judecarea tâlharilor.

-Spune tu, ispravnice, de ce ai căutat a dărâma poarta casei mele? Cu ce drept ai amenințat viața pruncilor mei? zise Ciungu.

Nici unul dintre cei legați zdravăn cu funii de cânepă nu dădu socoteală la întrebările juzilor. Doar scrâșniră din dinți și blestemară, amenințând cu moartea pe acești nemernici de șerbi care au avut îndrăzneală să... Judecata nu dură prea mult. Legați unul de altul, slugile Împărăției fură duși în sat, din poartă în poartă, mânați cu biciul de Stan Ion și Costandin Voinea cu fiii lor. Biciul îl luaseră de la unul din vătafi. Doar aceluia îi croiseră câteva bice pe spinare, ca să știe și el cum este să te mângâie propria sculă de blăstămății. În sat, oamenii care fuseseră călcați de zapcii primiră toți banii înapoi, ba și câte un florin de argint pe deasupra. Cireada de vite luate cu japca din bătăturile oamenilor fu întoarsă din drum și fiecare gospodar își luă văcuța înapoi. Spre seară, când nu mai era primejdie să dea nas în nas cu alți zapcii, ticăloșii înșirați pe o

funie fură duși departe de sat, până la marginea Brezoiului. Acolo fură legați de copaci și lăsați la mila trecătorilor care vor bate drumurile la miez de noapte.

-Să nu îndrăzniți să apăreți cu oaste de cătane pe la porțile noastre, că va fi vai și amar de voi și de casele voastre. Haiducii lui Stan și Voinea vă vor plăti vouă cu măsura cu care ne-ați plătit voi nouă. Amin.

Haiducii stătură la pândă încă două zile, în preajma unei strâmtori de stânci de pe malul Lotrului, unde pregătiseră capcană pentru poteră. Primii care sosiră la stânci fură haiducii lui Pavăl Lotru. Ei cunoscură că acolo era pusă o capcană pentru niște arnăuți proști. Fluierând haiducește, Pavăl se apropie cât putu de stânci și strigă numele celor trei fârtați, adăugind și numele Ciungului. De unde aflaseră aceste nume? Și cum de ajunsese isprava lui Stan și Voinea până la el? Gura lumii, oameni buni, doar ea ce ne povesti despre faptele unor olteni lipsiți de răbdare.

Scundacul Stan Ion se iți dintre stânci, cu o sâneață nouă în mână. El îi cercetă pe ortacii lui Pavăl Tâlharul și repede se dumiriră că acei oameni căutau prietenie spre a le fi de folos și de ajutor, dacă se va ivi potera. Trecu săptămâna și nici un semn dinspre Râmnic nu urcă drumul de pe malul Lotrului. Apoi căzu prima zăpadă a iernii. Se topi repede, lăsând drumurile pline de glod. Cei doi flăcăi ai bogdănești lor, la rugămințile lor și cu voia părinților plecară la Vâlcea, după noutăți. Se întoarseră după două zile cu vești nu prea vesele. Ciungu, din Satul lui Stan, Voinea Costandin și Stan Ion din Bogdănești erau scriși pe un hrisov al Administrației ca fiind tâlhari căutați de poteră. Recompensa pusă pe capetele lor era de 10 florini.

-Ajunseră-ți măi, tâlhari de două parale! îi luă în râs Pavăl Lotru. Dar, vă zic eu, tâlhar vestit, feriți-vă oameni buni de vărsarea de sânge și de moartea de om. Păliți-i pe bogătani, altoiți-i pe poterași dar nu faceți păcat de moarte. Că pacatele grele cad înapoi pe pruncii voștri și nu-i bine, că ei nu-s vinovați.

-Neică Pavăle, ce zici să iernezi la noi cu ceata lui matale? Adică, aici pe valea Lotrului. Vă facem sălașe în codru și păzim, ca la oaste, capcana de la stânci, să nu intre peste noi nici zapcii, nici cătane și nici arnăuți. Te legi cu noi, care suntem doar niște tâlhari de două parale? întrebă Costandin Voinea.

Stătură la tocmeală și până la urmă socotiră că mai mulți împreună, într-un loc dat de Dumnezeu să fie ca o cetate din vremuri de demult, nu le-ar face decât bine pentru sănătate și odihnă la iernat.

Proaspeții tâlhari de codru plecară în satele de pe valea Oltului și spre târgurile mărunte din județul Vâlcei ca să cumpere de-ale gurii pentru iernat. Bani aveau, că se aleseseră cu pradă bună, apoi se rânduiră cu slujbă ostășească de pază ca la hotar. Zăpezile cele grele, ale iernii, se așezară înainte de Sânnicolae. Acu nimeni nu se încumeta să iasă la vânat tâlhari, lotri sau haiduci cum le spuneau pe nume oamenii cei amărâți cărora acești ticăloși le făceau câte-un pustiu de bine, slobozindu-le în prag de ușă ceva groși ori florini pentru ale gurii. Iar pe la sărbătorile Crăciunului se treziră cu colindători. Vestea că pe Lotru în sus s-a făcut sălaș de haiduci bine păzit se întinse printre săracii ținutului. Pe rând apărură la stânci câțiva haiduci dintre cei mai cunoscuți. Către primăvara acelui an 1724 în Țara Loviștei se pomenea de o așezare de câteva zeci de haiduci, care puteau să se ia la luptă cu poterele cele mai tari din Oltenia. Dar stăpânirea nu aflase încă nimic. Iar când au aflat, le-au ieșit pe ochi și pe nas relele apucături!

Îndată după Bobotează în anul 1724 straja de la stânci trimise veste la casele lui Ciungu că au sosit musafiri de soi și cer intrare în Țara Haiducilor. Era o ceată numeroasă, de douăzeci de haiduci care aduceau cu ei șase cătane austriece, legați unul de altul cu lanțuri câinești și lăsați fără încălțări, doar în cârpele cu care-și înfășurau picioarele. Radu Ursan era haiducul ce umbla cu această ceată numeroasă. Dar ce căuta el, acolo, la un sălaș ce trebuia să treacă ascuns de ochii și urechile stăpânirii? Se va afla dacă la locul străjii va veni oricare dintre mai marii așezării. Auzind numele Radului, Pavăl Lotru se grăbi în întâmpinarea lui, arătând mare bucurie pe chip că poate să-și vadă un vechi prieten și ortac de haiducie.

-Acest Radu este mare hâtru, gospodarilor, povesti scurt Pavăl, în timp ce se îmbrăca de drum. Îl cunosc și mă cunoaște. Dacă el aduce cătane cu sine, apoi înseamnă că-i pornit la colindat. O să ne veselim, oameni buni, după atâta necaz și sărăcie o să râdem cu Ursanu, veseliți-vă de pe acuma.

Cei doi cumetri de tâlhării la drumul mare veniră hăulind și pocnind din bici de parcă ar fi fost o ceată de băietani umblând cu plugul, de Anul Nou. Iar cătanele jucau zăngănind lanțul cu care erau legați, semănând cu o turmă de urși, îmbrăcați în batjocură cu hainele militarilor.

-Primiți cu Plugul, gospodari? Am înhămat la brăzdar urși prinși în pădure, dând târcoale la știubeie cu miere.Și regina albinuțelor crunt s-a mâniat pe acești nespălați și ticăloși, așa că a slobozit roiul asupra lor. I-au fugărit musculițele până după sfântul Vasile. Noi i-am găsit morți de oboseală, scărpinându-și înțepăturile, într-o margine de poiană. Și ni s-a făcut milă de ei, așa că i-am luat la colindat în loc de urși, să se bucure olteanul să vadă cum gâdea ăsta, austriac, poate fi luat și el la batjocură, așa cum ne iau ei pe noi mereu.

Ceata Ursanului îi băgă într-un ocol de fân și pregătiră sărbătoarea. Câțiva haiduci mai tinerei puseră fluierele la gură și cântară hora ursilor. Pe de lături haiducii pocneau din bici, peste capetele acestor cătane ce se mișcai greoi, ca niște urși adevărați. Dar o făceau de oboseală, nu că s-ar fi priceput ei la asemenea pehlivănii. Privitorii le aruncară oase de la fripturile pe care le mâncaseră de amiază, bucăți de pâine și capete de cârnați, iar nemțălăii se băteau pentru fiecare bucătură de mâncare. Pruncii din așezarea lui Ciungu fură lăsați să joace alături de cătane, făcând-o pe ursarii, adică altoindu-i cu ciomege și înțepându-i fără milă, ca să nu trândăvească. Poporul care suferise umilințe fără număr de la acești cuceritori, acum se răzbuna, dând o lecție de batjocură înfumuraților fără inimi. Obosiți, rupți de foame și pătrunși de ger, cătanele căzură rând pe rând. Oltenii se îndurară de ei, lăsându-i să tragă un pui de somn, claie grămadă, în fânul de pe jos. Dar mai pe seară, când rămaseră doar bărbații în ocolul acela, hâtrul Radu Ursan îi chemă la circărie de iarmaroc pe gospodarii gazde.

-Veți vedea, gospodari, cum își schimbă lupul blana, dar năravul ba, zise Radu înainte de a da semn de începere a jocului. Haiducii din ceata Ursanului începură să-i despoaie pe nemți de haine. Rămaseră doar în izmene și desculți. Peste cap și bustul gol haiducii le puseră, la câțiva blăni de lup, cu capete cu tot și apoi blăni de oaie. Ursan îi puse să joace o horă, împreună, apoi jucară

perechi. În timp ce perechile se învârteau haiducii despuiară blănile de oaie care fuseseră puse peste cele de lup. Așa, lupii își arătară chipul și, împunși în coaste de haiduci începură să fugărească oile. Atât cât puteau, că toate cătanele aveau lanțuri la picioare. Se împiedicau, cădeau unii peste alții, iar oltenii râdeau de se prăpădeau.

-Cinstiți gospodari, vă plăcu joaca noastră de-a lupii și oile? întrebă stăpânul căruței cu pehlivani. Dacă vă plăcu, musai să-i cinstim cu plată, nu? Așa cum ne cinstesc și ei pe noi, nu?

-Radule, păi noi suntem osteraihi? Adică ticăloși fără inimă? Ar merita să punem niște câini pe ei, să-i rupă în bucăți, după cum făcură cu rumânii noștri. Dar noi mai bine să-i omenim, să arătăm că noi suntem credincioși adevărați, zise Voinea. Avem ceva zamă de curechi, îi cam lungă zama noastră iar mămăliga-i de ieri, îi rece. Oare mațele lor pot înghiți o asemenea plată?

Și încercară. Când văzură cazanul aburind și mirosind a ciolan afumat, cătanele făcură ochii mari. Foamea îi rupea, de două zile nu căpătaseră nimic de la haiduci, iar acum după acest spectacol de circ care le-a plăcut așa de mult, să fie oare adevărat că ne dau de mâncare? Haiducii îi traseră unul lângă altul, după cum îngăduia lanțul. Apoi le puseră în poală câte o strachină de lut ars cu o bucată de mămăligă rece. Mușcară din mămăligă fără să aștepte și ciorba. Pe care o primiră cu câte o lingură de lemn în strachină destul de mărișoară. Mâncau speriați, ca și cum așteptau ca cineva să le răstoarne bunătatea de zamă caldă. Dar nu se întâmplă nimic rău. La urmă, haiducul care o făcea pe bucătarul îi mai îmbie cu un polonic de zamă, cu câteva zdrențe de varză murată. Era prea mult! Când terminară de mâncat unul dintre ei se închină, făcându-și cruce, așa cum fac papistașii. Îl urmară și ceilalți.

-Văzui neică, zise Stan Ion, cum vorba dulce mult aduce? Crezi că pricepură ce fel de oameni suntem noi?

-Poate că pricepură, poate că nu. Dar fii sigur, Ioane, că dacă scapă de la noi și se întorc la cazarma lor, obării lor o să le comande să ne bată vârtos, la orice greșeală cât de mică am face. Iar ei ar trage tare cu biciul, uitând că au fost omeniți. Asta ni-i soarta, fraților, zise Radu Ursan, așa că nu-i bine să le cădem în

capcană, dar bine-i să le dăm pedeapsă cu vârf și îndesat la toți mai marii lor, de-i prindem.

Îi lăsară să se odihnească în pace, iar a doua zi, cu noaptea în cap, îi suiră într-o sanie trasă de doi căluți, îi legară cu lanțul de picioare și cu mâinile la spate, le puseră câte o legătură peste ochi, să nu vadă pe unde le va fi calea. Îi duseră pe drumul cel nou, spre miazănoapte până auziră, din depărtare zvon de clopoței de telegari. Acolo îi dădură jos din sanie și îi lăsară în plata Domnului, să fie după cum le este norocul. Iar haiducii întoarseră sania și galopară iute până trecură de vărsarea Lotrului în Olt, ca să nu fie vreo bănuială de drum, la o cercetare.

Capitolul 22

Nuntă cu dar de la Împăratul

Generalul Königsegg continuă să se plângă de Banul Gheorghe Cantacuzino în fiecare raport pe care-l trimitea, periodic, Consiliului de Război. După părerea domniei sale, nu se va putea face integrarea Micii Valahii în Imperiu atâta timp cât administrația locală va fi încredințată unor boieri pământeni. Și punea pe seama acestora faptul că două încercări de a face recensământul populației și al averilor au eșuat deoarece satele se băjeneau cu toată suflarea, cu doar o zi sau cel mult două înainte de a sosi la fața locului agenții comisarului împreună cu funcționarii județeni. Iar dacă se întâmpla ca un sat oarecare să fie găsit așezat, gata de numărătoare, apoi tot al doilea ori al treilea țăran declara că el este înscris pe moșia unuia dintre consilierii Administrației, fiind astfel scutit de plata contribuțiunii și a taxelor. Excelența sa nu scria doar considerații pe deasupra, venea cu plângeri exacte, dând nume de sate, de boieri, de consilieri care făptuiseră cele raportate către Consiliul de Război.

În decembrie 1724 Chezariceștii Administrații i se găta mandatul. Insistențele ofițerilor austrieci superiori de a fi luată administrarea țării de la boierii români devin mai puternice. Dar acolo sus, la Viena, se pare că cineva avea putința de a șopti vorbe chiar la urechea Majestății Sale și acel cineva îl preamărise pe prințul valah într-atâta că nimeni nu putea schimba ceea ce era, cum se zice, bătut în cuie. Chiar Majestatea Sa se exprimase odată că era greșită această formalitate de a înlocui boierii numiți în funcțiile de consilieri după patru ani, cu alții. Adică cineva care învățase cum să servească Imperiul era înlocuit cu altcineva care abia dacă deslușea câteva vorbe în limba germană iar despre reguli, lege și obligații nu avea nici măcar un mic habar. Cât despre prințul Cantacuzino, să fie lăsat în pace. Destul a suferit de tânăr, fiind luat de la părinți și dus între străini ca nu cumva să-l ducă turcii la serai, ca ostatec și garant al bunei purtări a tatălui voievod. Greșelile și abuzurile Banului, Majestatea Sa le socotea pe lipsa de dibăcie diplomatică a generalilor și consilierilor

noștri. Trebuie să fie mai hotărâți oamenii noștri la strânsul birurilor, vistieria imperiului este veșnic golită de marile nevoi ale menținerii puterii statului în mijlocul unei Europe plină de regi și împărați intriganți și dușmănoși.

Aflând că nu este nici o nădejde de înlocuire a boierilor români de la cârma administrației, generalul Königsegg ordonă ca în anul 1725 contribuțiunile și toate dijmele să fie strânse cu severitate. Nimeni să nu fie iertat de datorii, nici amânat, fie el însuși Banul din fruntea Chezariceștii Administrații. Toată lumea bună din Mica Valahie începuse să se zgribulească. De ce atâta severitate? Ce i-a cășunat Excelenței sale, ghinărarului? Așa de mult își dorește să-l dea jos pe Ban?

Și să vezi minune! Că bine zice neamul acesta de înțelepți: cine sapă groapa altuia, singur cade în ea! În loc să plece Banul, iaca ghinărarul Chinecsegu își strânge lucrurile cu zor mare. Și pleacă, departe. Tocmai la Viena, acasă, că cineva din Consiliul de Război l-a lăudat spunând că un om așa destoinic, cu atâta experiență pe câmpurile de luptă și chiar și în diplomație, este mare păcat să își gate zilele într-un ținut mărunt, cum este această Valahie. Și cum mărețele creiere de sub perucile bogat pudrate pe crețele lungi gândesc cu mare folos pentru Împărat și Patrie, uite că au pus la cale de o comisie, Aquanistică, ce va avea grija intrării cu bine în Împărăție a noilor provincii de curând alipite: Bosnia, Croația, Banatul și Mica Valahie. Cu mare grijă Comisia Aquanistică va face să fie șterse diferențele de credință și de funcționare a bisericilor din aceste noi provincii. Doar Dumnezeu este unul singur iar lumea creștină se închină Serenisimului Părinte Papa de la Roma. Drept pentru care, de acum încolo se interzic cu desăvârșire căsătoriile peste Olt. Da, da! Ați auzit bine: nici un bărbat din dreapta Oltului, supus austriac, nu se poate cununa cu o fată din stânga Oltului, supusă bisericii eretice a răsăritului. Că prea s-au plimbat averile peste malurile Oltului. Când veneau birnicii lui Vodă Mavrocordat să adune mahmudelele, țăranii valahi ziceau că averea lor toată este dincolo de Olt. Și tot așa!

-Măria Ta, Excelență, s-or goli satele și târgurile noastre de prunci, strigau familiile cele tinere, cei cu pirostriile puse dar și cei ce cătau, de acum încolo să și le pună.

Și oltenii cei deștepti, precum acela ce se zicea că este „finul Pepelei, cel isteț ca un proverb”, puseră la cale nunți cu petrecere de sânețe și pistoale: cum se apropia de alaiul de nuntă vreo cătană austriacă ori un vătaf român sau un vornic, cum începeau flăcăii nuntași, fârtații mirelui, să scapere gloanțele pe țevi de puști și pistoale. Iară Excelența Sa, ghinărarul Franz Paul baron de Tige fu pus de la Viena să stea acuma ghinărar comandant și Director Superior peste Transilvania și Mica Valahie.

S-a întâmplat ca la puține zile după plecarea generalului Königsegg, în satul Tismana de lângă mănăstirea cu același nume, să aibă loc o cununie din cele care nu încălcau legea cea nouă și haină. Mirii erau din sat, localnici și erau rumâni amândoi. Se luau două sărăcii să facă bordei împreună, cum s-ar zice.

Alaiul de nuntă se pornise de la casa miresei, pe jos, cu un cobzar și un fluieraș în frunte, cântând cântecele obișnuite la o asemenea ocazie. Părintele Luca, de la biserica satului, aștepta mirii când, dinspre miazănoaptea satului, de la Sfânta Mănăstire apărură niște musafiri nu prea doriți. Erau șase cătane austriece, din garnizoana ce se aciuase aici, încă de la începutul războiului. Că mănăstirea Tismana fusese prima cucerită de austrieci când au coborât, prin pasul Vulcan, spre Târgu Jiu și apoi la Cerneți, să le facă zile fripte turcilor în acel război din 1716 când a fost cucerit Banatul și cetatea Timișoarei. Clopotul mănăstirii bătea a veselie, în așteptarea alaiului de nuntă. Cătanele se opriră lângă biserică, afișând curiozitate dar și un fel de ațâțare, ca o pregătire de bătălie. Curând alaiul cu mirii în frunte ajunse la biserică. Mireasa purta o frumoasă maramă de borangic, cusută cu flori colorate, albastre și roșii. Marama îi acoperea capul și fața, așa cum era obiceiul. Fota și cămașa nu erau prea noi, dar curate, semn că fuseseră scoase dintr-o ladă de zestre, un mobilier prețios al familiei sărace. În picioare purta opinci și pașii micuți, întreaga ținută a fetei avea un fel de sfială amestecată cu sperietură de căprioară sălbatică. Mirele era un tinerel bine legat, mai copt decât mireasa, poate chiar să fi trecut și prin câțiva ani de oaste. Alaiul se întindea pe câțiva zeci de pași în urmă, să fi fost vreo treizeci de săteni, bărbați și femei perechi, rudele mirilor și poate și alte neamuri.

Mirii opriră la doi pași de părintele Luca. Bătrânul preot avea pletele albe, scăpate de sub comănacul pe care-l purta pe cap cu o

anumită semeție, așa cum se purtau pe timpurile cele slobode juzii sau cnezii, ori cum le-o fi zis pe nume de mare cinstire. Nașii veniră de o parte și de alta a mirilor, răspunzând întrebării tradiționale „Cine o aduce pe această mireasă?" Dar ritualul fu perturbat de musafirii nepoftiți. Unul dintre cătane, mai amețit de băutură decât ceilalți, se apropie de miri și trase de marama fetei, încercând să-i descopere chipul. Mirele îl apucă de braț și îl împinse cât colo, trecându-și aleasa în spatele său. Cătana căzută pe jos, în praful drumului fu ajutat să se ridice de către fârtații lui, care se pregătiră să dea o lecție acestor amărâți care au avut îndrăzneala să se pună cu ei, cuceritorii ce aveau acum drept de viață și de moarte peste tot ce sufla în aceste locuri. Nunta se sparse, femeile începură să țipe iar bărbații se adunară lângă mire, gata să facă față atacului iminent. Mireasa fu luată de femei și dusă în biserică, sub ocrotirea bătrânului preot și ajutoarelor lui. Iar bărbații se luptară. Românii erau în dezavantaj: slabi, fără deprinderi militare, fără arme, curând fură dovediții. Puși la pământ cei mai mulți, iar dintre cei mai tineri câțiva au apucat să fugă înapoi, în sat, strigând după ajutoare. Au apărut pe la porți câțiva bărbați, întrebând ce s-a întâmplat. Doar vreo doi au pus mâna pe pari și au păsit pe uliță spre biserică. Dar și mersul acestora era șovăielnic. Însă din jurul casei miresei au sărit în drum haiducii. Erau cinci, Ursan și patru dintre cei mai buni prieteni de-ai lui, din ceată. Ursan era văr bun cu Mândița, mireasa. Se iubeau ca frații, încă de mici copii.

-Ursane, ne băgăm? întrebă Mălin, unul din prieteni.

-Să știu că mor și n-o las pe Mândița în ghiarele ăstor animale ticăloase. Haideți, iute, că nu-i de șagă. Și porni cât îl țineau picioarele spre locul luptei.

Ștefan, mirele, era ultimul care se mai ținea pe picioare. Sta rezemat cu spatele de peretele bisericii și încasa, din belșug, pumni și picioare de la doi dintre cătane. Ceilalți patru ședeau pe jos, suflând din greu și cu răni șiroind. Doar priveau finalul luptei, îndemnând camarazii la cruzime. Cei mai mulți dintre nuntași, neamuri de-ale mirilor, care săriseră la bătaie cu cei ce umblau să rușineze cinstea miresei zăceau în praful drumului amețiți de lovituri grele, ori se târau în patru labe căutând scăpare.

Pumnul greu al lui Ursan rezolvă finalul bătăliei. Cruzii bătăuși primiră cu vârf și îndesat, astfel că la sfârșit toți șase erau doar niște momâi leșinate. Doi dintre cătane aveau pantalonii uzi, unul se văieta de o mână ruptă iar altul avea ochii lipiți și vineți. De undeva din apropiere cineva scoase în drum o teleguță, o căruță cu doar două roți și o aduse la îndemână. Ursan și ortacii îi puseră pe nemți în teleguță, claie grămadă și înhămându-se la oiște porniră spre mănăstire. Nu grăbeau căci drumul urca iar căruța era destul de grea. Când ajunseră la o sută de pași de poarta închisă, fluierară haiducește de câteva ori, apoi răsturnară teleguța ca și cum ar fi descărcat butuci de putregaiuri din pădure. Apoi plecară în drumul lor.

Nunta s-a spart târziu. Mirele a avut destulă vlagă să asculte sfânta slujbă a cununiei, apoi neamurile îl duseră acasă pe brațe. Mireasa plângea încetișor și tot satul se adunase la casele ei, așteptând să vină cătanele să se răzbune. Fiecare bărbat era înarmat cu ce găsise în amărâta lui de gospodărie: un ciomag, o furcă de fier, o coasă, lopată sau un lemn oarecare, dar bun de mânuit. Pârcălabul satului, tatăl mirelui își luă inima în dinți și porni spre sfânta mănăstire. Lângă el pășea bătrânul preot. La poarta mănăstirii preotul Luca găsi sprijin într-un călugăr care se învoi să ducă mesajul lor de pace spre căpitanul german al garnizoanei. Era tânăr și chipeș căpitanul. Rupea și el câteva cuvinte pe românește și se purtă corect cu sătenii speriați. Le promise că asemenea incidente nu se vor repeta. De la răposatul general Steinville aveau la îndemână legea soldatului german. Acolo scria negru pe alb ce are voie și ce nu are voie să facă o cătană care iese din cazarmă cu bilet de voie. Le spuse bătrânilor satului că acești bătăuși au primit ceea ce meritau, dar vor mai avea de suferit și alte urmări ale beției și brutalității.

Incidentul dintre trupele germane încartiruite și sătenii cei mai săraci dintr-un sat de robi ajunse curând la știrea Chezariceștii Administrații. Banul Cantacuzino luă foc. Dădu ordin vornicului județului Jiul de Sus, Constantin Brăiloiu, să radă tot satul de pe fața pământului iar rumânii care îndrăzniseră să ridice mâna asupra binefăcătorilor noștri să fie duși la ocna de sare, cu toții. Consilierii asistară, cu groază, la această declanșare de răutate, amestecată cu spaimă, lașitate și slugărnicie. Singur Nicolae de

Porta care aflase amănunte despre acest conflict de la însuși colonelul Schram, comandantul militar al Olteniei, cuteză să-l liniștească pe indignatul președinte:

-Măria Ta, Beizadea, colonelul Schram a cercetat povestea asta și a ordonat să se facă dreptate. Cele șase cătane care au pornit bătaia au primit câte zece ani de temniță grea. Ei vor pleca în Austria unde vor efectua pedeapsa. Solda cuvenită lor pe această lună, a dispus comandantul militar, să fie dată sătenilor ce au avut de suferit, drept despăgubire de război.

-Ce spui tu? Cum adică? Comandantul militar dă dreptate unor ticăloși de șerbi și bagă la beci oșteni ai armatei Majestății Sale? Nu-i bine! Vornicul Constantin Brăiloiu să facă ce am poruncit eu!

Atunci interveniră și ceilalți consilieri.

-Măria Ta, Banule, păstrează-ți firea! N-ai auzit că armata imperială a judecat povestea asta? Ei singuri au drept de judecată asupra propriilor soldați. Și dacă așa au hotărât ei, comandanții militari, atunci așa este drept!

Până la urmă nebunul se liniști, cât de cât, dar porunci ca vornicul să le ia sătenilor banii primiți de la căpitanul garnizoanei Tismana și să-i verse la tezaur. Însă primi o aspră apostrofare din partea contelui Wallis care îi ordonă să nu se amestece în nici un fel în această problemă. Că aceste cătane au călcat strâmb față de legea militară și plătesc cu măsura scrisă în lege. El, Banul, nu are nici un drept să se amestece. Ori vrea să fie cercetat de judecătorii militari imperiali pentru abuz și amestec în treburile interne ale Mejestății Sale?

Când rămaseră singuri, doar între ei, consilierii, Nicolae de Porta izbucni:

-Cotropitorul apără sărăcimea de conducătorii cei răi! Bine am ajuns! Să vezi ce vorbe ne-or ieși pe la Consiliul de Război și la Camera Aulică.

-Și ce?! Asta-i grija ta? Pentru prostia Beizadelei crezi că ne-or scădea nouă salariile? Ce, înalții funcționari nu l-au cunoscut pe prințul Cantacuzino? interveni Dositeiu Monahul. Mai mare grijă trebuie să avem de mănăstirile noastre și de Înaltpreasfințitul nostru Damaschin. Că dacă intră Mitropolia sârbească peste noi, ai

să vezi atunci jaf și durere. Că aceia sunt flămânzi și nerușinați, rău de tot.

-Vorbești, domnia ta, ca om al bisericii. Vrei să știi ce va fi mâine cu monahii creștini ortodocși. Că biserica ortodoxă din Oltenia este supusă Mitropoliei sârbești, cum a hotărât Majestatea Sa Carolus, în decretul pe care l-a dat la februarie 1719. Au nu știi, domnia ta, că supușenia la sârbi a fost cerută Împăratului de consilierii noștri aci de față, Radu Golescu și Ilie Știrbei? Nu v-ați sfătuit toți boierii cu Înaltpreasfințitul Damaschin când au cerut aceștia scoaterea de la Mitropolia UngroVlahiei? Că vi se plecase de atâta avere ce trebuia să o trimiteți la Muntele Athos și la Ierusalim, așa au zis cei doi aci de față. Am aflat asta de la onorabilul referendar consilier von Öttel, care mi-a cerut Registrul Boierilor din care să-i scriu deoparte pe cei de viță nobilă.

Zisele secretarului de Porta căzură ca un trăsnet peste consilieri. Mai întâi de toate, cei doi învinuiți direct, Radu Golescu și Ilie Știrbei săriră ca arși:

-Iar bagi strâmbe, secretare? Nu-ți cunoști lungul nasului? Vrei să ne învrăjbești? Ce foloase cauți, mișelule? Nu cumva ai măsluit iar, după mai vechiul obicei al tău, o scrisoare cu numele noastre? Cine ți-a cerut asta? Oamenii Mitropolitului Moise Petrovici al Serbiei? Câte pungi cu arginții lui Iuda ai căpătat atunci? Ar trebui să te ardem pe rug, vândutule!

Scandalul s-a pornit, scaunele s-au răsturnat și Porta a scăpat la un pas de moarte. Pulpana hainei i-a rămas în mâna lui Ilie Știrbei, iar pumnul Dositeiului l-a durut aprig între coaste câteva zile la rând, că nu s-a putut mișca de la moșie mai mult de durere decât de frica consilierilor. Dar adevărul fusese dat pe față. Acum vlădica Damaschin a primit o lovitură atâta de urâtă că sufletul lui a sângerat iar rana inimii nu s-a putut lecui cu nimica. Curând va pleca la cele veșnice, cu tristețea că totdeauna împotriva lucrării Domnului Iisus Mântuitorul se va găsi un vânzător din casa țării care se va lăcomi la cei 30 de arginți și va uita de frații și surorile lui întru credință.

Capitolul 23

Sarea în bucate

La vremea când Nicolae de Porta dezvăluia în ședință de Administrație de unde porniseră necazurile cele mari ale bisericii ortodoxe din Oltenia care pricinuiau, de ani buni, atâta supărare și boală vrednicului de toată cinstirea Episcop Damaschin zis Dascălul, în toată eparhia Valahiei Mici era multă tulburare în întreg clerul ortodox. Și cum să nu fie dacă stăpânul cel mare de la Viena, Împăratul Carolus al VI-lea devenise principe al Olteniei și el avea dreptul cuceritorului asupra bisericii creștine. Iar acest Împărat hotărâse ca ortodocșii olteni să nu mai dea socoteală locurilor sfinte, adică Patriarhiei Ierusalimului și Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului. Adică nu chiar pe de-a întregul. Cu partea de religie și drept canonic, mănăstirile și bisericile închinate puteau să se supună acestor chiriarhi de la locurile sfinte. Dar averile lor nu mai aveau voie să părăsească hotarele Imperiului. Și mai mult de atât, aceste mănăstiri vor plăti, de acum încolo, contribuțiunile ce se vor stabili, prin cisluire[40], de consilierul Camerei Aulice, Ignațiu Haan.

Înaltpreasfinția Sa Episcopul Râmnicului, Damaschin, s-a pomenit că i se retrage închinarea față de Mitropolia Ungro-Vlahiei, iar noul lui stăpân devine, peste noapte, mitropolitul Moise Petrovici, al Belgradului. Până atunci eparhiile aparținând de acest mitropolit fuseseră sărace, că nu puteau avea moșii și odoare scumpe pe vremea stăpânirii otomane. Moise Petrovici, văzându-se mai mare peste această provincie bogată, dăruită cu de toate de Bunul Dumnezeu, ca un lacom ce era, a dorit să se înfrupte din toate bunătățile. Cu bogate promisiuni și daruri pușintele, a atras de partea lui câțiva egumeni de la mănăstirile mai mici și multe bogății au luat drumul Belgradului, cinstit sau tâlhărește unele. Înaltpreasfințitul Damaschin îl numise pe acesta „tiran”, și dreptate multă a avut. Dar cu cine să se sfătuiască și cum să facă pentru a îndupleca ocârmuirea austriacă să dea înapoi

[40] a cislui, cisluire = a stabili fiecărui mmbru al unei comunități partea de impozit care i se cuvine (dex)

bisericii ortodoxe toate averile pe care le aveau înainte ca Oltenia să intre în stăpânirea austriecilor? Fără greșală, mai întâi trebuia să ducă la capăt toate socotelile cu acest consilier Ignațiu Haan, apoi să-l atragă de partea lui pe generalul comandant și Director Executiv al provinciei. Cu sprijinul acestora trebuia să convingă Consiliul de Război și Camera Aulică, mai proaspăta Comisie Neoacquistică să facă rapoarte favorabile la Majestatea Sa pentru a se îndrepta toată greșeala.

-Înaltpreasfințite, Majestatea Sa în marea lui dragoste de poporul acestei provincii care a îndurat atâta suferință pe vremea stăpânirii necredincioșilor, a hotărât să păstreze și chiar să întărească averile mănăstirești, însă numai după o cercetare potrivit legilor Împărăției, își începuse explicațiile Ignațiu Haan. Om cuviincios, bine educat și școlit, consilierul vorbea limba latină fără cusur. Astfel că cei doi se înțelegeau la masa tratativelor fără a avea nevoie de vreun tălmaci.

-Înălțimea voastră, domnule consilier, biserica ortodoxă română totdeauna a trăit în bună pace și armonie cu puterea lumească. Niciodată n-a existat vreo zâzanie între voievodul țării și mitropolit sau episcopi, răspunse Damaschin. Nici acum noi, Episcopia Râmnicului cu întregul cler ce ne-a fost dat spre păstorire, nu vom face altfel decât spune legea Imperiului. Dar trăim niște grele suferințe, nedreptăți și abuzuri pe care, cu multa voastră bunăvoință vrem să le îndreptăm.

-Întocmai, Sfinția Voastră, asupra acestor suferințe, nedreptăți și abuzuri vrem să ne aplecăm împreună. Să le luăm pe rând, cu voia Sfinției Voastre. Legea Imperiului recunoaște privilegiile și donațiile făcute bisericilor, de-a lungul timpului de regi și împărați, duci și voievozi, mărturie fiind hrisoave și condici vechi, neștirbite și nemăsluite. Pot mănăstirile ortodoxe din Oltenia să prezinte aceste înscrisuri autentice?

-Sigur, Înălțime, voi da poruncă tuturor egumenilor să vină la Cancelarie cu aceste înscrisuri doveditoare.

-Dar Sfinte părinte Episcop, să deslușim întocmai pe înțelesul legii noastre Imperiale, care este înțelesul termenilor juridici „Donații” și „Privilegii”. Ele sunt bunuri și servicii date pe veci spre folosință ce pot fi transmise prin moștenire sau succesiune. Acele hrisoave care au fost date de un voievod pentru o moșie

oarecare, dar apoi au fost anulate sau retrase sau micșorate de următorii voievozi nu pot fi socotite cu folosință transmisibilă. Acelea nu sunt scutite, în Imperiu, de la plata taxelor și contribuțiunilor. Se vor supune egumenii ortodocși la aceste clarificări?

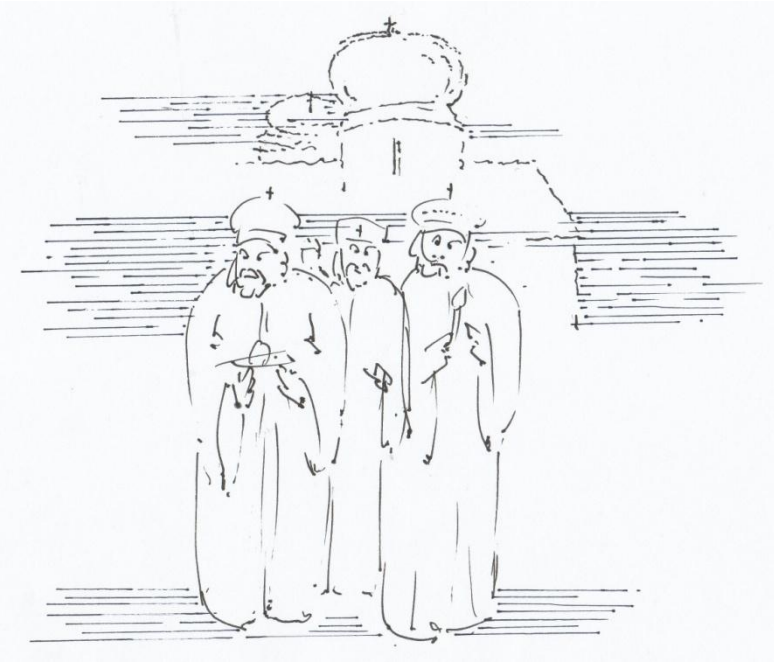

Din chiar capul locului discuțiile dintre cei doi oameni învățați au intrat în impas. Episcopul fu nevoit să privească în față adevărul dovedit cu exemple și dovezi scrise.

-Iată, Sfinția Voastră, documentele arătate nouă de mănăstirea Tismana dovedesc că Radu Vodă a dat mănăstirii 800 de bolovani de sare, de la Ocnele mari, în fiecare an. Apoi urmașul acelui voievod a scăzut dania la jumătate iar Constantin Vodă Brâncoveanu a lăsat doar 75 de bolovani de sare, danie care este în lege și azi. Să ne uităm, Sfințite, la socotelile făcute de mine. Un bolovan de sare are, ca greutate, între 200 și 300 de ocale. Să luăm la mijloc, 250 de ocale. După obiceiul locului, aici în Oltenia ca și în Țara Românească ocaua cântărește 1,270 kilograme. Deci mănăstirea Tismana are de primit, în fiece an, 23.906 kilograme de

sare. Terfeloagele părintelui iconom arată că mănăstirea Tismana a consumat într-un an doi bolovani de sare, adică 500 de ocale, adică 635 de kilograme de sare. Restul de 23 de tone s-a vândut. Cine sunt cumpărătorii? Cei mai mulți sunt negustori turci sau greci, care duc sarea în Imperiul Otoman. Adică din această provincie imperială noi îi hrănim pe dușmanii noștri cu sare bună și ieftină. Este corect, Sfinția Voastră? Din această pricină se va pune taxă mănăstirii pe sarea care-i prisosește și o vinde dușmanilor noștri.

Discuțiile au fost reluate câteva zile la rând. De fiecare dată Înaltpreasfinția Sa mai primea informații care-l zguduiau până în adâncul sufletului.

-Iată un alt caz, mănăstirea Cozia, are 21 de moșii mari și pe deasupra alte multe sfori de moșii, poduri peste ape la care percepe taxe și mori de măcinat. Pământul de pe aceste moșii este prost lucrat de rumâni și de țiganii robi, mănăstirești. Inginerii noștri militari au dovedit egumenului mănăstirii că acest pământ foarte bun, roditor cum rar găsești în altă parte a Imperiului, dacă ar fi muncit pe de-a întregul, cu mai multă tragere de inimă, ar putea da de patru ori mai multă recoltă. Spuneți, Înaltpreasfințite, dacă acest câștig se poate obține cu o mai bună străduanie, nu-i cinstit ca mănăstirea să plătească o contribuțiune pe măsură? Ordinul de la Consiliul de Război este ca fiecare mănăstire să-și repare fortificațiile pe banii proprii, iar lucrările vor fi controlate de ofițerii noștri. De nu se va face astfel cum îi porunca împărătească, se vor da amenzi egumenilor.

-Domnule consilier, socotelile Înălțimii voastre sunt seci, fără inimă și suflet. Mănăstirile noastre au grija săracilor pe care-i hrănesc, le dau de îmbăcăminte și adăpost, cu căldură, iarna. Avem bolnițele noastre în care avem grija sărmanilor ce zac de boli grele, de care dacă nu ne-am îngriji ne-ar ucide ciuma, holera, frigurile. Mănăstirile noastre se îngrijesc de școli, de cărți și tipărituri. Vrem să pornim școli pentru copiii săraci ca să ridicăm țara, întocmai cum ne învață luminatul Împărat Carolus. Trebuie să vă aplecați cu mai multă îngăduință când veți cislui către mănăstirile noastre contribuțiunile, dajdiile și taxele toate.

-Sigur, Înaltpreasfințite, vom face tot ceea ce trebuie și este legal. Am slujit cu cinste și corectitudine pe Majestatea Sa o viață

întreagă, nu voi face altfel până în sfârșit. Dar vă dau un sfat, Sfinte Părinte. Cereți Majestății Sale să ridice Episcopia Râmnicului la rang de Mitropolie, să nu mai depindă de alții ci să-și fie sieși stăpână. Poate că Majestatea Sa va înțelege astfel mai bine necazul și suferința poporului vostru.

Sfatul a fost bun, iar memoriul întocmit de iluminatul ierarh a lămurit pe deplin netemeinicia hotărârii înscrisă în decretul Imperial de subordonare a Episcopiei Râmnicului față de Arhiepiscopia Belgradului. „Majestatea Voastră trebuie să afle că Episcopia ca eparhie în ritul ortodox se subordonează Mitropoliei. În cazul nostru Arhiepiscopia Belgradului față de care ni s-a impus să ne subordonăm, este la rândul ei subordonată Patriarhiei Ohridei. Nerespectarea canonului sfânt al ierarhiei poate aduce mare și adâncă tulburare bisericii noastre pentru că în aceeași speță patriarhul Ohridei poate cere o anume ascultare, iar arhiepiscopul Belgradului poate cere o altfel de ascultare.” Toate argumentele din memoriu erau bine formulate și se bazau pe adevăruri canonice. Însă înțeleptul episcop nu a fost înțeles pe deplin și nu i s-a dat ascultare deoarece alte interese, perfide, au lucrat mai puternic împotriva lui. Nici chiar tipărirea în limba română a cărților religioase necesare slujirii în biserică la sfânta liturghie nu i s-a permis, cenzura austriacă suspectând că în această limbă necunoscută autorităților se poate face răspândire de îndemnuri dușmănoase față de autoritatea Imperială. După multe amânări, răspunsul a fost negativ. De Crăciunul anului 1725 episcopul Damaschin s-a stins din viață, fără să apuce să-și ducă la capăt planurile lui. Sarea s-a tot împuținat la Ocnele Mari pentru sfintele mănăstiri, iar bolovanii s-au făcut tot mai mici, până la urmă sarea a fost zdrobită și socotită la cântar, nu în bolovani. Iar Oltenia a rămas tot săracă și robită nevoilor.

În alt loc din această țară, pe Olt în sus nu foarte departe de Râmnic, acolo unde Lotrul își unește apele sale cu ale acestui frate mai mare, la Brezoi, un drum de piatră se desprinde din măreața șosea Carolina și pornește spre miazănoapte și apus, pe lângă o altă apă, tot așa de tumultoasă ca și cea cu care se va uni mai jos. La loc de strâmtoare pe acest drum, între stânci, care stau acolo ca stâlpi de porți cu ferecătură, tulnicul sună prelung, apoi de trei ori scurt, apoi se aud câteva pistoale detunând. De la casele Ciungului

porni un călăreț să vadă ce musafir bate la sălașul haiducilor, fiind anunțat cu semnal de oaspete prieten și drag.

-Frate Neagule, bine ai venit la sălașul nostru, zise Ciungul îmbrățișându-și tovarășul de voinicie care sosise împreună cu o ceată nu prea numeroasă de haiduci amestecați, de-ai lui Neagu Papură și ai lui Pavăl Lotru. Neagu se făcuse cunoscut pentru isprăvile lui fără de frică și dreptatea pe care o repara ori de câte ori afla de știrbiri aduse de boierii cei lacomi și ticăloși. Își avea ascunzișurile în Parâng, pe Oltișor și mai cu seamă în preajma peșterii Polovragi.

De câteva zile la sălașul Lotrului se adunau căpeteniile cetelor de haiduci, chemați acolo de Pavăl Lotru pentru o pricină mare, ce avea să le aducă mult câștig tuturor. Acu, la ceas de seară Pavăl venise el însuși cu căpitanul Neagu Papură, nume cunoscut ca de oștean înțelept care își ducea totdeauna ceata la izbândă fără a pierde oameni, dar împlinind dreptatea, totdeauna. Căpeteniile se adunară în jurul unui foc mare ce ardea de acum fără flacără. Doar jarul pâlpâind pe ici colo făcea să se împrăștie căldură destulă pentru a ostoi răcoarea serii de vară. Povesteau din isprăvile lor, împărtășeau vești despre boierii cei ticăloși pe care-i pedepsiseră ori despre poterele pe care le înșelaseră, pierzându-și urmele după urmăriri lungi și periculoase. Însă toți se întrebau ce anume punea la cale Lotrul, de adunase la un loc floarea voiniciei din Oltenia. Pavăl Lotru era cunoscut ca haiduc fără seamă, greu de prins deoarece alerga mai iute decât căprioarele, fiind aflat în satele Devei ori ale Hațegului după ce dăduse, cu o zi sau câteva ceasuri în urmă o lovitură mare, de răsunet, pe Jiu în jos ori în sus. Poterele porneau să-l dibuiască, după zvonuri pe care tot el, Pavăl, le răspândea prin oameni de încredere în hanurile de la răscruci pe unde trecea lume multă și pestriță.

Cercul căpeteniilor era păzit la câțiva pași în spate de haiduci care pândeau poala codrului și nu lăsau pe nimeni, nechemat, să se apropie de această adunare aleasă.

-Spune, Pavăle, pentru ce ne chemași din toți munții și pădurile Oltului și Jiului să ne adunăm aici? Ce pui la cale, voinice?

-Fraților, mai înainte de toate vă mulțumesc că ați avut încredere în cuvântul meu de chemare și nu vă îndoiți de zisele

mele. Pricina este mare și cu câștig gras dacă știm să ne unim și să ascultăm de poruncile unuia singur, pe care să ni-l alegem de căpetenie. Văzurăți, fraților, că boierii noștri s-au hainit mai tare ca oricând. Chezaricească Administrație a Banului este capul haitei de lupi. Ei nu mai au nici o rușine, nu dau socoteală nimănui, că pe nemți îi prostesc cu meșteșugul minciunilor lor. Neîncetat cheamă la judecăți pentru pricini scornite de unii și de alții împotriva satelor de moșneni, puține câte au mai rămas nerobite. De când ne-am închinat nemților, jugul boieresc a crescut de nu mai dovedim odihnă, nu avem după ce bea o gură de apă, ne îngropăm în bordeie reci și sărace parcă am vrea să ne învățăm cu îngropatul de veci. Împăratul a promis că la noi, în Oltenia va fi raiul pe pământ, că va curge lapte și miere, că sărăcimea bejenită în patru vânturi se va întoarce fiecare la vatra lui și va aduce și altă sărăcime, de la turci și de la unguri. Dar numai vorbe au fost acestea. Că s-au înțeles boierii de toate neamurile între ei și tot pe spinarea săracilor au pus poverile cele mari. Iar de la o vreme au adus mai multe cătane cu care colindă satele de iau bir urile și șapte piei de pe spinările noastre.

-Așa-i, Pavăle, drept grăit-ai! Că de asta ne-am haiducit, să fim de răzbunare și de ajutor pentru cei săraci. Ai tu un învăț mai osebit pentru noi, în această trudă primejdioasă a noastră? De ce ne adunarăm? Doar ca să ne plângem unii pe umerii altora? Întrebarea venea de la căpitanul Mălai, ce-și făcuse și el sălaș pe Lotru în sus, în această Țară a Loviștei ce devenea, mai degrabă, Țara Lotrilor.

-Frate Mălai, nu de umeri am eu nevoie ci de brațe tari și minți luminate. Știți că eu împart legea codrului la miazănoapte și la miazăzi, la noi în Oltenia dar și în ungurime. Că românii noștri nu trăiesc mai bine în Ardeal decât în Oltenia, sărăcia-i tot la fel peticită peste tot. Și am gazde bune prin aceste locuri. Mai am și ibovnice destule, că mă caută muierile nebune poftind la strânsori în brațe de tâlhar. Zic ele, unguroancele și săsoaicele, că dragostea de lotru îi mai dulce și cu foc decât cea de om cuminte, gospodar așezat. O fi, că multă căutare avut-am până acu. Iar cele ce am aflat câteva zile în urmă de la muierea unui ișpan ungur din preajma Sibiului m-a pus pe jar, văzând eu ce pradă mare îmi fuse fluturată prin fața ochilor.

-Cum o fi măi, Pavăle, să fluturi o pradă pe la ochi? Ce, era năframă de muiere ori de cadână din serai? întrebară și ceilalți, crezând că vestitul Lotru le spune povești pentru început. Așteptau, cu toții, să-l audă pentru ce anume fuseseră chemați ei, niște căpitani cu cete numeroase, care aveau grija tălpii țării și nu-și puteau pierde timpul prețios cu stat degeaba la povești.

-Păi, căpitane Vasile, vorba așa veni la gura mea, că stătui stană și fusei numai ochi cât trecură drumul Clujului douăzeci de căruțe mari, cu fiare pe părți bătute în ținte, fiece căruță fiind plină cu galbeni. Așa mi-a zis acea muiere, jurându-se pe toți sfinții, că omenirea Bălgradului și a Sibiului n-a văzut și n-a auzit șuhan[41] de atâtea comori strânse la un loc. Că bărbatu-su fuse chemat cu grabă mare să fie de față când s-or pune la adăpost acele averi în cetatea Carolina, la Alba Iulia, câtă vreme fierari nemți și potcovari țigani, adunați din jur, dres-au căruțele stricate de drumurile proaste pe unde umblat-au și strâns-au amar de contribuțiuni și biruri după toată Ungaria, Ardealul și Horvația. Că aurul s-a descărcat cu lăzile din căruțele stricate ca să le ușureze, iară acele slugi proaste stătură cu ochii legați și cu dopuri din coceni de porumb în urechi câtă vreme mutară acei slujitori crăiești comorile Împăratului. Că la așa o treabă fuse chemat ișpanul, fiind pus să jure că n-a văzut și n-a auzit nimica.

-Ceee? Aur, galbeni, comori, cu căruțele? Văzut-ai tu, Pavăle, acel aur ori te-o amăgit ibovnica? Palincă ți-o dat să bei ori cine știe ce leacuri și boscorodeli ca să te ațâțe mai tare, să fi voinic la treabă-n așternuturi? râseră câțiva, înghiontindu-se, dar începând să se încălzească la gândul acelor mormane de aur de care numai ce pomenise Pavăl.

-Mă jur pe flintă și jungher, căpitani, că-s om cu glagorie destulă, nu cu tărâțe sub căciulă! reveni Pavăl la povestea lui.

-Stai țârucă, Pavăle, zise cel cunoscut de mulți după numele Neagu Papură, nume ce umbla din gură-n gură prin satele cele mai amărâte, că ar fi un crai al robilor, aducător de alint și pungi cu galbeni. Văzut-ai acele căruțe grele, ferecate-n fier? Douăzeci la număr? Ți-au trecut pe sub ochi? Și ai crezut ce-o zis muierea că au aur în ele?

[41] șuhan = niciodată (regionalism, arhaism)

-Da, Neagule, așa-i cum zici tu. Eu nu văzusem decât două asemenea căruțe, că mi le arătă Moriko de la geam, când trecură hodorogind spre garnizoana cătanelor. Acolo erau adăpostite cele mai multe. Că le așteptau pe cele ce fuseseră date la potcovari și la fierari, la Alba cetate. Că această caravană cu biruri vine la noi, încarcă comorile adunate de birnici, de zapcii și vornici la Râmnic și la Craiova și apoi trece mai departe în Banat, la Cimișoara[42] cetate, unde lasă din poveri pentru plata dresului zidurilor. Că cică turcii vor război iară, să-și ia înapoi Cimișoara.

-Și ne adunarăm aci, să te ascultăm cum vorbești flămânzilor de căpriori fripți? Ori ce-i vrea tu să zici, frate? continuă Neagu. Că dacă ai gând să luăm noi acel aur, cred că ori ești bolund ori ai fierbințeală. Socot că o fi o armată de paza acestui convoi, nu zici la fel? Pe acele cătane văzutu-le-ai, Pavăle?

-Văzutu-le-am, Neagule, văzut! Că bine zici, armată-i la număr, dar nu-s de soi. Flămânziră bieții de ei pe acele drumuri lungi. Că zicea muierea ișpanului, căinindu-i, că mai marii lor de la căruțe avură grija cailor să nu slăbească, adunaseră de pe drum fâneață multă și grăunțe pentru cai, iară de oaste mai puțină grijă avură. Că la fiecare căruță văzut-am opt cai din aceia mari și grei, nemțești, bun de tras poveri, nu de călărit la război. Tot așa cai aveau și cătanele de pază. Cu așa cai n-au cum să te urmărească după ce le-ai furat tașca cu pungi de sub nas.

Acu începură căpitanii din acea adunare de lotrii să priceapă către ce vrea să bată gândul lui Pavăl. El se vedea cu prada luată, gonind să nu fie ajuns de cătane. Gata, isprava s-a făcut, averea-i a noastră, doar să o punem la adăpost!

-Măi Pavăle, nu-i de șagă ce zici tu, măi oltene! zise și Ciungu. Tu ai un gând, de ne adunarăm atâția?

-Ciungule, Ursane, frate Mălai, Neagule! Gând am dar nu-i cel mai bun. Capetele voastre-s mai bune de tocmit războaie decât capul meu. Eu mi-s bun la iscodit muieri în călduri, ca să aflu unde-și țin auru-n ascunzători boierii cei zgârciți. Vouă v-am dat aurul și ascunzătoarea lui, voi să puneți la cale cum să ne batem cu folos mult. Că, ce-am văzut eu, mi-a luat mințile, nu vedeți? N-am somn, în ochi îmi sticlesc râuri de galbeni, în urechi aud numai

[42] Cimișoara = Timișoara (regionalism, arhaism)

clinchet de odoare scumpe, cu pietre măiastre. Mor de boala asta, fraților, nu mă lăsați!

În jurul focului ce se stingea, nebăgat în seamă de acei oameni vrăjiți de gândul munților de aur, începu zarvă de vorbe, din ce în ce mai aprinse. Neagu Papură privi atent în jur și văzu că cei mai mulți dintre lotrii cei mărunți căzuseră pradă poveștii frumoase a lui Pavăl. Dacă acel aur, văzut numai din povestea grăită de unul de-al lor, reușise să-i fure și să-i ațâțe, apoi cum s-ar simți acești sărăntoci dacă ar vedea convoiul întreg, căruță de fier după căruță, douăzeci la număr, cu opt cai grei la fiecare căruță, cu surugii pe cai și cătane pe capra căruții, cu alte cătane – câte oare? – călărind pe laturi, înaintea și dinapoia fiecărei căruțe? Cum să te pui, tu haiduc oltean, neînvățat să te pui la trântă cu cătane de o sută de ocale greutate? Cu puștile lor care bat glonțul la un sfert de verstă? Și apoi, cum să desfereci acele cufere de fier de lăcatele puse pe ele? Câtă vreme ai răgaz să deșărți acele cufere de comori în trăiștile oltenești, țesute ori împletite, slabe și rare? Câte trăiști poți pune pe șaua căluțului tău, mărunt și iute, ca să poți lua calea codrului și scăpa de poterele ce s-or porni, din urmă? Aceste socoteli le făcu în gând Neagu Papură și văzu că visul lui Pavăl Lotru rămâne doar vis și boală grea, de om sărac și flămând. Că acești lotri, de acu înainte până vor îmbătrâni, vor fi ca acei prunci cărora bunelul le spune povești cu păsări măiastre, feți frumoși și căpcăuni proști și le-or curge balele de poftă din gurile știrbe.

-Măi căpitani, măi frați! zise Neagu, cerând ascultare. Pavăle, zici că erau opt cai înhămați la o căruță de fier ori opt perechi? Și erau douăzeci de căruțe?

-Da, Neagule, opt perechi, câte doi legați pereche unul după altul. Iară la drum larg poți lega câte două perechi una lângă alta.

-La 16 cai îți trebuie 8 surugii. Fiecare surugiu trebuie să aibă bici, pistoale măcar două și jungher. Pe capra căruței trebuie că stau două cătane cu flinte de-astea noi, care bat glonțul la o sută de stânjeni nemțești[43]. La spatele căruței alte două cătane, la fel înarmate. Apoi pe laturi câte patru călărești de-a stânga și patru de-a dreapta. La spatele căruței alți patru călărești, poate chiar mai mulți, să zicem opt, adică patru de spate de căruță și patru de față

[43] stânjen nemțesc (austriac) = 1, 89 metri

de căruță. În fruntea caravanei trebuie să fie vreo douăzeci de călăreți, iar la coada convoiului tot atâția. Ar fi douăzeci de călăreți care au grija unei căruțe, zise Neagu. Asta înseamnă 400 de călăreți. Cu cei din frunte și cu cei din spate, cu ștafetele și ofițerii se fac 500 de cătane. O oaste întreagă! Pe aceștia vreți să-i batem noi, cei ce suntem aci de față? Nu crezi că nădejdea ta, Pavăle, se stinge ca și focul de sub nasul nostru?

Socotelile lui Neagu Papură făcute cu glas măsurat, ca de ispravnic domnesc, avură darul să-i trezească din visare pe cei mai mulți. Unii scormoniră, tăcuți, cu ciomegele în jarul ce începuse să se acopere cu spuză, alții oftară încet, alții... Neagu lăsă ceva vreme ca socoata făcută de el să le intre bine în cap. Poate că unii s-or gândi ce-i de făcut? Poate că alții s-or gândi cum să le vină de hac acelor cătane.

Privea pe sub sprâncene și-i măsura pe cei mai isteți și mai apropiați de el și de cei doi fârtați ai lui, de nădejde, Pavăl Lotru și Radu Ursan. Apoi grăi din nou:

-Te lasă inima ta de creștin să omori cinci sute de nemți? Care-s suflete și ei, poate că au acasă, acolo în Austria lor, muieri și prunci, bătrâni ce-și trag zilele de dorul feciorului plecat la oaste. Poți să mai trăiești, căpitane, de pe o zi pe alta cu așa o povară? Care popă ți-o primi spovedania și care te va dezlega de un așa mare păcat? Eu, unul, nu mă încumet nici măcar a cugeta la astfel de ispravă. Iară aurul care te-o ispitit, frate Pavăle, acela-i ochiul dracului, să știi. Te-o prins cu arcanul Scaraoțchi, Ucigă-l Crucea, trebuie să postești din greu, frate căpitane, nimic să nu mai pui în gură de dulce, nici mâncare, nici beutură și nici guriță de ibovnică! Dacă vrei să ajungi în Rai, cu noi?!

-Nu-i de omorât atâția, Neagule! Nu mă gândii la omor, mă gândii doar la jaf. Pe aceștia trebuie să-i prindem la înghesuială și să-i legăm, să tragem căruțele din drum și să spargem lăcatele pe îndelete, să cântărim sacii cu sunători tot pe îndelete, să-i împărțim frățește și apoi să ne cătăm de drum. La asta mă gândii, eu, Pavăl Lotru, cel ce m-am gândit că banii aceștia, dacă-i împărțim cu neamurile noastre și dăm și la sătenii noștri, tot ne ajunge să trăim bine o sută de ani!

Cât vorbi Pavăl, lui Neagu un gând năstrușnic îi trecu prin minte. Scăpă un zâmbet și, ca să nu se cunoască, duse mâna la

mustăți, netezindu-i și întinzând și colțurile gurii ca să nu se vadă floarea râsului ce începuse să-i mijească. Doar Simion, frate-su, care-i cunoștea obiceiul de a-și netezi gura îl împunse cu cotul în coaste, de două ori, semn că de acum trăgea și el nădejde la bun câștig!

Oamenii se retraseră fiecare cu gândurile lui, după un timp cât mai bârfiră vestea aceasta grozavă și imaginea nenumăratelor pungi cu galbeni li se îndepărtă, ca ceva ce nicicând nu se va putea privi de aproape, dară-mi-te de pipăit și cântărit, cu dragoste, în palmă. Ultimii rămaseră lângă foc Neagu, Pavăl, Radu Ursan, Breazu, Ciungu și Mălai. Toți oftau, pe rând, dar cel care se tânguia ușor, ca la mort, era Pavăl cel ce nu se putea mângâia la gândul neputinței. Apoi Neagu vorbi.

-Când ai văzut, Pavele, căruțele cele două despre care ne povestiseși mai dăunăzi?

-Ieri, dimineață, Neagule. După aceea m-am tras ușurel de lângă Moriko și am plecat, spunându-i că un gând negru, de teamă, mă apasă, ca și cum aș simți că vine bărbatu-su și ne prinde iubărindu-ne. Am luat calea Oltului și am ținut-o la vale până la Brezoi. Am stat la gazda mea de acolo până o venit ceasul să te întâlesc, după cum am zis să-ți zică. Ortacii mă așteptau printre stâncile de la ruinele Turnului Roșu. Pe aceia i-am trimis înainte, să dea sfoară pe la căpetenii să ne adunăm în Țara Loviștei cât mai de grabă.

Iar acum mă făcui de râs, m-or pomeni pe la focuri câte zile oi avea, nu-i așa fraților?

-Nu, Pavăle, nu gândi a rău că încă nu gătai a te întreba despre toate. Mai zi, câte zile or să mai întârzie la Alba și la Sibiu căruțele?

-Știu ce să zic? Dar pot afla de azi pe mâine. Că trag o fugă la Moriko și îi trimit vorbă să vină la șură, unde ne întâlnim când îi bărbat-su pe acasă. Și o întreb câte zile o să mai fie ișpanul la slujbă împărătească?

-Mâine-seară zici că vii înapoi? întrebă Neagu.

-Da, dar ce ai de gând, Neagule? Că te știm meșter mare în scorneli de capcane și păcăleli, n-ai pereche în așa ceva, zise Pavăl parcă revenindu-i speranța că fratele căpitan are ac de cojocul căruțelor cu galbeni.

-Am un gând, dar nu-l spun până nu aflu tot ce trebuie să știu. Iară voi, fraților, să nu scăpați nimica din gură, nici nu vă arătați că ar mai fi ceva de făcut. Trebuie, azi ziuă să ne împrăștiem. Dar să lase fiecare dintre căpitani câte un om de încredere pe la o gazdă mai prin preajmă, ca să ne adunăm la nevoie. Le zici tu asta mâine la despărțire, frate Ciungule?

-Oi zice, azi, nu mâine, că mai avem puțin și se arată mândrul soare! răspunse Ciungul.

-Acu să dormim și noi, fraților, că s-or ciudi ortacii de ce stăm noi treji și lor nu le spunem nimica.

Ziua trecu fără supărări. Căpeteniile de cete se despărțiră de gazde jurându-și întrajutorarea ori de câte ori fi-va nevoie. Pe seară, după scăpătatul soarelui apăru Pavăl, sărind din șaua capului de pe care cădeau spume de năduşeală. Niște feciori luară căluțul de căpăstru și-l duseră sub un șopron, să-l curețe de spume și să-l hrănească. Pavăl arăta și el precum calul, obosit de călăritul cu grabă mare.

-M-a alungat Moriko, zice că în seara asta bărbatu-su vine acasă. Că îs gata de drum căruțele, în zori de ziuă s-or porni către Vâlcea. Adică mâine, cum ar veni. De la Sibiu până la Cozia o căruță la trap ușor face 9 ceasuri. Convoiul acesta, care merge la pas încet, va face mai mult de 12 ceasuri. Zic eu că mâine seara, târziu, poate la miez de noapte, va ajunge convoiul la Râmnic. Obosiți frânți!. Și mai zic eu că vor avea de reparat câteva căruțe, că pe drum văzui gropi destule, că drumul ăsta-i umblat de negustori cu căruțe grele. Cu sare, cu bușteni. Zic eu că la Râmnic poimâine o să șadă la dres stricăciunile și poate că încă o zi să mai întârzie. Așa, dacă azi îi marți, mâine miercuri la miez de noapte ajung la Râmnic, joi și vineri musai să stea acolo și poate că sâmbătă or porni la drum. Zici tu, Pavăle, că strâng birul adunat de anul trecut? Păi atuncea trebuie să treacă și pe la Craiova, că acolo-i casa Băniei, acolo-s banii de la Gorj și Dolj și Romanați. Și de la Mehedinți, că nu-i ține vornicul acolo, la Cerneți, de frica turcilor de la Dii cetate. Așa! Și ce ziceți voi, fraților, cam pe ce drum va merge convoiul către Craiova? Că acum, vară fiind, drumurile-s uscate, grâul îi secerat și câmpul îi pârloagă. Pot merge la fel de bine pe drum și pe arătură, că-i slobodă calea.

-Slobodă este, Pavăle, dar nu se afundă căruțele grele în pământul moale? Eu zic că nu vor ieși nemțălăii din drumul mare. Iară drumul mare duce la Drăgășani. Până acolo-s 32 de verste.[44] Înseamnă că le trebuie 11 – 12 ceasuri să ajungă la Drăgășani. Vor face acolo popas, sâmbătă noaptea. Acolo îi vom păli, Pavăle! Uite cum zic eu să facem.

Cu capetele adunate deasupra unui petec de pământ netezit, pe care Neagu trăgea tot soiul de linii cu un bețișor, căpitanii stătură la sfat lung. Apoi se culcară, iar miercuri, la răsăritul soarelui plecară toți, care încotro.

[44] versta în Țara Românească măsura 835 de stânjeni (un stânjen avea 1,97 metri aproximativ în Țara Românească). Versta măsura, în Muntenia, 1.645 metri. Deci 32 de verste măsurau 53 de kilometri. Viteza unei căruțe, la pas, pe drum drept, era de 4 sau 5 kilometri, maximum, adică 3 verste la ceas.

Capitolul 24

Ursan și turcii

Joi, 15 august 1726, clopotele cele mari ale catedralei episcopale din Râmnicul Vâlcei bătură ceas de utrenie. Clopotele acestea au scăpat de turci și de cătanele austriece deoarece sfânta biserică a fost păzită de arhangheli și de Maica Domnului, pentru că cel ce a construit turla bisericii a primit bună învățătură meșteșugărească, iar jugul clopotelor nu s-a putut desprinde dintre cărămizi. Clopotelor catedralei ortodoxe le țin isonul, de la ora opt a dimineții, cele ale catedralei catolice închinată Sfântului Anton de Padova, sfințită și dată cultului doar cu trei ani în urmă. Aici era o mare înghesuială de mundire roșii. Cătanele și ofițerii sosiți miercuri noaptea la ceas târziu acum se înghesuiau să ia câțiva stropi de apă sfințită, să pună un genunchi pe lespedea de marmură și să bată crucea de închinare la Maica Domnului, a cărei înălțare la ceruri tocmai se sărbătorește. Toți credincioșii creștini din Râmnicul Vâlcei se bucurau de această sărbătoare. Generalul Wallis, comandantul militar al Transilvaniei și al Micii Valahii, însoțise caravana căruțelor fiscului și o depășise pe drum, ajungând mai devreme la destinație. Acum stătea solemn, țeapăn în ținuta de gală, în strana corului din dreapta altarului, avându-l alături pe secretarul Nicolae de Porta al Administrației Imperiale din ținut. Liturghia s-a ținut cu mare dificultate, din cauza soldaților germani care intrau și ieșeau din biserică, neavând loc în puținele bănci și nerăbdând să stea în picioare pe lângă pereți. Afară gălăgia era și mai mare, deja câțiva oșteni dăduseră peste cap un pahar sau două de șnaps vândut pe sub tejghea, cu mare grijă să nu fie trădați de oltenii aceștia invidioși și ticăloși, atâta vreme cât vânzarea băuturilor fusese strict oprită de mărimile administrației și ale clerului până la terminarea sfintei slujbe. Pe la orele prânzului clopotele din toate bisericile bătură de sfârșitul liturghiei și ulițile târgului se umplură de lume. Generalul conte von Wallis era invitat la masa de prânz la parohia catolică, episcopia ortodoxă neavând la conducere un nou vlădică după trecerea la cele veșnice, de Crăciunul anului 1725, a vrednicului

de cinstire și de pomenire Damaschin Înțeleptul. Adusese alături de el câțiva ofițeri din cei ce conduceau caravana fiscală, la masa așezată sub un umbrar de viță de vie în curtea parohiei catolice. Aceștia stăteau solemni, poate prea țepeni în prezența acestui important personaj care avusese onoarea, de multe ori, să fie invitat la dineuri imperiale, servind bucate alese și finețuri alături de însuși prințul Eugeniu de Savoia, geniul militar al Imperiului Austriac. După masa bogată, stropită cu vinuri alese, furnizate din beciurile domnești de la Segarcea cu multă grijă de niște negustori care voiau privilegii de la conducerea austriacă a Olteniei, generalul comandant chemă la sine pe vornicul județului Vâlcea, Șerban Fărcășanu și îi ceru să raporteze cum se fac reparațiile la căruțele care au suferit stricăciuni pe Șoseaua Carolină. Nu îl iertă de starea rea în care este acest drum de mare importanță și îl amenință că îl va amenda sever și îl va schimba pentru incompetență dacă nu va ține șoseaua în bună stare. Află că reparațiile vor dura destul de mult, deoarece nu găsise prea repede bucăți de fier din care cei câțiva potcovari să confecționeze cele necesare reparațiilor la axele roților de la trei căruțe. Că, ceea ce s-a întâmplat pe drum, nu a fost din cauza gropilor și hârtoapelor ci din cauza unor reparații prost făcute la Alba Iulia, fușeraie în graba mare.

-Excelență, să fiu iertat, vă spun adevărul, noi vom face treabă bună și convoiul va putea pleca în zorii zilei de duminică, în bună stare. Până la Craiova drumul este bun, pe acolo nu sunt prea multe stricăciuni și capcane, așa că nu vor mai fi necazuri în provincia noastră, zise boierul Fărcășanu, făcând o adâncă plecăciune. Îngăduiți, Execelență, să îndrăznesc să vă rog să primiți de la umila mea persoană acest mic butoiaș cu un vin special, vechi de peste douăzeci de ani, păstrat în beci cu nisip, după legea cea veche a dacilor, din timpurile regelui Burebista, despre care ați auzit, de bună seamă.

Și îndrăzni să deschidă caneaua butoiașului de zece litri și să scurgă într-un pahar de cristal, cu picior, un fel de untdelemn de culoarea aurului scump ce împrăștie imediat o aromă plăcută, aleasă, în jurul acelei mese de ospăț. Gustă el mai întâi, abia muindu-și colțul mustеței în pahar, apoi întinse prețioasa băutură

mai marelui celor două provincii imperiale, Transilvania și Oltenia.

-Nu se poate, vornice, unde ai ținut ascuns un asemenea nectar al zeilor? Cred că și masa Majestății Sale Împăratul nostru Carol al VI-lea ar fi onorată cu un asemenea vin. Este ceva ce nu am pomenit niciodată!

-Sunt plăcut impresionat de o asemenea laudă, Excelență! Și dacă ceea ce ați spus nu este doar un cuvânt de politețe și credeți că acest vin poate onora masa Majestății Sale, vă stau la dispoziție cu încă două butoiașe la fel, pe care să le trimiteți, cu închinăciune, ca dar ales din partea domniei voastre.

-Ooo! Dar ești plin de o aleasă curtoazie, vornice! Mă bucur pentru tine și mă bucur să avem asemenea oameni nobili la conducerea provinciei. Te voi avea în vedere, vornice! Te felicit!

Ieșind, vornicul murmură în barbă: „Fiecare om își are prețul lui! Un vin din cele mai de soi și iaca, numele meu poate ajunge chiar la urechea Împăratului! Iar Șoseaua Carolina poate sta așa cum este, că doar din piatră bună îi făcută!”

Convoiul cu tezaurul fu gata de drum întocmai cum spusese vornicul. Dumincă, 18 august la răsăritul soarelui goarnele cătanelor glăsuiră cu glas de aramă marșul „Înainte, la atac!” Și drumul se așternu înainte sub un soare ce deveni din ce în ce mai arzător pe măsură ce se ridică spre înalturi. Aerul juca vălurit pe deasupra câmpiei, nici o adiere de vânt nu mișca ierburile și nu-i răcorea pe oștenii ce călăreau pleoștiți, pe spinările late ale cailor ce scăpau spume de sub burți și din gurile rănite de zăbale. Fântâni la margine de drum nu întâlniră, trecură peste două albii secate de pâraie iar chinul se lungi până aproape de apus, când coloana ajunse într-un sat amărât, de bordeie săpate în coasta unui deal împădurit. Acolo găsiră o fântână cu apă sălcie. Comandanții dădură ordin să fie adăpați caii de la căruțe, mai întâi, apoi, de va rămâne apă în fântână, să bea și oamenii. Disciplina germană își spuse cuvântul. Caii fură deshămați pe rând și aduși lângă fântână. De după un colț de bordei se iți trei capete ciufulite de copilandri plăpânzi. Se holbau la oameni, la cai... Nu după mult timp apa se împuținâ, dezamăgirea cătanelor se citea pe fețele arse de soare, nădușite. Atunci unul din prichindei țâșni spre cel mai apropiat soldat și, prinzându-se de centironul acestuia, îl trase strigând

„Olt! Olt! Acolo!” și arăta cu gesturi că Oltul este aproape. Oșteanul, ametit, nu pricepu de la început, apoi strigă către prunci: „schnell! schnell!” și le dădu o găleată de lemn să aducă apă din Olt. Aceia fugiră cu găleata și se întoarseră, abia cărând-o, după o mică de ceas. Apa era limpede, nu prea rece, dar mai bună decât cea din fântână. Oșteanul cu pricina luă găleata și se prezentă celui mai apropiat ofițer. Se lămuriră apoi, când văzură râul cu apa limpede la nici 50 de stânjeni de drum, că toată ziua urmaseră cursul Oltului iar ei se stingeau de arșiță! La vederea acelei minuni, nici un ordin lătrat de wagmiștri nu-i putu opri pe oamenii înfierbântați. Câțiva avură răbdare să se descalțe de cizmele grele și să-și lepede pantalonii, alții se aruncară în apă, așa îmbrăcați cum erau. Până la urmă nici ofițerii nu făcură altfel!

Timp de un ceas, căruțele cu comori neprețuite rămaseră abandonate între bordeiele satului. Haiducii lui Neagu avură timp să cerceteze lăcatele puse la cutiile păstrătoare de aur, cîte patru așezate unele peste altele și fixate cu bare de fier groase, cât un braț de copil de 10 ani. Aceste bare erau îndoite sus, peste ultima cutie. La capete aveau sudate niște belciuge, așa că cele patru bare se uneau prin aceste belciuge, prin ele trecea o bară mai scurtă, cu un lacăt. Dacă dădeai un ciocan zdravăn în acest lacăt, cele patru bare se dădeau peste cap și puteai ridica fiecare cutie, să o dai jos și să o deschizi. Lăcatele cutiilor erau mai mici decât lăcătoiul de sus.

Cătanele, înviorate după baie, se întorceau pe rând la căruțe. Constatau, cu satisfacție, că nimeni nu umblase la comori, totul era la loc, neatins. Porniră la drum și peste un ceas, când soarele trecuse sub zare pe jumătate, ajunseră în târgul Drăgășani. Nu era mare lucru de acel târg, dar găsiră un han la marginea satului, cu fântână și conovățuri pentru cai. Căpitanii aleseră loc de înnoptat la marginea satului, la ieșire. Acolo căruțele fură trase în cerc, caii fură dezlegați și duși la Olt, care nici aici nu era prea departe de târg. Soldați anume aleși ridicară un cort pentru ofițeri, aprinseră focuri și își așezară flintele în piramidă, gata să fie apucate în caz de alarmă. Apoi scoaseră ceva de mâncare, pastramă uscată și pesmeți. Apa de Olt ținea loc de șnaps și de bere!

Nu trecuse prea mult de când convoiul se așezase pentru înnoptat. Dinspre mijlocul satului se auzi zvon de clopoței argintii

și bătăi de tobă. În sunetul muzicii își făcu apariția un vlăjgan, îmbrăcat cu mundir roșu de panțâr, suit pe niște catalige, care mâna cu biciul câțiva turci cu turbane murdare, goi în rest, legați la picioare și la brâu, formând o linie de robi buni de dus la târgul de sclavi. Pocnind din bici, vlăjganul – care nu era altul decât Radu Ursan – își mâna robii, făcându-i să joace ca niște urși de bâlci. Turcii erau mânați din urmă de câteva cătane, așa păreau după îmbrăcămintea zdrențuită. La vederea acestei circării, cătanele din convoi veniră buluc să vadă, apoi începură și ei să bată din palme în ritmul tobelor. Până și paznicii de la cercul căruțelor se apropiară, neglijând slujba. Dar nici un ofițer nu catadicsi să-și latre ordinele. Se simțeau în siguranță în această țară de prăpădiți!

În urma circarilor se iviră negustorii. Purtau pe niște tăvi de lemn, legate de gât și proptite de burți, ciosvârte de miel, fripte și mirosind de-ți lăsa gura apă, copănele de pui, mere rumene, pere și ciorchini de struguri, bărdace cu șnaps, adică țuică slabă, oltenească și vin în butoiașe cu canea. Să tot fi fost vreo douăzeci de negustori. O ciosvârtă de miel costa doi creițari, carnea de pui, un creițar, paharul de șnaps, un creițar iar ocaua de vin doi creițari. Butoiașul cu canea costa doar cinci creițari. În urma negustorilor, servii acestora trăgeau niște cotigi încărcate cu provizii, așa că mâncare și băutură fu destulă pentru toată tabăra. Desigur, ofițerii primiră totul fără a li se cere bani, doar închinăciuni și sărutări de mâini.

Mâncarea se termină repede, vinul și șnapsul se gătă și din cotigi. Negustorii, care se aleseseră cu bun câștig la margine de sat, se traseră la casele lor, să-și numere banii. Pe lângă focuri, oștenii începură să cânte. Câmpia se răcori repede, veselia îi cuprinse pe toți. Dar nu dură mult și somnul îi doborî pe rând. Fiindcă în vinul de pelin pe care-l vânduseră cu atâta folos, tâlharii mai adăugaseră și ceva tării de odolean și mentă, fierturi făcute de babe doftoroaie, cunoscătoare la ierburi de leac. Somnul nemților fu lin și legănat. Străjile de la căruță adormiră rezemate în sulițe și, ca să nu cadă, Doamne ferește, ori să se înțepe în șpângi, tâlharii îi culcară sub căruțe, ținând acele sulițe strâns la piept, de parcă ar fi strâns vreo iubită lăsată departe, pe alte meleaguri.

Haiducii nu avură necazuri cu lacătele. Cheile le aflară legate la brâul cătanelor care stăteau de pază. Ori la cei care conduceau căruța, în timpul zilei. Aflară acele deschizători căutând cu răbdare și cu mare grijă ca nu cumva să le strice somnul acestor băieți atât de bogați și atât de darnici, pe deasupra.

Dimineața se treziră pe rând, odihniți, sătui și făr să simtă vreo mahmureală. Așa că nimeni nu se trezi cu supărări și nici pus pe ceartă. Porniră la drum și băgară de seamă că și caii aceia mari și înceți acum parcă erau mai altfel, mai ușori. Taman la Craiova descoperiră că averea pe care o strânseseră cu atâta grijă, umblând prin trei țări, a dispărut, de parcă ar fi fost ceară și s-a topit la vipia verii valahe. Maiorul care comanda convoiul și-a tras un glonte sub barbă, imediat ce a aflat că toate lăzile fuseseră golite. Nimeni nu scăpă nepedepsit. Dar pentru că tâlharii se înmulțiseră peste măsură în mica Valahie, în numai șapte ani de când acest ținut intrase sub autoritate austriacă, responsabil fu găsit Banul, președintele Administrației chezaricești. Acum fuseră scoase la iveală toate jalbele și plângerile pornite împotriva Măriei Sale Beizadeaua, care a furat moșii de la moșneni, de la biserici și sfinte mănăstiri, a primit daruri bogate și a judecat strâmb, de atâtea ori. Dar ca însuși Majestatea Sa Împăratul să nu se facă de râs, că doar l-a protejat de parcă ar fi fost neamuri de sânge, l-au scos la pensie și l-au făcut și ghinărar maior al Imperiului. Iar Beizadeaua nici măcar nu s-a sinchisit de câte vorbe rele i-au ieșit, în popor, în marea boierime și în tot clerul Valahiei celei mari și a celei mici.

Iar Neagu Papură fu cunoscut ca o mare și iscusită căpetenie. Numai mintea lui cea isteață a putut gândi și pune la cale o asemenea circărie, pornită de la Pavăl Lotru cel muieratic și dusă mai departe de Radu Ursan pehlivanul. După ce s-a aflat toată tărășenia din acea seară de duminică de august 1726, l-au recunoscut pe Radu Ursan căpetenia de haiduci, mulți austrieci care îi căzuseră mai înainte prinși, germani de rând, adică oșteni, ori din cei mai nobili grofi și baroni sau neguțători. Aceia au povestit cum i-a pus pehlivanul să joace în fața lui povești populare românești. Cel mai mult îi plăcea povestea cu capra cu trei iezi, în care austriecii închipuiau lupii cei răi dar și proști, de care-și băteau joc iezișorii căpriței celei istețe. Se povestește că îi

căzuse prins chiar și un conte, Maxim von Bindewald, care fusese trimis de la Camera Aulică să cerceteze acest furt de necrezut. El s-a încumetat să urce pe râul Lotru spre izvoare, în nădejdea că va putea să-l cunoască pe tâlharul Radu Ursan, circarul, și să afle chiar de la acela povestea aurului de la Drăgășani. Deci, l-a cunoscut și l-a aflat ce om vesel este acest tâlhar, numai bun de spânzurat. Contele Maxim povestește, cu mare haz, la balurile Curții Imperiale la care a fost invitat de câteva ori, cum valahul l-a dezbrăcat în pielea goală, i-a pus niște zdrențe de uniformă de cătană austriacă, apoi i-a pus deasupra o blană de lup și l-a învățat să zică niște cuvinte românești și l-a învățat și un chelălăit de lup fript la tălpi, apoi a jucat împreună cu alți austrieci această piesă populară în care niște țânci, închipuind iezișori, l-au călărit, l-au împuns în coaste și l-au pus să joace țonțoroiul pe table încinse, auind și chelălăind. Bietul conte, au zis colegii lui de la Camera Aulică, râde pentru că și-a pierdut mințile. Nu-i de râs, că uite niște amărâți săraci și proști, își bat joc de oameni de vază, de însăși Împărăția noastră.

Apoi tot prin trădători de neam s-a aflat și despre Neagu Papură. La fel și despre Pavăl Lotru. Dar oricâte potere ar fi trimis chezaricească stăpânire n-au reușit să dea peste nici unul din căpeteniile de haiduci care se îmbogățiseră din banii Împăratului. Că, se zice, că o parte din tot jaful a fost împărțit acelor căpetenii mai mărunte care fuseseră chemați la întâiul sfat despre comoară, dar, mai apoi, li s-a dat drumul. Că aceștia s-au jurat să nu dezvăluie nimic din această poveste. Și iară, să fie legați prin jurământ și mare blestem, să fie de partea poporului sărac și a haiducilor, să nu fie vânzători și trădători. Se mai zice, și chiar se adeverește, că Neagu și ceilalți doi căpitani, ar fi dat deoparte bănuții cei mici, din aramă, jumătățile de monede din aur și din argint și le-ar fi împărțit, în toamna acelui an, la tot poporul sărac. Așa că, acei amărâți au avut ce pune în blide de sărbători, de Nașterea Pruncului Sfânt, de Bobotează, de Sânștefan și de Sânvasâle. Tot de atunci, de la acea ispravă, boierii cei răi au primit cu tifla: „Vezi, domnia ta, că amuș vine Neagu și Ursan și te învață să joci țonțoroiul pe jăratec!”

Viața merge înainte, săracul nu se-mbogățește iar bogatul nu se lasă amenințat, el își vede de chivernisire. A plecat Beizadeaua

și în loc a venit un lup austriac. Ca și în povestea cu Scufița Roșie, lupul austriac i-a vrut binele nepoatei sale, micuța Valahie. Stând în pat și îmbrăcat cu hainele bunicuței, lupul a spus cinstit de ce are ochii mari, de ce are gura mare și toate celelalte. Doar ca să o mănânce pe ea, Scufița Roșie! Întocmai a făcut lupul austriac în Oltenia: a dat decrete și legi, a pus afișe în care a explicat ce are voie să facă boierul și ce nu are voie, le-a scris chiar și în limba română. A dat lege ce anume are voie să facă oșteanul austriac atunci când primește un bilet de voie să iasă din cazarmă, câteva ceasuri. Și a mai scris pe afișe, în românește, ce anume nu are voie să facă oșteanul austriac. Și la urma urmelor a scris că toate acestea sunt date ca poporul valah să muncească mai bine, adică cu spor, ca să dea Împăratului contribuțiuni mai mari, biruri și dajdii nu mai multe la număr ca pe vremea turcilor ci mai mari. Dar poporul sărac, oltenii de jos nu avură cum să afle aceste legi. Deoarece nu învățaseră să scrie și să citească. Erau analfabeți și inculți! Barbari! Și atunci, nu-i mai bine să punem noi, boierii cei mari, biciul pe spinările voastre?

Și uite așa, nu trecu nici măcar un an de la marele jaf și totul era pus la loc. Chezaricească Administrație se lupta cu fiscul austriac. Să nu le scape austriecilor prea mult din bogățiile țării și cumva, nici să nu le intre în cămările lor, acestor consilieri imperiali și neamurilor lor, mai puțin ca anul trecut sau ca acum doi ani. La Viena și la Sibiu, se știa foarte bine că starea de înapoiere a acestei provincii se datorează boierilor valahi care știau doar una și bună: cu orice chip trebuie să-și rotunjească averile. Iar lacrimile de jale ale poporului sărăcit nu mai conteneau, deși haiducii cârpeau și ei cât puteau, mai dând iama în gospodăriile boierești sau scoțând niște galbeni din comoara cea mare. Care comoară se topește încetul cu încetul, fără să fie de prea mult folos.

La un an de la acea întâlnire de la început de lună august, cei trei mari căpitani de haiduci dădură glas chemării la sfat a celorlalte căpetenii care împărțeau dreptate pentru norod, după legea codrului. Dincolo de stâncile care deveniseră porțile ținutului lotrilor răsăriseră sate chivernisite în care locuiau și munceau, fără să dea nimărui biruri și dijme, neamurile haiducilor. Se chemau aceste sate după numele celui ce pusese început bun:

Ciunget după Ciungu, Mălâia după Mălai, Voineasa după Voinea cel frumos și Valea lui Stan. Iar aproape de șoseaua Carolina era satul Brezoi, satul care se mărea de la o lună la alta cu noi bejenari ce veneau ca ursul la miere. Niculaie Breazu haiducul era vestit ca om iute la mânie. El îi primea pe bejenari, le asculta păsurile apoi se întorcea, după câteva zile cu căruțe pline cu de toate: bârne bune pentru stâlpi de case, ceva șindrilă, o măsuță cu trei picioare și scăunele la fel, un leagăn pentru prunci, oale și ulcele din lut dar și din aramă și alte multe mărunțișuri. Le dădea acelor bejenari loc de casă și îi ajuta să-și înalțe bordeie și ceva acareturi pentru văcuță, câteva oi, capre și găini. Dacă nu mai avea loc pentru lume nouă, Breazu îi trimitea în sus, pe Lotru, să se chivernisească la frații lui de codru.

Și mai avea acest Breazu o parte bună, rău de tot, cum ziceau frații lui de cruce. Că se avea bine cu vornicul Vâlcei și cu ispravnicii lui. Breazu stârpise tâlhăria la drumul mare de-a lungul Oltului până la Râmnic iar căpetenia județului îl păzea de potere și de prigoana austriacă. Ba îi mai cerea câteodată, când nevoia era mare, să aducă bărbați buni de muncă la dres stricăciunile de pe drumul cel mare, crăiesc, la curățat Oltul de gunoaie, ori la tăiat pădurea. Iar acest vornic, Șerban Fărcășan, nu se lăuda cu buna viețuire în cârdășie cu lotrii. Dar mulți ziceau că uite, oltenii pot să facă multe lucruri faine și să trăiască în pace și bună înțelegere dacă domnește peste ei omenia, cinstea și frica de Dumnezeu.

Neagu Papură era îndemnat de frații lui să zică de ce s-au adunat cu toții, ca unul ce își câștigase renumele, punând la cale acea tâlhărie de pomină ce zguduise Viena și înfometase poporul capitalei austriece în iarna care a urmat. Că n-au mai fost bani la vistieria imperială ca să plătească salariile cele grase la înalții funcționari, nici la cei mici și mărunți, iar soldele cătanelor le-au tot amânat până ce aceștia au amenințat că pornesc răzmeriță. Atuncea Împăratul s-a împrumutat din toate părțile, de la marea nobilime, de la cămătari, de la verii lui, regi și duci și împărați în țările Evropei. Dar pe Neagu durerile Împăratului austriac nu-l atingeau cu nimica. El dormea liniștit când poterele îl lăsau în pace și se îngrijea numai de săracii din ținutul munților lui.

În ziua cu pricina, în jurul focului la care se adunase sfatul lotrilor, s-au spus multe lucruri cumplite despre relele și

ticăloasele apucături ale unor boieri mișei ori stareți de mănăstiri ce parcă uitaseră de sfânta cruce și se țineau să adune comori pe pământ. Dar mai vorbiră și despre austrieci, despre husarii sârbi care erau mai răi ca dracu. Încetul cu încetul se înțeleseră să se adune către vremea strânsului dajdiilor și să-i înspăimânte pe cei ce pârjoleau satele și casele rumânilor.

-Să le măsurați, fraților, măsura cu care au măsurat ei, la săraci, așa cum zice la Sfânta Evanghelie, spuse la sfârșit Neagu Papură. Că, dacă au măsurat cu biciul, tot cu biciul să-i croiți. Că, dacă i-au lăsat fără suman pe amărâții satelor, apoi să-i scoateți la drumul mare cu izmene retezate de la genunchi în jos și fără ciubote pe mai marii zapciilor și pe slugile lor. Să-i înhămați la căruțe și să-i faceți să joace țonțoroiul după cântările lui Radu Ursan. Să nu iertați pe nimeni, că boierul n-are ținere de minte. Uită ce promite când îi strâns cu ușa și lovește vulpește, când te dibuie că nu stai cu ochii roată să-ți păzești spatele.

-Ba să ne uităm mai cu grijă, Neagule, la unii boieri care nu-s soi rău, zise Breazu. Iaca, să nu vă amestecați în treburile mele cu vornicul și ispravnicii județului Vâlcea. Că eu îi țin bine în frâu pe aceștia iar Țara Loviștei, unde ne aflăm acum este neatinsă de cătătorii de belele. Dacă aveți vreo plângere despre vreun boier râmnican, mai întâi la mine să veniți. Că eu judec după legea codrului și nu amân județul niciodată. Fac totul pe loc.

-Și mai este unul, om de omenie cât îi îngăduie ceilalți lupi și câini, de-ai noștri și de-ai austriecilor. Îi zice Constantin Obedeanu și l-au făcut comisar cu strânsul birurilor. Și-i năcaz mare pe acest om, că-l doare inima de olteni, rumâni și moșneni la un loc. Eu l-am cunoscut, zise Ciungu, în Craiova. Mă zărise încercând să pui grunțe în sacul cu fâneața cailor, așa ciung cum sunt. A stat deoparte cât a stat, apoi văzând că risipii bunătate de ovăz, veni la mine și mă ajută. *„Nu se cuvine, boier dumneavoastră, să ajutați un amărât ca mine. O râde târgul de Măria Ta, stăpâne!”* zisei eu. Dar el nu mă ascultă, își văzu de treabă și la urmă îmi dădu o băncuță de 10 creițari. *„Cumpără grăunțele ce le-ai risipit dobitoacelor, că nu se cuvine să păgubești animalele chiar dacă ești nevolnic. Îi mare păcat la fața Domnului să n-ai grijă de animale. Nu-l supăra pe Dumnezeu, nu cumva să dai banii ăștia pe băutură că ciung vei rămâne de amândouă mâinile.”*

-Nu se poate, Ciungule!. Boierii noștri nu grăiesc așa, cred că-i străin, nu-i din neamul nostru, al oltenilor, răspunse Stan Ion.

-Ba, îi boier din neamul Craioveștilor. Taică-su a fost Pătru Obedeanu, vel paharnic al lui Constantin Vodă Brâncoveanu. Argatul lui, care mâna butca stăpânului, văzându-mă cum stau ca prostul îmi zise:

-Mai rar om ca boierul nostru! Îi vornic și comisar la Împăratul, dar n-a păgubit pe nimeni, pe nedrept, nici cu un capăt de ață. Mare noroc avui, oltene, de te milui boierul nostru! Asta-i binecuvântare de la Dumnezeu, așa să ții minte cât îi trăi!

-Bine! Dacă-i pe-așa, dați sfoară în țară să avem grija lui! mai zise Neagu. Fraților, continuă acesta, eu mă trăsei mai pe de lături după isprava noastră cu căruțele de fier. Că umblai o vreme, pe aproape de acești mari boieri din sfatul țării și auzii de la lume cum mai blestemau și scrâșneau din măsele, că slugile Împăratului ziceau că atâta-i de mânios Împăratul, că vrea să le ia slujbele boierilor noștri și să aducă aici numai nemți și unguri și sârbi. Iar poruncă mare a dat să se pornească potere nemțești, cu cătane și husari sârbi, că-i mare trebuință să ne prindă pe noi dar și să stârpească sămânța de tâlhari din Oltenia. Și am auzit tălmacii strigând pe uliți că cine cunoaște oareceva despre haiduci să vină la Casa Banului, că va primi răsplată bună. Așa că, în anul ce trecu, fusei străin de aceste locuri. Mă dusei la Cimișoara, fusei la Belgrad cetate, în țara serbilor, la Buda cetate și la Viena. Săracul îi năpăstuit tare, peste tot, dar cum îs oltenii noștri nu-i nicăieri așa de rău.

-Află, căpitane, că după Drăgășani poterele umblă turbate să prindă macar un amărât de haiduc. L-ar preamări ca să se laude cu mare ispravă și să mai crească înapoi în ochii stăpânirii, zise Brezoiul. Austriacii cer tare de tot să fie dați la o parte boierii noștri și să fie puși peste tot numai de-ai lor. Cel mai mult îi doare strânsul dijmelor. Aflai acestea de la nașul Șerban Fărcășanu, vornicul Râmnicului. Mai dăunăzi mă chemă la dânsul cu grabă mare. Îl găsii strângând niște haine și ce mai avea mai scump prin casă. Îl întrebai „Ce faci, nașule? Te pui la drum?" El era fiert rău de tot, supărare fără leac aș zice eu. „Fusei alungat, zice el, austriecii au pus în locul meu pe omul lor, Groful Ioan Bălăceanu, omul nemților. De acu, Niculaie, Dumnezeu cu tine! Grijește-ți

spatele, că acest grof are să curețe în urma mea, nimeni nu va rămâne, nici ispravnici și nici vătafi.” „Câte pungi cu galbeni face acest grof, nașule?” îl întrebai. Și-mi zise nașu că oricâte pungi i-aș da, el tot va ciripi în sus, că nu ține la neamul lui, îi grofuit rău de tot.

-Vă întrebai, căpitani, ca să știm cum să pălim de acu înainte, că eu nu mai pot răbda atâta ticăloșie în țara asta a noastră. Am ajuns să ne căineze nemții, ne plâng de milă că ce câini de boieri avem. Pe acești câini mari, capetele de haite trebuie să-i pălim bine și apăsat, să le intre frica în oase, mai zise Neagu. Eu am douăzeci de cete cu câte zece haiduci, voi mai puteți aduna pe atâta?

-Bine zici despre boierii noștri, Neagule, vorbi Stan Ion. Auzit-am că se mănâncă între ei precum câinii după osul cel mare. Numai că nu scot iataganele unii la alții!

-Ei, cum așa, Ioane? Și nouă de ce nu ne ziseși? întrebă Ciungu. Că, dacă ei se mușcă de picioare, eu pot și cu o singură mână să le dau la cap!

-Știți cine umblă cu dijmele, nu? Că acei mai mari ai noștri, consilierii imperiali, Grigore Băleanu, Radu Golescu, Ilie Știrbei și Staico Bengescu se înhăitară cu neamțul Nicolae Pater, comisarul vistieriei imperiale și de cinci ani luară în arendă dijmăritul și tutunăritul. Că ei cumpărară de la Chezaricească Administrație această arendă, dând singuri toți banii ceruți de la Viena. Apoi gloaba asta o pun pe spinarea țăranului, cât vor ei, ca să le rămână destul de împărțit la cinci. Au trăit bine cinci ani, dar neamțul Pater le-a cerut boierilor noștri să stea deoparte, că-i venită lege de la Viena ca dările să fie culese de austriaci, fără ajutor boieresc. Și o pus el vinăricerii să numere tot vinăriciul, de la boieri și mănăstiri, în toate județele, câte răzoare sunt plantate cu vie și câte vase cu vin au.

Așa! Dar acest Pater și-a pus lumea în cap. S-a găsit el, deșteptul, să se lege de vin! Taman de vin, care la olteni îi leac sfânt, pentru orice boală. Lumea toată s-a pornit împotriva lui, cu vlădica Damaschin în frunte, toate mănăstirile ortodoxe, cu egumenul Ștefan de la mănăstirea Bistrița, cu egumenul Ilarie de la Horezu, Petroniu de la Segarcea, Ștefan de la Govora, Nicolae de la Călui și Ștefan de la Arnota. Toți s-au plâns chezariceștii

administrații, că darea la vin n-a fost niciodată așa de mare, că să nu se introducă acest obicei nou. Dar lui Pater, mai marele fiscului nici că-i pasă. El își vede de treabă. Vinăricerii lui iau cotele de la început de an până la sfârșit de an, bat la porțile oamenilor, le dărâmă, dacă aceia nu deschid înaintea lor și mai lasă și câteva capete sparte. Că ăsta-i prețul la cătane: ocaua de vin pentru un cap spart. Până la urmă jalba ajunge la generalul Tige, care acum este comandant general al Olteniei. Și știți ce-au făcut amărâții aceia cu capetele sparte? Ne cătară pe noi, haiducii, și cu lacrimi în ochi, în genunchi așezați, ne rugară să le aținem calea și să luăm vinul înapoi. Că să ne luăm zeciuiala, după lege, că doar noi, haiducii putem să-i batem pe oștenii nemți.

-Măi, Mălaie, măi Breazule, nu vă băgați în tărâțe că vă mănâncă porcii! Nu le fiți slujitori ticăloșilor de consilieri că or să vă închidă gazdele ușile în nas. Neagu îi certa pentru orice cârdășie cu boierii. Dar nu-i dădeau dreptate toți. Bunăoară, Breazu trebuia să fie parte cu nașu-său, altfel se porneau poterele pe Lotru în sus.

-Căpitane, nu le-am făcut rău cu mâna noastră, nici vorbă. Acum râd și curcile de vinăriceri, de cătane și de boieri. Că noi i-am prins pe rând. Mai întâi am legat cătanele și i-am pus să bea vinul ce li se promisese. Vinăricerii le turnau în oale, tot din acele oale au băut și ei. După ce au căzut morți de beți, i-am adus pe boieri și le-am dat și lor să bea vin. Au strâmbat din nas, până la urmă au băut toată poșirca aceea. Că credeți voi că le-au dat fiscului vin din cel bun? Și când erau beți, claie grămadă, am trimis vorbă consilierilor să vină să-i slobozească pe oamenii lor, să-și ia vinul înapoi. Așa i-am făcut de râsul lumii!

-Măi, nu vă puneți cu cătanele, că ăștia-s grei de cap, nu știu de glumă, măi oameni buni. Or fi fiind căpeteniile lor cu milă față de poporul sărac, dar trebuie să știți că asta-i porunca Împăratului. Ei trebuie să ne ridice și pe noi ca să muncim mai mult și mai bine, să creștem folosul împăratului. Nu-i vorba de milă creștinească. Îi numai socoată cămătărească. Iar cătanele sunt aici ca să-i apere. Pe acest soi de oameni îi cunoașteți, ei nu au milă de creștini. Dacă-i poruncă să taie, apoi taie. Și o fac foarte bine, că așa îi învață în cazărmi.

După ieșirea la pensie a lui Gheorghe Cantacuzino Beizadea, Banul din fruntea Administrației chezaricești, în Oltenia puterea administrativă trece treptat în mâinile austriecilor. După plecarea generalului Königsegg la Comisia Neoacvistică comandant militar al Transilvaniei și Micii Valahii este numit generalul Tige. Lui se alătură Adler, în calitate de consilier al Camerei Aulice.

În octombrie 1726 generalul Tige adoptă strategia de integrare a Olteniei în Imperiu, sugerată anterior de generalul Königsegg, prin numirea de austrieci în fruntea administrației provinciale. Deci în locul Banului Gheorghe Cantacuzino este numit baronul Svain D'Ottenfels. În prima fază consilieri ai Administrației Provinciale rămân boierii olteni Dosoteiu Monahul Brăiloiu, Ilie Știrbei, Grigorie Vlasto și Constantin Strâmbeanu. Comisar suprem al Olteniei, cu îndatoriri pe linie fiscală este boierul Manta Câmpineanu. Acesta moare în august 1727 și în locul lui va fi numit Constantin Obedeanu, un boier cinstit, omenos, de viță veche. Fire blândă și progresistă, Constantin Obedeanu va juca un rol important într-o perioadă când Oltenia se va afla în derivă, neguvernată și lipsită de structuri administrative numite legal. În funcția de Mare Portar, adică însărcinat cu rezolvarea unor probleme de cadastru, este numit Șerban Știrbei.

În toamna anului 1728 este schimbat Președintele Administrației: baronul Svain D'Ottenfels este înlocuit cu G.F.W. Wenzel Ioachim Czeyka Freihen von Olbranowitz.

Consilierii sunt schimbați prin decretul imperial din 27 aprilie 1729: Dositeiu Monahul Brăiloiu, Ilie Știrbei și Constantin Strâmbeanu pleacă și sunt numiți în loc Ioan Wilhelm Wogt, fost secretar la Direcția Comerțului din Comisia Aulică, Ioan Băleanu vel portar și Ștefan Pârscoveanu. Se mărește numărul consilierilor la cinci, fiind numit Nicolae de Porta consilier nou. În locul lui este pus secretar al Administrației un anume Rolandt.

-Domnule Președinte Czeyka, zise Nicolae de Porta, prin numirea mea în funcția de consilier al Administrației Imperiale, interesul german este întărit mai mult, astfel că partida ortodocșilor nu va mai conduce după bunul său plac. Suntem acum trei catolici iar ei sunt doar doi ortodocși. Foaia se va schimba, gâștile cele grase trebuie să intre acum la jumulit!

Discuția aceasta a avut loc la palatul gubernial din Sibiu în seara zilei de 27 aprilie 1729 după depunerea jurământului de către membrii Administrației. Valahii nu fuseseră invitați la cină de către generalul Tige, guvernator militar al Transilvaniei și Olteniei.

-Și cine sunt gâștele cele grase, domnule consilier Porta, întrebă naivul Președinte Czeyka. Persoana se apropia de vârsta potrivită pentru o ieșire victorioasă la pensie, așa că rudele lui suspuse din Camera Aulică au reușit să-l impună, cu toate că omul era o nulitate deplină. El fusese avertizat să-l susțină în toate procesele și dezbaterile Administrației pe consilierul Wogt, care are cap pentru amândoi.

-Boierii valahi, cei din prima clasă, care au scăpat neștirbiți până acum cu privilegiile de pe vremea stăpânirii otomane. Acești scutelnici s-au mărit foarte, au pus mâna pe moșii la care nu aveau nici un drept, cele mai multe luate de la moșneni, adică țăranii liberi. Câștigurile acestea pot fi atacate cu jalbe de la cei păgubiți, că ele sunt depuse la secretariat imediat după fiecare proces dar nu li s-a dat curs de către fostul Președinte, Banul Cantacuzino. Vă asigur, Excelență, că aceste proprietăți își vor schimba stăpânii într-un timp foarte scurt! Voi prezenta domnului Președinte Czeyka un plan de procese noi, în zilele următoare.

Nicolae de Porta devenise un om numai lapte și miere după ce sforile trase de el la Consiliu de Război dăduseră roade și, în sfârșit, după o trudă de 12 ani ca umil executant a trecut acum pe un scaun de rang nobiliar. Adunase și el ceva avere în acești 12 ani, dar mult prea puțină față de consilierii valahi. Ce conta că jos, în poporul localnic creștea ura împotriva lui. Multă lume îl considera capul răutăților, omul care tăia și împărțea în Administrație. El a fost cel care a introdus ploconul turcesc obligatoriu din partea clasei moșierilor. Acest plocon a devenit cadou protocolar și se dădea persoanei aniversate, consilier în Administrație sau înalt funcționar imperial, la data nașterii sau a onomasticii sale. Era o taxă de protejare, măruntă ce-i drept, dar cu timpul acest obicei va fi calea obținerii titlurilor nobiliare la care boierii valahi jinduiau precum ursul la miere!

Avea un adversar care îi dădea de furcă, nu între membrii Administrației ci puțin mai jos. Marele comisar care se ocupa cu

încasarea contribuțiunilor, a taxelor și dajdiilor, Constantin Obedeanu, se încăpățâna să nu ducă la capăt mai ales sentințele și hotărârile Administrației împotriva celor mărunți. Dar îi găsise o chichiță în acte și acolo, pe loc obținuse acordul generalului Tige de a-l suspenda din funcție până ce se va încheia cercetarea împotriva lui. Că se trimisese la Camera Aulică o plângere precum că acest mare comisar Constantin Obedeanu a cisluit strâmb contribuțiunea anuală într-o plasă oarecare. Cică i-a făcut scutelnici pe moșnenii care pierduseră procesul cu boierul locului și acum deveniseră rumâni, obligați de foame să muncească pe moșia boierească ce fusese, până mai ieri, pământul lor. Cercetarea aceea s-a întins pe doi ani, până în 1731, când consilierul Nicolae de Porta cere să fie pensionat și să i se aprobe să locuiască în interiorul Transilvaniei, la Sibiu. Furia poporului de rând împotriva ticăloșiilor lui Porta ajunsese gata să dea în clocot. Casa i-a luat foc de câteva ori, mereu se arunca în el cu zarzavaturi stricate și ouă clocite ori de câte ori trebuia să umble pe jos. Era mereu huiduit, acum îi era teamă să nu fie sfâșiat de mulțime, așa că obținuse de la comanadantul militar al ținutului o escortă permanentă de patru cătane care îl păzeau de rele.

La sfârșitul anului 1729 moare generalul Tige, în locul lui este numit comandant general și Director Superior, la 2 martie 1730, generalul Francisc Paul S.R.I conte de Wallis. El rămâne în funcție 7 ani!

Din clipa când consilierii catolici devin majoritari în Administrație apar conflicte. Ele se vor înmulți și se vor adânci. Primele petiții semnate doar de unii dintre consilieri se referă la sesizarea Președintelui Administrației de a nu permite Mitropoliei Serbiei să se amestece în numirea egumenilor la mănăstirile ortodoxe din Oltenia. Ei cer să se respecte Pravila, legea veche. Un alt moment dur va fi protestul multor locuitori ortodocși cărora li se interzice căsătoria cu persoane din Muntenia. Pe motiv că astfel este înșelat fiscul, atât în Oltenia cât și în Muntenia. Acestea au fost doar începutul. Tensiunea dintre olteni și austrieci se va mări datorită abuzurilor pe care soldații austrieci și cei sârbi ori unguri le exercită asupra localnicilor. Aceștia jefuiesc fără nici o reținere, chiar contrar propriilor legi militare.

În 1731 este numit baronul Rebentisch în funția de consilier aulic. Acesta devine curând un apropiat al comandantului general Wallis.

În toamna anului 1731 generalul Czeyka este înlocuit din funcția de Președinte al Administrației cu colonelul baron Dietrich. La sfârșitul lunii februarie 1732 moare secretarul Nicolae de Porta. A zăcut doar o săptămână, de friguri. La palatul gubernial de la Sibiu, generalul comandant Wallis, cu consilierul Baron Rebentisch și colonelul Baron Dietrich stau la un pahar de lichior de mentă după ce au servit prânzul printre dosare și multe suluri scoase de pe rafturile arhivei.

-Iată, Baroane, aici avem decretul semnat de Majestatea Sa Carol al VI-lea. Poartă data de 22 februarie 1719, zise generalul Wallis. Aici, Administrația are patru consilieri și un Președinte. După cum vezi, Majestatea Sa îl numește pe prințul Gheorghe Cantacuzino Ban, recunoscându-l ca nobil. Îl pune pe acest nobil, Președinte al Administrației. Dar mai departe, în toate articolele decretului îl citează ca Ban, nu-i mai spune Președinte.

-Adică ar trebui ca eu, Președintele actualei Administrații, născut Baron și ajuns colonel în serviciul militar al Majestății Sale, să-mi agăț și acest titlul nobiliar valah, de Ban? Ar râde toate neamurile mele din Silezia, Excelență, iar eu n-aș cuteza să le arăt lor ce curcan m-am împăunat cu titluri barbare.

-Nu, Baroane, nu pentru aceasta am scos la iveală primul decret imperial legat de Kleine Walachie. Voiam să arăt că au fost numiți, de la bun început doar patru consilieri, nu cinci. A fost slăbiciunea defunctului general von Tige să-i facă loc în consiliu lui Nicolae de Porta, un nemernic și ticălos pe care l-a chemat divinitatea la judecată sus, în ceruri, tocmai la timp ca să scăpăm de multe necazuri. Acum v-am convocat, dragii mei, să hotărâm împreună ce facem cu această Administrație, că este vremea de un nou mandat. Le prelungim mandatul pentru încă trei ani sau punem alții? Domnia ta, Baroane Dietrich, te-ai plâns pe bună dreptate de boierii Băleanu Ion și Pârșcoveanu Ștefan, că-s oameni cu un caracter urât, care nu fac cinste rolului și menirii funcției de consilier imperial. Vrei să-i înlocuim? Eu sunt de acord. Camera Aulică are, cumva, altă părere? Ai primit răspuns, colonele Rebentisch?

-Sigur, Excelență, Camera Aulică îmi dă împuternicire să numim o Administrație care să fie favorabilă Imperiului, să înceteze starea de excepție de la legea noastră. Este cazul, Excelență, așa cum a zis și acel defunct ticălos de Porta, Administrația trebuie să fie majoritar catolică, ortodocșii trebuie să li se supună, răspunse Baronul Rebentisch.

-Sunteți de acord, dragii mei, să-l lăsăm pe Grigorie Vlasto încă un mandat, alături de I.W.D. Wogt? Rămân două locuri vacante. Am auzit cuvinte frumoase despre marele comisar provincial Matei Glogoveanu. S-a străduit să fie corect și punctual cu strânsul birurilor. Eu cred că-l putem promova în Administrație, iar în locul lui să punem un funcționar imperial autorizat în problemele de fiscalitate. Această mică Walachie trebuie să contribuie cu mai mulți bani la vistieria statului. Jaful și ticăloșia fostului Ban Cantacuzino trebuie să înceteze. Cred că actualul staf al Administrației Provinciale poate să lucreze armonios. Chiar cu un consilier lipsă.

-Cercetările privind pe Constantin Obedeanu, boierul care a fost mare comisar provincial s-au încheiat recent. S-a dovedit că și aici a fost mâna lui de Porta, ticălosul. Că boierul Obedeanu i se punea împotrivă, cu curaj, la orice abuz al secretarului. Iar acest boier s-a dovedit a avea o fire deosebită, fiind un om cult, bun vorbitor de limbă germană, cinstit, milos. Mai potrivit ar fi Obedeanu pe această funcție decât un austriac, care n-ar fi bine primit de popor.

-Excelență, eu voi avea totdeauna ultimul cuvânt, iar pe acesta îl voi rosti în limba germană, nu în cea română. Jur! răspunse noul Președinte, colonelul Baron Dietrich.

Boierul Glogoveanu era un om cult și bine crescut, ascultător și supus. Dar era cam bolnăvior, săracul, iar boala nu l-a iertat. În decembrie acel an 1732 a trecut la cele veșnice și Administrația a rămas cu puțini consilieri. Atunci a venit ceasul cel bun pentru vornicul Constantin Obedeanu. Acum nu mai existau prea multe procese de judecat, de când s-au dat la o parte Banul Beizadea și secretarul de Porta. Aceștia băgau zâzanie între megieși și îi chemau la judecată, mai întâi trimițând comisii de boieri și slujbași imperiali care să verifice semnele de hotar între moșiile cu discordii. Dar un ținut rebel, în care boierii nu se supuneau

stăpânirii austriece și făceau tot soiul de mișcări pentru a se feri din calea birnicilor, un ținut în care numărul tâlharilor la drumul mare creștea de la o zi la alta, un asemenea ținut trebuia pus sub ascultarea legii. Mai multe cătane au fost trimise să întărească târgurile mai răsărite, poterele s-au înmulțit dar hoții nu puteau fi prinși pentru că tot poporul îi apăra și le făcea ascunzători greu de dibuit. Pe deasupra, în Evropa neliniștea era în creștere. Iar s-au pus pe gâlceavă Împăratul Carol al VI-lea cu regele Franței Ludovic al XV-lea Cel Iubit, cu țarina Ana a Rusiei și cu sultanul Mahmud I-ul, neînțelegerile pornind de la Polonia, unde doi regi voiau tronul. Până la urmă au lăsat cearta despre poloni la o parte și au pornit-o unii împotriva altora. Cei mai flămânzi de pământuri noi s-au arătat rușii, dar austriecii nu s-au lăsat mai prejos.

În aceste vremuri tulburi, când marele Eugeniu de Savoia cel mai strălucit feldmareșal al Casei de Austria a devenit doar o umbră a ceea ce fusese, Consiliul de Război a fost obligat să ia măsuri de pregătire pentru război. Așa că în aprilie 1733 colonelul Baron Dietrich este chemat la arme, în locul lui fiind numit ca Președinte al Administrației colonelul Salhausen. Locurile de consilieri se completează iute, Ștefan Pârșcoveanu care a mai fost consilier fiind repus la loc iar pentru ca grupul catolicilor să nu rămână mai prejos față de ortodocși, pe postul vacant este Baron Viechter, fost consilier al Camerei Aulice. Comandantul general contele Wallis s-a ținut de cuvânt și cele promise generalului Königsegg de a întări conducerea austriacă în ținutul Olteniei, le-a împlinit. Din 1735 la conducerea fiecărui județ, din cele 5 în care era împărțită Mica Valahie, pe lângă vornicul român care era mai marele județului, a fost pus un vicevornic, totdeauna german. Iar acesta nu putea fi înduplecat să facă afaceri necinstite, nu, sub nici un chip.

Dar poporul oltean era sătul de atâția venetici care mereu veneau și cereau „pământ și apă!” Și li se va da tot ce doreau, când vor începe tunurile să bubuie din nou, pe Dunăre și mai la miazănoapte, în Câmpia Română.

Capitolul 25

Și lupul a căzut în capcana caprei!

Exista un loc anume, în Craiova, unde vorbitorii de limbă germană se învățaseră să fie primiți cu multe ploconeli și vorbe frumoase. Era cârciuma cea mai chivernisită din toată Valahia de dincoace de Olt, făcută să semene cu tavernele din Praterul vienez. Era cârciuma ținută de un negustor bogat și om cu mare trecere la autorități. Avea multe încăperi cârciuma. Cei bogați puteau sta de taină în iatacuri cu sofale largi, pe care erau împrăștiate perne spre desfătare. În alte încăperi, oamenii de vază puteau sta la sfat despre soarta țării ori a unui om sau altul, bogat sau pe cale de a deveni bogat. Iar pentru trecătorii ce se opreau doar să-și moaie mustățile într-o ulcică de zaibăr, cârciuma avea o încăpere mare, cu bolta susținută de stâlpi groși, de stejar parcă mutat din pădure pe acest loc. Cei săraci care nu aveau un crăițar pentru o ulcică de vin puteau să-și stingă setea cu apă limpede, ce curgea de sub o stâncă anume pusă acolo ca să fie boltă apei care, altminteri ar fi țâșnit spre cer. În fața cârciumei era un loc larg unde încăpeau o sută de bărbați și femei, să învârtă hora în sunet de fluier și cobză.

Iarna acelui an venise devreme, cu ninsori bogate și frig cât să înghețe apele la maluri nefăcând însă pod de gheață. Era fără geruri acest al treizeci și treilea an, de după o mie șapte sute de la nașterea lui Cristos Domnul. În unele biserici cu preoți cu școală făcută la sfintele mari mănăstiri domnești se țineau slujbe frumoase, închinate acestei nașteri a Domnului, spunându-se la predică cu mare bucurie că Iisus Mântuitorul a venit pe lume pentru cei săraci, ca noi și ca voi, cei ce stăm sub steaua vestitoare de dezrobire a sufletelor noastre. Cete de prunci mai răsăriți colindau pe la porțile târgoveților, cântând colinde sfinte așa cum o făceau în fiece an, la această vreme a ajunului de Crăciun. Unii băietani mai răsăriți aveau curaj chiar să intre în încăperea cea mare a cârciumii, trecând pe la mesele cu mușterii mai chivernisiți după port, cercând să zică un colind pentru o răsplată mai acătării. Că omul este mai blând și mai milos dacă și-a înnecat amarul cu o ulcică de vin.

Un grup de astfel de băieți tocmei încheiaseră colindul și treceau pe la mese, cu căciula întinsă poate scăpau oamenii un pitac și pentru ei. Un flăcăiaș dintre aceștia, cu bujori în obrăjorii netezi pe sub ochii luminoși, cu ape bătând în culoarea cerului înalt, senin, de vară, trecând pe lângă o masă la care ședeau câteva cătane din garnizoana Craiovei, fu prins de mâneca hainei și tras mai aproape de un soldat masiv, cu perciunii blonzi roșcați ce aproape că-i intrau în gura cu buze mari, cărnoase. Cătana îl apucă pe copil de după ceafă și îi cântă, pe limba lui, un vers dintr-un colind nemțesc.

„O Tannenbaum, O Tannenbaum
Wie grün sind deine Blätter!
Du grünst nicht nur zur Sommerzeit,
Nein, auch im Winter, wenn es schneit."

Avea vocea îngălată neamțul, duhnea urât și își apropia fața copilului de a lui, încercând parcă să-i pună aceluia, în gură, cântarea lui ce îi amintea de vremea când și el fusese copil, și el umblase cu colindul de Crăciun, în satul bavarez de sub poale de munte nins. Damful scârbos ce-i ieșea pe gura știrbă și strânsoarea labei mari, învățată să țină cu nădejde o armă de luptă, îl făcură pe bietul copil să țipe și să se zbată. Neluând în seamă chinul copilului, cătana aceea reluă colindul iar tovarășii lui de beție îi ținură isonul. Un copil nevinovat, chinuit de un neamț beat! Un copil oltean, sărac ca cei mai mulți din acești supuși ai Majestății Sale din Kleine Walachie, ținut frumos și bogat unde ei, cătanele, erau stăpânii de care să asculte acești mujici nespălați și rupți. Un pui de oltean ce trebuia să cânte nemțește, cu sila! Într-o cârciumă valahă, într-o țară valahă, într-un loc unde i se arătase lui, cătanei nesimțite, brutei învățată doar să ucidă și să cucerească, mult dispreț și ură. Strânsoarea acelui pumn de fier crescuse peste puterea de rezistență a acelui gât fraged, de pui de om. Chipul copilului începuse să se învinețească, ochii i se bulbucaseră iar genunchii înmuiați nu-l mai ajutau să stea în picioare.

De la o masă alăturată un bărbat sări să-l scape pe copil. Încercă să-i desfacă degetele de pe gâtul subțirel al băiatului dar nu reuși. Atunci îi trăsni acelui bețiv puturos un pumn drept în moalele capului. Doar atunci strânsoarea slăbi și copilul scăpă, căzând moale lângă picioarele celor doi, cătană și oltean. Dar

lovitura în cap nu fu îndeajuns de năucitoare. Doar îl mai trezi oleacă pe soldatul învățat cu bătaia. Mai întâi privi năuc în jur. Abia începea să priceapă că este prins într-o încăierare. Primise un pumn, trebuia să dea și el unul. Asta era regula. Ridică mâna să lovească dar nu cunoscu adversarul. Atunci mai primi o palmă peste obraz, ca o pișcătură. Aha, ăsta-i adversarul! Și lovi, dar mână îi zbură prin aer și nu atinse pe nimeni. Tras de propria greutate, cătana se răsuci, cât pe ce să cadă. Și iar primi un pumn în cap. Ei, drăcie, dar asta-i prea mult! Între timp tovarășii lui de beție începură să scandeze, ca la orice luptă pe pariuri. „Lörintz! Lörintz!" Acum era conștient, ochii i se limpeziseră, văzu adversarii. Olteanul ce-l atacase primea ajutoare. Alți doi bărbați se apropiau cu pași mari, gata să-l scoată pe cel ce îndrăznise să înceapă primul lupta. Dădu cu piciorul și răsturnă scaunul pe care șezuse. Se aplecă și luă scaunul de un picior, îl roti deasupra capului și căzu pe spate, tras de greutatea mobilei încheiată din lemn masiv dar și de la un pumn sănătos ce-l izbi în piept. Căzu peste camarazii săi, aceștia îl luară în brațe și, unul dintre ei, îi turnă în cap vinul dintr-o ulcică de pe masă. Apoi se porni distracția. Pocnituri, trosneli, icnete, strigăte înăbușite, apoi urlete și zgomot de geamuri sparte. Burdușite bine de oltenii care erau mult mai mulți decât ei, doar șase, cătanele se traseră spre ușa mare și o luară la sănătoasa. Nu era fuga unor lași. Nu, era doar o ieșire temporară din luptă pentru a aduce ajutoare. O bătaie cu mulți luptători era o distracție pe cinste, așa că Lörintz și ai lui fugind cu pași mari spre cazarma care nu era nici ea prea departe, strigau cu glasuri din ce în ce mai puternice, ordinul de atac al grenadierilor. „Înainte! Dă-i, omoară, nu ierta pe nimeni!" Din urmă, alergau câțiva olteni, agitând ciomege și strigând, la rândul lor, înjurături dintre cele mai urâte.

Cei șase bătăuși ajung la poarta cazărmii, care se deschisese la strigătele cunoscute, familiare, dar și la zarva atacatorilor. Astfel de urmăriri mai avuseseră loc și înainte, dar în ultimul an ele fuseseră multe, din ce în ce mai zgomotoase. Dar niciodată nu se aruncase cu pietre sau cu bucăți de lemn după cătane. Oltenii se temeau ca acei zurbagii nu cumva să tragă asupra lor cu flintele cele noi, care aveau o bătaie lungă iar cătanele, se știa, erau buni țintași.

De data aceasta fuga de la cârciumă avusese ceva aparte. De ce s-au pornit cu atâta ură românii, pentru un pușți luat la scuturat de un austriac? Nici măcar nu l-a plesnit pe acel copil. Doar a vrut să-l învețe să cânte cântarea copilăriei lor, a nemților, despre bradul frumos împodobit de Crăciun. Austriecii nu pricepeau că bruscarea unui copil de un adult care este din afara familiei, deci un străin, crează o furie uriașă părinților. Aici însă supărarea era a tuturor oltenilor care au fost martori la cele ce s-au întâmplat. Toți au simțit că sunt datori să apere copilul român de orice ar fi avut în gând acel ticălos, beat și bălos pe deasupra. Oltenii au îndurat destulă batjocură de la austrieci în cei 15 – 16 ani de când au schimbat stăpânii turci cu cei austrieci. Fapta nerodului de Lörintz a fost picătura care a umplut paharul. Tot mai multă lume se aduna în fața cazărmii, tot mai multă revoltă se auzea în strigările lor.

Să tot fi trecut un ceas de când Lörintz și ai lui își găsiseră adăpost în cazarmă. Strigătele începuseră să scadă, românii se împrăștiau, fără grabă prea multă. Dar dinspre cârciuma din vecinătatea Casei Băniei, unde se întâmplase toată povestea aceea, venea un grup de oameni tăcuți. Unul dintre bărbați purta pe brațe trupul neînsuflețit al acelui copil. Oamenii în toată firea, vârsându-

și supărările unii pe alții au uitat de victimă, de acel copil care a fost atacat de bruta beată. Fără să-și fi dat seama, probabil, Lörintz l-a strâns de gât până l-a sufocat. Oasele firave ale acelui copil au cedat la forța brută a adultului, provocându-i moartea. Fapta era odioasă. Când cârciuma s-a golit, argații l-au descoperit pe copil, mort. Nu-l cunoștea nimeni pe acel nefericit, iar ceata de copii colindători din care făcuse parte a fugit imediat ce a început bătaia între bărbați. Neștiind ce să facă, cârciumarul a pus trupul mort în brațele unui argat de-al său și l-a îndemnat să meargă spre garnizoană, poate că în mulțimea aceea s-o afla cineva care să-l cunoască pe mititelul ce a plătit, iată, nevinovat, cearta dintre adulți.

Dar n-a fost cum a socotit cârciumarul. La vederea trupului neînsuflețit, purtat cu o anumită solemnitate de acel argat, mulțimea a devenit tăcută. Era o tăcere amestecată, impusă de respectul față de cel mort dar și amenințătoare, pentru că ucigașul trebuia să plătească. Acum mulțimea care se adunase în fața cazărmii a crescut, tălăzuindu-se. Oamenii au început să strige: „ Lörintz! Lörintz! Lörintz!” Strigau numele ucigașului iar atitudinea lor amenințătoare grăia cât se poate de limpede ce voiau oamenii și cine erau vinovații care trebuiau să plătească. Au început să arunce spre poartă și apoi în zidul cazărmii. Mai întâi cu bulgări de zăpadă, apoi cu pietre. Când furia mulțimii crescuse într-atât, încât paznicii de la porți au raportat comandantului că este posibil ca zidul să fie sărit și mulțimea să pătrundă în garnizoană, acel comandant a ieșit în fața mulțimii, cu un tălmaci:

-Spune oamenilor că Lörintz și ceilalți soldați au fost băgați la carceră. Ei vor fi judecați de comandanții noștri, după legea militară. Au încălcat legea care spune clar, ce anume are voie să facă soldatul în permisie și ce anume nu are voie să facă. Împrăștiați-vă, vă asigur că soldatul cel ticălos va fi pedepsit.

-A făcut moarte de om! Acest copil a murit, nevinovat, de mâna acelui ucigaș. Dați-ni-l să-l judecăm noi. Nouă ne-a omorât un copil, este dreptul nostru să-l judecăm, răspunse unul din oamenii din primele rânduri, un mic boier după cum îl arătau hainele de pe el.

Drept răspuns, ofițerul răcni o comandă și îndată apărură șase cătane cu muschetele încărcate și au făcut o linie de trăgători în

fața porții. Comandantul trecu în spatele lor, tălmaciul mai strigă o dată ordinul imperialului: „Împrăștiați-vă! Altfel deschidem focul!" Mulțimea răspunse cu huiduieli și scandări repetate: „Lörintz! Ucigaș! Lörintz! Ucigaș!". La ordinul comandantului soldații traseră o salvă de avertisment, în aer. Mulțimea tăcu preț de câteva secunde, apoi pocniră câteva arme, sânețe și pistoale. Unul din soldații garnizoanei fu împușcat la umăr, altul primi un glonț într-un picior, altuia îi zbură chipiul. Lanțul se rupse de la sine, soldații se traseră în spatele porții care fu ferecată pe dinăuntru.

Apoi începu asaltul. Vestea atacului mulțimii asupra garnizoanei se întinse în tot orașul. Mahalalele își vărsară locuitorii spre locul cu pricina, apărură oameni cu găleți, câteva scări, cineva aduse torțe înmuiate în păcură. Apoi focul se porni de la un acoperiș din incinta garnizoanei, la zidul din spate câteva cătane încercară să scape, sărind peste îngrăditură. Mulțimea i-a prins și i-a rupt, călcându-i în picioare. Ura împotriva asupritorilor nu putu fi domolită. Nici nu încercă nimeni să se pună cu acești oameni dezlănțuiți. Consilierii Chezariceștii Administrații, ceilalți înalți funcționari români și germani se traseră în Casa Băniei iar alții au luat-o la fugă, pe cai sau în calești. Boierii craioveșți se traseră în casele lor, punând argații să apere la porți și la ziduri. Garnizoana a ars toată noaptea. Niciun soldat austriac n-a scăpat viu de acolo. Cei mai mulți, zice-se în cronici, muriră arși. 375.

După anul nou 1734, generalul Wallis, comandantul militar al Transilvaniei și Micii Valahii împreună cu Baronul Rebentisch, comisar al Camerei Aulice sosiră la Râmnic, însoțiți de o companie de cavalerie. Făcură acolo popas peste noapte iar a doua zi galopară spre Craiova. Generalul Wallis fu întâmpinat de consilieri și ofițeri. În sala Divanului Băniei se adunară colonelul Salhausen, președintele Administrației Provinciale, consilierii Johann Wilhelm Wogt, Baronul Viechter, Grigore Vlasto și Ștefan Pârșcoveanu care fusese chemat pe funcția de consilier după ce Matei Glogoveanu a decedat la începutul lunii decembrie. Fuseseră convocați comandanții garnizoanelor de la Giambași din Vâlcea, de la Strehaia, Gioroc, Brâncoveni și Horezu.

Colonelul Salhausen dădu raportul asupra situației din provincie. El prezentă cu toate amănuntele incidentul de la

Craiova, din ajunul Crăciunului. Deși Baronul Viechter încercase să schimbe câteva aspecte, astfel încât populația să iasă vinovată, colonelul se văzu obligat să-l pună la punct:

-Baroane, în situații de război un comandant militar trebuie să cunoască adevărul, până la cele mai mici amănunte. Altfel poate suferi înfrângeri și pierderi grele. Ascunderea adevărului, cu urmări dureroase pentru Patrie și armată, se pedepsește foarte sever de tribunalul militar. Nu avem voie să ascundem adevărul. Nu populația a fost de vină. Acel soldat descreierat care a ucis un copil nevinovat, un bețiv și un arogant indisciplinat, numai el a fost vinovatul. Că lucrurile au luat o altă întorsătură, asta-i altă poveste. Nu pot eu, un colonel de carieră pus de curând șeful administrației, să dau socoteală pentru proasta guvernare din anii trecuți. Excelența Voastră, generale Wallis, cunoașteți mai bine decât toți cei de aici, din această cameră, care este starea populației acestui ținut.

-Bine, domnule colonel, ați raportat corect. Sunt direct interesat să aflu de ce s-a ajuns acolo ca o populație civilă a unui oraș pașnic, să dea foc clădirilor garnizoanei și să se comporte cu o cruzime greu de explicat, lăsând 375 de soldați imperiali să moară în foc, în chinuri groaznice. Generalul Wallis era consternat. Singura explicație pentru o asemenea situație ar fi fost starea de maximă nemulțumire a populației, care a ajuns să nu mai rabde o armată de ocupație care se poartă abuziv, cu o cruzime de neînțeles. El, generalul Wallis știa acest adevăr. Dar cum putea să raporteze Consiliului de Război un adevăr atât de crud? Își avea și el partea lui de vină, vinovați au fost toți cei care au condus acest ținut de la bun început. Ascultă o grămadă de explicații bâlbâite, de la fiecare consilier și de la fiecare comandant militar de garnizoană. Până la urmă toți dădură vina pe tâlharii și hoții de drumul mare, cărora populația le spunea „haiduci” și îi ascundea de poterele puse pe urmele lor.

-Cruzimii cătanelor li s-a răspuns cu o cruzime la fel din partea populației, zise ca o concluzie colonelul Salhausen. Dar ce facem de aici încolo? Până se va desprimăvăra noi nu mai avem curajul să trimitem birnici la adunat contribuțiuni. Ori va trebui să ne trimiteți oaste mai multă!

-Excelență, ar mai fi o cale de rezolvat această situație dificilă, care nu are egal în Imperiu, interveni Baronul Rebentisch. Dacă armata noastră nu-i iubită aici, dragostea cu sila este pierzătoare. Ceea ce am și văzut. Atunci să propunem Consiliului de Război să lăsăm doar garnizoanele de apărare a hotarelor și să nu folosim soldați imperiali la colectarea birurilor. Să facem treaba asta cu lefegii din rândurile populației. Cred că și cheltuielile noastre vor fi mai mici, iar armata ar fi în câștig.

Surprinzător, câteva capete mai înțelepte de la Camera Aulică au înțeles mai bine avantajul folosirii oltenilor la strânsul birurilor. Colonelul Salhausen primi aprobarea să înceapă căutarea de recruți pentru formarea unei miliții locale bune, care să aducă mai mulți bani la vistierie. Iar dacă vor fi capete sparte, apoi acelea să nu fie ale funcționarilor austrieci și nici ale soldaților Majestății Sale. Să se bată oltenii între ei.

-Domnilor consilieri Ștefan Pârșcoveanu și Grigore Vlasto, va trebui să începeți căutarea de oameni potriviți să le dăm această treabă de făcut. Să fie oameni cinstiți, blânzi cu semenii lor dar cu mână aspră când este vorba de banii Imperiului. Ar trebui să putem porni la colectări pe la jumătatea lunii februarie, după ce trec gerurile cele mari, dădu poruncă președintele Administrației, colonelul Salhausen.

Trecu jumătate din luna ianuarie a anului 1734. Rapoartele trimise la Viena, la Consiliul de Război și Camera Aulică, apoi la Comisia Neoacvistică, fură analizate și propunerile generalului Wallis fură aprobate. S-a dat termen o lună pentru constituirea miliției speciale la fiecare județ. Când se adunaseră în ședință a Administrației fără musafiri sau invitați, Grigore Vlasto gândi cu voce tare:

-Îmi aduc aminte că în anul când s-au furat galbenii imperiali la Drăgășani, unul dintre suspecți a fost Șerban Fărcășanu, vornicul Râmnicului, care tocmai fusese schimbat la trecerea mandatului său. Că umblau vorbe că acest Fărcășan ar fi avut un fin, căpetenie de haiduci. Vă mai aduceți aminte? Eu zic să-l chemăm și să-l punem pe el să fie agă de birnici.

Zis și făcut. Câteva ceasuri mai târziu, o sanie ușoară, descoperită, cu o slugă pe capră și un călător adâncit într-un morman de blănuri, urca de la Brezoi pe drumul Lotrului. La

stâncile lui Ciungu opri, apoi se auzi tulnicul sunând prelung o dată, apoi de trei ori scurt, semnalul de musafir de vază. Ciungu porni călare să-și întâmpine vizitatorul și descălecă, închinându-se. Se urcă în sanie alături de acel mare boier și urcară, împreună, dealul la casele cu ferestile luminate și hornurile scoțând fum albăstriu, de lemn de fag uscat.

Boierul Fărcășan se scutură de zăpadă și intră pe ușa deschisă de cineva din casă. Era finul Breazu, pe care nu-l găsise acasă. Dar nu era prima dată că se întâmpla să fie nevoit să facă drumul în Ținutul Lotrilor. Dacă finul era acolo, înseamnă că se adunau mai multe căpetenii de cete de haiduci, având de vorbit despre pricini importante. Într-adevăr, în jurul mesei pe care ardeau trei lumânări groase din ceară curată de albine, boierul din Fărcașa găsi pe Neagu Papură, Ursan, Stan Ion, pe finul Breazu și pe Ciungu, gazda.

-Ce pricini grele vă adunară laolaltă, căpitanilor? întrebă boierul, dornic să vadă care era starea acelor bărbați care erau singurii apărători ai oltenilor față de dușmanii ce se înmulțeau, parcă, cu fiece zi.

-Ar trebui să aflăm mai multe de la domnia ta, nașule, zise Breazu ca unul ce era mai apropiat de omul avut. Grijă ne este de foiala ghinărarilor de după isprava de la Craiova, din ajunul Crăciunului. Putem afla ce se pune la cale?

-Sigur, gând la gând cu bucurie! Numai că acu îi chiar de bucurie, vestea cu care venii pe drum de seară. Ghinărarii se adunară, aflară în amănunt cum se întâmplase de dăduse paharul peste preaplin. Apoi hotărâră ce să facă de să-și spele fețele de rușinea prostiei când or da ochi cu Împăratul.

-Dar măcar aflară adevărul curat? Ori li se servi o capră râiosă, cu picioare neadevărate, așa cum se întâmplă cel mai adesea?! reluă Ursan, care devenea un om tăcut, lăsând glumele la o parte, ori de câte ori se afla alături de prietenii lui dragi.

-Din ce-mi spuse consilierul Grigorie Vlasto, colonelul Salhausen, președintele Administrației, a spus adevărul. Ba chiar i-a dat peste nas Baronului Viechter când acesta a încercat să spună minciuni. Ghinărarul Wallis se află la mare încurcătură la sfârșit, când își dădu seama că vina era toată numai a lor, a căpeteniilor austriece ale acestui ținut, de a se fi ajuns la o asemenea revoltă.

Că ei, toți, au crezut că oltenii sunt vite proaste ce rabdă biciul și povara până cad răpuse, fără să-și arate colții măcar a dojană, dacă nu cu gând rău. Iar la urmă, colonelul Salhausen a zis așa: *„Cu ce măsură au măsurat cătanele, cu aceeași măsură li s-a dat și lor!”*

-Și ce hotărâră să facă domnii cei mari? Adică s-a aflat la Viena despre cazarmă și cătanele arse ca porcii, în ajun? întrebă Stan Ion, în pieptul căruia furia împotriva nedreptăților și abuzurilor de tot felul nu se stingea nicicum, deși trecuse destulă vreme de la nedreptatea și abuzul ce i se făcuse lui.

-Păi, aici îi partea bună cu care veste venii eu la voi, căpeteniilor. Că au socotit ei, cum rar li se întâmplă, că dacă ar ieși la strâns biruri, taxe și contribuțiuni tot cu cătanele, s-ar putea să li se plătească la fel, cu răscoale peste tot. Și își ziseră că nu există colectare de biruri fără supărări, biciuiri și luat din casa săracului a ultimei ulcele de băut apă. Și aceste fapte rele, pedepse binemeritate pentru rău platnici, ar trebui să fie aplicate tot de olteni, nu de cătane sau de slujbași austrieci. Și se învoiră să caute olteni sănătoși la trup care să intre în această oaste de lefegii, cu plată, ca strângători de bani la vistieria Împăratului.

-Ia auzi, ce ticăloșie le mai trecu prin capetele acestea ale lor! Un asemenea gând nu poate veni decât de la diavol, să pună să se omoare frații între ei ar fi o mare bucurie pentru Talpa Iadului, zise Neagu Papură care tăcuse până la aflarea acestei vești. Și ce ai mai aflat, domnia ta, legat de această ispravă? Cum vor găsi bărbați buni la bătaie, cu pumnii tari și fără suflet și fără inimă?

-Aici îi chichița care-mi plăcu mie cel mai mult. Că Șerban Pârșcovanul, al doilea consilier român din Administrație le-a mai pus o mână de paie pe foc: „Nu se află olteni mai cruzi și mai ticăloși decât tâlharii la drumul mare, cei cărora populația le zice „haiduci”. Pe aceștia trebuie să-i ademenim. Iar când se va naște vreo plângere de abuz împotriva vreunuia, să existe o singură pedeapsă pentru acela: spânzurătoarea!” Iar Excelența Sa mai zise:

-Bine gândit, consilierilor. Cum ziceți voi, valahii? Că prindem două muște dintr-o singură lovitură? Nu-i așa?! Cum îi veți ademeni, consilierilor?

-Cel mai potrivit ar fi să-l chemăm și să-l punem agă al birnicilor pe boierul Șerban Fărcășan, care a fost vornic la județul Vâlcea și care a fost suspect că ar fi ajutat pe haiduci când au pus

de marele jaf de la Drăgășani, ar fi zis la urmă, consilierul Vlasto. Cu asta își încheie povestea boierul din Fărcașa.

-Și, iată-mă-s, voinicilor, că venii să vă ademenesc la faptă ticăloasă. Vă băgați? Au ba?

Căpitanii se uitară unii la alții, întrebători. Apoi privirile, toate, se ațintiră asupra lui Neagu Papură, cel care se arătase de atâtea ori un conducător isteț și drept, neiubind vărsarea de sânge omenesc și nici orice fel de cruzime. Neagu se încruntă sub privirile lor, apoi un fulger scurt trecu prin albastrul ochilor lui.

-Ne-om băga, boierule, că alții decât noi, tâlharii la drumul mare nu avem știre să cunoască mai abitir durerea săracilor. Că de la birnici se trage începutul chinurilor, sărăcia, lacrimile, spinările biciuite și palmele bătucite de atâta muncă. O să mai cugetăm cum anume să facem ca să fie bine pentru toți. Spune-le, domnia ta, că ne vom învoi numai după ce ne vor pune hrisov de iertare a faptelor ce ne sunt puse în seamă, câtă simbrie ne vor da și ce fel de haine vom purta, ca să ne cunoască lumea de slujitori împărătești. Mai trebuie ceva adăugat, fraților?

-Și cui ne vom supune, adică cine va fi mai marele austriac ce va fi peste noi, adăugă Breazu.

-Asta se știe, nu va fi un austriac ci tot un oltean de-al nostru. Este Constantin Obedeanu, marele comisar al vistieriei. El se supune Baronului Rebentisch, care este consilier al Camerei Aulice. Boierul Obedeanu este un om bun, milos, cu frică de Dumnezeu. De multe ori a intrat la ceartă cu consilierii Administrației. Le-o spunea pe față, că vor ajunge la Judecata de Apoi ca Iov, cel aruncat pe grămada de balegă și mâncat de viu de viermi, că nu se mai opresc să fure de la cei săraci. De aceea a și fost tras la cercetare, pe o pără calpă, care s-a dovedit că nu este adevărată. Și a fost pus la loc, mare comisar al provinciei, cu dările, taxele și altele de-ale fiscului.

-Și dacă tot ești, domnia ta, agă al nostru, să le spui că vrem ciubote de cătane, din cele de război, înalte până la genunchi, ițarii să fie ca ale cătanelor dar mundirul să fie din suman negru, cusut cu roșu, ca la panduri. Iarna să ne dea cojoace de oaie, scurte până la genunchi, tivite cu blăniță pe margini, iar pe cap să avem căciulițe din blană de miel. La brâu sabie turcească, două pistoale

și flintă în spinare. Numai cozi împletite să nu ne pună la ceafă, că nu suntem muieri!

-Și să le spui, domnia ta, că acolo la cazarmă, s-a împlinit povestea cu lupul care a mâncat doi iezi, iar capra l-a poftit pe lup la parastas, unde masă mare cu bucate alese i-a așezat pe o groapă cu jăratec. Iaca, povestea a fost adevărată, până la urmă, mai zise Ursan, care șezuse cuminte și tăcut toată seara.

PARTEA a III-a

Țara lui Papură Vodă

Capitolul 26

Haiducii strâng birul

Și fu cum voiră mărimile austriece: haiducii olteni se înrolară, cu plată, făcând oaste de birnici, în fiecare județ. Iar din acea vară a anului 1734 vornicii fură înlocuiți deoarece le trecuse mandatul. După cum hotărî mai întâi Comisia Neoacvistică, apoi cum fu scris și în decretul ce veni de la Cancelaria Majestății Sale Împăratul, armata fu retrasă în cea mai mare parte iar pentru strângerea contribuțiunii și birurilor fură năimiți lefegii din rândul populației. Agă al birnicilor fu numit boierul Șerban Fărcășanu și acesta, împreună cu marele comisar Constantin Obedeanu începură să-i aleagă pe lefegii. Primii cercetați de marele comisar fură Neagu Papură, Ursan Radu, Costan Voinea, Ion Stan, Mălai Vasile. La jumătatea lunii februarie cetele de birnici fură gata tocmite. Județele se îngrijiră să le coase hainele, așa cum ceruseră de la bun început. Acum puteau purcede la strânsul dărilor. Mai întâi vornicii le aduseră la cunoștință lefegiilor că ei nu aveau a se băga în treaba birnicilor. Aceia aveau grija cislelor, adică a banilor ce trebuiau să strângă de la oameni, de la rumâni, de la moșneni, de la micii boieri, de la marii boieri, de la târgoveți, negustori, breslași și de la egumenii mănăstirești. Treaba haiducilor care serveau acum în oaste era să păzească banii adunați și să-i păzească pe funcționarii perceptori. Dacă se isca împotrivire la plată din partea țăranilor – că mai mereu aceștia se plângeau că-s săraci și n-au de unde plăti – ei să stea de partea birnicilor, chiar de-o fi să fie moarte de om. Să aducă totdeauna banii la vistierie în bună regulă!

-Fiule, îi zise marele comisar lui Neagu Papură. Te văd mai destupat la minte, de aceea îți zic: fii cu mare luare aminte! Că munca aceasta la care vă înhămați îi cu mare primejdie. Eu știu ceați fost și ce-ați făcut până acum. Știu inimile voastre alăturea cu

cine bat. De asta îi primejdia mare. Bagă de seamă și ia aminte: dacă ziua albă făcută de Domnul este mânjită cu fapte ticăloase, noapte îi loc de spălat negreala!. Ziua fi al stăpânului zilei, noaptea fi tu însuți stăpân al firii. Doar așa poți fi de partea inimii.

-Boierule, domnia ta vorbești cu tâlc adânc. Te joci cu vorbele, ba că-s albe, ba că-s negre. Adică, dacă văd că ziua se face o nedreptate, pot s-o îndrept doar noaptea? Crezi, doamne, că noaptea eu voi vedea mai bine ce-i alb și voi osebi ce-i negru de acest alb? Și asta, zice domnia ta, îmi va fi mie spre bine?

-Pricepu bine capul tău, Neagule, pricepu bine! Să faci întocmai și va fi bine pentru toți. Să spui la toți ortacii că oricât de mare ar fi nedreptatea ziua, să nu se lase ispitiți de mai vechile obiceiuri cu care furăți obișnuiți. Doar noaptea poate îndrepta strâmbătatea!

Marele comisar Obedeanu nu-i putea spune haiducului să strângă din dinți, să-și muște limba, să-și sângereze brațul dar să nu ridice mâna ori pistolul ori flinta spre ticălosul de zapciu, ori vătaf, ori vornic, ori ce-o fi. Atunci și acolo, pe loc. Dar noaptea da, noaptea are un ceas anume pentru îndreptat strâmbătatea.

În prima zi de slujbă Neagu și alți cinci lefegii însoțiră pe vicevornicul județului Jiului de Jos prin Craiova. Umblară la negustori și la meseriași. Neagu nu intră în casele pe unde îi duse treaba ci rămase afară, să păzească catârul pe spinarea căruia erau puse două lăzi, încinse cu obezi din fier. În acelea se deșertau banii: într-unul galbenii și arginții, în celălalt firfireii. Vicevornicul era însoțit de doi dintre vătafii mari, aceia care țineau de vornicul cel mare și de încă doi vătafi mai mărunți. Mai era și scriitorul județului, acela care ținea catastiful cu dările de adunat. Fu o zi liniștită, nimica rău nu se întâmplă. Meseriașii dădură cislele fără să crâcnească, ba încă dăruiră vicevornicului ceva acolo, un lucru de folosit în gospodărie. Negustorii dăruiră câte o punguță, după cheagul fiecăruia, mai mititică ori mai mare, mai pufoasă ori mai dolofană. Seara se întoarseră la Casa Băniei, acolo unde era și vornicia județului. Scriitorul și cei doi vătafi mai mititei se traseră într-o încăpere cu ușă din fier și începură să socotească banii care trebuiau să fie în lăzile ce stătuseră pe catâr, după catastif și banii pe care-i găsiseră în acele lăzi. Neagu fu pus să stea la ușa aceea, să nu lase pe nimeni să intre peste numărătorii de bani. Ușa de fier fu lăsată deschisă, de trei degete. Când ajunseră

la capăt cu număratul, catastiful și pungile cu bani fură duse vornicului. Neagu merse cu aceia, păzindu-i de la spate. Dădură socotelile vornicului, dădură o pungă dolofană cu galbeni, una mai mică cu arginți și alta, tot mică, cu firfirei de aramă. Fără pic de rușine, îi dădură vornicului o altă pungă, nu prea mare, spunând: „ăști galbeni îi găsirăm mai mulți decât îi scris la catastif!" Neagu ciuli urechile: cum puteau să fie bani în plus, câtă vreme oamenii pe la care trecură nu dădură un firfirel în plus!? Vornicul deschise punga și dădu celor doi vătafi ai lui câte un galben, celor doi vătafi mai mici câte un ban de argint iar scriitorului județului doar doi creițari. Neagu își zise că trebuie să afle de la marele comisar Obedeanu cum fu să fie bani în plus și de împărțit? Era leafa plătită la ceas de seară? Atunci lui cum de nu-i dăduseră nimic?

-De te-ai uita în catastif după ziua de azi ai vedea cum sunt făcute niște înscrieri peste cele scrise la casa plătitorilor. Se fură cu nerușinare, Neagule! Ai să vezi ăst obicei seară de seară! Iar în alte zile, când veți umbla prin mahalale pe la sărăntoci, vei vedea lucuri mai urâte, la care greu te va răbda inima să nu sari la gâtul hoților. Rabdă, Neagule, rabdă. Îți voi spune eu când să umbli la strânsul hoțiilor și la cine! Apoi ai să știi singur ce să faci altă dată. Că acum se strânge contribuțiunea, care trebuie plătită cu bani. Mai greu o să fie la plata dajdiilor. Dar și acestea se vor strânge, nici o grijă!

Zilele cât strânseră contribuțiunea trecură repede. În târgul Craiovei nu găsiră decât puțini târgoveți, prin mahalalele cel mai sărace, care să nu fi avut banii de dat. Acestor rău platnici vătafii le scotociră prin toate ungherele și luară ce găsiră de scăzut din datorii: o tigaie din aramă, dosită sub pat, doi cercei cu mărgele de sticlă, o oală smălțuită de ținut laptele la prins, alte mărunțișuri. Neagu nu fu pus la încercare nicăieri. După această primă săptămână lefegiii primiră o zi de odihnă. Mulți plecară pe la casele lor. Căpeteniile cetelor de haiduci se adunară la casele Ciungului, la sfat.

-Iaca, fraților, ne făcurăm și zapcii! Cum fu începutul? întrebă Neagu.

Vorbiră pe rând și nici unul nu avu nimic nelalocul lui de pomenit. Dar nici nu băgară de seamă că slujbașii își vâră în buzunarele lor și ale mai marilor județelor o parte din banii

adunați. Când Neagu le povesti ce văzuse el și cum în fiece seară același lucru se repetă, celelalte căpetenii căzură pe gânduri. Anumite lucruri li se părură, acum, că n-ar fi fost prea cinstite. Știind ce fel se fură, hotărâră să fie cu mai multă luare aminte în zilele ce vor urma.

-Banii care se strâng acum se vor duce în vistieria Imperiului. Acolo vor fi de trebuință pentru multe nevoi. Poate că unele din aceste nevoi sunt legate și de Oltenia noastră. N-avem a ne face cine știe ce fel de socoteli glumețe, nu-i așa, fraților?

-Dar bătaie văzurăți? Ați fost pe la rumâni care s-au plâns de sărăcie? Că s-au legat la boier cu munca pentru un blid de fasole? Ce au zis vătafii și vătășeii acestora?

-Că să ceară de la boier și de la cămătar și să plătească rândul următor. Că altminteri le ia pielea de pe spinare, zise unul.

-Bătaie le-au dat? Măcar așa, de sămânță, un pumn în cap sau în burtă? mai insistă Neagu.

-Pe mine m-or îndemnat să-l tăbăcesc pe pârcălabul unui sat, care s-a plâns de judecată strâmbă la Administrație. Dar am zis că eu nu-s cătană să bat români. Eu numai să păzesc de lotri sunt pus de Bănie.

Acel vătaf a ridicat pumnul să dea în mine.

-Și ce-ai făcut Mărine?

-Eu numai am tras jungherul din teacă! A lăsat pumnul jos!

-Și cu pârcălabul acelui sat cum a rămas? Avea bani de dat ori n-avea? mai întrebă Neagu.

-Acela a zis că după judecată se va vedea cine trebuie să plătească, obștea ori boierul. Și l-au lăsat în pace, pe loc.

-Acu fu cum fu, că venise rândul contribuțiunii, zise Neagu. Dar următoarele zile or să fie de dajdii. Se știe că pentru orice lucru din gospodărie, orice animal din bătătură și orice recoltă de pe câmp ce aduce belșug, țăranul trebuie să dea boierului și lui Vodă, care acum se cheamă Banul Administrației, partea socotită de demult, de pe vremea turcilor: *din oi, oieritul, din vite văcăritul, din sarea scoasă, sărăritul, din săpun, săpunăritul, din târgul cu boi, oluc-hacul, din pescării măjăritul, de la cizmari ciohodăritul, de la vieri, viericiul, de la vița-de-vie, vinăritul.* Bașca dijmăritul: că știți bine, căpitani, că cinstiții consilieri ai chezaricești Administrații au luat în arendă unele dijme: oieritul,

timp de cinci ani, boierul Constantin Strâmbeanu împreună cu Monahul Dositeiu Brăiloiu, apoi tot oieritul l-au luat și îl duc de nouă ani consilierii Grigore Băleanu, Radu Golescu și Ilie Știrbei cu secretarul Nicolae de Porta, care, deși a dat ortul popii a lăsat în urmă pe tovarășii săi, care se tot înmulțesc din primăvară până toamna. Iar dijmăritul și tutunăritul îs de 12 ani la Nicolae Pater care împarte cu tuspatru consilierii. Am știre de la unul din vătafii mai mici, care-i plin de obidă că muncește cel mai mult și capătă cel mai puțin, că acești cinstiți boieri s-au tocmit cu Împărăția pe câți galbeni vrea ea să primească. Atât vor da la vistierie, iar restul îl împart între ei. Iar, cât vor lua de la oameni, nu privește pe nimeni. Pot lua șapte piei de pe noi, au plătit pentru asta. Și treaba merge înainte atâta timp cât vistieria își ia banii.

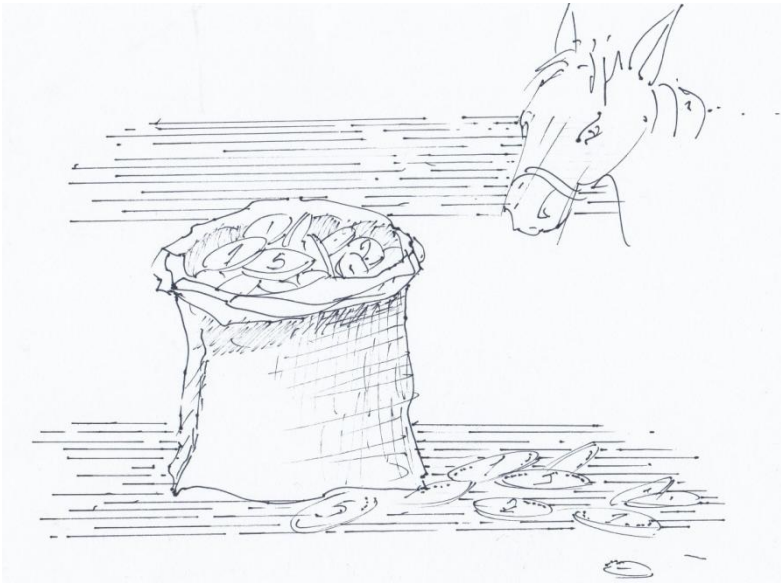

-Și noi trebuie să-i lăsăm în pace? Să închidem ochii, ziua? Și noaptea ce să le facem?

-Noaptea trebuie să le luăm înapoi tot. Nimic din dajdiile ce se strâng anul aista nu trebuie să ajungă la vistierie. Să plătească consilierii tot cât se tocmiră că vor da. Îi treaba lor!

-Și cum scoatem banii dacă or să-i pună în lăzi? Să dăm năvală noaptea? Să ne omorâm unii pe alții? întrebă Stan Ion.

-Nu, acu-i acu! Ne dăm măștile jos, pe aistea de arnăuți și le punem pe cele de haiduci. Iar unii pe alții n-o să-i omorâm, ci o să ne iertăm, zise Neagu. Curaj, cătanele plecară în țara lor, câți rămaseră nu ne pot face nimica. Noi o să facem dreptatea. Vornicii vor zice că alți tâlhari ne atacară și ne furară roada culeasă. Că așa-i în Oltenia, azi.

Prima dată încercară în Vâlcea. Satele de rumâni Dobriceni și Bogdănești erau stăpânite de mănăstirea Arnota, o parte și de neamurile generalului Königsegg, cealaltă parte. Moșia îi fuse dată generalului în anul 1722 tot atunci când casele lui Stan Ion și Costan Voinea fuseră confiscate ca să-i facă acelui general conac de ședere în Valahia Mică. Acu acești doi păgubiți erau în ceata de arnăuți care umbla după dijmă în aceste locuri. Pârcălabii satelor Dobriceni și Bogdănești au refuzat să plătească dajdia, spunând că atâta vreme cât moșiile lor au fost rechiziționate de armata chezaricească și de Administrație, ei n-au de ce să plătească ceva. Plata îi datoria stăpânilor de moșii. Vătășeii încercară să-i împingă pe arnăuți să umble din casă în casă și să caute bani ascunși și lucruri bune de vândut. Atunci ieșiră în față arnăuții Stan Ion și Voinea Costan și puseră pistoalele la tâmpla vătășeilor. „Noi la fel cu aceste sate fuserăm furați de moșiile noastre, de rămaserăm o iarnă pe drumuri, fără merinde și fără adăpost. De nu se îndurară de noi niște neamuri am fi murit în ger. Acu veni rândul nostru să facem dreptate. Deșertați lăzile cu galbeni jos, acu, pe loc! Altminteri facem moarte de om.” Sătenii din Bogdănești se adunară cât ai clipi în jurul vătafilor. Galbenii ce se găsiră asupra birarilor fură împărțiți oamenilor. Isprava haiducilor fu dusă la capăt de rumânii din cele două sate. Ei îi mânară pe birari la Râmnic, cu furci, coase și topoare. Iar Stan Ion și Costan Voinea fură martori că sătenii și-au luat averile înapoi. Ei s-au făcut martori de partea celor două sate și au cerut să li se dea și lor acea mie de florini pe care-i promisese generalul Chinăsecu să le-o plătească pentru casele lor rechiziționate de vornicul Vâlcei, în urmă cu 12 ani.

Isprava asta ajunse iute de tot la urechile generalului Wallis. Excelența sa sosi, cât de repede îi îngăduiră treburile guvernării Transilvaniei, la Râmnic, peste două zile. Se apropiau sărbătorile Învierii. Nu-și avea rostul o revoltă a sărăcimii în Mica Valahie în

acest an în care Imperiul era tras către război, de turci. Generalul comandant și Director Superior trebuia să aplaneze conflictul. Primi rapoartele vornicului județului Vâlcea și a marelui comisar Constantin Obedeanu, cel care conducea strângerea birurilor în tot ținutul. Vornicul povesti, plin de revoltă, cum doi tâlhari de drumul mare amenințaseră cu pistoalele pe vătafi și ajutaseră pe rumânii celor două sate să fure mulțime de galbeni ce fuseseră strânși până atunci.

-Excelență, își începu raportul marele comisar Obedeanu, trebuie să aflați că dijmăritul și tutunăritul sunt arvunite de consilierii Chezariceștii Administrații, Grigore Băleanu, Radu Golescu, Ilie Știrbei și Staico Bengescu încă din anul 1722, iar oieritul este al boierilor Grigore Băleanu, Radu Golescu și Ilie Știrbei din anul 1725, împreună cu secretarul Nicolae de Porta, fie-i țărâna ușoară, însă avea niște tovarăși pe care i-a lăsat în asociație. Strângerea acestor biruri n-ar fi treaba noastră, nici a acestor vătafi de aici, din județul Vâlcea și nici a celorlalți vornici din celelalte județe. Dar așa s-au înțeles cu Măria Sa Beizadeaua Banul Gheorghe Cantacuzino, la vremurile acelea. Dările acestea sunt strânse după voia boierilor, ei dau la vistieria Imperiului o parte din banii colectați, iar restul și-l împart. Faceți cercetare, Excelență, și veți vedea că spusei tot adevărul, că așa s-a întâmplat cu acești amărâți din satele Bogdănești și Dobriceni.

Excelența Sa rămase stană de piatră când află de acest mare abuz, o ticăloșie pusă la cale cu mult timp în urmă și lăsată așa, în voia puternicilor și mai marilor ținutului. Porunci ca Adler, consilier al Camerei Aulice împreună cu baronul Viechter, care acum era consilier în Comisia Neoacvistică, dar care anchetase pe vremuri această pricină încâlcită, să cerceteze cu sârg acest caz și să scoată tot adevărul la lumină.

Ancheta adeveri cele acuzate de marele comisar Obedeanu Constantin. Se află, astfel, la Consiliul de Război, la Camera Aulică și la Comisia Neoacvistică ce mult furtișag se produsese în acest ținut, încredințat spre administrare unor boieri lacomi, necinstiți și mincinoși, în frunte cu un om, Banul Gheorghe Cantacuzino, care era, de fapt, capul răutăților.

Pe la mijlocul verii acelui an 1734, într-o ședință la Comisia Neoacvatică veni vorba despre Kleine Walachie.

-Anexarea acestui ținut nu ne-a adus mare câștig, zise bătrânul feldmareșal Eugeniu de Savoia. Nu ne-am priceput să-i disciplinăm pe acești barbari:

-Alteță, aș zice că avem mai mult pierderi decât ceva câștig, acolo în Oltenia. Poporul acela este atât de umil încât a suportat aducerea sa, fără revoltă, la cea mai cruntă sărăcie. Nu există în toată Europa un popor mai sărac și mai înapoiat decât acela, zise Baronul Viechter. Iar conducătorii lor sunt greu de caracterizat. Nu pot fi comparați cu nobilii din Imperiul nostru.

-Ce intenții avem cu acest ținut, Alteță? întrebă generalul Wallis. Credeți că turcii vor, cu adevărat, să pornească un nou război împotriva noastră?

-Dorința Sultanului de a recuceri Belgradul, poate și cetatea Timișoarei, este mare, dădu lămuriri prințul. O știe toată Europa. Dar are Sultanul putința de a porni un nou război cu noi? Eu zic că nu! concluzionă feldmareșalul. Iar această provincie, Mica Valahie, este foarte importantă pentru noi în cazul unui nou război. Majestatea Sa Carol al VI-lea nu are alt dușman de-a lungul Dunării decât Imperiul Otoman. Care nu va avea victorii dacă se va pune cu noi. Însă, domnilor, consider că de-a lungul Dunării se va porni în curând un război, între Rusia și Turcia, de data aceasta. De ce? Pentru că Rusia își dorește foarte mult să controleze Dunărea și astfel, să ajungă la Marea Neagră. Într-un asemenea război, ruso – turc, am avea și noi ceva interese, desigur. Și aceste interese sunt legate de Dunăre. Cine va stăpâni Dunărea va avea prosperitatea la picioare. Pentru că Dunărea reprezintă calea spre bogățiile Asiei, care acum sunt blocate de turci. Dar și de ruși. Fiind stăpâni pe ținutul Micii Valahii, noi controlăm accesul oricărei puteri, pe calea Dunării, spre centrul Europei. Acest avantaj, al strâmtorii de la Porțile de Fier este imens, domnilor. De aceea nu trebuie să pierdem acest teritoriu.

-Aveți deplină dreptate, Alteță, continuă generalul Wallis. Dar poate să confirme și Excelența Sa, generalul Königsegg, că poporul din acest ținut nu se poate adapta la modul nostru de viață. Ei nu înțeleg disciplina noastră. Educația lor lipsește cu desăvârșire. Mai întâi de toate ar trebui să începem cu școlarizarea copiilor, să-i ridicăm pe aceștia și să tăiem drastic din prea multele privilegii ale clasei boierilor valahi. Pot să spun, Alteță, că în

acești ani de când mă aflu la conducerea acestei mici provincii, eu și toți oamenii noștri n-am făcut altceva decât să apărăm poporul de jos, cel sărac, de răutatea și exploatarea boierimii, a conducătorilor lor tradiționali. Cred că în istorie nu s-a pomenit ca un cuceritor să-i apere pe cei cuceriți de foștii lor conducători, cei detronați!

-Este, într-adevăr ciudată situația noastră în această Valahie Mică. Este ea mică, dar ne dă prea multe bătăi de cap. Spune, generale conte de Wallis, lefegiii angajați în locul trupelor noastre ne aduc mai multe venituri la trezoreorie?

-Nu, Alteță, nu! Poporul de rând nu are de unde plăti. Banii, aurul și argintul sunt în sipetele boierilor, iar aceștia sunt scutiți de impozite, taxe și biruri. Iar lefegiii nu au putere să se lupte cu boierii pentru a-i pune la plată. Ori va trebui să folosim forța împotriva acestor boieri, ori va trebui să părăsim țara aceasta. Ne costă, acum, prea mult să mai avem acolo funcționari și armată de pază la granițe, își spuse părerea, tranșant, generalul Königsegg.

În timp ce trei mari generali ai armatei austriece se sfătuiau asupra soartei Olteniei, la multe mile depărtare, în mijlocul acelei țărișoare, la Craiova, la casele boierului Constantin Obedeanu avea loc un alt sfat. De când marele comisar Obedeanu avusese curajul să dea pe față marea excrocherie a consilierilor Administrației Imperiale, Neagu Papură și Breazu aduseră la casele boierului din Craiova, dar și la toate moșiile acestuia, cete de haiduci care să fie de apărare în caz de nevoie. Știa marele comisar că a intrat în mare belea cu consilierii Administrației, dar nu voia să dea îndărăt. În cele câteva luni care au trecut de când cătanele părăsiseră Oltenia, boierul avusese destul timp să-l cerceteze pe Neagu dar și pe apropiații acestuia. Deși erau oameni simpli, fără carte, haiducii aceștia erau bărbați puternici, descurcăreți în felul lor simplu, care ar fi putut să facă ceva ordine în Oltenia. Dar nu era încă loc pentru astfel de gânduri. Dezvăluirile despre necinstea consilierilor nu produseseră, încă, nici un fel de sancțiuni. Doar cei doi haiduci, Stan Ion și Voinea, doar ei fură dați afară din mica oaste de lefegii. Administrația își continua treaba. Dar procesele nu se mai desfășurau așa de repede, judecățile împotriva satelor de moșneni erau amânate de frica unor noi plângeri ale nevoiașilor împotriva boierilor ce se folosiseră, fără rușine până acum, de

falsuri și de abuzul de putere. Treptat, haiducii îmbrăcați în haine de cătane se arătară cine erau cu adevărat. De atunci, vornicii de județe și toți slujbașii valahi și cei germani, puțini câți mai rămăseseră aceștia din urmă, se purtau altfel, cu mai multă frică de răzbunarea haiducilor. Singura taxă care se colecta și se vărsa în lăzile vistieriei Imperiului era contribuțiunea, haraciul german cum îi spuneau oltenii pe nume. Bun și atât! Leafa haiducilor mergea mai departe. Se dovedi astfel, că este mai bine să fii lup paznic la oi, îmbrăcat ca ciobanii, decât rătăcind prin codri și munți, mereu cu frica poterelor în ceafă. Dar ca orice lucru în viața aceasta, ce este prea mult, strică. Prea mult bine te lenevește. O slujbă bine plătită și o muncă ușoară, în care nu trebuie să ridici pietre de moară, să spargi stânci sau să faci alte isprăvi care te doboară, îl duc pe om la trândăvie. Crește o burtică mai întâi, apoi vezi cum se revarsă peste chimir, apoi începi să sufli greu la mersul pe jos. Nu-i bine, bărbăția se înmoaie și, când vine primejdia ce te faci?

-Trecură optâsprezece ani de la ultimul război, zise boierul Obedeanu. Știrile ce le aduseră negustorii ce trecură, de curând, munții din Ardeal nu sunt tocmai bune. Cică ar mirosi a război. Pacea nu-i un gând sănătos la capetele încoronate. Regii și împărații, ghinărarii și toată ofițerimea care-i născută, din străbuni, să poarte sabie toți aceștia nu pot lăsa să treacă nici o zi fără să gândească la război. Avurăm parte de pace lungă, îi vremea să ne grijim cum să facem să nu cădem în robia dușmanilor. Cătanele plecară, așa fu socoata ișpanilor că-i mai bine pentru Majestatea Sa. Băgai de seamă că o parte din funcționarii crăiești își fac boccelele, cată la potcoavele cailor și se gată de drum. Iară țara a cui va fi? Se întoarce Vodă de la București? Pune un boier pământean Ban la Craiova ori pune un grec sau alt străin?

-Bine pentru omul sărac nu va fi, doamne. Că binele nu știe să doarmă pe prici de lemn negeluit, nici fără un cojoc de învelitoare. De-i pace, de-i război, tot atâta-i, doamne!

-Nu-i bine să gândești așa, Neagule! Uite, am ascultat de la început, din primele zile de când ne schimbarăm stăpânii, ce spunea ghinărarul Steinville când se țineau boierii noștri mari la sfat, că să ne scape de robia turcului. Zicea așa, Excelența Sa, că Împăratul lor este un domn luminat, care crede că omul muncește

mai cu drag dacă știe că este stgăpân peste petecul acela de pământ, cât o fi el de mic. Trebuie să dezrobim oamenii, că toți ne naștem goi și nevolnici, dar toți suntem fiii aceluiași Dumnezeu. Robul om sau omul rob este aproape ca o vită. Mănâncă și bea cât îi dă stăpânul, apoi muncește mânat cu biciul tot cât vrea stăpânul. Însă Împăratul vrea ca lucrurile să se schimbe. Omul să-și muncească pământul cu dragoste, nu ca o vită ci ca un creștin cu frică de Dumnezeu. Și dacă-i muncit cu dragoste, pământul îi va da omului bucate alese și mai multe. Din care Împăratul își va lua partea lui, mai multă dacă omul culege recoltă multă. Așa se câștigă fericirea pe pământ. Am crezut că nemții aceștia vor aduce belșugul și fericirea aici, la noi în Oltenia. Dar boierii cei mari, în frunte cu Banul Cantacuzin, n-au vrut să fie așa. Legea veche este cea mai bună pentru ei. Și ați văzut că Olteniei i-o fost mai rău ca înainte. Când a venit vorba, toți boierii noștri vechi vrură să se facă baroni și grofi și conți și toate cele, titulușuri de vremuri nouă.

-Dacă or veni turcii înapoi, pe noi haiducii ne vor vâna ca pe iepuri, zise cu obidă în glas Mălâi. Ne vor lăsa în pace, să trăim în voia noastră în sălașele ce ni le făcurăm pe Lotru în sus?

-De nu ne-or lăsa, urcăm mai sus, pe Parâng și-n Făgăraș. Neom lupta cu ei și-i vom tăia mai cu sete, că învățarăm câte ceva dintr-ale ostășiei, în anul ce trecu. Îi bine că ne cunoscurăm, fraților, și-i bine să rămânem ca frați și de acu înainte. Eu unul, Neagu Papură, care n-am casă nici muiere și nici prunci, n-am altă avere decât pe voi, frații mei. Ș-apoi ce-o fi mâine, om vedea. Cu toții suntem la mila Tatălui Ceresc!

La mijlocul verii acelui an 1735 colonelul Salhausen, Președintele Chezariceștii Administrații îl anunță pe marele comisar Constantin Obedeanu că lefegiilor nu li se mai dă salariul, că n-au adus dajdiile și taxele și birurile la vistierie. Că austriecii s-au săturat de această țară care le aduce numai pagubă. Că vor rămâne numai cătanele în posturile militare de la hotare și la câteva mănăstiri puternic fortificate. Că de acu, pot să plece fiecare la casa lui, au această dezlegare.

-AuzișI, Neagule? Cică n-adusei dajdii, nici taxe, nici biruri, așa că de ce să-ți plătească leafă. AuzișI? Pricepuși, Neagule? Eu, hoț, haiduc, să fiu furat de leafa pentru care muncii măi, pricepuși? Adică eu îs prostul neamțului? Ha?

Și haiducul trase o înjurătură de se cutremurară pereții Casei Băniei. Iar ortacii lui făcură la fel. Apoi începu socoteala banilor de primit ca leafă, pe trei luni. Și în urmă Bănia rămase ca după turcii de la Vidin! Ba, vreo doi slujbași nemți ce mai căscau gura pe acolo, fură bumbăciți bine de haiduci, ca dar peste socoteala de început.

În ziua aceea și în cele două care urmară, multe case boierești, dintre cele ce se chivernisiseră cu jalbe și pâri mincinoase fură călcate și întoarse pe dos, până se găsiră ceva galbeni de acoperit pagubele celor ce suferiseră nedreptăți. Haiducii supărați pe austrieci avură mare noroc că mai marele Administrației, colonelul Salhausen, nu se afla în Valahia. Trecu o săptămână până ce acesta sosi la Craiova, cu o sută de cătane care porniră căutarea ticăloșilor de haiduci. Se împărțiră în câteva potere, dar jumătate din ei rămaseră în cazarma din Craiova, să fie de apărare pentru ofițerii austrieci.

Din august 1735 urmară doi ani tulburi: Oltenia avea stăpân dar acesta era nevolnic! Chezariceasca Administrație judeca procese ca o mașinărie stricată, dar, cine să pună la locul lor acele hotărâri, nu mai exista! Administrația nu mai ținea slujitori, că n-avea cu ce-i plăti! Văzând această stare de neputință, oamenii își făcură dreptatea singuri. Unii se aleseră cu capetele sparte, alții cu garduri rupte, câteva case luară foc. Apoi se găsiră sfetnici de bine, care îi îndemnară pe împricinați să caute calea împăcării.

Apoi porni războiul. În ziua de 12 a lunii iulie anul 1737 se auziră, pe Dunăre, tunurile bubuind. Celor ce grăiseră de pe galerele austriece, le răspunseră tunurile de pe zidurile cetății Vidinului. La cântatul armelor, boierii își încărcară averile în căruțe, le dosiră în cotloane doar de ei știute și fugiră la munte. Cotigă după cotigă, catâri și măgari încărcați cu desagi duseră și bruma de lucrușoare a celor mai săraci. În urmă rămaseră satele goale, grădinile neculese, lanurile călcate în picioare ori scuturându-se de rodul preacopt. Oltenia arăta bogată, avea de toate. Doar oamenii îi lipseau!

Capitolul 27

Mersul războiului

Iubite cititorule! Știu că ești nerăbdător să citești despre isprăvile nemaiauzite ale haiducilor care au ajuns cei mai tari oameni într-o vreme în care țara a rămas fără cârmaci. Te asigur că va veni, curând, și rândul lor! Dar, te rog, să ai răbdare. Doar puțin timp și apoi vom începe povestea lor, a celor conduși de Neagu... Însă vreau să-ți povestesc mai întâi, cât mai pe scurt, cum a fost posibil ca în acel veac, încă întunecat, să se nască lumina într-un colț de lume prea puțin știută. Și cum a crescut acea lumină și cum a ajuns până la noi...

Istoria consemnează șirul întâmplărilor din vechime, așa cum o dovedesc documentele prăfuite ce zac prin arhivele împrăștiate în lume. De cele mai multe ori eroul sau eroii principali ai acelor întâmplări sunt imperii, organizații statale ce se ridică puternice, dominând un continent sau mai multe, ținând sub control soarta oamenilor ce trăiesc în umbra lor, în țări ce nu sunt înrudite între ele și care s-ar simți mult mai bine slobode. Cei ce conduc aceste imperii se cred îndreptățiți să se amestece în tot și în toate. Ei cred că nimeni nu trebuie să iasă din cuvântul lor, că trebuie să li se supună necondiționat. Că dacă nu... atunci va începe cântecul tunurilor, se vor aprinde zările, se vor tălăzui mulțimile.

Pe la 1730 exista în Europa o țară, potrivită ca mărime, nici foarte bogată și nici foarte frumoasă. Dar s-a întâmplat ca acea țară să stea ca un ghimpe între două imperii. Fiecare ar fi vrut să înghită acea bucată de teritoriu, cu tot ce crește și se mișcă pe ea. Dar nu era totdeauna momentul prielnic pentru un asemenea ospăț. Dar când condițiile se aliniază și poate începe atacul, acel imperiu lacom nu este lăsat să-și facă pofta singur. Vecinii vor și ei, măcar câteva fărâme... S-a întâmplat ca acea țară să se numească Polonia. În fruntea țării stătea un rege care nu era din cei ce se nasc din familie de regi, apoi cresc și se înmulțesc tot ca o famile de regi. Adică sunt regi din tată-n fiu. Nu, regele din Polonia nu se urca pe tron doar pentru că tatăl lui, regele, i-a lăsat locul moștenire. În Polonia regele era ales. O mână de oameni bogați și puternici din această țară, Polonia, se adunau și hotărau cine să fie regele acelei

țări. S-a nimerit ca în acei ani, 1730, să trăiască în Polonia doi oameni care aveau aceleași drepturi să fie aleși pentru tronul de rege. Adică, dacă îi puneai pe un cântar cu brațe egale, acel cântar ar fi arătat la fel, pentru fiecare. Pe unul îl chema August al III-lea iar pe celălalt Stanislaw Leszczynski. August era iubit de Austria și Rusia. Stanislaw era iubit de Turcia și Franța. Când a fost să se tragă la sorți cine să fie pus pe tron, au început să bubuie tunurile. Austria era un imperiu puternic, Franța nu era imperiu dar avea un cuvânt greu de spus, în Europa. Și mai avea și armate, conduse de generali pricepuți. Iar Rusia și Turcia se credeau cele mai importante imperii din lume. Sigur că tunurile războiului au bubuit până când unul in cei doi candidați a rămas pe loc, iar cel de al doilea a trebuit să fugă. Cel care a rămas rege definitiv s-a numit August. Pentru el tunurile au bubuit pe câmpuri de luptă în Polonia, pe Rin și în Italia. Aceste bătălii s-au înșirat câțiva ani, numindu-se *„Succesiunea poloneză”*. Dar războaiele acestea aduc oboseală oștilor, regilor și împăraților, astfel că, după un număr de ani, din cauza oboselii părțile convin să se așeze la masa tratativelor și să facă pace. Ei bine, acest moment al tratativelor este, de fapt, un alt moment al conflictului, la acea masă se duc mai multe războaie, deodată, pustiitoare și costisitoare. Atunci, cu ocazia acelor tratative, părțile descoperă că au, unele cu altele, de rezolvat răfuieli mai vechi. Se ceartă cât se ceartă, se amenință una pe alta, trag de timp ca să gândească noi propuneri care să împace pe toată lumea. Aiurea! Trag de timp ca să se înarmeze, pe la spate, și să pornească războiul când le convine lor mai bine. Așa s-a întâmplat și în timpul acestei succesiuni poloneze. Două imperii s-au ridicat împotriva unui al treilea imperiu, considerat mai slab, fiecare dorind o bucată mai mare de carne cu os. Carnea cu os era Imperiul Otoman. Din acest imperiu tot mușcau, de aproape o sută de ani, imperiile vecine, Austria și Rusia.

Rusia voia să câștige ieșire la Marea Neagră, care era o baltă turcească la vremea aceea. Voia să-și construiască corăbii mari, de război. Pentru aceasta voia să devină stăpână peste micuța mare de Azov și peste peninsula Crimeea. Să le smulgă de la turci. Și începe, în 1734, războiul ruso-turc. Cred că nu este cazul să mă întind prea mult cu povești despre acest război. Principalul comandant al armatei ruse, feldmareșalul Burkhard Christoph von

Münnich a reușit să modernizeze această armată și să obțină, trei ani la rând, succese importante în confruntările directe cu otomanii. Campaniile victorioase de vară, din anii 1736 – 1738 s-au transformat în retrageri cu pierderi de zeci de mii de oameni din cauza lipsei de proviant[45], a bolilor și al numeroaselor atacuri de gherilă ale tătarilor. Peninsula Crimeea a fost cucerită de două ori, fiind abandonată de fiecare dată în prag de toamnă, din lipsa alimentelor și a bolilor. Mureau câte 300 – 400 de soldați pe zi, se plânge feldmareșalul într-o scrisoare către împărăteasa Ana a Rusiei. Văzând că bat pasul pe loc în Crimeea, rușii se mulțumesc cu cetatea Azovului și își schimbă planurile de atac. Același Burkhard Christoph von Münnich prezintă împărătesei Ana planul mai vechi al lui Petru I de a purta războiul cu turcii pe teritoriu extern, în țările române, de unde putea ajunge, cu victorii pas cu pas, până la Istanbul, alungându-i pe turci din Europa. Zis și făcut. În 1739 feldmareșalul vine cu o mare armată pe Prut. Dar, în grabă, pierde legătura cu grosul oștirii și este încercuit de turci la Săuceni, tot pe Prut. De data aceasta nu pierde războiul așa cum a pățit Petru cel Mare la Stănilești, în 1711. Feldmareșalul forțează un contratac puternic, îi surprinde pe turci și îi distruge. Până în toamna lui 1739 reușește să ocupe cea mai mare parte a Țării Românești. Acum ar fi trebuit să facă joncțiunea cu armata austriacă, pe flancul de vest. Dacă ar fi făcut această manevră, ar fi avut toate șansele să-i înfrângă definitiv pe turci.

Dar să o luăm mai cătinel. Anul 1736, primul an al acestui război lung, a fost un an al încercării puterilor armate numai între Rusia și Turcia. Rusia se încăpățânează să cucerească Crimeea. În Divanul turcesc se acreditează ideea că după cucerirea peninsulei Crimeea, armatele rusești vor ataca spre vest. De aceea, marele vizir vine cu o oaste considerabilă și se oprește la Isaccea, în Dobrogea. Oastea rămâne pe loc, doar două corpuri de armată sunt trimise la Hotin și la Tighina, ca întăriri în calea posibilelor atacuri rusești. Marele vizir solictă sprijinul ambasadorilor Franței și Austriei pentru a face pace cu Rusia. Dar pretențiile Împărătesei Ana sunt de neacceptat: noua graniță între cele două imperii aflate

[45] proviant = provizii (tehn.)

în conflict să fie la Dunăre. Cum iarna se apropie, părțile cad de acord cu un armistițiu până în luna mai anul următor.

Răgazul obținut este folosit de ambele puteri, pentru a completa efectivele, armamentul și a stabili noi strategii pentru următoarea campanie. Singurii care scutură săbiile și se jură că nu vor avea odihnă sunt tătarii din Crimeea. Hanul nu poate ierta pierderile suferite și ororile la care armatele rusești s-au dedat asupra populației civile. Vor trece râurile pe gheață și vor ataca ținuturile rusești din sud. În februarie 1737 planurile Hanului sunt duse la îndeplinire. Dar rezultatele vor fi dezastruoase, riposta rușilor este puternică iar gheața de pe Nipru și Nistru nu va fi destul de groasă ca să reziste la bombardamente și la șarjele de cavalerie.

Diplomația țărilor interesate în acest conflict acționează în forță. Deși Sultanul a apelat la ajutorul Austriei, pe care o consideră favorabilă intereselor ei, va primi o palmă uriașă, chiar năucitoare, tocmai de la acești prieteni. Ambasadorul Thalman la Istanbul și feldmareșalul conte de Königsegg, ajuns în fruntea Consiliului de Război, declară cu toată politețea că, dacă Sultanul nu va ceda pretențiilor rusești și nu va accepta condițiile de pace, atunci Imperiul Austriac va intra în război în anul 1737.

Acest lucru se întâmplă la 28 februarie 1737: contele Königsegg avertizează Sultanul că Austria și Rusia sunt indisolubil legate într-o alianță valabilă atât pe timp de pace cât și de război. Deci dacă se dorește inițierea tratativelor de pace, Tucia va trebui să trateze cu ambele imperii aliate. Dar nu comunică pretențiile Curții de la Viena deoarece cele două puteri aflate în conflict nu ajung la o înțelegere privind unele acorduri preliminare, dintre care cuiul discuțiilor devine Azovul: Turcia cere insistent ca cetatea Azovului să fie eliberată de ruși. Toată corespondența diplomatică se accelerează în luna mai, părțile acceptă ca Niemirow-ul, un orășel în sudul Poloniei, să găzduiască congresul păcii. Rușii trag de timp, în speranța că turcii vor renunța la pretențiile lor.

Armistițiul convenit în noiembrie anul precedent încetează la sfârșitul lunii mai. Austria declară război Turciei la 6 iunie. Dar se convine ca pe durata tratativelor de pace și al desfășurării Congresului, ostilitățile militare să fie suspendate. În fapt, luptele au continuat, ele având implicări diferite, de la hărțuieli mărunte până la deplasări de armate cu efective de zeci de mii de soldați.

După multe discuții preliminare, în sfârșit, la 29 iunie toți delegații la Congres au sosit la Niemirow.

Echipa Imperiului Austriac avea în componență pe Henric Carol, conte de Ostein, ambasadorul austriac la Sankt Petersburg, pe Leopold, baron de Thalman, ambasadorul austriac la Înalta Poartă, și pe contele Wildfig. Rusia era reprezentată de baronul Schafiroff, contele Walinski și contele Nepluiev, iar Turcia de Reis Effendi Mustafa, Rushname Emini-Efendi Mohamed, Mehtupschi Raghib și Mohamed Seid Effendi.

La masa verde a tratativelor se jucau, cu nerușinare, nu doar teritorii ci popoare întregi. Nu se ținea cont că între granițele care erau disputate locuiau ființe, creații ale lui Dumnezeu. Pacea se disputa pentru binele caselor regale.

La fel ca și la capătul războaielor anterioare, purtate de creștini împotriva musulmanilor, disputele la tratativele de pace erau la fel: Austria și ulterior Rusia, aveau pretenții de a rupe hălci cât mai mari din trupul Imperiului Otoman. Austria a cerut, la început, Moldova toată și jumătate din Țara Românească, granița de răsărit să fie stabilită pe râul Dâmbovița, până la vărsarea lui în Dunăre. În părțile sârbești au cerut teritoriul dintre râurile Timoc și Lom, cu cetățile Vidin și Lom-Palanca, cetatea Niș cu tot teritoriul din jur, până spre Sofia, Bosnia, o despăgubire de război de 20 de milioane de florini și expulzarea revoluționarilor unguri, în frunte cu fiul lui Gheorghe Rakoczy al II-lea, în termen de 6 luni de la data semnării păcii. Era o cerere foarte mare. Noile granițe dintre cele două imperii, în condițiile acordării teritoriilor solicitate, ar fi micșorat prezența otomană în Europa la ceva derizoriu. Cererea nu putea fi acceptată.

Peste pretențiile austriece, Rusia cere mai înainte de toată să se abroge toate tratatele anterioare cu Înalta Poartă. Aceste tratate conțineau unele prevederi defavorabile Rusiei, deci era un interes major pentru anularea acestora. Mai cere ca Turcia să cedeze Crimeea și ținutul Cuban, cu toți tătarii locuitori aici. Mai cere baronul Schafiroff teritoriul dintre Bug și Nistru, cu cetățile Azov, Oceacov, Chilburn, Taman și insula Temruk. Urmează o cerere care a stârnit rumoare în Congres: Moldova și Țara Românească să fie recunoscute de Înalta Poartă ca principate neatârnate, sub protecția Rusiei. Imediat ce în Congres s-a citat acest articol,

delegația austriacă a protestat vehement, deși cele două delegații creștine reprezentau puteri aliate. Acceptarea acestei pretenții ar fi închis definitiv accesul Austriei la țărmul Mării Negre, ceea ce era o țintă veche, mult dorită de Viena. Urmează zile lungi de discuții și dispute între creștini, turcii fiind doar spectatori. Când s-a ajuns la un oarecare impas, Rusia a cerut să fie recunoscută ca mare imperiu, cu un loc permanent la masa verde a Europei. Era o altă cerere insolită. Nici Austria nici celelalte mari puteri nu puteau accepta așa de simplu să cedeze o poziție de mare importanță în actualul echilibru al puterilor europene. Mai mult de atât, în final Rusia a mai cerut să se permită libera navigație a navelor rusești pe Marea Neagră, Marmara, Bosfor și în Marea Mediterană.

Miza păcii de la Niemirow era uriașă. Puterile creștine au recunoscut, la sfatul mediatorilor tradiționali, Anglia și Olanda, că au exagerat cu cererile lor. Delegațiile Austriei și Rusiei se retrag pentru deliberări, până la urmă renunță la pretențiile exagerate și reformulează astfel:

Rusia cere doar Crimeea, cetățile Oceacov și Bender, o parte din Moldova și o sumă de bani ca despgubire de război.

Austria cere restul Moldovei, Muntenia, Bosnia și teritoriile din Balcani. Delegația turcă răspunde cerând un time-out de 30 de zile pentru a obține instrucțiuni de la Înalta Poartă. Dorindu-se finalizarea Congresului cu semnarea unei păci durabile, Austria face un pas înapoi și renunță la Muntenia, Moldova și teritoriile de la răsărit de Timoc, dar nu renunță la Niș și teritoriile din jurul Nișului până la Sofia. Dunărea va fi împărțită între turci și austrieci. La rândul ei, Rusia renunță la cetățile Azov și Oceakov și la libera navigație pe Marea Mediterană. Ultimele propuneri ale părților au fost prezentate Turciei la 13 octombrie 1737, cu termen ultimativ de răspuns 30 de zile. Imperiul Otoman nu ezită prea mult și respinge în totalitate orice cedare de teritorii. Pișicherii, se bazau pe ultimele succese pe care le-au avut în lupte, în acest an 1737, atât cu rușii cât și cu austriecii. Congresul de la Niemirow se închide la 14 octombrie, după respingerea tuturor pretențiilor de către Turcia. Congresul nu s-a finalizat cu o pace, din nou tunurile sunt lăsate să bubuie, armatele și generalii vor decide mai bine decât diplomații. Bine, dar va costa vieți omenești, poate mii, zeci de mii! Și? Ce dacă?

Capitolul 28

Furtună pe Dunăre

(Război în Muntenia și Oltenia)

Un olăcar bătu cu mânerul sabiei la poarta cea mare de la conacul ghinărarului comandant conte de Wallis, la Bogdănești, într-o margine a satului. Era aproape de răsăritul soarelui, atunci când îi mai dulce somnul, după ce arșița multor zile senine se ostoiește tot mai târziu, în noapte. Abia ce căzuse roua pe frunzele copacilor. Cătana care făcea de caraulă în dosul porții cu întărituri de fier deschise gaura, nu mai mare decât grosimea unui deget de bărbat copt și aruncă o privire afară, să vadă cine este îndrăznețul care tulbură începutul zilei cu atâta curaj. Trebuie să fie ceva ordine de mai sus, își zise cel de pază, văzând că la poartă stau 6 călăreți, colbuiți, cu caii numai spume.

Urcă iute scările din dreapta porții și se strecură în foișorul de pază, de unde privi, de sus, spre călăreți.

-Parola! strigă el cu glas aspru, arătând că la acea oră specială oșteanul austriac nu doarme în post ci este gata să-și facă datoria cum scrie la Regulament.

După ce primi răspunsul așteptat, întrebă cine sunt și cu ce treabă urgentă îl deranjează pe comandant.

-Ordin de la Consiliul de Război pentru Excelența Sa comandantul general, fu răspunsul. Am poruncă să-i înmânez scrisorile numai Excelenței Sale, orice oră ar fi din noapte ori zi.

Schimbul de replici de la poartă trezi din moțăială garda ce sta pe treptele călduțe, din piatră cioplită, de la scara spre salonul de oaspeți. Sări în picioare, își aranjă ținuta și apoi făcu doi pași spre poartă. Desigur, va trebui să trezească valetul contelui, ca să urmeze instrucțiunile în caz de urgență. Avea noroc, valetul Johann dormea cu geamul deschis, din cauza căldurii. Era 16 iunie și nu mai căzuse strop de ploaie de la Paști.

Dar cel care dădu alarma, trezind toată suflarea conacului, reședință a comandantului general al provinciilor Transilvania și Kleine Walachie, fu Tzibu, ciobănescul alsacian care cântărea

peste 50 de ocale. Lătratul lui puternic era semnal de trezire pentru toată lumea, chiar și pentru Excelența Sa.

-Ce s-a întâmplat, Johann? întrebă contele fără a se scula din pat și a ieși din dormitor.

-A sosit un mesaj important de la Consiliul de Război, Excelență. O să-l aduc îndată, Excelență.

Nu-i trebui prea mult generalului să priceapă că a început războiul, de câteva zile. Înștiințarea a ajuns cu întârziere, pentru că așa se putea circula pe vremea aceea. Dar mesajul spunea clar, toate persoanele care aveau misiuni speciale pe vreme de război, trebuiau să fie la datorie.

-Johann, să plece grabnic trei soldați de-ai noștri la Râmnic, să alerteze garnizoana de acolo că voi sosi într-o jumătate de ceas în inspecție. Nici o altă comunicare, eu voi transmite ordinele de la Consiliul de Război. De la Râmnic soldații să fugă întins la Craiova, președintele Administrației să-și adune consilierii și să mă aștepte pentru ordine foarte urgente. Ștafeta asta care a venit cu veștile proaspete să vă îngrijiți de ei, să se spele, dați-le de mâncare și apoi să se odihnească. Acum, Johann, ajută-mă să mă îmbrac. Nu cu ținuta de gală, prostule, cu cea de campanie! N-ai priceput, nătăflețule, că a început războiul? Sigur că cu turcii, doar nu cu Rakoczy!

Toată lumea primi vestea despre începerea războiului simulând bucuria: ce prilej bun avem să-i scoatem pe turci de lângă noi! Dar oamenii rămân oameni, unii deveniră îngrijorați, alții începură să-și pregătească bagajele pentru refugiu, alții...

La Craiova colonelul Salhaussen este împuternicit ca adjunct militar al provinciei. Fiind stare de război Administrația chezaricească s-a dizolvat de la sine, marii boieri care o conduceau luându-și avuțiile în căruțe și trecând munții la loc sigur, în Transilvania. Deci el, colonelul Salhaussen trebuie să transmită ordinele la toate posturile militare din provincie precum și la garnizoanele existente în punctele strategice.

-Pericolul cel mare vine de la turcii aflați la Vidin, hotărî generalul comandant Wallis. Alții pot să năvălească peste Olt, din Valahia Mare. Organizați patrule, de-a lungul Oltului până la vărsare în Dunăre. Cetatea Vidin și garnizoana de acolo să fie ținută sub observație tot timpul, zi și noapte. Patrulele să umble

de-a lungul Dunării, cât îi hotarul nostru. La Râmnic să pregătiți caleașca, puneți un așternut de saltele să pot dormi pe drum, că în seara asta pornesc spre Sibiu. Escortă de 12 cătane.

Rămas numai cu consilierii catolici, generalul Wallis le transmise acestora conținutul secret al ordinelor transmise de la Consiliul de Război.

-Operațiunile noastre militare se vor desfășura pe două direcții principale: un grup de armate va avea ca țintă ocuparea cetății Niș. Iar a doua țintă, mult mai importantă este cetatea Vidin. De la Vidin ne putem aștepta să fie lansate mai multe atacuri mari ale otomanilor: spre ocuparea Belgradului, spre Timișoara și întregul Banat, spre Transilvania. Oastea cea mare a turcilor stă adunată în tabără în Dobrogea, la Babadag. Marele vizir așteaptă acolo să vadă ce mișcare vor face rușii, aliații noștri. Dar tot vor rupe batalioane și regimente și le vor trimite aici, la Vidin, de unde vor porni spre Banat. Consiliul de Război consideră că primele atacuri le vor da spre Craiova. Acestea vor fi ca niște pregătiri de campanie, ca niște exerciții militare. De aceea trebuie urgent terminată reduta de pe malul înalt al Dunării la Calafat, de unde putem vedea ce se întâmplă chiar și în seraiul pașei din Vidin. Câteva companii de cavalerie să fie pregătite tot timpul să plece din Craiova spre Calafat, dacă se va comunica despre orice ieșire de bulucuri de turci care trec Dunărea încoace. Cred că multe bătălii se vor duce pe pământul Valahiei mari dar și aici, în Oltenia. Nu lăsați ca lumea să se sperie peste măsură. Este bine să lăsăm pustii toate localitățile din câmpie, de la Dunăre până la Craiova. Îngrijiți-vă de provizii pentru oștire și de furaje pentru cai.

După ce dădu porunci amănunțite colonelului Salhaussen, gene-ralul plecă. Încă soarele era de două suliți deasupra câmpiei și praful stârnit de goana cailor plutea mult timp în urma lor. Ajunse la apus la Râmnic, descălecă și își schimbă hainele. Baga-jul îi era pregătit din vreme de atentul Johann care, printre picături, în timp ce-și hrănea stăpânul îi puse multe întrebări despre războiul ce va veni.

-Armata noastră este puternică, Johann, nu trebuie să-ți faci griji. Regretatul Prinț Eugeniu de Savoia a lăsat în urma lui generali de stat major și strategi foarte bine pregătiți. Sunt sigur că

dacă trupul lui de cătană încercată ar mai fi rezistat câteva luni și nu l-am fi îngropat în aprilie, anul acesta, la bubuitul tunurilor s-ar fi ridicat din patul bătrâneții și s-ar fi pus în fruntea oștilor, ducându-ne spre victorii. Dar și așa, urmașii lui nu-l vor face de rușine. Johann, indiferent când mă voi întoarce de la Sibiu, să strângi lucrurile noastre, să faci bagajele și să fii gata la semnalul meu, ca imediat să evacuezi casa aceasta la Sibiu, cât de grabnic poți. Am dat porunci la Chezaricească Administrație și la comisarul Camerei Aulice să pregătească imediat toată arhiva noastră, începând din acel an de când am venit aici ca stăpâni și să o ducă la Alba Iulia, la Cetatea Carolina, că acolo este loc bun, adăpostit. Tu Johann, să strângi atent fiecare document pe care-l vei găsi în biroul meu, să pui fiecare act în mapa lui și să îmi predai aceste acte la Sibiu, la biroul meu din palatul gubernial.

Generalul ajunse în Sibiu la două ceasuri după ora micului dejun. Cum dormise foarte bine, legănat de caleașca cu arcuri moi mai ales pe ultimele leghe de drum, acum odihnit fiind dădu ordin să se adune statul major al trupelor din Transilvania. Comandanții de garnizoane fuseseră înștiințați direct de la Viena să se adune la ordinul mai marelui provinciei, așa că la ora prânzului generalul începu ședința. Mai întâi citi declarația de război. Apoi făcu câteva considerente despre alianța secretă ce fusese încheiată cu Imperiul Rus, despre obligațiile de sprijin reciproc ce decurgeau din unire. Astfel, conform buletinelor de știri ale Consiliului de Război, frontul deschis de ruși în Crimeea și în părțile nohailor de la Don și Cuban vor ține dizlocate acolo o bună parte din armatele pe care altfel, Sultanul le-ar putea folosi în Europa.

-Domnilor, Imperiul se va impune în Balcani. Politica Majestății Sale este de a-i arunca pe turci dincolo de Bosfor. Acești musulmani nu au ce căuta în lumea creștină. După cucerirea cetății Belgradului, acum trebuie să ocupăm Nișul și să-l întărim, astfel încât să reziste oricăror atacuri dinspre Adrianopol. Un alt punct strategic îl reprezintă cetatea Vidinului. Această fortăreață nu a fost cucerită de nimeni. Acolo turcii pot aduna oștiri multe, le pot ține la iernat și le pot arunca în luptă prin surprindere, oricând, atât pe uscat cât și pe Dunăre.

-Domnilor, continuă generalul Wallis, vă reamintesc despre importantul studiu efectuat în anul 1731 de colonelul inginer I.C.

Weiss. El a cercetat din punct de vedere militar toate posibilitățile de consolidare a apărării Olteniei în caz de război. Toate propunerile acestui strălucit militar au fost luate în considerare de Comisia Neoacvistică, dar fonduri nu s-au alocat decât pentru trei obiective. Este vorba de fortificarea platoului de la Țânțăreni, locul de intersectare a principalelor cinci drumuri din Oltenia, de Casa Banului din Craiova și de lazaretul de la Calafat. Acest din urmă obiectiv este, acum, cel mai important din punct de vedere strategic. Chiar pe țărmul Dunării existase o clădire cu două încăperi care servise, din vechime, ca loc de adăpostire în carantină a călătorilor care coborau din corăbii, la Calafat, și care dădeau semne de boală. Acel lazaret fusese lăsat în paragină, nefolosit de multă vreme, deoarece se inunda totdeauna când Dunărea avea apele umflate de ploi. Colonelul inginer Weiss a propus să ridicăm acest lazaret pe vârful dealului ce domină portul Calafat, vadul Dunării și cetatea Vidinului, zidurile sale de la malul apei. Pentru lazaret, planurile colonelului Weiss arătau că este musai de făcut o fundație puternică, necesară să țină coama dealului pe loc, existând pericol de alunecare de teren la ploi mari și de durată. Fundația ca o rozetă cu cinci petale poate fi transformată în câteva nopți într-o redută cu pereți din nuiele bătute cu pământ, umplute cu pietre peste care se toarnă var nestins, așa cum făceau romanii în vremurile antice. Astfel, reduta ar putea adăposti câteva tunuri cu care s-ar ține sub control orice încercare a turcilor de trecere a Dunării și de năvălire în Oltenia. Din păcate aceste lucrări nu s-au făcut, din cauza acestei Administrații nevolnice, condusă de boierii valahi care nu ni s-au dovedit folositori, până acum. Am dat ordin special colonelului Salhaussen să pornească lucrările la acest lazaret, noaptea, folosind meseriași din armata noastră și salahori robi, cu căluși în gură, ca să nu atragă atenția turcilor, cu strigăte voite ori nevoite.

-În încheiere vreau să vă transmit ordinul Consiliului de Război, tuturor comandanților armatei din Transilvania: nici un soldat turc nu trebuie lăsat să-și pună piciorul pe pământurile Imperiului. Trecătorile din munți vor fi apărate, întărind efectivele de grăniceri și asigurându-le armamentul și munițiile necesare. Consiliul de Război ne acordă un răgaz pentru pregătiri de campanie. Vom cuceri Muntenia pentru a nu permite turcilor să-și

facă, aici, bază de aprovizionare pentru oștirile ce vor avea comandă să ne atace pe la Vidin ori pe clisura Dunării. Acum Oltenia este pământ austriac, turcii nu pot fi lăsați să treacă prin Oltenia. Noi nu o să-i lăsăm să treacă prin Oltenia.

La 1 iulie 1737 oștirea austriacă din Transilvania primește ordinul de a ocupa pozițiile stabilite pe linia de hotar cu Țara Românească. La 12 iulie generalul Wallis coboară șoseaua Carolina cu o lungă coloană de cătane. Erau 13 batalioane de infanterie, 31 escadroane și 12 companii de grenadieri. Aproape două mii de oameni. La Râmnic, din ordinul lăsat la comenduire colonelului Salhaussen, s-a construit un pod de vase solid pe care oastea generalului Wallis a trecut în Țara Românească fără nici o piedică. Avea direcția de marș către râul Argeș. Primele sate întâlnite în cale erau pustii. La Luminile, un sat mai răsărit, un grup de țărani cu preotul în frunte și cu doi copilași de 10 – 12 ani, desculți, o fetiță bălaie și un băiat purtând pe brațe un fund de lemn cu o pâine de grâu împletită cu cunună, ca Soarele, îi ieșiră în cale și îi închinară pâinea și sarea. Răspunseră tălmaciului că a ajuns la ei vestea că vine oastea de cătane să-i bată pe turci. Și ei s-au bucurat, iar ca semn al bucuriei lor au adus pâine și sare, că așa-i obiceiul, să-ți primești oaspeții dragi cu pâine și sare. În alte sate oamenii s-au înșirat de-a lungul drumului cu ciuturi cu apă limpede. Au pus prunci să guste din apă, încredințându-i pe oșteni că apa nu-i otrăvită. Iscoadele trimise înainte se întorc pe rând, raportând că drumul îi liber, nu-s semne de oaste turcească. Însă nici un boier nu le ieși în cale. S-or fi bejenit, fiindu-le teamă pentru averile lor?

La Pitești târgoveții prinseseră legați un cadiu și patru negustori turci. Cadiul era bătrân, poate să fi fost om bun, că nimeni nu-i făcuse nici un rău. Dar negustorii erau bătuți, cu hainele rupte, însângerați. Casele și tarabele lor fuseseră sparte și jefuite de târgoveții care aveau, pesemne, pricină de răzbunare. Nu știau nimic despre oștirile de turci sau de tătari. Ei n-au mai umblat de mult pe la București și nici la Dunăre n-au coborât.

-Ce să fac cu ei, căpitani? întrebă generalul.

-Sunt dușmani, Excelență, dacă-i lăsăm liberi ar putea fugi înainte să anunțe că venim, să spună despre oștirea noastră. Îi tai eu, Excelență, așa vom fi siguri că...

Generalul Wallis primea informații despre celelalte coloane de cătane care intraseră, pe alte căi, în Muntenia. Primul porni, de la Brașov prin Bran spre Rucăr, generalul Ghillany, cu 200 de cuirasieri și husari. El trebuia să ajungă la București iar acolo va primi, la timpul potrivit, porunci care îl vor învăța ce să facă. Generalul Wallis îi scrisese personal o misivă care l-a impresionat foarte pe nobilul general. „*Generale, va trebui să îmi urmezi cu strictețe instrucțiunile. Vei pleca cu o oaste compusă din călărești germani și husari sârbi și vei ajunge la București. Știrea despre graba domniei tale va ajunge la urechile domnitorului Constantin Mavrocordat care va crede ce îi vor spune zvonurile. Anume, că o armată de 1000 de germani vine să-l prindă și să-l ducă legat la Sibiu, întocmai cum s-a întâmplat cu tatăl sau, la 1716. Domnia ta va trebui să trimiți iscoade ca să afli ce se întâmplă la Palat, dar să nu intri în București. Să mai afli și ce fel de trupe turcești are Vodă, pentru apărarea lui. Aceste știri vreau să le aflu de la domnia ta cât mai repede. Alte porunci vei primi la timpul potrivit.”*

Locotenent-colonelul Bargozi a coborât munții pe urmele generalului Ghillany, cu 200 de husari, îl lasă în urmă pe acesta la Dragoslavele și grăbind, după două ceasuri ajunse, pe la amiază în ziua de 29 iulie, la Câmpulung. Era zi de târg, nimeni nu se aștepta să cadă năprasnic o asemenea oștire peste oamenii ce se veseleau. La târgul din acel an lumea se adunase la bâlci. Pe tăpșanul din marginea târgului, lângă mănăstire, se ridicaseră corturi cu tot felul de pehlivănii. Negustorii turci strigau în gura mare, trăgând mușteriii de haine, să guste din sarailii și baclavale, din alte felurite dulciuri și zaharicale. Porțile cetății de lângă mănăstirea cea frumoasă erau larg deschise, garnizoana de 60 de ieniceri fu luată prin surprindere. Se predară toți, doar unul singur, îmbrâncit, scăpă jungherul în pulpa unui husar călare. Fu omorât pe loc. Acest incident dădu semnalul nebuniei. Cătanele traseră de hainele negustorilor, le smulseră pungile, cotrobăiră prin desagi, coșuri și lăzi, apoi nemulțumiți de puținătatea prăzii începură să-i taie pe necredincioși. Locotenent colonelul nu avu putere asupra oștenilor lui, husarii fiind cunoscuți ca oameni iubitori de sânge, cărora le venea pofta de bătălie foarte repede. Seara, obosiți de atâtea isprăvi de peste zi, de mâncarea și băutura ce au jefuit în târg,

husarii lui Bargozi își fac culcuș în cetatea de lângă mănăstire, cetate ce se afla acolo în stare foarte bună, fiind reparată și întărită de Vodă Constantin Brâncoveanu la 1712.

În estimp, când husarii își stingeau pofta de jaf prin târg, cei patru călugări iezuiți care îl urmau pe Bargozi, se duseră la mănăstire și cerură să li se înfățișeze egumenul și toți frații călugări ortodocși. Nu erau mulți, nici zece. Dar erau oameni aleși, unul și unul, știutori de carte, zugravi de icoane și cântăreți cu școală, deoarece mănăstirea era una domnească. Frații din oastea lui Iisus cerură să li se spună istoria mănăstirii, a bisericii care era foarte frumoasă. Ziceau ei, că dacă ar fi fost mai mare, ar fi putut rivaliza la măreție cu multe catedrale din Italia și Germania.

Fratele egumen își încheie povestea pe care o depănase într-o limbă germană curată, chiar aleasă. Mulțumi călugărilor iezuiți pentru cuvintele lor frumoase. Imediat după vorbele lui, unul dintre iezuiți care era cu un cap peste frații lui, deoarece toți ascultau de el, spuse hodoronc-tronc:

-Voi, călugărilor schismatici, sunteți acum prizonieri de război. Pot să poruncesc husarilor sârbi să vă omoare. Dar eu vreau să salvez sufletele și trupurile voastre. Acum, imediat, să treceți la credința adevărată, cea catolică! O să începem botezul!

Egumenul mănăstirii privi, surprins, spre fața rasă a acelui iezuit care devenise urâtă și plină de zbârcituri, din netedă și luminoasă cum fusese în timp ce asculta minunata istorisire despre sfântul lăcaș. Când își reveni din surpriză chipul i se lumină și pacea cerului coborî asupra lui:

-Pentru unirea credinței ne rugăm și ne nevoim noi în toate zilele vieții noastre pe pământ. Aceasta ne-a cerut-o însuși Mântuitorul în Evangheliile sale. Mă bucur, și alături de mine se bucură și frații mei când aud că în nevoința noastră cea pentru care nădăjduim la răspuns bun de la Cer, acum vom avea alături de noi pe frații credincioși catolici. Convertirea la dreapta credință creștină la noi, cei de ritul răsăritean, trebuie să pornească, așa cum ați spus-o, cu noi cei ce am fost chemați să slujim acestei biserici până ne vom stinge, la sfârșit de veac. Și după ce noi, călugării, vom primi lumina cea adevărată și ne vom închina Cuvântului celui neîntinat, abia atunci vom trece să propovăduim adevărata și dreapta credință poporului neștiutor care așteaptă de

la noi deslușire și îndemn de smerenie. Ne închinăm și ne rugăm Excelenței Sale generalul conte de Königsegg, mai marele Consiliului de Război, să depună rugăciunea noastră hotărârii Majestății Sale Imperiale ca noi, cei dintâi dintre păcătoși să primim adevărata credință, drept pentru care să vă dea pe voi, cuceritorii din oastea fraților iezuiți, să ne fiți nouă alături în lucrarea de deslușire a tainelor din cărțile sfinte care ne sunt greșit explicate. Când noi, cei dintâi vom înțelege acele cuvinte din cărțile noastre de învățătură care sunt eretice și au făcut să se întâmple marea schismă, abia atunci să primim dezlegare să ne adresăm turmei ce ne-a fost încredințată. Cerem această aprobare de la Viena și fie ca ea să ne fie dată, cu înțelepciunea cu care am primit și până acum îndemnuri de la Craiova și Râmnic. Amin!

Locotenentul colonel Bargozi nu purta iezuiților cine știe ce mare dragoste. De aceea hotărî că ortodocșii aveau dreptate să ceară ajutorul Vienei. Îi dădu pe iezuiți afară și îi amenință cu tăierea capului dacă se vor atinge de un fir de păr de la călugări. Știa că amenințarea cu convertirea cu forța lasă o proastă impresie asupra poporului de rând și el, ca militar de carieră, nu-și dorea să aibă un dușman atât de mare și de periculos. Cel puția așa era în țara lui, în Italia.

După plecarea oștirii din Râmnic, un curier special format din trei bărbați îmbrăcați ca niște lefegii porni către București. Duceau cu ei o scrisoare pentru voievodul acestei țări, Constantin Mavrocordat. Nu era o scrisoare ca oricare, mai mult un ultimatum de a închina țara împăratului austriac. *„... Și dacă arăți supunere față de Majestatea Sa Împăratul Carol al VI-lea și primești suzeranitatea lui, trimite neîntârziat 200 de pungi cu galbeni, ca semn al supunerii tale. Primește îndemnul nostru prietenesc și alege drumul țării tale alături de cel puternic...*" Deși generalul nu folosise vreun cuvânt anume, printre rânduri se putea citi o amenințare clară: dacă nu te supui, voi veni cu oameni puternici și te voi răpi. Dar nu te vei bucura de același tratament îngăduitor cum a avut tatăl tău!

Vodă Constantin avea destule motive de îngrijorare. Atacul turcilor l-a prins descoperit. Sultanul îi promisese ajutor de oaste dar nimic nu se mișcase încă. Nu avea la Curte decât o sută de alvanițI, dezertori de la Bender din calea rușilor, care îndrăzniseră

să intre în capitală cu multă obrăznicie, cerând hrană și furaje. La o zi în urma acestora sosi un buluc de tătari care fuseseră trimși să-i prindă pe dezertori și să-i întoarcă înapoi, ori să-i taie dacă s-ar fi împotrivit. Vodă negocie cu mârzacul tătar și cu căpetenia alvaniților și, în lipsă de altceva, le promise plată de lefegii, numai să rămână la paza Curții.

Scrisoarea generalului Wallis și veștile ce veneau dinspre Câmpulung, Pitești și acum și de la Câmpina unde postul turcesc de la vamă fusese măcelărit de o altă oștire de husari, toate acestea îl băgaseră bine în sperieți pe Vodă. Chemă la el pe unul din puținii oameni de încredere ce îi mai stăteau în preajmă, grecul Constantin Lagonen Hipolitis pe care-l înălțase al doilea logofăt și îl trimise cu solii austrieci să-i ducă generalului răspuns de închinare.

„Încredințez pe Excelența Voastră că de îndată ce țara va fi curățată de necredincioși, vom depune jurământul de vasalitate față de Casa de Austria. Suma de 200 de pungi cu galbeni ne vom strădui să o adunăm, cât mai în grabă, și să o trimitem Excelenței Voastre, la Sibiu ori la Brașov, după cum vă va fi voia. Dar vă conjur, Excelență, dați porunci aspre armatei voastre să lase poporul de jos neștirbit, că amărâți și săraci sunt. De-i vom pierde pe aceștia, țara va deveni pustie și nu va aduce folos nimănui..."

Peste două zile logofătul Hipolitis trimise o scrisoare scurtă prin care îi aduse la cunoștință Măriei Sale că generalul Wallis îl ține ostatic ca să fie sigur că promisiunea de supunere făcută de Vodă nu este doar o vorbă în vânt. I s-a spus că viața lui este garanția că boierii țării se vor întoarce în jurul lui Vodă, îl vor primi cu dragoste pe generalul Ghillany și îi vor arăta supunere. Că generalul Ghillany se află pe drum spre București, cu o mie de călăreți care vor apăra capitala și pe Vodă și Curtea Domnească de orice atac turcesc. Să aibă încredere și să se supună generalului Ghillany!

-Boieri dumneavoastră, generalul Wallis nu este față de mine altfel decât a fost generalul Steinville față de tatăl meu. Adică față de Țara Românească. Austria dorește să aibă graniță cu Turcia pe Dunăre, dar nu are armată să țină această graniță. Mă vrea pe mine ostatic pentru ca să câștige la schimbul de prizonieri. Atâta timp cât Rusia va purta război cu Turcia acolo, departe în răsărit, noi

aici vom fi teren de război pentru turci la fel și pentru austrieci. Noi trebuie să avem grija țării noastre, să plătim dacă-i nevoie dar să nu-i lăsăm pe turcii și nohaii care merg la război în Serbia să ne pustiască. Acum, la acest ceas, îl cred pe generalul Wallis că umblă cu vicleșuguri. Nu mă voi lăsa prins de generalul Ghillany ori de altul, care o fi. Curtea se așează la Văcărești, iar în București vom pune caimacami.

Seimeni n-a lăsat Vodă prea mulți să aibă grija liniștii în mahalale. Îi trebuiau și lui pentru paza mănăstirii Văcărești. Iar lumea, adică marii boieri și breslele și negustorii s-au bejenit totdeauna când l-au văzut pe Vodă că-i fricos și fuge. Așa că în acele zile de iulie fierbinte Bucureștiul a început să tremure. Lumea a pus în căruțe tot ce a avut mai bun, cei mai săraci au pus în cotigi iar cei nevoiași au luat desagii în spinare și pruncii în brațe și au pornit fuga către adăposturi. Dar unde se puteau adăposti, bieții oameni? De la miazănoapte veneau cătanele, de la Câmpina la vale și de la Târgoviște. Dinspre Giurgiu puteau veni turcii, dinspre Focșani puteau veni tătarii. Doar spre Oltenița, prin bălți și smârcuri. Cum nu mai era nici o nădejde că se va putea aduna recolta de pe câmp, oamenii au luat cu ei tot ce mai aveau în gospodărie: făina de mei și de grâu, păpușoiul și ceva...Altceva ce? Și atunci a început să curgă apa pe râul tâlharilor. Convoaiele cu bejenari fură atacate fără nici o frică de turci ori de tătari sau cătane. În două, trei zile peste București s-a lățit foametea.

-Oamenii mor de foame, Măria Ta, cad din picioare și mor! Nu de boli și nici de poveri, ci de foame! Dacă nu-i ajutăm acum, la greu, mare păcat ne facem, Măria Ta, zise Șerban Crețulescu spătarul. Folosește ceva bani din vistierie, Măria Ta, ca să cumpărăm făină de la Giurgiu. Am să merg eu, cu slugile armate ale casei mele, să aduc câteva căruțe de făină.

Vodă îi mai dă câțiva seimeni și pe căpitanul Ioniță, puse pe serdarul Radu Comăneanu să stea în fruntea caravanei, dar nu-l lăsă pe Șerban Crețulescu să se depărteze de el.

-Măria Ta, marele spătar Mihalachis a fugit la Stanbul, acu două zile în urmă. Averea toată o avea trimisă la Giurgiu încă din luna lui Florar. Ne trebuie boier vrednic să țină spada Măriei Tale, spuse bătrânul Crețulescu. Ce-ar fi, Măria Ta, să-l cerci pe

Constantin Dudescu? Iar lui Ramadan vistierul ai putea, Măria Ta, să-i legi călimările de mare logofăt la brâu.

Având și boierii cei grei puși la locul lor, după nume, Vodă Constantin se trase într-un colț al verandei umbrită de vrejii groși de viță de vie, plantați acolo de însuși Nicolae, tatăl său. Făcu semn unui servitor să-l cheme pe Mitropolitul Ștefan. Cu acesta și cu spătarul Crețulescu, Vodă intră în salon și porunci unui servitor să stea de pază la ușă, să nu lase pe nimeni să intre.

- Cu zorile de ziuă vom porni spre Giurgiu, să vedem dacă oastea Sultanului a ajuns cumva la Rusciuc. Îmi este teamă de boierii noștri, nu cumva vor să-mi întindă capcană și să mă dea plocon austriacului?

-Măria Ta, o vorbă veche zice că paza bună trece primejdia rea, răspunse Mitropolitul. Războiul încă este la început, nimeni nu știe cum se va încheia. Dacă oastea austriacă prinde rădăcini oriunde în țară, la semnarea păcii putem păți precum cu Oltenia. Și ai văzut, Măria Ta, cum s-au împăcat boierii noștri cei mari cu grofii cei aroganți. Eu n-am știre ca cineva din veliții noștri să aibă mare dragoste de nemți. Dar poți să știi?

-Are dreptate Înaltpreasfinția Sa, Mărite, zise și spătarul Crețulescu. O întâlnire cu austriecii nu trebuie să aibă loc fără măcar un steag de ieniceri în jurul scaunului domnesc și alții, câteva sute măcar, în tabără la Cotroceni. Așa-i acum țara, închinată Sultanului. Iar austriacul poate fi înfățișat Măriei Tale doar ca sol cu propuneri de pace, ca între vecini. Zic, dară, Măria Ta să aștepți între hotarele noastre să ajungă măcar la Giurgiu un agă sau un pașă, până atunci caută să nu stai într-un singur loc. Bine zis-ai, să pleci acum la Giurgiu este cel mai cuminte lucru.

Alaiul lui Vodă se înjumătăți în zori, la ceasul plecării de la Văcărești. Vodă alese în jurul lui doar câțiva boieri din cei dintr-a doua clasă, mai proaspăt dăruiți cu slujbe domnești și care aveau mai mare drag de cel ce le schimba soarta neamului, spre binele urmașilor lor. Mitropolitul Ștefan făcu doi pași într-o parte și, binecuvântându-l pe voievod, îi spuse. Voi trimite azi olăcar pe urma Măriei Tale cu vești despre ce este în București și pe unde umblă oastea de cătane. Mergi cu bine, Măria Ta și nu te lăsa ademenit de vorbe ticăloase.

Într-adevăr, olăcarul Mitropolitului îl ajunse din urmă pe Vodă la Doian, un sat cu o fântână cu cumpănă, la marginea drumului spre Giurgiu. Adusese călugărul răvaș de la caimacamul biv vel postelnic Caradja, unul din cei patru cărora le încredințase să aibă grijă de Curtea Domnească. Scria caimacamul că generalul Ghillany ajuns-a la București și a făcut tabără la Cotroceni. De acolo a trimis poruncă să i se înfățișeze Vodă, purtându-se ca și cum el ar fi acum stăpânul țării, iar domnitorul din Scaun doar o slugă închinată. A dat porunci să i se aducă provizii pentru oastea austriacă ce vine din urmă, câteva mii de oameni, poate chiar mai mulți de douăzeci de mii scria boierul Caradja socotind numărul cătanelor după câtă zaherea se ceruse. A mai dat poruncă acel ghinărar să plece olăcari pe urma voievodului și să-l aducă înapoi, în Scaunul Domnesc, să fie la palatul său căci va trebui să depună omagiile sale și ale țării față de Majestatea Sa Împăratul Carol în mâinile trimisului Consiliului de Război, generalul Wallis.

Din satul Doian, raiaua Giurgiului era cale doar la două ceasuri depărtare. Vodă trimise poruncă să i se înfățișeze la Doian cadiul și mai marii cetății. Când sosiră, Vodă stătu la sfat cu aceia. Află, mai întâi de toate că la Rusciuc cetate n-a intrat nici un corp de oștire otomană, și nici vești despre aceia nu sosise. Ei, mai marii Giurgiului aveau bărci și caice pregătite să-l treacă pe Vodă la adăpost, la Rusciuc dacă s-ar arăta cătanele la malul Dunării. Vodă nu zăbovi la Doian. Dădu drumul celor din Giurgiu și porni spre Oltenița. Gândul lui era să stea în preajma Dunării, în așteptarea oștirii promise de marele vizir. Îi părea rău, dar austriecii nu vor părăsi țara de bună voie, oricâte pungi cu galbeni le-ar promite. Spera ca oastea să nu fie numai de nohai deoarece cu aceștia nu va face mare ispravă.

La 8 iulie Vodă ajunge la Oltenița. Stă în așteptare aici, cu speranțele slăbindu-i căci nici un semn nu primea nici de la Sultan și nici de la marele vizir. Panica puse stăpânire pe alaiul și așa subțiat al lui Vodă când, în miez de noapte, în ziua de 11 iulie noul mare spătar Constantin Dudescu primi carte de la fratele său, medelnicerul Radu Dudescu, aflat în București, care îl înștiința că a intrat cu alai la Cotroceni, la ghinărarul Ghillany, Șerban Groful Cantacuzino, fiul lui Gheorghe Cantacuzino, fostul Ban al Administrației Olteniei. Acest urmaș de Cantacuzini, se lăudase că

a fost chemat de generalul Ghillany, să fie de față când va intra Excelența Sa generalul Wallis, deoarece îl va pune pe scaunul domnesc care i se cuvine, ca urmaș de neam de voievozi. Văzându-i pe cei din preajma lui speriați de moarte, Vodă ridică tabăra și pleacă cu toți însoțitorii lui până la vărsarea Argeșului în Dunăre. Acolo îl așteptau două corăbii, cu care ar fi putut trece, cu toți ai lui, la Turtucaia, pe malul bulgăresc.

Urmează zile lungi de nesiguranță. Din tabăra Sultanului nu sosesc vești, cererile lui Vodă de ajutor militar rămân fără răspuns. De la București Vodă, primește știrea că Șerban groful Cantacuzino a trimis 60 de cătane în București, din care unii ocupă palatul domnesc și jefuiesc de acolo ce au mai găsit, iar ceilalți s-au dus în bazar și au adunat negustorii turci, i-au pus să-și deschidă tarabele, i-au jefuit și apoi le-au tăiat mâinile, ca pedeapsă că i-au furat pe creștini. Mai apoi, după alte zile de așteptare, la 18 iulie i se comunică lui Vodă că a sosit în București generalul Ghillany, că n-a stat decât o zi ca să afle pe unde sunt turcii și Vodă. Boierii cei mari, în frunte cu Mitropolitul Ștefan se prezintă la Cotroceni ca să-și prezinte omagiile față de Împărat. Dar generalul plecase, a trimis o parte din trupa lui de 600 de cătane către Silistra, să-i caute pe turci, iar restul, cu el în frunte au luat-o spre Oltenița, ca să-l prindă pe Vodă. La aflarea acestor vești socotite a fi dintre cele mai rele, Vodă trece la Turtucaia, pe malul bulgăresc. Rămâne cu alai puțin căci multă lume l-a părăsit, unii cerându-și voie iar alții plecând fără de voie. Unii au plecat cu permisia Domnului, printre aceștia fiind Constantin Ramadan mare logofăt, Constantin Dudescu mare spătar, seimenii și mercenarii ce-i mai rămăseseră credincioși. Dar după una neagră iată că vine și o zi mai bună, aducând o mică bucurie. De la București Vodă primește carte de la caimacami, adusă de Radu Comăneanu clucerul, care sosi împreună cu Tomiță al doilea postelnic care este fiul marelui vornic Iordache Crețulescu, Constantin cămărașiul, fiul lui Asan și doi copii de casă. Caimacamii îi descriu tot ce s-a întâmplat în zilele din urmă prin București și spun că nemții nu sunt chiar așa de fioroși pe cât li se păruse după primele zvonuri. Au văzut că iscodesc cu frică despre turci. Ei cer lui Vodă să facă tot ce poate să nu stea pe malul

turcesc, îi musai să fie văzut că nu-i fugit din țara sa. Altfel turcii când vor veni vor pustii o țară fără stăpân.

Vodă se întoarce la Oltenița însoțit de Soliman aga ce fusese trimis să strângă din Muntenia tot ce poate pentru aprovizionarea marii armate a Sultanului. Mai adunaseră în jurul lor câțiva turci, deci nu erau chiar fără apărare. În aceeași zi când Vodă a venit înapoi în Oltenița, a sosit acolo de la Stanbul secretarul capuchehaielor Țării Românești, Constantin pe nume. Acesta aduce răspuns la cererile Domnului, de ajutor, că i s-a dat poruncă lui Ibrahim Pașa de la Brăila, să vină cu o mie de bosnieci și 4 tunuri. A mai trimis Sultanul la 2-3 zile alți 2.000 de oameni cu 30 de tunuri.

A doua zi după întoarcerea lui Vodă la Oltenița, vine știrea despre un colonel, Bargozzi, care a intrat în București cu 200 de cătane. El a venit cu o poruncă specială: de cum a sosit, s-a dus direct la Palat, a închis porțile și a trimis oameni de i-au adus la fața lui pe Mitropolitul Ștefan, pe Iordache Crețulescu marele vornic, pe Constantin Ramadan marele logofăt și pe marele spătar Constantin Dudescu. Alți mari boieri din Divan nu a mai găsit. Acest Bargozzi tâlcuiește lungă vreme cu boierii din capul Divanului, apoi îi dă pe mâna a 60 de cătane care-i duc la Târgoviște. Asta s-a întâmplat noaptea. Dimineața, Bargozzi pune să sune goarnele adunarea, încolonarea și în bubuit de tobe pleacă spre Târgoviște, unde avea să se găsească cu generalul Ghillany, care ajunsese acolo mai înainte. Pe acei boieri i-a trecut în Transilvania, cu voia sau fără voia lor. Tot atunci ar fi fugit peste munți mulțime de popor care se înfricoșase tare de tot, că se zvonise că vin turcii. Și se știa din vechime că turcul, pe care-l prinde îl leagă și-l duce în robie.

Teama de turci tocmai se împlinise: la 25 ale lunii iulie acel Ibrahim Pașa a intrat în țară cu oastea lui și s-a oprit la Negoiești. Acolo îi vine în cale Vodă Constantin Mavrocordat și împreună intră în București. Apoi se trag la Văcărești, la mănăstire. Soldații turci se dădeau voinicoși, cereau toată ziua să-i lase să plece spre Târgoviște, să taie nemți și români care se dăduseră voluntari cu nemții. Câteva zile au tot adus capete de germani și români luați în robie, pentru care au primit premii de la agalele lor și răscumpărări de la Vodă, pentru români. Dar sumețirea acestor mari războinici

cade și se face praf: de pe frontul de la Niș vine știrea că austriecii au intrat în Bosnia. Pe dată, 500 din bosniecii lui Ibrahim Pașa fug din tabără, strigând că ei se duc să apere Patria. Pe ceilalți îi oprește Ibrahim, cu mari amenințări. Dar acum intră frica în tabăra lui Vodă, la Văcărești. Dar nu ține prea mult această frică. După două zile vin 300 de ieniceri cu Mestan aga, trimiși de Mehmet Pașa. Vodă îi așază în București, la mănăstirea Sfântul Gheorghe. Și mai vin încă 200 de oameni, cu Devoglu aga. Acum bucuria este mare în tabăra de la București. Marele vizir, care era cel ce mânase atâtea ajutoare la București, acum trimite poruncă aspră: nu stați degeaba, porniți la Târgoviște și-i bateți pe austrieci, scoateți-i din țară.

La 8 septembrie se urnește oastea de 3000 de turci, cu tunuri cu tot și pornește spre Târgoviște. Generalul Ghillany află de veste după două zile și apucă să se trage îndărăt, la Câmpulung. Știrea retragerii austriecilor ajunge la București, acolo se trag salve cu tunul și cu pușcoacele, veselia este mare. Însă oastea aceasta care s-a bucurat de o victorie fără vărsare de sânge, în loc să grăbească și să-i dea peste cap pe austrieci, rămâne în Târgoviște și își varsă năduful pe locuitori. Omoară, taie, spânzură, dau foc la Mitropolie. Găsesc mulțime de lăzi cu comori ascunse în pământ, averile tuturor boierilor mari și mici care fugiseră la Brașov le-au aflat acolo, în pământul Mitropoliei. Chilipirgiii aceia, care se aleseseră cu bani și odoare scumpe, fără să fi trudit pentru ele, s-au apucat de prostii și s-au risipit, plecând de la oaste spre casele lor din Împărăția turcească. Acu, necazul era pe capul lui Vodă: iar era lipsit de oaste, putea fi atacat de austrieci și chiar prins. Împreună cu Ibrahim Pașa, Vodă trimite pe marele postelnic Manolache Ipsilanti în lagărul turcesc, la Isaccea și îi arată marelui vizir în ce stare sunt, cerându-i din nou ajutor. Marele Vizir se înduplecă și trimite un conducător vrednic, pe Murtaza Pașa cu 1500 de oameni și cu toate batalioanele de ieniceri de la Giurgiu. Acum Vodă face strigare la oaste: cum marii boieri fuseseră luați în captivitate de austrieci, Vodă ridică în rang și clasă mulțime de boiernași. Cu aceștia, oastea ajunge la 5000 de oameni și pornesc sub comanda lui Murtaza Pașa.

Avangarda oștirii era formată din români. Ei ajung la Pitești, unde le iese în cale colonelul Bargozzi cu cei 500 de husari ai lui.

Românii atacă cu furie sub comanda lui biv-vel aga Iordache, un boier de clasa a II-a, căruia Vodă îi promisese că-l va face mare spătar dacă va ieși victorios. Românii îi bat pe husari, colonelul Bargozzii moare în luptă împreună cu alți 300 de husari, restul sunt făcuți prizonieri. Capul colonelului, cel care îi îngrozise pe bucureșteni cu doar două sau trei săptămâni în urmă, fu trimis la București și fu înfipt pe zidul palatului domnesc într-o prăjină. Apoi acest trofeu fu trimis în tabăra marelui vizir.

-Măria Ta, unul din prizonierii austrieci, ofițer, aflat în beciul Palatului auzind mare zarvă și strigăte și huiduieli dincolo de zidul de apărare, a întrebat, curios, ce fel de tulburare se întâmplă în popor, îi povestește lui Vodă aga seimenilor. Nădăjduia, amărâtul, că poporul este speriat că s-ar fi zvonit că vine generalul Ghillany să vă ia ostatic iar pe ei să-i elibereze. Dar când a aflat că lumea strigă și aruncă cu pietre în capul colonelului Bargozzi care taman ce a fost pus pe zid, înfipt într-un par, acel ofițer neamț s-a făcut galben ca ceara și a căzut cu fața la pământ. După multe ceasuri s-a liniștit acel ofițer și a povestit care a fost pricina tulburării sale. Zice că în ziua de 29 august, aflându-se el cu toți ofițerii la Târgoviște generalul Ghillany ar fi dat un mare banchet în cinstea victoriilor de până atunci. Mulți ofițeri au ridicat paharul pentru Împărat, pentru Consiliul de Război, pentru generali, unii pentru alții. Cel mai impresionant toast l-a rostit acest colonel Bargozzi, care pomenind faptul că este ziua în care se prăznuiește tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, ar fi spus că să dea Dumnezeu ca în patruzeci de zile să se aducă pe tipsie capul lui Vodă Constantin Mavrocordat, precum fusese adus capul lui Ioan Botezătorul la fața lui Irod Împărat. Și azi, Măria Ta, zice acel ofițer, se împlinesc patruzeci de zile de la acel toast. Dar nu capul Măriei Tale este purtat pe tipsie, tăiat, ci al acelui blasfemiator! Nu este asta, Măria Ta, o minune a lui Dumnezeu?

Auzind acestea, Vodă s-a cutremurat, la rândul lui și s-a spăimântat. Și pe dată a adunat alaiul și a plecat la Mitropolie unde s-a închinat la sfintele icoane și a făcut sute de metanii, dând slavă lui Dumnezeu, lui Iisus Mântuitorul și Sfântului Ioan Botezătorul. Niciodată nu a fost văzut Vodă Constantin Mavrocordat rugându-se cu atâta foc și adâncă evlavie, ca în ziua aceea.

În acele zile când turcii atacau oastea de cătane a generalului Ghillany, sosiră scăpând din prizonierat marele logofăt Ramadan, Mitropolitul Ștefan și marele Ban Manolache Lambrino cu soția Bălașa.

De la Pitești, Murtaza Pașa se îndreaptă asupra Câmpulungului. Generalul Ghillany fuge din calea lui și trece în Oltenia. Românii cu aga Iordache se țin după oastea austriacă. Murtaza cu turcii lui rămân în urmă, pradă și ard Câmpulungul, prăpădesc în așa hal orașul că acesta a rămas pustiu până în anul 1743.

De aci înainte războiul se mută în Oltenia. Însă ceea ce istoria consemnează mai puțin este, dragă cititorule, faptul că oastea care i-a alungat pe austrieci din culcușurile ce-și făcuseră în Țara Românească a avut în avangardă un corp de români care au luptat cu îndârjire pentru eliberarea Patriei. Ei l-au avut în frunte pe biv – vel aga Iordache, un boier mai mărunt, nu dintre cei mari, dar care a luptat cu mult suflet și dragoste pentru țara lui. Românii, care erau ca la o mie de oameni, îl duceau cu ei pe marele serdar Radu Corneanu pe care Vodă l-a numit guvernator, să conducă Oltenia și să o tocmească la loc, după atâta asuprire, jaf și prăpăd. Se ridica, din nou, țara!

Capitolul 29

Cu prapurii la închinare

Primul an de război al aliaților, Austria și Rusia, cu Imperiul Otoman a fost unul de grele încercări pentru austrieci. Vitejia germană și vestita inteligență militară se dovediră că au apus, odată cu prințul Eugeniu de Savoia. Porția de victorii ale armatei habsburgilor s-a gătat, tocmai în acel an 1737.

Mai întâi de toate, armata austriacă era mai puțină decât cea pe care o voia alungată din Europa. Turcii cumpăraseră și ei destule tunuri noi, puternice. Și puști cu tragere mai lungă. Ținta austriecilor, Nișul, a căzut în primele zile de lupte, fiind predată generalului Seckendorff și Prințului Francisc de Lorena, la 28 iulie. Rușii, care urmăreau de la distanță luptele din Europa, trimit sfaturi feldmareșalului Seckendorff, ajuns adjunctul Prințului Francisc de Lorena, comandantul întregii armate austriece după cucerirea Nișului. Ei scriu că Înalta Poartă are planuri de atac asupra centrelor de aprovizioare ale armatelor austriece din Transilvania, Ungaria și Banatul Timișoarei. Pentru aceasta adunarea armatelor otomane se face la Vidin, cetate puternică, greu de cucerit. Austria ar face bine dacă ar reuși să blocheze trupele turcești care se află în cetatea Vidin și în jurul ei. Să nu piardă vremea și puterile în Țara Românească, mai bine să-l trimită pe generalul Wallis să-i țină pe turci pe loc, pe malul oltenesc, la Calafat.

Consiliul de Război este de acord cu această strategie și trimite corpuri de armată la blocarea Vidinului. Dar nu reușesc mare lucru, austriecii erau puțini deoarece multă oaste era blocată în garnizoane, în cetățile și târgurile cucerite în Serbia, Bosnia, Croația. Generalul Wallis era comandantul trupelor austriece din Oltenia. El cere ajutor de la feldmareșalul Seckendorff, scriindu-i că turcii pot aduce trupe din Vidin, pe apă, să debarce pe malul românesc al Dunării și să atace bruma de întărituri de la Calafat și apoi toată Oltenia. Consiliul de Război recunoaște că malul stâng al Dunării este slab apărat și de aceea sunt dislocate aici, două regimente de cavalerie, din cele mai bune: Althein și Saint Ignon. Primind acest sprijin prețios, generalul Wallis îl lasă la comandă pe generalul Damniz și el pleacă la Sibiu, pentru a lua parte la o

mare ședință. Ce fel de adunare putea fi atât de importantă ca să pleci, de pe câmpul de luptă și să lipsești atâtea zile? Credem că turcii din Vidin au aflat de această plecare și imediat au traversat Dunărea la Nicopole cu 1000 de oameni, atacând la Izlaz. Acolo austriecii comandați de maiorul baron von Hagenbeck se retrag, neputând să reziste și ocupă noi poziții de apărare la Caracal. Cele două regimente de cavalerie sosite în ajutor sunt trimise la Caracal, bătălia este puternică și turcii sunt aruncați înapoi, până la Olt. Generalul Wallis, revenit în Oltenia, dă poruncă maiorului von Hagenbeck să pornească cu cele două regimente spre nord și să întărească apărarea Craiovei, căci turcii țînteau mereu acest oraș. La Craiova comanda o avea colonelul Salhaussen. Am văzut curajul acestui ofițer. Dar la mijlocul lunii septembrie, după victoria de la Caracal, generalul Wallis se afla la Craiova și credea că aici toate lucrurile erau liniștite. Dar surpriză: nu mai puțin de zece mii de turci atacă Craiova prin surprindere, îl bat bine pe Wallis care se retrage cu trupele lui, în graba mare, în Transilvania. Retragerea lui a fost socotită la Consiliul de Război mai mult o fugă rușinoasă. Afectat de acest eșec, generalul Wallis moare la 28 septembrie, la Sibiu. Unii au zis că de inimă rea, alții că ar fi băut otravă. Cine știe?

Înfruntările dintre turci și austrieci au loc în toată vara acelui an. Turcii aveau ca țintă cetatea Timișoarei și Belgradul, austriecii voiau să împresoare oștile otomane concentrate în jurul Vidinului și, ținându-le pe loc, să lichideze corpurile de ieniceri și spahii care manevrau dincolo de linia Vidinului. Dar în timpul ostilităților apar elemente neprevăzute, de ambele părți. Bolile sunt cele care însoțesc, întotdeauna armatele în marș și se manifestă virulent când se așază taberele pentru odihnă sau concentrare de trupe. Dar mai sunt și alte neprevăzute, unele foarte dureroase. În toiul verii austriecii s-au trezit cu o răscoală în spatele frontului. Răsculații sunt românii din munții Almașului. Guvernarea dură, aspră se lasă cu consecințe dintre cele mai grave. Dar acolo, în munții Almașului revolta a pornit de la acțiunile agresive ale iezuiților care au intensificat campaniile de catolicizare a ortodocșilor. Puțin mai târziu, în toamnă, revolta se mută în câmpia bănățeană din jurul Timișoarei. Acolo, satele de sârbi pornesc și ele revoltele, cauzele sunt aceleași ca și la românii

ardeleni. Câțiva căpitani sârbi din această câmpie a Timișoarei se duc la seraschierul (comandantul oștirii otomane) de la Vidin. I se închină și depun și omagiul de supunere. Ba mai mult, semnează și angajamente de a porni lupte împotriva fostilor stăpâni, austrieci. Se formează o mică oștire, de o mie de călăreți sârbi care înaintează de la Caransebeș spre Lugoj. Incendiază satele germane, mănăstirile catolice, se răzbună pentru toate relele pe care le-au îndurat. Surpriza pentru conducerea armatei este extrem de neplăcută: acu trebuie să dizloce trupe, de pe front, ca să stingă revolta propriei populații.

Războiul acesta, aflat în cel de al treilea an, devine mare mâncător de soldați. Toate ciocnirile violente se lasă cu morți și răniți. Efectivele scad, cele mai multe pierderi le-au avut turcii, în acest an 1738. Pe lângă morți și răniți, mulți soldați au dezertat, grăbind spre casele lor cu prăzile bogate pe care le-au dobândit și pe care nu le pot păzi altfel decât încredințându-le propriilor familii. Și astfel cererea de trupe noi crește, de la o zi la alta. De unde să adunăm recruți? Populația germană este sărăcită de tineret. Musai să recrutăm, chiar cu forța, din populația care este supusă Împăratului.

Așa s-a întâmplat în zona Olteniei. Mai ținem minte că în precedentul război, cel din anii 1716 – 1718, alături de trupele germane, puține în fond, s-a constituit și o miliție locală, condusă de serdarul Barbu Cornea Brăiloiu. Oare, nu cumva mai găsim un român la fel de vrednic precum a fost acela? Să formeze și acum un detașament de cătane oltenești?

L-au aflat. Îl cheamă Ortobaghi, este comandantul infanteriei haiducești, se lățise zvonul că ar avea gazde în Țara Loviștei, țara haiducilor. Acești haiduci, ai lui Ortobaghi s-au luptat cu turcii prădalnici care au adunat robi și multe turme de animale, lăsând în urmă sărăcie și foamete. Ortobaghi era român născut și crescut în Craiova, însă intrase în neamul Brăiloiu căsătorindu-se cu o fiică a lui Șerban Brăiloiu, nepot al marelui serdar Barbu Cornea Brăiloiu, ajuns la înaltul rang de consilier în Chezaricească Administrație. Acum oștirea de haiduci are vecini câteva sute de cătane, acolo, în fortărețele de la Câineni și Perișani, consolidate cu câțiva ani în urmă de sașii din Sibiu. Se află că acest Ortobaghi nu-i tovarăș cu adevărații haiduci, cei care ajutau oamenii săraci cât puteau.

Având destule bătălii câștigate împotriva austriecilor, la București se pune de un consiliu de război pentru a vedea ce este de făcu mai departe. Era jumătatea lui octombrie și vremea era încă destul de bună pentru a continua harțul. Vodă Constantin Mavrocordat face consiliu de război cu Murtaza Pașa, cu Ibrahim Pașa, cu Mustafa Aga și cer ajutor Sultanului, arătând că mulțime de turci a părăsit armata, retrăgându-se cu prăzile bogate câștigate la Pitești, Târgoviște, Câmpulung și Curtea de Argeș. În scrisoarea lor arată că moralul austriecilor este la pământ și acum ar fi cel mai potrivit să-i alunge pe aceia din Oltenia, un ținut foarte important pentru armata turcă. Sultanul dă ordin ca 80 de batalioane din raialele de pe malul drept al Dunării să se unească cu trupele lui Murtaza Pașa, la București. Aceste batalioane sosesc la București pe rând, iar la 1 noiembrie se formează o oștire de 30.000 - 40.000 de turci. Oastea Țării Românești adunată sub comanda marelui spătar Ianache număra 10.000 oameni. După alte 3-4 zile, mai sosesc 10.000 de tătari, sub comanda lui Calim Gheray. Această mare armată se pune în mișcare la 7 noiembrie, primii plecând tătarii, urmați a doua zi de turci și de români. Și în acele zile are loc o ciocnire foarte dură între austriecii colonelului Salhaussen, și românii marelui spătar Ianache. Colonelul Salhaussen ieșise din Craiova cu două mii de oameni venind în întâmpinarea generalului Ghillany, care fugea de urmăritorii lui turci. Românii atacă cu furie și îl înfrâng pe colonelul Salhaussen, care fuge din Craiova și trece munții în Ardeal. Va fi arestat, judecat pentru pierderea Craiovei și a unui număr mare de cătane și va fi condamnat la moarte.

Încurajat de aceste succese, în ultimele zile ale lui octombrie Vodă Mavrocordat dă o proclamație în care se adresează Episcopului Climent al Râmnicului, întregului cler, boierilor și întregului popor din Oltenia, îndemnându-i să iasă în întâmpinarea lui Murtaza Pașa și marelui spătar Ianache ce venea însoțindu-l pe serdarul Radu Comăneanu pe care Vodă îl numise guvernator al Olteniei. Toți sunt chemați să jure supunere Sultanului, să se întoarcă la casele lor și să stea liniștiți deoarece Sultanul, la rugămințile fierbinți ale lui Vodă a dat hrisov de iertare de păcatul trădării tuturor celor ce i se vor închina și a mai dat poruncă oștirilor, ofițerilor și soldaților să nu se atingă de popor cu nimic,

nici măcar cu un fir de ață, căci aceia ce vor face altfel vor fi judecați după legile armatei.

La Episcopia din Râmnic era mare neliniște. Înaltpreasfințitul Episcop Climent stătea mai tot timpul în rugăciuni, cu cei mai apropiați călugări ai lui, în fața icoanelor făcătoare de minuni

-Doamne Iisuse Mântuitorule, tu care pe toate le cunoști până la adâncul inimii fiecărui om, dă-mi mie, servitorului Tău, gândul cel înțelept ca să duc la loc păzit această turmă pe care mi-ai încredințat-o spre păstorire. Poporul credincioșilor așteaptă mare mila Ta, Doamne, că amară este viața lor. Truda muncii de zi cu zi le este luată de mai marii țării și ai locului, bătuți sunt pentru orice părere de greșeală iar la jafurile și prădăciunile oștirilor ei sunt cei mai aspru loviți. M-am adresat comandantului general al guberniei, generalului Lobkowitz, să ne trimită ajutoare care să stea pavăză în fața necredincioșilor care niciodată n-au arătat îndurare. Am primit, Doamne Iisuse Hristoase Ocrotitorul nostru, scrisoarea voievodului Constantin Mavrocordat care ne îndeamnă să ne închinăm Sultanului, că acela s-a jurat că nu vom păți nimic rău. Arată-mi calea, Stăpâne, dă-mi semn al milei și îndurării Tale! Încotro să merg?

Și semnul ceresc sosi! Generalul Lobkowitz îi răspunse la strigătul de ajutor:

„... Vino, Sfințite, și te adăpostește lângă noi, aici, în Transilvania. Doar aici îți putem da protecție, acasă la tine nu-ți voi trimite cătane de pază și apărare. Abia ne ajung nouă și poporului nostru aceste regimente și batalioane, nici vorbă să ne lipsim de ele. Ajută-te cum poți, apără-te cum socoți mai bine, altminteri să nu faci!”

-Iată ce ne răspunde conducătorul nostru, căruia Majestatea Sa Împăratul Carol i-a încredințat să ne guverneze, să ne apere și să ne păzească la ceas de cumpănă. Să ne ajutăm fiecare dintre noi după cum putem, că el nu are de unde să ne trimită ajutor de oaste, că abia îi ajung lui cătanele din preajmă. Voi scrie carte Voievodului pământean, creștin ortodox ca și noi, Măriei Sale Constantin Mavrocordat să-i cer sfat și ajutor la acest ceas de cumpănă. Să ne ia înapoi, sub aripa sa ocrotitoare, că ai țării am fost până când puterile lumii ne-au vândut străinilor, fără să ne întrebe pe noi de vrem ori nu vrem.

Vodă i-a răspuns vlădicăii în aceeași zi în care a primit scrisoarea lui, adusă de un tânăr apropiat Episcopului în care cinul monahal și boierii aveau mare încredere. Scrisoarea vlădicăii îi produce lui Vodă așa o mare bucurie încât, deși nu era un asemenea obicei, îi dă aceluia rangul de postelnic și îi dăruiește un caftan. Iar locuitorilor Olteniei le promite scutire de biruri un an de zile.

În decembrie 1737 Vodă Constantin Mavrocordat a trimis la Sibiu, la generalul Lobcowitz, pe al treilea vistier al său, Silviano, fiul lui Atanasie Silvano Zaraful, probabil cu o propunere de armistițiu pentru perioada iernii. Ori pentru a-l convinge pe comandantul general al Transilvaniei și Olteniei să retragă toate trupele austriece din ținutul Olteniei. Dar răspunsul generalului a fost negativ, ba mai mult, el a trimis întăriri la forturile de la Perișani și Arxavia, de lângă satul Câineni. Când află despre această manevră a austriecilor, la București Vodă face un consiliu cu Soleiman Pașa și cu agalele care mai erau în București pentru a hotărî ce-i de făcut. Austriecii trebuie alungați dincolo de hotar, ca nu cumva peste iarnă să se înceapă tratativele de pace și iar să se aplice acel principiu din timp de război, *uti posedatis*. Dar trupe prea multe nu mai aveau deoarece Murtaza Pașa, cel care avusese meritul de a-i fi învins pe austrieci în Muntenia și în Oltenia, fusese chemat la Vidin, cu oastea sa cu tot. Așadar, trebuie să ne descurcăm cu ce avem. Și consiliul agalelor stabilește ca Soleiman Pașa cu oastea lui împreună cu seimenii de la Curtea Domnească să atace la Perișani și Câineni. Plecarea oștirii de două mii de oameni, are loc la sfârșitul lunii februarie 1738, când gerul se mai înmuiase. La două zile de la plecare, avangarda turcilor dă peste o companie de 70 de cătane trimise în cercetare de căpitanul Marcu, de la Aref, unde era o tabără de iernare austriacă. Soleiman Pașa atacă prin surprindere și bate tabăra de 700 de cătane. De la căpitanii din această tabără, Soleiman află că pe valea Oltului, la Perișani și Câineni sunt în total două mii de austrieci, cu 5 tunuri la Perișani și 6 tunuri la Câineni. Mai află Pașa că moralul austriecilor este la pământ, că le este teamă de populație care este gata de revoltă dacă ar intra în Transilvania prințul Iosef Rakoczy, fiul lui Gheorghe Rakoczy răzvrătitul. Mai află apoi, Pașa Soleiman, că la mănăstirea Cozia s-au adunat 1.000 de cătane,

coborând pe șoseaua Carolina în unități mici, concentrându-se la acea mănăstire și pregătindu-se de începerea războiului. Acum este rândul Pașei Husein care avea în grijă Craiova, să plece cu oastea lui împotriva germanilor de la Cozia. El atacă prin surprindere, omoară vreo 200, aruncă în apele umflate ale Oltului și înecă alți 400, mai ia și prizonieri iar pe restul îi împinge pe șoseaua Carolina până la Câineni.

Iarna vine la sfârșit de noiembrie. Ostenite, trupele se retrag la iernat. Cele turcești părăsesc localități din Serbia pentru care s-au dat lupte grele. Ei, turcii, se întorc la casele lor de la Adrianopol. La primăvara anului următor o vor lua de la capăt. Bilanțul făcut de Sultan și marele vizir este mulțumitor: sunt stăpâni peste cetatea Niș, au cucerit marea fortăreață de pe insula Ada Kaleh lăsând liberă Dunărea pentru flota lor, au trupe suficiente la Vidin, au Caransebeșul și stau cu trupe suficiente la gura trecătorii Marga, din munții Hațegului, cheia intrării în Transilvania. Prințul Iosef Rakoczy așteaptă la Cernavoda să fie terminate pregătirile de invazie a Transilvaniei și Ungariei. Nici o vorbă despre pace! Din contră, Caraiman Pașa de fapt francezul Boneval convertit la islam, dă un sfat bun în Divan: un război lungit este distructiv pentru austrieci pentru că nu mai au bani ca să susțină armata iar veniturile Imperiului sunt pe sponci!

Exista o speranță pentru Carol al VI-lea și Prințul de Lorena, ginerele lui: joncțiunea cu armata Rusiei.

În octombrie 1738 feldmareșalul Münich trebuia să treacă Nistrul, să curețe de turci teritoriul până la Prut, să bată și să-i scoată pe austrieci din Basarabia și să facă joncțiunea cu austriecii în inima Transilvaniei, trecând munții mai înainte ca iarna să blocheze trecătorile. Dar Münich nu vrea. El consideră acest plan o aventură riscantă și face tot posibilul să îl rateze. Întârzie înaintarea sa de la Nistru la Prut iar când octombrie începe cu ploi reci, feldmareșalul anunță Curtea de la Sankt Petersburg că se va retrage cu trupele sale în ținuturi prietenoase, în Ucraina poloneză.

În vara anului 1738 Sultanul aruncă în luptă toate forțele sale. Oștirile se mișcă rapid dintr-un loc în altul, pe uscat și cu vasele, pe Dunăre. Bătăliile din Europa și tot câștigul de aici vor atârna greu în balața păcii. De acest efort uriaș nu scapă nici Vodă Constantin Mavrocordat. Primește firmane peste firmane: adu lemne

pentru poduri, fă scânduri pentru corăbii, adu sute de lucrători pentru dres ziduri de cetate și de săpat șanțuri. Adu și pune în mâna mea zeci de pungi cu galbeni, care ne fac trebuință pentru plata bucatelor și a lefurilor la ieniceri. Împarte darurile și peșcheșurile la toți slujbașii Porții pe care tu i-ai învățat să fie corupți.

Și în mijlocul acestor porunci și amenințări, cu cătanele pălind când ici, când colo, tu, creștin ortodox valah trebuie să fi bun, smerit și supus. Să faci ascultare la poruncile stăpânilor. Îți trimit boala cea grea, neagră și urâtă, să-ți dea târcoale dar să nu te lovească prea aspru. Doar două mii de olteni, săraci și bogați, sănătoși și bolnavi mor de ciumă în acest an 1738, din iulie până în octombrie. Multe poveri au îngreunat crucea ta, slugă bună, ascultătoare. Cu multe te-am încercat, dar acum iată, îți dau semn de ușurare. Fi gata să te bucuri după această ultimă încercare.

Și Cerul a vorbit cu Glasul Pământului! La 11 iunie un cutremur puternic s-a abătut asupra ținuturilor locuite de români. În munți, la miazănoapte de munți și la miazăzi, spre răsărit și spre apus, tot locul s-a zgâlțâit puternic. Palatul Domnesc a crăpat în mai multe locuri, iar de jur împrejur, multe case s-au dărâmat. Sub dărâmături mulțime de suflete și-au așteptat sfârșitul în chinuri grele. Vai ție, pământule, care ai răbdat acest neam românesc blajin, supus și răbdător precum Iov. Vai ție, popor credincios, oropsit mai mult decât poate îndura omul obișnuit. Iată, îți arăt peste ce bogății te-am pus. Voi deschide pământul și vei vedea bucăți de aur ieșind din adâncuri, împreună cu apă sărată. Prin părțile Buzăului voi face asta! Îi voi pedepsi pe necredincioși, le voi dărâma cupolele moscheilor la Nicopol și voi crăpa zidul cel puternic al cetății Vidin. Cel ce ai suferit, îți dau poruncă: ridică-te! Vine vremea ta, socoate după inima ta și urmează după Cuvântul pe care ți l-am scris în Evanghelii.

Iar semnul a fost să se închine, în anul acela, tot creștinul valah lui Mamona necredinciosul. Acesta te va ocroti, Oltenie, de asupritorii tăi, iar tu îi vei impune necredincosului să te respecte, să nu-și mai bată joc de tine. Fă asta și îți va fi, ție, bine!

Piața din fața Episcopiei era plină de lume. Mulțimea se tălăzuia dintr-o parte în alta, parcă o pală de vânt se juca, ridicând valul și împingându-l până la zidul catedralei. Un bărbat tânăr abia trecut de treizeci de ani, se mișca după cum îl purta mulțimea,

ținând strâns de mână o copilă subțirică înfofolită cu o scurteică de aba neagră ce-i venea prea mare și o năframă înfășurată astfel că doar ochii i se zăreau când ridica privirile spre oameni, două fulgere de lumină albastră. O namilă de bărbat se puse în calea celui ce-și ținea odorul strâns de mână, să-i fi fost tată ori frate mai mare ori alt neam dulce.

-Neagule, măi al lui Papură, măi haiduce, ce cauți tu pe aici? Au vrei să-ți pierzi capul? Întrebările acestea îi fură șuierate la ureche, în timp ce două brațe zdravene îi înconjurau umerii, trăgându-l la pieptul lat, cât o poartă de moară.

-Breazule, bătu-te-ar norocul, cine-mi ești de nu mă oclești? răspunse din strânsoare mai tânărul, nescăpând copila din mână. Iaca, vrui să aflu ce-i și p-acilea, apoi vrui să urc Oltul până la casa ta, Breazule.

-Ce pricină te mână la mine-n prag, voinice? Acu, de ne-ntâlnirăm, poate n-o trebui să bați atâta cale?! Hai mai bine să ne tragem într-o parte, aici ne-or iscodi prea ușor dușmanii și ne-or da legați, de-ar vrea.

Cei doi făcură câțiva pași spre o margine de zid, dincolo de care o tufă de trandafiri ascundea o cărare ce cobora spre apa Oltului ce se zărea scânteind ceva mai încolo. Era loc bun de sfat, potrivit pentru scăpare ușoară la caz de năcaz, dar și de zărit pe cel ce s-ar dovedi ușor a fi iscoadă dușmană, nu doar trecător curios din fire.

-Mă dusei la Ișalnița, la vreme de Guștar, să-mi caut sora măritată acolo. Că mămuca o tot căina, *„Ce-o fi cu Mărioara, ce-o fi cu Mărioara! O văzui două nopți în vis, că trag turcii de ea! Doamne ferește, Doamne Iisuse apără, Maică Precistă ocrotește-o și pe ea dar și pe noi.”* Atâta jale fu în glasul mamei că nu mai putui răbda și îi zisei: *„Nu mai plânge, mămucă! M-oi repezi eu până la Ișalnița, să-ți aduc veste de la sora noastră. Nu-i poate fi rău, mămucă, Tudor cumnatul știe să-și păzească muierea și pruncii.”* Fu bucuroasă că-i zisei de drum, dar iarăși se îngrijoră mămuca, de astă dată pentru mine. Și avusese visul adeverit, mămuca! Soră-mea Mărioara și bărbatu-său Tudor fură prinși de turci și luați robi, în ziua Înălțării la cer a Maicii Domnului. Că loviră turcii la ceas de citirea Evangheliei, când tot norodul sta în genunchi și asculta cuvântul sfânt. Doar fătuca asta, nepoata Elvira

scăpă cu viață, că o lăsase mumă-sa acasă, să mai doarmă în zi de mare sărbătoare. O găsii stând și plângând la ușa bisericii, întrebând lumea de știe cineva unde-s muica și tăicuțul?! Iară când ajunsei acasă, la Polovragi, găsii satul nostru ars, bordeiul nostru morman de jăratec stins și lumea satului lipsă. Cică i-au lovit și turcii și cătanele, că s-au luptat în chiar mijlocul satului iar poporul n-a apucat să scape la Peșteră. Acu, dacă rămăsei singur pe lume doar cu draga de ea, nepoata Elvira, la tine mă gândii, Breazule, Brezoiule, că în casa ta ar fi loc pentru o orfană și adăpost pentru un haiduc hăituit, frate de cruce de-al tău!

-Bucuros că la mine îți fu gândul, că așa și trebuie, ajutorul la fratele de cruce îl găsești. Te căinez pentru morții tăi, Neagule, dar îi vreme de război, focul și jalea nu se mai gată. Ce putem face noi, alta decât să mergem după cum îs vremurile. Uite, noi suntem câțiva ortaci, frați de ceată. Ne ascundem în mulțime și mergem cu norodul, cu preoți în frunte și cu vlădica să ne închinăm turcului, să-i jurăm supunere așa cum ne îndeamnă Vodă Constantin. Că Sultanul ne iartă pe toți, de la cei mai mari la cei mărunți, ca noi, poporul de jos. Că de ne închinăm Pașei pe care-l trimite Sultanul să păzească Oltenia, ne va fi bine. Iară, de nu-i jurăm supunere, ne va tăia și ne va robi, după cum îi pielea fiecăruia. Pe nepoata ta or duce-o muierile noastre acasă, la Brezoi și mai în munte, că și noi ne bejenirăm de la Ciungu mai la deal, de frica turcilor. Vii cu mine? Vino, că așa-i mai bine pentru noi și pentru tine, Neagule!

Ceata lui Breazu, numărând patruzeci de haiduci călițI în lupte, buni de fugă fusese vorbită de un preot de la catedrala episcopală să fie de pază și ocrotire pentru Preasfințitul Episcop Climent, pe drumul de închinare până la Slatina. Că, dacă-i turcul zurbagiu și vrea să-l ia pe vlădică rob, noi să tulburăm mulțimea și să o facem zid, în jurul vlădicăii și a preoților, până-i putem scăpa cu viață, către păduri spre ocrotire.

Neagu se învoi. Mărina, muierea Brezoiului, o luă la pieptul ei pe mica orfană iar bărbații plecară să-și facă slujba. De la acel ceas, viața celor doi fârtați haiduci o porni pe un drum scris cu litere sfinte în Cartea Vieții, făcând lucruri de mult folos neamului.

Capitolul 30

La timpul potrivit

Cântând imnuri de slavă lui Dumnezeu, procesiunea de preoți cu egumenii marilor mănăstiri în frunte ieși din catedrală și se încolonă pentru drum lung. Episcopul Climentie luă loc în rădvanul având pictate pe uși însemnele Patriarhiei Ortodoxe. Tras de patru cai, rădvanul porni la pas, având preoții cu icoane și prapuri în frunte, pe laturile rădvanului iar în urmă, călări, câțiva din boierii olteni, mari și mici, lefegii plătiți ca să-i facă pază Episcopului, amestecați cu norodul ce se încumeta să facă drumul pe jos, de-a lungul Oltului, de la Râmnic la Slatina. Depunerea jurământului de supunere a Episcopului și întregului cler ortodox din cele cinci județe de dincolo de Olt va avea loc a doua zi, pe malul Oltului, la marginea târgului Slatina. Pentru Preasfinția Sa Episcopul Climent se ridicase un cort alb, pentru a-l adăposti peste noapte. Deși îi fuseseră întinse așternuturi spre odihnă, bătrânul călugăr se dărui rugăciunilor, cerând protecția Divinității pentru țară, poporul de rând, pentru conducătorii și mai marii orașelor și satelor, ai ținutului celor cinci județe și pentru voievodul Țării Românești sub oblăduirea căruia țara să fie păzită și tocmită la loc, cu tot rostul.

-Doamne, Iisuse Mântuitorule, facă-se voia Ta, Stăpâne! Ne-ai dat o țară frumoasă și plină de daruri alese. Dar ne-ai pus în loc cu primejdii, la răscrucea bătăliilor pentru deșertăciunea lumii. Peste capetele noastre s-a bătut Crucea Ta cu semiluna, iar necazurile toate le-am îndurat noi, poporul tău cel smerit, mult răbdător. Mi-ai dat semn încotro să nu o apuc. Fie Doamne, după voia Ta, poate că la picioarele necredinciosului acestuia vom găsi pace și liniște. Iartă, Doamne, pe robii tăi, acest popor sărac și suferind și trece cu vederea tot necazul lui și pune-mi mie, nevrednicului, pe umerii mei toată mânia Ta dacă am socotit greșit și am ales calea cea rea pentru turma ce mi-ai dat să o păstoresc.

Ceremonia depunerii jurământului de supunere a vlădicii se făcu în fața lui Murtaza Pașa, cel care va duce documentul semnat și îl va prezenta Sultanului, fiind totdată martor că acest jurământ

a fost depus cu bună credință, fără nici cel mai mic vicleșug. Fusese construit un podeț destul de lung și lat cât să fie ocupat cu două scaune: unul de o parte, prefigurând scaunul episcopal, iar pe partea cealaltă, spre Olt, un altul, prefigurând divanul Sultanului. Tot acest podium fusese acoperit cu frumoase covoare persane și oltenești. Partea din podium care era destinat lui Murtaza Pașa era ridicat mai sus cu o palmă, astfel încât să vadă toată lumea cine este stăpânul locului și vremurilor acestea.

-Cine ești tu, călugăre necredincios și ce dorești de la Stăpânul Lumii, Preamăritul Padișah?

-Eu sunt un biet călugăr creștin ortodox, care mă închin Unuia Dumnezeului meu și al tău, puternice stăpâne, și am venit aici să-i jur Măritului Sultan supunere în toate, așa cum orice locuitor al Imperiului Otoman are datoria să o facă, spunând-o pe graiul țării și întărind-o cu pecetea sa de este nobil sau cu degetul său apăsat peste semnul crucii, de este om de rând. Mă închin Preamăritului Padișah cu întregul cin monahal, cu preoți, călugări, monahi și monahii, cu inima curată, fără nici o urmă de vicleșug sau minciună. Prin actul meu de supunere îi cer Stăpânului Imperiului Otoman să apere poporul acestor cinci județe de dușmanii din afară și de cei din lăuntru, să judece cu dreptate orice pricini s-ar isca între locuitori după legile Imperiului, fără a ține parte vreunuia după credința sau averea sau slujba sa împărătească, ci numai după cântarul legii. Așa să-mi ajute Dumnezeu.

În tot timpul cât spuse închinarea de supușenie, Preasfântul Episcop stătu în picioare, ținând cârja episcopală și crucea de lemn, însemnele rangului său, cu spinarea dreaptă și privirea ațintită la chipul pașei căruia i se adresa. Toată ținuta acestui prelat era o dovadă vie a cinstei, simplității și credinței adânci în Sfânta Treime.

După ce îi puse câteva întrebări prin care ar fi vrut să-l prindă cu ceva vicleșug ori nesinceritate, Pașa primi jurământul și îl asigură că îl va prezenta Stăpânului Lumii. Apoi Climent călugărul, Episcop al Eparhiei Râmnicului semnă jurământul scris pe un pergament special, având imprimate însemnele Episcopiei.

Ospățul care urmă fu destul de frugal. Fiecare parte aduse pe podium câte o măsuță joasă, frumos lucrată cu intarsii florale, pe care fură așezate tipsiile cu bucate, oale, ulcele, pahare și străchini

cu apă de trandafir pentru spălatul mâinilor. Fiecare din cei doi își spuse, murmurând, rugăciunea cuvenită la începutul mesei, apoi începură să-și ofere spre gustare și delectare din produsele așezate la vedere. Lângă podium stăteau bucătarii care pregătiseră acele bucate și slugile care aveau datoria de a lua încredințarea de hrană neotrăvită.

Începură cu zacuști din legume, fiind zi de post pentru ambele credințe. Se văzu că zacuștile fuseseră făcute după rețete asemănătoare, gustul fiind dat de plante aromatice, mai puternice sau mai slabe, după cum a dăruit Bunul Dumnezeu acelor pământuri să rodească hrana pentru om și animal. Apoi trecură la dulcețuri, șerbeturi și sorbeturi, siropuri și zaharicale, aluaturi dulci cu miere și nuci din cele care fuseseră date ca haraci Sultanului.

Masa nu fu lungă. La sfârșit, Pașa îi aduse aminte Episcopului că în calitate de supus al Sultanului va trebui să fie gazdă bună pentru oricare trimis al Stăpânului.

-Așadar, zilele cât voi sta în ținuturile voastre, casa ta, Episcope, va fi casa mea, iar tu va trebui să-mi slujești mie, ca un supus împărătesc ce ești. Oriunde ai vrea să pleci din casa ta cât timp îți voi fi eu oaspete, nu vei pleca decât dacă îți voi îngădui eu, așa să știi!

-Să-mi fie cu iertare, mărite Pașă, îți sunt cumva ostatec? Trebuie să mă târâi în genunchi ca un sclav nemernic ca să-ți cer de unele sau de altele care țin de slujba mea față de Dumnezeu? Vei nesocoti aceste datorii ale mele față de credință? N-am făcut supușenie decât față de puterea lumească a Padișahului!

Climent stătu drept, spuse toate acestea răspicat și netemător.

-Ostatec nu ești, dar poți fi dacă te vei purta strâmb față de Stăpânul nostru. Cât despre datoria ta de Episcop, cât timp voi sta în casa ta, nu vei trage clopotele și nici nu vei bate toaca. Iar glasul preoților și călugărilor tăi să nu ajungă la urechile mele. Asta înseamnă supușenie!

Erau niște condiții grele, dar clare. Înainte de a încheia ceremonia supunerii față de puterea otomană, Climent Episcopul se închină în fața marelui spătar Ianache și a guvernatorului Radu Comăneanu serdar, spunând în câteva cuvinte supunerea față de Scaunul Domnesc de la București. Apoi se pregătiră de drum. În față se așeză un escadron de spahii, o companie de ieniceri îi urmă iar Pașa făcu drumul călare pe un cal arăbesc alb, de toată frumusețea. Oastea cea mare cu care venise de la București va porni spre Craiova a doua zi.

După alaiul otoman porniră la drum și românii. Încordarea de la început slăbise, oamenii răsuflau parcă mai ușurați. Se întorceau la vechii stăpâni, la vechile obiceiuri. Neagu și Breazu întâlniră printre călărești destule cunoștințe vechi, dintre cei cu care haiduciseră până mai în urmă. Deodată se pomeniră cu fostul mare comisar Constantin Obedeanu, de pe vremea când serviseră cu leafă în oștirea austriacă.

-Voinicilor, să treceți pe la casele mele când s-o însera. Aveți grijă să nu stârniți câinii! Aduceți cu voi flăcăi de încredere dintre cei cu care ați fost cătane, pe leafă mare!

Cei doi căpitani de ceată înțeleseră că trebuie să fie vorba de o treabă grea de făcut, de este nevoie de cât mai mulți și de încredere. Dar nu-și puseră ei asemenea întrebări, știe boierul

Obedeanu ce trebuie să facă. Să poarte grijile lumii ei, niște neștiutori de carte?!

N-au trebuit să aștepte prea mult să se întunericească. Ziua era scurtă. Stătură mai încolo de casele boierului mare comisar, pândind să vadă câți dintre vechii tovarăși se adună, că ei au dat sfoară în țară, îndemnându-i pe fiecare dintre cei văzuți în alaiul închinării să anunțe, la rândul lor, numai bărbați de încredere. Au zăbovit încă o mică de ceas să vadă dacă sunt niscai vulpani amușinători pe urmele haiducilor. Dar totul era liniștit. Intrară și ei, ultimii. Boierul avea acareturi grozave, că ținea la aceste case nu numai cai și boi pentru cărăușie, ci mai avea și alte multe animale și animăluțe. Iar livada cu pruni și via se întindeau hăt, până departe.

Sluga de curte care le deschise poarta îi îndrumă spre capătul din deal al livezii. Acolo îl aflară pe boier stând lângă un foc de jăratec, pe un butuc de salcâm, tăiat ca un scăunel. Lângă el erau doi butuci la fel, neocupați. Boierul făcu semn ultimilor sosiți să se așeze lângă el. Stătură tăcuți un timp, toți așteptau să înceapă boierul cele ce avea de zis. El zgândărea cu o bâtă lungă în jeraticul ce se acoperea, treptat, cu spuză. Apoi porni vorbirea. Mai greoi la început, de parcă nu știa ce vorbe să aleagă ca să fie zisele lui pe înțelesul tuturor.

-Azi văzurăm, cu toții, primul semn că se pornește întregirea țării... Fu bine că vlădica... Ați văzut ce fel de supușenie vrea turcul? Îi mai aspră ca înainte? Ce ziceți?... Îi îndemnă să vorbească:

-Neagule?... Breazule? Unde-i Ciungu? Dar Voinea?

-Voinea îs aici, Măria Ta, cu Stan Ion, cumătrul, împreună. Îngăduiți să încep eu?

-Ai fost om gospodar, Voineo, știi mai bine ca mulți alții care-s rosturile gospodăriei. Zii, ce fel vezi ziua de azi, ce fel o vezi pe cea de mâine.

-Măria Ta, îi bine că ne văzurăm între noi, adică oltenii cu câțiva munteni la un loc. Adică, vrui să zic, cu acest serdar și cu marele spătar simțirăm că stăpânul nostru nu mai este la București, nu-i Vodă ci însuși Sultanul. Să fiu iertat, dar eu pe Vodă nu l-am simțit lângă noi de fel. Locul lui era gol...

-Iar eu îi simții austriacului suflarea în ceafă! zise Breazu. Ferească toți sfinții din Ceruri să nu vină ăsta înapoi și să ne prindă de urechi pentru câte îi făcurăm, noi și turcii la un loc.

-Tu ce zici, Neagule? Aștept o vorbă cuminte de la tine, Neagule! Nu te grăbi, stai și măsoară pe îndelete.

Dar Neagu nu zăbovi prea mult. Când începu să vorbească se uită roată la toți ortacii, apoi stând cu ochii la boier zise:

-De ce oare, Măria Ta, trebuie să ne uităm în gura munteanului? De ce să așteptăm mai întâi cuvintele Voievodului? Sau de ce să ne fie teamă de ce-o zice neamțul? De ce să nu ne uităm unii la alții și să zicem după cum vorbirăm împreună, mai zilele și nopțile din urmă!? Tot după capul altora să se tocmească țara asta? Că moșii noștri mereu ne îndeamnă să fim în rând cu lumea. Și care-i orânduiala lumii? Știm noi oare să o ghicim? Eu zic, Măria Ta, după capul meu de țăran neînvățat, că ne adunarăm în seara asta ca să ne aflăm, între noi și de la noi, care ni-i rostul! Și pentru asta musai este, Măria Ta, să începi domnia ta, ca om școlit și cu cap învățat cu lumea mare.

-Bine-ai vorbit, Neagule! Asta așteptam de la tine, asta aștept de la voi, bărbați tineri dar puternici. Să ne facem socotelile după ce ne place nouă, nu după ce place altora să ne lase oarece firimituri pe sub masă. Voi, talpa țării ați trudit din greu pentru toate bunătățile și voi, truditorii nu aveți parte de nimic. Drept îi?

-Și ce-i de făcut, boierule? întrebă unul din haiduci. Dumneata ne îndemni să ne luăm partea? Cum să o facem ca să fie cu dreptate?

-Cu dreptate nu se poate, Iancule, răspunse boierul, recunoscându-l pe cel ce întrebase. Că legile după care se împarte dreptatea sunt strâmb făcute. Și nu știți voi, talpa țării, cum se fac aceste legi, că voi nu aveți știință de carte. Dacă ai în bordeiul tău o sobă făcută cu meșteșug, din cărămizi și cu horn, dacă iarna hornul se înfundă și te îneci cu fumul, ce faci? Dărâmi soba? Sau desfunzi numai hornul? Așa-i țara noastră, prost tocmită, trebuie doar să-i desfundăm hornul!

-Și cine-i hornul, boierule? nu se lăsă dus cu vorba același Iancu.

-Și cine te duce cu vorba, când cu miere când cu fiere, Iancule? Știi să spui?

-Zapciul? Boierul? Vel-boierul care stă în Divan și face legi strâmbe? Pașa turc sau Excelența austriac? Care dintre aceștia?

-Toți, la un loc, Iancule!

-Nu-i bine așa, Măria Ta, Iancu nu-i greu de cap. Pricepu el foarte bine cine ne face viața amară. Dar el nu văzu și nici eu nu văzui cum să scăpăm de aceste belele?

-Neagule, iarna când zăpada-i înghețată și drumul bătătorit, pui roți la căruță ori tălpici de sanie? Sigur că tălpici, că știi foarte bine, fără să-ți trebuiască prea multă carte, ce trebuie făcut la timpul potrivit. Iaca, acu-i timpul potrivit! Acu trebuie să facem ce trebuie făcut la acest timp, pricepuși? De când vă îmbrăcai cu mundir și veston, cu șapcă și cizme bürgheri, avurăți curajul să-i plimbați boierului celui ticălos pistoalele pe sub nas?

-Avurăm, dar ce folosirăm, Măria Ta? Că boierul nu se speriase, plânsu-s-a neamțului și acesta trimise potera de cătane pe urma noastră. Și dacă ne prindea, plăteam cu ocna ori cu viața!

-Neagule, a făcut neamțul a lehamite, la toți oltenii și la toată țara Olteniei? În vară, în luna lui Cuptor? Plecară acasă toți, numai cătanele de la hotare rămaseră. Chezaricească Administrație desființatu-s-a? La fel! De atunci mai văzut-ai pe cineva împărțind dreptatea în țara asta? Doar vornicii de județe cu vătafii lor rămaseră mai mari peste tot locul. Dar nu mai aveau deasupra lor Împărăția care să le plătească lefurile. Și le-au luat singuri, după voia lor. Ați pălit voi pe acești boieri lacomi și hapsâni pentru răutățile lor?

-Ba, că ne fu frică, boierule! Când spui vornic spui că el îi legea și puterea. Nu te pui cu legea și cu puterea! răspunse Iancu.

-Acu, dacă n-ai Împărăția deasupra capului și știi că acela îi și el de capul lui, tâlhar întocmai ca tine, mai îți este frică de el?

-Ba! Săriră toți haiducii cu gură, pricepând că timpul despre care vorbise boierul era tocmai acest timp, al țării fără căpetenii.

-Măria Ta, cum spui că nu avem Împărăție deasupra capului, când taman astăzi făcu vlădica juruință de supușenie la Sultan? Și nu făcu juruință de supușenie și lui Vodă de la București? Ne trecu timpul nostru taman azi, boierule! Ce mai putem face?

-Turcul zice că-i stăpân, dar îi este frică de neamț. Neamțul încă îi stăpân, după cum s-a scris la pacea de la Passarowitz. Dar lui nu-i este frică de turc? Vodă de la București s-a pus stăpân

peste noi, dar îi dă dreptate neamțul? Sau turcul? Nimic nu s-a schimbat, oameni buni. Numai frica a rămas la loc. Vouă vă este cel mai frică. De toți vi-i frică. Țăranului prost, muncit și furat îi este frică, de toți, până și de umbra lui! Sunteți voi, haiducii, acum mai mulți decât toată potera țării Olteniei? De cine vă este frică? Acum este timpul cumințirii! Acum trebuie să întoarceți frica împotriva celor de care vă era frică până acum. Orice strâmbătate face boierul, musai trebuie pedepsită! Vine iarna, războiul se oprește. Cătanele sunt puse la iernat, osmanlâii sunt puși la iernat. Acolo, în taberele lor, au tot ce le trebuie? Mâncare, căldură, beutură, muieri tinere? Niciodată nu le ajunge cât au, știți asta foarte bine! Vor ieși la pradă, ca în toți anii? Sigur că da, numai că acum trebuie să întâlnească bărbați cărora să nu le fie frică! Țara trebuie apărată de prădători și voi sunteți singurii soldați, bărbați fără frică! Acum priceput-ați de ce vă chemai?

-Și ce trebuie să facem, Măria Ta? Eu mi-s țăran prost, mă cheamă Popescu, am trei ortaci în sat și io-s căpetenie. Dar mie cine-mi spune când vin turcii sau nemții? Cine mă învață să-i omor eu, fără frică, dacă noi suntem doar trei ori patru? Hî?

-De acum, dacă ni s-au deschis ochii asupra adevărului, noi singuri trebuie să facem tot ce trebuie, zise Neagu, luând vorba de răspuns asupra sa. Să-l tragem pe Măria Sa, marele nostru comisar în acest bucluc? Sigur că nu, el nu știe nimic, nu ne cunoaște! Noi trebuie să ne alegem căpitan de județ. Să fie cel mai bun, mai curajos, mai drept dintre noi. Să alegem veghetori care să pândească drumurile mari, pe unde umblă acești hultani la pradă. Să dăm de știre unii la alții, iar dacă ei sunt mulți, căpitanii de județ trebuie să adune toată armata de haiduci. Toți ca unul, unul ca toți! Asta-i legea iernii noastre, fraților. Oltenia nu-i sat fără câini, nu-i loc de pradă!

Se împrăștiară târziu, spre ziuă. Și-au ales căpeteniile, au hotărât moșiile de care se vor îngriji peste iarnă. Dar dădură, din aproape în aproape, peste necazurile pe care le au și nu au ac de cojocul lor. N-au puști, n-au pistoale, n-au gloanțe. N-au bani. Aflară, unii de la alții, cine sunt cămătarii din fiece județ, cu ce camătă lucrează. Hotărâră să ia cu împrumut de la aceștia bani cât să-și cumpere tot ce le trebuie ca să poată apăra casele și averile

acestor cămătari. Că, dacă nu vor plăti, asupra lor se vor vărsa furii și ucigașii!

Neagu și Breazu plecară spre valea Lotrului înainte de amiază, a doua zi. În marginea Râmnicului era o potcovărie, o ținea o șatră de țigani, meseriași buni, din tată-n fiu. Trecură pe la ei și întrebară de gloanțe. Că cât, că mât, până la urmă Neagu îi spuse vel-țiganului cum stă tărășenia. Acesta îi spuse de plumb, de praf de pușcă. Îi spuse de neamțul care ține ascunse arme și muniții într-o peșteră, unde și cum poate fi aflat acela. Îi vândură lui Neagu toate gloanțele ce le avură în potcovărie, vreo două sute. Bune pentru flinte și pentru pistoale. Vorbiră când să mai vină iar, ca să aibă timp aceștia să cumpere de la neamț și să-i ia urma, să iscodească pe unde are ascunzișul.

-Neagule, musai trebuie să dăm de Pavăl și de Ursan. Pavăl poate aduce puști și gloanțe din Ardeal, iar Ursan din Banatul Timișoarei. Au și ei oști, cete multe de o parte și de alta a munțior. Aceștia doi, împreună, au atâta putere cât avem noi, toți câți furăm adunați la un loc în noaptea asta. Și mai au și banii cei mai mulți din cât am prădat la Drăgănești. Nu putem lăsa aurul acela să stea degeaba. Trimite iscoade, Ciungu trebuie să știe mai multe despre aceștia.

Aveau mai puțin de o leghe până la vărsarea Lotrului în Olt când amândoi observară multe urme de copite de cai, pe zăpadă. Urmele urcau de la malul Oltului și mergeau spre miazănoapte. Neagu descălecă și cercetă atent urmele.

-Cred că sunt vreo cinșpe cai, nu mai mult de atât. Trei sau patru nu poartă călărești, sunt pentru poveri. După urma copitei sunt cai mărunți, de-ai tătarilor. Cred că nu-s nohai de-ai Pașei cu care ne întâlnirăm ieri. Și aș zice că nu-s prea departe de noi.

Breazu deveni dintr-odată grăbit. Iuți pasul calului, apoi trecu la galop.

-Hai, Neagule, să nu ajungem prea târziu, strigă el peste umăr.

Dar nu ajunseră prea târziu. Nohaii erau în fața strâmtorii de stânci și nu puteau trece. Din ascunzătorile de pe crestele stâncilor zburau mereu săgeți spre cei ce încercau să-și ia avânt și să străpungă locul îngust. Acum nohaii frământau zăpada pe loc, se sfătuiau ce să facă. Atunci Neagu scoase un țipăt de huhurez.

Numără până la cinci și mai țipă o dată. Apoi făcu pauza mai mare și țipă la fel, de două ori. Dinspre stânci se auzi un croncănit de corb, apoi trei călăreți țâșniră trăgând cu pistoalele spre nohai. Neagu și Breazu porniră și ei, tot țipând și chiuind, apoi traseră și ei cu pistoalele. Nohaii se aruncară la pământ, nu aveau nici o scăpare. Din casele Ciungului ieșiră câțiva băietani, mai răsăriți. Ajutară și ei la legarea acelor nohai, apoi îi închiseră într-o șură de fâneață, legându-i zdravăn de stâlpii șurii. Le puseră călușe în gură. La ușă aprinseră un foc într-un cazan de fiert rufe și stătură de pază, ca nu cumva ticăloșii să scape, cine știe cum?! Când soarele se arătă pe creasta Parângului, Neagu, Ciungu și Breazu porniră cu prinșii, legați pe caii lor și păziți din urmă de acei băieți din casa Ciungului. Ajunseră la Râmnic la timp ca să-l vadă pe Murtaza Pașa ieșind cu trupele lui pe poarta cea mare a Episcopiei. La vederea nohailor prinși, câțiva călăreți turci începură a se roti în jurul lor, chiuind și rotind deasupra capetelor niște arcane, gata să-i tragă pe aceia jos de pe cai. Un ofițer turc țipă la acei soldați rotitori, apoi se adresă românilor. Sosi pe dată un tălmaci și așa putură să se înțeleagă mai bine. Acel tălmaci îi explică Pașei toată istoria. Răstindu-se scurt tătarilor, după ce primi de la aceia un răspuns urlat, cu furie, Murtaza Pașa făcu un semn și câți turci erau de față, cu arcurile puse pe spate, de-a curmezișul, toți reluară rotirea în cerc și îi săgetară de moarte pe prinșii haiducilor.

Pașa făcu un alt semn și doi ieniceri cotrobăiră în coburii cailor tătărăști, scoțând de acolo galbeni, cercei cu pietre scumpe, inele și câteva cruci masive, din aur. Au adunat de la aceia cam două kilograme de pradă, pe care-l strânseră într-o căciulă de-a tătarilor morți și o duseră Pașei. Murtaza își opri o pungă rotunjoară și o cruce grea, din aur, restul îl trimise valahilor. Tălmaciul tâlcui*: „Ieri am citit hrisovul Sultanului către întreaga oștire, chiar și către nohai, că valahii să fie lăsați în pace, iar de s-ar găsi printre oștile noastre niscai robi, aceia să fie liberați. Iar prădalnicii să fie dați morții. Punga de bani am oprit-o pentru oaste, iar crucea o voi dărui Episcopului, ca semn că porunca Padișahului a fost împlinită. Iar restul prăzii vi se cuvine vouă. Pașa vă laudă că n-ați cutezat a ridica sabia asupra oamenilor Sultanului, că i-ați legat și i-ați adus la judecata noastră. Așa să faceți mereu.”*

Îi sloboziră pe flăcăi la hanul cel mare din piața Casei Banului, dându-le un galben ca să mănânce ceva, că doar plecaseră de cu zorii de acasă. Iar ei trei se duseră mai întâi la potcovăria țiganului.

-Devreme sosișI, boiarule haiduc, mâncați-aș! Că nu avui când să dau de neamț, nu mai am nici zare de muniții, aoleu, ce mă fac cu matale?!

-Ia, nu te mai văicări, uite ți-am adus plata datoriei de ieri și arvună pentru ce-o să ne dai! Să nu spui de unde ai atâta avere, că, de se ține potera de noi, o să fie vai și amar de pielea puradeilor voștri, auzi? Venim mâine la prânz, să ai tot ce ți-am cerut, auzi?

Se opriră la casele boierului Obedeanu. Nu era acasă boierul, fusese chemat la Bănie de noul guvernator, serdarul Radu Comăneanu, cel pus de Vodă Constantin Mavrocordat. Dar nu le fu dat să aștepte prea mult. Vătaful slugilor de casă îi duse pe haiduci la cuhnii și le puse câte un blid cu ceva copane de păsăret, o mămăligă aurie, aburindă și ulcele cu zaibăr. Nu terminară de mâncat că în ușă se arătă boierul.

-Măi, măi, măi! Isprava voastră de ieri ajunse la Bănie taman când intrai și eu în spătărie. Ce mai zarvă, ce mai râsete! Tare mult se bucurară boierii noștri de așa o veste bună, că nu-i pierită sămânța de voinic din Oltenia. Zis-a serdarul Comăneanu că să fie aflați acei voinici și să fie aduși la el. Că trebuie să ne facem o miliție de-a noastră, să ne păzim singuri. Eu nu zisei nimica, nu mă dădui în petec dar boierii ceilalți mă împinseră în față, că eu fusei tartorul lefegiilor care așa și pe dincolo... Îi povestiră guvernatorului toată tărășenia cu plecatul cătanelor și slujba voastră de zapcii. Nu mă legai că vă aduc la Bănie, doar ce zisei că să văd, să mai cercetez și eu pe unde veți hălădui și voi, la aceste vremuri grele.

Apoi se întinseră la sfat bun. Haiducii povestiră boierului cum se încheiase sfatul de noapte, cum arvuniseră ceva muniție la țiganul potcovar și apoi cum dădură de nohaii aceia de-i prinseră prea ușor, că erau tare proști.

Veni rândul boierului să-și deșarte și el traista cu noutăți.

-Vorbit-a guvernatorul despre misia ce i-o dădu Vodă. Cuminte om, cuminte Vodă. Inimă mare, măcar că-i grec, dar îi este drag de țara aceasta, de scaunul de voievod pe care-l crede al

lui, că-i moștenire de la tătâne-su, Neculai Vodă. Ne aduse aminte că acest prim Mavrocordat, Neculai, primise firman de domnie pe viață de la Sultanul Ahmed și cum murise de boală rea, în câteva săptămâni. Cum sfatul țării îl căftănise pe el Constantin, măcar că nici nu împlinise douăzeci de ani și apoi cum își cumpărase el singur scaunul domniei, că turcului îi trebuie bani, toți vor bacșiș și peșcheș de la mic la cel mai mare. Îl lăsară boierii să-și zică povestea, apoi îl luară la bumbăcit hoții noștri cei bătrâni. Că fuseră de față mai tinerii boieri din neamul consilierilor Administrației Chezaricești, alde Băleanu, Greceanu, Golescu, din casa lui Cornea Brăiloiu, câțiva vornici de județe, alde Zătreanu, Bengescu, Popescu și alții.

-Și ce hotărâră boierii toți, că ei sunt țara, lor trebuie să le fie bine, nu? întrebă cu obidă Breazu. După gândurile frumoase ce și le făcuseră cu o zi ori două mai în urmă, acu văzu că nimic nu-i altfel ca mai înainte, de veacuri...

-Voiai să fie după gândul nostru cel bun, Breazule? îl luă în răspăr boierul. Încetișor, ai să vezi că lupul nu-și schimbă năravul, tot oi și capre poftește la masă. Că la această adunare nu se luă nici o hotărâre, că nu-i temei pentru asta. Că Oltenia trebuie să fie dată înapoi cu acte, asta însemnând că până ce nu s-o semna o pace de către cele trei imperii aflate în luptă, nimeni nu poate să zică „Io-s stăpân aici!". Gândul lui Vodă este să meargă înainte un soi de administrație, cum fu cea nemțească, numai cât să țină poporul cuminte, să știe de stăpân. Că stăpân mai bun decât cel pământean nu s-ar afla, după cum se dovedise în acești ani din urmă. Că să stăm și să cugetăm la ce ar trebui făcut, fără grabă ca să fie treabă bună. Că peste iarnă nu va fi război, iar despre pace încă nimeni nu vorbește prin cancelariile europene. Asta ar fi, după știrea lui Vodă Constantin Mavrocordat.

-Înălțimea ta, zise Neagu, toată nădejdea noastră pentru sfat înțelept la domnia ta este. Acu văzurăm că această miliție a locului trebuie dată Olteniei, ca să-i țină pe tâlhari departe de ogrăzile boierești. La ceasul acesta noi suntem buni, avem căutare, ca mânjii cei tineri la târgul cailor. Dar pe urmă ce-o să fie? Când o veni și pacea aceea de care vorbiră-ți adineauri? Ne vor spune, gata, nu mai avem trebuință de voi, sunteți ce ați fost mereu,

tâlhari și criminali în blănițe de haiduci. La ocnă cu voi! Nu credeți că așa-i gândirea boierească?

-Așa-i, Neagule, așa-i și din bătrâni se zice că „negustorul se face frate cu dracul până trece lacul!"

Nu trecură prea multe zile de la această vorbire între haiduci și sfătuitorul lor, că sacul cu știri se umplu din nou. Boierul trimise după cei doi fârtați, care acum umblau peste tot împreună, întâlnindu-se cu mulți căpitani de cete dintre cei mai mărunți și cărora trebuia să le spună cu viu grai ce și cum să se poarte în aceste vremuri tulburi.

-Frăția cu dracul dădu roade, așa cum era de socotit! Vă spuneam mai zilele din urmă că boierii noștri se adună și cu dușmanul cât le este spre binele lor, apoi iute se întorc pe dos. Iaca ce mai aflai. După ce-l firitisieră pe noul Ban adus cu porunca de înscăunare de la Vodă, câțiva din mai tinerii noștri boieri se burzuluiră și își adunară laolaltă bărbile încă negre și, în taină ziseră: *„Putem să-l primim pe acest serdar Comăneanu ca Ban? Nu-i legea noastră că noi, boierii craioveni ne alegem singuri Banul iar Vodă numai îl unge în scaun și dă hrisovul potrivit? Acest trimis al lui Vodă și pus Ban peste pravilă și peste capul nostru, oare nu-i semn de înrobire? Ce făcurăm, boieri dumneavoastră, trecurăm de la un stăpân la altul? Noi nu zicem nimica?"*

-Și te așteptai, Înălțimea ta, să se întâmple așa o parascovenie? întrebă Neagu.

-Mă așteptasem să fie ceva tulburare între boieri, că la noi îi mare lucru și rar de tot, ca o minune, să se puie de aceeași parte tot boieretul, de la mic la mare. Măcar unul trebuie să fie de sămânță cârtitor și atunci treaba-i așezată, ca la olteni. Dar nu mă așteptasem să fie așa isteți. Că mă trezii căutat de unii din aceștia, vreo trei erau din neamul Bălăcești lor, și-mi ziseră că ar fi bine să ciocnim o cupă de vin, la casele lor, și să mai sfătuim între noi. Și mă mângâiară pe plete și îmi sărutară și mâinile ca unui frate mai mare și înțelept. Lingușeală mare, fraților. Așa că mă dusei, de curiozitate. Și îmi puseră în față o hârtie, acești frați Bălăcescu împreună cu alții, tot de un soi, cum ar veni cu Brădescu, Zătreanu, Udriște Șomănescu . Nu erau mulți, dar toți semnaseră o petiție către Serdarul Mehmet Pașa de la Vidin, în care ziceau că legea noastră este să alegem noi un Ban și cu noi să fie de o seamă

și Vodă de la București, oricare ar fi. Că noi, boierii locului ne vorbirăm și furăm de acord ca noul nostru Ban să fie Matei Bălăcescu. Și îl roagă pe măritul seraschier să țină seamă de legea noastră veche așa ca să fie bine tuturor.

-Mă dădui la o parte, zicând că sunt bătrân și vreau să închid ochii când o fi voia Domnului, în patul meu, nu dușmănit de unii și de alții. Îmi dădură dreptate, cu dragoste multă față de părul și barba mea albită, zicând unul către ceilalți*: „Vă spusei eu, fraților, că nepoții și bunicii trebuie lăsați la joacă, nu trebuie chemați la sfatul oamenilor mari!"*

-Și credeți, Înălțimea voastră, că se vor încumeta să ceară turcului un asemenea hatâr? Alți boieri, din alte neamuri care se cred boieri craiovești, or să semneze acea scrisoare? întrebă Breazu, îndoindu-se.

-După cum li-i firea, semna-vor! Că boierul vrea să se știe că el îi cel ce taie și spânzură, nu Vodă de la București, care-i departe. Și dacă ascultă de Vodă, măcar că acela îi mai înțelept decât el, boierul oltean se va simți slugă, nu stăpân.

-Și de-om avea Ban oltean, din neamul Bălăceștilor, ne-ar fi mai bine? Ne-or asculta turcii mai mult? Avea-vor Bălăcești atâta putere ca să se puie de-a curmezișul când oștile turcești și bulucurile de tătari or porni la jaf? Eu, unul, Înălțimea Ta, nu cred că ne-o fi mai bine. Cât îi războiși turcului ne-am închinat, turcul face cu noi ce-o vrea el! încheie Neagu Papură. Și mai adăugă, la urmă:

-Să ne păzim pielea, noi aiștea mai mici, prin codrii și râpi și peșteri, până va răsări și pentru noi un picuț de soare.

Capitolul 31

Cum se învață calul la călărit

Și iarăși Neagu Papură avu dreptate. Fu pe voia seraschierului, dar acesta nu recunoscu funcția de „Ban", că nu era căderea lui să facă pe voia ghiaurilor. Deci el dădu un ucaz prin care îl numi pe Matei Bălăcescu vechil, adică o slugă umilă. Constantin Vodă Mavrocordat se lăsă lesne înduplecat să facă voia boierilor olteni, cu toate că nu toți au semnat acea scrisoare în care invocau obiceiul vechi. Așa că noul Ban al Olteniei se chema Matei Bălăcescu, iar funcția lui era de „Ban". Banul Craiovei era al doilea rang în Țara Românească. Dar nu și la aceste vremuri de război. Nu acum, când Oltenia cunoscuse atâta foc și tăiș de sabie din partea turcilor, a tătarilor și a nemților. Când nu avea nici un fel de organizare, când nu se știa cum se vor aduna birurile, care vor fi acestea și cât anume va fi suma pe care Oltenia o datorează la vistieria țării.

Oltenia se întorcea spre vechea sa organizare. Banul Matei Bălăcescu numi în fruntea celor cinci județe câte un singur vornic. Nu doi vornici, câți fuseseră în ultimii ani ai stăpânirii habsburgice, unul valah și al doilea, adjunct, german. Cronicile vechi consemnează ca vornici pe Dumitru Zătreanu, Constantin Bălăcescu, pe boierul Brădescu și pe Preda Bălăcescu. Deci neamul Bălăcescu acaparează funcții cheie în administrarea provinciei. Dar Dumnezeu știe să facă ordine în mersul lucrurilor. Banul Matei Bălăcescu moare curând, la 19 octombrie și de aici încolo lucrurile încep să se așeze altfel. Caracterul urât al turcului care avea împuternicere de conducere peste Oltenia, Murtaza Pașa, se arată după cum profită, fără inimă, cu cea mai mare nerușinare chiar și din moartea unui ghiaur care-i fusese supus și ajutor la conducere. El pretinde 5 pungi cu galbeni pentru ca să dea autorizare de înmormântare pentru cel decedat!

Probabil sătul de abuzurile stăpânitorilor străini, Episcopul Climent trimite seraschierului Mehmet Pașa de la Vidin o petiție semnată de cler și de boierii din Craiova, prin care cere ca Banatul Olteniei să fie pus sub autoritatea Voievodului Țării Românești, la

care să fie anexat așa cum era și înainte. Episcopul cere o audiență la seraschier ca să-i explice mai bine de ce este mai avantajos pentru Turcia o asemenea schimbare de autoritate. Dar un asemenea demers stârnește invidia lui Murtaza Pașa, care începe să-l șicaneze pe Episcop nu numai în pricini mari dar și în cele mărunte. Iată, Pașa numește cu de la sine putere pe Constantin Argetoianu Ban în locul defunctului Bălăcescu, dar îi zice doar vechil, ca și în cazul lui Matei Bălăcescu. Boierii craioveni vor un alt Ban, care să fie ales de ei, dar Murtaza Pașa se opune și îi obligă pe boieri să semneze o scrisoare către seraschierul Mehmet Pașa precum că ei l-au ales pe Constantin Argetoianu, nesiliți de nimeni. Adevărul nu va ieși prea curând la iveală. Murtaza i-a adunat pe boieri într-o încăpere și i-a amenințat cu sabia dacă nu semnează. Totuși, Episcopul însoțit de 10 boieri se duce la Vidin. Acolo sunt întrebați de seraschier dacă scrisoarea lor de mai înainte au scris-o nesiliți de nimeni. Da, afirmă aceia. Și iar îl roagă să facă după cum au arătat, că dacă se încheie pace atunci numai partea de miazăzi a Olteniei va reveni Sultanului. Partea de la miazănoapte fiind ocupată de cătane care și-au făcut acolo garnizoane, va reveni Imperiului Austriac, conform principiului *uti posidetis.* Și atunci acest ținut va deveni raia și nu va aduce mare câștig Sultanului. Dar dacă ținutul va fi în stăpânirea Țării Românești, nu va fi mai bine ca Sultanul să perceapă haraci și toate celelalte biruri, ca mai înainte? Îi mai întreabă seraschierul de haraciul pe care l-a adunat Matei Bălăcescu, cum l-a adunat și unde au ajuns acei bani. Dar boierii nu răspund, ei nu aveau de unde știi. Apoi consimte ca Oltenia să devină parte din Muntenia, dar Vodă să-i plătească 120 de pungi de galbeni.

-Preasfinția Sa Episcopul Climent se întoarse de la Vidin, văzui alaiul, zise Neagu când se întâlni seara cu boierul Obedeanu.

-Se întoarseră, așa-i, cu traista plină. Seraschierul făcu hrisov de recunoaștere că Banatul Craiovii fu recucerit de oștile Sultanului și mai scrise acolo că se reunește cu Muntenia, așa cum a fost mai înainte, sub mâna diriguitoare a voievodului muntean. Că așa a cerut Episcopul de la Râmnic, toți boierii și țara toată. Trebuie să ne bucurăm, Neagule, ne-am adunat acasă s-ar zice!

-Și turcul pleacă de pe plaiurile astea? Ne lasă doar cu ispravnicii de la București? Oare ce ne mai așteaptă pe noi, cei de jos, Înălțimea ta?

-E război, Neagule, să nu uiți asta până se va încheia o pace pentru măcar zece ani.

-Și ce va fi până atunci, Înălțimea ta?

-Am întrebat pe Banul Argetoianu, care mi-i pe undeva neam mai îndepărtat, dacă are vreo știre despre pace. Dacă umblă prinții și regii Europei să-i împace pe bătăuși. Și zis-a că nu, nici vorbă! Că Sultanul nu vrea pace. Acum oștile lui sunt mai puternice decât ale austriecilor, tot anul ăsta până s-au tras armatele la iernat, Sultanul a avut numai victorii. Celor care deschid vorbele despre pace, Sultenaul le zice: „Cetățile Belgrad și Temișvar, Ungaria și Transilvania și discutăm."

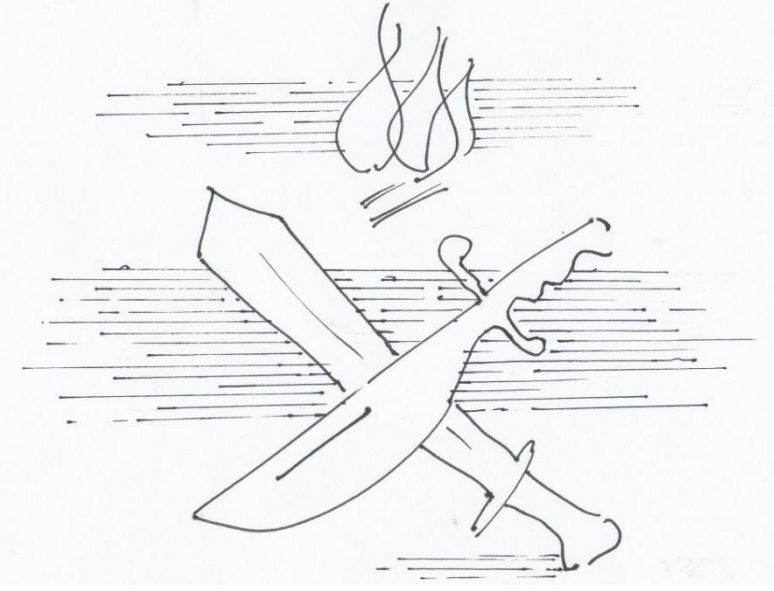

-Chiar așa-i de tare acest osmanlâu? O lungește cu războiul, nu-i este teamă că norocul îl poate lăsa?

-La fel gândesc și eu, Neagule. Scumpul mai mult păgubește, știi ce zic bătrânii noștri. Noi, Neagule, să stăm cât mai ferit, până la Paști și mai încolo nimic nu stă bătut în cuie!

Iarna se așează aducând nu doar zăpadă și ger ci un spor de necazuri, suferință, frig și foamete în bordeie. Soldații turci sunt prezenți peste tot, ei sunt aici ca să păzească țara de năvala cătanelor. Aceștia au fost alungați, în ultimele zile ale toamnei, către hotarul cu ținutul unguresc, dar ei coboară pâlcuri, pâlcuri la jaf și tâlhărie. Foamea îi împinge și pe ei, acum sunt ca haitele de lupi, turci și nemți la fel, dau târcoale satelor, curților boierești și chiar și târgurilor. Dacă un sat e lovit de cătane, acolo nu mai rămâne nimic de mâncare. Dacă apoi lovesc și turcii, acel sat rămâne gol, pustiu, că oamenii sunt luați robi și mânați la târgurile de sclavi. Cumplită soartă! Numai că rare sunt aceste sate care trec, iarna, prin această suferință. Că cea mai mare parte a populației din câmpie a fugit, din timp, la munte. Acolo sunt peșteri, unele sunt așa de bine ascunse că cine a ieșit din adâncul pământului ziua, pe lumină, rareori mai găsește drumul înapoi, pe înserat ori noaptea. Dar lupii flămânzi nu stau în codru, burțile goale nu-i lasă în pace, nu pot dormi așa cum fac ursii. Trebuie să iasă la pradă.Numai că tot mai des lupanii în piei nemțești sau turcești sunt primiți cu fierul sau lemnul ascuțit, ars la foc și fiert în ulei de rapiță. Haiducii adevărați, cei ce sunt leacul pentru durerea valahului, își găsesc și ei adăpost prin satele lor de baștină, ori la vădane care nu rabdă să stea singure. Și acești haiduci de codru sar și alungă haitele de lupi, îi urmăresc cât pot, apoi însemnează drumurile mari cu leșuri de soldați străini.

Haiducii de codru sunt oamenii care fac cetele lui Neagu Papură, Ciungu, Ursan, Mălai, Stan Ion, Voinea, Pavăl Lotru. Cele mai multe cete sunt așezate în sate înșirate de-a lungul Lotrului, care coboară din munții Parâng și devine din ce în ce mai vijelios până ajunge să se verse în Olt, pe lângă satul Brezoi. Brezoiul este satul lui Breazu haiducul. Acum este o așezare părăsită, casele sunt arse. Prea des au dat năvală, aici, haiducii ceilalți, cei în mundire roșii sau verzi, haiduci unguri ori sârbi, din oștile austriece. Pe aceștia îi vânează haiducii de codru, nu-i pace între ei.

Viața în Oltenia slobozită curge alene, în iarna lui 1739. Acum mai marele locului are reședința la Craiova. El judecă toate pricinile, pe cele mari ca și pe cele mici. Lumea îi zice „Ban”, că așa-i numele lui în Oltenia. El are, deasupra lui pe Vodă, domnitorul de la București. Dar acela n-a vrut să-i lase numele de

Ban. A zis că încă nu-i nici timpul nici vremea să așezăm țara pe vechiul tipar. Nu, boierule Constantin Argetoianu, zice Vodă Constantin Mavrocordat, de azi înainte să-ți zici doar „ispravnic de Craiova și cinci județe". Dacă nu vrei...

-Mărite Ban, Vodă Constantin îți trimite urările de bine, să ai parte de sănătate și de putere ca să le duci pe toate câte ți-a rânduit Bunul Dumnezeu să le porți ca pe crucea ta. Am aflat că Pașa Murtaza, care este acum apărătorul Olteniei, te-a ales că ai fi vrednic să conduci acest ținut. Și ți-a zis „Ban", că așa a auzit el o vorbă, că s-ar numi ducele sau prințul acestui loc. Și dacă turcul cel mai mare de la Vidin, seraschierul, a găsit de cuviință să îndrepte lucrurile, făcându-le cum erau înainte de acest război și de cel de mai înainte, adică supunând ținutul Olteniei domnitorului de la București, acela îți aduce aminte că mai demult, Banul Craiovei era al doilea om în Muntenia. El era locțiitorul lui Vodă, era hatmanul oștirii țării. El avea un cuvânt greu de spus în toate treburile țării. Dar acum acest lucru nu se poate face. Că-i vreme de război greu și lung, iar oștile străine ne-au călcat de musafiri și s-au învățat la binele nostru, nevrând a mai pleca prea devreme. Așa să știi, boierule Constantin Argetoianu, căciula de Ban va fi pentru mai târziu. Acum noi te punem isăravnic de Craiova și cinci județe de dincolo de Olt. Iar de nu voiești, nu-i nici o supărare!

Așa a grăit slugerul Constantin Caradja iar marele pitar Andronache doar a încuviințat din cap. Era pe 11 decembrie 1737, stil nou, când trimișii lui Vodă descălecară la Craiova, la Casa Banului. Vodă i-a trimis acolo, pe slugerul Caradja ca să apere pe locuitori de jafurile turcilor și de lăcomia lor, iar pe marele pitar să folosească slujbașii provinciali, adică pe vornicii de județe și pe subalternii lor ca să încaseze dările publice. Vodă a socotit și a trimis în scris ca aceste impozite să fie la fel ca în toate provinciile turcești, cu nimic mai mari. De altfel, pentru ca toate să fie făcute cu treabă bună Vodă va trimite câte doi boieri în fiecare județ și ca să se poarte cu blândețe și multă omenie, a scris pe hârtie, fiecăruia, tot ce au de făcut.

Banul Argetoianu nu s-a împăcat să fie dat din scaunul de Ban în cel de slugă a Mavrocordatului. El avusese mare trecere la fața lui Murtaza Pașa, dar acesta nu se punea de-a curmezișul

poruncilor lui Vodă, atâta timp cât Oltenia i se dăduse lui spre supunere. Dar avea alt fel de ac împotriva unui ghiaur care nu-și arăta recunoștința cum se cuvine față de cel ce i-a gonit pe austrieci din țara pe care i-a dat-o înapoi. Iar acul acesta era dureros, al dracului.

A doua zi după ce l-au dat jos pe Banul Argetoianu, slugerul Caradja și vel pitarul Andronache se înfățișară la ușa Pașei Murtaza, spunând că vin din partea lui Vodă și au a-i transmite câteva mesaje de la Voievodul țării.

-Ce vrea câinele de Mavrocordat? Spuneți, cât mai pot să vă rabd!

I-au spus cu mare îndrăzneală că porunca Sultanului este să-și țină oamenii în frâu, să nu-i lase slobozi la jaf și ticăloșii împotriva satelor și târgurilor din Oltenia. Că această poruncă o dă Sultanul prin gura voievodului Țării Românești și pe mai departe să nu se mai amestece în trebile politicești ale românilor.

Bieții de ei! Abia au scăpat cu fuga, Pașa i-ar fi tăiat cu mâna lui. A doua zi după această ispravă nefericită a împuterniciților lui Vodă, Murtaza Pașa a dat poruncă turcilor lui ca mai tare să năvălească peste olteni și să fie mai necruțători. Sigur că slugerul și pitarul i-au scris lui Vodă. Dar și Banul Argetoianu i-a scris, supărat pentru această scădere în rang, de la Ban la ispravnic, lucru pe care el nu-l poate accepta.

Toate s-au adunat pe capul bietului voievod. El nu avea sfetnic de taină cu care să pună țara la cale, așa cum tatăl lui, Nicolae l-a avut pe fratele mai mic Ioan, iar acela pe Doamna Marica, văduva lui Vodă Brâncoveanu Constantin. Așa că l-a trimis pe Grigorașcu Greceanu să fie Ban al Craiovei, iar pe marele armaș Ioniță i l-a dat însoțitor și împuternicit pe lângă Murtaza Pașa, tot ca să-l facă să țină în frâu trupele turcești. Și pentru ca să arate că are prețuire și respect față de rangurile mărimilor turcești, Vodă îi trimite poruncă slugerului Caradja să se ducă la Vidin, la seraschier Pașa căruia să-i aducă la cunoștință despre schimbările privind persoana numită Ban al Craiovei și să capete acordul deplin pentru aceste schimbări. Acu, în misiunea sa diplomatică slugerul a avut mai mult noroc decât la Murtaza Pașa, din cauza celor două pungușe, una cu galbeni franțuzești și

cealaltă cu pietricele colorate, așa că Vodă îl mărește, făcându-l mare paharnic.

Dar Vodă Constantin mai primește o lovitură la care nu se aștepta: după o lună de la înălțarea sa în rang de Ban al Craiovei, Grigorașcu Greceanu se suie pe cal și vine în goana mare la București, cade în fața lui Vodă în genunchi și spune că el nu stă mare Ban al Craiovei, cu Pașa Murtaza alături. Că acest nebun bântuie cu trupele sale prin Craiova și bagă groaza în popor, sparge case boierești, robește tineret, face tot felul de grozăvii. Acum Vodă se îngrozește și el la cele povestite de Banul Greceanu și scrie noului mare vizir Mehmet Pașa să-l cheme pe Murtaza de la Craiova că acest descreierat, până va da colțul ierbii, va pustii Craiova. Primind și ceva sipete cu galbeni și giuvaericale, Mehmet Pașa îl înlocuiește pe Murtaza cu Gazi Mehmet Pașa pe care-l trimite cu două mii de turci, la început de aprilie. Oastea aceasta era musai să fie acolo ca nu cumva cătanele să afle că locu-i gol de turci și să coboare din munți la câmpie, la alt jaf și ticăloșie. Dar cu Gazi Pașa lucrurile au stat așa cum zice românul: „a scăpat de dracu și a dat peste tată-su!”

Și îi vine cuiva acolo, la Craiova, un gând de mare pișicher: hai să-l ademenim pe Gazi Mehmet Pașa afară din Craiova. Să mai scape oamenii ăștia de o asemenea furie. Zis și făcut! Se lățește zvonul că niște husari austrieci calcă satele în județul Jiul de Sus. Că au năvălit pe la pasul Vulcan și au luat acest județ la cercetat, umblând după hrană și vite. Că aproape n-a mai rămas sămânță de oi, boi, vaci de lapte că pe toate aceste animale le-au luat haiducii unguri. Ăsta a fost zvonul. Gazi pleacă cu ceva oaste de călăreți ca să-i bată pe austrieci și să-i alunge acasă. Pleacă Gazi cu ceva oaste, urcă spre vârful munților după cum erau zvonurile. Nu-i întâlnește pe hoți, n-are ce tăia și, de supărare, pradă vreo cinci sate, ia în robie pe toți preoții din acele sate, pe toți locuitorii care puteau să meargă pe picioarele lor. Necaz mare! Episcopul Climent sare în apărarea celor robiți. Vine la Craiova la Gazi Pașa și îl roagă să nu-i vândă pe robi, pe preoți cu osebire, că tare greu se mai hirotonisesc azi preoții. și rămân bisericile fără slujitori. O fi tunat vlădica, ori a afurisit ori cine știe ce-o fi făcut dar a reușit să-l înfurie tare pe Pașă. Să-i slobozesc, ziceți voi? Ba, n-am să fac

asta. Mai mult de atât, iaca am să mai pustiesc un sat. Și nenorocul cade pe satul Pielești.

-Înălțimea ta, amară soartă avurăm. Nu-i treabă bună cu turcii ăștia, dar pare că austriecii or fost mai de doamne-ajută. Ăștia taie capete de parcă ar secera răsărite. Eu unul nu mai rabd, îi fac de petrecanie Gaziului, la noapte! zice Pavăl Lotru care s-a potrivit să coboare din Ardeal, de sfintele sărbători acasă, la neamuri.

-Sigur, nimic mai ușor pentru unii ca voi să-i calce pragul Pașei. Și pe urmă? Cine plătește când s-o înfuria Mehmet Pașa seraschierul de la Vidin? N-avem nici un folos să ne vărsăm supărarea acum. Mai ușor îi plătești acestui ticălos în luptă dreaptă, când or începe tunurile să tragă iară. Că mult nu mai este până atunci. Și o capcană se întinde tare ușor, dacă ceri povață de la Ursan, vânătorul.

Nu fu chip de trăit altfel decât ascuns în văgăunile munților. Cum să faci să nu mori de foame, de la o zi la alta, șase luni de iară, când toată gospodăria a fost arsă? Când te-au pus turcii și cătanele să sapi pământul în bordei și în jurul lui ca să le dai, tu singur, cu mâna ta, pumnul de boabe de grâu, ori de mei, de orz sau de porumb pe care te-ai trudit să-l crești și să-l recoltezi, apoi să-l tăinuiești de zapciii domnești, de vătafii boierului, de năvălitorii necredincioși și de brutele cu mundire roșii. Că nici rădăcinile de papură nu aveai voie să le scoți din baltă, că balta era a boierului! Ori a mănăstirii! De cules ciuperci sau alune nici vorbă!

-Spune, Ciungule, cu ce trăiesc oamenii aceștia din toamnă până ies urzicile, păpădia, mugurii de brad? întrebă boierul Obedeanu pe haiducii care se adunau în ograda lui, din când în când, ori când se adunau la sfat în țara Loviștei, când îl luau pe sus haiducii cu toată casa lui, cu slugi și cu țigani și îi duceau în goana mare de la Brezoi de-a lungul apelor Lotrului, la adăpostul sălașelor de tâlhari, atunci când se întindea zvon de năvăliri de război.

-Bunul Dumnezeu a dat omului pădurea cu copaci, cu frunze și fructe, felurite ierburi bune de leac dar și de făcut fierturi bune de mâncat. Din scorburi poți afla cuibul găinușii de munte, cea care face ouă, ca toate găinile. Într-o capcană făcută din frânghii și funii pot cădea urecheați, din care unii sunt grași ca niște purcei.

În gropi săpate pe cărări de animale ce duc la locuri de adăpare pot cădea porci mistreți. Cu trudă și cu meșteșug poți trăi și poți agonisi din darul codrului și al muntelui cele de-ale gurii pentru toată casa ta. Iar când și aceste daruri se gată, nu-i altă cale, Înălțimea ta, decât să pui mâna pe ciomag și sabie. Și îți aduci aminte unde te-a mânat vătaful sau vechilul boierului de ai îngropat în loc tainic roada pe care tu i-ai dat-o, toamna, la vreme potrivită, înainte de sosirea musafirilor ticăloși. Și atunci te aduni în cete, cu neamul tău, cu prietenii, cu sătenii și iei de la boier, nu cu furtișag și nici cu împrumut. Și te gândești că nu se va supăra boierul că ți-ai luat de mâncare ca să nu mori de foame. Că altminteri, cine îi va munci boierului pământul ca să-i rodească an de an rod ce nu poartă strop din sudoarea lui, ci doar a robului care fură ca să nu moară de foame.

-Asta-i dreptatea codrului, nu ziceți voi că așa se cheamă legea voastră? zise boierul Obedeanu.

-Înălțimea ta, cum altminteri am putea trăi? Sunt sate în lumea asta unde oamenii sunt moșneni, toți, unde îi pace și bună înțelegere? Poate să fie undeva, pe acest pământ, Raiul din Ceruri? întrebă și unul din ceata lui Popescu.

-Așa au venit cătanele și slujbașii Măritului Împărat la început, când ne-au luat în stăpânire. Porunca Majestății Sale către boierii noștri olteni era să fie blânzi cu voi, cei ce slujiți pe moșiile lor. Să împartă cu dreptate roadele muncii, să vă lase și vouă în cămări cât să trăiți fără frica foamei. Să scoată și ei, boierii, galbeni pentru plata haraciului, nu doar voi, sărăcanii, să fiți buni de plătit toate angaralele. Că doar aceste porunci ale Măritului Împărat au fost puse pe poarta Casei Banului, pe gardurile isprăvniciilor din toate județele. De ce nu le-ați citit? Cine v-a oprit să le citiți?

-Dar știm noi carte, Înălțimea ta? Ori îți râzi de noi, dumneata, boierule?

-Nu râd că s-ar răsuci moșii mei în pământ, să mă vadă că-mi bat joc de omul sărac. Spun doar că Vodă v-a vrut binele, Împăratul v-a vrut binele, Chezaricească Administrație v-a vrut binele. Dar nimeni nu vi l-a citit de pe gard. Nimeni nu s-a străduit să vă învețe carte, pe voi și pe pruncii voștri. Trăiți toți în întuneric iar oamenii lacomi și fără inimă aprind niște opaițe firave, care vă

arată drumul mincinos, cu înșelăciune. Îi ușor de dus omul prost de nas. Dar există în Evropa oameni luminați, cu carte multă, care se gândesc să alunge din lume nedreptatea aceasta îngrozitoare. Și o pot face numai dacă poporul va primi lumina cărții.

-Greu de priceput ceea ce ne ziseși, Înălțimea Ta, spuse Neagu. Noi te prețuim pe domnia ta ca pe tatăl nostru, că totdeauna fuseși bun și milostiv cu noi. Că n-ai râs de prostia noastră. Dar nu-i bine, Înălțime, să ne amăgești cu asemenea povești. Nu se poate pe lumea asta să fie altfel decât este acum: boierul să fie boier, să aibă de toate, să aibă dreptul să te judece, să-ți dea poveri și jug și chiar să-ți ia zilele dacă socoate el că așa-i drept. Iar noi, proștii, cei născuți săraci și robi, suntem făcuți să ducem tot greul, fără crâcnire și fără scrâșnet de dinți!

-Atunci de ce vă haiduciți, măi, oameni buni cum vă socotiți voi, dar tâlhari pe de altă parte, cum vă socotesc alții? De ce crâcniți, de ce scrâșniți din dinți? De ce puneți mâna pe ciomag, pe flintă, pe pistol și pe jungher? Doar singuri ați zis că vi-i dat vouă, săracilor, să duceți tot greul!

-Ne ridicăm din tina în care trăim atunci când crapă inima în noi, văzând pruncii nevinovați pierind de frig, de foame, de boli. Pentru pruncii noștri facem aceste ticăloșii!

-E adevărat, fiecare animal luptă pentru puii săi. Ar putea face altminteri omul? Gândiți-vă, tâlhari de codru, că mâine-poimâine se va găta războiul, s-or împăca între ei capetele încoronate pentru o vreme, câțiva ani, nu foarte mulți. S-or duce acasă turcii, în țara lor, cătanele în țara lor. Iar noi vom rămâne aici, cu boierii noștri. Care au drept de viață și de moarte asupra noastră, sărăcanii pământului. Tot această viață de chin ne așteaptă? Ne va fi bine? Câinele, când îl înveți să te asculte, să facă ce vrei tu doar fluierând în anume fel, ori pocnind din degete, cum reușești să-l dresezi? Doar dându-i cu varga peste labe ori peste bot, ca să nu facă altfel decât cum vrei tu. Azi tâlhăriți un boier, vă feriți să vă uitați în ochii lui deși gândul vostru este să împărțiți prada la săraci. El scrâșnește din dinți, dar după ce scapă, va umbla să se răzbune, să-și ia paguba înapoi. Așa face și câinele la început, când îl înveți să fie ascultător. Câinele învață cu bătaia, dar dresorul bun se uită în ochii lui, cu dragoste, vrând să-l facă să înțeleagă că-i vrea binele. Poți să faci la fel cu boierul pe care îl

păgubești, dar tu, tâlhar de codru, poți să te uiți în ochii lui și să-i spui: „Boierule, de nu vei fi mai milos cu săracii, voi veni iar peste tine. Și atunci va fi altfel, poate că îți voi lua din hambar ca să rămâi sărac așa cum sunt săracii tăi! Ia aminte!” Și așa să faci! Să-l înveți pe ticălos să se lepede de năravul rău. Așa se învață calul la călărit și boul la jug!

-Uha! Pricepui, boierule! Că greu de cap fusei până acu, mai zise și Mălâia. Câinele când îl înveți cu nuiaua se arată fricos numai cât vede nuia aceea. Așa și noi. Trebuie să-i arătăm boierului celui rău, nuiaua, ori de câte ori rămâne câine și nu învață nimic!

-Când s-o găta războiul o să avem mult de lucru, oameni buni!

Capitolul 32

Și se făcu pace

Zeul războiului dădea semne de oboseală. Anul 1739 era al patrulea la rând, de când peste această parte a Europei și peste ținuturile locuite de tătari la nordul Mării Negre bubuitul tunurilor luase locul tunetelor născute din ciocnirea norilor. Dar pacea aceasta este dorită cel mai mult, totdeauna, de cel care pierde războiul. Acea parte din conflict crede că dacă nu este lăsată în pace, de aici încolo pierderile sale vor fi mult mai mari, dezastruoase.

La începutul lunii august 1739, Austria era partea care pierdea cel mai mult. Trupele austriece erau înghesuite în spatele zidurilor Belgradului și însuși Împăratul credea – de fapt vedea clar – că singura ieșire din această înghesuială se putea face doar cu steagul alb al capitulării, în fruntea resturilor de armată supraviețuitoare. Diplomații Împăratului scriau scrisori cu diverse formule de înțelegeri finale și le trimiteau, în primul rând, ambasadorului francez Villeneuve, cel care fusese împuternicit de regele Ludovic al XVI-lea să facă rolul de mijlocitor, atât pentru Austria cât și pentru Rusia, pe lângă Imperiul Otoman.

Deși austriecii erau cei care doreau cel mai mult pacea, să nu credeți că dorința Sultanului n-ar fi fost la fel de fierbinte. Nu, nu era mai prejos. Acolo, la cetatea Belgradului, austriecii aveau doar18.000 de oameni pe când turcii 160.000. Dar cum nimeni nu ceruse încetarea ostilităților, marele vizir primise poruncă să lupte în continuare, să-i bată strașnic pe austrieci și să respingă în continuu propunerile austriecilor. El îi spunea lui Villeneuve că așteaptă de la Viena ceva „mai rezonabil!”

În sfârșit, joi 13 august 1739, deasupra zidurilor Belgradului se ridică steagul alb. S-a ajuns la un acord de armistițiu, cu durata de cinci ore. Din cetate vine un mesager cu propunerea scrisă de către generalul Olivier Wallis de a se încheia pacea, pentru care el, cu calitatea pe care o avea, promite că va preda cetatea Belgradului. Cu o condiție: în final, Belgradul să rămână tot al austriecilor!

Frumos, nu? Bătut dar nu pierde nimic. Câștigător, dar nu primește nimic! Halal pace!

-Înălțimea voastră, ce fel de înțelegere este asta? Eu, cu capul meu de haiduc fără școală, înțeleg așa: ce-i al tău rămâne al tău, ce-i al meu rămâne al meu, dar facem pace, batem palma. Nu? Și mă întreb atunci: în acești patru ani de război mulțimea de cătane, de ieniceri, spahii, achingii, bostangii, soldați cu grade și fără grade, care au murit în bătălii, bărbații și femeile cu copiii lor, din sate, târguri și alte cetăți care au fost omorâți sau robiți, casele arse sau dărâmate, toate acestea n-au contat de loc? De ce s-au războit Împărații aceștia?

- Ei, n-o lua chiar așa, nu se încheie o pace fără ca cineva să nu plătească oalele sparte, răspunse boierul Obedeanu. Ce trebuie înțeles este că în clipa când foștii dușmani se împacă să stea la masa negocierilor, atunci începe un alt război, unul mai ticălos și mai mișel decât celălalt, cel cavaleresc, cu arme și muniții. Războiul diplomatic este mai dur, mai necruțător. Armele folosite sunt luate din arsenalul diavolului. Dar eu zic să facem o săritură mare peste toate zilele cât s-au târguit puterile între ele. Să citim doar ce s-a hotărât în privința noastră, a Olteniei și a locuitorilor ei.

Zilele treceau pentru unii prea repede, pentru alții la fel ca în mod obișnuit. Unii așteaptă cu nerăbdare ca turcii să plece din țară, alții așteaptă ca germanii să plece cât mai repede. Toată lumea cere să înceteze jafurile, robii din timpul anilor de război să fie eliberați și să se întoarcă la casele lor. De asemenea, cei care în acești ani s-au ridicat împotriva stăpânilor de drept să fie iertați și să se întoarcă la casele lor. Toată lumea vrea pace, să fie liniște, să dispară frica.

-I-am întrebat pe câțiva rumâni din satele năpăstuite, ei ce așteaptă să le aducă pacea după acest război, zise boierul Obedeanu într-o seară, când cinaseră în tihnă cu toți ai casei. În anii din urmă, când Oltenia toată și Craiova mai cu seamă, fuseseră ținta multor atacuri de jaf și nimicire, adunase la casele lui din Craiova pe surorile lui, Despa, măritată cu vel comisul Radu Comăneanu și Maria care era ținută de boierul Constantin Filipescu, cu toți ai casei lor. Având împrejmuiri făcute din zid de piatră, boierul Constantin adunase câțiva flăcăi destoinici în ale ostășiei și cu aceștia își apărase casa de pofticioșii care, cercând să

pună mâna pe ceea ce nu era să fie al lor, rămaseră iute fără degete, unii chiar și fără mâini sau vieți.

-Ai aflat, cumnate, urechi care să priceapă vorbele tale? Și gură care să-ți răspundă pe înțeles? întrebă Filipescul, ca unul care nu împărtășea cu neamul lui, milă față de acești amărâți ai pământului.

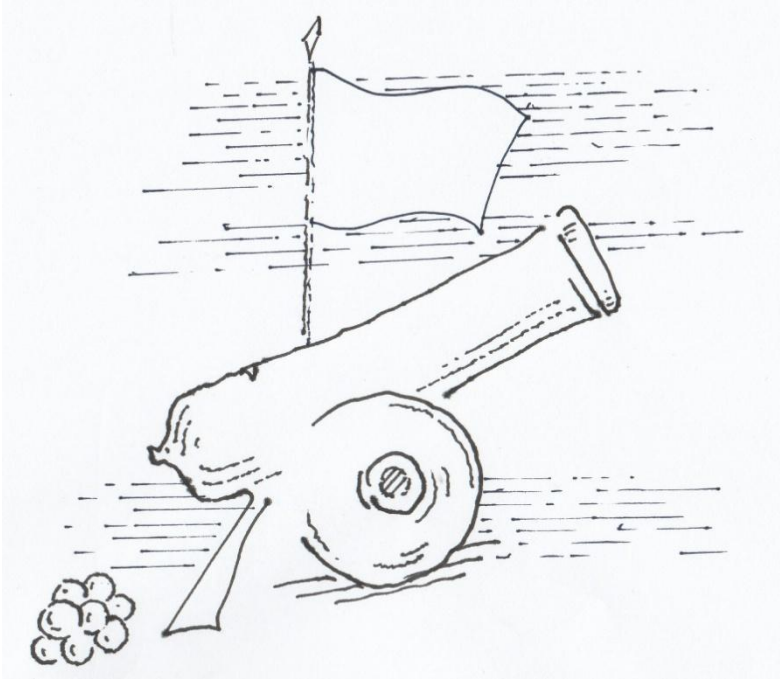

-Aflat-am, cumnate, și văzui că unii sunt mai înțelepți decât mulți din cei ce se poartă cu blănuri și mătăsuri dar au doar dovleci goi pe umeri. Și-mi zise acela „La ce să mă aștept, stăpâne?! Că de-o fi pace, mă ține boierul ziulica toată la robotă, săptămâna întreagă și tot așa, cu anii! De-i pace, de-i răzmeriță, de-i nuntă ori înmormântare, cisla toată-i pe umerii mei."

-Oare, chiar așa o fi lăsat Bunul Dumnezeu pe oameni, unii să fie slugi și animale de povară pentru alții, ca noi? întrebă Maria, soața Filipescului, femeie cu multă credință și milostivă ce făcea mult bine amărâților de pe moșie, mai pe ascuns ca să scape de

gura rea a soacră-sii, de la care și bărbat-su moștenire acest dispreț față de sărăcimea din jur.

-N-a lăsat, Marie, chiar așa săraci lipiți ca rumânii noștri. Că Fiul s-a născut în staulul vitelor bogatului, cum se nasc și azi mulți prunci. Dar El era Dumnezeu și s-a ridicat peste oameni, învățându-i pe cei cu inima de piatră ce este „Mila lui Dumnezeu!" Constantin Obedeanu nu scăpa nici un prilej să dea replici usturătoare cumnatului și neamului acestuia.

-Bine, Constantine, asta-i așa de când lumea, scrie și în Evanghelii că locul săracului în Raiul Ceresc este. De aceea îi pus la atâtea încercări pe pământ, ca să merite acest dar de mare preț pe lumea cealaltă. Dar ce ai mai aflat despre pace?întrebă cumnatul Radu, comisul.

-Aflat-am vești bune, fraților și cumnaților. Pacea-i pe drum drept. S-a bătut palma în toate chestiunile mari, acu se ciorovăie grămăticii pe cuvinte, ba că trebuie spus așa, ca să se înțeleagă la fel și în turcește dar și în nemțește, și toate cele ce țin de cănțălarii. Iar pentru noi scrie de la început, la pontul 4, că Oltenia i se dă înapoi Sultanului, în hotarele pe care le avuse înainte de pacea de la Passarowitz.

-Nu Sultanului i se cuvine această halcă, boieri dumneavoastră, că Oltenia nu fu a turcului niciodată. Noi ținurăm cu Țara Românească, Banul Craiovei totdeauna fuse primul în Divan, după Vodă. Boierul Filipescu era oltean curat, până în măduva oaselor și, fiind iute la mânie, totdeauna ținea mâna pe plăselele jungherului din chimir, gată să-l împlânte în nemernicul ce-i sta împotrivă.

-Stai, cumnate, nu te înfierbânta! Că treaba-i bună, slobozirea de cătane îi până sus, în vârful munților. Iar de partea cealată a Oltului, cetatea cea mică de la Perișani se va face una cu pământul. Nu va mai sta, cătana, să caute pricină călătorilor ce urcă șoseauna împărătească înainte de Vamă. Iar în partea Banatului, hotarul va fi tras la apus de Orșova, numai dacă într-un an se va săpa canal de dus apele Cernei să se verse în Dunăre tot mai la apus decât se varsă acum.

-Cum vine asta, cumnate? întrebă Radu Comăneanu comisul? Să tragi ditamai râul câteva verste din loc? Asta nu-i bătaie de joc?

-Așa am zis și eu, la început, dar mai apoi mă dumiri Neagu, haiducul meu, că asta-i treabă înțeleaptă, nu-i batjocură. Că pe malul celălalt al Dunării stă cetate turcească din vilayetul Vidinului. Și dacă Orșova rămâne austriacă, mereu acolo va fi pricină de război.

-Hm, înțelept haiducul tău, cumnate! Are dreptate. Dar noi cât om mai sta pe capul tău, Constantine? întrebă Despa, soru-sa mai mare? Că de vine pacea ar trebui să vedem de acareturile noastre, nu-i așa, bărbate?

-Avut-ați răbdare până acu, mai răbdați câteva zile, răspunse gazda. Tot Neagu zis-a că nu va fi pace pe la noi până la Crăciun. Că nici turcul și nici cătana n-or vrea să plece cu mâna goală de la noi. Pofta lor îi mai abitir acu, doar așteaptă ca unii ca voi să se întoarcă acasă și să-și dezgroape comorile și grânele, să scoată din ascunzători tot ce-au dosit la vremea cea rea. Acești tâlhari adevărați, nu haiduci de omenie, vor fi mare năpastă de Ignat, cum se zice.

-Și Vodă Constantin Mavrocordat ce zice? Nu suntem acu ai țării? Nu trebuie să ne vie într-ajutor? săriră surorile amândouă, sumețindu-se mai dihai ca ghinărarii în cort.

-Bucureștiul îi tare departe, soro, zise Constantin gazda. Nimeni nu ne va veni în apărare dacă n-o facem singuri. Am un gând, să vedem ce-or zice și ceilalți boieri din sfatul nostru. Că Banul Matei Cantacuzino îi nevolnic, nu știe de fi-va pe placul lui Vodă și nu face nimic acum.

-Doar n-ai de gând să-i aduni pe lefegiii ce ți-au stat sub comandă acu câțiva ani în urmă? Că altă oaste nu văd de unde ar putea veni să ne fie scut, zise Filipescu. Și cum îi plătești? Ce leafă le dai? Ori îi lași pe ei să-și ia singuri de la noi?

-Pentru leafa lor veți scoate singuri aur cât trebuie. Vrei să fie mai mare daraua decât ocaua? Că noi știm că scumpul mai mult păgubește, așa zise și Gheorghe, rumânul ce-l întrebai despre pace, mai deunăzi.

A doua zi, după slujba mare a pomenirii Cuvioasei Parascheva, boierii se adunară la Casa Băniei, îndemnând la sfat după chemarea ce le-o făcu boierul Constantin Obedeanu. Mai toți aflaseră veștile despre tocmelile păcii, care se încheiaseră în mare măsură.

-Va fi bine, boieri dumneavoastră, va fi bine! Turcul fu iute de mânie, dar nu fu așa rău precum neamțul. Proști furăm cu toții, doară văzurăm pilda cu Rakoczy ungurul, care prinț a pornit răzmeriță mare pentru slobozirea Ungariei de austrieci. A dat Dumnezeu de ne lăsă singuri să simțim prietesugul neamțului. Acu, văzurăm, încercarăm pe pielea noastră și ne întrebăm, fraților, mai vrem stăpân străin?

-Ai dreptate, boierule Obedeanu. Dar ce știre avem de la București? Vine Vodă să ia moșia înapoi? întrebară mai mulți veliți.

-Are el, Vodă, griji destule pentru Țara Românească, răspunse boierul Obedeanu. Că vorbele care se spun acolo, la Belgrad cetate la Congresul Păcii sună că aici, pe locurile aistea, îi Turcia, nu provincii românești. Și dacă ele, ținuturile astea, sunt date înapoi Sultanului, apoi se cuvine să mergem și noi, ieniceri și achingii și spahii și bulucuri să ne luăm partea. Așa că Vodă are griji mari, că Brăila îi raia, Giurgiu îi raia, Turnu îi raia. Și să nu spunem nimica despre Vidin, Nicopole și toate cetățile pline cu osmanlâi de partea cealaltă a Dunării.

-Spune, boierule, ce gând ai pus la clocit colo sub căciulă? Că nu ne îndemnai degeaba să ne punem la sfat, ziseră cunoscuții Obedeanului, pe care-l știau cu toții de vrednic gospodar și om drept cât a stat în slujbă chezaricească.

-N-avem a căpăta ajutor în contra jafurilor de la nimeni, boieri dumneavoastră. Nici să stăm cu capetele plecate nu putem, că acum multe săbii se abat asupra noastră și-s săbii de jefuitori, nu de Pași sau Agale. De nu ne ajutăm singuri, nici Bunul Dumnezeu nu ne va pune în traistă nimica. Avem cunoștință, boieri dumneavoastră, de oastea de lefegii ce-o avură nemții când hotărâră ei că-i mai păgubos să țină armată multă, trebuincioasă la războaiele lor, decât să dea în dijmă strânsul birurilor. Acea oaste de lefegii a ascultat comanda la mine, boieri dumneavoastră, că eu eram marele comisar cu strânsul contribuțiunii. Tot eu, Constantin Obedeaun, pot să-i chem sub steag pe acei oșteni vrednici și pricepuți într-ale armelor. Ce ziceți?

Îi lăsă pe boieri să-și bată capetele unii de alții, să scoată vorbe grele pe bani puțini, cum se zice în popor.

-Să ne adunăm, boieri dumneavoastr, mânezi, la două ceasuri turcești și să hotărâm atunci ce-i de făcut! Că acu trecu și vremea mesei de amiază, îi praznic și zi de dezlegare la pește și jup ânesele noastre ne-or aștepta cu făcălețul, nu cu polonicele pline, zise boierul vel mare comisar de biruri, Constantin Obedeanu.

Se întâlniră a doua zi, după ce se sfătuiseră fără a ajunge la încăierare, deși fusese cât pe ce. Erau două tabere: unii ziceau să plece doi sau trei boieri la București, la Vodă, să-i ceară sfatul și ajutorul. Acești boieri cumințI erau oamenii lui Vodă Constantin Mavrocordat. Că imediat ce a aflat că plenipoteniarii turci și austrieci au căzut de acord în chestiunile importante, Vodă a și pus dregători să administreze Oltenia pentru câștigul țării. Astfel, la 30 august pe stil vechi a confirmat pe Matei Cantacuzino în funcția de Ban și a numit ispravnici, pe Gheorghe Canilos la Vâlcea, pe Constantin Chiotis, fost mare armaș la Romanați, pe căpitanul Eliescu la Dolj, pe Radu, fost ispravnic la Ploiești, în județul Mehedinți și pe Leonard postelnicul în județul Gorj.

Alții ziceau că e bună propunerea boierului Obedeanu, că până or ajunge acei soli la Vodă și până s-or întoarce (teamă ni-i că tot cu mâna goală s-or întoarce!) turcii ne ușurează de averi și poate că și de vieți. Hai să punem mâna pe arme și să nu așteptăm să vie bărbăția de la alții. Boierii care nu-i vedeau cu ochi buni pe ispravnicii lui Vodă („uite că scăpărăm de austrieci, de turci și acu ne procopsirăm cu greci!", ziceau între ei boierii locului) n-au stat mult pe gânduri.

-Eu zic, boieri dumneavoastră, să nu pierdem vremea degeaba că cu pagubă mare ne vom alege, zise boierul Fălcoianu. Cinstiți boieri ispravnici, rogu-vă, ziceți dacă aveți moșii aici, în aceste cinci județe unde v-a trimis Vodă să vă îngrijiți ca ceea ce i se cuvine Domnitorului să nu apuce pe alte căi. Lăsați-ne pe noi să ne chivernisim după interesul nostru, că ni-i mai aproape cămeșa de coaste decât ciubotele de urma calului. Domnia ta, boier Constantine, ai adus pe acel lefegiu de care vorbirăm, pe Papură Neagu? El ce zice? Câți oameni poate aduna din cei pe care-i avea de soți la anul 1735?

-L-am poftit, acu îl poftesc să-l vedeți și să vă spună cum vede el să-și facă treaba. Aprodule, rogu-te, adu-l pe oșteanul ce așteaptă la ușă.

Neagu Papură intră, se opri la ușă, dar se trase în lături cu doi pași ca nu cumva să încurce pe cine ar vrea să intre în urma lui. Își scosese căciulița din mieluț neînțărcat, făcu o plecăciune către cinstita adunare, ținând mâna dreaptă la inimă. Era un bărbat potrivit de statură. Dacă-i puneai în spinare un suman rupt, opinci din piele de porc în loc de ciubote nemțești și cioareci jerpeliți și murdari, ar fi arătat la fel cu cei mai mulți sărăcani ce umpleau ulițele Craiovei. Dar așa, cum se arătă adunării boierilor, plăcu celor mai mulți. Pletele îi erau înspicate, mustățile le purta pe oală, iar căutătura îi era dreaptă, ca la șoimul de vânătoare, țâșnea ca două săgeți de sub stufoul sprâncenelor. Avea mijocul încins cu un brâu lat de o palmă, făcut de un meșter curelar iscusit, cu loc de jungher și de pistol. Acum armele îi fuseseră luate de slujitorul portar.

-Poftește, jupâne Neagule, cinstita adunare te cunoaște din anii din urmă. Poți să împlinești slujba ce o vrem pentru locuitorii Olteniei au ba? Și dacă poți, dă-ne încredințare despre aceasta, zise Constantin Odobeanu, luându-l de cot și aducându-l în mijlocul adunării.

-Cinstiți boieri, slujba-i grea și cu mare primejdie. Viețile tovarășilor mei puse vor fi în joc, iar câștigul ce ni-l veți da nu-l putem lua cu noi pe ceia lume.

-Spune ce trebuie să ceri de la noi și spune ce ne vei da la schimb, continuă să-l îmboldească boierul.

-Cinstiți boieri, ca și în urmă trebuie să ne dați straie de oșteni, să ne știe lumea de slujitori ai țării, nu de tâlhari la drumul mare. Plăcutu-ne-au straiele de atunci, le mai avem cei mai mulți și acum, așa că doar îngăduiți să ni le punem la fața lumii. Doar ciubote noi ne trebuie, că acuși vine iarna, dar mai întâi or veni din belșug ploile toamnei, cu noroaie multe. Apoi ne trebuie cai, la fiecare dintre oșteni câte doi cai, unul să stea la căldură, în grajd iar altul să-l poarte pe om la treaba lui. Apoi ne mai trebuie puști, pistoale, gloanțe și praf de pușcă. Mâncare să ne dați de două ori pe zi, mâncare caldă, cu ceva carne gătită, că fără asta ne sleim puterile. Și ceva păstrămuri să avem de pus în coburi când pornim pe urmele ticăloșilor. Băutură să nu ne dați, nici nu ne ispitiți cu ea, că necazul poate veni peste noi toți dacă dau buluc necredincioșii taman când suntem înmuiați de beuturi.

-Și leafă câtă vreți? întrebă Banul.

-Leafa fi-va la tocmeală, cu ispravnicii de județ. Că ne gândim să fie câte o ceată de cincizeci de lefegii la fiecare județ. Iar județul ne va face plata, după cât are la vistierie. Din capul locului, Măria Ta, o spun cinstit, fără ocoliș. Plata să o faceți domniile voastre, că ale domniilor voastre averi le vom păzi. Asta nu ține de punga goală a rumânului! De aflăm că puneți bir pe paza noastră, stricăm iute învoiala!

-Mișelule, cum îndrăznești? sări boierul Filipescu. Uiți că oricând te putem ridica în furci, că ești un lotru căutat de potere, de ani de zile.

-Linștește-te, boierule Filipescu, cumnate! Omul acesta a venit aici pe cinstea mea, că eu i-am jurat că va ieși viu și slobod precum va fi intrat. Vrei pază? Tocmește-ți dacă ai cu ce, dar atunci să-ți acoperi datoriile la cel ce te-a păzit trei ani pe cheltuiala lui. Grijește, cumnate, să-ți umble gura cu cap cu tot, nu pe dinainte! Zic, dară, boieri dumneavoastră, că de partea lor, a lefegiilor slujba va fi grea, că plata-i cu capul. Iar de partea astălaltă, fie primit!

Se învoiră fără a scrie acte așa cum se face la orice lucrare cu înțelegere între părți. Pregătirile se făcură mai la dos, nu chiar în văzul lumii. Dar cine avea ochi să vadă putea zări chiar și noaptea, pe fulgerătură, cum șed de vorbă la un colț de casă peste drum de Isprăvnicie, câte doi bărbați ce gata sunt să te întrebe că ce fel de treabă îi fi având cu Înălțimea Sa, boierul Ispravnic.

Pacea s-a semnat la 18 septembrie 1739, pentru bună înțelegere vreme de 27 de ani. Toate trupele străine trebuiau să se tragă fiecare în țara lui. Generalul Lobkowitz dă poruncă și cătanele se pun în marș, trec hotarul. Dar turcii, nu! Zice Gazi Pașa că el nu pleacă deoarece seraschierul de la Vidin i-a dat poruncă să vegheze ca nu cumva cătanele să se întoarcă de unde plecară. Și s-au simțit, necredincioșii, ca la ei acasă. Adică au încălcat toate poruncile, n-au fost cuminți de loc. Banul Cantacuzino adună ispravnicii de județe, află de la fiecare faptele de vitejie ale lui Gazi Pașa și îi trimite raport lui Vodă, cerându-i să facă ceva ca acest tâlhar să fie chemat la casa lui, adică la Vidin.

-Boieri dumneavoastră, aseară târziu ajunse la Craiova dumnealui marele portar Vasilache, trimis de Vodă să afle despre faptele ticăloase ale Gaziului. Acu să-i dați fiecare, domniei sale, toate plângerile ce s-au adunat împotriva acestui împielițat, ca să adeverim în fața slujbașului Domniei că tot ce scriserăm mai dăunăzi este adevărat. Apoi să dați socoteală de birurile strânse pentru Înalta Poartă și puse la fața lui Gazi Pașa, așa cum a cerut el. Și iarăși să-i puneți în față cât fân și făină de orz ați dat pentru cai și pentru care Gazi Pașa nu v-a dat chitanțe. Cu aceste documenturi vom merge la cortul Pașei și îi vom cere să se supună poruncii seraschierului, că acele porunci i-au fost trimise, în scris, și lui Vodă Constantin Mavrocordat.

Trei zile au lucrat ispravnicii și Vasilache portarul până adunară câte trei stive de documente, cu jalbele în contra Pașei despre călcările acestuia, cu plângerile despre pagubele aduse fiecărui păgubit și cu dovezile despre birurile plătite Pașei pentru care nu primiră chitanțe.

Gazi Pașa râse, de-i săltară șuncile de pe pernele pe care ședea tolănit.

-V-ați învățat cu hârțogării de la austrieci! Credeți că seraschierul meu se va uita la aceste scârne de ghiauri? Luați-le de aici!

-Mărite Pașă, mai avem a-ți aduce la fața ta știrea că la Vulcan 200 de cătane au coborât azi noapte și sunt în marș către Târgul Jiului. La fel, de la Turnu Roșu alte 600 de cătane vin în marș pe șoseaua Carolina către Râmnic, cu poruncă de la Împăratul Carol să te arunce în Dunăre iar Sultanul să plătească toate ponoasele pentru încălcarea păcii care abia s-a semnat câteva zile în urmă. Atâta avurăm a-ți zice, mărite Pașă, Alah să te ocrotească!

Era să-l pălească damblaua! Norocul Banului că apucă să se tragă la timp către Palatul Băniei. Gazi, turbat, repezi câțiva călări cu iataganele scoase, să-l taie pe ghiaur și să-i aducă țeasta într-un sac. Dar niște țărani proști, ducând coceni de porumb în niște cotige șchioape, trase de catâri îndărătnici, nu apucară să se tragă din drumul turcaleților și caii acelora se învălmășiră, căzând unii peste alții ajutați, cu mare fereală de acei țărani proști, să cadă cu dureri pe la coaste, genunchi, capete fără turban. Care țărani proști

o luară la sănătoasa când văzură că pocinogul acela putea să-i coste viața.

-Frumos vă descurcară-ți Neagule, îl lăudă Banul pe țăranul jerpelit care stătea cu cușma spartă în mână, făcând plecăciuni și cerând iertare. Acu lasă-te băgat de seimeni înăuntru și te du iute la cvartirul tău. Cu oamenii tăi cu tot. Lasă doar pe unul la casa seimenilor, că, dacă voi avea trebuință de ceva, să te găsesc iute.

Ceilalți vel boieri așteptau în sala care fusese spătărie în urmă cu anii, să afle ce ispravă făcuse marele portar Vasilache și ispravnicii, cu Banul în frunte. Râseră de pocinogul pus la cale de țăranii-lefegii, faptă prin care îi împiedicară pe turci să facă prăpăd și nici nu găsiră vinovații pentru acea învălmășeală, ca să-i dea legați lui Gazi Pașa.

-Măria Ta, acu Vasilache trebuie să ajungă cât de iute poate la Vodă, să-i pună toate aceste documente în față. Că Vodă așa a zis, că altă cale de a-i face pe turci să țină seama de articolele Păcii nu avem decât jalba și pâra, cu aducere spre știință nu numai seraschierului ci și Sultanului și ambasadorilor puterilor ce semnară Tratatul de Pace. Jocul acesta se lasă cu pagube, dar dacă furiei turcilor putem să le ținem calea cu țărani proști, apoi ne va fi bine nouă. Că țărani proști avem destui, de parcă izvorul lor ar fi pe aici, pe undeva.

Făcură șagă, haz de necaz cum se zice, dar erau ușurați că nu se trăseseră săbiile din teci, nici nu se sloboziseră puștile și pistoalele. Vodă își urmă calea, plângerile lui fură cu folos. La 12 noiembrie marele vizir îi răspunse lui Vodă că Gazi Pașa își făcuse datoria, că stătuse pe loc după cum dăduse poruncă însuși Sultanul, să nu-i lase pe austrieci să se întoarcă și să păzească oamenii locului de haiduci și de tâlhari. Lucru pe care Gazi Pașa l-a făcut cu multă vrednicie și folos pentru toată lumea. Dar acuma, dacă asta-i vrerea ta, beiule Mavrocordat, i-am dat poruncă lui Gazi să se ducă acasă la el, la Vidin cetate.

-Zice marele vizir că Gazi a făcut treabă bună și cu mult folos, le povesti boierul Obedeanu căpitanilor de haiduci de îndată ce aflară că turcii fac pregătiri de plecare la drum lung. Tare-aș vrea să văd, cu ochii mei, cât de mult folos a adunat acest ticălos de pe urma noastră.

-Greu lucru și cu primejdie mare, Înălțimea ta, răspunse Neagu. Acu toată grija celor mari dar și a celor mici este pe aceste bagaje pline cu foloasele adunate. Orice capcană am întinde musai că s-ar lăsa cu vărsare de sânge.

Pregătirile de plecare se gătară într-o zi. Era jumătatea lui Noiembrie, pe la amiază, când coloana de turci se urni din Craiova. Carele grele, cu poveri, erau așezate la mijlocul coloanei. Cele trase de boi mari, cu tunuri și butoaie cu paf de pușcă plecaseră înainte, dar fură ajunse din urmă și depășite la jumătate cale. Capul coloanei, cu Pașa în mijlocul gărzii sale, tocmai intra sub copacii pădurii de la Maglavit, când se lăsă întunericul serii. O burniță rece, măruntă, suflată de pale de vânt sosi o dată cu întunericul. Pașa se zgribuli în mantaua lui îmblănită și dădu poruncă gărzii să treacă la galop, că vrea să ajungă la cetate în seara asta. Lăsă agalele să-și facă datoria, doar erau la o azvârlitură de băț de malul Dunării. Nici nu plecă bine Pașa că două căruțe, dintre cele care duceau prăzile de război, se prăvăliră într-o groapă mare, din mijlocul drumului. Era noapte, întuneric, făcliile nu dădură destulă lumină ca să vadă că acea groapă ar fi fost făcută cu meșteșug. Înjurând, aga slugilor dădu porunci să scoată căruțele din groapă. Dar orice încercare fu zadarnică. Groapa era pe un teren nisipos, sub greutatea poverilor căruțele se afundau tot mai adânc. Aga dădu poruncă să dărâme câțiva copaci din acea pădure, să pună trunchiurile deasupra căruțelor surpate și să le lege cu frânghii, ca să nu se scufunde de tot sub nisip. Lăsă pază bună lângă groapa buclucașă și el însuși grăbi să prindă coada coloanei înainte ca ultimii soldați să urce pe plute ca să treacă pe malul sârbesc.

După miezul nopții ajunseră la marginea pădurii Maglavitului căruțele cu tunurile trase de boi. Prima căruță fu cât pe ce să se prăvale în groapă, nevăzând nimic în întunericul nopții. Coloana se opri. Făcură lumină și văzură două căruțe rupte, atârnând în frânghii deasupra unei gropi mari. Căruțele erau goale, în jur nici țipenie de om. Mai la o parte de drum, un foc se stingea sub ploaia mocănească.

Tot învârtindu-se, nedumeriți, în jurul acelei gropi, turcii lăsaseră căruțele lor de izbeliște. Și atunci porni prăpădul. Mai întâi luară foc învelitorile tunurilor celor mari. Apoi explodă un

butoiaș cu praf de pușcă, aflat acolo, sub focul ce se înălța luminând pădurea. Apoi începură bubuiturile. Toată coloana aceea de arme grele și muniții explodă făcând prăpăd. Câțiva turci muriră seceraţi de șrapnele. Alții, dintre ofițeri, o luară la fugă în întuneric, pe jos pentru că nimeni din acea coloană nu avea cai. Prăpădul din pădurea Maglavitului fu văzut și auzit la Calafat. O trupă de soldați călare, cu însuși Pașa Gazi în frunte sosi la fața locului ca să vadă dezastrul. Averea din căruțe fusese furată, tunurile și muniția fură distruse. Cine putea să fie făptașul? Sigur că haiducii, nimeni alții.

Pașa se întoarse la Vidin, spumegând și răcnind, gata să crape de furie. Avea să pornească la o cruntă răzbunare peste câteva zile, dar nu-i ieși nici această faptă de război. Tot acolo, în pădurea Maglavitului, fu întâmpinat cu salve de puști, apoi câțiva copaci căzură peste cai și călăreți, iar la urmă sosiră în goana mare haiducii, urlând și descărcând pistoalele din fuga cailor. Galopul lor nu se opri, peste câteva clipe se pierdeau departe, dincolo de pădure. Gazi nu-i urmări, îi lăsă în plata Domnului.

De la Maglavit Stan Ion, cu Voinea și Mălai o luară spre Cerneți. Ocoliră câteva sate și după două ceasuri de călărit opriră într-un crâng, la malul unui pârâu cu apele scăzute. Cu curelele înfășurate pe pumni păscură caii o jumătate de ceas, răstimp în care înfulecară și ei câteva înghițituri de pastramă de capră, înmuiată din belșug cu apă din pârâu. Cetele celor trei căpitani numărau împreună peste două sute de haiduci. Neagu le zisese de insula Ada Kaleh, de unde soldații turci din fortul Sfânta Ecaterina treceau cu bărcile pe malul oltenesc și atacau Orșova și satele de sub munții Almașului. Erau foarte curajoși acei turci, până atunci nimeni nu le stătuse împotrivă. În munții de pe malul Dunării îl vor găsi pe Ursan, cu ceata lui care număra o sută de haiduci. Împreună vor sta la sfat și vor face așa fel încât să nu piardă nici un suflet de român, dar să ucidă destui turci și, mai cu osebire, să bage frica în ei.

După o săptămână de la bătaia pe care a luat-o Gazi Pașa, Vodă Mavrocordat primi o scrisoare de la Sultan prin care era amenințat că vor sosi câteva mii de ieniceri și vor trece sub ascuțișul sabiei pe toți locuitorii Olteniei care i-au adăpostit pe tâlharii care l-au atacat pe Gazi Pașa și au adus daune oastei sale.

Vodă să trimită 50 de pungi cu galbeni ca să fie iertat și să trimită în saci capetele acestor tâlhari numiți de populație „haiduci". Dar Vodă nu se sperie de această amenințare. Toate plângerile sale la Sultan despre abuzurile turcilor din raialele înconjurătoare țării fuseseră trimise și ambasadorilor Franței, Angliei, Olandei și Imperiului Austriac. Acum Vodă ceru ajutor de la aceștia, invocând articolele Tratatului de Pace de la Belgrad. Și lucrurile se liniștiră. Când Sultanul trecu la alte amenințări, cum ar fi mărirea haraciului Țării Românești cu 300 de pungi cu galbeni pe motiv că atât ar cuveni să dea Oltenia, Vodă îi făcu reproș cu jafurile și înrobirile făcute de armatele turcești precum și cu faptul că cele 12 județe ale Valahiei mari dădeau doar 240 de pungi haraci. Ce fel de socoteală făcuseră miniștri Sultanului de au cerut 300 de pungi de la doar 5 județe?

-Neagule, cinstiți căpitani, vă las Oltenia în grijă. Banul nostru își însoară fiul, pe Pârvu, cu o fată a marelui vistier Grigorașcu Greceanu și naș este Măria Sa Constantin Vodă Mavrocordat. Îi musai să merg, că scrisu-mi-a însuși vistierul să-i fiu alături la această bucurie. Aci în Craiova rămâne marele armaș Constantin Brezoianu, el are grija adunării birului. Faceți lucrarea voastră acolo, la Dunăre, că defterdarul cetății Ada Kaleh multe abuzuri face în satele de la Orșova și mai sus. De aflați veste despre Pavăl Lotru, să vadă de județele Gorj și Vâlcea, că acolo câțiva tâlhari se dau haiduci și fac jaf și ucideri, întocmai ca blestemații de turci. Scris-a căpitanul Eliescu, ispravnicul Doljului, că o văduvă Bibeasca, din satul Corbeni ar fi fost omorâtă de acești tâlhari că n-a vrut să le dea aurul și galbenii pe care-i ascunsese. La fel pățiră preotul din satul Cursor și niște negustori din Ștefănești. Mare belea pe capul nostru, că ne pun în cârca numelui de haiduc ticăloșii de-ale unor criminali. Poate Pavăl să dea de acești ticăloși și să-i judece după legea codrului.

La București nunta Pârvului Cantacuzino avu loc de Sfinții Arhangheli Mihail și Gavrilă, iar veselia ținu trei zile. Boierul Obedeanu se întoarse la Craiova cu înscrisuri de caimacam al lui Vodă și împuterniciri la fel cu ale Banului Matei Cantacuzino, cât va sta acesta pe lângă Vodă. Cum sosi la Craiova, prima grijă a caimacamului Obedeanu fu să-l cheme pe marele armaș Brezoianu

și să-i arate împuternicirea de caimacam. Apoi îl întrebă de tâlharii care bântuiau prin Dolj și Vâlcea, de i-a găsit ori ba.

-Înălțimea ta, nu i-am găsit și nici n-a mai aflat nimeni nimica despre acești tâlhari. Potera mare, cu infanterie și călărași, 400 de oameni, se întoarse în cazărmi chiar ieri, că n-aveau a sta pe capul oamenilor degeaba. Dar este rău tare la Dunăre, la Orșova. Acolo defterdarul de la Ada Kaleh îi pornit rău pe jaf și luare de robi. Avem aci câteva plângeri despre sate prădate, focuri puse și femei răpite.

-Să le trimitem Măriei Sale Banului, la București. Va ști el ce să facă cu acestea pe lângă Vodă.

Trecuseră doar două, trei luni de pace și în Oltenia viața oamenilor se făcea mai rea ca pe vreme de război. Atunci satele se goleau și codrii își deschideau luminișurile, vâlcelele umbrite, peșterile cu gurile acoperite de tufe. Acum oamenii se culcau seara fără griji iar noaptea se pomeneau cu jungherul la gât sau cu acoperișul casei arzând.

-Înălțimea ta, nu ne putem pune cu turcii, zice marele armaș. Eu umblu cu oamenii mei să strâng impozitele ca să trimitem haraciul la timp. Și dau peste sate unde pârcălabii îmi arată că au fost subașii turci și au adunat birul, spunând că noi suntem supuși Sultanului, nu lui Vodă Mavrocordat. Spun aceștia așa, de fiecare dată când plătim același bir. Dacă de două ori sau de trei ori, avem noi două rânduri de piei sau trei?

-Acolo unde au trecut subașii turci nu luați bir a doua oară. Luați numai înscrisurile acelora, să le scădem din birul ce avem de trimis la Stanbul.

Toată luna noiembrie și începutul lui decembrie caimacamul se luptă cu pofta de a lovi pe turci, pe față, cu oastea lui de haiduci.

-Mărite Ban, răbdarea oamenilor a ajuns la capăt. Turcii sunt mai răi ca oricând iar oltenii cer să le dăm arme, să-i lăsăm să se apere singuri, dacă Vodă de la București nu ne poate ocroti. Iarna se așternu peste tot, ger, viscol, foamete iar lupii adevărați s-au ascuns în adâncurile codrilor, de frica lupilor cu turbane. Dă-ne semn, mărite Ban, din partea lui Vodă că slobozi suntem să pornim răzmerița. De murit, tot murim.

Scrisoarea disperată a caimacamului Obedeanu primi răspuns. Banul Matei Cantacuzino sosi acasă de Ignat și împărți trei caftane din partea Măriei Sale Vodă: unul pentru boierul Constantin Obedeanu, numit ispravic al județului Jiul de Jos (Dolj), un altul pentru Barbu Brăiloiu, numit vătaf de copii și al treilea pentru Barbu Zătreanu, ispravnic la județul Jiul de Sus (Gorj).

-Vodă mi-a spus să faceți tot ce puteți ca să fie pace peste satele și târgurile voastre. El, Vodă, se bate cu pașii, agalele și cu vizirii cei mari, cu însuși Sultanul ca să-i scoată din țară pe acești mai răi ca diavolul, zise Banul.

-Mărite Ban, m-a pus Vodă ispravnic de Dolj și mi-a poruncit să fac tot ce pot ca să fie liniște și pace aici. Dar Doljul este capitala, aici, la Craiova este Casa Băniei și oricine are o plângere de făcut vine la măritul Ban, nu la Isprăvnicie. Seimenii ascultă de comanda Banului, ispravnicul are doar câțiva vătafi. Ce pot să fac pentru pacea și liniștea acestor oameni, de aici?

-Poți face, ispravnice, orice vrei. Că eu mă trag lângă Vodă, la București. Pe vremea fraților Buzești, marele Ban stătea aici, în Craiova? Ori lângă Mihai Voievod, pe câmpul de luptă! Nu?

Capitolul 33

Țara lui Papură Vodă

Trecură sfintele sărbători cu multe vetre fără foc și blide goale pe mesele sărace. La porunca ispravnicului de la Dolj, haiducii împărțiră ceva de-ale gurii și bani, unul sau doi aspri la casele cele mai sărace. O făcură pe ascuns și fără să spună cine-i milostivul. Bucuria străluci în ochii celor ce avură noroc, dar nu dură prea mult. Cum aflară că mulți sărăntoci fură dăruiți cu bani de către haiduci, negustorii săriră cu o linie ori două prețurile. Făina de mălai, cea de grâu, untdelemnul, carnea de râmători, peștele și multe altele. Ispravnicul descinse la ușile unor neguțători din Craiova a foua zi, pe la amiază.

-Negustorule Popescu, cât spor ai adunat de ieri și până azi? Mersu-ți-au bine câștigurile?

-Mers-au, Înălțimea Ta, mulțumesc Pruncului Sfânt, că ne dădu de-o gură de mâncare și de ceva vreascuri de pus pe foc, răspunse acela.

-Așa? Câte parale ai adunat azi mai mult ca ieri? continuă ispravnicul să-l descoasă.

-Nu mare lucru, Mărite, începu acela să dea din colț în colț. Atunci ispravnicul făcu un semn și lefegiul cu cojocelul de oaie scurtuț până la genunchi îi smulse negustorului, cu mână iute, punguța de la brâu.

-Uite, Măria Ta, firfireii aceștia seamănă cu aceia pe care i-a împărțit Moș Crăciun săracilor. Iar acesta a luat de la săraci, lăcomindu-se. Ce-i facem, Măria Ta?

-Sarmale-n pragul dughenii, hotărî pe loc ispravnicul.

Unii făcură oale pântecoase cu sarmale, alții fripseră cârnăciori, alții făcură plăcinte, alții ulcele cu zaibăr fiert cu ceva urma de miere. În sfânta zi a Nașterii Fiului, când clopotele de la biserici dădură glas de slavă lui Dumnezeu, pe la toate dughenele negustorii trăgeau de mușteriii cei săraci, să guste o sarma sau două, un deget de cârnat, o plăcintă, să-și înmoaie mustățile în ulcicuța cu zaibăr. Era ceva de mare uimire, ceva ce nu se mai pomenise. Acei negustori dădeau din gură, la început mai cu scrâșnete, apoi din ce în ce mai bucuroși:

-Ne dădu poruncă Iisus din cer, să-i facem bucurie celui sărac în această zi, în numele Lui! Să fie bucurie pe pământ!

Și fu bucurie în Craiova. Știrea despre această minune se împrăștie repede și negustorii făcură la fel la împlinirea anului, de Sfântul Vasile, apoi de Bobotează. Aproape toată Oltenia se veseli, frățește. Și nimeni nu cunoscu pagubă, căci darul de sus era venit.

Banul Matei Cantacuzino grăbi să dea slavă lui Dumnezeu în catedrala episcopală. Tocmai voia să se umfle în pene, recunoscând în gura mare că el a fost cel care... Dar n-a apucat! O durere crâncenă de măsele îl fulgeră de căzu pe spate. Nimic nu mai putu mânca, nimic nu mai putu bea. Pentru el sărbătoarea Botezului Domnului trecu cu post negru! Dar a doua zi durerea de măsele se potoli. Și astfel Banul nu putu să se laude cu milostenia lui. Rușinat în cuget de ticăloșia pe care voise să o facă, făcu mătănii peste mătănii până la ceas de miez de noapte, se bătu cu pumnul în piept cerând îndurare. Iar a doua zi porni la drum, spre București, unde ajunse cu bine!

Ispravnicul Constantin Odobeanu fu numit iarăși caimacam pentru Oltenia. Ticăloșiile turcilor se înmulțiseră peste măsură în lunile acelei ierni. Pe lângă aceștia mai apărură câteva cete de tâlhari de drumul mare, care se aleseseră parcă din cei mai lipsiți de inimă oameni. Turcii erau necredincioși, ei îi urau pe creștini, dar ceilalți, tâlharii de drumul mare nu se puteau numi creștini, erau scăpați din iadul cel mai negru. Ispravnicul caimacam își adună căpitanii la sfat de taină, în miezul iernii.

-Banul Matei îmi lăsă povară de căimăcămie în aceste vremuri în care parcă iadul și-ar fi vărsat dracii asupra Olteniei. Mi-a lăsat putere să fac orice ca să fie pace și liniște. Dar nu mi-a lăsat nimic cu ce să mă ajut la greu. Vă chemai, căpitani, să-mi dați sfat ce să fac și cum să lupt împotriva necredincioșilor și a tâlharilor. Ca mâine ne putem trezi cu ei la porțile Craiovei. Vodă de la București parcă ar fi nevolnic. A luat Oltenia sub stăpânire dar n-are cum să aibă grija acestei țări. Așa că am hotărât să vă scot, căpitani, la lumină. De mâine vă chem la Casa Băniei și cu Divanul o să vă încredințez stârpirea ticăloșiilor necredincioase și diavolești de pe acest pământ al nostru. Voiți? Au nu voiți?

-Sigur că voim, Înălțimea Ta, răspunseră aceia fără nici o codeală. Dar dă-ne, Mărite, pe unul care să fie mai mare peste noi. Dar să nu fie dintre boieri, că așa nu ne învoim.

-Pe Neagu Papură îl vreți? Că la el mi-i gândul...

-Sigur, pe el îl vrem, că are cap de ghinărar și îi bun și în luptă, răspunse Pavăl Lotru.

Acest căpitan vestit fu aflat la casele lui de pe valea Lotrului, de sărbători. Iute îl căută Pavăl și se vorbiră să i se înfățișeze boierului Odobeanu imediat după Bobotează.

-Înălțimea Ta, eu îmi făcui nume de negustor cinstit prin părțile Devei. Fac cărăușie, vând și cumpăr. Acu pot arăta Ausweiss-ul nemțesc pentru această treabă. Îmi trebuie un zapis de întărire a hârtiei nemțești și pentru vămile noastre. Pot să fac mult bine fiind negustor cinstit. Pot aduce pușți dintre cele mai noi, pot aduce plumb și gloanțe. Am printre oamenii mei un meșter armurier ungur corcit, mamă-sa fuse romăncă iar tată-su ungur. Poate face orice, în mâinile lui fierul se îndoaie ca brânza. Poți să-mi dai, Înălțime, acest zapis?

-Sigur, cu dragă inimă. Dar vreau să ai om de legătură la Neagu, să poți fi aflat ori de câte ori avem nevoie. Bine?

-Sigur!

Acum la acest sfat al căpitanilor Pavăl Lotru zise:

-Fraților, Înălțimea Ta, aflat-am de la negustori sași câteva nume de tâlhari care bântuie șoseaua Carolina și multe poteci de prin munți. Aceștia trimiseră încă din toamnă oameni iscusiți să bată drumurile, să asculte prin hanuri și să-și facă prieteni printre oamenii de această teapă. Când vreți îi putem lua ca din oală.

Stătură până târziu și făcură un plan de luptă. Neagu spuse că hoțului de hoț îi este frică.

-Să-i facem pe acești ticăloși să le fie frică de noi. Pentru asta trebuie să lovim într-un loc unde nimeni să nu se aștepte că noi, oltenii fricoși, am putea face mare prăpăd. Dar ne trebuie câteva butoaie cu praf de pușcă. Pavăle, poți trece hotarul cu asemenea marfă cinstită?

-Eu nu, această negustorie îi oprită sub mare pedeapsă la austrieci. Dar putem găsi praful de pușcă adus gata aici, la noi, dădu Pavăl un răspuns care-l uimi peste măsură pe boierul caimacam.

-Nemții trec hotarul la Turnu Roșu și se coboară până la mănăstirea Cozia. Au poruncă să strice șoseaua, că așa-i scris la Pacea de la Belgrad. Și au învoire să facă asta de la Sultan și de la ambasadorii din Stanbul. Eu cunosc doi feldwebeli cu care-s prieten de umblat la muieri și la crâșme. Ăștia n-au bani niciodată și-s gata să facă orice ticăloșie pentru câștig. Pot cumpăra patru ori cinci butoiașe cu praf de pușcă din cele ce sunt în căruțele păzite de feldwebelii mei. Că ei le înlocuiesc cu butoiașe cu nisip, nu-i lucru rar să găsească asemenea marfă calpă chiar de la negustori austrieci. Numai că costă scump!

-Bani îți dăm noi, răspunse ispravnicul. De amu înainte nici un ban din cel strâns în vistierie să meargă la haraci nu va ieși de acolo decât pentru nevoile noastre. În loc voi pune chitanțe pentru scăzământ la vistierul lui Vodă.

Lovitura despre care pomenise Neagu Papură se întâmplă curând, nici nu trecu săptămâna. Turcii cei mai obraznici care dădeau lovituri dese și nemiloase erau cei din garnizoana fortului de la ostrovul Ada Kaleh. Planul lui Neagu fu simplu, ca totdeauna. Cu haiducii lui Ursan pândiră o ceată de turci care trecu Dunărea cu două bărci. Treizeci de oameni. Îi lăsară să pornească la drum, după ce puseră pază la bărci patru ticăloși de-ai lor. Când ceata ajunse destul de departe ca să nu răzbească zgomot de luptă până la bărci, haiducii îi prinseră pe turci într-un clește fără ieșire. Aceia se predară, cerșind milă. Fură dezbrăcați de haine și legați, goi, de copacii pădurii. Scape cine-o avea îndurare de la Alah! După o jumătate de zi, spre seară, turcaleții deghizați sosiră cu prăzi înapoi, la bărci. Cei patru paznici fură prinși și legați, tot cu mare îndemânare, de oamenii Ursanului. Iar când se întunerici destul iar dinspre ostrov se auzi goarna sunând stingerea, bărcile porniră cu turcii haiduci și cu prăzile înapoi. Poarta cetății se ridică iute și ceata pătrunse în fort. Mai întâi căzură sub junghere păzitorii de la ziduri. Apoi duseră cele cinci butoiașe cu praf de pușcă la magazia de muniții. Acolo meșterul ungur al lui Pavăl deschise ușor lacătele și intrară cu marfa înăuntru. Fitilul fusese măsurat să ardă cât era nevoie ca ceata să părăsească ostrovul. Trecură pe lângă insulă și de acu erau destul de departe, în noapte, când se dezlănțui iadul în fortăreață. Jumătate din insulă căzu în Dunăre. Nimănui dintre apărători nu-i trecu prin cap să iscodească ceva mișcare pe

Dunăre, spre valea apei. Când exploziile încetară și doar focul își juca limbile înalte peste ziduri, pe malul românesc începură împușcăturile și chiuitul. Auzind aceste chiuituri și strigăte de batjocură, turcii pricepură că aceia sunt tâlharii români, numiți haiduci de popor. Așa că defterdarul avu pe cine să dea vina.

Haiducii nu se opriră doar la atât. Ca să fie cunoscuți pe deplin, cetele umblară în 25 de sate pe unde defterdarul trimisese subași să strângă birul. Fură prinși, scuturați de tot aurul pe care-l adunaseră, ba unii care nu încetau să latre fură scotociți la pielea goală după ultimul firfirel de aramă pe care încercau să-l tăinuiască. Apoi subașii fură mânați ca vitele până pe malul Dunării, în dreptul insulei și acolo, dezbrăcați de haine, doar cu turbanele pe cap, fură împinși în apă să înoate la insulă. Haiducii strigau, trăgeau cu pistoalele, fluierau. Era mare veselie iar turcii turbau de furie.

Multe asemenea isprăvi făcură oltenii caimacamului Craiovei. Degeaba îl certa Vodă și îl amenința că îl va da legat turcilor, așa cum cerea Pașa de la Vidin, boierul Constantin Odobeanu răspundea cu documentele pe care le adunase de la poporul jefuit de aceștia pe care haiducii îi pedepsiseră. Vodă văzu că nu este altă cale ca să-și apere țara decât să ia partea boierului său cel curajos. Trimise Sultanului toate dovezile răutăților făcute de turcii din raialele dunărene pe pământul Olteniei. Și scria, Vodă: *„După atâta jaf și pârjol și înrobire, Oltenia nu va putea plăti nici măcar a zecea parte din haraciul ce l-ai cerut, Stăpâne. De nu se trag îndărăt slujbașii Înaltei Porți de prin satele Olteniei și ale Țării Românești, acest pământ va fi, la vară, un pustiu pe care nu va crește nimic și nu va fi nici țipenie de om care să muncească pământul*."

La puțin timp după aceste plângeri disperate ale voievodului, Sultanul trimite un agă, Ali pe numele lui, cu patru firmane în care sunt date porunci Pașei Husein de la Vidin, defterdarului de la Ada Kaleh și cadiului de la Nicopole să înceteze orice incursiuni în Valahia, să retragă subașii, zapciii și alți slujbași împărătești și să lase pe Vodă Mavrocordat să-și tocmească la loc țara. Cârtind și mârâind aceștia se supuseră poruncilor Sultanului și țara începu să cunoască liniștea și pacea.

Dar nu dură prea mult. Că lui Vodă i se cerea haraciul pe anul din urmă, pe 1739, haraci mărit cu 150.000 de piaștri prin cuprin-

derea celor cinci județe în hotarul Țării Românești. Vodă protestă, arătând că Oltenia revenise sub suzeranitatea Înaltei Porți doar după ziua de 18 septembrie 1739, când fu semnat Tratatul de Pace, deci nu se poate cere atâta bănet acestei țări, stricată de război și bântuită de trupe turcești scăpate la jaf. Cel mult un sfert s-ar cuveni, și nici acela pe întreg, dacă ne uităm că țara arată jalnic. Dar pe partea cealaltă, trimise poruncă caimacamului să purceadă la strânsul birului.

-Căpitani, porunca lui Vodă este să strângem birul cuvenit Sultanului. Câte 30.000 de piaștri de fiecare județ. Ispravnicii de județe vor cislui birul pe fiecare sat, moșie și om. Acum veni și vremea noastră. Trebuie să-i speriem și să-i strângem cu ușa pe hapsânii care prăpădesc satele și înrobesc poporul. Legea austriacă nu-i retrasă. După această lege, cisla se ia de moșie, nu de om. Acolo unde un sat de rumâni or de lăturași nu poate plăti cisla, acolo boierul trebuie să plătească această parte. Asta-i legea, nu-i tocmeală. Iar dacă ziua, la lumină, nu se înduplecă boierul să scoată paralele, noaptea trimiteți peste el haiducii, cu legea codrului. Luați birul până ce acela nu rămâne cu nimic. Să se învețe minte altădată.

Îndreptările făcute săracilor îi nemulțumesc pe boieri. Răbdară cât haiducii mai aveau ciocniri cu turcii și până îi prind pe tâlharii care se arătaseră mai nemiloși decât necredincioșii. Pe la mijlocul primăverii, în luna lui florar se pornesc plângerile împotriva lui Neagu Papură și caimacamului Constantin Obedeanu. Jalbele ajung la Banul Matei Cantacuzino. Acesta nu le arată lui Vodă ci caută să-i acopere pe cei care aveau toate meritele de a fi adus pacea peste ținuturile Olteniei. Că unul sau altul dintre boieri se arată nemulțumit asta nu-i în nici un fel spre paguba țării. Pagubă ar fi dacă vitejii aceștia care au luptat mai mult pe nimica decât pe o plată ca lumea, ar afla că unii cer să fie judecați ca tâlhari și să fie ridicați în furci. Cât de ușor se uită facerea de bine! Cât de ușor se uită că la Bănie stă un hrisov semnat de cei mai mulți boieri din clasa I și a II-a, prin care *„li se iartă păcatele tinereții numiților... și fără de prihană fiind, sunt împuterniciți să ridice armele împotriva celor ce calcă hotarele țării cu rea credință.”*

Între timp Vodă obține de la Sultan micșorarea tributului. Dar banii fuseseră strânși, se aflau acolo, în vistieria Olteniei. Datoria

pe prima jumătate a anului, fiind strânsă de haiduci după suma de 150 de mii de piaștri, cât a fost socoteala de întâi, acum acoperea tot ce avea de dat Oltenia pe anul întreg. Puțini erau cei care cunoșteau acest adevăr. Și toți aceștia au fost de bună credință, că nu au lăsat vistieria pe mâna hulpavilor care ar fi furat banii adunați acolo. Iar când veni poruncă să fie vărsați banii și condicile să fie trimise la București, Banului i se ceru să lase Oltenia în pace, că banii sunt adunați, se vor trimite sub bună pază la București dar să nu vină de acolo nici un cămătar grec să-și vâre nasul în catastifuri, să măsluiască socotelile și să pretindă daruri pentru iertăciuni. Iar lumea răsuflă ușurată când li se aduse la cunoștință, fiecăruia care contribuise la haraci, că alți bani nu se mai cer, fiind acoperite toate datoriile, până la anul ce vine.

Neagu fu dat la o parte din fruntea trupelor de lefegii. Prea sărise cu gura și jungherul la unii boieri care cutezaseră să nu plătească în locul rumânilor neplatnici, sărăciți de orice avere. Pe aceia i-a pus de plătiră noaptea, după legea codrului, ce nu vrură să plătească ziua. Legea codrului era dreaptă, dar se dovedi la acești boieri că îndreptarea strâmbătăților doare rău de tot. Văzând că nu-i alt chip, boierii o lăsară mai moale și cu toții văzură că așa-i mai bine.

Trecu un an, trecură doi. Banul o ducea bine la București, alături cu casa lui. Oltenia era departe, acolo totul mergea bine iar slujbașii țării nu călcau legea, dovadă că nimeni nu se plânsese împotriva lor, până acum. Mergea vorba printre olteni că „Tare-i bine în această țară a lui Papură Vodă!”În Craiova oamenii cutezară să dărâme casele din chirpici și să ridice conace din bârne și cărămizi. Negoțul mergea bine, din Evropa soseau mărfuri alese, cu corăbiile, iar din ținuturile de la vărsarea Oltului, a Jiului și a celorlalte râuri plecau peste munți cirezi de vite, turme de oi și mulțime de râmători. Multe din aceste animale rămâneau în Ungurime, cum ziceau oltenii acelor locuri, alte turme și cirezi plecau mai departe, spre Viena și Budapesta. De la o vreme negustorii nemți îi înlocuiau pe cei greci și pe cei turci. Aceștia cer mai multe piei prelucrate decât turme de mișcători. Meseriile înfloresc, cojocarii și cizmarii învață să croiască ciubote și conduri pentru domnițe, din pieile cele mai fine. Tot mai multe bordeie se ridică din pământ, straiele rupte nu se mai poartă, nu trebuie să

acopere spinări brăzdate de vârci. Stăpânilor răi, haiducii le fac vizite noaptea. „Bucuroși de oaspeți, boieri mari? Cum vă împăcați cu Ion și cu Neculai și cu Mărin? Auzirăm că le-ați altoit spinările mai zilele din urmă. Ce ziceți? Că bătaia-i ruptă din Rai? Așa-i, boieri mari, așa-i! Ia să luați și voi de o gustare de-i așa de bună!" Și rar de se mai încumetau acei boieri să uite gustul bunătăților coborâte din Rai.

Boierul Obedeanu îmbătrânea. Pletele îi deveniseră tot mai cărunte dar ochii negri dădeau acum o lumină blândă, dezmierdătoare, pe sub sprâncenele stufoase. Tot soiul de vorbe îi fură scoase boierului: „pâinea lui Dumnezeu", „tatăl oblojiților" „Mângâietorul" „cel ce dă zestre fetelor sărace" și câte și mai câte!

-Neagule, vremurile se schimbară, zic eu că spre mai bine, nu zici și tu la fel?

-De, Înălțimea Ta, domnia ta ai o măsură mai bună despre vremuri decât am eu, un amărât de haiduc fără carte și fără bună purtare. Dar parcă văzui și eu că-s oamenii mai frumoși. Că popa la biserică slujește mai multe nunți decât prohodește îngropăciuni. O fi așa, Măria Ta?

-Se cuvine să aducem slavă lui Dumnezeu, Neagule, că ne-a izbăvit de dușmanii mari și ne aduse pacea în ținutul oltenilor. Mă bate gândul să pui temelie de o sfântă biserică. Ce zici? Să mă încumet?

-Doamne, Măria Ta, taman voiam să întreb de ce să nu zidești un locaș de rugăciune frumos, după chipul luminos al domniei tale aici, în Craiova. Că domnia ta ai multă pricepere, doar la vârstă tânără ai reparat biserica Sfântul Dumitru, unde este îngropat tatăl domniei tale, iar mai apoi, când ai ajuns consilier în Chezariceasca Administrație, singur ai zidit biserică la Stănești, în Gorj, cu hramul Sfinților Arhangheli. Iar de vei ridica sfântă biserică aci, în Craiova, pe ziduri iconarii să zugrăvească chipul ctitorului și al casnicilor lui. Trebuie să o faci, Mărite, este vremea acum să-L slăvim pe Dumnezeu. Că-i păcat de Dumnezeu să strici an de an hambarele și să ridici altele mai mari. Unde să aduni atâta roadă, fără să o folosești pentru facerea de bine?

-Așa-i cum zisei, Neagule, așa-i. Mult mă rușinează gândul averilor multe, mereu mă trezesc că o voce parcă mă îndeamnă să fac cum a zis Iisus Mântuitorul: „Vinde averea ta, împarte la săraci

și vino cu mine!” Și apoi trebuie să știi Neagule, despre mine, că am făcut mare făgăduință Sfintei Treimi. Mai ții minte de boala mea cea grea din anul 1739? Când jupâneasa mea Stanca, a umblat pe drumul de la Cozia la Sibiu să afle acea icoană minunată a Maicii Domnului, icoana Bunei Vestiri? Și a găsit-o, lângă o stână, așezată într-un stejar? Află, Neagule, că toți ai casei ne-am rugat fierbinte la această icoană crezând în puterea Maicii Domnului de a face minuni, cu ajutorul Fiului și al Sfântului Duh. M-am vindecat repede și atunci m-am închinat Sfintei Treimi și am jurat să ridic biserică mândră, închinată Bunei Vestiri. Dar cum nu m-am ținut de cuvânt, această întârziere rău de tot mă apasă!

-Nu, asta nu-i bine să o auzi așa, vocea aceea din Ceruri, Măria Ta. Nu-i bine să te gândești la capătul drumului. Că tânăr și în puteri se cunoaște că vei fi fiind încă. Iar de făcut aici, pe pământ, n-ai făcut Măria Ta tot ce ar fi trebuit să faci. Deci trebuie să te străduiești!

-Nu zic ba, mă gândii că pe lângă sfântă biserica ce voi să o ridic ar sta bine o școală de învățătură pentru fiii oamenilor săraci. Pe românește, să învețe să dea lumină pe limba noastră pruncilor, în sate și la oraș, ca să ridicăm acest popor în rând cu neamurile din jur, care ne-o luară înainte. Auzit-am de școli pentru toți copiii, săraci și bogați la un loc, în țările Evropei. Scrisul și cititul și toate buchiile le cunoaște țara toată, acolo. Așa ar fi în țările de la soare-apune. Asta trebuie să facem și noi. Dar mai înainte de toate trebuie să fie un început. De ce să nu începem noi?

-Nu știu ce să zic, Înălțimea Ta. Cred că costă mult. Mai înainte de toate, casele acestea mari le-om ridica cumva, că meșteri zidari s-or găsi. Și pietrari, și dulgheri și iconari. Dar dascăli pentru învățătură? De unde să-i luăm? Vor veni la noi, pe aceste plaiuri bântuite de turci, de cătane și de tâlhari?

-Vor veni, Neagule, de le dăm plată bună și îi păzim de rele.

-Dar astea costă mulți bani, Mărite. Ai domnia ta atâta bănet?

-Vom găsi, Neagule. Eu am o sută de moșii, de aici de la Craiova până la Cerneți. La ce-mi folosește? Pot lăsa zestre, o parte, copiilor mei. Iar restul? Se va risipi dacă-i pământul nelucrat! Mai bine vând și zidesc biserică și școală. Dar o școală cum nu s-a văzut pe aici, Neagule. Și îmi zboară gândul la un spital adevărat. Știi tu, Neagule, ce-i un spital?

-Nu știu, Înălțimea ta, n-auzit-am niciodată acest cuvânt!

-Este o bolniță, mare, cu multe încăperi, pentru fiecare fel de boli. O încăpere pentru bolnavii de oase, alta pentru burtă, alta pentru plămâni, alta pentru ochi. Cu doctori adevărați, cu școli înalte, nu felceri de război și nici babe doftoroaie. Că sănătatea oamenilor este cea mai scumpă pe lume.

-Asta, boierule, chiar că nu știu cum poți s-o faci! Frumoase vise, Înălțimea Ta, frumoase. Trebuie să fii cineva ales de Dumnezeu ca să poți visa la acestea toate. Mai întâi! Și apoi să gândești cum să o faci, cu cine să le faci pe toate și să găsești bani pentru asta. Dar Măria Ta ești un om ales! Eu cred că dacă Măria Ta vei purcede la o astfel de treabă, apoi mulți oameni de bine ar veni alături! Că trebuie multe ajutoare, un om singur nu poate să facă asta într-o viață de om.

-Multe ajutoare, da, mulți bani, da, dar și multe primejdii, mulți dușmani, văzuți și nevăzuți! Uite, făcui o socoteală. De voi porni zidirea bisericii va trebui să am om alături. La bine și la rău. Care să nu fugă când dă de greutăți. Unul ca tine, Neagule! Te învoiești, haiducule?

-M-ai luat dintr-o dată, Măria Ta! Ce să zic? Eu n-am pe nimeni pe lume, nici muiere nu mi-am luat și nici prunci n-am născut. Că la viața pe care am dus-o, m-am gândit mereu că la capătul ei stă ori funia ori securea gâdelui. Și atunci, de ce să las în urmă durere, jale și un nume urât? Dacă Măria Ta crezi că un astfel de om îți poate sta alături, eu gata sunt. Numai poruncește, dar porunca să fie limpede, ca cerul albastru fără nor!

-Eu te știu de mult, Neagule. Ești un om la fel de ales, precum ai spus despre mine. Că ai primit de la Dumnezeu daruri multe. Și acești talanți, văzui bine, nu i-ai îngropat în pământ, ai făcut să rodească. Eu nu m-am rușinat niciodată să stau alături de tine. Nu mă voi rușina nici de-om sta alături la această treabă grea ce vrem să o pornim.

-Atunci, Măria Ta, dacă acesta-i gândul Măriei Tale despre mine, am și eu a-ți spune o mare taină a mea. Dar mai întâi aș vrea să știu ce ar zice Domnul nostru Iisus Hristos despre faptele mele cele rele. Că eu ticălos am fost, multe rele am făcut dar viață de om n-am luat. Doar de averi am ușurat pe mulți, i-am zgâlțâit de să se sperie să mai facă fapte rele. Și dacă eu galbenii pe care i-am

luat de la acei boieri nu i-am împărțit săracilor ci i-am îngropat în loc ascuns, dacă acum vreau să-i scot la lumină și să fac fapte bune, acei galbeni ar fi primiți de Domnul nostru Iisus Hristos? Că nu-s mânjiți de sânge, nici de sângele meu nici de al celor de la care i-am luat.

-Grea întrebare, Neagule! Că eu popă nu-s ca să am știință despre ce zice la canoanele bisericești. Dar dacă ai pune această întrebare unui preot, vlădicăii de-o pildă, sigur că ți-ar cere să-i aduci la vedere acei bani, ca să-i cerceteze. Și i-ar lua bucată cu bucată și s-ar uita la ei, cu mare luare aminte și ar zice: „Neagule, lasă-i aici, în sfânta biserică, să stea o noapte la curățit. Că duhul sfânt ce șade aici, în altar și în naos, curăță tot răul. Și vom vedea mâine ce-o fi!" Și crezi că a doua zi galbenii or să fie curați? Nu cumva unii s-ar curăți așa de mult că s-ar topi de tot? Nu știu, nu mă pricep! Dar sigur sunt, așa cred eu, că dacă ai face o faptă bună cu acei bani Cerul ți-ar răspunde de îndată. Că de-ai face o casă și n-ar fi banii primiți, apoi acea casă s-ar dărâma. Și tot așa, orice ai face altceva. Trebuie încercat!

-Bine! Ai primi, Măria Ta, banii mei lângă ai Înălțimii Tale de s-or dovedi curați?

-De ce nu? Sigur că pentru fapte bune i-aș primi.

-Dar poți să juri, Măria Ta, că n-o să spui nimănui că sunt și eu ctitor? Vreau ca doar noi doi și Maica Domnului să știe despre acești bani. Că am învățat de la preoți că, de vrei să faci un bine, ascunde-te, să nu știe nimeni ce ai făcut, decât Tatăl din Ceruri.

-Voi jura, Neagule și nici tăiat nu voi spune nimic.

-Atunci află, Măria Ta, că eu am fost unul din cei ce am tâlhărit acele douăzeci de căruțe cu galbeni ale Majestății Sale, la Drăgășani, amu-s mulți ani în urmă. Acea comoară am ascuns-o, Măria Ta. De câte ori voiam să o dezgrop și să folosesc din ei, parcă-mi lua sufletul foc! Nici nu puteam să mă mișc, un pas nu puteam face spre comoară. Oare ce-o fi?

-Nu știu, poate o fi legat de vreun blestem, ce zici? Tovarășii tăi au pățit la fel? Poate că Cerul nu te lasă să te apropii de acei bani până nu vei găsi unde să-i folosești pentru binele oamenilor.

-M-am gândit și eu, că poate nu mi se dă îngăduință să scot banii aceia la lumină! Vei vrea Înălțimea Ta, să mă însoțești la acel loc, să vedem împreună care-i voia lui Dumnezeu?

-Cred că trebuie să merg cu tine, Neagule. Că, dacă ne-am legat să fim unul singur, la bine și la rău, apoi atunci trebuie să facem acest pas uriaș, doar împreună!

Era o zi de marți, în luna mai a anului 1748. Multă trudă și alergătură au cerut pregătirile pentru această sfântă zi în care boierul vel paharnic și fost vel stolnic și consilier chezaricesc, Constantin Obedeanu, cu toată casa lui, a pus temelie bisericii Obedeanu, ce avea să fie cea mai frumoasă biserică din Craiova acelor timpuri. În latura caselor Obedeanu, soborul de preoți condus de Înaltpreasfințitul părinte episcop Climent sfinți terenul și piatra de temelie a noii biserici, cu hramul Buna Vestire. De față au fost Stanca, soția boierului, născută Brăiloiu și fiii lor, Constantin și Dumitrașcu zis Băluță deoarece era un copil foarte frumos, precum și fetele lor, Bălașa și Marica. Alături de casa sa, au stat surorile boierului, Despa, cu soțul ei vel comisul Radu Comăneanu și Maria, măritată cu vel Banul Filipescu Constantin. Neagu Papură se afla și el acolo, în mijlocul slujitorilor casei, alături de el fiind unii din tovarășii de haiducie din vremurile cele grele ale Olteniei: Breazu, Ion Stan și Voinea, iar mai într-o latură Ursan, acoperit cu o barbă mare, albă, greu de cunoscut acum la înfățișare deoarece era un bătrânel uscat, sprijinindu-se într-o cârjă noduroasă din lemn de gorun. Spre sfârșitul slujbei de sfințire a pietrei altarului, mulțimii creștinilor aflați acolo se alătură și Pavăl Lotru, tot un moșneag puțin la trup, susținut de doi din fii lui. De față fu aproape toată populația Craiovei deorece boierul Obedeanu era cunoscut și iubit de popor, fiind un om milostiv, cu frica lui Dumnezeu, care n-a pregetat niciodată să-i ajute pe cei în suferință sau în nevoință. Cazane mari, cu mâncare din belșug au fost împărțite poporului ce stătuse înainte, aducând slavă lui Dumnezeu și ctitorului cu toată casa lui. Iar la agapa ce urmă slujbei de punere a pietrei de temelie fură așezați în jilțuri, în casa boierului, episcopul Climent cu cei mai apropiați călugări, slujitori ai Episcopiei Râmnicului și toate mărimile locului.

Târziu în noapte, când slugile terminară de făcut curățenie în camerele casei boierești unde fuseseră întinse mesele cele mari, într-un colț de foișor din grădina frumoasă ce se pornea de la poarta cea mare spre treptele conacului, boierul Constantin adună

în jurul său pe vechii lui prieteni și susținători în grelele munci de ocrotire a Olteniei de jefuitorii străini și de tâlharii cei răi.

-Trăirăm, cu ocrotirea Bunului Dumnezeu Iisus Hristos Mântuitorul și cu a Maicii Sale Maria Preacurata, acest ceas al împlinirii datoriei de creștin și făgăduinței date Cerului de a zidi biserică mare și frumoasă, unde să punem, eu și jupăneasa mea Stanca, cea iubitoare, icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Buna Vestire. Că această icoană veche, pictată pe lemn, o aveam în bisericuța veche ce stătuse până la surpare de bătrânețe, pe acest loc unde azi, cu ocrotirea Maici Domnului și a Sfinților Apostoli am pus temelie noii biserici făgăduite cu jurământ, la anul 1739 când mă vindecai de boală grea, necunoscută doftorilor, numai rugându-ne la ea, la Icoana Bunei Vestiri, cu toți ai casei. Pentru cei care nu știți, la anul 1716 când fu luat prizonier Vodă Nicolae Mavrocordat, se zvonise că o oaste mare, turcească, vine de la Giurgiu să-l slobozască pe cel prins de cătane și să prăpădească țara de trădători. Atunci am fugit peste munți, la Sibiu, cu toți ai casei, luându-ne din averi ceea ce putură să încărcăm în căruțe și pe cai. Jupâneasa Stanca luă cu sine Icoana Sfântă a Bunei Vestiri, pe care mult o iubea și deseori se închina și se ruga la ea în bisericuța noastră bătrână. Am șezut printre străini până când primirăm carte de iertare de la Sultan și Vodă Ioan Mavrocordat, în anul 1718 mai spre toamnă târzie. Atunci ne luarăm lucrurile și le încărcarăm pe cai și în căruțe și pornirăm bejenia înapoi, spre casele noastre. Greu fu drumul, cu multă lume bulucindu-se spre casă, ca și noi. Drum prost, cu multe gropi și hârtoape, nici una din căruțele cu averea casei nu scăpă fără poticnire, cu roți rupte, ori răsturnate ori alte belele. Multe lucruri pierdurăm atunci, fiind nevoiți să dăm jos din căruțe tot ce căram în ele, ca să le ușurăm și să dregem stricăciunile. Atunci s-a pierdut și Icoana noastră dragă, a Bunei Vestiri și mult s-a întristat, Stanca, jupâneasa mea. Ne-am împăcat cu gândul, la urmă, și am cerut iertare Maicii Domnului pentru toate păcate noasre prin care am supărat-o într-atât cât s-a nevoit să dea icoana sa făcătoare de minuni altui credincios, mai vrednic de ea decât fuserăm noi. Zece ani Icoana fu pierdută pentru noi. Până într-o zi, când bolnav fiind, cu fierbințeală mare zăcând eu și nădușind rău de tot, apropiindu-mă de groapă, jupâneasa Stanca visă noaptea un glas dulce, de înger, care o

îndemna să pornească de zor la drum, căci va afla Icoana noastră dragă și numai cu ea pusă la loc de cinste, în iatacul bolnavului, acela se va vindeca. Și n-a așteptat jupâneasa nici măcar să se facă ziuă, că sculă slugile și se gătă de drum. După zece ani, numai credința în Maica Domnului o purta pe drum, întrebând pe la hanuri, ori pe ciobanii care își treceau turmele de pe un mal pe altul al Oltului, despre o Icoană făcătoare de minuni. Așa află, aproape de Câinenii Mari, în Țara Loviștei despre acea icoană care a apărut la o stână de oi, la poală de munte, într-un stejar. Și nimeni până acu nu putuse să dea jos acea icoană care se muta mai sus, pe altă creangă, ori de câte ori cineva se urca în stejar să o dea jos. Când ajunse sub acel copac, jupâneasa căzu în genunchi, acolo în tină și se închină, aducând slavă Maicii Preacurate care a călăuzit-o până aici. Și când vru să se urce în stejar, icoana îi căzu drept în brațe, de parcă ar fi fost împinsă de vânt. Ciobanii care erau de față și slugile noastre, căzură toți în genunchi la vederea acestei minuni și aduseră slavă Maicii Domnului.

Boierul se ridică și, întorcându-și fața spre locul unde se pusese piatra sfintului altar al viitoarei biserici, se închină adânc, de trei ori, aducând slavă Celei care i-a făcut bine, dându-i sănătatea înapoi. Iar haiducii toți, făcură la fel.

Au șezut acolo ca la un ceas, aducând amintirile să iasă din adâncuri și recunoscând toți, că de n-ar fi fost boierul vel paharnic și cu Neagu Papură haiducul împreună, nici țara asta nu s-ar bucura, acum, de vremuri pașnice iar ei poate că ar fi oale și ulcele în gropi la margine de gard de cimitir, ca tâlhari pedepsiți de legea oamenilor.

-Măria Ta, paharnice, îngăduie să fim și noi parte cu Neagu, la o danie pentru zidirile ce vrei să le faci domnia ta. Că ne spuse Neagu de gândul cel înalt al Măriei Tale, de școală și de spital ce le vei ridica pe lângă sfânta biserică. Că și noi furăm părtași la acea ispravă prin care băgaserăm groaza în Viena o iarnă întreagă, cunoscând astfel și ei ce înseamnă sărăcia și foamea pe care o aduseseră peste neamul nostru, de olteni. Noi zicem că acea avere trebuie să se întoarcă la popor și dacă îi primești, Mărite, va fi semn pentru noi că șterse sunt urmele de rău de pe aceste comori și pot să slujească să facă bine. Că eu, Măria Ta, voiesc să ridic sfântă biserică în sat la Brezoi și măcar două troițe pe Lotru la deal.

-Și noi la fel voim a face, ziseră și ceilalți.

Bucuria împlinirii planurilor din tinerețe îi făcu pe acei oameni să se simtă cu adevărat frați. Sigur că diferențele de rang și de educație nu le permise haiducilor să sară calul, cum se zice în popor. Dar simțiră căldura ce-i cuprindea la fel, mici și mari, ca într-o familie unde aripile ocrotitoare ale părinților stau întinse peste toți puii.

Biserica începu a se construi chiar de a doua zi. Lucrători de multe feluri de meserii ocupară casele slugilor moșiei, alte odăi fură ridicate ca adăposturi de iarnă iar vara, pe călduri, oamenii își întindeau așternuturile sub cerul liber, stele nenumărte clipind mărunt, veghindu-le somnul după truda zilei. N-a fost ușor. Numai dacă pui la socoteală puzderia de păsăret ce fu tăiat, jumulit și gătit ca ciorbe, fripturi și tocane, apoi câteva turme de oi și capre care îndestulară pântecele oamenilor trecându-le prin gurile flămânde, și tot poate pricepe și cel mai mărunt om că boierul Obedeanu a avut puteri mari, mare îndrăzneală, multă pricepere și mare răbdare ca să ducă lucrarea la prag de sfeștanie.

Simțind că îngăduința Sfintei Troițe de a mai zăbovi în lumea aceasta se apropie de sfârșit, domnia sa biv vel paharnicul Constantin Obdeanu întocmi o diată, la 24 martie 1753 prin care lasă bisericii o avere aleasă, nouă moșii a căror suprafață dădea ceva peste 42.000 de pogoane. A mai lăsat și turme de oi, cirezi de vite, râmători și mult păsăret. Și cai și căruțe. În diata aceasta ctitorul a scris să se știe până în veac că biserica este un așezământ spre folosul oamenilor din Craiova și al pelerinilor și călătorilor ce se vor închina aici, la sfintele icoane. Chiliile zidite în jurul frumoasei biserici au servit ca spital, iar mai târziu aici s-a înființat prima școală românească din Oltenia, a doua în Țara Românească după școala de la Sfântul Sava, de la București.

Bunul, milostivul și credinciosul Constantin Obedeanu a trecut la cele veșnice la 21 aprilie 1755, cu o săptămână înaintea duminicii Floriilor. Sicriul cu rămășițele sale pământești fu pus în pământ, în naosul bisericii pe care a ctitorit-o, cu multă dragoste și credință. Numele lui și faptele lui sunt pomenite și cinstite peste veac, chiar și în zilele noastre în care ar fi de mare trebuință pentru neamul românesc bărbați tari de vârtute precum fuse vel paharnicul Constantin Obedeanu și alături stătătorii lui, Neagu Papură,

Pavăl Lotru, Radu Breazu, Ion Stan, Voinea, Mălai, Ciungu, Ursan și atâția alții al căror nume îl uitară oamenii, dar care au împlinit sfaturile bunului și cinstitului lor îndrumător spre binele, pacea și liniștea oltenilor.

Scris-am aceste întâmplări spre pomenirea unui veac de grele încercări pentru neamul românesc și mai ales spre îndreptarea relei înțelegeri a numelui „Țara lui Papură Vodă" care este, în mod greșit, folosit ca loc unde conduc oameni de nimic, fără valoare, precum este buruiana aceasta de baltă, numită papură. Greșită și vinovată percepere! Adevărul, așa cum se poate afla din izvoare istorice demne de crezare, este că Papură Vodă a fost un haiduc nu ca oricare, ci om cu multă credință și pricepere în a aduna în jurul lui bărbați adevărați cu care a lovit în tâlhari și ticăloși, de neam străin dar și de același neam, alungându-i din ținutul Olteniei și aducând pace și liniște locuitorilor. Tot el, Neagu Papură haiducul, a cumințit pe boierii fără de suflet care se dedulciseră să tragă șapte piei de pe țărani, purtându-se cu nemilă, cu inimă de piatră. Să știe deci, tot românul, că în Țara lui Papură Vodă, de la 1740 până la 1770, nu s-au plătit biruri și nici tribut Înaltei Porți otomane, boierii au fost nevoiți să se poarte cu milă față de robiții lor, iar din rândul oamenilor de jos, datorită unor ctitori ca boierul Constantin Odobeanu și alții ca el, care i-au urmat exemplul, s-au ridicat oameni de seamă, respectați în țară dar și în alte țări. La școala Obedeanu au învățat Tudor Vladimirescu, Gheorghe Chițu, Alexandru Macedonski, Petrache Poenaru, Eugen Carada, Gogu Constantinescu, Nicolaescu Plopşor, Nicolae Titulescu și alții. Cinstire lor!

-Sfârșit -

Bibliografie

1. Vasilescu, Alexandru – Oltenia sub austriaci: 1716 – 1739: Teză de doctorat, Editura Tipografiile Române Unite, București, 1928.

2. Nicolae Iorga – Istoria românilor, Editura Enciclopedică 2014 – 2015

3. Colecția Eudoxiu de Hurmuzaki – Documente privind istoria României, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1962 – 1974

4. Constantin C. Giurescu – Istoria românilor, volumul 3 (De la moartea lui Mihai Viteazu până la sfârșitul epocii fanariote), Editura All, București, 2015

5. Papacostea, Șerban – Oltenia sub stăpânirea austriacă (1718 – 1739), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971

6. Stoenescu, Alex Mihai – Istoria Olteniei, Editura RAO, București, 2011

7. Bârsan, Victor – Oltenia habsburgică: prima tentativă de integrare europeană a românilor, în contributors.ro, la 30 mai 2020

8. Cristea, Gherasim, episcop – Istoria eparhiei Râmnicului, Editura Conphys Râmnicu-Vâlcea, 2009.

Cuprins

Prolog 3
Partea 1 – **La mila Majestății Sale** 7
Capitolul 1: Călători pe drum de iarnă 7
Capitolul 2: Tabăra de la Cerneți 18
Capitolul 3: Tocmeala 24
Capitolul 4: La înaltele curți împărătești 45
Capitolul 5: Așteptând bunăvoința Vienei 61
Capitolul 6: Porcul zburător 75
Capitolul 7: Serv prea supus și prea respectuos 85
Capitolul 8: Convenția cea dătătoare de speranță 94
Capitolul 9: Socotelile de acasă și cele din târg 104
Capitolul 10: Cântecul tunurilor 126
Capitolul 11: Pace 137
Capitolul 12: Marea dezamăgire 156
Partea a II-a – **Puțină-i mila Majestății Sale** 165
Capitolul 13: Noi suntem stăpânii voștri 165
Capitolul 14: Înhămați la căruța austriacă 185
Capitolul 15: Coțcării de început 186
Capitolul 16: Să apucăm noi strachina plină 214
Capitolul 17: Muștru 225
Capitolul 18: Să nu ucizi 230
Capitolul 19: Cu o floare nu se face primăvară 239
Capitolul 20: Abuz și haram 250
Capitolul 21: Hora lupilor 260
Capitolul 22: Nuntă cu dar de la Împăratul 272
Capitolul 23: Sarea în bucate 279
Capitolul 24: Ursan și turcii 293
Capitolul 25: Și lupul a căzut în capcana caprei 312
Partea a III-a – **Țara lui Papură Vodă** 325
Capitolul 26: Haiducul strânge birul 325
Capitolul 27: Mersul războiului 337
Capitolul 28: Furtună pe Dunăre 343
Capitolul 29:: Cu prapurii la închinare 361
Capitolul 30: La timpul potrivit 379
Capitolul 31: Cum se învață calul la călărit 385

Capitolul 32: Și se făcu pace 396
Capitolul 33: Țara lui Papură Vodă 412
Bibliografie 428

De același autor:

- *Magia pietrei* - ediția 1 - 2016, ediția a 2-a - 2017
- *Cartea copilăriei* - 2017
- *Coroana de martir* – 2018
- *SIDEX - O viață de om*, ediția 1 - 2017, ediția a 2-a - 2019
- *Pazvan Oglu – băiatul cel rău din Balcani* - 2019
- *Cronicile Combinatului* – Vol. I, 2019

În pregătire:

- *Furtună pe Dunăre*, cartea a 2-a
- *Cronicile Combinatului*, Volumul II.